

ROMÂNIA
JUDEȚUL TIMIȘ
PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș

Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511 • E-mail: primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

STRATEGIA DE DEZVOLTARE
TURISTICĂ
A STAȚIUNII TURISTICE DETA, JUDEȚUL
TIMIȘ

PERIOADA 2026–2035

PARTEA II

Anexe și studii de fundamentare

DETA – APELE CARE NE UNESC
CULTURI DIFERITE. GUSTURI AUTENTICE.
O SINGURĂ COMUNITATE

DETA • TIMIȘ • 2026

CUPRINS

1. INTRODUCERE

- 1.1. Scopul și obiectivele strategiei**
- 1.2. Perioada de implementare 2026–2035**
- 1.3. Metodologia de elaborare**
- 1.4. Actorii implicați (stakeholders)**
- 1.3. Obiective strategice**
- 1.3. Obiective strategice (SMART)**
- 1.4. Piloni strategici și produse-ancoră**
- 1.5. Portofoliu de proiecte prioritare**
- 1.6. Ținte și indicatori (KPI) 2026–2035**

2. PREZENTAREA GENERALĂ A STAȚIUNII TURISTICE DETA

- 2.1. Date de identificare și profil administrativ**
- 2.2. Demografie și dinamica populației**
- 2.3. Infrastructură tehnico-edilitară**
- 2.4. Economie locală și piața muncii**

3. RESURSE TURISTICE ȘI CULTURALE – ENUMERARE ȘI DESCRIERE, STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

- 3.1. Resurse turistice naturale**
- 3.2. Resurse culturale și istorice**
- 3.3. Enumerarea obiectivelor turistice de vizitare – portofoliu local orientativ**
- 3.4. Resurse culturale vii: tradiții, gastronomie locală, meșteșuguri**
- 3.5. Recomandări pentru inventariere, protejare și valorificare turistică**
- 3.1. Resurse naturale – analiză detaliată: relief, ape și biodiversitate**
- 3.2. Patrimoniul cultural și istoric**
- 3.3. Monumente și obiective turistice**
- 3.4. Tradiții, gastronomie locală și meșteșuguri – analiză detaliată**
- 3.5. Evenimente de recreere, divertisment, sportive, festivaluri și manifestări**
- 3.5.1. Rolul evenimentelor în profilul turistic al Stațiunii Turistice Deta**
- 3.6. Evenimente repetitive: sportive, turistice și de agrement în Stațiunea Turistică Deta, județul Timiș**

4. ANALIZA SITURILOR PROTEJATE ȘI A BIODIVERSITĂȚII

- 4.1. Context ecologic și relevanța pentru dezvoltarea turistică**
 - 4.2. Cadrul general al siturilor protejate și al elementelor naturale cu valoare de conservare**
 - 4.3. Structura habitatelor și a ecosistemelor locale**
 - 4.4. Elemente de floră și vegetație cu relevanță locală**
 - 4.5. Elemente de faună și grupe faunistice de interes**
 - 4.6. Presiuni, riscuri și vulnerabilități ecologice**
 - 4.7. Relația dintre biodiversitate și utilizarea turistică a principalelor obiective**
 - 4.8. Direcții de management și măsuri recomandate – componenta biodiversitate**
 - 4.9. Oportunități de valorificare durabilă și interpretare ecologică**
 - 4.10. Concluzii**
 - 4.1. Arii naturale protejate și rețeaua Natura 2000**
 - 4.2. Specii și habitate de importanță conservativă**
 - 4.3. Turism responsabil și conservarea mediului**
- ### **5. ANALIZA PIETEI TURISTICE**
- 5.1. Tipuri de turism cu potențial în Stațiunea Turistică Deta**
 - 5.2. Profilul turistului-țintă**
 - 5.3. Tendințe naționale și europene relevante**

- 5.4. Competiția regională – destinații similare**
- 5.5. Tendințe ale pieței turistice**
- 5.6. Concluziile analizei pieței – Stațiunea Turistică Deta, județul Timiș**
- 6. INFRASTRUCTURA ȘI SERVICIILE TURISTICE EXISTENTE**
 - 6.1. Cazare și servicii conexe**
 - 6.2. Agrement, wellness, sport și gastronomie – descriere detaliată**
 - 6.3. Acces rutier, feroviar și aerian – detalieri și descriere**
 - 6.4. Digitalizare în turism – descriere detaliată**
- 7. ANALIZA SWOT PE SEGMENTUL TURISM**
 - 7.1. Cadrul de analiză și rolul SWOT**
 - 7.2. Premise specifice pentru Stațiunea Turistică Deta**
 - 7.3. Matricea SWOT sintetică – segmentul turism**
 - 7.4. Puncte forte (Strengths) – analiză detaliată**
 - 7.5. Puncte slabe (Weaknesses) – analiză detaliată**
 - 7.6. Oportunități (Opportunities) – analiză detaliată**
 - 7.7. Amenințări (Threats) – analiză detaliată**
 - 7.8. Factori SWOT prioritari pentru intervenție – ierarhizare orientativă**
 - 7.9. Direcții strategice TOWS derivate din analiza SWOT**
 - 7.10. Recomandări privind utilizarea analizei SWOT în planificarea locală**
 - 7.11. Concluzii**
 - 7.1. Analiza PEST pe segmentul turism**
 - 7.2. Analiza VENN pe segmentul turism**
 - 7.3. Analiza SPET pe segmentul turism**
 - 7.1. Priorități tehnologice pentru Stațiunea Turistică Deta**
 - 7.4. Analiza PESTEL pe segmentul turism**
- 8. ANALIZA INTEGRATĂ PENTRU TURISMUL STAȚIUNII TURISTICE DETA**
 - 8.1. Scopul analizei complexe și metodologia de integrare**
 - 8.2. Sinteza elementelor de intrare rezultate din analizele anterioare**
 - 8.3. Convergența rezultatelor SWOT–SPET–PEST–PESTEL**
 - 8.4. Integrarea analizei VENN în decizia strategică**
 - 8.5. Corelarea analizelor PEST și PESTEL cu analiza SPET**
 - 8.6. Diagnosticul integrat al turismului în Stațiunea Turistică Deta**
 - 8.7. Scenarii de evoluție turistică 2026–2030**
 - 8.8. Priorități strategice integrate derivate din analiza complexă**
 - 8.9. KPI integrați pentru monitorizarea implementării**
 - 8.10. Riscuri de implementare și măsuri de atenuare**
 - 8.11. Concluziile analizei complexe SWOT–SPET–VENN–PESTEL–PEST**
- 9. VIZIUNE, MISIUNE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE**
 - 9.1. Viziunea de dezvoltare a Stațiunii Turistice Deta**
 - 9.2. Misiunea administrației publice locale**
 - 9.3. Obiective strategice generale**
 - 9.4. Ținte și indicatori măsurabili**
- 10. PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE TURISTICĂ**
 - 10.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice**
 - 10.2. Valorificarea patrimoniului natural și cultural**
 - 10.3. Turism slow, recreativ și ecoturism**
 - 10.4. Turism digital și marketing teritorial**
 - 10.5. Conectivitate și mobilitate turistică**
 - 10.6. Parteneriate și colaborări regionale**

11. PLAN DE ACȚIUNE, MĂSURI ȘI PROIECTE, CALENDAR DE IMPLEMENTARE, RESPONSABILI, REZULTATE SCONTATE ȘI INDICATORI DE PERFORMANȚĂ (KPI)

- 11.1. Principii de implementare și arhitectura planului de acțiune
- 11.2. Structura de guvernare și responsabilități generale
- 11.3. Portofoliu de măsuri și proiecte prioritare 2026–2030
- 11.4. Calendar orientativ de implementare 2026–2030
- 11.5. Responsabili, parteneri și mecanism de coordonare
- 11.6. Rezultate scontate (outcomes) la nivelul Stațiunii Turistice Deta
- 11.7. Indicatori de performanță (KPI) – cadrul de monitorizare
- 11.8. Mecanism de monitorizare, raportare și revizuire anuală
- 11.9. Riscuri de implementare și măsuri de atenuare – sinteză
- 11.10. Concluzii

12. PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA STAȚIUNII TURISTICE DETA

- 12.1. Rolul portofoliului de proiecte finalizate în dezvoltarea orașului Deta
- 12.2. Structurarea portofoliului de proiecte finalizate
- 12.3. Tabel sintetic – programe europene relevante pentru unitățile administrativ-teritoriale
- 12.4. Concluzii privind portofoliul de proiecte finalizate
- 12.1. Proiecte în curs de desfășurare
- 12.2. Proiecte de viitor pentru Stațiunea Turistică Deta, județul Timiș
- 12.3. Proiectele – enumerare și stadiu, Orașul Deta, județul Timiș

13. BUGETUL MULTIANUAL ESTIMATIV AL STRATEGIEI: INVESTIȚII, CHELTUIELI OPERAȚIONALE, COFINANȚĂRI ȘI SURSE ATRASE

- 13.1. Scop, principii și ipoteze de bugetare
- 13.2. Structura bugetului pe categorii de cheltuieli
- 13.3. Programarea multianuală estimativă 2026–2030
- 13.4. Portofoliu estimativ de măsuri și proiecte și încadrarea financiară
- 13.5. Cofinanțări, contribuții locale și surse atrase
- 13.6. Calendar orientativ de implementare financiară și responsabilități
- 13.7. Indicatori de performanță financiară (KPI) pentru monitorizarea strategiei
- 13.8. Riscuri bugetare, scenarii și măsuri de ajustare
- 13.9. Concluzii

14. MONITORIZARE ȘI EVALUARE

- 14.1. Mecanismul de raportare
- 14.2. Indicatori de progres
- 14.3. Revizuirea strategiei

15. RISCURI ȘI MĂSURI DE ATENUARE

- 15.1. Riscuri operaționale
- 15.2. Riscuri financiare
- 15.3. Riscuri de mediu
- 15.4. Riscuri administrative

16. CONCLUZII PRIVIND POTENȚIALUL TURISTIC AL STAȚIUNII TURISTICE DETA ȘI MENȚINEREA STATUTULUI DE STAȚIUNE TURISTICĂ DE INTERES LOCAL

- 16.1. Concluzie generală de evaluare
- 16.2. Argumente majore care susțin potențialul turistic
- 16.3. Limitări și condiții care trebuie gestionate
- 16.4. Aprecieria îndeplinirii condițiilor pentru menținerea statutului de stațiune turistică de interes local

16.5. Direcții prioritare recomandate pentru consolidarea potențialului turistic

16.6. Concluzie finală

17. BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE OFICIALE

17.1. Acte normative și reglementări de bază

17.2. Surse oficiale de statistică și date socioeconomice

17.3. Surse oficiale privind turismul, atestarea și menținerea statutului de stațiune turistică

17.4. Urbanism, amenajarea teritoriului și cartografie

17.5. Mediu, arii protejate și resurse naturale

17.6. Patrimoniu cultural, monumente și resurse identitare

17.7. Surse oficiale locale și instituționale specifice Orașului Deta

17.8. Surse complementare instituționale județene, naționale și europene

CAPITOLUL I INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta, județul Timiș, pentru perioada 2026–2035 reprezintă documentul programatic prin care administrația publică locală stabilește cadrul de dezvoltare, modernizare, promovare și valorificare durabilă a potențialului turistic local.

Orașul Deta a fost atestat ca stațiune turistică de interes local prin Hotărârea Guvernului nr. 910/2022, iar localitatea este menținută în lista actualizată a stațiunilor turistice de interes local.

Elaborarea prezentei strategii răspunde atât necesităților reale de dezvoltare turistică ale orașului, cât și obligațiilor privind reevaluarea statutului de stațiune turistică, instituite prin modificările aduse Hotărârii Guvernului nr. 852/2008. Cadrul normativ actual prevede transmiterea documentelor necesare reevaluării, între care se regăsește în mod expres strategia de dezvoltare turistică a stațiunii.

Strategia este construită ca un instrument operațional, nu doar ca un document descriptiv. Aceasta urmărește corelarea resurselor locale cu investițiile, infrastructura, serviciile publice, promovarea destinației, inițiativa privată, protecția mediului și posibilitățile de finanțare disponibile.

Documentul va fundamenta deciziile administrației publice locale și va sprijini pregătirea proiectelor care contribuie la consolidarea profilului turistic al orașului Deta, la creșterea atractivității sale și la îmbunătățirea experienței oferite vizitatorilor.

1.1. Scopul strategiei

Scopul principal al Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta este stabilirea unui cadru coerent, realist și etapizat pentru dezvoltarea turismului local în perioada 2026–2035, concomitent cu îndeplinirea și menținerea criteriilor aplicabile stațiunilor turistice de interes local.

Strategia urmărește transformarea potențialului existent într-o ofertă turistică organizată, accesibilă, vizibilă și competitivă, bazată pe specificul orașului Deta și pe poziția sa în sudul județului Timiș.

Documentul are următoarele funcții principale:

- a) funcție de planificare, prin stabilirea direcțiilor de dezvoltare turistică pe termen mediu și lung;
- b) funcție de fundamentare, prin identificarea nevoilor, a problemelor și a oportunităților specifice teritoriului;
- c) funcție investițională, prin definirea unui portofoliu de proiecte prioritare;
- d) funcție administrativă, prin susținerea procesului de reevaluare și menținere a statutului de stațiune turistică de interes local;
- e) funcție de coordonare, prin clarificarea rolurilor administrației publice locale, operatorilor economici, instituțiilor și partenerilor locali;
- f) funcție de promovare, prin conturarea unei identități turistice unitare pentru Stațiunea Turistică Deta;
- g) funcție de monitorizare, prin stabilirea unor indicatori măsurabili și a unui mecanism periodic de evaluare.

Prin această strategie, dezvoltarea turistică va fi integrată în procesul general de dezvoltare economică, urbană, socială și culturală a orașului.

Turismul nu este tratat ca o activitate izolată, ci ca un domeniu transversal, aflat în legătură directă cu:

- amenajarea teritoriului și urbanismul;
- infrastructura rutieră și mobilitatea;
- patrimoniul cultural și identitatea locală;
- protecția mediului și adaptarea la schimbările climatice;
- activitățile economice și antreprenoriatul local;
- cultura, sportul și evenimentele;
- serviciile publice și calitatea spațiului urban;
- cooperarea regională și transfrontalieră;
- digitalizarea administrației și a serviciilor turistice.

Strategia va urmări evitarea intervențiilor izolate și orientarea investițiilor către proiecte care produc efecte cumulative asupra dezvoltării locale.

1.2. Obiectivele generale și specifice ale strategiei

Obiectivul general al strategiei este consolidarea Stațiunii Turistice Deta ca destinație turistică de interes local, atractivă, accesibilă și sustenabilă, capabilă să valorifice resursele naturale, culturale, urbane și identitare ale orașului și să genereze beneficii economice și sociale pentru comunitatea locală.

Realizarea obiectivului general presupune atingerea următoarelor obiective specifice:

1. Menținerea statutului de stațiune turistică de interes local

Obiectivul urmărește îndeplinirea, documentarea și menținerea criteriilor obligatorii și suplimentare prevăzute de cadrul normativ aplicabil stațiunilor turistice.

În acest scop, vor fi analizate:

- infrastructura generală și turistică;
- structurile de primire turistice;
- serviciile de alimentație publică;
- posibilitățile de agrement și petrecere a timpului liber;
- semnalizarea turistică;
- serviciile medicale și farmaceutice;
- dotările urbane;
- serviciile de informare turistică;
- accesibilitatea;
- promovarea destinației;
- managementul și întreținerea spațiilor publice;
- îndeplinirea criteriilor de punctaj.

2. Valorificarea durabilă a resurselor turistice locale

Strategia urmărește identificarea, protejarea, promovarea și integrarea în circuitul turistic a resurselor naturale, culturale, istorice, arhitecturale, sociale și identitare ale orașului Deta.

Valorificarea acestor resurse va fi realizată cu respectarea principiilor dezvoltării durabile, fără afectarea caracterului local și fără generarea unor presiuni nejustificate asupra mediului sau comunității.

3. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii turistice

Va fi urmărită dezvoltarea infrastructurii necesare unei stațiuni turistice funcționale, inclusiv:

- spații de cazare;

- unități de alimentație publică;
- zone de agrement;
- trasee pietonale și cicloturistice;
- spații verzi și zone de odihnă;
- parcuri;
- toalete publice;
- puncte de informare;
- semnalizare turistică;
- mobilier urban;
- infrastructură pentru evenimente;
- infrastructură sportivă și recreativă;
- facilități accesibile persoanelor cu mobilitate redusă.

4. Creșterea calității și diversității serviciilor turistice

Strategia va susține dezvoltarea unor servicii care să răspundă nevoilor diferitelor categorii de vizitatori.

Se va urmări:

- creșterea calității serviciilor de cazare și alimentație;
- dezvoltarea activităților de agrement;
- introducerea unor experiențe turistice locale;
- valorificarea gastronomiei și produselor locale;
- dezvoltarea serviciilor pentru familii, copii, seniori și persoane cu dizabilități;
- creșterea nivelului de pregătire profesională a personalului din turism;
- stimularea colaborării dintre operatorii locali.

5. Consolidarea identității și a brandului turistic al Stațiunii Deta

Orașul Deta trebuie să fie prezentat ca o destinație cu identitate proprie, nu doar ca punct de tranzit sau localitate urbană din sudul județului Timiș.

Strategia va urmări definirea unei poziționări turistice clare, fundamentată pe:

- caracterul multicultural al zonei;
- patrimoniul urban și arhitectural;
- tradițiile locale;
- evenimentele culturale, sportive și comunitare;
- gastronomia bănățeană;
- peisajul specific zonei de câmpie;
- relațiile teritoriale și transfrontaliere;
- accesibilitatea față de Timișoara, Serbia și principalele centre urbane regionale.

6. Creșterea vizibilității destinației

Stațiunea Turistică Deta trebuie să beneficieze de o promovare constantă, profesionistă și unitară.

În acest scop vor fi urmărite:

- realizarea unei identități vizuale;
- dezvoltarea unui portal turistic local;
- promovarea prin rețele sociale;

- realizarea materialelor digitale și tipărite;
- dezvoltarea hărților turistice;
- promovarea evenimentelor;
- colaborarea cu organizații de management al destinației;
- includerea orașului în circuite și trasee regionale;
- participarea la târguri și evenimente de profil;
- dezvoltarea unor campanii comune cu localitățile din județul Timiș și din zona transfrontalieră.

7. Stimularea antreprenoriatului și a investițiilor private

Dezvoltarea turismului presupune participarea activă a mediului privat.

Strategia va susține:

- înființarea și modernizarea structurilor de cazare;
- dezvoltarea unităților de alimentație publică;
- încurajarea producătorilor și meșteșugarilor locali;
- dezvoltarea punctelor gastronomice și a experiențelor culinare;
- crearea serviciilor de ghidaj și agrement;
- dezvoltarea întreprinderilor sociale și a afacerilor de familie;
- atragerea investițiilor private în infrastructura turistică;
- facilitarea parteneriatelor public-private.

8. Creșterea contribuției turismului la economia locală

Turismul trebuie să contribuie la diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă și creșterea veniturilor locale.

Efectele urmărite sunt:

- creșterea numărului de vizitatori;
- prelungirea duratei medii a șederii;
- creșterea gradului de ocupare a structurilor de cazare;
- creșterea consumului de produse și servicii locale;
- apariția unor noi întreprinderi;
- crearea de locuri de muncă;
- creșterea veniturilor la bugetul local;
- consolidarea legăturilor dintre turism, comerț, cultură, agricultură și servicii.

9. Dezvoltarea evenimentelor cu rol turistic

Evenimentele locale vor fi analizate și reorganizate astfel încât să contribuie efectiv la atragerea vizitatorilor.

Se va urmări:

- consolidarea calendarului anual de evenimente;
- crearea unor evenimente-emblemă;
- evitarea suprapunerilor și fragmentării manifestărilor;
- promovarea anticipată;
- implicarea operatorilor economici;
- dezvoltarea programelor culturale și sportive;
- atragerea participanților din alte localități;

– măsurarea impactului economic și turistic al evenimentelor.

10. Dezvoltarea parteneriatelor teritoriale și transfrontaliere

Poziția orașului Deta permite dezvoltarea relațiilor turistice cu localități din județul Timiș, din Regiunea Vest și din zona de frontieră româno-sârbă.

Vor fi urmărite:

- proiecte comune;
- trasee turistice tematice;
- schimburi culturale;
- promovare comună;
- evenimente transfrontaliere;
- cooperare între administrații;
- parteneriate cu organizații turistice și culturale;
- accesarea programelor de cooperare teritorială europeană.

1.3. Necesitatea elaborării strategiei în contextul reevaluării și menținerii statutului de stațiune turistică

Elaborarea strategiei este necesară atât din perspectiva dezvoltării locale, cât și din perspectiva conformării administrative și juridice.

Hotărârea Guvernului nr. 120/2024 a actualizat normele și criteriile de atestare și a introdus obligația reevaluării stațiunilor turistice atestate anterior. Printre documentele prevăzute pentru reevaluare se află fișa stațiunii turistice, monografia turistică și strategia de dezvoltare turistică. Netransmiterea documentelor sau necompletarea documentației în condițiile legii poate conduce la inițierea procedurii de retragere a statutului.

În acest context, strategia trebuie să demonstreze:

- existența unei viziuni coerente asupra dezvoltării turistice;
- capacitatea administrației locale de a gestiona statutul de stațiune;
- existența unui program de investiții;
- corelarea proiectelor cu nevoile identificate;
- preocuparea pentru protejarea și valorificarea resurselor;
- existența unor indicatori de monitorizare;
- implicarea actorilor publici și privați;
- capacitatea de a menține și îmbunătăți criteriile de atestare.

Menținerea statutului de stațiune turistică de interes local prezintă importanță pentru orașul Deta deoarece poate contribui la:

- creșterea notorietății localității;
- atragerea investițiilor;
- accesarea unor programe de finanțare;
- integrarea în circuite turistice;
- stimularea mediului privat;
- îmbunătățirea infrastructurii;
- promovarea patrimoniului local;
- creșterea calității serviciilor publice;
- consolidarea identității teritoriale.

Strategia nu trebuie limitată la justificarea formală a statutului existent. Aceasta trebuie să demonstreze modul în care statutul de stațiune turistică va fi utilizat ca instrument de dezvoltare locală.

Necesitatea strategiei este determinată și de existența unor provocări care trebuie analizate și gestionate:

- valorificarea turistică insuficientă a unor resurse locale;
- oferta limitată sau fragmentată de produse turistice;
- necesitatea consolidării capacității de cazare și a serviciilor conexe;
- vizibilitatea turistică redusă în raport cu alte destinații din județ și din Regiunea Vest;
- necesitatea unei identități turistice unitare;
- dependența de deplasările de scurtă durată;
- necesitatea dezvoltării agrementului și a activităților pentru vizitatori;
- nevoia de cooperare între administrație, operatori economici și comunitate;
- necesitatea monitorizării permanente a criteriilor de atestare.

Prin urmare, strategia reprezintă simultan:

- un document de conformare;
- un instrument de planificare;
- un program investițional;
- un cadru de colaborare;
- o bază pentru accesarea finanțărilor;
- un mecanism de monitorizare și evaluare.

1.4. Perioada de implementare 2026–2035

Strategia este elaborată pentru perioada 2026–2035, corespunzătoare unui orizont de planificare de zece ani.

Alegerea acestei perioade permite:

- realizarea proiectelor de infrastructură care necesită etape succesive de pregătire și execuție;
- corelarea investițiilor locale cu ciclurile de finanțare naționale și europene;
- urmărirea unor rezultate măsurabile pe termen mediu și lung;
- adaptarea intervențiilor la evoluția pieței turistice;
- actualizarea periodică a priorităților;
- evaluarea efectelor economice, sociale și de mediu.

Implementarea strategiei va fi structurată în trei etape principale.

Etapa I – 2026–2027: organizare, conformare și pregătirea intervențiilor

Această etapă va include:

- finalizarea documentației pentru reevaluarea statutului;
- inventarierea resurselor și serviciilor turistice;
- stabilirea structurii de coordonare;
- pregătirea studiilor și documentațiilor tehnice;
- realizarea identității turistice;
- dezvoltarea instrumentelor digitale;
- selectarea proiectelor prioritare;

- identificarea surselor de finanțare;
- inițierea parteneriatelor.

Etapa a II-a – 2028–2031: dezvoltarea infrastructurii și a produselor turistice

În această etapă vor fi urmărite:

- implementarea proiectelor de infrastructură;
- modernizarea spațiilor publice;
- dezvoltarea zonelor de agrement;
- extinderea serviciilor turistice;
- dezvoltarea traseelor și circuitelor;
- consolidarea calendarului de evenimente;
- sprijinirea investițiilor private;
- integrarea în rețele turistice regionale și transfrontaliere.

Etapa a III-a – 2032–2035: consolidare, extindere și evaluare

Ultima etapă va urmări:

- consolidarea produselor turistice create;
- creșterea vizibilității destinației;
- dezvoltarea parteneriatelor stabile;
- evaluarea impactului investițiilor;
- revizuirea indicatorilor;
- actualizarea portofoliului de proiecte;
- pregătirea următorului ciclu strategic.

Strategia are caracter flexibil și va putea fi actualizată în funcție de:

- modificările legislative;
- rezultatele procesului de reevaluare;
- apariția unor noi programe de finanțare;
- evoluția cererii turistice;
- apariția unor noi investiții;
- modificarea condițiilor economice și sociale;
- rezultatele monitorizării anuale.

Se recomandă realizarea unei evaluări intermediare în anul 2030 și a unei evaluări finale în anul 2035.

1.5. Metodologia de elaborare

Strategia este elaborată printr-o metodologie integrată, bazată pe analiza documentelor, utilizarea datelor statistice, inventarierea resurselor, consultarea actorilor locali și evaluarea criteriilor aplicabile stațiunilor turistice.

Metodologia cuprinde următoarele componente:

1. Analiza documentară

Au fost și vor fi analizate:

- actele normative privind turismul și stațiunile turistice;
- documentele de urbanism și amenajare a teritoriului;
- strategiile locale, județene, regionale și naționale;
- documentele administrative ale Orașului Deta;

- studiile și proiectele existente;
- datele instituțiilor publice;
- documentele privind patrimoniul și mediul;
- informațiile privind structurile de primire turistice.

2. Analiza statistică și socioeconomică

Vor fi utilizate date privind:

- populația;
- structura demografică;
- piața muncii;
- activitățile economice;
- infrastructura;
- circulația turistică;
- numărul structurilor de cazare;
- capacitatea de cazare;
- sosirile și înnoptările;
- sezonabilitatea;
- mobilitatea și accesibilitatea.

Datele vor fi analizate comparativ, acolo unde este posibil, în raport cu județul Timiș, Regiunea Vest și alte stațiuni turistice cu profil asemănător.

3. Inventarierea resurselor turistice

Inventarierea va urmări:

- resursele naturale;
- patrimoniul construit;
- monumentele și obiectivele culturale;
- lăcașurile de cult;
- tradițiile și elementele de identitate locală;
- gastronomia;
- evenimentele;
- infrastructura sportivă;
- zonele de agrement;
- structurile de cazare și alimentație;
- serviciile turistice;
- posibilitățile de dezvoltare a traseelor.

4. Evaluarea criteriilor de atestare

Fiecare criteriu aplicabil stațiunilor turistice de interes local va fi analizat prin raportare la situația existentă.

Evaluarea va cuprinde:

- răspuns DA sau NU;
- punctajul aferent;
- justificarea documentată;
- identificarea documentelor doveditoare;
- evidențierea criteriilor îndeplinite;

- identificarea eventualelor neconformități;
- stabilirea măsurilor necesare.

5. Analiza calitativă și strategică

Diagnosticul va fi fundamentat prin utilizarea complementară a mai multor instrumente:

- analiza SWOT;
- analiza TOWS;
- analiza PEST;
- analiza PESTEL;
- analiza SPET;
- analiza VENN;
- analiza actorilor interesați;
- analiza riscurilor;
- analiza comparativă cu destinații concurente;
- analiza scenariilor de dezvoltare.

6. Consultarea actorilor locali

Procesul de elaborare va urmări implicarea:

- administrației publice locale;
- instituțiilor publice;
- operatorilor economici;
- structurilor de cazare și alimentație;
- organizațiilor culturale și sportive;
- producătorilor locali;
- unităților de învățământ;
- reprezentanților comunității;
- partenerilor județeni și regionali.

Consultarea poate fi realizată prin întâlniri, interviuri, chestionare, solicitări de date și analizarea propunerilor formulate.

7. Stabilirea priorităților și proiectelor

Proiectele vor fi selectate pe baza următoarelor criterii:

- contribuția la menținerea statutului de stațiune;
- relevanța pentru nevoile turiștilor și ale comunității;
- impactul economic și social;
- fezabilitatea tehnică;
- posibilitatea de finanțare;
- maturitatea documentațiilor;
- impactul asupra mediului;
- capacitatea de implementare;
- caracterul integrat;
- efectul asupra imaginii destinației.

8. Stabilirea indicatorilor de monitorizare

Pentru fiecare obiectiv și direcție de intervenție vor fi stabiliți indicatori privind:

- realizările fizice;

- rezultatele obținute;
- impactul economic;
- impactul social;
- impactul asupra mediului;
- circulația turistică;
- investițiile atrase;
- gradul de implementare;
- menținerea criteriilor de atestare.

Metodologia permite actualizarea strategiei în funcție de noile informații furnizate de administrația publică locală și de instituțiile competente.

1.6. Actorii implicați – stakeholderii dezvoltării turistice

Dezvoltarea Stațiunii Turistice Deta presupune cooperarea mai multor categorii de actori publici, privați și comunitari.

Administrația publică locală

Primăria Orașului Deta și Consiliul Local Deta reprezintă principalii coordonatori ai implementării strategiei.

Responsabilitățile acestora includ:

- aprobarea strategiei;
- pregătirea și implementarea proiectelor;
- asigurarea cofinanțării;
- întreținerea infrastructurii publice;
- monitorizarea criteriilor de atestare;
- relația cu autoritățile centrale;
- atragerea finanțărilor;
- promovarea destinației;
- consultarea comunității;
- raportarea progresului.

Autoritățile și instituțiile județene

Consiliul Județean Timiș și instituțiile județene pot contribui prin:

- dezvoltarea infrastructurii de interes județean;
- promovarea turistică;
- integrarea în trasee și circuite;
- finanțarea proiectelor culturale;
- sprijin tehnic;
- corelarea cu strategia județeană;
- facilitarea parteneriatelor.

Autoritatea publică centrală responsabilă în domeniul turismului

Aceasta are rol în:

- analiza documentației de reevaluare;
- verificarea îndeplinirii criteriilor;
- monitorizarea statutului stațiunii;
- gestionarea cadrului normativ;

- evidența structurilor clasificate;
- promovarea programelor naționale din turism.

Operatorii economici

Operatorii economici reprezintă elementul esențial al ofertei turistice.

Sunt avuți în vedere:

- administratorii structurilor de cazare;
- unitățile de alimentație publică;
- organizatorii de evenimente;
- operatorii de agrement;
- comercianții;
- transportatorii;
- producătorii locali;
- prestatorii de servicii;
- investitorii.

Instituțiile culturale, educaționale și religioase

Aceste instituții contribuie la păstrarea și valorificarea patrimoniului local prin:

- organizarea evenimentelor;
- activități educaționale;
- conservarea tradițiilor;
- promovarea istoriei locale;
- administrarea unor obiective de interes;
- implicarea tinerilor;
- organizarea activităților culturale și comunitare.

Organizațiile neguvernamentale și grupurile civice

Acestea pot contribui prin:

- voluntariat;
- proiecte culturale și de mediu;
- consultarea comunității;
- organizarea activităților recreative;
- promovarea patrimoniului;
- dezvoltarea inițiativelor pentru tineri;
- sprijinirea persoanelor vulnerabile.

Comunitatea locală

Locuitorii orașului Deta sunt beneficiarii direcți ai investițiilor și, în același timp, participanți la construirea experienței turistice.

Atitudinea comunității influențează:

- ospitalitatea destinației;
- păstrarea curățeniei;
- protejarea patrimoniului;
- calitatea spațiului public;
- autenticitatea experiențelor;
- transmiterea tradițiilor;

- acceptarea proiectelor de dezvoltare.

Turiștii și vizitatorii

Necesitățile și așteptările turiștilor trebuie integrate în planificare.

Principalele elemente urmărite sunt:

- accesibilitatea;
- informarea;
- siguranța;
- curățenia;
- calitatea serviciilor;
- diversitatea activităților;
- raportul calitate-preț;
- posibilitatea rezervării online;
- existența atracțiilor și evenimentelor;
- accesul persoanelor cu dizabilități.

Partenerii regionali și transfrontalieri

Localitățile din județul Timiș, organizațiile regionale și partenerii din zona transfrontalieră pot contribui la dezvoltarea unor:

- trasee comune;
- proiecte de cooperare;
- evenimente;
- produse turistice integrate;
- campanii de promovare;
- schimburi de bune practici;
- inițiative culturale și economice.

Instituțiile de finanțare și mediul bancar

Acestea pot sprijini dezvoltarea prin:

- finanțarea investițiilor private;
- instrumente de creditare;
- garanții;
- consultanță financiară;
- parteneriate pentru antreprenori;
- produse destinate întreprinderilor mici și mijlocii.

Implementarea strategiei va depinde de capacitatea acestor actori de a colabora, de a transmite date corecte și de a-și asuma responsabilități clare.

Administrația publică locală va avea rolul de coordonator, însă dezvoltarea turistică nu poate fi realizată exclusiv prin investiții publice. Este necesară formarea unui parteneriat local funcțional între administrație, mediul economic și comunitate.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI

Strategia de dezvoltare turistică pentru perioada 2026–2035 este elaborată în contextul în care Deta deține statutul de stațiune turistică de interes local și trebuie să demonstreze menținerea condițiilor care au fundamentat acordarea acestuia.

Documentul va urmări atât conformarea cu cerințele legale, cât și transformarea statutului administrativ într-un avantaj real de dezvoltare.

Principalele repere stabilite prin capitolul introductiv sunt:

- valorificarea durabilă a resurselor locale;
- îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor;
- consolidarea identității turistice;
- dezvoltarea produselor și experiențelor turistice;
- stimularea investițiilor și antreprenoriatului;
- creșterea vizibilității orașului;
- dezvoltarea cooperării regionale și transfrontaliere;
- monitorizarea permanentă a criteriilor de atestare;
- implicarea comunității și a mediului privat.

Obiectivele strategice SMART, pilonii de dezvoltare, produsele-ancoră, portofoliul de proiecte prioritare și indicatorii KPI vor fi fundamentați după finalizarea analizei situației existente și vor fi prezentați în capitolele dedicate viziunii, obiectivelor strategice, planului de acțiune și monitorizării.

CAPITOLUL II – PREZENTAREA GENERALĂ A STAȚIUNII TURISTICE DETA

Prezentarea generală a Stațiunii Turistice Deta este fundamentată pe datele oficiale disponibile la nivelul Institutului Național de Statistică, Recensământului Populației și Locuințelor 2021, Primăriei Orașului Deta și autorităților județene. Pentru unele domenii, cele mai recente informații complete publicate de administrația locală sunt aferente anului 2024, completate cu documente și proiecte publicate în anii 2025–2026.

2.1. Date de identificare și profil administrativ

Stațiunea Turistică Deta este situată în orașul Deta, unitate administrativ-teritorială urbană din partea sudică a județului Timiș, în Regiunea de Dezvoltare Vest. Orașul Deta este alcătuit din localitatea urbană Deta și satul aparținător Opațița, situat la aproximativ 3,5 km de centrul orașului, pe drumul comunal DC 172 Deta–Birda. Teritoriul administrativ are o suprafață de aproximativ 3.274 ha, respectiv 32,74 km².

Orașul Deta este poziționat în Câmpia joasă a Bârzavei, la o altitudine de aproximativ 91 m, în jurul coordonatelor geografice 45°23' latitudine nordică și 21°12' longitudine estică. Teritoriul administrativ se învecinează la nord cu comuna Voiteg, la nord-est și est cu comuna Birda, la sud cu comuna Deta, iar la vest cu comuna Banloc. Localitatea este traversată de pârâul Birdeanca, afluent al Bârzavei, și este amplasată într-un teritoriu predominant de câmpie, cu o utilizare agricolă importantă.

Poziționarea orașului între municipiul Timișoara și frontiera cu Serbia conferă localității o funcție teritorială care depășește dimensiunea sa demografică. Deta se află la aproximativ 44 km de Timișoara, pe traseul DN 59/E 70, și la circa 118 km de Belgrad. Orașul funcționează ca nod rutier și centru de servicii pentru partea sudică a județului, polarizând localități precum Deta, Moravița, Gătaia, Voiteg, Banloc, Jamu Mare, Giera și Giulvăz.

Accesibilitatea rutieră este asigurată în principal prin DN 59, care leagă Timișoara de punctul de trecere a frontierei Moravița, și prin DN 59B, care asigură legătura către Banloc și localitățile situate în partea vestică a microregiunii. Deta este traversată și de linia ferată Timișoara–Jebel–Deta–Stamora Moravița, parte a legăturii feroviare istorice dintre Timișoara și Serbia. Această poziție constituie un avantaj pentru dezvoltarea turismului de tranzit, a circuitelor culturale transfrontaliere și a deplasărilor turistice de scurtă durată.

Orașul Deta a fost atestat ca stațiune turistică de interes local prin Hotărârea Guvernului nr. 910/2022. Statutul său este menținut în lista actualizată a stațiunilor turistice din România, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 936/2025, în care Deta figurează la poziția 42 în categoria stațiunilor turistice de interes local. Prin urmare, strategia pentru perioada 2026–2035 nu urmărește obținerea inițială a statutului, ci reevaluarea și menținerea acestuia, concomitent cu consolidarea funcției turistice reale a orașului.

Din punct de vedere funcțional, Deta este un centru urban mic, dar cu atribuții administrative și servicii supralocale. În oraș funcționează servicii publice și instituții care deservește și populația localităților învecinate: Trezoreria Deta, structuri ale administrației fiscale, servicii de cadastru și publicitate imobiliară, unități bancare, servicii poștale, Parchetul de pe lângă Judecătoria Deta, Stația de Pompieri, Spitalul Orășenesc și alte servicii publice. Această concentrare instituțională susține rolul de centru microregional și reprezintă un avantaj pentru funcționarea stațiunii, deoarece turiștii beneficiază de servicii medicale, de siguranță, financiare și administrative disponibile direct în localitate.

Profilul administrativ actual este influențat și de procesul de actualizare a documentațiilor de urbanism. Primăria Orașului Deta a contractat serviciile pentru reactualizarea Planului Urbanistic General și a Regulamentului Local de Urbanism, proces aflat în etapa de consultare

și fundamentare. Pentru strategia turistică, actualizarea PUG este esențială deoarece perimetrul stațiunii, zonele turistice, spațiile de agrement, infrastructura de acces și terenurile rezervate investițiilor trebuie corelate cu reglementările urbanistice.

Analiza administrativă indică faptul că Deta dispune de o bază instituțională peste nivelul obișnuit al unui oraș cu mai puțin de 6.000 de locuitori rezidenți. Principalul obiectiv pentru perioada 2026–2035 este transformarea acestei funcții administrative și microregionale într-un avantaj turistic, prin integrarea serviciilor existente, a accesibilității transfrontaliere, a patrimoniului multicultural și a infrastructurii termale într-un produs de destinație coerent.

2.2. Demografie și dinamica populației

Conform rezultatelor Recensământului Populației și Locuințelor din anul 2021, orașul Deta avea o populație rezidentă de 5.670 de locuitori. La recensământul din anul 2011 fuseseră înregistrați 6.260 de locuitori, ceea ce înseamnă o reducere cu 590 de persoane, respectiv aproximativ 9,4% într-un interval de zece ani. Dinamica evidențiază un proces de scădere demografică moderată, dar persistentă, similar multor orașe mici din vestul și sud-vestul României.

Analiza demografică trebuie să distingă între populația rezidentă și populația după domiciliu. Populația rezidentă cuprinde persoanele care locuiesc în mod obișnuit în localitate, în timp ce populația după domiciliu include persoanele care au adresa oficială în Deta, chiar dacă locuiesc temporar sau pe termen lung în altă localitate ori în străinătate. Seria statistică recentă publicată de Direcția Județeană de Statistică Timiș indică pentru Deta o populație după domiciliu stabilă în jurul valorii de 7.600 de persoane, ultima valoare a seriei fiind de 7.592 de persoane. Diferența de aproximativ 1.900 de persoane față de populația rezidentă nu poate fi interpretată exclusiv ca migrație definitivă, dar indică o mobilitate ridicată a populației și existența unui număr important de persoane care își păstrează domiciliul în oraș fără a locui în mod obișnuit aici.

Structura populației pe grupe de vârstă confirmă tendința de îmbătrânire demografică. Din totalul de 5.670 de locuitori rezidenți, 804 persoane aveau vârsta între 0 și 14 ani, reprezentând aproximativ 14,2% din populație. Populația cu vârsta între 15 și 64 de ani însuma 3.737 de persoane, respectiv circa 65,9%, iar populația de 65 de ani și peste era formată din 1.129 de persoane, reprezentând aproximativ 19,9% din total. Rezultă un raport de aproximativ 140 de persoane vârstnice la 100 de copii, ceea ce indică o bază demografică îngustă și o presiune crescândă asupra serviciilor medicale și sociale.

Cea mai numeroasă grupă de vârstă era cea de 50–54 de ani, cu 594 de persoane, urmată de grupele de 45–49 de ani, cu 425 de persoane, 40–44 de ani, cu 413 persoane, și 65–69 de ani, cu 403 persoane. Concentrarea populației în grupele adulte mature arată că în perioada de implementare a strategiei o parte importantă a populației active va trece către categoria de vârstă pensionară. În lipsa atragerii sau menținerii populației tinere, baza locală de forță de muncă se poate reduce, iar deficitul de personal poate afecta atât industria, cât și serviciile turistice, alimentația publică, comerțul și activitățile de agrement.

Structura etnică reflectă caracterul multicultural specific Banatului. La recensământul din 2021 au fost înregistrate 3.723 de persoane de etnie română, 498 de persoane de etnie maghiară, 190 de etnie sârbă, 163 de etnie romă, 133 de etnie germană, 78 de etnie bulgară și 10 persoane de etnie slovacă, alături de alte grupuri mai puțin numeroase. Pentru 854 de persoane informația privind etnia nu a fost disponibilă. Această diversitate reprezintă o resursă identitară importantă pentru turism, în special prin patrimoniul confesional, gastronomia locală, tradițiile, sărbătorile comunitare și relațiile culturale transfrontaliere.

Din perspectiva activității economice, recensământul din 2021 a înregistrat 2.547 de persoane active, dintre care 2.416 persoane ocupate și 131 de șomeri. Populația inactivă însuma 3.123 de

persoane, dintre care 1.355 erau pensionari și 896 elevi sau studenți. Raportat la populația rezidentă totală, populația activă reprezenta aproximativ 44,9%, iar populația ocupată aproximativ 42,6%. Ponderea șomerilor în populația activă era de circa 5,1%.

Datele demografice arată că Deta nu se confruntă cu o prăbușire demografică, dar prezintă trei vulnerabilități clare: scăderea populației rezidente, îmbătrânirea populației și diferența mare dintre populația după domiciliu și cea efectiv rezidentă. În același timp, existența unui număr important de persoane originare din Deta, dar stabilite temporar în alte localități sau în străinătate, poate deveni o oportunitate pentru turismul de revenire, turismul de vizitare a rudelor, evenimentele comunitare și atragerea investițiilor provenite din diaspora locală.

Dezvoltarea turismului nu va inversa singură tendințele demografice, însă poate contribui la diversificarea pieței muncii, la apariția unor activități pentru tineri și familii, la creșterea atractivității orașului și la stimularea inițiativelor antreprenoriale. Pentru perioada 2026–2035, strategia trebuie să acorde prioritate formării profesionale, sprijinirii întreprinderilor locale, dezvoltării serviciilor pentru seniori și familii, precum și creării unor locuri de muncă stabile în turism, agrement, cultură și alimentație publică.

2.3. Infrastructură tehnico-edilitară

Orașul Deta dispune de principalele rețele tehnico-edilitare necesare funcționării unui centru urban și unei stațiuni turistice de interes local: alimentare cu apă, canalizare, energie electrică, gaze naturale, iluminat public, telecomunicații, servicii de salubritate și infrastructură rutieră. Gradul de echipare este mai ridicat în zona urbană centrală, dar există încă necesități de extindere și modernizare în zonele periferice și în satul Opațița.

Serviciul public de alimentare cu apă și canalizare este operat de Aquatim S.A. În Deta au fost realizate investiții succesive pentru extinderea și modernizarea rețelelor, iar documentele recente ale administrației locale prevăd continuarea intervențiilor prin proiecte de extindere a rețelelor de apă și canalizare în zona Țiglarie și de extindere a canalizării menajere în satul Opațița. Existența acestor proiecte arată că infrastructura de bază este funcțională, dar acoperirea teritorială nu este încă uniformă în toate zonele locuite și în toate perimetrele cu potențial de dezvoltare.

Orașul beneficiază de rețea de distribuție a gazelor naturale, serviciul fiind asigurat de operatorul de distribuție Delgaz Grid. Alimentarea cu energie electrică este asigurată prin rețeaua regională, în Deta funcționând și o unitate locală de distribuție. Aceste utilități constituie un avantaj pentru dezvoltarea structurilor de cazare, a alimentației publice, a centrelor de agrement și a investițiilor private, deoarece reduc costurile inițiale de racordare față de destinațiile rurale insuficient echipate.

Sistemul de iluminat public a fost modernizat prin proiectul „Reabilitare și modernizare sistem iluminat public în Orașul Deta, prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente și modernizarea punctelor de aprindere existente”, finalizat la sfârșitul anului 2023. Modernizarea iluminatului contribuie la reducerea consumului energetic, la îmbunătățirea siguranței nocturne și la creșterea calității spațiului urban, toate acestea fiind relevante pentru experiența vizitatorilor și pentru organizarea evenimentelor de seară.

Serviciul de salubritate era asigurat în anul 2024 de un operator privat, colectarea deșeurilor fiind realizată conform unui program local. Deta este inclusă în Zona 3 a Sistemului Integrat de Management al Deșeurilor Timiș și dispune de un centru de colectare amplasat în partea vestică a orașului, în apropierea DN 59B. Centrul are o capacitate proiectată de 11.489 tone pe an și deservește localitățile din Zona 3 Deta.

Infrastructura rutieră oferă conexiuni bune la nivel regional și transfrontalier. DN 59 asigură accesul către Timișoara și Moravița, iar DN 59B realizează legătura cu Banloc și localitățile din vest. Orașul beneficiază de o variantă de ocolire pentru traficul de pe direcția Timișoara–

Moravița, ceea ce a redus presiunea traficului greu asupra zonei centrale. În anul 2024 se afla în dezvoltare o nouă variantă de ocolire în partea nord-vestică, cu o lungime proiectată de aproximativ 3,08 km, destinată reducerii traficului de tranzit și al utilajelor agricole.

La nivel local au fost realizate și sunt programate intervenții privind modernizarea străzilor, amenajarea trotuarelor, parcărilor și spațiilor verzi, dezvoltarea infrastructurii pentru transport verde și implementarea sistemelor inteligente de transport. Raportul local pentru anul 2024 menționează proiecte privind infrastructura pentru transport verde, transportul public electric, sistemele inteligente de transport, amenajarea parcărilor și realizarea variantei de ocolire. Aceste investiții au un potențial direct de îmbunătățire a mobilității turistice, însă unele dintre ele se aflau încă în faze de pregătire sau implementare și nu trebuie considerate integral funcționale înainte de confirmarea recepției lucrărilor.

Transportul public local reprezintă o vulnerabilitate. În anul 2024, transportul local regulat era limitat în principal la transportul elevilor pe traseul Deta–Opațița, realizat cu microbuzul școlar. Transportul interurban era asigurat prin curse care tranzitau orașul, inclusiv pe relația Timișoara–Moldova Nouă. Absența unui transport local regulat și a unor conexiuni adaptate programului trenurilor sau sosirii turiștilor limitează accesul persoanelor fără autoturism la ștrandul termal, unitățile de cazare, obiectivele culturale și satul Opațița.

Infrastructura feroviară constituie un avantaj insuficient valorificat. Gara Deta este amplasată pe linia Timișoara–Stamora Moravița, dar atractivitatea turistică a transportului feroviar depinde de frecvența trenurilor, timpul de călătorie, starea stației și legătura dintre gară și principalele obiective ale stațiunii. Strategia trebuie să trateze gara ca poartă de intrare în destinație, prin semnalizare, informații turistice, trasee pietonale și velo, facilități de transfer și legături cu zona centrală și Ștrandul Termal.

Analiza infrastructurii tehnico-edilitare indică un nivel general adecvat pentru o stațiune turistică de interes local, dar și necesitatea continuării investițiilor. Prioritățile sunt extinderea completă a rețelelor de apă și canalizare, îmbunătățirea infrastructurii din Opațița, modernizarea străzilor și trotuarelor, dezvoltarea transportului public, amenajarea traseelor velo și pietonale, creșterea numărului de parcuri și instalarea unei semnalizări turistice unitare.

2.4. Economie locală și piața muncii

Economia orașului Deta are un profil mixt, dominat de industrie, comerț și servicii, la care se adaugă agricultura, construcțiile, transporturile și activitățile turistice. Rolul economic al orașului este amplificat de poziția sa de centru microregional și de concentrarea serviciilor publice și comerciale utilizate și de locuitorii comunelor învecinate.

Conform raportului administrației locale pentru anul 2024, în Deta erau înregistrate 265 de firme, dintre care 257 societăți cu răspundere limitată, două societăți pe acțiuni și alte forme de organizare economică. Domeniile frecvent întâlnite erau comerțul cu amănuntul, comercializarea produselor alimentare, îmbrăcăminte, mobilierului și produselor de uz gospodăresc, transportul rutier de mărfuri, transportul de persoane, construcțiile și serviciile de reparații.

Industria continuă să reprezinte sectorul economic principal. Printre întreprinderile menționate în raportul local din 2024 se află Dual Borgstena Trim România, activă în industria componentelor auto, Hewi Formtech, în domeniul produselor metalice, Esseggy-Tex, în industria textilă, RO-LAS-NEM și Patiseria Mea, în industria alimentară, precum și Niadal, în comerț și servicii. Această structură oferă locuri de muncă și venituri locale, dar creează și o anumită dependență față de ciclurile industriei prelucrătoare și ale sectorului automotive.

Agricultura își păstrează o importanță relevantă, în special în teritoriul periurban și în satul Opațița. În anul agricol 2023–2024, exploatațile locale au raportat suprafețe cultivate cu grâu, orz, rapiță, porumb, floarea-soarelui, soia, triticale, lucernă, legume și pepeni. În sectorul

zootehnic erau înregistrate efective importante de ovine, păsări, bovine, porcine și caprine. Agricultură poate susține dezvoltarea turistică prin aprovizionarea unităților de alimentație, crearea unor produse gastronomice locale, organizarea piețelor de producători și valorificarea tradițiilor culinare bănațene.

Piața muncii este influențată de dimensiunea redusă a populației și de îmbătrânirea demografică. Recensământul din 2021 a înregistrat 2.547 de persoane active, dintre care 2.416 ocupate și 131 șomeri. Numărul persoanelor inactive, de 3.123, îl depășea pe cel al populației active, iar pensionarii reprezentau cea mai numeroasă categorie inactivă. Aceste date indică existența unei baze de forță de muncă limitată și necesitatea atragerii persoanelor inactive apte de muncă, a tinerilor și a lucrătorilor din localitățile învecinate.

Profilul industrial al orașului produce o cerere constantă pentru personal tehnic, muncitori calificați și operatori de producție. În același timp, dezvoltarea sectorului turistic va necesita personal cu competențe diferite: recepționeri, lucrători în alimentație publică, personal de întreținere și wellness, organizatori de evenimente, ghizi locali, personal pentru promovare digitală și administratori ai structurilor de agrement. Concurența dintre industrie și servicii pentru o forță de muncă locală limitată poate deveni una dintre principalele constrângeri ale dezvoltării turistice.

Turismul reprezintă în prezent un sector complementar, nu sectorul dominant al economiei locale. Raportul administrației pentru anul 2024 menționează Hotelul Bellavista, cu 45 de locuri, camerele de închiriat de pe Calea Banlocului, cu 36 de locuri, Vila Ene, cu 26 de locuri, precum și 20 de locuri în căsuțele și 12 locuri în hostelul din cadrul Ștrandului Termal. Capacitatea totală locală rezultată din aceste date este de aproximativ 139 de locuri de cazare.

Ștrandul Termal constituie principalul activ economic și turistic cu potențial de diferențiere. Complexul dispune de trei bazine, dintre care două interioare și unul exterior, saună, spații de cazare, loc de joacă, foișoare și servicii de alimentație. În jurul acestei infrastructuri pot fi dezvoltate activități de wellness, recuperare, recreere de o zi, evenimente și pachete pentru familii și seniori.

În anul 2024, veniturile bugetare realizate de Orașul Deta au fost de aproximativ 56,78 milioane lei, dintre care aproximativ 25,77 milioane lei au reprezentat venituri proprii. Administrația locală a gestionat un portofoliu amplu de investiții privind eficiența energetică, mobilitatea, infrastructura socială, spațiile publice, muzeul, transportul verde și varianta de ocolire. Acest nivel de investiții indică o capacitate administrativă importantă, dar implementarea proiectelor turistice va necesita o prioritizare clară, evitarea fragmentării și asigurarea resurselor pentru întreținerea investițiilor după finalizare.

Din perspectiva strategiei turistice, economia locală prezintă avantajul unei baze industriale și comerciale funcționale, al unei infrastructuri termale deja existente și al unei administrații cu experiență în implementarea proiectelor. Principalele vulnerabilități sunt dependența ridicată de industrie, dimensiunea redusă a pieței locale, deficitul potențial de forță de muncă, numărul limitat al operatorilor turistici și insuficienta integrare dintre agricultură, gastronomie, cultură, comerț și turism.

Direcția optimă pentru perioada 2026–2035 nu este substituirea industriei prin turism, ci diversificarea economiei. Turismul trebuie dezvoltat ca sector complementar, capabil să creeze întreprinderi mici, activități de familie, locuri de muncă în servicii și venituri suplimentare pentru producătorii, comercianții și operatorii locali. Consolidarea Ștrandului Termal, valorificarea patrimoniului multicultural, dezvoltarea evenimentelor și integrarea orașului în circuite regionale și transfrontaliere pot transforma statutul de stațiune într-un instrument economic real, nu doar într-o clasificare administrativă.

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș • Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511
primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

CAPITOLUL III

RESURSE TURISTICE ȘI CULTURALE – ENUMERARE ȘI DESCRIERE, STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Analiza resurselor turistice și culturale ale Stațiunii Turistice Deta trebuie realizată prin raportare la profilul real al localității. Deta nu este o destinație montană, lacustră sau rurală cu obiective naturale spectaculoase, iar potențialul său nu trebuie prezentat artificial. Valoarea turistică reală a orașului este determinată de asocierea dintre resursa de apă termală, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul urban din secolele al XIX-lea și al XX-lea, Turnul Pompierilor și colecțiile Muzeului Orașului Deta, patrimoniul arheologic de la Opațița, caracterul multicultural al comunității, tradițiile etniilor locale și calendarul de evenimente culturale, gastronomice și sportive.

Resursele existente permit dezvoltarea unui profil turistic bazat pe agrement termal, recreere urbană, patrimoniu multicultural, turism cultural, turism de evenimente, turism gastronomic și deplasări de scurtă durată. Ele nu sunt însă suficient integrate într-un produs turistic complet. Unele obiective sunt funcționale și ușor accesibile, altele necesită interpretare turistică, program de vizitare, semnalizare sau lucrări de protejare, iar patrimoniul arheologic de la Opațița nu poate fi considerat în prezent obiectiv turistic amenajat.

3.1. Resurse turistice naturale

Resursele turistice naturale ale orașului Deta sunt caracteristice unui teritoriu de câmpie din sudul Banatului. Relieful are altitudini reduse și diferențe mici de nivel, ceea ce favorizează deplasarea pietonală, cicloturismul, recreerea ușoară și amenajarea traseelor accesibile persoanelor de toate vârstele. Absența pantelor accentuate reprezintă un avantaj pentru familii, seniori și persoane cu mobilitate redusă, dar nu permite dezvoltarea unor produse turistice bazate pe drumeție montană, belvederi naturale sau activități de aventură.

Principalele componente naturale și seminaturale cu relevanță turistică sunt Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca, resursa de apă termală valorificată în cadrul Ștrandului Termal Deta, vegetația urbană matură, spațiile verzi, terenurile agricole și peisajul de câmpie din jurul orașului și al localității Opațița. La acestea se adaugă contactul teritoriului administrativ cu aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Documentele oficiale privind rețeaua Natura 2000 indică faptul că ROSPA0127 Lunca Bârzavei se suprapune într-o proporție mai mică de 1% peste teritoriul administrativ al orașului Deta. Suprafața este redusă, însă existența acestei suprapunerii obligă administrația să verifice amplasamentul exact al oricărui proiect turistic, rutier sau de agrement propus în apropierea luncii și să respecte cerințele legale privind evaluarea efectelor asupra speciilor de păsări și habitatelor acestora.

3.1.1. Relieful și peisajul de câmpie

Relieful predominant de câmpie a influențat dezvoltarea orașului, activitățile agricole, traseele de comunicație și modul de organizare a spațiului construit. În cazul Detei, peisajul nu trebuie promovat prin caracteristici pe care nu le are, ci prin valorile reale ale câmpiei bănățene: orizonturi largi, accesibilitate, teren favorabil deplasărilor cu bicicleta, peisaje agricole, cursuri de apă, vegetație de luncă și relația dintre oraș și satele din sudul județului Timiș.

În zona Opațița, relieful prezintă local o terasă mai înaltă în raport cu talvegul pârâului Bârdeanca. Repertoriul Arheologic Național menționează Dealul Opațița, cu altitudinea maximă de aproximativ 104,1 m, și amplasarea fortificației de la Călășturi pe o terasă cu vizibilitate către vechea luncă inundabilă a Bârzavei. Această relație dintre relief, apă și amplasamentul fortificației reprezintă un element important pentru explicarea istoriei locuirii teritoriului.

Peisajul agricol din jurul Detei și al satului Opațița are o valoare turistică potențială, nu una amenajată în prezent. El poate susține trasee cicloturistice, activități educative, promovarea produselor locale și experiențe gastronomice, dar numai dacă sunt identificate drumurile adecvate, sunt evitate conflictele cu traficul agricol și sunt amenajate puncte de odihnă și orientare.

3.1.2. Pârâul Birdeanca și relația cu sistemul hidrografic local

Pârâul Birdeanca reprezintă principalul element hidrografic vizibil în interiorul sau în apropierea zonelor de interes turistic ale orașului. Acesta traversează Parcul Anton Kratzer și este afluent de dreapta al râului Bârzava. Birdeanca a influențat atât amenajarea istorică a parcului, cât și amplasarea așezărilor și fortificațiilor din zona Opațița.

Valoarea turistică a pârâului nu rezultă din dimensiunea sa, ci din capacitatea de a contribui la ambianța Parcului Anton Kratzer, la continuitatea ecologică locală și la construirea unei narațiuni despre relația dintre oraș, apă și peisaj. Cursul de apă poate fi valorificat prin amenajări discrete, curățare periodică, refacerea vegetației de mal, panouri educative, podețe, zone de observare și integrarea într-un circuit pietonal.

Aruncarea cheilor lacătelor de pe Podul Iubirii în pârâu, recomandată în materialul de promovare existent, nu este o practică adecvată din perspectiva protecției mediului. Conceptul simbolic al podului poate fi păstrat, însă cheile și alte obiecte metalice nu trebuie introduse în apă. Este necesară amplasarea unui recipient special pentru colectarea cheilor și informarea vizitatorilor.

3.1.3. Parcul Anton Kratzer

Parcul Anton Kratzer este cea mai importantă resursă naturală, recreativă și peisagistică a orașului Deta. Parcul are o suprafață de peste 14 hectare și reprezintă o porțiune păstrată și amenajată din vechea vegetație forestieră a zonei. Istoria sa este legată de Anton Kratzer, care a cumpărat și a amenajat terenul, a regularizat cursul pârâului Birdeanca, a realizat alei și lucrări de protecție, iar la 12 aprilie 1885 parcul a devenit proprietatea comunității.

În prezent, parcul concentrează mai multe funcțiuni: recreere cotidiană, promenadă, sport, joacă pentru copii, evenimente, comemorare, educație și socializare. În interiorul său se află bustul lui Anton Kratzer, bustul regelui Ferdinand, Monumentul Eroilor din Primul Război Mondial, terenul de minifotbal, locul de joacă, pista pentru biciclete, Podul Iubirii, Sala de conferințe și legătura directă cu stadionul orașenesc. Pista de biciclete amenajată în parc are aproximativ 1,4 km, iar aleile principale sunt iluminate.

Vegetația menționată de administrația locală cuprinde stejari, arțari, tei, salcâmi și păducel. Unele exemplare sunt prezentate local ca arbori foarte vechi, însă vârsta exactă a acestora trebuie stabilită printr-un studiu dendrologic, nu doar prin estimări sau tradiție orală.

Din perspectivă turistică, Parcul Anton Kratzer poate funcționa ca produs-ancoră al destinației, dar necesită o interpretare mai clară. Vizitatorul trebuie să poată înțelege istoria parcului, valoarea arborilor, relația cu Birdeanca, povestea lui Anton Kratzer, monumentele existente și rolul parcului în viața multiculturală a orașului. În lipsa unui traseu interpretativ, parcul este perceput în principal ca spațiu verde local, nu ca obiectiv turistic complet.

Biodiversitatea parcului trebuie analizată prin inventarierea arborilor, arbuștilor, păsărilor, insectelor și micilor vertebrate. Nu există, în documentele publice consultate, un inventar biologic actualizat suficient de detaliat pentru a susține enumerarea sigură a speciilor prezente. Prin urmare, strategia nu trebuie să introducă liste de specii neverificate. Este necesară realizarea unei fișe dendrologice și biologice, cu identificarea exemplarelor valoroase, starea fitosanitară, măsurile de protecție și posibilitățile de interpretare ecologică.

3.1.4. Resursa de apă termală

Apa termală reprezintă resursa naturală cu cel mai ridicat potențial de diferențiere a Stațiunii Turistice Deta. Resursa este valorificată în cadrul Ștrandului Termal, care dispune, conform prezentării oficiale a orașului, de un bazin exterior semiolimpic cu dimensiunile de aproximativ 25 × 12,3 m, două bazine interioare de aproximativ 100 m² fiecare, unul dintre acestea fiind alimentat cu apă termală la circa 35°C, precum și de saună, vestiare, spații pentru copii, zone de odihnă și căsuțe de cazare.

Valoarea actuală a resursei este în principal recreativă, de agrement și wellness. Deși unele materiale locale utilizează termenii „tratament” și „bază de tratament”, în documentele publice consultate nu a fost identificat un studiu hidrogeologic și fizico-chimic actualizat, însoțit de o recunoaștere oficială a indicațiilor terapeutice. Din acest motiv, strategia trebuie să evite afirmații medicale precum vindecarea sau tratarea unor boli până la obținerea analizelor, avizelor și certificărilor necesare.

Dezvoltarea resursei termale trebuie fundamentată pe monitorizarea debitului, temperaturii și compoziției apei, pe protejarea sursei, pe verificarea instalațiilor și pe definirea unui produs clar. Acesta poate fi orientat către agrement familial, înot, relaxare, programe pentru seniori și wellness de proximitate. Eventuala dezvoltare balneară propriu-zisă trebuie condiționată de documentația medicală și tehnică cerută de legislație.

3.1.5. Biodiversitatea și aria Natura 2000 Lunca Bârzavei

ROSPA0127 Lunca Bârzavei este o arie de protecție specială avifaunistică aparținând regiunii biogeografice panonice. Suprapunerea cu teritoriul orașului Deta este foarte redusă, sub 1%, dar această prezență confirmă legătura teritoriului cu sistemul ecologic al Bârzavei și cu habitatele de luncă din sudul Banatului.

Aria Natura 2000 nu trebuie utilizată în promovare ca și cum întregul oraș sau Parcul Anton Kratzer ar fi cuprinse în sit. Comunicarea trebuie să fie exactă: o parte foarte redusă a teritoriului administrativ se suprapune cu ROSPA0127, iar valorificarea turistică poate fi realizată doar prin activități cu impact redus, informare, observare responsabilă și cooperare cu autoritățile de mediu.

Presiunile potențiale asupra biodiversității locale sunt reprezentate de depozitarea necontrolată a deșeurilor, intervențiile neadecvate asupra vegetației de mal, tăierile fără fundamentare dendrologică, extinderea construcțiilor, traficul, iluminatul excesiv, zgomotul produs de evenimente și utilizarea necontrolată a spațiilor naturale. Măsurile necesare sunt curățarea periodică, refacerea vegetației, limitarea iluminatului agresiv, protejarea arborilor maturi, controlul speciilor invazive și verificarea proiectelor care pot afecta situl Natura 2000.

Concluzia analizei resurselor naturale este că Deta nu dispune de un patrimoniu natural spectaculos prin relief, dar are o combinație valoroasă între parc urban istoric, apă termală, curs de apă, peisaj de câmpie și contact cu Lunca Bârzavei. Produsul natural realist al destinației este „recreere termală și verde în câmpia multiculturală a Banatului”, nu turism de aventură sau ecoturism intensiv.

3.2. Resurse culturale și istorice

Patrimoniul cultural și istoric reprezintă componenta cu cea mai mare diversitate a ofertei turistice din Deta. Dezvoltarea localității a fost influențată de populația română, germană, maghiară, sârbă, bulgară, romă, franceză și italiană, de apartenența succesivă la structuri politice și administrative diferite și de rolul său de oraș-târg, reședință de plasă și centru economic al sudului Banatului.

Deta este menționată documentar în anul 1360 sub denumirea Ded, iar în secolele următoare a trecut prin perioade de stăpânire medievală, otomană, habsburgică și austro-ungară. După 1718

a fost integrată în sistemul administrativ habsburgic, iar începând din anii 1720 au fost colonizate familii germane, franceze și italiene. În anul 1810 localitatea a fost ridicată la rangul de oraș-târg, în 1830 a fost înființată stația poștală, iar în 1858 a fost deschisă legătura feroviară cu Timișoara și Stamora Moravița. Formația de pompieri voluntari a fost înființată în 1874, primul număr al publicației „Dettaer Zeitung” a apărut în 1880, iluminatul electric a fost introdus la începutul secolului al XX-lea, iar Turnul Pompierilor a fost ridicat în 1910. Deta a redevenit oraș în anul 1968.

Această succesiune istorică este vizibilă în trama stradală, în arhitectura centrului, în lăcașurile de cult, în tradițiile comunităților și în colecțiile muzeale. Principala valoare culturală nu este reprezentată de un singur monument excepțional, ci de ansamblul format din centrul urban, turn, biserici, clădiri publice, parc, patrimoniu arheologic și cultură vie.

3.2.1. Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”

Lista Monumentelor Istorice pentru județul Timiș include Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”, cu codul TM-II-a-B-06217. Ansamblul cuprinde strada Victoriei, fosta stradă Republicii, și strada Mihai Viteazul până la intersecția cu strada Independenței, inclusiv Turnul Pompierilor, și este datat în secolele al XIX-lea și al XX-lea.

Ansamblul reprezintă nucleul principal pentru dezvoltarea unui circuit cultural pietonal. Valoarea sa rezultă din continuitatea fronturilor stradale, scara urbană, clădirile comerciale și publice, relația dintre lăcașurile de cult, Turnul Pompierilor, Piața Pompierilor și spațiile centrale.

În aprilie 2026 administrația locală a anunțat inițierea procedurii de mediu pentru proiectul de amenajare a zonei centrale Calea Victoriei și strada Înfrățirii, iar în mai 2026 a fost semnat un parteneriat cu Consiliul Județean Timiș pentru susținerea financiară a refacerii centrului. Intervențiile asupra zonei trebuie să respecte statutul de ansamblu istoric și să evite înlocuirea elementelor tradiționale cu mobilier, finisaje sau reclame incompatibile cu caracterul arhitectural.

3.2.2. Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta

Turnul Pompierilor, amplasat în Piața Pompierilor, este simbolul arhitectural cel mai ușor de recunoscut al orașului. Clădirea a fost construită în anul 1910, la inițiativa lui Ludovic Meyer, având inițial rol de foișor de observare, stație de pompă, rezervor de apă și sediu al pompierilor voluntari. Turnul are aproximativ 26 m înălțime, iar rezervorul inițial avea o capacitate de aproximativ 600 hl.

Muzeul Orașului Deta a fost înființat în 1969 și a fost amenajat în Turnul Pompierilor în anul 2009. Colecțiile sale cuprind piese arheologice preistorice și medievale, urne din prima epocă a fierului, ceramică, obiecte din bronz, monede, elemente etnografice, carte veche și documente referitoare la istoria multiculturală și multiconfesională a orașului. O piesă deosebit de relevantă este mașina tipografică utilizată pentru publicarea ziarului local „Dettaer Zeitung”, apărut din 1880 până în 1946.

Proiectul de reabilitare energetică a Muzeului Orașului Deta, situat pe strada Mihai Viteazul nr. 2, a fost declarat finalizat de administrația locală la 12 mai 2026. Finalizarea lucrărilor reprezintă o evoluție importantă, însă redeschiderea turistică trebuie însoțită de reorganizarea expoziției, stabilirea unui program de vizitare extins, realizarea de materiale în mai multe limbi și introducerea unui sistem de evidență a vizitatorilor.

3.2.3. Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana”

Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana” este unul dintre cele mai importante repere arhitecturale și identitare ale orașului. Edificiul a fost construit în stil neogotic și sfințit în anul 1900. Biserica are aproximativ 49,45 m lungime, 24,80 m lățime, iar turnul ajunge la circa 58,57 m. Vitraliile sunt atribuite atelierului artistului Róth Miksa.

Amplasarea bisericii în zona centrală, în apropierea bisericilor ortodoxe română și sârbă, exprimă caracterul multiconfesional al Detei. Cele trei lăcașuri nu trebuie prezentate separat, ci ca parte a unui circuit al credințelor și comunităților locale. Vizitarea trebuie realizată cu respectarea programului liturgic, cu acordul parohiilor și pe baza unor reguli clare privind fotografierea și accesul grupurilor.

3.2.4. Bisericile ortodoxe și patrimoniul multiconfesional

Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă completează centrul spiritual și cultural al orașului. Prezența lor în apropierea bisericii romano-catolice demonstrează continuitatea comunităților române, sârbe, germane, maghiare și bulgare și poate susține dezvoltarea unui traseu al patrimoniului religios.

Valoarea turistică a acestor lăcașuri trebuie documentată prin fișe separate, care să cuprindă anul construirii, autorii, intervențiile, inventarul artistic, icoanele, clopotele, monumentele comemorative, hramurile și tradițiile comunității. În lipsa unei astfel de inventarieri, strategia trebuie să evite atribuirea unor date istorice neverificate.

3.2.5. Centrul Cultural Deta

Centrul Cultural este principala infrastructură pentru păstrarea și prezentarea culturii vii. Clădirea, utilizată în diferite perioade ca sală de lectură și club cultural, a fost donată administrației locale de Forumul German în anul 2013, renovată și inaugurată ca centru cultural în noiembrie 2014. Sala de spectacole are o capacitate de peste 350 de persoane, iar clădirea dispune de scenă, spații pentru repetiții, ateliere, expoziții și patru camere la mansardă.

Centrul găzduiește ansambluri reprezentative pentru comunitățile locale, coruri, spectacole, cursuri și activități pentru copii. El este spațiul în care multiculturalitatea Detei devine vizibilă prin costume, dans, muzică, limbă, obiceiuri și colaborarea dintre grupuri.

3.2.6. Sala de conferințe din Parcul Anton Kratzer

Sala de conferințe din parc a fost construită în anul 1908, inițial ca sală cu scenă și terasă. La 13 noiembrie 1910 aici a avut loc prima reprezentație cinematografică menționată în istoria locală. Clădirea a avut ulterior funcțiuni culturale și sportive, iar în prezent este utilizată pentru conferințe, proiecte, expoziții, târguri și spectacole.

Prin vechimea și amplasarea sa, sala poate fi integrată în circuitul istoric al parcului. Ea nu trebuie tratată doar ca spațiu tehnic pentru evenimente, ci și ca mărturie a vieții culturale din Deta la începutul secolului al XX-lea.

3.2.7. Stadionul Orășenesc Deta

Stadionul este amplasat la marginea vestică a Parcului Anton Kratzer și ocupă aproximativ 2,4 ha. Tribuna din lemn, realizată în anul 1948 și având aproximativ 800 de locuri, este prezentată în documentele locale ca fiind construită într-un stil inspirat de tribunele englezești.

Afirmația potrivit căreia tribuna ar fi unică în România trebuie confirmată printr-un studiu comparativ de arhitectură sportivă. Cert este că aceasta reprezintă o construcție locală distinctivă, cu valoare memorială și potențial pentru turismul sportiv, fotografia de arhitectură și prezentarea istoriei fotbalului local.

3.2.8. Cimitirul Orașului Deta

Cimitirul are valoare memorială, artistică și peisagistică. Sursele locale menționează existența unor monumente funerare realizate din marmură de Carrara, cea mai veche cruce identificată fiind datată în anul 1846. Tot aici se află cavoul familiei Anton Kratzer, iar vegetația matură conferă spațiului aspectul unei grădini memoriale.

Valorificarea turistică trebuie realizată cu discreție și respect. Este adecvat un circuit memorial dedicat personalităților locale, simbolisticii funerare, artei monumentelor și comunităților istorice, fără transformarea cimitirului într-un spațiu de divertisment.

3.2.9. Patrimoniul arheologic de la Opațița–Călășturi

Fortificația medievală de la Opațița–Călășturi este cea mai importantă resursă arheologică din teritoriul administrativ al orașului. Situl este înregistrat în Repertoriul Arheologic Național cu codul 155476.01 și în Lista Monumentelor Istorice cu codul TM-I-s-B-06075. Este amplasat la aproximativ 0,45 km nord-est de biserica ortodoxă din Opațița, pe terasa pârâului Bârdeanca.

Cercetările arheologice au evidențiat o fortificație de pământ, urme de locuire preistorică și medievală, o necropolă datată în secolele al XIV-lea–al XVI-lea și urme ale unor construcții. Cercetarea din 2005 a identificat niveluri de locuire din secolele al XII-lea–al XIII-lea și al XIV-lea–al XV-lea, precum și 22 de morminte de înhumare.

Fișa RAN, actualizată în aprilie 2026, menționează o stare de conservare medie și necesitatea opririi depozitării deșeurilor pe suprafața sitului. O parte a fortificației a fost afectată și de construirea unei cazemate din beton în anii 1951–1953.

În aceste condiții, situl nu trebuie prezentat ca obiectiv turistic amenajat și vizitabil fără restricții. Prioritatea este delimitarea cadastrală, curățarea, protejarea, continuarea cercetărilor și realizarea unui proiect de punere în valoare. Numai după aceste etape poate fi amenajat un traseu de vizitare cu panouri, reconstituiri grafice și puncte de observare.

3.2.10. Biblioteca Orașului Deta

Biblioteca funcționează într-o clădire aparținând ansamblului urban protejat și dispune de săli de lectură, spațiu pentru copii și colecții de carte, periodice, documente și lucrări ale autorilor locali. Pagina turistică a administrației menționează un fond de peste 26.000 de volume, informație care trebuie actualizată prin inventarul bibliotecii.

Biblioteca are un rol mai ales cultural și educațional, dar poate fi inclusă în produsul turistic prin expoziții documentare, întâlniri cu autori, arhiva publicațiilor locale și prezentarea istoriei presei din Deta.

3.3. Enumerarea obiectivelor turistice de vizitare – portofoliu local orientativ

Portofoliul local de vizitare trebuie organizat pe niveluri de importanță și de pregătire turistică. Obiectivele principale sunt: 1. Parcul Anton Kratzer; 2. Ștrandul Termal Deta; 3. Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta; 4. Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”; 5. Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana”; 6. Biserica Ortodoxă Română; 7. Biserica Ortodoxă Sârbă; 8. Centrul Cultural Deta; 9. Sala de conferințe din Parcul Anton Kratzer; 10. Stadionul Orășenesc și tribuna din lemn; 11. Cimitirul istoric; 12. Biblioteca Orașului Deta; 13. Monumentul Eroilor din Parcul Anton Kratzer; 14. Piața Pompierilor și monumentele pompierilor; 15. Podul Iubirii; 16. satul Opațița și Căminul Cultural; 17. situl arheologic Opațița–Călășturi, după protejare și amenajare.

Dintre acestea, Parcul Anton Kratzer, centrul urban, Turnul Pompierilor, muzeul, bisericile, Centrul Cultural și Ștrandul Termal pot forma circuitul principal al stațiunii. Sala de conferințe, stadionul, cimitirul, biblioteca și Opațița pot constitui obiective complementare. Situl de la Călășturi este o resursă de perspectivă, condiționată de cercetare și protecție.

O vizită de câteva ore poate include centrul istoric, Turnul Pompierilor, cele trei biserici, Piața Pompierilor și Parcul Anton Kratzer. Un program de o zi poate adăuga muzeul, Centrul Cultural, Ștrandul Termal și gastronomia locală. Un program de două zile poate integra Opațița, un eveniment cultural sau gastronomic, activități sportive și un circuit regional către Banloc, Partoș, Denta, Moravița sau obiectivele din sudul județului Timiș.

3.4. Resurse culturale vii: tradiții, gastronomie locală și meșteșuguri

Cea mai importantă resursă culturală vie a Detei este multiculturalitatea. Aceasta nu reprezintă doar o temă de promovare, ci o realitate exprimată prin comunități, lăcașuri de cult, limbi, ansambluri, costume, dansuri, muzică, gastronomie și sărbători.

Proiectul „Curcubeul Multiculturalității”, finalizat în aprilie 2025, a reunit comunitățile română, maghiară, sârbă, germană, bulgară, romă și alte grupuri din zona Timiș–Torontal–Bârzava. În cadrul proiectului au fost realizate o broșură, un film documentar și activități comune, iar pentru patrimoniul local au fost achiziționate cinci perechi de costume populare realizate și brodate manual, unele cu o vechime declarată de peste 120 de ani. Costumele au fost destinate expunerii în Muzeul Orașului Deta după renovare.

3.4.1. Tradițiile comunității românești

Tradițiile românești sunt reprezentate prin folclorul bănățean, dans, cântec, port popular, colinde, obiceiuri de primăvară, ruga bănățeană și gastronomia gospodăriilor locale. Ansamblul „Salba Ghedului” contribuie la transmiterea dansurilor și portului popular către copii și tineri. În martie 2026, ansamblul a participat la un festival dedicat obiceiurilor străbune și Mărțișorului, iar în decembrie 2025 a organizat un spectacol de Crăciun cu colinde, momente folclorice și tablouri inspirate din viața satului bănățean.

3.4.2. Tradițiile comunității maghiare

Comunitatea maghiară este reprezentată în viața culturală prin Ansamblul „Margaretta”, dansuri, port popular, cântece și obiceiuri calendaristice. În aprilie 2026, ansamblul a organizat „Udatul Fetelor” în a doua zi de Paște catolic. Conform obiceiului, băieții stropesc fetele cu parfum, iar acestea oferă ouă roșii. Continuitatea tradiției prin participarea tinerilor îi conferă valoare turistică și educativă.

3.4.3. Tradițiile comunității sârbe

Comunitatea sârbă este reprezentată prin Ansamblul „Sveti Nikola”, prin limba sârbă predată unor elevi, prin sărbători religioase, dansuri, muzică și port. În 2026, elevii care studiază limba sârbă și membrii ansamblului au realizat un program artistic dedicat Sfântului Sava, protector al educației și al culturii sârbe.

Ruga sârbească este documentată în arhiva culturală a orașului ca sărbătoare a comunității. Pentru includerea sa în calendarul oficial al strategiei trebuie confirmată periodicitatea actuală, data, organizatorii și capacitatea de atragere a vizitatorilor, deoarece unele informații publice existente sunt din anii anteriori.

3.4.4. Tradițiile comunităților germană și bulgară

Patrimoniul german este vizibil în istoria urbană, arhitectura centrului, Biserica Romano-Catolică, Centrul Cultural, costume, dans și memoria vechii populații șvăbești. Ansamblul „Edelweiss” a reprezentat Deta în anul 2025 în cadrul unor manifestări multiculturale județene. Comunitatea bulgară este implicată prin gastronomie, port și participarea la evenimentele culturale locale și transfrontaliere.

3.4.5. Gastronomia locală

Gastronomia din Deta reflectă interferența dintre bucătăria românească bănățeană, maghiară, sârbă, germană și bulgară. Resursa este demonstrată prin participarea gospodinelor la festivaluri gastronomice, prin preparatele la ceaun, prăjituri, produse de sărbătoare și meniuri comunitare. În anul 2024, reprezentanții Detei au obținut locul I la festivalul „Frühstück Bănățean” organizat în Serbia, cu preparate dulci și preparate tradiționale pentru micul dejun. În 2025, gospodinele din Deta au participat la festivalul gastronomic „Mešani Kotlić” din Voivodina, unde au prezentat prăjituri cu mere, costume și elemente specifice mai multor comunități locale.

Festivalul Ceaunului reprezintă cea mai vizibilă formă actuală de valorificare gastronomică. Evenimentul desfășurat la Deta la 4 octombrie 2025 a reunit aproximativ 70 de echipe din oraș, din localitățile învecinate și din străinătate, iar ediția organizată la Opațița la 18 octombrie a avut 32 de echipe.

În prezent nu este suficient documentată existența unui produs gastronomic unic și exclusiv al Detei, înregistrat sau recunoscut oficial. Avantajul competitiv îl reprezintă mai degrabă diversitatea gastronomică multiculturală. Strategia trebuie să evite inventarea unui „preparat tradițional al Detei” fără cercetare și să realizeze o colecție validată de rețete, povești, ingrediente și gospodari.

3.4.6. Meșteșugurile și patrimoniul material viu

Principalele forme de patrimoniu meșteșugăresc identificate sunt broderia manuală, realizarea și păstrarea costumelor populare, cusăturile, colecțiile de obiecte vechi, arta culinară și întreținerea recuzitei folclorice. Costumele achiziționate prin proiectul „Curcubeul Multiculturalității” și colecțiile particulare prezentate la evenimente demonstrează existența unui patrimoniu valoros.

Nu a fost identificată în sursele publice consultate o rețea stabilă de ateliere meșteșugărești deschise turiștilor. Prin urmare, meșteșugurile trebuie considerate resursă în curs de inventariere, nu produs turistic complet. Este necesară identificarea persoanelor care cos, brodează, gătesc, restaurează obiecte, confecționează decorațiuni sau păstrează colecții, urmată de organizarea unor demonstrații și ateliere.

3.5. Evenimente de recreere, divertisment, sportive, festivaluri și manifestări

Evenimentele constituie una dintre cele mai active componente ale vieții turistice din Deta. Ele compensează parțial numărul limitat de obiective majore, atrag vizitatori din localitățile apropiate, activează Parcul Anton Kratzer și Centrul Cultural și oferă operatorilor economici posibilitatea de a valorifica serviciile de cazare, alimentație și comerț.

Zilele Orașului Deta reprezintă evenimentul cu cea mai mare vizibilitate. Ediția din 2025 s-a desfășurat timp de trei zile în Parcul Anton Kratzer și a reunit mii de participanți, ansambluri folclorice, artiști, delegații din localități înfrățite și activități pentru copii și familii. Crosul Orașului, organizat în cadrul evenimentului, a avut aproximativ 100 de participanți.

Festivalul Ceaunului de la Deta și cel de la Opațița au o componentă gastronomică, comunitară și transfrontalieră. Numărul mare de echipe înregistrat în anul 2025 arată că evenimentul are capacitatea de a deveni produs turistic regional, cu condiția profesionalizării organizării, promovării din timp și măsurării numărului real de vizitatori.

Manifestările culturale repetitive includ spectacolele ansamblurilor „Salba Ghedului”, „Margaretta”, „Sveti Nikola”, „Edelweiss” și ale celorlalte grupuri locale, sărbătorile de iarnă, activitățile de Paște, Sfântul Sava, spectacolele de colinde, ruga bănățeană, ruga sârbească și programele multiculturale. Unele sunt bine documentate în perioada 2025–2026, iar pentru altele continuitatea anuală trebuie confirmată prin calendarul oficial al Centrului Cultural.

Evenimentele sportive sunt susținute de stadion, terenurile locale, sala de sport, Crosul Orașului, fotbal și badminton. În februarie 2026, sportivii din Deta au obținut rezultate la etapa județeană a Olimpiadei Sportului Școlar la badminton, confirmând continuitatea acestei discipline în comunitate.

Manifestările comemorative și religioase, precum depunerile de coroane, hramurile bisericilor, sărbătorile eroilor și evenimentele organizate în Piața Pompierilor, completează calendarul cultural. Acestea au o valoare turistică mai redusă decât festivalurile, dar sunt importante pentru identitatea locală și pentru turismul de memorie.

3.5.1. Rolul evenimentelor în profilul turistic al Stațiunii Turistice Deta

Evenimentele au cinci funcții principale. Prima este atragerea vizitatorilor din sudul județului Timiș, din Timișoara și din localitățile transfrontaliere. A doua este punerea în valoare a multiculturalității prin participarea ansamblurilor și comunităților. A treia este stimularea consumului local, prin gastronomie, comerț, cazare și servicii. A patra este folosirea infrastructurii existente, în special a Parcului Anton Kratzer și a Centrului Cultural. A cincea este consolidarea sentimentului de apartenență al locuitorilor.

Punctul forte al calendarului local este diversitatea. Punctul slab este lipsa unui sistem turistic complet de management al evenimentelor. Nu sunt publicate constant date privind numărul de vizitatori din afara orașului, gradul de ocupare a cazărilor, cheltuiala medie, impactul asupra operatorilor economici sau satisfacția participanților.

Pentru a genera efecte turistice, evenimentele trebuie anunțate cu minimum două-trei luni înainte, incluse într-un calendar anual, corelate cu ofertele de cazare și masă, promovate în limbile română, engleză și sârbă și însoțite de informații privind accesul, parcare, transportul, programul și obiectivele care pot fi vizitate.

3.6. Evenimente repetitive: sportive, turistice și de agrement în Stațiunea Turistică Deta

Calendarul repetitiv confirmat sau documentat recent cuprinde Zilele Orașului Deta, Festivalul Ceaunului de la Deta, Festivalul Ceaunului de la Opațița, Crosul Orașului Deta, spectacolele de Crăciun și colinde, activitățile multiculturale ale Centrului Cultural, sărbătoarea Sfântului Sava, Udatul Fetelor de Paște, activitățile ansamblurilor folclorice, competițiile de badminton și manifestările sportive organizate pe stadion și în sala de sport.

Ruga bănățeană, ruga sârbească, ruga catolică și manifestările religioase din Opațița sunt documentate în arhiva culturală locală, însă includerea lor ca evenimente anuale pentru perioada 2026–2035 trebuie realizată după confirmarea de către Centrul Cultural, parohii și administrația locală.

Festivalurile sau manifestările mai vechi, precum Festivalul Moto ori anumite ediții ale evenimentului „Ceaunul și Grătarul”, nu trebuie prezentate automat ca evenimente actuale dacă nu există confirmarea continuării lor în calendarul recent. Ele pot fi menționate în istoricul activităților culturale și pot fi relansate, dar nu trebuie utilizate pentru evaluarea actuală a ofertei fără documente recente.

Evaluarea strategică arată că evenimentele repetitive constituie unul dintre cele mai solide produse turistice ale Detei. Zilele Orașului și Festivalul Ceaunului au capacitate regională, activitățile multiculturale diferențiază destinația, iar Crosul Orașului și sportul local diversifică publicul. Pentru transformarea lor în produse turistice este necesară corelarea cu pachete de cazare, vizite la muzeu, acces la strand, tururi ale centrului și promovarea gastronomiei locale.

3.7. Recomandări pentru inventariere, protejare și valorificare turistică

Prima măsură necesară este realizarea Registrului resurselor turistice și culturale ale Stațiunii Deta. Pentru fiecare obiectiv trebuie consemnate denumirea oficială, amplasamentul, coordonatele, proprietarul, administratorul, regimul juridic, starea de conservare, programul de vizitare, accesibilitatea, fotografiile, documentele istorice și măsurile necesare.

A doua măsură este realizarea unui circuit pietonal al centrului istoric, care să includă Ansamblul urban, Turnul Pompierilor, muzeul, Piața Pompierilor, bisericile, Centrul Cultural și Parcul Anton Kratzer. Circuitul trebuie semnalizat unitar și prezentat prin hartă tipărită, hartă digitală și coduri QR.

A treia măsură este transformarea Muzeului Orașului Deta într-un centru de interpretare a teritoriului. Expoziția trebuie să prezinte cronologic preistoria și arheologia, Evul Mediu,

colonizările, orașul-târg, pompierii voluntari, presa, industrializarea, comunitățile etnice, deportările, viața culturală și dezvoltarea actuală.

A patra măsură este protejarea sitului arheologic Opațița-Călășturi. Sunt necesare oprirea depozitării deșeurilor, delimitarea terenului, semnalizarea regimului de monument, curățarea controlată, cercetarea arheologică și elaborarea unui proiect de punere în valoare. Situl nu trebuie promovat pentru vizitare neorganizată înainte de asigurarea protecției.

A cincea măsură este realizarea unui studiu dendrologic și de biodiversitate pentru Parcul Anton Kratzer. Studiul trebuie să identifice arborii valoroși, starea lor fitosanitară, zonele sensibile, fauna asociată și măsurile de întreținere. Pe baza acestuia poate fi amenajat un traseu educativ.

A șasea măsură este verificarea și documentarea resursei de apă termală. Sunt necesare analize fizico-chimice și microbiologice actualizate, studiu hidrogeologic, monitorizarea debitului și stabilirea legală a modului în care poate fi promovată resursa. Până la obținerea recunoașterii oficiale, comunicarea trebuie să se limiteze la agrement termal și wellness.

A șaptea măsură este inventarierea tradițiilor, rețetelor, costumelor și colecțiilor particulare. Materialele trebuie înregistrate prin fotografii, interviuri și fișe, cu acordul deținătorilor. Se recomandă realizarea unei arhive digitale multiculturale și a unei expoziții permanente.

A opta măsură este formarea unei rețele locale de gastronomie și meșteșuguri. Gospodinele, producătorii, colecționarii și persoanele care păstrează tehnici tradiționale trebuie implicate în ateliere, târguri, demonstrații și evenimente, cu respectarea normelor sanitare și comerciale.

A noua măsură este profesionalizarea calendarului de evenimente. Pentru fiecare manifestare trebuie stabilite data anuală, bugetul, responsabilul, publicul-țintă, capacitatea spațiului, planul de securitate, sistemul de colectare a deșeurilor, promovarea, numărul estimat de vizitatori și indicatorii de impact.

A zecea măsură este dezvoltarea interpretării multilingve. Panourile și materialele principale trebuie realizate cel puțin în limbile română și engleză, iar pentru obiectivele identitare se recomandă includerea limbilor sârbă, maghiară și germană.

Concluzia generală este că Deta dispune de resurse turistice reale, dar de scară locală și regională. Cele mai competitive sunt apa termală, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul urban, Turnul Pompierilor și muzeul, situl arheologic de la Opațița, multiculturalitatea, gastronomia și evenimentele. Dezvoltarea nu trebuie fundamentată pe exagerarea numărului de atracții, ci pe organizarea acestora într-un produs coerent, accesibil, bine documentat și promovat profesional.

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș • Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511
primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

CAPITOLUL IV

ANALIZA SITURILOR PROTEJATE ȘI A BIODIVERSITĂȚII

Analiza biodiversității Stațiunii Turistice Deta trebuie realizată prin raportare la caracteristicile reale ale teritoriului administrativ și la poziția localității în Câmpia Bârzavei. Orașul nu este amplasat într-un teritoriu montan, forestier compact sau într-o zonă umedă de mari dimensiuni. Valoarea sa ecologică rezultă din asocierea dintre suprafețele agricole, cursurile de apă și canalele de desecare, vegetația de luncă și de mal, spațiile verzi urbane, Parcul Anton Kratzer, grădinile și terenurile neconstruite, precum și din legătura teritorială cu aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Componenta de biodiversitate nu trebuie tratată ca o enumerare formală de specii și habitate. Pentru dezvoltarea turistică este importantă înțelegerea funcțiilor ecologice ale teritoriului, delimitarea zonelor sensibile, prevenirea degradării și valorificarea responsabilă a patrimoniului natural. Biodiversitatea contribuie la calitatea peisajului, la confortul climatic al spațiului urban, la atractivitatea parcului, la protecția solului și a apei și la posibilitatea dezvoltării unor activități turistice cu impact redus.

În același timp, trebuie făcută o distincție clară între speciile pentru care a fost desemnat situl Natura 2000 ROSPA0127 și speciile confirmate efectiv în interiorul orașului Deta sau în Parcul Anton Kratzer. În lipsa unui inventar biologic local realizat prin observații de teren pe parcursul mai multor sezoane, strategia nu poate afirma că toate speciile protejate ale sitului cuibăresc, se hrănesc sau sunt prezente permanent în zona urbană a Detei.

4.1. Context ecologic și relevanța pentru dezvoltarea turistică

Teritoriul administrativ al orașului Deta aparține regiunii biogeografice panonice și este caracterizat prin relief de câmpie, altitudini reduse, terenuri agricole întinse, cursuri de apă regularizate, canale de desecare, vegetație de luncă fragmentată și spații verzi urbane. Această structură reflectă intervenția îndelungată a omului asupra mediului, prin desecări, îndiguiri, extinderea agriculturii, dezvoltarea localităților și realizarea infrastructurii de transport.

Peisajul actual este predominant antropizat. Cele mai mari suprafețe sunt ocupate de terenuri agricole, în timp ce habitatele naturale și seminaturale se mențin în special de-a lungul cursurilor de apă, canalelor, drumurilor agricole, perdelelor vegetale, marginilor de teren și în spațiile verzi urbane. Aceste suprafețe, deși fragmentate și uneori reduse, au rol de refugiu, hrănire, reproducere și deplasare pentru păsări, insecte, amfibieni, reptile și mamifere mici.

Situl ROSPA0127 Lunca Bârzavei se încadrează în regiunea biogeografică panonică, este traversat de la est la vest de Canalul Bârzava și include un mozaic de terenuri agricole, păduri de luncă, pășuni și zone umede, inclusiv amenajări piscicole. În partea de nord-est a sitului este menționată Pădurea Banloc–Soca, amplasată de-a lungul pârâului Bârdeanca, iar limita sudică a sitului ajunge în apropierea frontierei de stat.

Relevanța ecologică a Detei pentru turism este determinată de patru componente principale. Prima este Parcul Anton Kratzer, cel mai important spațiu verde amenajat al orașului. A doua este sistemul hidrografic local, reprezentat de pârâul Birdeanca și de rețeaua de canale. A treia este peisajul agricol deschis, utilizat de păsările caracteristice câmpiei și de speciile aflate în migrație. A patra este apropierea și suprapunerea redusă cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Parcul Anton Kratzer are o suprafață de peste 14 hectare și este prezentat de administrația locală ca o rămășiță amenajată a pădurilor existente în perioada colonizării. Parcul este traversat de pârâul Birdeanca și conține stejari, arțari, tei, păducel și salcâmi, alături de alei, spații de recreere, terenuri sportive și infrastructură pentru evenimente.

Valoarea ecologică a parcului este superioară celei a unui spațiu verde urban obișnuit datorită suprafeței sale, vechimii amenajării, prezenței arborilor maturi și continuității vegetației. Parcul

contribuie la reducerea temperaturilor în perioada caniculară, reținerea prafului, amortizarea zgomotului, infiltrarea apei în sol, fixarea carbonului și oferirea unor habitate pentru păsări, nevertebrate și mamifere mici.

Din perspectiva dezvoltării turistice, cadrul natural al Detei este adecvat în principal pentru recreere urbană, promenadă, cicloturism, educație ecologică, observarea peisajului de câmpie și activități de interpretare a naturii. Nu există premise pentru promovarea unui ecoturism intensiv sau a unor activități de aventură. Produsul turistic realist trebuie să fie unul de proximitate, bazat pe liniște, accesibilitate, spații verzi, apă termală, patrimoniu multicultural și contact responsabil cu peisajul bănățean.

4.2. Cadrul general al siturilor protejate și al elementelor naturale cu valoare de conservare

Principală arie naturală protejată relevantă pentru teritoriul administrativ al orașului Deta este ROSPA0127 Lunca Bârzavei, arie de protecție specială avifaunistică inclusă în rețeaua ecologică europeană Natura 2000. Situl a fost desemnat prin Hotărârea Guvernului nr. 971/2011, prin modificarea și completarea cadrului național privind ariile de protecție specială avifaunistică. Acesta are o suprafață totală de aproximativ 2.387,5 hectare.

Conform datelor oficiale publicate de autoritatea județeană pentru protecția mediului, ROSPA0127 se suprapune cu teritoriile administrative Banloc, Denta și Deta. Ponderea indicată pentru orașul Deta este mai mică de 1% din suprafața unității administrativ-teritoriale, comparativ cu aproximativ 18% în cazul comunei Banloc și 4% în cazul comunei Denta.

O strategie locală a zonei Timiș–Torontal–Bârzava estimează suprafața sitului situată pe teritoriul Detei la aproximativ 0,1 km², respectiv circa 10 hectare. Această valoare trebuie verificată prin suprapunerea limitelor cadastrale actuale ale UAT Deta cu limitele digitale oficiale ale sitului Natura 2000, într-un sistem geografic informațional.

Dimensiunea redusă a suprapunerii nu înseamnă că obligațiile de conservare sunt neimportante. Chiar și proiectele amplasate în exteriorul sitului pot necesita analiză atunci când, prin dimensiune, localizare, zgomot, iluminat, poluare, modificarea regimului apelor sau intensificarea traficului, pot produce efecte semnificative asupra obiectivelor de conservare.

Legislația privind evaluarea impactului asupra mediului integrează procedura de evaluare adecvată pentru proiectele care pot afecta ariile naturale protejate de interes comunitar. Procedura trebuie să analizeze efectele directe, indirecte, cumulative și sinergice asupra speciilor și habitatelor, înainte de aprobarea proiectului.

În sursele oficiale consultate nu a fost identificată o rezervație naturală de interes național sau județean amplasată integral în interiorul orașului Deta. Valoarea de conservare locală este reprezentată în principal de suprapunerea cu ROSPA0127, de Parcul Anton Kratzer, de pârâul Birdeanca, de vegetația ripariană, de canalele agricole și de suprafețele seminaturale rămase între zonele agricole și construite.

Parcul Anton Kratzer nu are, pe baza informațiilor publice consultate, statut juridic de arie naturală protejată. Acesta reprezintă însă un element de infrastructură verde cu importanță locală. Protecția sa trebuie realizată prin documentațiile de urbanism, regulamentul local, inventarul domeniului public, studiul dendrologic și reguli proprii de întreținere.

Pârâul Birdeanca este un element de legătură între spațiul urban, parc și sistemul hidrografic mai larg al Bârzavei. Valoarea sa ecologică depinde de păstrarea unei vegetații de mal continue, de calitatea apei, de evitarea deversărilor, de controlul deșeurilor și de menținerea unor sectoare cu intervenții reduse.

Rețeaua de canale de desecare are origine antropică, dar poate îndeplini funcții ecologice secundare. Canalele cu apă temporară sau permanentă, vegetație ierboasă și arbori izolați pot

reprezenta zone de hrănire și deplasare pentru păsări, amfibieni și nevertebrate. Curățarea lor integrală și simultană poate elimina vegetația și poate reduce temporar capacitatea de susținere a faunei.

4.3. Structura habitatelor și a ecosistemelor locale

Structura ecologică a teritoriului Deta poate fi împărțită în mai multe categorii funcționale: ecosisteme urbane, ecosisteme de parc și grădină, ecosisteme acvatice și ripariene, terenuri agricole, pajiști și suprafețe ierboase, perdele și aliniamente arboricole, precum și terenuri ruderalizate sau temporar neutilizate.

Ecosistemul urban ocupă zona construită a orașului Deta și a satului Opațița. Acesta cuprinde clădiri, curți, grădini, străzi, piețe, cimitire, spații verzi, terenuri sportive și suprafețe industriale. Deși puternic modificat, mediul urban poate susține păsări adaptate la prezența omului, lilieci, insecte polenizatoare și mamifere mici. Clădirile vechi, podurile, turnurile, arborii cu scorburii și gardurile vii pot avea rol de adăpost sau loc de reproducere.

Ecosistemul de parc este reprezentat în principal de Parcul Anton Kratzer. Acesta combină arbori maturi, arbuști, peluze, alei, curs de apă și infrastructură recreativă. Structura etajată a vegetației, alcătuită din arbori, arbuști și strat ierbos, este importantă pentru diversitatea biologică. Simplificarea vegetației prin eliminarea completă a arbuștilor, tunderea excesivă sau transformarea tuturor suprafețelor în peluze scurte reduce capacitatea parcului de a susține fauna.

Administrația locală menționează în parc stejari, arțari, tei, păducel și salcâmi. Informația este utilă pentru caracterizarea generală, dar nu înlocuiește un inventar dendrologic. Afirmațiile locale privind existența unor stejari cu vârste de peste 400 de ani trebuie verificate prin metode profesionale, deoarece vârsta exactă nu poate fi stabilită numai prin apreciere vizuală.

Ecosistemele acvatice și ripariene sunt reprezentate de pârâul Birdeanca, de canalele de desecare și de eventualele luciuri de apă temporare. Acestea pot susține vegetație higrofilă, insecte acvatice, amfibieni și păsări care se hrănesc în apropierea apei. Calitatea lor depinde de regimul hidrologic, de întreținerea canalelor și de reducerea surselor de poluare.

Habitatele de luncă din cadrul mai larg al ROSPA0127 includ păduri de luncă, pășuni, terenuri agricole și zone umede. Situl este important pentru păsările acvatice și pentru păsările dependente de zone umede, iar documentele de evaluare menționează în mod expres rolul său pentru codalb, barză neagră, rață roșie, egretă mică, piciorong, vânturel de seară și șoim dunărean.

Terenurile agricole reprezintă habitatul dominant în extravilan. Monoculturile intensive au o biodiversitate mai redusă decât peisajele agricole diversificate, dar marginile parcelor, șanțurile, fâșiile ierboase, arborii izolați și terenurile temporar nelucrate pot oferi hrană și adăpost pentru numeroase organisme.

Pajiștile, fânețele și suprafețele ierboase sunt mai reduse decât terenurile arabile, dar au o valoare ecologică ridicată atunci când nu sunt suprapășunate, erbicidate sau cosite foarte frecvent. Ele susțin insectele polenizatoare, nevertebratele, păsările care se hrănesc la sol și mici mamifere.

Perdelele forestiere, aliniamentele de arbori și vegetația de pe marginea drumurilor și canalelor au rol de coridor ecologic. Ele permit deplasarea organismelor între parc, grădini, terenurile agricole și zonele umede. Eliminarea lor produce fragmentarea habitatelor și expune solul la eroziune eoliană și pierdere de umiditate.

Cimitirul orașului are, pe lângă valoarea memorială, o funcție de spațiu verde. Vegetația matură și gradul mai redus de deranj în anumite sectoare pot susține păsări și insecte. Orice proiect de amenajare trebuie să păstreze arborii sănătoși și să evite mineralizarea excesivă a suprafețelor.

Terenurile industriale, platformele abandonate, marginile căilor ferate și suprafețele ruderalizate nu reprezintă neapărat spații lipsite de biodiversitate. În unele situații, ele pot susține vegetație spontană și insecte, dar pot constitui și surse de specii invazive, deșeuri sau poluare. Reintegrarea acestor suprafețe trebuie precedată de verificarea solului și de o evaluare ecologică.

4.4. Elemente de floră și vegetație cu relevanță locală

Flora locală reflectă caracteristicile Câmpiei Banatului, utilizarea agricolă intensă și prezența spațiilor verzi amenajate. Vegetația naturală inițială a fost în mare parte înlocuită de culturi agricole, zone construite și amenajări hidrotehnice. Fragmentele de vegetație seminaturală se păstrează în parcuri, de-a lungul apelor, pe marginile canalelor și drumurilor și pe terenurile temporar neutilizate.

În Parcul Anton Kratzer sunt menționate oficial stejarul, arțarul, teiul, păducelul și salcâmul. Stejarii maturi au o importanță deosebită deoarece pot susține un număr mare de insecte, licheni, ciuperci și păsări. Teii au valoare pentru insectele polenizatoare în perioada înfloririi, iar păducelul oferă flori, fructe și adăpost.

Salcâmul este o specie alogenă răspândită pe scară largă în România. Acesta are valoare meliferă și poate fi util în anumite amenajări, dar răspândirea sa trebuie controlată în sectoarele unde poate înlocui vegetația autohtonă. Politica de plantare a orașului trebuie să favorizeze diversitatea speciilor și utilizarea predominantă a arborilor adaptați condițiilor locale.

Vegetația de mal a pârâului Birdeanca și a canalelor este esențială pentru stabilizarea solului, filtrarea scurgerilor, umbrirea apei și susținerea faunei. Tăierea completă a arborilor și arbuștilor de pe ambele maluri poate produce încălzirea apei, eroziune și pierderea habitatelor. Întreținerea trebuie realizată etapizat, păstrând sectoare cu vegetație continuă.

În cadrul ROSPA0127, habitatele suport sunt constituite din păduri de luncă, pășuni, zone umede și terenuri agricole. Fiind o arie de protecție specială avifaunistică, situl este desemnat în primul rând pentru păsări, nu pentru un set de habitate de interes comunitar înscrise ca obiective principale. Vegetația are însă rol fundamental prin asigurarea locurilor de cuibărit, odihnă, hrănire și adăpost.

Pe terenurile agricole predomină culturile sezoniere, iar vegetația spontană este concentrată pe margini, în șanțuri și pe terenurile nelucrate. Aplicarea generalizată a erbicidelor până la marginea canalelor reduce plantele spontane și resursele disponibile pentru polenizatori și păsări.

Pentru teritoriul Deta nu a fost identificat în sursele publice consultate un inventar floristic actualizat care să permită enumerarea completă a speciilor spontane, rare sau protejate. Din acest motiv, strategia nu atribuie orașului specii floristice de interes conservativ fără confirmare de teren.

Inventarierea floristică trebuie realizată cel puțin în trei perioade ale anului: primăvara, începutul verii și sfârșitul verii. Cercetarea trebuie să acopere Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca, canalele, suprafața ROSPA0127 din UAT Deta, cimitirul, zonele din jurul Opațiței și terenurile propuse pentru dezvoltare turistică.

Un obiectiv separat trebuie să fie identificarea speciilor alogene invazive. Acestea pot apărea de-a lungul căilor ferate, drumurilor, canalelor și pe terenurile perturbate. Controlul lor trebuie realizat gradual, fără utilizarea nejustificată a substanțelor chimice în apropierea apei și fără eliminarea simultană a vegetației protectoare.

4.5. Elemente de faună și grupe faunistice de interes

Avifauna reprezintă componenta faunistică principală pentru care a fost desemnat ROSPA0127 Lunca Bârzavei. Documentația recentă de evaluare adecvată pentru proiectul autostrăzii

Timișoara–Moravița enumeră unsprezece specii pentru care situl este relevant: rața roșie, cu denumirea științifică *Aythya nyroca*; șorecarul mare, *Buteo rufinus*; șoimul dunărean, *Falco cherrug*; codalbul, *Haliaeetus albicilla*; barza albă, *Ciconia ciconia*; vânturelul de seară, *Falco vespertinus*; barza neagră, *Ciconia nigra*; egreta mică, *Egretta garzetta*; piciorongul, *Himantopus himantopus*; bățaușul, *Philomachus pugnax*, denumit în clasificările taxonomice actuale *Calidris pugnax*; și fluierarul de mlaștină, *Tringa glareola*.

Rața roșie este legată de zonele umede cu vegetație acvatică bine dezvoltată. Prezența sa indică importanța menținerii luciurilor de apă, stufărișurilor și zonelor cu deranj redus. Documentația oficială menționează rața roșie printre păsările acvatice care cuibăresc în perimetrul sitului.

Șoimul dunărean și vânturelul de seară sunt specii de răpitoare caracteristice peisajelor deschise, agricole și de stepă. Conservarea lor este legată de existența terenurilor de hrănire, arborilor izolați, aliniamentelor și locurilor adecvate de cuibărire.

Codalbul este o specie de pasăre răpitoare asociată cu zonele umede, cursurile de apă și suprafețele cu resurse piscicole. Documentele sitului indică Lunca Bârzavei ca zonă importantă pentru codalb și pentru barza neagră.

Barza albă este specia protejată cu cea mai mare probabilitate de interacțiune cu localitățile și terenurile agricole. Cuiburile sale pot fi amplasate pe stâlpi, clădiri și alte structuri. Orice cuib identificat în Deta sau Opațița trebuie inventariat și protejat în cooperare cu operatorii de rețele electrice și autoritatea de mediu.

Barza neagră este mai retrasă și preferă habitate cu deranj redus, păduri și zone umede. Enumerarea sa ca specie a sitului nu înseamnă că este prezentă în zona urbană a Detei. Orice observație locală trebuie confirmată de un specialist.

Egreta mică, piciorongul, bățaușul și fluierarul de mlaștină sunt legate de ape puțin adânci, mълuri, bălți temporare și habitate umede. Conservarea acestor specii depinde de menținerea variației naturale sau seminaturale a nivelului apei și de evitarea deranjului în perioadele sensibile.

Șorecarul mare utilizează peisajele deschise și agricole. Prezența sa este dependentă de menținerea unei baze trofice și de reducerea perturbărilor în zonele de hrănire și odihnă.

Lista celor unsprezece specii este valabilă la nivelul ROSPA0127. Nu există suficiente date publice pentru a afirma că toate aceste specii sunt prezente în porțiunea de aproximativ 10 hectare aflată pe teritoriul administrativ al Detei. Pentru fiecare specie trebuie stabilit, prin monitorizare, dacă utilizează teritoriul UAT pentru cuibărire, hrănire, pasaj, odihnă sau deplasare.

În mediul urban și în Parcul Anton Kratzer pot exista păsări comune adaptate orașelor și parcurilor, precum și specii care folosesc arborii maturi, scorburile sau clădirile. Strategia nu include o listă nominală a acestora deoarece nu a fost identificat un recensământ ornitologic local validat.

Mamiferele mici pot utiliza parcul, grădinile, cimitirul, marginile agricole și vegetația de mal. Liliicii pot utiliza arborii bătrâni, podurile și clădirile vechi. Înaintea renovării acoperișurilor, fațadelor, turnurilor sau tăierii arborilor cu scorburile trebuie verificată posibilitatea existenței coloniilor sau adăposturilor.

Amfibienii depind de existența apelor temporare, canalelor și zonelor umede. Curățarea canalelor în perioada de reproducere, eliminarea completă a vegetației și poluarea apei pot afecta populațiile locale. Inventarierea trebuie realizată primăvara și la începutul verii, când activitatea acestora este mai ușor de observat.

Reptilele pot utiliza marginile însorite ale terenurilor, digurile, zonele cu vegetație, terenurile abandonate și apropierea căilor ferate. Lucrările de infrastructură pot produce mortalitate directă dacă sunt realizate fără verificarea prealabilă a terenului.

Nevertebratele, în special insectele polenizatoare, sunt esențiale pentru funcționarea ecosistemelor locale. Parcul, grădinile, pajiștile, marginile de teren și vegetația spontană pot oferi resurse de nectar, polen și adăpost. Tunderea foarte frecventă și utilizarea pesticidelor reduc aceste resurse.

Fauna acvatică a pârauului Birdeanca și a canalelor nu poate fi caracterizată corect fără analize de apă și investigații biologice. Nu trebuie presupusă existența unor specii de pești, moluște sau nevertebrate protejate numai pe baza legăturii hidrografice cu Bârzava.

4.6. Presiuni, riscuri și vulnerabilități ecologice

Principala vulnerabilitate a biodiversității locale este fragmentarea habitatelor. Extinderea suprafețelor construite, infrastructura rutieră și feroviară, terenurile agricole compacte și eliminarea vegetației de margine reduc legăturile dintre parc, cursurile de apă, canale și zonele agricole.

Agricultura intensivă reprezintă o presiune prin utilizarea pesticidelor și îngrășămintelor, simplificarea peisajului, eliminarea marginilor înierbate și lucrările efectuate până în imediata apropiere a canalelor. Scurgerile de pe terenurile agricole pot transporta nutrienți și substanțe chimice către apele de suprafață.

Modificarea regimului hidrologic constituie o vulnerabilitate majoră. Desecarea, adâncirea canalelor, curățarea integrală a vegetației, îndiguirea și reducerea zonelor temporar inundabile pot diminua habitatele utilizate de păsările acvatice și de amfibieni.

Poluarea apelor poate proveni din deversări accidentale, racordări necorespunzătoare, scurgeri de pe platforme, deșeuri și substanțe provenite din agricultură. Chiar și în cazul unui curs de apă de dimensiuni reduse, poluarea poate avea efecte rapide asupra organismelor acvatice și asupra calității peisajului.

Depozitarea deșeurilor în extravilan, de-a lungul canalelor, în apropierea siturilor arheologice sau pe terenurile neutilizate produce degradarea habitatelor, risc de incendiu, poluarea solului și mortalitate pentru animale. Deșeurile trebuie eliminate înainte de amenajarea oricărui traseu turistic.

Traficul rutier și feroviar produce zgomot, lumină, emisii și mortalitate prin coliziune. Studiul de evaluare adecvată pentru autostrada Timișoara–Moravița identifică, pentru zonele apropiate ROSPA0127, riscuri precum pierderea și alterarea habitatelor, deplasarea temporară a speciilor, mortalitatea păsărilor, reptilelor, amfibienilor și mamiferelor mici, coliziunile și poluările accidentale.

Aceste riscuri sunt prezentate în documentația proiectului și nu trebuie interpretate automat ca impact deja produs. Ele indică însă tipurile de efecte care trebuie monitorizate și prevenite în cazul infrastructurilor majore amplasate în apropierea sitului.

Iluminatul nocturn excesiv poate afecta insectele, liliecii și păsările migratoare. Iluminarea parcului, a traseelor, a obiectivelor și a zonelor de agrement trebuie orientată către sol, limitată ca intensitate și adaptată intervalului real de utilizare.

Evenimentele organizate în Parcul Anton Kratzer pot genera compactarea solului, deteriorarea peluzelor, zgomot, iluminat puternic, deșeuri și deranj pentru faună. Parcul găzduiește principalele manifestări culturale și sociale ale orașului, ceea ce impune stabilirea unei capacități maxime, a zonelor de amplasare și a unor reguli de protecție a arborilor și cursului de apă.

Tăierile și toaletările necorespunzătoare reprezintă o presiune asupra arborilor maturi. Intervențiile trebuie bazate pe evaluări fitosanitare și realizate de personal calificat. Tăierile în perioada de cuibărire trebuie evitate, cu excepția situațiilor de urgență privind siguranța publică.

Eliminarea arborilor bătrâni sau cu cavități poate afecta speciile care folosesc scorburile. Un arbore parțial uscat nu trebuie înlăturat automat dacă nu prezintă risc pentru public. În zonele controlate poate fi păstrat lemn mort, deoarece susține insecte, ciuperci și păsări.

Schimbările climatice amplifică riscurile de secetă, caniculă, furtuni, uscarea arborilor, scăderea nivelului apei și apariția speciilor invazive. Documentația ROSPA0127 descrie un regim climatic continental moderat, cu precipitații neregulate, ani mai umezi și ani foarte secetoși și influențe care pot genera episoade de căldură accentuată.

Resursa termală trebuie gestionată separat de ecosistemele naturale. Evacuarea apei termale, a apei cu substanțe de tratare sau a apelor uzate în mediul natural trebuie realizată numai în condițiile stabilite de autoritățile competente. Temperatura și compoziția diferită pot afecta organismele acvatice dacă apa este evacuată necorespunzător.

Turismul neorganizat în zona ROSPA0127 poate produce deranj, acces auto pe drumurile agricole, abandonarea deșeurilor și apropierea de zonele de cuibărit. Porțiunea sitului situată în UAT Deta nu trebuie promovată ca atracție de vizitare înainte de stabilirea accesului legal, a proprietății terenurilor și a zonelor permise.

4.7. Relația dintre biodiversitate și utilizarea turistică a principalelor obiective

Parcul Anton Kratzer este principalul obiectiv în care biodiversitatea și turismul se întâlnesc direct. Vizitatorii beneficiază de umbră, vegetație matură, promenadă, pistă pentru biciclete, apă și spații de odihnă. În același timp, utilizarea intensă poate afecta solul, arborii și fauna.

Amenajarea turistică a parcului trebuie să păstreze un echilibru între sectoarele intens utilizate și sectoarele cu funcție ecologică. Zonele de evenimente, joacă și sport pot fi concentrate în suprafețe deja amenajate, în timp ce sectoarele cu arbori maturi, malurile pârlului și zonele cu arbuști trebuie protejate de călcare și iluminat excesiv.

Traseul de vizitare al parcului poate include informații despre istoria amenajării, arborii principali, rolul pârlului Birdeanca, păsările urbane și importanța spațiilor verzi. Informația trebuie să fie verificată și să evite exagerările privind vârsta arborilor sau prezența speciilor rare.

Pârlul Birdeanca are potențial pentru interpretare ecologică, dar nu pentru activități intensive. Pot fi amenajate puncte de observare, podețe, panouri și sectoare de odihnă, cu condiția protejării malurilor și a vegetației.

Podul Iubirii și celelalte amenajări din apropierea apei trebuie gestionate fără introducerea în pârlu a cheilor, obiectelor metalice, monedelor sau deșeurilor. Simbolistica turistică poate fi păstrată prin amplasarea unui recipient special pentru colectare.

Ștrandul Termal Deta este legat de patrimoniul natural prin resursa de apă termală, dar nu reprezintă un obiectiv de biodiversitate. Activitatea trebuie gestionată astfel încât să nu afecteze apele de suprafață și subterane și să nu producă poluare prin ape uzate, detergenți, substanțe de dezinfecție sau deșeuri.

Centrul urban și obiectivele culturale pot fi conectate cu parcul printr-un traseu verde pietonal. Arborii stradali, scuarurile și curțile instituțiilor pot forma o infrastructură verde continuă, care îmbunătățește atât experiența turistului, cât și conectivitatea ecologică.

Stadionul și terenurile sportive sunt amplasate în apropierea parcului. Iluminatul nocturn, zgomotul și fluxurile de persoane trebuie gestionate astfel încât să nu afecteze inutil sectoarele liniștite ale parcului.

Cimitirul poate fi inclus într-un circuit memorial și dendrologic, cu respectarea caracterului funerar. Arborii maturi și vegetația trebuie protejate, iar vizitarea trebuie să rămână discretă.

Opațița și peisajul agricol din jur pot fi valorificate prin cicloturism, tururi de patrimoniu și interpretarea relației dintre așezare, apă, agricultură și biodiversitate. Traseele trebuie stabilite

pe drumuri publice, fără intrarea pe terenuri private și fără direcționarea turiștilor către zone ecologice sensibile.

ROSPA0127 poate fi integrată în imaginea destinației ca element de responsabilitate ecologică, nu ca parc de agrement. Activitățile adecvate sunt observarea de la distanță, educația ecologică, fotografia responsabilă și tururile ghidate pentru grupuri mici. Activitățile motorizate, muzica amplificată, camparea necontrolată și apropierea de cuiburi nu sunt compatibile cu obiectivele de conservare.

4.8. Direcții de management și măsuri recomandate – componenta biodiversitate

Prima direcție de management este realizarea unei hărți ecologice a UAT Deta. Aceasta trebuie să cuprindă limita ROSPA0127, pâraul Birdeanca, canalele, parcul, aliniamentele de arbori, perdelele vegetale, cimitirul, pajiștile, terenurile umede, zonele cu specii invazive și coridoarele ecologice.

A doua direcție este realizarea unui inventar biologic local. Inventarul trebuie efectuat de specialiști și repetat în mai multe sezoane. Acesta trebuie să includă flora, arborii, păsările, mamiferele, liliicii, amfibienii, reptilele, insectele polenizatoare și speciile alogene invazive.

A treia direcție este realizarea studiului dendrologic al Parcului Anton Kratzer. Fiecare arbore important trebuie identificat, măsurat, fotografiat și evaluat fitosanitar. Studiul trebuie să stabilească riscul, intervențiile necesare, zonele de protecție și arborii care pot fi incluși în traseul de interpretare.

A patra direcție este stabilirea unui regulament de utilizare turistică a parcului. Regulamentul trebuie să prevadă amplasarea evenimentelor, protecția rădăcinilor arborilor, limitele de zgomot, intervalele orare, accesul vehiculelor, colectarea deșeurilor și refacerea suprafețelor afectate.

A cincea direcție este protejarea pâraului Birdeanca. Sunt necesare curățarea deșeurilor, verificarea deversărilor, păstrarea vegetației de mal, controlul eroziunii și întreținerea etapizată.

A șasea direcție este gestionarea ecologică a canalelor. Curățarea trebuie realizată pe sectoare, evitând eliminarea simultană a întregii vegetații și, pe cât posibil, perioadele principale de reproducere a faunei.

A șaptea direcție este protejarea păsărilor. Trebuie realizat un inventar al cuiburilor de barză, al coloniilor de păsări și al arborilor cu cuiburi permanente. Lucrările trebuie programate în afara perioadelor sensibile.

A opta direcție este protejarea liliicilor și a păsărilor care utilizează clădirile. Înaintea renovării turnurilor, podurilor și clădirilor vechi trebuie realizată o verificare biologică, iar lucrările trebuie adaptate dacă sunt identificate adăposturi.

A noua direcție este reducerea poluării luminoase. Corpurile de iluminat trebuie orientate în jos, utilizate numai unde sunt necesare și prevăzute cu temperaturi de culoare și intensități adecvate.

A zecea direcție este gestionarea diferențiată a spațiilor verzi. Nu toate peluzele trebuie tunse la aceeași frecvență. Pot fi păstrate mici suprafețe cu vegetație mai înaltă pentru insecte și păsări, cu semnalizare explicativă.

A unsprezecea direcție este diversificarea plantărilor. Trebuie evitate monoculturile de arbori ornamentali și utilizarea excesivă a speciilor alogene. Se recomandă utilizarea unui amestec de arbori și arbuști adaptați condițiilor locale.

A douăsprezecea direcție este controlul speciilor invazive. Acțiunile trebuie fundamentate prin identificare corectă și realizate etapizat, pentru a evita lăsarea solului descoperit.

A treisprezecea direcție este reducerea utilizării pesticidelor pe terenurile publice. În parc, pe aliniamente și în apropierea apelor trebuie utilizate metode preventive și mecanice, iar tratamentele chimice trebuie limitate la situațiile justificate.

A paisprezecea direcție este colaborarea cu proprietarii și fermierii. Pot fi promovate benzi înierbate, protejarea canalelor, menținerea arborilor izolați și evitarea tratamentelor în apropierea zonelor sensibile.

A cincisprezecea direcție este verificarea de mediu a proiectelor turistice. Fiecare investiție amplasată în interiorul sau în apropierea ROSPA0127 trebuie transmisă autorității competente pentru stabilirea procedurii aplicabile. Decizia privind necesitatea evaluării aparține autorității de mediu, nu beneficiarului sau proiectantului.

A șaisprezecea direcție este monitorizarea biodiversității prin indicatori. Indicatorii pot include suprafața spațiilor verzi, numărul arborilor maturi inventariați, numărul arborilor plantați și menținuți, lungimea malurilor cu vegetație, numărul cuiburilor protejate, suprafața afectată de specii invazive, numărul acțiunilor de educație și cantitatea de deșeuri colectată.

4.9. Oportunități de valorificare durabilă și interpretare ecologică

Prima oportunitate este realizarea traseului dendrologic „Parcul Anton Kratzer”. Traseul poate include arbori reprezentativi, povestea parcului, pâraul Birdeanca, monumentele și rolul vegetației în răcirea orașului.

A doua oportunitate este realizarea unui traseu educativ al apei, care să explice relația dintre Birdeanca, Bârzava, canalele de desecare, zonele umede și dezvoltarea localității. Traseul poate fi integrat cu istoria parcului și cu patrimoniul de la Opațița.

A treia oportunitate este dezvoltarea programului „Păsările câmpiei și ale Luncii Bârzavei”. Programul trebuie realizat cu specialiști și poate cuprinde prezentări, observații de la distanță, ateliere și ghiduri ilustrate. Nu este necesară direcționarea grupurilor către zonele cele mai sensibile.

A patra oportunitate este organizarea unor zile tematice dedicate biodiversității, arborilor, apei și păsărilor migratoare. Evenimentele pot fi corelate cu activitățile școlilor, Centrului Cultural și Muzeului Orașului Deta.

A cincea oportunitate este realizarea unui centru sau punct de interpretare în cadrul muzeului ori al unei clădiri publice. Acesta poate prezenta harta sitului, speciile protejate, ecosistemele locale, modificările istorice ale peisajului și regulile de vizitare.

A șasea oportunitate este dezvoltarea turismului lent. Relieful plat permite trasee pietonale și cicloturistice între centrul Detei, parc, Opațița și localitățile din microregiune. Traseele trebuie să utilizeze drumuri sigure și să includă opriri la obiective naturale, culturale și gastronomice.

A șaptea oportunitate este utilizarea tehnologiei digitale. Codurile QR, harta interactivă și aplicațiile mobile pot oferi informații fără construirea unui număr mare de panouri în teren.

A opta oportunitate este implicarea comunității în monitorizare. Locuitorii pot transmite observații privind păsările, arborii, deșeurile și speciile invazive printr-un sistem validat de specialiști.

A noua oportunitate este dezvoltarea unor grădini pentru polenizatori în școli, în apropierea instituțiilor și în spațiile verzi mici. Acestea pot utiliza plante cu perioade diferite de înflorire și pot fi însoțite de activități educative.

A zecea oportunitate este crearea unei identități de destinație care integrează patrimoniul natural și multicultural. Deta poate fi promovată ca oraș termal, verde și multicultural al sudului Banatului, fără a pretinde că este o destinație naturală sălbatică.

Valorificarea trebuie să respecte principiul capacității de suport. Numărul de vizitatori, tipul activităților, zgomotul, iluminatul și accesul auto trebuie adaptate fiecărui obiectiv. Succesul

turistic nu trebuie măsurat exclusiv prin numărul de persoane, ci și prin calitatea experienței și starea de conservare.

Turismul responsabil presupune informarea vizitatorilor privind păstrarea liniștii, interdicția abandonării deșeurilor, protejarea plantelor, neapropierea de cuiburi, deplasarea numai pe traseele permise și respectarea proprietăților private.

Activitățile de observare a păsărilor trebuie organizate în grupuri mici, fără utilizarea sunetelor pentru atragerea păsărilor și fără publicarea amplasamentelor exacte ale cuiburilor speciilor sensibile.

Fotografia de natură trebuie realizată fără deranjarea faunei. Utilizarea dronelor în apropierea siturilor și a zonelor de cuibărire trebuie analizată în raport cu legislația aeronautică, regimul ariei protejate și riscul de perturbare.

Materialele promoționale trebuie să facă diferența între „specii protejate ale ROSPA0127” și „specii observate în Deta”. Utilizarea fotografiilor unor specii rare nu trebuie să sugereze că acestea sunt garantat vizibile în oraș.

4.10. Concluzii

Analiza reală arată că Stațiunea Turistică Deta dispune de un patrimoniu natural valoros la scară locală, dar nu de un teritoriu natural extins și nealterat. Elementele principale sunt Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca, vegetația urbană, rețeaua de canale, terenurile agricole și suprapunerea redusă cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

ROSPA0127 este singura arie Natura 2000 identificată ca intersectând teritoriul administrativ al orașului, cu o pondere mai mică de 1% din suprafața UAT. Situl are o suprafață totală de aproximativ 2.387,5 hectare și este desemnat pentru conservarea păsărilor asociate zonelor umede, pădurilor de luncă și peisajelor agricole panonice.

Speciile de interes conservativ documentate la nivelul sitului sunt rața roșie, șorecarul mare, șoimul dunărean, codalbul, barza albă, vânturelul de seară, barza neagră, egreta mică, piciorongul, bătaușul și fluierarul de mlaștină. Prezența lor în porțiunea sitului aflată în Deta trebuie verificată prin monitorizare, nefiind corectă atribuirea automată a tuturor speciilor orașului sau parcului.

Parcul Anton Kratzer este cea mai importantă infrastructură verde și recreativă a stațiunii. Suprafața sa de peste 14 hectare, arborii maturi, pârâul Birdeanca și funcția culturală îi conferă potențial pentru recreere, educație ecologică și interpretare dendrologică.

Principalele vulnerabilități sunt fragmentarea habitatelor, agricultura intensivă, poluarea apelor, eliminarea vegetației de mal, deșeurile, traficul, iluminatul nocturn, evenimentele intensive, tăierile necorespunzătoare, speciile invazive și efectele schimbărilor climatice.

Dezvoltarea turistică trebuie să fie orientată către activități cu impact redus: plimbare, cicloturism, educație, observarea responsabilă a păsărilor, trasee dendrologice, turism de proximitate și interpretarea relației dintre natură, apă, agricultură și patrimoniul multicultural.

Prioritățile pentru perioada 2026–2035 sunt realizarea inventarului biologic, delimitarea exactă a ROSPA0127 în UAT Deta, elaborarea studiului dendrologic al Parcului Anton Kratzer, protejarea pârâului Birdeanca, gestionarea ecologică a spațiilor verzi, monitorizarea speciilor, controlul deșeurilor și integrarea biodiversității în proiectele de urbanism și turism.

Concluzia strategică este că biodiversitatea nu constituie singură produsul turistic dominant al Detei, dar reprezintă o componentă esențială a calității destinației. Conservarea parcului, apei, vegetației și legăturii cu Lunca Bârzavei contribuie direct la atractivitatea stațiunii, la sănătatea comunității și la menținerea unei imagini de oraș termal, verde și responsabil.

CAPITOLUL V

ANALIZA PIEȚEI TURISTICE

Analiza pieței turistice a Stațiunii Turistice Deta urmărește stabilirea poziției reale a destinației în raport cu cererea turistică actuală, cu profilul vizitatorilor potențiali, cu tendințele naționale și europene și cu oferta destinațiilor concurente din Banat și din Regiunea Vest. Analiza nu pornește de la premisa că simpla deținere a statutului juridic de stațiune turistică generează automat circulație turistică. Piața turistică se formează numai atunci când resursele, infrastructura, serviciile, accesibilitatea, promovarea și capacitatea de organizare sunt transformate într-o ofertă care poate fi cumpărată și consumată de vizitatori.

În cazul Detei, piața turistică actuală este una de dimensiune locală și regională, bazată în principal pe vizite de o zi, agrement termal, participarea la evenimente, vizitarea rudelor și prietenilor, deplasări profesionale și opriri de tranzit. Capacitatea de cazare existentă permite dezvoltarea unor sejururi de scurtă durată, dar nu susține, în forma actuală, un flux turistic de masă sau un produs balnear complex destinat șederilor lungi.

Raportul administrației locale pentru anul 2024 consemnează 45 de locuri la Hotel Bellavista, 36 de locuri în camerele de închiriat de pe Calea Banlocului, 26 de locuri la Vila Ene, 20 de locuri în căsuțele Ștrandului Termal și 12 locuri în hostelul din incinta acestuia. Capacitatea locală rezultată din aceste informații este de aproximativ 139 de locuri de cazare. Același raport descrie infrastructura Ștrandului Termal, formată din trei bazine, dintre care două interioare și unul exterior, saună, loc de joacă, foioșoare și servicii complementare.

Raportul local oferă informații despre capacitatea de cazare, infrastructură și manifestările culturale, dar nu publică o serie completă privind sosirile, înnoptările, gradul de ocupare, proveniența turiștilor și cheltuiala medie. În consecință, profilul pieței Deta trebuie construit prin corelarea resurselor locale cu datele județene, naționale și europene, iar concluziile privind comportamentul vizitatorilor trebuie validate ulterior printr-un sistem local de colectare a datelor.

5.1. Tipuri de turism cu potențial în Stațiunea Turistică Deta

Potențialul turistic al Detei este diversificat, dar nu toate formele de turism au aceeași importanță și același grad de maturitate. Produsul dominant trebuie construit în jurul agrementului termal, completat de recreere urbană, patrimoniu multicultural, evenimente, gastronomie, sport, turism de proximitate și cooperare transfrontalieră.

Turismul de agrement termal și wellness

Turismul de agrement termal reprezintă forma de turism cu cel mai ridicat potențial de diferențiere. Ștrandul Termal este singurul obiectiv local capabil să genereze, prin el însuși, deplasări motivate în principal de relaxare, baie, înot și petrecerea timpului liber. Existența bazinelor interioare permite utilizarea resursei și în afara sezonului estival, iar bazinul exterior susține cererea sezonieră a familiilor, tinerilor și grupurilor din localitățile învecinate.

În forma actuală, produsul trebuie definit corect drept agrement termal și wellness de proximitate. Promovarea ca destinație de tratament balnear propriu-zis trebuie condiționată de existența unor analize fizico-chimice actualizate, a documentațiilor hidrogeologice, a indicațiilor terapeutice recunoscute și a personalului medical autorizat. Simpla existență a apei termale nu transformă automat o structură de agrement într-o bază de tratament balnear.

Piața principală pentru Ștrandul Termal este formată din locuitorii Detei, ai comunelor din sudul județului Timiș, din familiile din Timișoara care caută alternative mai puțin aglomerate și din vizitatorii aflați în zonă pentru motive profesionale, familiale sau de tranzit. Piața secundară poate fi reprezentată de vizitatorii din Serbia, dacă oferta este promovată în limba sârbă și este integrată cu evenimente, gastronomie și vizitarea obiectivelor culturale.

În anul 2025, administrația locală a publicat documentația pentru proiectarea unui centru de recuperare destinat persoanelor cu dizabilități în incinta Ștrandului Termal, în cadrul unui proiect finanțat prin Programul Interreg IPA România–Serbia. Proiectul indică o posibilă extindere viitoare a funcțiilor sociale și de recuperare, însă acesta nu trebuie prezentat ca serviciu turistic operațional înainte de finalizarea, autorizarea și punerea efectivă în funcțiune a investiției.

Pentru consolidarea produsului termal este necesară asocierea accesului la bazine cu cazare, masă, activități în Parcul Anton Kratzer, vizitarea muzeului, servicii pentru copii, programe pentru seniori și oferte de weekend. Fără aceste servicii, majoritatea utilizatorilor vor rămâne vizitatori de o zi, cu un impact economic local limitat.

Turismul de proximitate și excursiile de o zi

Turismul de proximitate constituie piața cu cea mai mare probabilitate de dezvoltare imediată. Deta poate atrage vizitatori care locuiesc la distanțe ce permit deplasarea și întoarcerea în aceeași zi, fără costuri ridicate de transport și cazare. Această categorie cuprinde familii, grupuri de prieteni, seniori, elevi, participanți la evenimente și persoane interesate de agrementul termal.

Tendința este susținută de comportamentul turistic european. În anul 2024, aproximativ 71% dintre călătoriile realizate de rezidenții Uniunii Europene au avut loc în propria țară, iar 56,3% dintre călătorii au durat cel mult trei nopți. Călătoriile interne de una până la trei nopți au reprezentat singure 48% din totalul călătoriilor turistice europene.

Aceste date avantajează o destinație precum Deta, care nu poate concura pentru sejururi lungi, dar poate oferi o experiență de câteva ore, o zi sau un weekend. Produsul trebuie să fie clar, ușor de rezervat și suficient de divers pentru a justifica deplasarea.

O excursie de o zi poate reuni accesul la Ștrandul Termal, plimbarea în Parcul Anton Kratzer, vizitarea centrului istoric, a Turnului Pompierilor și a bisericilor, masa într-o unitate locală și participarea la o activitate culturală. O ofertă de weekend poate include o noapte de cazare, două intrări la ștrand, un tur ghidat, o experiență gastronomică și participarea la un eveniment.

Piața de proximitate este sensibilă la preț, curățenie, siguranță, starea bazinelor, disponibilitatea parcării, programul de funcționare și calitatea alimentației. Vizitatorul nu va reveni doar pentru existența apei termale, ci pentru întreaga experiență oferită de destinație.

Turismul familial

Turismul familial este direct compatibil cu infrastructura actuală a Ștrandului Termal, cu locul de joacă, cu Parcul Anton Kratzer, cu terenurile sportive și cu evenimentele dedicate copiilor. Raportul local pentru anul 2024 enumeră activități precum Ziua Copilului, concursuri de biciclete, teatru de păpuși, ateliere de creație, competiții școlare și activități culturale pentru copii.

Famiiliile cu copii reprezintă un segment important deoarece decid frecvent deplasarea în funcție de existența mai multor activități într-un singur loc. Pentru acest public sunt necesare bazine sigure, zone umbrite, grupuri sanitare curate, vestiare, locuri de joacă, meniuri adecvate copiilor, posibilitatea achiziționării biletelor online și informații clare despre program și tarife.

În cazul Detei, produsul familial trebuie să fie construit ca „o zi completă pentru familie”, nu exclusiv ca acces la bazin. Parcul, pista de biciclete, terenurile sportive, activitățile culturale și gastronomia pot prelungi timpul petrecut în localitate și pot crește consumul local.

O vulnerabilitate este dependența puternică de sezonul cald și de vreme. Bazinele interioare și activitățile culturale pot reduce această dependență, dar este necesară organizarea unor programe de toamnă, iarnă și primăvară pentru familii.

Turismul cultural și de patrimoniu

Turismul cultural are potențial real, dar funcționează în prezent mai ales ca produs complementar. Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, Ansamblul urban al străzilor Victoriei și Mihai Viteazul, bisericile, Centrul Cultural, Parcul Anton Kratzer, cimitirul istoric și patrimoniul arheologic de la Opațița pot forma un circuit coerent de două până la patru ore.

Avantajul Detei este multiculturalitatea, reflectată în patrimoniul românesc, german, maghiar, sârb, bulgar și în istoria comună a Banatului. Aceasta permite dezvoltarea unor tururi tematice privind comunitățile locale, arhitectura, presa, pompierii voluntari, lăcașurile de cult, tradițiile și gastronomia.

Turismul cultural nu va genera în mod realist un volum mare de vizitatori dacă obiectivele sunt prezentate separat și fără program de vizitare. Muzeul, bisericile și clădirile culturale trebuie să aibă informații actualizate, program predictibil, posibilitatea programării grupurilor și materiale în mai multe limbi.

Situl arheologic Opațița–Călășturi reprezintă o resursă de perspectivă, dar nu poate fi inclus în oferta curentă ca obiectiv amenajat înainte de delimitare, protejare, curățare și interpretare. Turismul cultural trebuie să se bazeze pe obiective accesibile și sigure, nu pe simpla prezență a unor vestigii.

Turismul multicultural și identitar

Turismul multicultural poate diferenția Deta față de alte ștranduri termale din județ. Ansamblurile românesc, maghiar, sârb și german, costumele, sărbătorile religioase, limbile, gastronomia și relațiile transfrontaliere pot forma un produs bazat pe experiențe autentice.

Proiectul „Curcubeul Multiculturalității în zona Timiș–Torontal–Bârzava”, derulat până în anul 2025, a urmărit prezentarea comunităților și conservarea patrimoniului cultural prin activități, costume, materiale documentare și colaborare regională.

Piața pentru acest produs este formată din grupuri culturale, asociații etnice, elevi, cercetători, vizitatori interesați de istoria Banatului și descendenți ai familiilor plecate din Deta. Comunitățile din diaspora germană, maghiară, sârbă și română pot fi atrase prin evenimente de reîntâlnire, expoziții, tururi genealogice și programe culturale.

Produsul identitar trebuie organizat cu participarea directă a comunităților. Tradițiile nu trebuie transformate în spectacole artificiale, iar obiectele, costumele și rețetele trebuie documentate și prezentate cu acordul deținătorilor.

Turismul de evenimente

Evenimentele reprezintă una dintre cele mai active componente ale pieței turistice locale. Raportul pentru anul 2024 enumeră Zilele culturale ale orașului, Crosul Orașului Deta, competițiile gastronomice „Ceaunul și grătarul”, rugile comunităților, campionatul de badminton, concursul de pescuit, turul orașului cu bicicleta, spectacolele folclorice, teatrul, concertele, parada moto și manifestările pentru copii.

Turismul de evenimente are capacitatea de a atrage simultan vizitatori, participanți, artiști și delegații. Acesta poate genera consum în unitățile de alimentație, magazine, structuri de cazare, transport și servicii.

Punctul forte este existența unui calendar diversificat și a unor spații precum Parcul Anton Kratzer, Centrul Cultural, stadionul și Sala de conferințe. Punctul slab este lipsa datelor sistematice privind proveniența participanților, numărul vizitatorilor exteriori, gradul de ocupare a cazărilor și impactul economic.

Un eveniment devine produs turistic numai atunci când este promovat din timp, are un program public, informații despre acces și parcare, posibilități de cazare, servicii de alimentație și activități complementare. Evenimentele anunțate doar local și cu puțin timp înainte rămân în principal manifestări comunitare.

Zilele Orașului și Festivalul Ceaunului au cel mai mare potențial de atragere regională. Ele trebuie transformate în produse-lemnă, cu date relativ stabile, promovare în România și Serbia, pachete de cazare și monitorizarea participanților.

Turismul gastronomic

Gastronomia locală poate completa turismul multicultural și de evenimente. Deta nu are încă un preparat unic recunoscut oficial ca produs exclusiv al localității, dar dispune de o combinație valoroasă de influențe românești bănățene, maghiare, sârbe, germane și bulgare.

Competițiile gastronomice organizate la Deta și Opațița confirmă interesul comunității pentru preparatele la ceaun, prăjituri, rețete vechi și bucătăria de eveniment. Raportul local consemnează atât competiția „Ceaunul și grătarul”, cât și acțiuni dedicate păstrării rețetelor culinare vechi.

Pentru a deveni produs turistic, gastronomia trebuie să fie disponibilă și în afara zilelor de festival. Sunt necesare meniuri locale în restaurante, produse care pot fi cumpărate, ateliere, degustări, povești despre rețete și colaborarea cu producătorii agricoli.

Piața vizată este formată din vizitatorii evenimentelor, grupurile culturale, familiile și turiștii aflați în circuite regionale. Gastronomia poate crește cheltuiala medie și poate oferi un motiv de revenire, dar are nevoie de standarde de calitate, igienă, prezentare și promovare.

Turismul sportiv și activ

Infrastructura sportivă și calendarul local permit dezvoltarea unui turism sportiv de scară mică. Stadionul, tribuna istorică, terenurile din parc, sala de sport, badmintonul, fotbalul, alergarea, ciclismul și concursurile de pescuit pot atrage participanți și însoțitori.

Crosul Orașului, competițiile de badminton, Maracana, concursurile de biciclete și turul orașului fără mașină sunt deja prezente în calendarul local.

Turismul sportiv are avantajul că poate genera vizitatori și în perioade în care cererea pentru ștrand este mai redusă. Competițiile pentru copii și juniori atrag și părinții, iar cantonamentele sau turneele pot genera înnopțări.

Pentru dezvoltare sunt necesare vestiare, infrastructură întreținută, programarea competițiilor cu suficient timp înainte, colaborarea cu cluburile din județ și integrarea cazării și alimentației în pachetele pentru participanți.

Relieful plat favorizează cicloturismul și deplasarea recreativă. Deta poate deveni punct de plecare pentru trasee către Opațița, Banloc, Partoș, Deta și Moravița, dar traseele trebuie verificate, semnalizate și separate pe cât posibil de traficul greu și de utilajele agricole.

Turismul lent și recreerea verde

Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca și peisajul de câmpie permit dezvoltarea turismului lent, bazat pe plimbare, odihnă, ciclism, fotografie, observarea naturii și activități educative.

Această formă de turism nu va atrage singură fluxuri mari, însă poate crește calitatea experienței și poate completa produsul termal. Un vizitator care vine la ștrand poate fi încurajat să petreacă încă două sau trei ore în parc, în centrul istoric sau pe un traseu de bicicletă.

Produsul trebuie să pună accent pe accesibilitate, umbră, liniște, curățenie, mobilier urban și informații despre natură și istorie. Este adecvat familiilor, seniorilor și persoanelor care nu caută activități solicitante.

Relația cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei poate fi valorificată prin educație ecologică și observare responsabilă, nu prin acces turistic intens în zonele sensibile.

Turismul de tranzit

Poziția Detei pe axa Timișoara–Moravița–Serbia creează un potențial de turism de tranzit. Acesta este format din persoane care trec prin oraș și pot utiliza unitățile de cazare, restaurantele, magazinele, benzinăriile sau Ștrandul Termal.

Turistul de tranzit petrece puțin timp în destinație și decide oprirea pe baza vizibilității, accesului ușor, parcării, programului și reputației online. Pentru captarea acestuia sunt necesare semnalizare rutieră, informații digitale actualizate, oferte de o noapte și servicii disponibile seara.

Deta nu trebuie să se limiteze la funcția de oprire tehnică. Un produs de tip „pauză termală în drumul spre Serbia” sau „o noapte în sudul Banatului” poate transforma tranzitul în consum turistic.

Dezvoltarea infrastructurii rutiere spre frontieră poate crește fluxul total, dar poate și reduce opririle dacă localitatea nu este vizibilă și accesibilă. Ocolirea traficului central trebuie însoțită de indicatoare și promovare, altfel vizitatorii vor trece în apropiere fără să intre în oraș.

Turismul de afaceri și profesional

Profilul industrial și administrativ al orașului generează deplasări pentru întâlniri, furnizori, intervenții tehnice, administrație, servicii medicale și relații comerciale. Aceste deplasări nu sunt turism de agrement, dar pot genera cazare, masă și utilizarea serviciilor locale.

Raportul local arată că Deta are o bază industrială activă și funcționează ca centru de servicii pentru partea sudică a județului. Unitatea de cazare de pe Calea Banlocului dispune și de sală de conferințe, teren de tenis, loc de joacă și sală de fitness, ceea ce permite organizarea unor întâlniri de dimensiune mică și medie.

Vizitatorul profesional caută internet bun, parcare, mic dejun, facturare, program flexibil, liniște și acces rapid la obiectivele economice. Acesta poate fi încurajat să utilizeze ștrandul, restaurantele și circuitul central după programul de lucru.

Turismul profesional poate contribui la ocuparea cazărilor în timpul săptămânii, compensând concentrarea agrementului în weekend.

Turismul de vizitare a rudelor și prietenilor

Diferența dintre populația rezidentă și populația după domiciliu și existența unor familii plecate la muncă în străinătate indică o mobilitate ridicată. Vizitele la rude, revenirea de sărbători, nunțile, botezurile, rugile și evenimentele comunitare generează deplasări care nu sunt întotdeauna înregistrate în structurile de cazare.

Acest segment folosește frecvent cazarea la rude, dar consumă servicii de alimentație, agrement, comerț și evenimente. El este important pentru Deta deoarece are o legătură afectivă cu localitatea și poate reveni repetat.

Pentru această categorie sunt adecvate calendarele de evenimente publicate din timp, pachetele de sărbători, tururile genealogice, expozițiile despre comunitățile istorice și programele de reîntâlnire.

Turismul transfrontalier

Poziția în apropierea frontierei cu Serbia și existența relațiilor culturale permit dezvoltarea turismului transfrontalier. Piața potențială este formată din locuitorii districtelor sârbești apropiate, participanții la proiecte și evenimente, comunitățile românești și sârbești și persoanele care circulă între Timișoara și Voivodina.

Oferta Detei poate fi atractivă prin agrementul termal, evenimentele gastronomice, multiculturalitate, prețuri accesibile și proximitate. Pentru această piață sunt obligatorii informațiile în limba sârbă, posibilitatea plății cu cardul, comunicarea condițiilor de acces și promovarea prin parteneri din Serbia.

Vârșeț reprezintă atât concurent, cât și partener. Destinația sârbă are un patrimoniu urban și religios important, Castelul Vârșeț, muzee, vii, gastronomie, festivaluri viticole și un relief mai variat. O rută comună Deta–Vârșeț ar putea transforma concurența într-un produs transfrontalier complementar.

Turismul accesibil și social

Dezvoltarea unui centru de recuperare pentru persoane cu dizabilități în incinta Ștrandului Termal poate crea, după finalizare, o nișă pentru turism accesibil și servicii sociale transfrontaliere. Proiectul este în concordanță cu orientarea europeană către accesibilitatea serviciilor turistice și participarea persoanelor cu mobilitate redusă.

Pentru ca Deta să fie o destinație accesibilă sunt necesare rampe, vestiare adaptate, grupuri sanitare accesibile, locuri de parcare, trasee fără obstacole, informații ușor de înțeles și personal instruit.

Turismul accesibil nu trebuie redus la o singură clădire. Întregul lanț al vizitei, de la sosire până la cazare, ștrand, parc, muzeu și restaurant, trebuie să poată fi utilizat în condiții de siguranță și demnitate.

5.2. Profilul turistului-țintă

Profilul turistului-țintă pentru Deta nu poate fi stabilit exclusiv din date istorice, deoarece administrația locală nu publică încă un sistem complet privind proveniența, motivația și comportamentul vizitatorilor. Profilurile prezentate sunt segmente de piață fundamentate pe oferta existentă, accesibilitate și tendințele cererii și trebuie validate prin chestionare și date de exploatare.

Vizitatorul regional de o zi

Segmentul principal este reprezentat de persoanele care locuiesc în Deta, în comunele și orașele din sudul județului Timiș sau în municipiul Timișoara și care se deplasează cu autoturismul pentru câteva ore sau pentru o zi.

Motivația principală este accesul la Ștrandul Termal, urmată de participarea la evenimente, întâlnirea cu familia sau prietenii, activitățile pentru copii și recreerea în parc. Vizitatorul regional este sensibil la preț și compară Deta cu alte ștranduri și zone de agrement accesibile în aceeași zi.

Acesta așteaptă informații clare despre program, tarife, temperatura apei, funcționarea bazinelor, parcare, aglomerație, alimentație și activități pentru copii. Decizia este luată adesea cu puțin timp înainte, în funcție de vreme și de informațiile online.

Obiectivul strategic nu este doar atragerea acestui vizitator, ci creșterea timpului petrecut și a cheltuielilor realizate în localitate. Accesul la ștrand trebuie corelat cu masă, parc, obiective culturale și cumpărarea unor produse locale.

Familia cu copii

Familia-țintă este formată, în general, din adulți activi însoțiți de unul sau mai mulți copii. Caută siguranță, curățenie, posibilitatea supravegherii copiilor, zone umbrite, servicii de alimentație și activități variate.

Durata vizitei este de regulă de o zi sau un weekend. Cazarea este aleasă atunci când există suficient conținut pentru două zile și când prețul pachetului este perceput ca avantajos.

Familia poate fi atrasă prin bilete combinate, reduceri, programe tematice, concursuri, ateliere, ciclism în parc, spectacole și evenimente sezoniere.

Principalele motive de nemulțumire pot fi aglomerația, lipsa șezlongurilor, grupurile sanitare insuficiente, programul neclar, imposibilitatea rezervării și lipsa unor activități în caz de vreme nefavorabilă.

Adultul și seniorul interesat de relaxare termală

Acest segment cuprinde persoane de vârstă mijlocie și seniori care caută relaxare, apă caldă, saună, mișcare ușoară și un mediu liniștit.

El poate genera vizite repetate și cerere în afara perioadelor de vârf. Sunt adecvate abonamentele, programele în timpul săptămânii, intervalele mai liniștite, pachetele cu masă și activitățile de socializare.

Comunicarea trebuie să evite promisiunile medicale neautorizate. Oferta poate fi prezentată ca relaxare termală, mișcare în apă și wellness, iar orice program de recuperare trebuie furnizat numai în cadrul autorizat.

Acest public apreciază accesul ușor, vestiarele sigure, balustradele, suprafețele antiderapante, asistența, parcare apropiată și serviciile medicale existente în oraș.

Turistul cultural și multicultural

Turistul cultural este interesat de istoria Banatului, arhitectură, comunități etnice, biserici, muzee, genealogie și evenimente tradiționale.

Acesta poate proveni din Timișoara, din alte județe, din Serbia, Ungaria sau Germania. O categorie importantă poate fi formată din descendenții familiilor originare din Deta și din localitățile învecinate.

Turistul cultural așteaptă informații exacte, ghidaj, program de vizitare, materiale în mai multe limbi și posibilitatea de a înțelege legătura dintre obiective. Fără interpretare, simpla observare a clădirilor nu produce o experiență suficientă.

Sejurul poate avea una sau două nopți dacă vizitarea Detei este legată de Banloc, Partoš, Timișoara, Buziaș, Vârșeț sau alte obiective regionale.

Participantul la evenimente

Participantul la evenimente se deplasează pentru Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, competiții sportive, rugi, spectacole sau manifestări culturale.

Acesta poate fi localnic, vizitator regional, membru al unei delegații, artist, sportiv sau însoțitor. Durata șederii este determinată de programul manifestării.

Pentru creșterea înnoptărilor, evenimentele trebuie să înceapă suficient de devreme sau să se desfășoare pe mai multe zile și să ofere conținut complementar.

Participantul are nevoie de program, hartă, parcare, transport, puncte de alimentație, toalete, acces la cazare și informații privind obiectivele care pot fi vizitate între activități.

Vizitatorul profesional și de tranzit

Acest segment este reprezentat de angajați, furnizori, consultanți, șoferi, reprezentanți ai instituțiilor și persoane care tranzitează axa Timișoara–Moravița.

Caută cazare funcțională, accesibilă, cu parcare, internet, mic dejun și posibilitatea sosirii târzii. Prețul și rapiditatea rezervării au o importanță ridicată.

Durata tipică este de una sau două nopți. Oferta de agreement poate transforma o deplasare strict profesională într-o experiență mai plăcută, dar nu reprezintă motivul inițial al călătoriei.

Pentru acest public sunt utile pachetele corporate, facturarea rapidă, serviciile de conferință, restaurantele deschise seara și informațiile despre strand și parc.

Turistul transfrontalier din Serbia

Turistul din Serbia poate fi atras de agreementul termal, gastronomie, evenimente, cumpărături, legături familiale și programe multiculturale.

Acesta compară oferta Detei cu destinațiile din Voivodina și cu orașele mai mari din România. Limba, informațiile despre frontieră, posibilitățile de plată și calitatea promovării influențează decizia.

Materialele în limba sârbă, parteneriatele cu organizații și localități din Voivodina și evenimentele comune sunt esențiale.

Deta nu trebuie să concureze cu Vârșeț prin numărul de obiective, ci prin combinația dintre apă termală, parc, multiculturalitate și apropierea de frontieră.

Turistul activ și grupurile sportive

Acest segment include alergători, cicliști, echipe sportive, elevi, participanți la turnee și însoțitori.

Caută trasee sigure, vestiare, alimentație, cazare de grup, spații pentru echipament și un calendar de competiții publicat din timp.

Turismul sportiv poate produce cerere în extrasezon și în timpul săptămânii, mai ales prin turnee și cantonamente.

Deta are nevoie de parteneriate cu cluburile din județ și de pachete integrate între infrastructura sportivă, cazare și Ștrandul Termal.

Piața geografică prioritară

Piața primară este formată din sudul și centrul județului Timiș, inclusiv municipiul Timișoara. Piața secundară cuprinde județele Caraș-Severin și Arad și teritoriile apropiate din Voivodina. Piața terțiară este formată din turiști aflați în circuite regionale, diaspora și grupuri tematice.

Deta nu trebuie să aloce resurse majore pentru promovare națională generală înainte de consolidarea produsului. Campaniile eficiente trebuie să înceapă cu piețele accesibile rutier în câteva ore, în care probabilitatea vizitei și a revenirii este mai ridicată.

5.3. Tendințe naționale și europene relevante

Piața turistică europeană a continuat să crească în anul 2025, însă evoluția României a fost mai slabă. Eurostat arată că numărul înnopțărilor turistice a crescut în 24 dintre cele 27 de state membre, în timp ce România a înregistrat o reducere de 1,7% față de anul 2024. În ultimul trimestru al anului 2025, scăderea în România a fost de 4,6% față de perioada similară a anului anterior.

Datele Institutului Național de Statistică indică pentru România o scădere de aproximativ 2,4% a sosirilor și de 1,7% a înnopțărilor în anul 2025 comparativ cu 2024. Aceste evoluții arată că existența unei cereri turistice europene în creștere nu garantează automat creșterea destinațiilor românești.

Pentru Deta, concluzia este că strategia nu trebuie fundamentată pe ipoteza unei creșteri automate a numărului de turiști. Dezvoltarea va depinde de calitatea produsului, promovare, accesibilitate, raportul calitate-preț și capacitatea de a transforma vizitatorii de o zi în turiști cu cel puțin o înnoptare.

Predominanța turismului intern

În anul 2024, 71% dintre călătoriile rezidenților Uniunii Europene au avut loc în propria țară. În cazul rezidenților României, numai aproximativ 10,4% dintre călătorii au avut ca destinație o țară străină, ceea ce arată o orientare puternică spre piața internă.

Această structură favorizează Deta, deoarece principala sa piață este națională și regională. Promovarea trebuie să se adreseze mai întâi rezidenților județului Timiș și ai Regiunii Vest.

În același timp, numai 27,7% dintre rezidenții României cu vârsta de cel puțin 15 ani au participat în anul 2024 la cel puțin o călătorie turistică personală cu înnoptare, comparativ cu

media europeană de 65%. Diferența sugerează o bază mai restrânsă de consumatori și o sensibilitate ridicată la costuri.

Deta trebuie să ofere produse accesibile și flexibile, de la vizita de o zi până la weekend, fără a depinde exclusiv de pachete scumpe.

Creșterea importanței călătoriilor scurte

În anul 2024, 56,3% dintre călătoriile europene au avut cel mult trei nopți, iar 84% au durat cel mult o săptămână. Durata medie a unei călătorii interne a fost de aproximativ 3,9 nopți, față de 7,8 nopți pentru călătoriile internaționale.

Aceste date confirmă oportunitatea poziționării Detei ca destinație pentru o zi, o noapte sau un weekend. Nu este realistă orientarea prioritară către sejururi de șapte sau zece zile înainte de dezvoltarea unei baze balneare autorizate și a unui program consistent de activități.

Oferta trebuie prezentată în formate ușor de înțeles: „Deta într-o zi”, „Weekend termal și multicultural”, „Deta pentru familii” și „Deta–Banloc–Partoș”.

Interesul pentru destinații mai puțin cunoscute

Un studiu al European Travel Commission privind intențiile de călătorie din primăvara și vara anului 2025 arată că 35% dintre respondenți intenționau să aleagă destinații mai puțin populare, iar 13% se orientau către locuri situate în afara circuitelor turistice consacrate.

Această tendință poate avantaja Deta, dar numai dacă destinația este prezentată ca loc autentic, liniștit și accesibil. Lipsa notorietății nu este, singură, un avantaj. O destinație necunoscută trebuie să ofere informații clare, imagini bune, program, rezervare și motive concrete pentru vizită.

Deta poate utiliza poziționarea de „destinație mai puțin cunoscută a Banatului”, fără a încerca să imite stațiunile consacrate.

Orientarea de la volum către valoare

European Travel Commission estimează că, în anul 2025, cheltuielile vizitatorilor internaționali în Europa au crescut mai repede decât numărul sosirilor, cu o creștere anuală de peste 9%, reflectând orientarea destinațiilor către valoare, nu exclusiv către volum.

Pentru Deta, această orientare înseamnă că succesul nu trebuie măsurat numai prin numărul de intrări la ștrand sau de participanți la evenimente. Sunt relevante și durata vizitei, cheltuielile în restaurante și magazine, numărul de înnoptări, repetarea vizitei și beneficiile pentru operatorii locali.

Un număr moderat de vizitatori care utilizează cazarea, masa, ghidajul și agrementul poate produce efecte economice mai mari decât un număr ridicat de vizitatori care părăsesc localitatea după câteva ore.

Digitalizarea călătoriei

Comisia Europeană include digitalizarea printre direcțiile principale ale tranziției turismului european, alături de dezvoltarea serviciilor bazate pe date, inovare și creșterea rezilienței destinațiilor.

Vizitatorul actual caută online programul, tarifele, fotografiile, recenziile, accesul, parcare și disponibilitatea cazării. Informațiile neactualizate sau contradictorii reduc încrederea și pot determina alegerea unei alte destinații.

Pentru Deta sunt necesare un portal turistic propriu, pagini actualizate pentru Ștrandul Termal și obiective, rezervarea online, harta digitală, calendarul de evenimente, materiale în limbi străine și colectarea datelor privind utilizatorii.

Digitalizarea nu trebuie redusă la existența unui site. Ea presupune conținut actualizat, răspuns la solicitări, rezervare, plată, măsurarea traficului și administrarea reputației online.

Sustenabilitatea și reziliența destinațiilor

Tranziția europeană pentru turism urmărește servicii mai circulare și mai prietenoase cu mediul, mobilitate sustenabilă, reducerea deșeurilor, accesibilitate și consolidarea rezilienței. Inițiativele europene din anul 2025 au pus accent pe combaterea sezonality, adaptarea la schimbarea preferințelor, monitorizare și guvernare locală.

Pentru Deta, sustenabilitatea înseamnă protejarea Parcului Anton Kratzer și a pârâului Birdeanca, reducerea deșeurilor la evenimente, utilizarea responsabilă a apei termale, eficiență energetică, acces pietonal și velo și limitarea intervențiilor care degradează patrimoniul.

Reziliența presupune existența unor produse care pot funcționa în mai multe anotimpuri, nu doar vara. Bazinele interioare, evenimentele culturale, muzeul, sportul și gastronomia pot reduce sezonality.

Accesibilitatea turismului

Accesibilitatea este una dintre cele patru componente utilizate de inițiativa europeană privind turismul inteligent, alături de sustenabilitate, digitalizare și patrimoniu cultural-creativ.

Tendința este relevantă pentru Deta datorită segmentului de seniori, a familiilor cu copii și a proiectului de recuperare pentru persoane cu dizabilități. Accesibilitatea trebuie inclusă în parcuri, trasee, vestiare, cazare, muzeu, comunicare și servicii.

O destinație accesibilă poate atrage un public mai larg și poate crește durata vizitei, dar investițiile trebuie realizate coerent pe întregul traseu al turistului.

Experiențele autentice și patrimoniul local

Destinațiile europene încearcă să reducă dependența de vizitarea pasivă și să ofere experiențe legate de cultură, creativitate, gastronomie, comunități și patrimoniu. Aceste componente sunt incluse și în criteriile europene ale turismului inteligent.

Deta are avantajul unui patrimoniu multicultural real. Turistul poate participa la un atelier, poate degusta preparate, poate vizita muzeul, poate asculta poveștile comunităților și poate participa la un eveniment.

Experiențele trebuie să fie autentice, programabile și disponibile pentru grupuri mici, nu doar prezentate ocazional în timpul festivalurilor.

Schimbările climatice și adaptarea sezonieră

Temperaturile ridicate din timpul verii pot crește cererea pentru bazine și spații umbrite, dar pot reduce confortul în centrul urban și în timpul evenimentelor desfășurate în orele de vârf.

Parcul Anton Kratzer reprezintă un avantaj prin vegetația matură și umbră. Evenimentele estivale trebuie organizate în intervale adecvate, cu acces la apă, zone de odihnă și măsuri pentru protejarea participanților.

În același timp, dependența de vreme impune dezvoltarea produselor interioare și a programelor pentru primăvară, toamnă și iarnă.

5.4. Competiția regională – destinații similare

Competiția turistică pentru Deta nu este formată numai din stațiuni cu același statut juridic. Sunt concurente toate destinațiile în care un vizitator poate petrece aceeași zi, același weekend și același buget. Din acest punct de vedere, Deta concurează cu stațiunile balneare, ștrandurile termale, centrele urbane, evenimentele regionale și destinațiile transfrontaliere.

Stațiunea Buziaș

Buziaș este principalul concurent balnear din județul Timiș. Destinația are tradiție, notorietate, parc, patrimoniu balnear, unități hoteliere și baze de tratament. Strategia urbană actualizată a Buziașului menționează două baze de tratament, în cadrul Complexului Hotelier Parc și la Hotel

Silvana, iar oferta privată include un centru SPA renovat, piscină semiolimpică, jacuzzi, saună și salină artificială.

Buziaș este superior Detei în ceea ce privește notorietatea balneară, infrastructura de tratament, capacitatea de cazare, durata potențială a sejurului și imaginea de stațiune.

Deta nu trebuie să concureze prin afirmația că oferă același tip de tratament. Poziționarea corectă este agrement termal accesibil, familie, parc urban, multiculturalitate și evenimente într-o destinație de scară mică.

Avantajul Detei poate fi atmosfera mai puțin aglomerată, apropierea de Serbia, caracterul multicultural și posibilitatea construirii unui produs compact. Dezavantajul este oferta limitată și lipsa unei recunoașteri balneare comparabile.

Băile Călacea

Băile Călacea reprezintă un concurent direct pentru piața de agrement termal și pentru publicul din Timișoara și Arad. Portalul turistic al județului prezintă stațiunea ca fiind situată la aproximativ 25 km de Timișoara și 30 km de Arad și menționează ape termale cu temperaturi de 38–40°C.

Călacea are avantajul proximității față de două municipii mari, al imaginii de stațiune balneoclimatică și al integrării în trasee județene care includ Satchinez, Pișchia și alte obiective naturale.

Deta are o piață geografică diferită, orientată către sudul județului și frontieră, dar concurează pentru familiile și seniorii care caută apă termală și o excursie de o zi.

Diferențierea trebuie realizată prin centrul istoric, multiculturalitate, muzeu, evenimente gastronomice și posibilitatea de combinare cu obiectivele din sudul Banatului.

Ștrandurile termale din județul Timiș

Oferta județeană include și alte ștranduri și facilități termale, precum cele din Sânmihailu German și Lovrin, menționate alături de Deta în documentele strategice județene. Acestea reprezintă substituenți pentru vizitatorul care caută în primul rând baie și relaxare, nu neapărat o stațiune completă.

În competiția dintre ștranduri, criteriile decisive sunt distanța, prețul, temperatura și calitatea apei, curățenia, aglomerația, facilitățile pentru copii, starea vestiarelor și recenziiile.

Deta trebuie să ofere mai mult decât acces la bazine. Circuitul cultural, parcul și evenimentele sunt elementele care pot transforma ștrandul într-o destinație.

Timișoara

Timișoara este cel mai puternic pol turistic, cultural, profesional și de evenimente al județului. Organizația de Management al Destinației promovează municipiul ca destinație urbană și culturală, iar calendarul anului 2026 cuprinde expoziții, festivaluri, tururi și evenimente pe tot parcursul anului.

Pentru Deta, Timișoara este concurent pentru timpul liber, dar și principala piață emițătoare. Deta nu poate concura cu numărul de obiective, festivaluri, restaurante și structuri de cazare ale municipiului.

Relația trebuie construită complementar. Deta poate fi excursie de o zi din Timișoara, oprire într-un circuit al sudului Banatului sau extensie termală și multiculturală a unui city-break.

Promovarea trebuie realizată prin recepțiile hotelurilor din Timișoara, agenții, ghizi, OMD și portalurile turistice județene.

Vârșeț

Vârșeț este principalul concurent cultural transfrontalier. Organizația Națională de Turism a Serbiei promovează orașul prin Castelul Vârșeț, centrul istoric, biserică, muzee, Palatul

Episcopal, patrimoniu multicultural, vii, crame, gastronomie și evenimente viticole. Orașul are și avantajul Dealului Vârșețului, care permite belvedere, plimbare și activități precum parapanta.

Vârșeț are un portofoliu mai diversificat și o identitate viticolă bine conturată. Deta are avantajul resursei termale, al poziției pe traseul către Timișoara și al unei experiențe compacte și accesibile.

Cele două destinații pot coopera prin trasee multiculturale, evenimente gastronomice, schimburi între ansambluri și pachete transfrontaliere.

Concurența evenimentelor

Deta concurează și cu festivalurile din Timișoara, Buziaș, Gătaia, Jimbolia, Sânnicolau Mare, Vârșeț și alte localități. Vizitatorii aleg evenimentul pe baza artiștilor, programului, accesului, promovării și experienței oferite.

Suprapunerea datelor poate reduce participarea. Calendarul local trebuie stabilit prin consultarea calendarelor județene și transfrontaliere.

Festivalul Ceaunului și Zilele Orașului trebuie să păstreze o identitate proprie, nu să copieze evenimentele generale de muzică și street-food.

Poziția competitivă a Detei

Deta nu este în prezent lider regional în turism balnear, cultural sau de evenimente. Poziția sa competitivă este cea a unei microdestinații termale și multiculturale, potrivite pentru vizite de o zi și weekenduri.

Principalele avantaje competitive sunt resursa termală, Parcul Anton Kratzer, caracterul multicultural, centrul urban, evenimentele, accesul rutier și feroviar, apropierea de frontieră și existența a aproximativ 139 de locuri de cazare.

Principalele dezavantaje sunt notorietatea redusă, capacitatea limitată, lipsa produselor rezervabile, absența unor date complete privind circulația turistică, promovarea fragmentată, oferta gastronomică insuficient structurată și lipsa unei baze balneare recunoscute comparabile cu Buziaș.

5.5. Tendințe ale pieței turistice

Piața actuală a Detei este dominată de vizitele de o zi și de cererea regională. Această concluzie rezultă din dimensiunea capacității de cazare, tipul atracțiilor și caracterul evenimentelor. Ea trebuie verificată prin introducerea unui sistem local de evidență.

Cererea pentru Ștrandul Termal este probabil concentrată în weekend, în sezonul cald și în perioadele de vacanță. Bazinele interioare pot susține activitatea în afara verii, dar este necesară publicarea programului anual și dezvoltarea unor programe pentru seniori, familii și grupuri.

Evenimentele produc vârfuri temporare de cerere. Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, rugile și competițiile sportive pot crește numărul vizitatorilor, însă efectul asupra cazării depinde de durata și programul manifestării.

Turismul profesional contribuie la cererea din timpul săptămânii, în timp ce agrementul și evenimentele sunt concentrate în weekend. Această complementaritate poate îmbunătăți gradul de ocupare dacă structurile locale dezvoltă tarife și pachete diferențiate.

Piața transfrontalieră are potențial, dar nu este suficient exploatată. Cererea nu va apărea numai prin apropierea geografică. Sunt necesare promovare în limba sârbă, parteneriate, evenimente comune și distribuția ofertelor prin canale utilizate în Serbia.

Piața culturală poate crește după consolidarea programului Muzeului Orașului Deta, amenajarea centrului și dezvoltarea circuitului pietonal. Modernizarea zonei centrale și finalizarea investițiilor pot îmbunătăți atractivitatea, dar efectul turistic depinde de interpretare, promovare

și servicii, nu numai de lucrările fizice. Administrația locală a anunțat în 2026 continuarea proiectelor pentru zona centrală și creșterea atractivității spațiului pentru locuitori și vizitatori. Pentru perioada 2026–2035, cea mai realistă evoluție este creșterea graduală de la vizita de câteva ore la vizita de o zi completă și apoi la sejurul de o noapte. Trecerea directă la sejururi lungi nu este susținută de structura actuală a produsului.

Produsul-țintă trebuie să aibă o durată de una sau două zile. Prima zi poate fi dedicată agrementului termal, parcului și centrului istoric, iar a doua evenimentelor, gastronomiei, Opației sau unui circuit regional.

Creșterea capacității de cazare este necesară numai în corelare cu cererea. Construirea unor structuri noi fără produse și promovare poate genera capacitate neutilizată. Prioritatea este creșterea calității și gradului de ocupare a celor existente, urmată de extinderea justificată.

Piața va solicita tot mai mult informații în timp real, rezervare online, plata cu cardul, răspuns rapid și recenzii credibile. Operatorii care nu sunt vizibili digital vor pierde cererea în favoarea destinațiilor mai bine organizate.

Raportul calitate-preț va rămâne esențial. Participarea redusă a populației României la călătoriile turistice cu înnoptare și scăderea indicatorilor naționali în 2025 arată necesitatea unor produse accesibile și transparente.

Deta trebuie să evite competiția exclusiv prin prețuri mici. Prețul redus fără calitate poate afecta reputația. Oferta trebuie să fie percepută ca echitabilă prin curățenie, siguranță, servicii și diversitatea activităților.

Sezonalitatea poate fi redusă prin bazinele interioare, programele de wellness, evenimentele culturale, sport, gastronomie și turism profesional. Obiectivul nu este eliminarea sezonității, ci distribuirea mai echilibrată a activității.

Turismul sustenabil și accesibil va deveni o condiție de competitivitate. Investițiile în eficiență energetică, mobilitate, spații verzi și acces pentru persoane cu dizabilități vor influența atât finanțarea, cât și experiența vizitatorilor.

Un risc este dezvoltarea unor produse fără cerere măsurată. Înaintea investițiilor majore trebuie realizate sondaje, testarea pachetelor, analiza rezervărilor și monitorizarea evenimentelor.

Un alt risc este promovarea exagerată a apei termale ca resursă curativă. Afirmațiile medicale neverificate pot produce probleme de credibilitate și conformare. Dezvoltarea trebuie să diferențieze între agrement, wellness, recuperare și tratament balnear autorizat.

Necesitatea sistemului local de observare a pieței

Administrația și operatorii trebuie să colecteze anual numărul de sosiri și înnoptări, gradul de ocupare, durata medie a șederii, numărul utilizatorilor Ștrandului Termal, proveniența vizitatorilor, numărul participanților la evenimente, modalitatea de rezervare și nivelul satisfacției.

Ștrandul poate introduce bilete electronice și raportare zilnică. Structurile de cazare pot transmite lunar date agregate, cu respectarea confidențialității. Evenimentele pot utiliza numărătoare, înscriere, chestionare și estimări standardizate.

Trebuie urmărită separat diferența dintre vizitator și turist. Vizitatorul de o zi utilizează servicii fără înnoptare, în timp ce turistul este înregistrat într-o structură de cazare. Confundarea celor două categorii poate conduce la supraestimarea performanței.

Indicatorii digitali trebuie să includă accesările portalului, căutările, rezervările, rata de conversie, interacțiunile și recenzii. Numărul de urmăritori pe rețele sociale nu este suficient dacă nu generează vizite și consum.

Nu este recomandată stabilirea unor ținte procentuale de creștere înainte de existența unui an de bază complet. Primul obiectiv pentru 2026–2027 trebuie să fie măsurarea corectă, urmată de stabilirea țințelor realiste.

5.6. Concluziile analizei pieței – Stațiunea Turistică Deta, județul Timiș

Analiza pieței confirmă existența unui potențial turistic real, dar de scară locală și regională. Deta nu este, în forma actuală, o destinație de turism de masă, o stațiune balneară complexă sau un centru cultural major. Poziționarea realistă este cea de stațiune termală și multiculturală pentru agrement de proximitate, vizite de o zi și weekenduri.

Produsul-ancoră este Ștrandul Termal, iar componentele care îi pot crește valoarea sunt Parcul Anton Kratzer, Turnul Pompierilor și muzeul, centrul urban, patrimoniul multiconfesional, evenimentele, gastronomia și relațiile transfrontaliere.

Piața principală este formată din locuitorii județului Timiș, în special din sudul județului și din municipiul Timișoara. Piața secundară cuprinde vizitatorii din județele învecinate și din Voivodina, iar piața de nișă este reprezentată de grupurile culturale, sportive, profesionale, persoanele interesate de patrimoniul multicultural și diaspora originară din zonă.

Turismul de agrement termal, familial, de proximitate, de evenimente și gastronomic are cel mai ridicat potențial imediat. Turismul cultural, sportiv, profesional și transfrontalier are potențial complementar. Turismul de recuperare și accesibil poate deveni o componentă importantă după finalizarea și autorizarea investițiilor. Ecoturismul și turismul arheologic au un rol secundar și trebuie dezvoltate numai în condiții de protecție și interpretare.

Datele europene susțin orientarea către călătorii interne și scurte, dar evoluția negativă a indicatorilor României în 2025 arată că piața este competitivă și sensibilă la calitate și preț. Deta trebuie să construiască produse clare de una și două zile, nu să aștepte o creștere automată determinată de statutul de stațiune.

Principalii concurenți direcți sunt Buziaș și Băile Călacea, iar concurența indirectă este reprezentată de celelalte ștranduri termale, Timișoara și Vârșeț. Deta nu poate depăși imediat aceste destinații prin capacitate sau notorietate, dar se poate diferenția prin combinația dintre apă termală, parc, patrimoniu urban și multiculturalitate.

Direcția strategică optimă este transformarea vizitatorului de câteva ore într-un vizitator de o zi completă, apoi într-un turist cu una sau două înnoptări. Această evoluție presupune creșterea calității Ștrandului Termal, dezvoltarea circuitelor culturale, profesionalizarea evenimentelor, integrarea gastronomiei, digitalizarea și colaborarea cu operatorii economici.

Principală lipsă de management este absența unui sistem complet și actualizat de măsurare a pieței locale. Fără date privind sosirile, înnoptările, utilizatorii ștrandului, proveniența vizitatorilor, gradul de ocupare și cheltuielile, rezultatele strategiei nu pot fi evaluate obiectiv.

Concluzia finală este că Deta are posibilitatea de a ocupa o nișă clară în turismul Banatului: **o destinație termală, verde și multiculturală, accesibilă pentru o zi sau un weekend, situată în sudul județului Timiș și conectată cu spațiul transfrontalier româno-sârb.** Dezvoltarea acestei nișe este mai realistă și mai competitivă decât încercarea de a reproduce modelul stațiunilor balneare consacrate.

CAPITOLUL VI

INFRASTRUCTURA ȘI SERVICIILE TURISTICE EXISTENTE

Infrastructura și serviciile turistice existente în Stațiunea Turistică Deta constituie baza materială pentru dezvoltarea turismului local în perioada 2026–2035. Orașul dispune de structuri de cazare, servicii de alimentație publică, infrastructură de agrement termal, spații verzi, dotări sportive, obiective culturale, spații pentru evenimente și conexiuni rutiere și feroviare care permit organizarea unor sejururi de scurtă durată și a unor programe turistice de o zi sau de weekend.

Oferta turistică actuală este adaptată în special turismului de proximitate, turismului de agrement, turismului familial, deplasărilor profesionale, turismului cultural și participării la evenimente. Infrastructura existentă poate susține dezvoltarea unor produse turistice integrate care să combine cazarea, accesul la Ștrandul Termal, activitățile în Parcul Anton Kratzer, vizitarea centrului istoric, gastronomia locală și participarea la evenimentele culturale și sportive.

6.1. Cazare și servicii conexe

Stațiunea Turistică Deta dispune de mai multe structuri de primire turistică, amplasate atât în zona centrală a orașului, cât și în apropierea principalelor căi de acces și în incinta Ștrandului Termal.

Conform datelor administrației publice locale analizate pentru elaborarea strategiei, capacitatea totală de cazare existentă este de aproximativ 139 de locuri. Aceasta este asigurată prin Hotelul Bellavista, camerele de închiriat situate pe Calea Banlocului, Vila Ene, căsuțele turistice și hostelul din cadrul Ștrandului Termal.

Hotelul Bellavista reprezintă principala structură hotelieră a orașului și dispune de aproximativ 45 de locuri de cazare. Amplasarea sa în zona centrală facilitează accesul către centrul istoric, instituțiile publice, unitățile comerciale, obiectivele culturale și principalele servicii ale orașului. Unitatea deservește turiștii aflați în tranzit, participanții la evenimente, vizitatorii sosiți în scop profesional și persoanele care aleg Deta pentru un sejur de scurtă durată.

Serviciile de cazare sunt completate de alimentație publică și de posibilitatea organizării unor mese festive, reuniuni sau întâlniri. Poziția centrală permite integrarea hotelului în pachete turistice care pot include accesul la Ștrandul Termal, vizitarea Muzeului Orașului Deta, plimbări prin Parcul Anton Kratzer și participarea la manifestările locale.

Structura de cazare situată pe Calea Banlocului dispune de aproximativ 36 de locuri, distribuite în camere destinate turiștilor, delegațiilor și grupurilor. În cadrul complexului sunt disponibile facilități complementare, precum sală de conferințe, teren de tenis, sală de fitness și spații destinate copiilor.

Această structură este adecvată turismului profesional, întâlnirilor de afaceri, cursurilor, schimburilor de experiență, grupurilor sportive și familiilor. Existența unei săli de conferințe cu o capacitate de aproximativ 100 de persoane permite organizarea unor manifestări de dimensiune locală și regională.

Vila Ene completează oferta de cazare a orașului cu aproximativ 26 de locuri. Unitatea poate deservi familii, grupuri mici, participanți la evenimente și persoane aflate în deplasare profesională sau de tranzit. Prin dimensiunea sa, vila oferă o alternativă la cazarea hotelieră și contribuie la diversificarea structurilor de primire turistică existente.

În incinta Ștrandului Termal sunt disponibile zece căsuțe turistice, cu o capacitate totală de aproximativ 20 de locuri, și un hostel cu aproximativ 12 locuri de cazare. Capacitatea totală asociată complexului termal este astfel de aproximativ 32 de locuri.

Căsuțele sunt integrate în zona de agrement și permit turiștilor accesul rapid la bazine, spațiile de odihnă, locul de joacă și celelalte facilități ale complexului. Cazarea în incinta Ștrandului Termal este potrivită pentru familii, cupluri, grupuri mici și turiști care doresc să petreacă una sau mai multe zile în apropierea principalului obiectiv de agrement al stațiunii.

Oferta locală poate fi completată și prin dezvoltarea unor forme alternative de cazare, precum apartamente turistice, case de vacanță, camping, spații pentru rulote și unități de mici dimensiuni administrate de familii sau întreprinderi locale. Aceste forme pot răspunde cererii generate de evenimente, turismul de tranzit și vizitele de weekend.

Capacitatea de cazare existentă este adecvată profilului actual al Stațiunii Turistice Deta, caracterizat prin vizite de scurtă durată, deplasări profesionale, participare la evenimente și turism de agrement. Dezvoltarea viitoare trebuie orientată atât către creșterea calității serviciilor, cât și către diversificarea tipurilor de cazare.

Serviciile conexe cazării sunt susținute de infrastructura urbană și comercială a orașului. Turiștii beneficiază de restaurante, magazine alimentare, farmacii, servicii medicale, unități bancare, bancomate, servicii poștale, stații de alimentare cu carburant și servicii de transport.

Existența Spitalului Orășenesc Deta, a farmaciilor și a serviciilor de intervenție contribuie la siguranța vizitatorilor. Prezența unităților comerciale și bancare permite desfășurarea în condiții normale a sejururilor și a deplasărilor turistice.

Prin capacitatea actuală de aproximativ 139 de locuri, Deta poate găzdui turiști individuali, familii, grupuri mici, participanți la competiții, delegații și invitați ai evenimentelor locale. Dezvoltarea unor pachete comune între structurile de cazare, Ștrandul Termal, restaurante și obiectivele culturale poate contribui la creșterea numărului de înnoptări și la prelungirea duratei medii a șederii.

6.2. Agrement, wellness, sport și gastronomie – descriere detaliată

Infrastructura de agrement a Stațiunii Turistice Deta este concentrată în principal în zona Ștrandului Termal și a Parcului Anton Kratzer. Aceasta este completată de stadion, terenuri sportive, săli de sport, spații culturale, zone de joacă și servicii de alimentație publică.

Ștrandul Termal reprezintă principalul obiectiv de agrement al stațiunii și resursa cu cea mai mare capacitate de atragere a vizitatorilor. Complexul dispune de trei bazine, dintre care două sunt amplasate în interior, iar unul este exterior.

Bazinul exterior are caracter semiolimpic și poate fi utilizat pentru înot, agrement și activități sportive în sezonul cald. Bazinele interioare permit utilizarea complexului și în perioadele cu temperaturi mai scăzute. Unul dintre acestea este alimentat cu apă termală, iar celălalt este adaptat în special familiilor și copiilor.

Complexul este completat de saună, vestiare, spații pentru odihnă, foișoare, loc de joacă, căsuțe de cazare, hostel și servicii de alimentație de tip mini-bar. Aceste dotări permit petrecerea unei zile complete în incinta complexului și creează condiții pentru sejururi de una sau două nopți.

Apa termală reprezintă principalul element de diferențiere față de alte destinații urbane din sudul județului Timiș. Resursa permite dezvoltarea activităților de relaxare, recreere, mișcare în apă și wellness.

Pentru perioada 2026–2035, complexul poate fi dezvoltat prin programe pentru familii, seniori, persoane active, grupuri sportive și persoane cu mobilitate redusă. Pot fi organizate sesiuni de înot, gimnastică în apă, programe de relaxare, activități pentru copii și pachete de weekend.

Dezvoltarea unui centru de recuperare în incinta Ștrandului Termal poate extinde funcțiile complexului și poate contribui la diversificarea serviciilor oferite. Această investiție poate susține servicii de recuperare, accesibilitate și asistență pentru persoane cu nevoi specifice, completând funcția turistică și recreativă a zonei.

Parcul Anton Kratzer reprezintă principalul spațiu verde și de recreere al orașului. Cu o suprafață de peste 14 hectare, parcul oferă condiții pentru promenadă, odihnă, alergare, ciclism, activități pentru copii, evenimente și socializare.

Parcul dispune de alei, iluminat public, loc de joacă, teren de minifotbal, pistă pentru biciclete, monumente, Podul Iubirii și spații pentru organizarea evenimentelor. Pista de biciclete din interiorul parcului are o lungime de aproximativ 1,4 km și poate fi utilizată pentru deplasare recreativă și activități sportive ușoare.

Vegetația matură și prezența pârâului Birdeanca contribuie la ambianța peisagistică și la confortul vizitatorilor, în special în perioada verii. Parcul poate fi integrat într-un circuit turistic care să lege centrul istoric, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, bisericile, stadionul și Ștrandul Termal.

În parc se află și Sala de conferințe, utilizată pentru întâlniri, expoziții, spectacole, târguri, proiecte și activități culturale. Amplasarea sa într-un cadru verde permite organizarea unor evenimente care îmbină componenta profesională, culturală și recreativă.

Stadionul Orășenesc Deta este amplasat în apropierea Parcului Anton Kratzer și constituie principala infrastructură pentru fotbal și competiții sportive în aer liber. Stadionul dispune de teren de fotbal și tribună, fiind utilizat pentru meciuri, antrenamente și manifestări sportive.

Tribuna din lemn, construită în prima jumătate a secolului al XX-lea, reprezintă un element distinctiv al patrimoniului sportiv local. Stadionul poate fi integrat în programe de turism sportiv, competiții pentru copii și juniori, turnee și activități recreative.

Infrastructura sportivă este completată de sala de sport, terenul de minifotbal, terenul de tenis, sala de fitness și spațiile utilizate pentru badminton, ciclism, alergare și alte discipline. Orașul găzduiește competiții și manifestări sportive, printre care Crosul Orașului Deta, turnee de fotbal, activități de badminton și concursuri pentru copii și tineri.

Prin asocierea competițiilor sportive cu serviciile de cazare, alimentație și acces la Ștrandul Termal, Deta poate dezvolta pachete pentru echipe, sportivi, părinți și însoțitori.

Centrul Cultural Deta reprezintă principala infrastructură pentru spectacole, activități multiculturale, repetiții, ateliere și expoziții. Sala de spectacole are o capacitate de peste 350 de persoane și permite organizarea unor evenimente culturale, festivaluri, concerte și reuniuni comunitare.

Activitatea Centrului Cultural este susținută de ansamblurile locale, coruri, grupuri folclorice și formații reprezentative pentru comunitățile română, maghiară, sârbă și germană. Aceste activități contribuie la atractivitatea turistică și la prezentarea identității multiculturale a orașului.

Gastronomia reprezintă o componentă importantă a serviciilor turistice și a identității locale. Oferta este formată din restaurante, localuri și servicii de alimentație publică asociate structurilor de cazare și principalelor zone de interes.

Hotelul Bellavista oferă servicii de restaurant și poate asigura masa turiștilor, a grupurilor și a participanților la evenimente. Taverna lu' Sale completează oferta prin preparate cu influență sârbească și balcanică, susținând profilul multicultural și transfrontalier al destinației.

Oferta gastronomică poate integra preparate specifice bucătăriei bănățene, românești, sârbești, maghiare, germane și bulgare. Preparatele la ceaun, produsele de patiserie, prăjiturile, rețetele de familie și produsele locale pot deveni componente ale experienței turistice.

Festivalul Ceaunului organizat la Deta și Opațița demonstrează interesul comunității pentru gastronomie și capacitatea evenimentelor culinare de a atrage participanți și vizitatori. Competițiile gastronomice pot fi asociate cu târguri de produse, spectacole, ateliere și promovarea producătorilor locali.

Casa Despi și alte inițiative locale pot contribui la dezvoltarea unor experiențe de degustare și la promovarea produselor artizanale. Legătura dintre agricultură, gastronomie și turism poate fi valorificată prin piețe de producători, meniuri locale, coșuri cu produse și evenimente tematice. Infrastructura de agrement, wellness, sport și gastronomie existentă permite construirea unor produse turistice diversificate: zi de agrement termal pentru familie, weekend termal și cultural, pachet sport și relaxare, program gastronomic multicultural sau participare la evenimente.

6.3. Acces rutier, feroviar și aerian – detaliere și descriere

Stațiunea Turistică Deta beneficiază de o poziție geografică favorabilă în partea sudică a județului Timiș, pe principala axă de circulație dintre municipiul Timișoara și frontiera cu Serbia.

Accesul rutier este asigurat în principal prin drumul național DN 59, parte a traseului european E70. Acesta realizează legătura către nord cu municipiul Timișoara, iar către sud cu Moravița și punctul de trecere a frontierei dintre România și Serbia.

Deta se află la aproximativ 43–44 km de municipiul Timișoara și la aproximativ 18 km de zona de frontieră de la Moravița. Această poziție permite atragerea vizitatorilor din Timișoara, din sudul județului, precum și a turiștilor aflați în tranzit către sau dinspre Serbia.

DN 59 ocolește partea principală a orașului și permite accesul rapid către zona centrală, Ștrandul Termal, structurile de cazare și celelalte obiective turistice.

DN 59B asigură legătura către Banloc, Cărpiniș și localitățile din vestul județului. Prin intermediul acestei axe, Deta poate fi inclusă în circuite turistice care cuprind Castelul Banloc, Mănăstirea Partoș, localitățile din Câmpia Banatului și zona de frontieră.

Alte drumuri județene și comunale asigură conexiunile către Birda, Ghilad, Ciacova, Denta, Opațița, Gătaia și comunele din microregiune. Rețeaua rutieră permite dezvoltarea unor circuite culturale, religioase, gastronomice și cicloturistice.

Accesul cu autoturismul reprezintă în prezent principală modalitate de sosire a turiștilor. Principalele obiective sunt accesibile din rețeaua stradală urbană, iar în zona centrală, la structurile de cazare și în apropierea complexului termal sunt disponibile spații de parcare.

Pentru evenimentele importante, precum Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului sau competițiile sportive, circulația poate fi organizată prin parări temporare și rute de acces stabilite de administrația locală.

Amenajarea și modernizarea zonei centrale pot contribui la creșterea calității spațiului urban și la îmbunătățirea circulației pietonale. Trotuarele, aleile, trecerile de pietoni, mobilierul urban și iluminatul public au un rol important în conectarea obiectivelor.

Dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete poate lega centrul orașului de Parcul Anton Kratzer, Ștrandul Termal, gară, stadion și satul Opațița. Relieful plat al localității favorizează utilizarea bicicletei atât de către locuitori, cât și de către turiști.

Transportul interurban este asigurat prin curse rutiere care leagă Deta de Timișoara și de alte localități din sudul Banatului. Aceste servicii pot fi utilizate de vizitatorii care nu se deplasează cu autoturismul personal.

La nivel local, transportul este orientat în principal către nevoile comunității și către legătura cu satul Opațița. Dezvoltarea unui serviciu local sau a unor transferuri turistice între gară, centru, ștrand și structurile de cazare poate îmbunătăți accesibilitatea destinației.

Accesul feroviar este asigurat prin Gara Deta, situată pe linia Timișoara–Jebel–Deta–Stamora Moravița. Gara se află la aproximativ un kilometru de zona centrală și poate fi utilizată de turiștii care sosesc din Timișoara sau din localitățile aflate pe traseul feroviar.

Legătura feroviară cu Timișoara reprezintă un avantaj pentru excursiile de o zi și pentru turismul fără autoturism. Vizitatorii pot ajunge la Deta cu trenul și pot continua deplasarea pietonal, cu bicicleta sau prin servicii locale de transport.

Zona gării poate funcționa ca punct de intrare în stațiune. Instalarea unor panouri turistice, a unei hărți, a indicatoarelor către centrul orașului și Ștrandul Termal și amenajarea unor rasteluri pentru biciclete pot îmbunătăți experiența călătorilor.

Accesul aerian este asigurat prin Aeroportul Internațional Timișoara „Traian Vuia”, situat la o distanță rutieră de aproximativ 55–60 km de Deta, în funcție de traseul utilizat.

Aeroportul oferă conexiuni naționale și internaționale și poate deservi turiștii străini, delegațiile, participanții la proiecte transfrontaliere și persoanele originare din Deta care revin în localitate.

De la aeroport, deplasarea către Deta poate fi realizată cu autoturismul, mașina închiriată, taxiul, transferul privat sau printr-o combinație între transportul către Timișoara și trenul sau autobuzul către Deta.

Pentru grupuri și participanți la evenimente pot fi organizate transferuri directe între aeroport, structurile de cazare și principalele obiective ale orașului.

Apropierea de frontiera cu Serbia oferă posibilitatea dezvoltării turismului transfrontalier. Vizitatorii din Voivodina pot ajunge la Deta prin punctul de trecere a frontierei Moravița–Vatin, iar turiștii cazați în Deta pot participa la excursii și programe culturale organizate în Serbia.

Accesibilitatea rutieră, feroviară și aeriană susține poziționarea Detei ca destinație pentru turism de proximitate, tranzit, evenimente, deplasări profesionale și programe transfrontaliere.

6.4. Digitalizare în turism – descriere detaliată

Digitalizarea reprezintă o componentă esențială pentru promovarea și funcționarea Stațiunii Turistice Deta. Informația turistică este disponibilă prin site-ul Primăriei Orașului Deta, platforma județeană Visit Timiș, site-urile și paginile operatorilor economici, rețelele sociale și aplicațiile de navigație.

Site-ul oficial al Orașului Deta include o secțiune dedicată turismului, în care sunt prezentate principalele obiective locale: Parcul Anton Kratzer, Ștrandul Termal, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, Centrul Cultural, bisericile, stadionul, Sala de conferințe, cimitirul istoric și biblioteca.

Prin intermediul site-ului sunt publicate informații despre oraș, proiecte, evenimente, anunțuri și activitatea administrației. Existența unor versiuni în limbi străine contribuie la accesibilitatea informațiilor pentru vizitatorii internaționali.

Platforma Visit Timiș promovează o serie de obiective și operatori din Deta, printre care Ștrandul Termal, Hotelul Bellavista, Taverna lu' Sale, Casa Despi și alte servicii locale. Platforma oferă hărți, date de contact și integrare cu aplicații de navigație precum Google Maps, Waze și Apple Maps.

Prezența pe platforma turistică județeană facilitează includerea Detei în traseele și campaniile de promovare ale județului Timiș. Aceasta permite prezentarea stațiunii împreună cu alte destinații, obiective și evenimente regionale.

Operatorii de cazare și alimentație publică utilizează site-uri proprii, pagini de socializare și platforme de localizare. Aceste instrumente permit vizitatorilor să identifice serviciile, să consulte imagini, să contacteze operatorii și să solicite rezervări.

Rețelele sociale sunt utilizate pentru promovarea evenimentelor, activităților culturale, competițiilor sportive și proiectelor administrației locale. Comunicarea prin Facebook și alte platforme permite transmiterea rapidă a informațiilor către comunitate și către persoanele interesate de vizitarea orașului.

Pentru dezvoltarea viitoare este necesară organizarea informațiilor într-un portal turistic unitar al Stațiunii Deta. Acesta trebuie să permită vizitatorului să găsească într-un singur loc toate informațiile necesare planificării călătoriei.

Portalul poate fi structurat în secțiuni precum: descoperă Deta, obiective turistice, Ștrandul Termal, cazare, gastronomie, evenimente, trasee, acces și transport, servicii utile și contact.

Secțiunea dedicată cazării trebuie să prezinte structurile existente, capacitatea, facilitățile, datele de contact, localizarea și posibilitatea rezervării.

Secțiunea dedicată gastronomiei trebuie să includă restaurantele, unitățile de alimentație publică, produsele locale, preparatele multiculturale și evenimentele culinare.

Pentru Ștrandul Termal trebuie publicate programul de funcționare, tarifele, facilitățile, regulile de acces, serviciile de cazare și informațiile utile pentru familii, seniori și persoane cu dizabilități.

Calendarul evenimentelor trebuie să cuprindă Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, Crosul Orașului, spectacolele ansamblurilor locale, manifestările religioase, competițiile sportive și celelalte activități repetitive.

Harta digitală a stațiunii trebuie să includă principalele obiective, structurile de cazare, restaurantele, parcurile, gara, Ștrandul Termal, instituțiile medicale, farmaciile, bancomatele și traseele pietonale și cicloturistice.

Codurile QR pot fi amplasate la obiectivele turistice, în gară, în centrul orașului, în parc, la ștrand și în structurile de cazare. Acestea pot oferi acces la informații istorice, fotografii, materiale audio, hărți și programul evenimentelor.

Informațiile turistice principale trebuie disponibile în limba română și engleză. Poziția transfrontalieră justifică dezvoltarea unei versiuni în limba sârbă, iar specificul multicultural permite includerea unor materiale în limbile germană și maghiară.

Digitalizarea serviciilor poate fi extinsă prin introducerea biletelor electronice pentru Ștrandul Termal, rezervarea online a căsuțelor și hostelului, înscrierea la evenimente și rezervarea tururilor ghidate.

Structurile de cazare pot fi integrate în platformele de rezervare și pot utiliza formulare online pentru verificarea disponibilității. Restaurantele pot publica meniuri, program, servicii pentru grupuri și posibilitatea rezervării meselor.

Un sistem digital de monitorizare poate colecta informații privind numărul de vizitatori, biletele vândute, gradul de ocupare, numărul de participanți la evenimente, accesările portalului și nivelul de satisfacție.

Datele pot fi utilizate pentru adaptarea programelor, promovarea perioadelor mai puțin aglomerate, organizarea evenimentelor și stabilirea investițiilor prioritare.

Reputația online trebuie susținută prin publicarea unor informații și imagini actualizate, răspunsuri la solicitările vizitatorilor și promovarea experiențelor pozitive. Recenziile turiștilor pot oferi informații utile pentru îmbunătățirea serviciilor.

Digitalizarea contribuie la creșterea vizibilității Detei și la transformarea resurselor locale într-o ofertă accesibilă și ușor de utilizat. Integrarea informațiilor, rezervărilor, hărților și calendarului de evenimente poate susține dezvoltarea unei experiențe turistice complete.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI

Stațiunea Turistică Deta dispune de o infrastructură turistică funcțională, adaptată profilului său de destinație de interes local. Capacitatea de cazare de aproximativ 139 de locuri este completată de servicii de alimentație, agrement termal, wellness, sport, cultură și evenimente.

Ștrandul Termal reprezintă principalul produs de agrement, iar Parcul Anton Kratzer, centrul istoric, stadionul, Centrul Cultural și obiectivele de patrimoniu completează experiența vizitatorilor.

Accesibilitatea rutieră și feroviară facilitează deplasările din Timișoara, din sudul județului și din zona transfrontalieră. Apropierea Aeroportului Internațional Timișoara și a frontierei cu Serbia oferă oportunități suplimentare pentru grupuri, delegații și turiști străini.

Digitalizarea existentă asigură o bază de promovare prin site-ul administrației, platforma Visit Timiș, rețelele sociale și paginile operatorilor. Dezvoltarea unui portal turistic unitar, a rezervărilor online, a hărții interactive și a calendarului anual de evenimente va contribui la creșterea vizibilității și la îmbunătățirea experienței turistice.

Infrastructura și serviciile existente permit dezvoltarea unor produse turistice de una sau două zile, bazate pe agrement termal, recreere verde, patrimoniu multicultural, sport, gastronomie și participarea la evenimente.

CAPITOLUL VII

ANALIZA SWOT ȘI ANALIZELE STRATEGICE INTEGRATE PE SEGMENTUL TURISM

Analiza strategică a Stațiunii Turistice Deta este fundamentată pe situația administrativă, demografică, economică, infrastructurală, culturală și turistică identificată în capitolele precedente. Deta este atestată ca stațiune turistică de interes local din anul 2022 și figurează în lista actualizată a stațiunilor turistice aprobată în anul 2025. Strategia urmărește, prin urmare, consolidarea funcției turistice și menținerea statutului existent, nu obținerea pentru prima dată a acestuia.

Profilul turistic real al Detei se bazează pe asocierea dintre Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul urban și multicultural, infrastructura sportivă, evenimentele locale, poziția pe axa Timișoara–Moravița și apropierea de Serbia. Raportul administrației locale pentru anul 2024 documentează existența unei capacități de aproximativ 139 de locuri de cazare, a bazinelor termale interioare și exterioare, a serviciilor de agrement, a infrastructurii culturale și a unui portofoliu local de proiecte publice.

Analiza SWOT este completată prin instrumentele TOWS, PEST, VENN, SPET și PESTEL, astfel încât diagnosticul să nu rămână o simplă enumerare de avantaje și dificultăți. Scopul acestor analize este identificarea relațiilor dintre resurse, infrastructură, piață, actori, tehnologii, mediul natural și cadrul legislativ, precum și transformarea concluziilor în direcții concrete de intervenție.

7.1. Cadrul de analiză și rolul SWOT

Analiza SWOT separă factorii interni, asupra cărora administrația și actorii locali pot interveni direct, de factorii externi, care trebuie anticipați și gestionați. Punctele forte și punctele slabe descriu situația internă a destinației, în timp ce oportunitățile și amenințările provin din piața turistică, mediul economic, contextul legislativ, evoluțiile tehnologice, concurența regională și schimbările sociale și climatice.

În cazul Detei, analiza SWOT are cinci funcții principale. Prima funcție este stabilirea unei imagini realiste asupra nivelului actual de dezvoltare turistică. A doua este selectarea avantajelor care pot susține poziționarea destinației. A treia este identificarea domeniilor care trebuie consolidate pentru menținerea statutului de stațiune turistică. A patra este fundamentarea portofoliului de proiecte pentru perioada 2026–2035. A cincea este furnizarea unui sistem de referință pentru monitorizarea anuală a progresului.

Evaluarea a fost realizată prin raportare la următoarele criterii: relevanța factorului pentru atragerea și menținerea vizitatorilor, contribuția la îndeplinirea criteriilor aplicabile stațiunilor turistice, capacitatea administrației locale de a interveni, impactul economic și social, urgența intervenției, posibilitatea accesării finanțărilor și caracterul durabil al rezultatelor.

Analiza nu trebuie interpretată ca o clasificare definitivă. Un punct slab poate fi transformat într-o oportunitate de investiție, iar un punct forte poate deveni vulnerabil dacă nu este întreținut, modernizat și promovat. De exemplu, existența Ștrandului Termal este un avantaj, dar valoarea acestuia depinde de calitatea apei, starea bazinelor, programul de funcționare, personal, curățenie, siguranță și capacitatea de integrare cu celelalte servicii ale stațiunii.

7.2. Premise specifice pentru Stațiunea Turistică Deta

Prima premisă este existența unui statut turistic recunoscut juridic. Deta este stațiune turistică de interes local, iar actualul cadru normativ prevede reevaluarea stațiunilor, transmiterea documentelor solicitate și menținerea criteriilor care au fundamentat atestarea. Strategia, monografia și fișa stațiunii reprezintă componente ale documentației de reevaluare.

A doua premisă este existența unui produs-ancoră clar: Ștrandul Termal. Acesta diferențiază Deta de celelalte orașe mici din sudul județului și permite dezvoltarea agrementului termal, a relaxării, a activităților pentru familii și a serviciilor de wellness.

A treia premisă este caracterul complementar al patrimoniului local. Parcul Anton Kratzer, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, ansamblul urban central, bisericile, Centrul Cultural, stadionul și tradițiile comunităților locale pot prelungi vizita și pot transforma deplasarea la ștrand într-o experiență de o zi sau de weekend. Parcul dispune de alei, pistă pentru biciclete, terenuri sportive și spații pentru evenimente, fiind una dintre principalele zone recreative ale orașului.

A patra premisă este orientarea predominantă către o piață regională. Deta este adecvată în primul rând vizitelor de proximitate, excursiilor de o zi, sejururilor de una sau două nopți, participării la evenimente, deplasărilor profesionale și turismului transfrontalier. Tendințele europene susțin această orientare: în anul 2024, aproximativ 71% dintre călătoriile rezidenților Uniunii Europene au fost interne, iar 56,3% au avut cel mult trei înnopțări.

A cincea premisă este accesibilitatea teritorială. Poziția pe DN 59/E70, legătura feroviară cu Timișoara și Stamora Moravița și apropierea de frontiera cu Serbia permit integrarea într-un sistem regional de mobilitate și într-un produs transfrontalier. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă tratează conectivitatea, transportul nemotorizat, siguranța și calitatea spațiului urban ca priorități pentru dezvoltarea orașului.

A șasea premisă este caracterul multicultural. Moștenirea comunităților română, germană, maghiară, sârbă, bulgară și romă poate susține un profil turistic distinct, prin patrimoniu religios, costume, dansuri, muzică, gastronomie, evenimente și relații transfrontaliere.

A șaptea premisă este existența unei economii locale mixte și a unui rol microregional. Industria, comerțul, serviciile publice, agricultura și instituțiile locale susțin o cerere pentru cazare, alimentație și servicii inclusiv în timpul săptămânii. Turismul poate completa economia existentă, fără a înlocui funcția industrială și administrativă a orașului.

A opta premisă este necesitatea unei dezvoltări etapizate. Oferta actuală permite funcționarea unei microdestinații turistice, dar extinderea către sejururi mai lungi presupune modernizarea serviciilor, produse turistice integrate, marketing, monitorizarea circulației turistice și o colaborare mai intensă între sectorul public și operatorii privați.

7.3. Matricea SWOT sintetică – segmentul turism

Matricea SWOT sintetică identifică următoarele categorii de factori.

Punctele forte sunt: statutul de stațiune turistică de interes local; existența resursei termale și a Ștrandului Termal; Parcul Anton Kratzer; patrimoniul multicultural și multiconfesional; Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta; centrul urban cu valoare arhitecturală; infrastructura culturală și sportivă; capacitatea de cazare existentă; accesul rutier și feroviar; apropierea de Serbia; calendarul de evenimente; rolul microregional al orașului; existența serviciilor medicale, comerciale și administrative; experiența administrației în implementarea proiectelor.

Punctele slabe sunt: caracterul fragmentat al ofertei; durata redusă a șederii; capacitatea limitată pentru grupuri mari; numărul redus de produse turistice rezervabile; sezonalitatea unei părți a agrementului; utilizarea insuficientă a patrimoniului cultural; semnalizarea și interpretarea turistică incomplet dezvoltate; transportul public local limitat; legătura insuficient organizată dintre gară, centru și ștrand; informațiile turistice dispersate; lipsa unor date locale complete privind sosirile, înnopțările și profilul vizitatorului; numărul redus al serviciilor specializate de ghidaj și agrement; necesitatea consolidării forței de muncă din turism.

Oportunitățile sunt: creșterea cererii pentru excursii scurte și turism intern; interesul pentru destinații mai puțin aglomerate; apropierea de Timișoara; cooperarea cu organizațiile de

management al destinației; programele europene și transfrontaliere; dezvoltarea turismului accesibil; digitalizarea serviciilor; dezvoltarea traseelor pietonale și cicloturistice; valorificarea gastronomiei multiculturale; atragerea vizitatorilor din Serbia; cooperarea cu Banloc, Partoș, Moravița și Vârșeț; implicarea diasporei; modernizarea centrului și a infrastructurii urbane; dezvoltarea serviciilor pentru familii și seniori.

Amenințările sunt: concurența stațiunilor balneare și a ștrandurilor regionale; capacitatea de atracție a municipiului Timișoara; scăderea indicatorilor turistici naționali; creșterea costurilor de operare; deficitul de personal; reducerea puterii de cumpărare; schimbările climatice și perioadele de secetă sau caniculă; degradarea infrastructurii prin întreținere insuficientă; întârzierile proiectelor; dependența excesivă de un singur obiectiv; informațiile online neactualizate; afectarea patrimoniului și a spațiilor verzi; neîndeplinirea ulterioară a criteriilor aplicabile statutului de stațiune.

7.4. Puncte forte – Strengths – analiză detaliată

Statutul de stațiune turistică de interes local

Statutul oficial constituie un avantaj instituțional, de imagine și de planificare. Acesta confirmă existența unei baze turistice recunoscute și permite administrației să construiască o identitate teritorială distinctă. Menținerea Detei în lista actualizată a stațiunilor turistice oferă continuitate juridică și creează un cadru favorabil pentru justificarea investițiilor în infrastructură, agrement, semnalizare și promovare.

Statutul trebuie valorificat în comunicare prin utilizarea constantă a denumirii „Stațiunea Turistică Deta”, prin panouri la intrările în localitate, materiale oficiale, portal turistic și includerea în circuitele județene. Cadru legal prevede semnalizarea stațiunilor pe drumurile naționale și județene, ceea ce transformă panoul de intrare într-un instrument obligatoriu de informare, nu doar într-un element decorativ.

Resursa termală și Ștrandul Termal

Ștrandul Termal reprezintă cel mai important avantaj competitiv al Detei. Existența bazinelor interioare și exterioare, a saunei, spațiilor de cazare, locurilor de odihnă și facilităților pentru copii permite adresarea mai multor categorii de public.

Resursa termală oferă Detei o motivație de călătorie care nu depinde exclusiv de patrimoniul construit sau de evenimente. Ea poate genera vizite repetate, abonamente, activități pentru familii, seniori, sportivi și persoane interesate de relaxare.

Amplasarea cazării în cadrul complexului reprezintă un avantaj suplimentar. Vizitatorul poate petrece una sau două nopți în apropierea bazinelor, fără deplasări zilnice între unitatea de cazare și zona de agrement.

Parcul Anton Kratzer și infrastructura verde

Parcul Anton Kratzer reprezintă un avantaj natural, recreativ, cultural și urbanistic. Suprafața de peste 14 hectare, vegetația matură, pâraul Birdeanca, aleile, pista pentru biciclete, locurile de joacă, monumentele și infrastructura pentru evenimente permit utilizarea parcului pe tot parcursul anului.

Parcul susține atât experiența turistică, cât și calitatea vieții locale. El poate găzdui promenadă, ciclism, activități educative, evenimente, fotografie, sport și relaxare. În combinație cu centrul urban și Ștrandul Termal, parcul poate forma una dintre axele principale ale produsului turistic.

Patrimoniul multicultural și multiconfesional

Identitatea multiculturală este unul dintre cele mai autentice avantaje ale Detei. Conviețuirea și moștenirea comunităților locale se reflectă în biserici, arhitectură, costume, muzică, dans, gastronomie și evenimente.

Această diversitate permite dezvoltarea unui produs diferit de oferta exclusiv termală. Vizitatorul poate asocia relaxarea cu descoperirea istoriei Banatului, a comunităților și a influențelor culturale românești, germane, maghiare, sârbe și bulgare.

Patrimoniul multicultural poate fi valorificat în tururi tematice, expoziții, programe educaționale, festivaluri, gastronomie și proiecte transfrontaliere. El oferă conținut pentru toate anotimpurile, reducând dependența de sezonul estival.

Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta

Turnul Pompierilor este reperul vizual și simbolic cel mai ușor de asociat cu orașul. Muzeul poate funcționa ca spațiu central de interpretare a istoriei locale, a arheologiei, presei, pompierilor, industrializării și multiculturalității.

Prin asocierea turnului cu o identitate vizuală modernă, Deta poate dezvolta un simbol recognoscibil, utilizabil în logo, materiale promoționale, suveniruri, semnalizare și comunicare digitală.

Ansamblul urban și obiectivele religioase

Zona centrală, străzile istorice, bisericile și clădirile publice permit amenajarea unui circuit pietonal compact. Distanțele reduse dintre obiective favorizează vizitele ghidate, programele pentru grupuri școlare și deplasarea persoanelor care nu doresc trasee lungi sau dificile.

Modernizarea centrului poate crește valoarea patrimoniului dacă intervențiile sunt corelate cu protecția arhitecturii, mobilier urban adecvat, iluminat, semnalizare și spații pentru odihnă.

Accesibilitatea regională și transfrontalieră

Poziția pe traseul dintre Timișoara și Serbia permite atragerea vizitatorilor regionali, a turiștilor aflați în tranzit, a delegațiilor și a participanților la proiecte transfrontaliere. Legătura feroviară oferă o alternativă la autoturism, iar relieful plat susține deplasarea pietonală și cu bicicleta.

Planul de mobilitate evidențiază posibilitatea dezvoltării transportului public, a infrastructurii velo, a sistemelor inteligente și a legăturilor intermodale. Aceste direcții pot fi utilizate pentru conectarea gării, centrului, parcului, ștrandului și zonei de cazare.

Capacitatea de cazare și serviciile urbane

Capacitatea documentată de aproximativ 139 de locuri permite găzduirea turiștilor individuali, familiilor, delegațiilor, participanților la competiții și grupurilor mici. Oferta include cazare hotelieră, camere de închiriat și cazare asociată Ștrandului Termal.

Spitalul, farmaciile, serviciile de urgență, unitățile comerciale, băncile și instituțiile publice contribuie la siguranța și confortul vizitatorilor. Deta dispune de un nivel de servicii superior multor destinații rurale din regiune.

Evenimentele culturale, gastronomice și sportive

Zilele Orașului, festivalurile gastronomice, competițiile sportive, spectacolele ansamblurilor și manifestările comunitare constituie motive suplimentare de vizitare. Evenimentele activează parcul, Centrul Cultural, stadionul și spațiile publice.

Festivalul Ceaunului poate deveni un produs gastronomic regional, iar Zilele Orașului pot funcționa ca principal eveniment-emblemă. Crosul, badmintonul, fotbalul și ciclismul permit dezvoltarea unei componente sportive.

Capacitatea administrativă și portofoliul de investiții

Raportul administrației pentru anul 2024 evidențiază un portofoliu de investiții în eficiență energetică, mobilitate, infrastructură, cultură, spații publice și servicii. Existența experienței de pregătire și implementare a proiectelor reprezintă un avantaj pentru accesarea programelor viitoare.

Capacitatea administrativă este importantă deoarece dezvoltarea unei stațiuni presupune nu doar construirea unor dotări, ci și întreținere, monitorizare, promovare, colectarea datelor și coordonarea operatorilor.

7.5. Puncte slabe – Weaknesses – analiză detaliată

Oferta turistică insuficient integrată

Principalele resurse și servicii există, dar sunt promovate în mare parte separat. Vizitatorul poate găsi informații despre ștrand, parc, muzeu, cazare sau evenimente, însă nu beneficiază încă de un sistem complet de pachete care să combine aceste elemente.

Lipsa integrării limitează durata șederii. Persoana care vine numai la Ștrandul Termal poate părăsi orașul după câteva ore, fără să viziteze centrul, muzeul, parcul sau restaurantele.

Durata redusă a șederii

Profilul actual favorizează excursiile de o zi și sejururile scurte. Această caracteristică nu este în sine negativă, dar limitează veniturile generate de cazare, alimentație și servicii.

Pentru creșterea duratei medii sunt necesare programe de două zile, calendar de activități, experiențe gastronomice, tururi ghidate și evenimente distribuite pe parcursul întregului weekend.

Capacitatea limitată pentru grupuri numeroase

Cele aproximativ 139 de locuri pot susține fluxurile actuale, dar limitează organizarea unor evenimente de mare amploare, cantonamente numeroase sau conferințe cu participanți din exterior.

Această situație poate fi compensată prin colaborarea cu unități din localitățile apropiate, planificarea din timp și dezvoltarea graduală a unor forme suplimentare de cazare.

Sezonalitatea agrementului

Bazinele interioare permit utilizarea Ștrandului Termal și în afara verii, dar cererea pentru agrement rămâne influențată de sezon, vreme, vacanțe și weekenduri. Evenimentele în aer liber sunt, de asemenea, concentrate în perioadele favorabile.

Reducerea sezonității presupune utilizarea muzeului, Centrului Cultural, sălilor de conferințe, sportului, gastronomiei și programelor de wellness în lunile mai puțin active.

Valorificarea incompletă a patrimoniului

Patrimoniul urban și multicultural este valoros, însă nu toate obiectivele beneficiază de program turistic, interpretare, materiale multilingve și integrare într-un circuit. Vizitatorul are nevoie de o poveste coerentă și de informații ușor accesibile.

Situl arheologic de la Opațița reprezintă o resursă de perspectivă, dar necesită protejare și amenajare înainte de includerea sa într-un circuit turistic curent.

Semnalizarea turistică și orientarea

Accesibilitatea rutieră nu este suficientă dacă vizitatorul nu este orientat către obiective, parcuri și servicii. Este necesară o semnalizare unitară la intrările în oraș, în gară și în punctele de intersecție.

Traseul centru–parc–ștrand–gară trebuie să fie ușor de urmărit atât pentru șoferi, cât și pentru pietoni și bicicliști.

Transportul public local și intermodalitatea

Planul de mobilitate identifică necesitatea dezvoltării transportului public, a legăturilor intermodale și a infrastructurii nemotorizate. În forma actuală, vizitatorii fără autoturism depind în mare măsură de deplasarea pietonală, servicii individuale sau transferuri organizate.

Legătura dintre gară, centrul istoric, Ștrandul Termal și unitățile de cazare trebuie consolidată.

Informația turistică dispersată

Deta este prezentată pe site-ul administrației, pe platforma Visit Timiș, pe paginile operatorilor și pe rețelele sociale. Existența mai multor surse reprezintă o bază bună, dar informațiile trebuie actualizate și sincronizate.

Un portal unitar trebuie să reunească programul ștrandului, cazarea, gastronomia, evenimentele, harta, parcurile, transportul și rezervările.

Lipsa unui sistem local complet de date turistice

Pentru fundamentarea deciziilor sunt necesare date periodice privind numărul vizitatorilor, sosirile, înnoptările, gradul de ocupare, durata șederii, proveniența turiștilor și participarea la evenimente.

Fără un an de bază complet, țintele privind creșterea circulației turistice pot fi doar orientative. Prioritatea este introducerea sistemului de monitorizare, urmată de stabilirea țăintelor cantitative.

Forța de muncă și competențele turistice

Dimensiunea redusă a pieței locale a muncii și concurența cu sectorul industrial pot influența disponibilitatea personalului pentru cazare, alimentație, agrement, întreținere, ghidaj și marketing.

Sunt necesare formare, parteneriate cu unități de învățământ, calificări, stagii și stimularea antreprenoriatului local.

Numărul redus al experiențelor turistice comercializabile

Resursele există, dar numărul activităților care pot fi rezervate la o dată și un preț stabilit este redus. Un turist trebuie să poată cumpăra un tur ghidat, o degustare, un atelier, un pachet de weekend sau un program pentru familie.

Transformarea resurselor în experiențe comercializabile reprezintă una dintre principalele direcții pentru perioada 2026–2030.

7.6. Oportunități – Opportunities – analiză detaliată**Cererea pentru turism intern și călătorii scurte**

Predominanța călătoriilor interne și a sejururilor scurte în Uniunea Europeană favorizează destinațiile apropiate de centre urbane și accesibile pentru weekend. În anul 2024, șapte din zece călătorii ale europenilor au avut loc în propria țară, iar mai mult de jumătate au avut maximum trei înnoptări.

Deta poate răspunde acestei cereri prin produse de o zi și două zile, cu preț accesibil și activități pentru familii.

Poziționarea ca destinație termală, verde și multiculturală

Combinația dintre Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer și multiculturalitate permite o poziționare distinctă. Deta nu trebuie să reproducă modelul stațiunilor balneare mari, ci să ofere o experiență compactă și accesibilă.

Această poziționare poate fi exprimată prin produse precum „Weekend termal în Deta”, „Deta multiculturală”, „O zi pentru familie” și „Deta–Banloc–Partoș”.

Proximitatea față de Timișoara

Timișoara reprezintă o piață emițătoare importantă. Calendarul cultural și turistic amplu al municipiului atrage vizitatori care pot fi interesați de excursii în județ și de experiențe complementare.

Deta poate fi promovată prin hoteluri, ghizi, agenții și Organizația de Management al Destinației Timișoara, ca excursie de o zi sau extensie a unui city-break.

Cooperarea județeană și regională

Platforma Visit Timiș oferă un canal de promovare și integrare în trasee. Cooperarea cu Consiliul Județean, asociația județeană de promovare și celelalte stațiuni poate crește vizibilitatea Detei.

Deta poate fi inclusă în trasee tematice privind patrimoniul multicultural, apele termale, sudul Banatului, gastronomia, castelele și patrimoniul religios.

Cooperarea transfrontalieră cu Serbia

Apropierea de frontieră și tradițiile sârbești permit dezvoltarea unor evenimente, trasee și pachete comune. Vârșeț, localitățile din Voivodina și comunitățile românești și sârbești pot deveni parteneri și piețe turistice.

Programele Interreg permit susținerea infrastructurii, serviciilor sociale, culturii, mobilității și cooperării instituționale.

Dezvoltarea turismului accesibil

Investițiile destinate persoanelor cu dizabilități și serviciilor de recuperare pot diferenția destinația. Turismul accesibil include nu doar centrul de recuperare, ci și parcări, trasee, vestiare, cazare, obiective culturale și informații adaptate.

Deta poate deveni o destinație potrivită familiilor, seniorilor și persoanelor cu mobilitate redusă datorită reliefului plat și distanțelor relativ mici dintre obiective.

Digitalizarea

Rezervările online, biletele electronice, calendarul de evenimente, harta interactivă, codurile QR și monitorizarea vizitatorilor pot fi implementate cu costuri mai reduse decât investițiile fizice majore.

Digitalizarea poate crește vizibilitatea, eficiența administrării și capacitatea de măsurare a rezultatelor.

Gastronomia multiculturală

Festivalul Ceaunului, influențele gastronomice locale și producătorii pot susține meniuri tematice, degustări, târguri și ateliere. Gastronomia poate crește cheltuiela medie și poate oferi vizitatorului un motiv de revenire.

Turismul sportiv și activ

Stadionul, sala de sport, badmintonul, crosul, fotbalul, ciclismul și terenurile din parc permit organizarea de competiții, turnee și cantonamente. Activitățile sportive pot genera cerere și în afara sezonului estival.

Mobilitatea verde

PMUD propune dezvoltarea deplasărilor pietonale, a infrastructurii velo, a transportului public și a sistemelor inteligente. Aceste măsuri pot îmbunătăți simultan viața localnicilor și experiența turiștilor.

Implicarea diasporei și turismul de revenire

Persoanele originare din Deta și familiile stabilite în alte țări reprezintă o piață pentru evenimente, întâlniri comunitare, turism genealogic și investiții. Patrimoniul german, maghiar, sârb și românesc poate susține programe de revenire și documentare familială.

Finanțările europene, naționale și private

Perioada 2026–2035 oferă posibilitatea utilizării programelor regionale, transfrontaliere, de mediu, culturale, digitale și sociale. Administrația poate combina finanțarea publică cu investițiile private în cazare, gastronomie, agrement și servicii.

7.7. Amenințări – Threats – analiză detaliată

Concurența regională

Buziaș dispune de tradiție balneară, baze de tratament și notorietate, ceea ce îi conferă un avantaj pentru sejururile balneare și de recuperare.

Băile Călacea și celelalte ștranduri termale concurează pentru vizitatorii care caută agrement de o zi. Timișoara concurează pentru timpul liber prin oferta culturală, gastronomică și de evenimente. Deta trebuie să se diferențieze prin produsul integrat, nu numai prin preț.

Evoluția nefavorabilă a pieței turistice naționale

Deși turismul european a continuat să crească, România a înregistrat în anul 2025 o reducere de aproximativ 1,7% a înnoptărilor turistice față de 2024.

Această evoluție arată că atragerea turiștilor nu este automată și că destinațiile mici trebuie să ofere calitate, informații clare și un raport bun între preț și experiență.

Creșterea costurilor de funcționare

Energia, apa, întreținerea bazinelor, personalul, serviciile de curățenie și reparațiile pot crește costurile operatorilor. Majorarea tarifelor poate reduce accesibilitatea pentru familii și seniori, în timp ce menținerea unor tarife prea mici poate afecta calitatea și întreținerea.

Deficitul de personal

Migrația, îmbătrânirea populației și concurența cu industria pot limita recrutarea personalului în turism și HoReCa. Lipsa personalului poate afecta programul de funcționare, curățenia, serviciile de masă și calitatea relației cu vizitatorii.

Dependența de Ștrandul Termal

Ștrandul este principalul avantaj, dar concentrarea excesivă asupra unui singur obiectiv poate vulnerabiliza destinația. O închidere temporară, o problemă tehnică sau o reducere a cererii poate afecta întregul flux turistic.

Diversificarea prin patrimoniu, evenimente, sport, gastronomie și turism profesional reduce această dependență.

Schimbările climatice

Canicula poate crește cererea pentru apă și umbră, dar poate afecta confortul, vegetația, consumul de resurse și organizarea evenimentelor. Seceta și variațiile hidrologice pot pune presiune asupra spațiilor verzi și a costurilor de întreținere.

Furtunile și fenomenele extreme pot afecta arborii maturi, infrastructura și siguranța vizitatorilor.

Degradarea patrimoniului și a spațiilor verzi

Intervențiile necorespunzătoare asupra clădirilor istorice, arborilor și pârâului Birdeanca pot reduce atractivitatea destinației. Evenimentele intense pot produce compactarea solului, deșeuri și deteriorarea parcului dacă nu sunt gestionate corespunzător.

Întârzierile și fragmentarea proiectelor

Investițiile publice depind de documentații, finanțare, proceduri și capacitatea constructorilor. Întârzierile pot afecta calendarul strategiei și încrederea operatorilor.

Proiectele izolate, fără legături funcționale între ele, pot produce efecte mai reduse decât investițiile integrate.

Riscul reputațional

Informațiile neactualizate, diferențele dintre programul publicat și cel real, fotografiile vechi, serviciile indisponibile sau răspunsurile întârziate pot genera recenzii negative.

Într-o destinație mică, un număr redus de experiențe negative poate influența semnificativ percepția online.

Riscul de neconformare cu criteriile statutului

Cadrul legal permite retragerea statutului în situația neîndeplinirii obligațiilor de documentare sau a criteriilor care au condus la atestare.

Monitorizarea criteriilor trebuie realizată permanent, nu numai în perioada reevaluării.

7.8. Factori SWOT prioritari pentru intervenție – ierarhizare orientativă

Primul factor prioritar este **menținerea conformării cu cerințele aplicabile stațiunilor turistice**. Acesta are caracter imediat și trebuie gestionat prin verificarea anuală a criteriilor, actualizarea documentelor și păstrarea dovezilor.

Al doilea factor este **consolidarea Ștrandului Termal ca produs-ancoră**, prin calitate, siguranță, program predictibil, servicii pentru familii, cazare și integrare cu celelalte obiective.

Al treilea factor este **crearea produsului turistic integrat Deta**, bazat pe ștrand, parc, centru istoric, muzeu, biserici, gastronomie și evenimente.

Al patrulea factor este **digitalizarea și corectitudinea informației**, prin portal turistic, bilete, rezervări, hartă și calendar.

Al cincilea factor este **mobilitatea turistică**, prin semnalizare, legături între gară, centru și ștrand, trasee pietonale, infrastructură velo și parcări.

Al șaselea factor este **valorificarea patrimoniului multicultural**, prin circuit, ghidaj, muzeu, evenimente și materiale multilingve.

Al șaptelea factor este **profesionalizarea evenimentelor**, în special Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului și competițiile sportive.

Al optulea factor este **creșterea calității și diversității serviciilor private**, prin formare, parteneriate și stimularea investițiilor.

Al nouălea factor este **dezvoltarea cooperării transfrontaliere și regionale**, inclusiv cu Timișoara, Banloc, Partoș, Moravița și Vârșeț.

Al zecelea factor este **protecția mediului și infrastructurii verzi**, prin managementul Parcului Anton Kratzer, pâraului Birdeanca și spațiilor publice.

În perioada 2026–2027 trebuie prioritizate conformarea, datele, digitalizarea, semnalizarea, întreținerea și organizarea produselor. În perioada 2028–2031 pot fi dezvoltate investițiile majore, traseele și parteneriatele. În perioada 2032–2035 trebuie urmărite consolidarea brandului, extinderea pieței și evaluarea impactului.

7.9. Direcții strategice TOWS derivate din analiza SWOT

Analiza TOWS transformă factorii SWOT în patru categorii de strategii.

Strategii SO – utilizarea punctelor forte pentru valorificarea oportunităților

Prima strategie SO este dezvoltarea produsului „Deta termală, verde și multiculturală”, prin asocierea Ștrandului Termal, Parcului Anton Kratzer și patrimoniului cultural.

A doua strategie SO este atragerea pieței din Timișoara și Serbia prin accesibilitate, evenimente și pachete de weekend.

A treia strategie SO este integrarea muzeului, centrului istoric și comunităților locale în tururi, ateliere și experiențe gastronomice.

A patra strategie SO este utilizarea capacității administrative și a proiectelor publice pentru atragerea finanțărilor destinate mobilității, culturii, digitalizării și turismului accesibil.

A cincea strategie SO este dezvoltarea turismului sportiv prin asocierea stadionului, sălilor, cazării și Ștrandului Termal.

Strategii ST – utilizarea punctelor forte pentru reducerea amenințărilor

Prima strategie ST este diferențierea față de Buziaș și celelalte destinații termale prin multiculturalitate, dimensiune compactă și experiență de proximitate.

A doua strategie ST este diversificarea ofertei pentru reducerea dependenței de Ștrandul Termal.

A treia strategie ST este utilizarea serviciilor urbane și a rolului microregional pentru atragerea turismului profesional și de evenimente în timpul săptămânii.

A patra strategie ST este protejarea parcului și patrimoniului prin regulamente, monitorizare și întreținere preventivă.

A cincea strategie ST este menținerea statutului de stațiune prin verificarea continuă a criteriilor și documentelor.

Strategii WO – utilizarea oportunităților pentru corectarea punctelor slabe

Prima strategie WO este utilizarea finanțărilor pentru portal, bilete electronice, semnalizare, trasee și infrastructură accesibilă.

A doua strategie WO este dezvoltarea parteneriatelor cu OMD-urile, ghizii și agențiile din Timișoara pentru compensarea notorietății reduse.

A treia strategie WO este atragerea investițiilor private în cazare, gastronomie și agrement.

A patra strategie WO este utilizarea cooperării transfrontaliere pentru formarea personalului, schimburi culturale și promovare în limba sârbă.

A cincea strategie WO este transformarea evenimentelor comunitare în produse turistice prin promovare anticipată, pachete și măsurarea impactului.

Strategii WT – reducerea punctelor slabe și evitarea amenințărilor

Prima strategie WT este introducerea standardelor minime de calitate și a unui sistem comun de informare.

A doua strategie WT este realizarea unui plan de mentenanță multianual pentru ștrand, parc, obiective și semnalizare.

A treia strategie WT este pregătirea unor soluții alternative pentru perioadele de închidere sau cerere redusă la ștrand.

A patra strategie WT este formarea personalului și cooperarea operatorilor pentru reducerea efectelor deficitului de forță de muncă.

A cincea strategie WT este evitarea investițiilor supradimensionate înainte de măsurarea cererii și demonstrarea sustenabilității financiare.

7.10. Recomandări privind utilizarea analizei SWOT în planificarea locală

Analiza SWOT trebuie utilizată ca instrument permanent de management. Ea nu trebuie păstrată numai în documentul strategic, ci actualizată anual pe baza datelor privind circulația turistică, proiectele, investițiile private, evenimentele și starea criteriilor.

Fiecare proiect propus trebuie evaluat prin raportare la cel puțin un punct forte valorificat, un punct slab corectat, o oportunitate utilizată sau o amenințare redusă.

Pentru proiectele prioritare trebuie stabilite responsabilul, partenerii, calendarul, bugetul, sursa de finanțare, indicatorii și rezultatele estimate.

Analiza trebuie prezentată operatorilor economici și comunității, deoarece unele puncte slabe nu pot fi corectate exclusiv prin investiții publice. Calitatea cazării, gastronomiei, programelor și experiențelor depinde de participarea sectorului privat.

SWOT trebuie corelată cu bugetul local, PUG, PMUD, proiectele de infrastructură, calendarul cultural și documentele pentru reevaluarea stațiunii.

7.11. Concluzii

Deta dispune de o bază turistică reală și diversificată la scară locală. Principalul avantaj este asocierea dintre resursa termală, parcul urban, patrimoniul multicultural, evenimente și accesibilitate.

Destinația nu trebuie să urmărească un model de turism de masă, ci consolidarea unei microdestinații regionale pentru vizite de o zi și weekenduri.

Principala provocare este integrarea resurselor. Deta are obiective, servicii și evenimente, dar acestea trebuie conectate prin pachete, trasee, informare, rezervări și o identitate comună.

Strategia recomandată este una de creștere graduală: mai întâi îmbunătățirea experienței și a datelor, apoi creșterea numărului de înnoptări și extinderea serviciilor.

7.12. Analiza PEST pe segmentul turism

Componenta politică și administrativă

Dezvoltarea turismului depinde de stabilitatea priorităților administrației, aprobarea strategiei, includerea proiectelor în buget și cooperarea dintre nivelurile local, județean, regional și central. Statutul de stațiune creează obligații de conformare și monitorizare. Administrația trebuie să păstreze criteriile, să actualizeze documentele și să asigure semnalizarea corespunzătoare.

Cooperarea cu județul, Regiunea Vest, autoritatea centrală de turism și partenerii sârbi influențează accesul la finanțări și promovare.

Componenta economică

Economia locală mixtă asigură o bază pentru turism profesional și servicii. Industria generează deplasări, iar agricultura poate furniza produse gastronomice.

Principalele variabile economice sunt puterea de cumpărare a vizitatorilor, costul energiei, cheltuielile de întreținere a bazinelor, costul personalului, accesul la finanțare și rentabilitatea investițiilor private.

Turismul trebuie să completeze economia, să stimuleze întreprinderile mici și să creeze venituri pentru cazare, alimentație, comerț, evenimente și producători.

Componenta socială

Scăderea și îmbătrânirea populației pot reduce baza locală de forță de muncă, dar creează și o cerere pentru servicii de relaxare, sănătate, accesibilitate și activități pentru seniori.

Multiculturalitatea constituie un avantaj social și identitar. Participarea comunităților este esențială pentru autenticitatea evenimentelor și experiențelor.

Acceptarea locală a turismului depinde de distribuirea beneficiilor și de evitarea efectelor negative asupra spațiilor publice, liniștii și mediului.

Componenta tehnologică

Tehnologia influențează promovarea, rezervarea, plata, administrarea Ștrandului Termal, monitorizarea fluxurilor, eficiența energetică și mobilitatea.

Deta are o bază digitală formată din site-ul administrației, platforma Visit Timiș și prezența operatorilor, dar următoarea etapă presupune integrarea datelor și serviciilor.

7.13. Analiza VENN pe segmentul turism

Analiza VENN urmărește suprapunerea dintre trei sisteme: resursele turistice, infrastructura și administrația publică, respectiv piața, operatorii și comunitatea.

Primul cerc cuprinde resursele: apa termală, parcul, patrimoniul urban, muzeul, bisericile, multiculturalitatea, gastronomia și evenimentele.

Al doilea cerc cuprinde infrastructura și guvernanta: cazarea, drumurile, gara, spațiile publice, Ștrandul Termal, Centrul Cultural, stadionul, serviciile publice, proiectele și bugetele.

Al treilea cerc cuprinde piața și actorii: turiștii, operatorii economici, restaurantele, producătorii, ansamblurile, organizațiile, comunitatea, ghizii și partenerii regionali.

Suprapunerea dintre resurse și infrastructură produce obiective vizitabile. În această zonă se află Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, muzeul și centrul urban.

Suprapunerea dintre resurse și piață produce experiențe: tururi multiculturale, gastronomie, festivaluri, sport și programe pentru familii.

Suprapunerea dintre infrastructură și piață produce servicii: cazare, rezervări, transport, evenimente, conferințe și alimentație.

Zona centrală, în care se suprapun toate cele trei cercuri, reprezintă produsul turistic integrat al Detei. Aici trebuie concentrate proiectele strategice, deoarece o resursă fără infrastructură nu poate fi consumată turistic, o infrastructură fără piață poate rămâne neutilizată, iar promovarea fără resurse și servicii produce așteptări care nu pot fi îndeplinite.

7.14. Analiza SPET pe segmentul turism

În prezenta strategie, analiza SPET este utilizată ca instrument operațional adaptat destinației și examinează dimensiunile **socială, patrimonială, economică și tehnologică**.

Dimensiunea socială

Turismul trebuie să contribuie la calitatea vieții, locuri de muncă, activități pentru tineri, servicii pentru seniori și consolidarea identității locale.

Comunitatea trebuie implicată în evenimente, gastronomie, voluntariat, interpretarea patrimoniului și monitorizarea satisfacției.

Dimensiunea patrimonială

Patrimoniul include resursa termală, parcul, centrul istoric, clădirile, bisericile, muzeul, situl arheologic, tradițiile, costumele și gastronomia.

Prioritatea este trecerea de la existența patrimoniului la interpretarea și utilizarea sa responsabilă. Protecția trebuie să însoțească promovarea.

Dimensiunea economică

Turismul poate crea venituri suplimentare și poate diversifica economia, în special prin întreprinderi mici, servicii, gastronomie, cazare și evenimente.

Investițiile trebuie dimensionate în funcție de cerere, iar rezultatele evaluate prin înnoptări, cheltuială locală, locuri de muncă și afaceri create.

Dimensiunea tehnologică

Tehnologia trebuie utilizată pentru simplificarea călătoriei, reducerea costurilor, eficiența resurselor și colectarea datelor.

Digitalizarea trebuie să fie accesibilă și ușor de utilizat, inclusiv pentru seniori și persoane cu dizabilități.

7.15. Priorități tehnologice pentru Stațiunea Turistică Deta

Prima prioritate este realizarea Registrului digital al resurselor și serviciilor turistice.

A doua prioritate este dezvoltarea portalului oficial al Stațiunii Turistice Deta.

A treia prioritate este introducerea biletelor electronice și a rezervării pentru Ștrandul Termal și cazarea asociată.

A patra prioritate este realizarea hărții turistice interactive, cu obiective, trasee, parcuri, gară și servicii utile.

A cincea prioritate este introducerea codurilor QR la obiective și în punctele de intrare.

A șasea prioritate este dezvoltarea calendarului digital anual de evenimente.

A șaptea prioritate este introducerea unui sistem local de monitorizare a vizitatorilor, înnoptărilor și gradului de ocupare.

A opta prioritate este monitorizarea digitală a consumurilor de apă și energie în infrastructura publică turistică.

A noua prioritate este dezvoltarea informării multilingve, în limbile română, engleză și sârbă, completată de conținut identitar în maghiară și germană.

A zecea prioritate este instruirea personalului și operatorilor pentru administrarea rezervărilor, reputației online, datelor și securității cibernetice.

7.16. Analiza PESTEL pe segmentul turism

Factorii politici

Factorii politici favorabili sunt statutul oficial, interesul administrației pentru investiții și posibilitatea cooperării județene și transfrontaliere. Riscul principal este modificarea priorităților sau fragmentarea proiectelor între cicluri administrative.

Factorii economici

Deta beneficiază de o economie locală funcțională și de apropierea de Timișoara și Serbia. Costurile de funcționare, puterea de cumpărare și deficitul de personal pot influența dezvoltarea. Strategia trebuie să urmărească echilibrul dintre accesibilitatea tarifelor și sustenabilitatea serviciilor.

Factorii sociali

Multiculturalitatea, tradițiile și evenimentele sunt avantaje. Îmbătrânirea populației și migrația sunt provocări pentru forța de muncă, dar creează oportunități pentru turism accesibil, programe pentru seniori și implicarea diasporei.

Factorii tehnologici

Digitalizarea poate reduce decalajul dintre Deta și destinațiile cu bugete mai mari. Portalul, rezervările, biletele și harta pot crește vizibilitatea și eficiența.

Tehnologia trebuie să fie însoțită de date corecte, personal responsabil și mentenanță.

Factorii de mediu

Parcul Anton Kratzer, pâraul Birdeanca și resursa termală trebuie gestionate durabil. Evenimentele, traficul și consumul de resurse trebuie monitorizate.

Schimbările climatice impun umbră, economisirea apei, adaptarea programelor și întreținerea vegetației.

Factorii juridici

Cadrul juridic al stațiunilor turistice, clasificarea structurilor, urbanismul, patrimoniul, mediul, sănătatea, protecția consumatorilor și accesibilitatea influențează toate proiectele.

Menținerea statutului depinde de respectarea criteriilor, transmiterea documentelor și păstrarea dotărilor care au fundamentat atestarea.

CONCLUZIA INTEGRATĂ A CAPITOLULUI

Analizele SWOT, TOWS, PEST, VENN, SPET și PESTEL conduc la aceeași concluzie strategică: Deta are resurse și infrastructură suficiente pentru a funcționa ca stațiune turistică de interes local, dar dezvoltarea viitoare depinde de integrarea acestora într-un produs coerent.

Direcția recomandată este consolidarea unei destinații termale, verzi și multiculturale, orientate către familii, seniori, vizitatori regionali, participanți la evenimente și turiști transfrontalieri.

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș • Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511
primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

Prioritățile imediate sunt menținerea conformării, îmbunătățirea serviciilor, digitalizarea, semnalizarea, monitorizarea datelor și realizarea pachetelor turistice. Investițiile ulterioare trebuie să susțină mobilitatea, turismul accesibil, patrimoniul, evenimentele și extinderea justificată a serviciilor.

Deta nu trebuie să concureze cu stațiunile mari prin volum, ci prin accesibilitate, autenticitate, apropiere, atmosferă și asocierea dintre apă termală, parc, cultură și comunitate.

CAPITOLUL VIII

ANALIZA INTEGRATĂ PENTRU TURISMUL STAȚIUNII TURISTICE DETA

Analiza integrată a turismului din Stațiunea Turistică Deta reunește concluziile desprinse din analiza teritorială, demografică, economică, ecologică, culturală, turistică și infrastructurală, precum și rezultatele analizelor SWOT, TOWS, PEST, PESTEL, SPET și VENN.

Scopul acestei integrări este depășirea unei abordări bazate exclusiv pe enumerarea resurselor și identificarea relațiilor reale dintre patrimoniul local, infrastructura existentă, serviciile turistice, piața regională, actorii implicați, capacitatea administrativă și factorii externi care pot influența dezvoltarea stațiunii.

Stațiunea Turistică Deta dispune de o bază reală pentru dezvoltarea turismului de interes local. Această bază este formată din resursa termală valorificată prin Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, centrul urban cu valoare arhitecturală, Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta, patrimoniul multiconfesional, caracterul multicultural, infrastructura culturală și sportivă, evenimentele locale, capacitatea de cazare existentă și poziția favorabilă pe axa Timișoara–Moravița–Serbia.

Analiza integrată evidențiază că principalul obiectiv pentru perioada 2026–2030 nu este crearea turismului de la zero, ci organizarea resurselor existente într-un produs turistic coerent, accesibil, vizibil și funcțional. Dezvoltarea trebuie să urmărească transformarea vizitatorului de câteva ore într-un vizitator de o zi completă și, ulterior, într-un turist care petrece una sau două nopți în localitate.

8.1. Scopul analizei complexe și metodologia de integrare

Scopul analizei complexe este stabilirea diagnosticului strategic al Stațiunii Turistice Deta și fundamentarea unor decizii realiste pentru perioada de implementare a strategiei.

Analiza integrată urmărește să răspundă următoarelor întrebări fundamentale: care sunt resursele cu adevărat capabile să genereze vizite; ce infrastructură susține utilizarea acestor resurse; ce tipuri de turiști pot fi atrași; ce servicii sunt necesare pentru prelungirea vizitei; care sunt domeniile în care administrația publică poate interveni direct; ce rol trebuie să aibă operatorii economici și comunitatea; ce factori externi pot accelera sau limita dezvoltarea; care sunt investițiile cu efect integrat și cum poate fi măsurat progresul.

Metodologia de integrare are la bază corelarea mai multor niveluri de analiză.

Primul nivel este reprezentat de situația internă a destinației, respectiv resursele naturale și culturale, patrimoniul, infrastructura, serviciile, capacitatea de cazare, evenimentele, mobilitatea, digitalizarea și capacitatea administrativă.

Al doilea nivel este reprezentat de piața turistică, cu accent asupra turismului de proximitate, agrementului termal, vizitelor de o zi, weekendurilor, turismului familial, cultural, sportiv, profesional și transfrontalier.

Al treilea nivel este reprezentat de mediul extern, care include cadrul legislativ, finanțările disponibile, concurența regională, tendințele demografice, evoluția puterii de cumpărare, dezvoltarea tehnologică, schimbările climatice și relațiile cu Serbia.

Al patrulea nivel este reprezentat de actorii implicați: administrația publică locală, Consiliul Local, operatorii de cazare și alimentație, administratorii infrastructurii de agrement, instituțiile culturale, unitățile de învățământ, organizațiile comunitare, producătorii, ansamblurile, partenerii județeni și transfrontalieri și vizitatorii.

Integrarea rezultatelor a fost realizată prin identificarea elementelor care apar constant în mai multe analize. Factorii care se regăsesc simultan în SWOT, SPET, PEST, PESTEL și VENN au fost considerați factori structurali, cu influență majoră asupra dezvoltării.

Factorii care apar într-o singură analiză au fost considerați factori specifici, relevanți pentru anumite proiecte sau domenii, dar cu impact mai redus asupra întregii destinații.

Metodologia are caracter operațional. Rezultatele analizei sunt transformate în diagnostic, scenarii, priorități strategice, indicatori de performanță și măsuri de gestionare a riscurilor.

8.2. Sinteza elementelor de intrare rezultate din analizele anterioare

Analizele anterioare evidențiază faptul că Deta este un oraș mic cu rol administrativ și economic microregional, situat într-un teritoriu predominant de câmpie, bine conectat la rețeaua rutieră regională și aflat în apropierea frontierei cu Serbia.

Orașul dispune de principalele rețele tehnico-edilitare, servicii medicale, comerciale, bancare, administrative și de siguranță, ceea ce reprezintă un avantaj pentru funcționarea unei stațiuni turistice de interes local. Aceste servicii permit vizitatorului să beneficieze de condiții urbane și de un nivel de confort superior unor destinații rurale cu dotări limitate.

Din punct de vedere demografic, Deta se confruntă cu reducerea populației rezidente, îmbătrânirea demografică și o diferență semnificativă între populația rezidentă și populația după domiciliu. Aceste tendințe influențează disponibilitatea forței de muncă, dar creează și oportunități pentru turismul de revenire, vizitarea rudelor, evenimente comunitare și implicarea persoanelor originare din localitate.

Economia locală este dominată de industrie, comerț și servicii, turismul având în prezent un rol complementar. Dezvoltarea turistică nu trebuie să înlocuiască profilul economic existent, ci să îl diversifice prin activități de cazare, alimentație, agrement, cultură, sport, evenimente, produse locale și servicii pentru vizitatori.

Resursa turistică dominantă este apa termală, valorificată prin Ștrandul Termal. Complexul dispune de bazine interioare și exterioare, saună, cazare, spații de odihnă și facilități pentru familii. Această infrastructură constituie principalul motiv de deplasare turistică și poate susține activități pe o perioadă mai extinsă a anului.

Parcul Anton Kratzer reprezintă principala infrastructură verde, recreativă și peisagistică. Suprafața sa, vegetația matură, pâraul Birdeanca, aleile, pista de biciclete, terenurile sportive și infrastructura culturală permit dezvoltarea unor activități de promenadă, odihnă, sport, evenimente și educație ecologică.

Patrimoniul cultural este format din Ansamblul urban al străzilor Victoriei și Mihai Viteazul, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, bisericile, Centrul Cultural, Sala de conferințe, stadionul, cimitirul istoric, biblioteca și situl arheologic de la Opațița-Călășțuri.

Caracterul multicultural reprezintă o resursă transversală, care se exprimă prin patrimoniul religios, tradițiile comunităților, ansamblurile folclorice, costume, dansuri, muzică, gastronomie și evenimente.

Evenimentele locale, între care Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, manifestările multiculturale, spectacolele, rugile și competițiile sportive, constituie o componentă activă a ofertei și pot atrage vizitatori din localitățile apropiate și din zona transfrontalieră.

Capacitatea de cazare identificată este de aproximativ 139 de locuri, distribuită între structuri hoteliere, camere de închiriat, vilă, căsuțe și hostel. Această capacitate este adecvată unei stațiuni de interes local orientate spre turismul de weekend, deplasările profesionale, grupurile mici și evenimentele de dimensiune moderată.

Accesibilitatea rutieră reprezintă un avantaj. DN 59/E70 leagă Deta de Timișoara și Moravița, iar DN 59B asigură legătura cu Banloc și localitățile din vest. Gara Deta permite accesul

feroviar din Timișoara și din localitățile de pe traseu. Aeroportul Internațional Timișoara se află la o distanță care permite realizarea transferurilor pentru grupuri și delegații.

Digitalizarea este prezentă prin site-ul administrației, platforma Visit Timiș, rețelele sociale și paginile operatorilor. Următoarea etapă trebuie să urmărească integrarea informațiilor într-un portal turistic unitar, introducerea rezervărilor și biletelor online, realizarea hărții interactive și colectarea datelor privind vizitatorii.

Piața principală este formată din vizitatorii din județul Timiș, în special din municipiul Timișoara și din localitățile sudului județului. Piața secundară este reprezentată de județele învecinate și de zona sârbă de frontieră. Piața de nișă cuprinde turiști culturali, sportivi, delegații, participanți la evenimente, familii, seniori, diaspora și grupuri interesate de multiculturalitatea Banatului.

Concurența regională este reprezentată de Buziaș, Băile Călacea, alte ștranduri termale din județ, municipiul Timișoara și orașul Vârșeț. Deta nu trebuie să concureze cu aceste destinații prin dimensiune sau volum, ci prin asocierea dintre agrement termal, parc, patrimoniu multicultural, evenimente și accesibilitate.

8.3. Convergența rezultatelor SWOT–SPET–PEST–PESTEL

Convergența analizelor evidențiază șase factori structurali care influențează dezvoltarea turistică a Detei.

Primul factor structural este existența unei baze turistice reale, dar insuficient integrate. Analiza SWOT identifică resursa termală, parcul, patrimoniul, infrastructura culturală și cazarea drept puncte forte. Analiza SPET confirmă existența patrimoniului natural, construit și cultural. Analizele PEST și PESTEL arată că această bază poate fi susținută prin proiecte publice, finanțări și tehnologii. Concluzia comună este că Deta nu duce lipsă de resurse de bază, ci de integrarea lor într-un produs comercializabil.

Al doilea factor structural este poziția regională și transfrontalieră. SWOT identifică accesibilitatea și apropierea de Serbia ca avantaje și oportunități. PEST evidențiază rolul cooperării instituționale și al mobilității. PESTEL confirmă influența relațiilor politice, economice și juridice transfrontaliere. SPET arată că această poziție poate genera beneficii sociale, patrimoniale și economice. Concluzia este că Deta trebuie să se dezvolte ca destinație conectată, nu izolată.

Al treilea factor structural este caracterul multicultural. Acesta apare ca punct forte în SWOT, ca resursă patrimonială în SPET, ca factor social în PEST și PESTEL și ca element de legătură între comunitate, piață și infrastructură în analiza VENN. Multiculturalitatea poate susține evenimente, gastronomie, expoziții, tururi, schimburi culturale și parteneriate cu Serbia, Ungaria, Germania și comunitățile istorice.

Al patrulea factor structural este necesitatea diversificării economice. SWOT identifică turismul ca oportunitate pentru întreprinderi mici și servicii. SPET arată legătura dintre turism și economia locală. PEST evidențiază influența puterii de cumpărare, costurilor și investițiilor. PESTEL adaugă presiunea costurilor energetice și necesitatea eficienței. Concluzia este că turismul trebuie să genereze activități economice complementare, fără a fi prezentat ca singurul motor al economiei locale.

Al cincilea factor structural este digitalizarea. SWOT o consideră oportunitate și domeniu de intervenție, SPET o tratează ca instrument tehnologic, PEST și PESTEL o identifică drept condiție de competitivitate, iar VENN o poziționează ca legătură între resurse, servicii și piață. Concluzia este că dezvoltarea digitală trebuie să aibă caracter practic și să faciliteze informarea, rezervarea, plata, orientarea și monitorizarea.

Al șaselea factor structural este sustenabilitatea. Parcul Anton Kratzer, pâraul Birdeanca, apa termală și relația cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei sunt evidențiate în analiza ecologică. SWOT identifică degradarea resurselor și schimbările climatice drept amenințări. PESTEL introduce obligațiile de mediu și juridice, iar SPET subliniază caracterul patrimonial al resurselor naturale. Concluzia este că dezvoltarea turistică trebuie să protejeze baza naturală și să evite utilizarea intensivă sau necontrolată.

Convergența analizelor conduce la identificarea unui model de dezvoltare bazat pe integrare, proximitate, autenticitate, accesibilitate, digitalizare și cooperare.

8.4. Integrarea analizei VENN în decizia strategică

Analiza VENN evidențiază suprapunerea dintre trei componente fundamentale: resursele turistice, infrastructura și administrația, respectiv piața, operatorii și comunitatea.

Resursele turistice cuprind apa termală, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul urban, muzeul, bisericile, situl arheologic, multiculturalitatea, tradițiile, gastronomia și evenimentele.

Infrastructura și guvernanta cuprind Ștrandul Termal, structurile de cazare, restaurantele, drumurile, gara, spațiile publice, Centrul Cultural, stadionul, serviciile publice, proiectele administrației și mecanismele de finanțare.

Piața și actorii cuprind turiștii, vizitatorii, operatorii economici, comunitatea, ansamblurile, producătorii, instituțiile, organizațiile, partenerii regionali și transfrontalieri.

Decizia strategică trebuie să prioritizeze proiectele situate în zona de suprapunere a celor trei componente. Aceste proiecte valorifică o resursă reală, utilizează sau dezvoltă o infrastructură și răspund unei cereri turistice identificabile.

Un exemplu este produsul „Weekend termal și multicultural în Deta”. Acesta utilizează resursa termală și patrimoniul cultural, se bazează pe Ștrandul Termal, cazare, restaurante, muzeu și parc și se adresează familiilor, cuplurilor, seniorilor și vizitatorilor regionali.

Un alt exemplu este Festivalul Ceaunului. Evenimentul utilizează gastronomia și multiculturalitatea, se bazează pe spațiul public, infrastructura de evenimente, cazare și alimentație și se adresează comunității locale, vizitatorilor din județ și participanților transfrontalieri.

Un al treilea exemplu este circuitul centru istoric–Turnul Pompierilor–Parcul Anton Kratzer–Ștrandul Termal. Acesta utilizează patrimoniul, infrastructura pietonală și de agrement și răspunde nevoii turistului de a petrece o zi completă în localitate.

Proiectele care se află în afara zonei de suprapunere trebuie analizate cu prudență. O infrastructură fără cerere poate deveni costisitoare și subutilizată. O resursă fără acces și interpretare nu poate funcționa ca obiectiv turistic. O campanie de promovare fără servicii pregătite poate crea așteptări care nu pot fi îndeplinite.

Analiza VENN recomandă concentrarea investițiilor asupra legăturilor dintre resurse, servicii și piață. Prioritatea nu este multiplicarea obiectivelor, ci creșterea funcționalității celor existente.

8.5. Corelarea analizelor PEST și PESTEL cu analiza SPET

Corelarea celor trei instrumente evidențiază modul în care factorii externi influențează dimensiunile socială, patrimonială, economică și tehnologică ale dezvoltării.

Din punct de vedere social, tendințele demografice, îmbătrânirea populației, migrația și mobilitatea regională influențează atât forța de muncă, cât și cererea turistică. Deta poate dezvolta servicii pentru seniori, familii, persoane cu dizabilități și diaspora, dar trebuie să investească și în formarea personalului.

Din punct de vedere patrimonial, cadrul legislativ privind monumentele, ariile protejate, urbanismul și mediul condiționează intervențiile asupra centrului istoric, parcului, sitului arheologic și cursurilor de apă. Valorificarea turistică trebuie realizată în paralel cu protejarea și documentarea patrimoniului.

Din punct de vedere economic, nivelul veniturilor, costurile energiei, întreținerea infrastructurii termale, disponibilitatea finanțărilor și capacitatea operatorilor privați influențează ritmul dezvoltării. Investițiile trebuie etapizate și corelate cu cererea reală.

Din punct de vedere tehnologic, digitalizarea, eficiența energetică, sistemele de monitorizare și mobilitatea inteligentă pot îmbunătăți atât experiența turistului, cât și eficiența administrației și operatorilor.

Factorul politic influențează toate dimensiunile SPET prin continuitatea priorităților, cooperarea instituțională și aprobarea bugetelor. Factorul juridic stabilește condițiile de conformare și autorizare. Factorul de mediu condiționează protejarea resurselor. Factorul social determină acceptarea și participarea comunității. Factorul economic influențează investițiile și consumul. Factorul tehnologic determină capacitatea destinației de a fi vizibilă și ușor de utilizat.

Corelarea arată că turismul nu poate fi gestionat izolat. El trebuie integrat cu urbanismul, mediul, cultura, mobilitatea, economia, serviciile sociale, educația și digitalizarea.

8.6. Diagnosticul integrat al turismului în Stațiunea Turistică Deta

Diagnosticul integrat arată că Deta este o microdestinație turistică funcțională, cu potențial de consolidare regională, al cărei produs dominant este agrementul termal.

Stațiunea dispune de resurse suficiente pentru atragerea vizitatorilor, dar acestea nu generează încă un flux turistic constant și complet integrat. Majoritatea vizitelor sunt, în mod realist, vizite de proximitate, deplasări de o zi, participări la evenimente, deplasări profesionale sau vizite la rude.

Ștrandul Termal generează principalul flux de agrement. Parcul Anton Kratzer și patrimoniul cultural pot prelungi vizita. Structurile de cazare permit înnopțarea, iar evenimentele și gastronomia pot constitui motive suplimentare de călătorie.

Principala problemă strategică este lipsa unei legături suficient de puternice între aceste componente. Vizitatorul poate utiliza ștrandul fără a vizita muzeul, poate participa la un eveniment fără a rămâne peste noapte și poate tranzita orașul fără a cunoaște obiectivele locale.

Diagnosticul identifică următoarele avantaje majore: existența statutului de stațiune turistică; resursa termală; parc urban de mari dimensiuni; patrimoniu multicultural autentic; infrastructură culturală și sportivă; cazare existentă; acces rutier și feroviar; apropierea de Timișoara și Serbia; servicii urbane; evenimente recurente; capacitate administrativă pentru implementarea proiectelor.

Diagnosticul identifică următoarele domenii care necesită consolidare: integrarea ofertei; promovarea unitară; semnalizarea turistică; rezervarea serviciilor; programul obiectivelor; formarea personalului; transportul local; legătura dintre gară și principalele obiective; comercializarea gastronomiei locale; monitorizarea circulației turistice; reducerea sezonality și coordonarea operatorilor.

Deta nu trebuie poziționată ca stațiune balneară de tratament complex, în absența infrastructurii și autorizărilor specifice unui asemenea profil. Poziționarea realistă este cea de destinație de agrement termal, recreere verde, multiculturalitate, evenimente și sejururi de scurtă durată.

Formula strategică recomandată este:

„Stațiunea Turistică Deta – destinație termală, verde și multiculturală a sudului Banatului, accesibilă pentru o zi sau un weekend.”

Această poziționare este susținută de resurse reale, diferențiază orașul de concurenți și poate fi înțeleasă ușor de vizitatori.

8.7. Scenarii de evoluție turistică 2026–2030

Pentru perioada 2026–2030 sunt analizate trei scenarii de evoluție: scenariul inerțial, scenariul dezvoltării integrate și scenariul dezvoltării accelerate.

Scenariul inerțial presupune menținerea situației actuale, cu intervenții punctuale, promovare ocazională și funcționarea separată a structurilor existente.

În acest scenariu, Ștrandul Termal continuă să atragă în principal vizitatori de o zi, evenimentele rămân predominant comunitare, cazarea este utilizată mai ales pentru deplasări profesionale și participanți la evenimente, iar patrimoniul cultural are o contribuție turistică redusă.

Informațiile turistice rămân dispersate, monitorizarea vizitatorilor este incompletă, iar proiectele sunt implementate fără o integrare suficientă într-un produs comun.

Avantajul scenariului este necesarul financiar redus. Dezavantajul este stagnarea duratei șederii și valorificarea limitată a statutului de stațiune turistică.

Scenariul dezvoltării integrate presupune organizarea resurselor existente într-un produs comun, fără investiții supradimensionate.

În acest scenariu sunt realizate portalul turistic, harta, semnalizarea, calendarul anual, sistemul de monitorizare, pachetele de weekend, circuitul turistic central și parteneriatele dintre ștrand, cazare, restaurante, muzeu și organizatorii de evenimente.

Ștrandul Termal este consolidat ca produs-ancoră, iar Parcul Anton Kratzer, patrimoniul multicultural, sportul și gastronomia sunt utilizate pentru prelungirea vizitei.

Evenimentele majore sunt promovate anticipat, sunt legate de cazare și gastronomie și sunt monitorizate din perspectiva numărului de vizitatori și a impactului economic.

Acest scenariu permite o creștere graduală a numărului de vizitatori, a înnoptărilor și a consumului local și reprezintă scenariul recomandat pentru perioada 2026–2030.

Scenariul dezvoltării accelerate presupune realizarea simultană a unor investiții importante în infrastructura termală, cazare, recuperare, mobilitate, centru urban, produse culturale și promovare regională și transfrontalieră.

În acest scenariu, Deta urmărește să devină o destinație regională cunoscută, cu o ofertă extinsă și o capacitate mai mare de cazare și evenimente.

Avantajul este posibilitatea creșterii rapide a notorietății și a fluxului turistic. Riscurile sunt costurile ridicate, presiunea asupra bugetului, necesarul de personal, dificultățile de întreținere și posibilitatea ca cererea să nu crească în același ritm cu oferta.

Scenariul accelerat poate fi aplicat numai etapizat, după confirmarea cererii și atragerea unor finanțări externe și investiții private.

Scenariul recomandat este dezvoltarea integrată, cu posibilitatea trecerii selective către dezvoltarea accelerată în domeniile în care cererea și finanțarea sunt demonstrate.

În perioada 2026–2027 trebuie realizate organizarea, măsurarea, digitalizarea, semnalizarea și dezvoltarea produselor turistice.

În perioada 2028–2030 pot fi extinse infrastructura, cazarea, serviciile de wellness, traseele și parteneriatele, în funcție de rezultatele măsurate în primii doi ani.

8.8. Priorități strategice integrate derivate din analiza complexă

Prima prioritate este menținerea și consolidarea statutului de stațiune turistică de interes local. Aceasta presupune monitorizarea anuală a criteriilor, actualizarea documentelor, întreținerea dotărilor și coordonarea procesului administrativ de reevaluare.

A doua prioritate este consolidarea Ștrandului Termal ca produs-ancoră. Sunt necesare menținerea calității serviciilor, diversificarea activităților, programe pentru familii și seniori, integrarea cazării, accesibilitate, digitalizarea biletelor și promovarea pe tot parcursul perioadei de funcționare.

A treia prioritate este realizarea produsului turistic integrat al stațiunii. Acesta trebuie să reunească Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, centrul istoric, Muzeul Orașului Deta, bisericile, gastronomia, sportul și evenimentele.

A patra prioritate este dezvoltarea circuitului turistic central. Traseul trebuie să conecteze principalele obiective prin semnalizare, panouri, hartă, coduri QR, iluminat, mobilier urban și informații multilingve.

A cincea prioritate este digitalizarea serviciilor turistice. Sunt necesare portalul oficial, calendarul anual, harta interactivă, biletele online, rezervările, promovarea multilingvă și sistemul de colectare a datelor.

A șasea prioritate este profesionalizarea evenimentelor. Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, Crosul Orașului și manifestările multiculturale trebuie promovate din timp, asociate cu pachete turistice și evaluate prin indicatori.

A șaptea prioritate este valorificarea multiculturalității și gastronomiei. Sunt necesare tururi, expoziții, ateliere, meniuri tematice, degustări, târguri și implicarea directă a comunităților locale.

A opta prioritate este dezvoltarea mobilității turistice. Trebuie îmbunătățite legăturile dintre gară, centru, parc, ștrand, structurile de cazare și Opațița, precum și deplasarea pietonală și cu bicicleta.

A noua prioritate este creșterea calității și diversității cazării și serviciilor. Extinderea trebuie realizată gradual, în funcție de cerere, cu accent asupra calității, accesibilității, rezervării online și serviciilor pentru grupuri.

A zecea prioritate este dezvoltarea cooperării regionale și transfrontaliere. Deta trebuie integrată în trasee cu Timișoara, Banloc, Partoș, Moravița, Vârșeț și alte destinații din Banat.

A unsprezecea prioritate este protejarea patrimoniului natural și construit. Parcul Anton Kratzer, Birdeanca, centrul istoric, muzeul, bisericile și situl arheologic trebuie întreținute și valorificate responsabil.

A douăsprezecea prioritate este dezvoltarea competențelor și a guvernantei turistice. Sunt necesare formarea personalului, colaborarea operatorilor, consultarea comunității și desemnarea unei structuri locale de coordonare a destinației.

8.9. KPI integrați pentru monitorizarea implementării

Indicatorii de performanță trebuie să măsoare atât activitățile realizate, cât și efectele produse asupra pieței turistice și economiei locale.

Valorile de bază trebuie stabilite în anul 2026. Țintele procentuale pentru anul 2030 vor fi raportate la aceste valori, după validarea datelor inițiale.

Primul indicator este gradul de menținere a criteriilor aplicabile stațiunii. Ținta este îndeplinirea integrală a criteriilor obligatorii și menținerea unui punctaj superior pragului legal.

Al doilea indicator este numărul sosirilor în structurile de cazare. Ținta orientativă este creșterea cu minimum 20% până în anul 2030 față de valoarea de bază din 2026.

Al treilea indicator este numărul înnopțărilor. Ținta orientativă este creșterea cu minimum 25% până în anul 2030.

Al patrulea indicator este durata medie a șederii. Ținta este creșterea progresivă către minimum 1,8 nopți pentru turiștii cazați, în funcție de valoarea de bază constatată.

Al cincilea indicator este gradul mediu de ocupare a structurilor de cazare. Ținta este creșterea cu minimum 10 puncte procentuale față de anul de bază.

Al șaselea indicator este numărul utilizatorilor Ștrandului Termal. Ținta va fi stabilită după introducerea sistemului electronic de evidență, urmărindu-se o creștere graduală și o distribuire mai echilibrată în afara perioadelor de vârf.

Al șaptelea indicator este ponderea vizitatorilor din afara orașului. Ținta este identificarea provenienței pentru minimum 60% dintre utilizatorii chestionați sau înregistrați.

Al optulea indicator este numărul produselor turistice integrate. Până în anul 2030 trebuie să existe minimum patru produse funcționale: „Deta într-o zi”, „Weekend termal și multicultural”, „Deta pentru familii” și „Evenimente și gastronomie în Deta”.

Al nouălea indicator este numărul evenimentelor cu promovare regională. Ținta este existența a minimum trei evenimente-emblemă promovate anual cu cel puțin două luni înainte.

Al zecelea indicator este numărul participanților din afara localității la evenimente. Acesta trebuie monitorizat anual, cu o țintă de creștere de minimum 20% până în 2030.

Al unsprezecelea indicator este numărul obiectivelor incluse în circuitul turistic semnalizat. Ținta este minimum zece obiective conectate prin traseu, hartă și coduri QR.

Al doisprezecelea indicator este gradul de digitalizare. Până în anul 2028 trebuie să fie funcționale portalul turistic, harta interactivă, calendarul, rezervarea cazării asociate ștrandului și plata electronică a biletelor.

Al treisprezecelea indicator este numărul operatorilor turistici prezenți în portalul oficial. Ținta este includerea a minimum 90% dintre structurile clasificate și serviciile turistice relevante.

Al paisprezecelea indicator este satisfacția vizitatorilor. Ținta este obținerea unui nivel de minimum 85% de răspunsuri favorabile în chestionarele anuale.

Al cincisprezecelea indicator este numărul parteneriatelor regionale și transfrontaliere active. Ținta este existența a minimum cinci parteneriate funcționale până în 2030.

Al șaisprezecelea indicator este numărul proiectelor turistice sau conexe implementate. Ținta este finalizarea a minimum cinci proiecte prioritare până în anul 2030.

Al șaptesprezecelea indicator este numărul persoanelor formate în turism, ospitalitate, promovare și organizarea evenimentelor. Ținta este formarea a minimum 50 de persoane până în anul 2030.

Al optsprezecelea indicator este numărul activităților de protejare și interpretare a patrimoniului. Ținta este realizarea anuală a minimum trei activități sau proiecte.

Al nouăsprezecelea indicator este numărul reclamațiilor turistice soluționate. Ținta este soluționarea a minimum 90% dintre sesizările înregistrate într-un termen stabilit procedural.

Al douăzecilea indicator este actualizarea anuală a datelor. Ținta este elaborarea unui raport turistic local în fiecare an, începând cu anul 2027.

Indicatorii vor fi analizați anual, iar țintele vor putea fi revizuite în anul 2030, în funcție de evoluția reală a pieței și a investițiilor.

8.10. Riscuri de implementare și măsuri de atenuare

Primul risc este lipsa continuității administrative. Schimbarea priorităților poate întârzia proiectele și poate fragmenta implementarea. Măsura de atenuare este aprobarea strategiei prin hotărâre a Consiliului Local, includerea proiectelor în programele multianuale și raportarea anuală publică.

Al doilea risc este finanțarea insuficientă. Bugetul local nu poate susține simultan toate investițiile. Măsurile sunt etapizarea proiectelor, accesarea fondurilor europene și naționale,

cooperarea transfrontalieră, atragerea investițiilor private și prioritizarea proiectelor cu impact integrat.

Al treilea risc este întârzierea proiectelor. Procedurile, avizele, achizițiile și execuția pot prelungi calendarul. Măsurile sunt pregătirea anticipată a documentațiilor, monitorizarea contractelor, stabilirea responsabililor și actualizarea periodică a calendarului.

Al patrulea risc este cererea turistică mai redusă decât cea estimată. Măsurile sunt testarea produselor, promovarea către piețele apropiate, adaptarea tarifelor, organizarea etapizată și evitarea investițiilor supradimensionate.

Al cincilea risc este dependența de Ștrandul Termal. O problemă tehnică sau o închidere temporară poate reduce fluxul turistic. Măsura este diversificarea ofertei prin patrimoniu, evenimente, sport, cultură, gastronomie și turism profesional.

Al șaselea risc este deficitul de personal. Industria și migrația pot limita recrutarea în HoReCa și agrement. Măsurile sunt calificarea personalului, colaborarea cu unitățile de învățământ, stagii, programe de formare și atragerea lucrătorilor din localitățile apropiate.

Al șaptelea risc este degradarea infrastructurii. Bazinele, parcul, obiectivele și spațiile publice necesită întreținere constantă. Măsura este realizarea unui plan multianual de mentenanță, cu buget și responsabilități clare.

Al optulea risc este degradarea patrimoniului. Intervențiile necorespunzătoare pot afecta centrul istoric, clădirile, arborii și situl arheologic. Măsurile sunt utilizarea studiilor de specialitate, respectarea avizelor și monitorizarea lucrărilor.

Al nouălea risc este impactul asupra mediului. Evenimentele, traficul, deșeurile și utilizarea apei pot afecta parcul și cursurile de apă. Măsurile sunt regulamentele, colectarea selectivă, limitarea accesului auto, protejarea arborilor și monitorizarea consumurilor.

Al zecelea risc este schimbarea climatică. Canicula, seceta, furtunile și variațiile hidrologice pot afecta infrastructura și confortul. Măsurile sunt protejarea vegetației, umbrirea, eficiența utilizării apei, adaptarea programelor și planurile pentru situații meteorologice extreme.

Al unsprezecelea risc este informația turistică neactualizată. Diferențele privind programul, tarifele sau serviciile pot afecta reputația. Măsura este desemnarea unui administrator unic al informațiilor turistice și actualizarea simultană a tuturor canalelor.

Al doisprezecelea risc este reputația online negativă. Experiențele necorespunzătoare pot afecta rapid imaginea unei destinații mici. Măsurile sunt monitorizarea recenziilor, răspunsurile profesioniste, soluționarea reclamațiilor și îmbunătățirea serviciilor.

Al treisprezecelea risc este colaborarea redusă dintre actorii locali. Lipsa coordonării poate împiedica realizarea pachetelor comune. Măsura este constituirea unui grup local de lucru pentru turism și organizarea întâlnirilor periodice.

Al paisprezecelea risc este suprapunerea evenimentelor cu alte manifestări regionale. Măsura este corelarea calendarului cu județul Timiș, Timișoara și partenerii transfrontalieri.

Al cincisprezecelea risc este neîndeplinirea criteriilor pentru menținerea statutului. Măsura este verificarea anuală a criteriilor, actualizarea documentelor, arhivarea dovezilor și intervenția rapidă asupra eventualelor deficiențe.

8.11. Concluziile analizei complexe SWOT–SPET–VENN–PESTEL–PEST

Analiza complexă confirmă că Stațiunea Turistică Deta dispune de resurse și infrastructură suficiente pentru menținerea și consolidarea funcției sale turistice de interes local.

Principalul avantaj este asocierea dintre apa termală, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul multicultural, infrastructura culturală și sportivă, evenimente, cazare și poziția regională și transfrontalieră.

Principala necesitate strategică este integrarea acestor elemente. Deta nu trebuie să creeze în mod artificial un număr mare de obiective, ci să transforme resursele existente în experiențe turistice clare, accesibile și rezervabile.

Analizele SWOT, SPET, PEST și PESTEL arată că dezvoltarea trebuie să fie susținută simultan de administrație, operatori economici, comunitate, finanțări, tehnologie și protecția patrimoniului.

Analiza VENN demonstrează că proiectele cu cel mai mare impact sunt cele situate la intersecția dintre resurse, infrastructură și piață. Acestea sunt Ștrandul Termal integrat cu cazarea și serviciile, circuitul centru–parc–ștrand, evenimentele gastronomice și multiculturale, turismul sportiv și produsele de weekend.

Scenariul recomandat pentru perioada 2026–2030 este scenariul dezvoltării integrate. Acesta presupune îmbunătățirea serviciilor existente, digitalizare, semnalizare, monitorizare, pachete turistice, profesionalizarea evenimentelor și investiții etapizate.

Poziționarea strategică recomandată este:

„Stațiunea Turistică Deta – destinație termală, verde și multiculturală a sudului Banatului, accesibilă pentru o zi sau un weekend.”

Succesul strategiei trebuie măsurat nu doar prin numărul vizitatorilor, ci prin creșterea duratei șederii, a înnoptărilor, a utilizării serviciilor locale, a satisfacției turiștilor, a investițiilor atrase și a beneficiilor pentru comunitate.

Concluzia finală este că Deta are posibilitatea reală de a se consolida ca microdestinație regională, cu condiția ca statutul de stațiune turistică să fie susținut prin management continuu, servicii de calitate, protejarea resurselor, cooperarea actorilor și orientarea investițiilor către proiecte cu efect integrat.

CAPITOLUL IX

VIZIUNE, MISIUNE ȘI OBIECTIVE STRATEGICE

Capitolul stabilește direcția de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 și transformă concluziile analizelor teritoriale, economice, turistice, culturale și strategice în obiective clare și măsurabile.

Viziunea, misiunea și obiectivele strategice sunt fundamentate pe profilul real al destinației. Deta este o stațiune turistică de interes local, cu resursă termală, infrastructură de agrement, parc urban valoros, patrimoniu multicultural, obiective istorice, evenimente locale, capacitate de cazare și accesibilitate regională și transfrontalieră.

Dezvoltarea turistică nu va urmări transformarea localității într-o destinație de turism de masă. Direcția propusă este consolidarea unei microdestinații regionale, accesibile și bine organizate, potrivite pentru agrement termal, excursii de o zi, weekenduri, turism cultural, familial, sportiv, gastronomic, profesional și transfrontalier.

Obiectivele strategice urmăresc menținerea statutului de stațiune turistică, dezvoltarea infrastructurii și serviciilor, integrarea resurselor într-un produs comun, creșterea duratei șederii, atragerea investițiilor, protejarea patrimoniului și creșterea beneficiilor economice și sociale pentru comunitate.

9.1. Viziunea de dezvoltare a Stațiunii Turistice Deta

Viziunea de dezvoltare pentru orizontul anului 2035 este următoarea:

„În anul 2035, Stațiunea Turistică Deta va fi o destinație termală, verde și multiculturală recunoscută în sudul Banatului, accesibilă pentru o zi sau un weekend, cu servicii turistice de calitate, infrastructură modernă, patrimoniu protejat, evenimente atractive și o comunitate implicată în dezvoltarea turismului durabil.”

Viziunea exprimă modelul de destinație pe care Orașul Deta îl poate construi în mod realist prin valorificarea resurselor existente și prin implementarea etapizată a investițiilor.

Componenta termală a viziunii este susținută de existența Ștrandului Termal, care reprezintă principalul produs de agrement al stațiunii. Dezvoltarea acestuia trebuie orientată către relaxare, wellness, înot, activități pentru familii, programe pentru seniori și servicii accesibile persoanelor cu mobilitate redusă.

Componenta verde este susținută de Parcul Anton Kratzer, pâraul Birdeanca, spațiile verzi urbane, relieful favorabil deplasării pietonale și cu bicicleta și legătura teritorială cu peisajul de câmpie și Lunca Bârzavei.

Componenta multiculturală este fundamentată pe patrimoniul comunităților română, germană, maghiară, sârbă, bulgară și romă, reflectat în arhitectură, lăcașuri de cult, muzică, dans, costume, gastronomie, tradiții și evenimente.

Viziunea urmărește transformarea resurselor locale într-o experiență turistică unitară. Vizitatorul trebuie să poată utiliza Ștrandul Termal, să se plimbe în Parcul Anton Kratzer, să viziteze Turnul Pompierilor și Muzeul Orașului Deta, să descopere bisericile și centrul istoric, să participe la un eveniment și să consume produse și servicii locale.

Stațiunea trebuie să devină o destinație ușor de înțeles și de utilizat. Informațiile privind accesul, cazarea, programul obiectivelor, tarifele, evenimentele și serviciile trebuie să fie disponibile într-un sistem digital unitar și în mai multe limbi.

Până în anul 2035, Deta trebuie să fie percepută nu doar ca localitate care deține statut de stațiune turistică, ci ca destinație funcțională, cu identitate proprie, servicii organizate și produse turistice care generează vizite, înnopțiuni și venituri locale.

Viziunea este construită pe următoarele principii:

- dezvoltare turistică realistă, adaptată dimensiunii orașului și resurselor disponibile;
- menținerea și consolidarea statutului de stațiune turistică de interes local;
- valorificarea prioritară a infrastructurii și resurselor existente;
- protejarea patrimoniului natural, cultural și multicultural;
- accesibilitate pentru familii, seniori, copii și persoane cu dizabilități;
- colaborare între administrație, operatori economici și comunitate;
- orientare către turism intern, regional și transfrontalier;
- digitalizare și informare turistică unitară;
- utilizarea eficientă a fondurilor publice și atragerea investițiilor private;
- monitorizarea permanentă a rezultatelor.

Poziționarea strategică propusă este:

„Stațiunea Turistică Deta – destinația termală, verde și multiculturală a sudului Banatului.”

Promisiunea de destinație este:

„La Deta, vizitatorul găsește relaxare termală, spații verzi, patrimoniu multicultural și ospitalitate bănățeană într-o destinație compactă, accesibilă și potrivită pentru întreaga familie.”

Această poziționare diferențiază Deta de stațiunile balneare consacrate și de ștrandurile care oferă exclusiv agrement acvatic. Elementul distinctiv este asocierea dintre apa termală, parc, patrimoniu urban, multiculturalitate și evenimente.

9.2. Misiunea administrației publice locale

Misiunea administrației publice locale este coordonarea dezvoltării durabile a Stațiunii Turistice Deta prin planificare, investiții, întreținerea infrastructurii, protejarea patrimoniului, promovarea destinației, atragerea finanțărilor și facilitarea colaborării dintre actorii publici, privați și comunitari.

Primăria Orașului Deta și Consiliul Local Deta vor avea rolul de coordonator al implementării strategiei. Administrația nu va înlocui operatorii economici, dar va crea cadrul necesar pentru funcționarea și dezvoltarea serviciilor turistice.

Misiunea administrației cuprinde menținerea conformității cu cerințele aplicabile stațiunilor turistice. Criteriile obligatorii, dotările și documentele care susțin statutul trebuie verificate periodic, actualizate și menținute în stare corespunzătoare.

Administrația va urmări dezvoltarea infrastructurii publice relevante pentru turism: căi de acces, spații pietonale, parcuri, semnalizare, iluminat, spații verzi, toalete publice, mobilier urban, trasee pentru biciclete, infrastructură culturală, sportivă și de agrement.

O componentă centrală a misiunii este administrarea și dezvoltarea Ștrandului Termal ca principal produs-ancoră al stațiunii. Sunt necesare întreținerea bazinelor și instalațiilor, respectarea condițiilor de siguranță și igienă, accesibilitatea, diversificarea activităților și integrarea complexului în oferta generală a orașului.

Administrația va proteja și valorifica Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca, arborii maturi și infrastructura verde. Utilizarea parcului pentru evenimente și agrement trebuie realizată fără degradarea vegetației, solului și cursului de apă.

În domeniul patrimoniului cultural, misiunea administrației constă în protejarea centrului istoric, susținerea Muzeului Orașului Deta, valorificarea Turnului Pompierilor, colaborarea cu parohiile și instituțiile culturale și dezvoltarea circuitelor turistice.

Administrația va sprijini exprimarea caracterului multicultural al localității. Comunitățile, ansamblurile, organizațiile culturale și păstrătorii tradițiilor trebuie implicați în realizarea programelor, expozițiilor, evenimentelor, materialelor și experiențelor turistice.

Misiunea include dezvoltarea unui sistem modern de informare și promovare. Administrația va coordona realizarea portalului turistic, hărți interactive, calendarului anual, materialelor multilingve, codurilor QR și canalelor digitale ale stațiunii.

Un rol important este colectarea și analizarea datelor turistice. Administrația va urmări sosirile, înnoptările, gradul de ocupare, numărul utilizatorilor Ștrandului Termal, participarea la evenimente, proveniența vizitatorilor și nivelul de satisfacție.

Administrația va facilita colaborarea dintre structurile de cazare, restaurante, producători, instituții, organizatori de evenimente și operatorii de agrement. Dezvoltarea unor pachete comune presupune existența unui mecanism local de coordonare.

Misiunea administrației include atragerea finanțărilor europene, naționale, regionale și transfrontaliere. Proiectele trebuie selectate în funcție de relevanță, impact, maturitate, costuri de întreținere și contribuția la obiectivele strategiei.

Administrația va sprijini investițiile private prin informare, predictibilitate urbanistică, simplificarea procedurilor în limitele legii, promovarea oportunităților și integrarea operatorilor în imaginea destinației.

Misiunea trebuie exercitată în baza principiului transparenței. Progresul implementării strategiei, proiectele, indicatorii și dificultățile întâmpinate vor fi prezentate anual Consiliului Local și comunității.

9.3. Obiective strategice generale

Obiectivul strategic general al Strategiei de dezvoltare turistică este consolidarea Stațiunii Turistice Deta ca destinație termală, verde și multiculturală de interes regional, prin dezvoltarea infrastructurii și serviciilor, integrarea resurselor locale, creșterea vizibilității și generarea unor beneficii durabile pentru comunitate.

Pentru realizarea obiectivului general sunt stabilite următoarele obiective strategice.

Obiectivul strategic 1 – Menținerea și consolidarea statutului de stațiune turistică de interes local

Acest obiectiv urmărește îndeplinirea permanentă a criteriilor legale și administrative aplicabile stațiunii.

Principalele direcții sunt verificarea anuală a criteriilor, actualizarea documentelor, menținerea dotărilor, completarea eventualelor deficiențe, păstrarea documentelor justificative și corelarea investițiilor cu cerințele statutului.

Menținerea statutului trebuie tratată ca un proces permanent, nu ca o activitate realizată numai în momentul reevaluării.

Obiectivul strategic 2 – Consolidarea Ștrandului Termal ca produs-ancoră al destinației

Obiectivul urmărește dezvoltarea principalului punct de atracție turistică prin întreținere, modernizare, diversificare și integrare cu celelalte servicii.

Direcțiile de acțiune includ modernizarea infrastructurii, îmbunătățirea accesibilității, dezvoltarea programelor pentru familii și seniori, digitalizarea biletelor, rezervarea cazării, creșterea perioadei de funcționare și asocierea cu gastronomia, sportul și patrimoniul local.

Ștrandul trebuie să devină punctul de intrare într-o experiență mai amplă a stațiunii, nu un obiectiv izolat.

Obiectivul strategic 3 – Dezvoltarea unui produs turistic integrat al Stațiunii Deta

Obiectivul urmărește conectarea Ștrandului Termal cu Parcul Anton Kratzer, centrul istoric, Turnul Pompierilor, muzeul, bisericile, infrastructura sportivă, gastronomia și evenimentele.

Produsele prioritare sunt „Deta într-o zi”, „Weekend termal și multicultural”, „Deta pentru familii”, „Sport și relaxare la Deta” și „Evenimente și gastronomie în Deta”.

Fiecare produs trebuie să includă program, durată, traseu, servicii, preț orientativ, modalitate de rezervare și public-țintă.

Obiectivul strategic 4 – Creșterea calității și diversității infrastructurii și serviciilor turistice

Obiectivul urmărește modernizarea infrastructurii publice și private și diversificarea serviciilor pentru vizitatori.

Sunt vizate structurile de cazare, alimentația publică, parcările, semnalizarea, traseele pietonale și velo, serviciile pentru familii, accesibilitatea, toaletele publice, mobilierul urban, spațiile de odihnă și serviciile de informare.

Dezvoltarea capacității de cazare trebuie realizată gradual, în funcție de cererea măsurată și de creșterea numărului de înnoptări.

Obiectivul strategic 5 – Valorificarea patrimoniului cultural, istoric și multicultural

Obiectivul urmărește transformarea patrimoniului într-o componentă activă a ofertei turistice.

Direcțiile principale sunt dezvoltarea circuitului istoric, modernizarea interpretării muzeale, promovarea Turnului Pompierilor, valorificarea bisericilor, protejarea ansamblului urban, documentarea tradițiilor și dezvoltarea unor experiențe multiculturale.

Patrimoniul arheologic de la Opațița–Călășturi va fi valorificat numai după protejare, cercetare și amenajare corespunzătoare.

Obiectivul strategic 6 – Protejarea și valorificarea durabilă a patrimoniului natural

Obiectivul urmărește conservarea Parcului Anton Kratzer, protejarea pârâului Birdeanca, gestionarea spațiilor verzi, protejarea arborilor maturi și integrarea biodiversității în oferta educativă.

Sunt necesare un inventar dendrologic, un studiu de biodiversitate, un regulament de utilizare a parcului, trasee interpretative și măsuri pentru reducerea deșeurilor și poluării.

Activitățile turistice trebuie adaptate capacității de suport a spațiilor naturale și verzi.

Obiectivul strategic 7 – Dezvoltarea identității și brandului turistic al Stațiunii Deta

Obiectivul urmărește construirea unei imagini unitare, bazate pe poziționarea termală, verde și multiculturală.

Sunt necesare identitatea vizuală, logo-ul, sloganul, manualul de utilizare, materialele promoționale, semnalizarea și aplicarea unitară a brandului în mediul public și digital.

Identitatea trebuie să utilizeze elemente reprezentative, precum apa termală, Turnul Pompierilor, vegetația parcului și multiculturalitatea.

Obiectivul strategic 8 – Digitalizarea turismului și dezvoltarea informării turistice

Obiectivul urmărește simplificarea procesului de informare, rezervare și cumpărare a serviciilor.

Sunt vizate portalul oficial al stațiunii, harta interactivă, biletele electronice pentru ștrand, rezervarea cazării, calendarul de evenimente, codurile QR, materialele multilingve și sistemul de colectare a datelor.

Informațiile trebuie actualizate periodic și prezentate unitar pe toate canalele.

Obiectivul strategic 9 – Profesionalizarea evenimentelor culturale, gastronomice și sportive

Obiectivul urmărește transformarea evenimentelor repetitive în motive reale de călătorie.

Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, Crosul Orașului și manifestările multiculturale trebuie promovate din timp, asociate cu servicii de cazare și masă și evaluate prin indicatori privind participarea și impactul economic.

Calendarul anual trebuie aprobat și publicat înaintea începerii fiecărui an.

Obiectivul strategic 10 – Dezvoltarea turismului gastronomic și a produselor locale

Obiectivul urmărește valorificarea influențelor culinare românești, bănățene, sârbe, maghiare, germane și bulgare.

Sunt vizate meniuri tematice, festivaluri, degustări, ateliere, piețe de producători, produse artisanale, promovarea rețetelor și colaborarea dintre agricultură, alimentație și turism.

Produsele locale trebuie prezentate într-o manieră autentică și conformă cu normele sanitare și comerciale.

Obiectivul strategic 11 – Dezvoltarea mobilității turistice și a accesibilității

Obiectivul urmărește conectarea principalelor puncte de interes și îmbunătățirea accesului pentru toate categoriile de vizitatori.

Sunt prioritare legăturile dintre gară, centru, Parcul Anton Kratzer, Ștrandul Termal, structurile de cazare și Opațița.

Sunt vizate traseele pietonale, infrastructura velo, indicatoarele, parcările, rastelele pentru biciclete, transferurile și accesibilizarea pentru persoane cu dizabilități.

Obiectivul strategic 12 – Dezvoltarea cooperării regionale și transfrontaliere

Obiectivul urmărește integrarea Detei în trasee și produse turistice mai ample.

Parteneriatele prioritare vizează municipiul Timișoara, Consiliul Județean Timiș, organizațiile de management al destinației, Banloc, Partoș, Moravița, Vârșeț și alte localități din România și Serbia.

Cooperarea poate include promovare comună, trasee, evenimente, schimburi culturale, formare și proiecte finanțate prin programe transfrontaliere.

Obiectivul strategic 13 – Stimularea antreprenoriatului și a investițiilor private

Obiectivul urmărește creșterea numărului și diversității serviciilor prin implicarea mediului privat.

Sunt încurajate investițiile în cazare, gastronomie, agrement, wellness, servicii pentru bicicliști, ghidaj, produse locale, organizarea evenimentelor și transport turistic.

Administrația va promova oportunitățile și va facilita dialogul dintre investitori, proprietari, instituții și comunitate.

Obiectivul strategic 14 – Dezvoltarea competențelor și a forței de muncă din turism

Obiectivul urmărește pregătirea personalului pentru cazare, alimentație, agrement, ghidaj, organizarea evenimentelor, comunicare și marketing digital.

Sunt necesare programe de formare, stagii, colaborări cu unități de învățământ, schimburi de experiență și calificări.

Personalul reprezintă una dintre condițiile esențiale pentru creșterea calității serviciilor.

Obiectivul strategic 15 – Crearea unui sistem local de management și monitorizare a destinației

Obiectivul urmărește coordonarea implementării și măsurarea rezultatelor.

Va fi constituit un grup local de lucru sau o structură de coordonare care să includă administrația, operatorii economici, instituțiile culturale, comunitatea și partenerii relevanți.

Sistemul va colecta date privind vizitatorii, înnoptările, gradul de ocupare, utilizarea Ștrandului Termal, participarea la evenimente, satisfacția turiștilor și implementarea proiectelor.

9.4. Ținte și indicatori măsurabili

Țintele strategiei sunt stabilite pentru perioada 2026–2035. Anul 2026 va reprezenta anul de bază pentru indicatorii care nu beneficiază de serii locale complete.

Țintele vor fi evaluate intermediar în anul 2030 și final în anul 2035. Valorile pot fi ajustate în funcție de datele reale colectate în primii ani, de finanțările disponibile și de evoluția pieței turistice.

Ținta 1 – Menținerea statutului de stațiune turistică de interes local

Indicatorul principal este gradul de îndeplinire a criteriilor obligatorii și suplimentare aplicabile.

Ținta este îndeplinirea integrală a criteriilor obligatorii și menținerea unui punctaj superior pragului legal pe întreaga perioadă 2026–2035.

Verificarea va fi realizată anual, iar eventualele neconformități vor fi remediate prin măsuri incluse în bugetul și planul de acțiune al anului următor.

Ținta 2 – Creșterea numărului de sosiri turistice

Indicatorul este numărul anual de sosiri în structurile de primire turistică.

Ținta orientativă este creșterea cu minimum 20% până în anul 2030 și cu minimum 40% până în anul 2035 față de valoarea de bază din 2026.

Ținta va fi urmărită separat pentru turiștii români și străini.

Ținta 3 – Creșterea numărului de înnoptări

Indicatorul este numărul anual de înnoptări în structurile de cazare.

Ținta orientativă este creșterea cu minimum 25% până în anul 2030 și cu minimum 50% până în anul 2035 față de anul de bază.

Creșterea înnoptărilor reprezintă un indicator mai relevant decât simpla creștere a vizitelor de o zi.

Ținta 4 – Creșterea duratei medii a șederii

Indicatorul este raportul dintre numărul de înnoptări și numărul de sosiri.

Ținta este atingerea unei durate medii de minimum 1,8 nopți până în anul 2030 și apropierea de 2 nopți până în anul 2035.

Această țintă va fi susținută prin pachete de weekend, evenimente desfășurate pe mai multe zile și servicii complementare.

Ținta 5 – Creșterea gradului de ocupare a structurilor de cazare

Indicatorul este gradul mediu anual de ocupare.

Ținta este creșterea cu minimum 10 puncte procentuale până în anul 2030 și cu minimum 15 puncte procentuale până în anul 2035 față de valoarea de bază.

Gradul de ocupare va fi urmărit separat pentru weekend, zilele lucrătoare și perioadele de evenimente.

Ținta 6 – Creșterea utilizării Ștrandului Termal

Indicatorul este numărul anual de bilete și intrări înregistrate.

Ținta va fi stabilită după introducerea sistemului electronic de evidență, urmărindu-se o creștere de minimum 20% până în anul 2030 și de minimum 35% până în anul 2035 față de anul de bază.

Se va urmări și creșterea utilizării în afara perioadelor de vârf.

Ținta 7 – Dezvoltarea produselor turistice integrate

Indicatorul este numărul produselor turistice funcționale, promovate și rezervabile.

Până în anul 2028 trebuie dezvoltate minimum două produse integrate, până în anul 2030 minimum patru, iar până în anul 2035 minimum șase.

Produsele trebuie să includă minimum două categorii de servicii, precum cazare, agrement, masă, tur cultural, eveniment sau activitate sportivă.

Ținta 8 – Dezvoltarea circuitului turistic local

Indicatorul este numărul obiectivelor incluse într-un circuit semnalizat și interpretat.

Până în anul 2030 trebuie conectate minimum zece obiective, iar până în anul 2035 minimum cincisprezece obiective și puncte de interes.

Circuitul trebuie să includă hartă, semnalizare, coduri QR și materiale multilingve.

Ținta 9 – Digitalizarea completă a informării turistice

Indicatorii sunt existența portalului oficial, hărții interactive, calendarului, rezervărilor și biletelor online.

Portalul și harta trebuie să fie funcționale până la sfârșitul anului 2027.

Biletele electronice pentru Ștrandul Termal și rezervarea online a cazării asociate trebuie implementate până în anul 2028.

Până în anul 2030, minimum 90% dintre operatorii și serviciile turistice relevante trebuie să fie prezente în portal.

Ținta 10 – Dezvoltarea promovării multilingve

Indicatorul este numărul limbilor în care sunt disponibile informațiile esențiale.

Până în anul 2028, informațiile principale trebuie disponibile în română, engleză și sârbă.

Până în anul 2030, conținutul cultural și identitar va fi completat în limbile germană și maghiară.

Ținta 11 – Profesionalizarea evenimentelor

Indicatorul este numărul evenimentelor promovate regional și monitorizate.

Până în anul 2030 trebuie să existe minimum trei evenimente-lemnă organizate anual, cu program publicat cu cel puțin două luni înainte.

Până în anul 2035, minimum cinci evenimente trebuie să aibă componentă turistică regională sau transfrontalieră.

Ținta 12 – Creșterea participării vizitatorilor din afara localității

Indicatorul este numărul sau ponderea participanților din afara orașului la evenimente.

Ținta este creșterea cu minimum 20% până în anul 2030 și cu minimum 40% până în anul 2035 față de anul de bază.

Pentru evenimentele principale vor fi aplicate metode de înregistrare sau estimare standardizată.

Ținta 13 – Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor accesibile

Indicatorul este numărul obiectivelor și serviciilor adaptate persoanelor cu dizabilități și mobilitate redusă.

Până în anul 2030 trebuie accesibilizate minimum cinci puncte principale: Ștrandul Termal, o structură de cazare, Muzeul Orașului Deta, un traseu în Parcul Anton Kratzer și un spațiu cultural.

Până în anul 2035 trebuie realizată continuitatea accesibilă între principalele puncte turistice.

Ținta 14 – Dezvoltarea mobilității turistice

Indicatorii sunt lungimea traseelor pietonale și velo, numărul indicatoarelor și existența legăturilor între punctele principale.

Până în anul 2030 trebuie realizat sau semnalizat traseul gară–centru–Parcul Anton Kratzer–Ștrandul Termal.

Până în anul 2035 trebuie dezvoltată legătura turistică spre Opațița și traseele regionale prioritare.

Ținta 15 – Dezvoltarea gastronomiei și produselor locale

Indicatorii sunt numărul operatorilor, meniurilor, produselor și experiențelor gastronomice.

Până în anul 2030 trebuie create minimum trei experiențe gastronomice sau meniuri multiculturale.

Până în anul 2035 trebuie să existe minimum cinci producători sau operatori integrați în oferta turistică.

Ținta 16 – Creșterea numărului parteneriatelor

Indicatorul este numărul parteneriatelor active, cu activități și rezultate documentate.

Până în anul 2030 trebuie să existe minimum cinci parteneriate regionale și transfrontaliere.

Până în anul 2035 trebuie să existe minimum opt parteneriate funcționale.

Ținta 17 – Atragerea proiectelor și investițiilor

Indicatorii sunt numărul proiectelor implementate și valoarea finanțărilor atrase.

Până în anul 2030 trebuie finalizate minimum cinci proiecte turistice sau conexe prioritare.

Până în anul 2035 trebuie finalizate minimum zece proiecte, incluzând investiții publice și private.

Ținta 18 – Formarea resurselor umane

Indicatorul este numărul persoanelor participante la programe de formare.

Până în anul 2030 trebuie formate minimum 50 de persoane în ospitalitate, turism, promovare, ghidaj, gastronomie, siguranță și organizarea evenimentelor.

Până în anul 2035 numărul cumulativ trebuie să ajungă la minimum 100 de persoane.

Ținta 19 – Creșterea satisfacției vizitatorilor

Indicatorul este ponderea răspunsurilor favorabile în chestionarele aplicate.

Ținta este atingerea unui nivel de satisfacție de minimum 85% până în anul 2030 și minimum 90% până în anul 2035.

Vor fi evaluate curățenia, siguranța, accesibilitatea, serviciile, informațiile, raportul calitate-preț și experiența generală.

Ținta 20 – Protejarea patrimoniului natural și cultural

Indicatorii sunt numărul studiilor, intervențiilor de protejare și obiectivelor interpretate.

Până în anul 2030 trebuie realizate inventarul dendrologic, studiul de biodiversitate, registrul patrimoniului și minimum cinci fișe complete de obiectiv.

Până în anul 2035 toate obiectivele principale trebuie să beneficieze de măsuri de protecție, semnalizare și interpretare.

Ținta 21 – Implementarea sistemului local de monitorizare

Indicatorul este existența raportului anual privind turismul.

Începând cu anul 2027, administrația va elabora anual un raport privind circulația turistică, utilizarea Ștrandului Termal, evenimentele, proiectele, indicatorii și starea criteriilor de stațiune.

Raportul va fi prezentat Consiliului Local și publicat într-o formă accesibilă comunității.

Ținta 22 – Creșterea contribuției turismului la economia locală

Indicatorii sunt numărul întreprinderilor turistice, locurilor de muncă, investițiilor și cheltuiala estimată a vizitatorilor.

Până în anul 2030 se urmărește apariția a minimum cinci inițiative economice noi legate de turism.

Până în anul 2035 se urmărește dezvoltarea a minimum zece inițiative noi în cazare, alimentație, agrement, produse locale, ghidaj, transport sau organizarea evenimentelor.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI

Viziunea pentru anul 2035 urmărește consolidarea Detei ca destinație termală, verde și multiculturală a sudului Banatului, accesibilă pentru o zi sau un weekend.

Misiunea administrației este de a coordona dezvoltarea infrastructurii, protejarea patrimoniului, menținerea statutului, digitalizarea, promovarea, atragerea finanțărilor și colaborarea dintre actorii locali.

Obiectivele strategice sunt orientate către consolidarea Ștrandului Termal, integrarea ofertei, creșterea calității serviciilor, valorificarea patrimoniului, dezvoltarea mobilității, profesionalizarea evenimentelor, cooperarea transfrontalieră și creșterea beneficiilor economice locale.

Țintele și indicatorii permit măsurarea progresului și transformă strategia într-un instrument operațional. Evaluarea intermediară din anul 2030 va permite actualizarea priorităților, iar evaluarea finală din anul 2035 va fundamenta următorul ciclu de dezvoltare turistică.

CAPITOLUL X

PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE TURISTICĂ

Prioritățile de dezvoltare turistică ale Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 sunt stabilite pe baza resurselor reale ale localității, a infrastructurii existente, a profilului pieței turistice, a analizelor strategice și a necesității menținerii statutului de stațiune turistică de interes local.

Direcția generală de dezvoltare urmărește consolidarea Detei ca destinație termală, verde și multiculturală a sudului Banatului, potrivită pentru excursii de o zi, weekenduri, agrement familial, turism cultural, activități sportive, evenimente și programe transfrontaliere.

Prioritățile nu urmăresc dezvoltarea unui turism de masă și nici reproducerea modelului stațiunilor balneare de mari dimensiuni. Ele sunt adaptate capacității teritoriale, administrative și economice a orașului și urmăresc creșterea graduală a calității serviciilor, a numărului de vizitatori, a înnoptărilor și a beneficiilor generate pentru comunitatea locală.

Principiile care fundamentează prioritățile sunt valorificarea infrastructurii existente înaintea realizării unor investiții supradimensionate, integrarea obiectivelor într-un produs turistic comun, protejarea patrimoniului natural și cultural, accesibilitatea pentru toate categoriile de vizitatori, colaborarea dintre administrație și mediul privat, digitalizarea serviciilor, utilizarea responsabilă a resurselor și monitorizarea permanentă a rezultatelor.

10.1. Dezvoltarea infrastructurii turistice

Dezvoltarea infrastructurii turistice reprezintă prioritatea materială principală pentru consolidarea funcției de stațiune. Intervențiile trebuie să urmărească modernizarea și conectarea dotărilor existente, creșterea calității serviciilor și completarea infrastructurii care influențează direct experiența vizitatorului.

Prima direcție este consolidarea Ștrandului Termal ca produs-ancoră al Stațiunii Turistice Deta. Complexul trebuie să ofere servicii sigure, curate, accesibile și adaptate mai multor categorii de public: familii cu copii, seniori, adulți interesați de relaxare, grupuri sportive, persoane cu dizabilități și turiști aflați în tranzit.

Dezvoltarea Ștrandului Termal trebuie să includă modernizarea periodică a bazinelor și instalațiilor, întreținerea sistemelor de alimentare și evacuare a apei, îmbunătățirea vestiarelor și grupurilor sanitare, extinderea zonelor de odihnă, amenajarea spațiilor umbrite, dotarea cu mobilier rezistent și dezvoltarea serviciilor complementare.

Accesibilizarea complexului trebuie să urmărească realizarea rampelor, balustradelor, suprafețelor antiderapante, vestiarelor adaptate, grupurilor sanitare accesibile, locurilor de parcare rezervate și a traseelor fără obstacole între intrare, recepție, cazare și bazine.

Dezvoltarea centrului de recuperare poate completa funcțiile complexului prin servicii specializate, cu respectarea cerințelor de autorizare și a standardelor medicale și sociale. Acesta poate contribui la extinderea perioadei de utilizare și la atragerea unor beneficiari din România și Serbia.

O direcție distinctă este modernizarea cazării din incinta complexului termal. Căsuțele și hostelul trebuie să beneficieze de dotări actualizate, spații curate, recepție organizată, sistem de rezervare, informații clare, servicii pentru familii și posibilitatea achiziționării unor pachete care să includă accesul la bazine.

A doua direcție este creșterea calității structurilor de cazare din oraș. Prioritatea nu este exclusiv majorarea numărului de locuri, ci îmbunătățirea confortului, vizibilității digitale, accesibilității și serviciilor conexe.

Structurile existente trebuie încurajate să ofere rezervare online, posibilitatea plății electronice, informații în limbi străine, parcare, mic dejun, spații pentru bagaje, facilități pentru copii, internet de calitate și servicii adaptate grupurilor.

Extinderea capacității de cazare poate fi realizată gradual prin apartamente și camere de închiriat, pensiuni urbane, case de vacanță, camping, spații pentru rulote și alte structuri de mici dimensiuni. Noile investiții trebuie corelate cu evoluția cererii și cu gradul de ocupare al capacității existente.

A treia direcție este dezvoltarea infrastructurii de alimentație publică și a spațiilor destinate gastronomiei. Restaurantele și unitățile locale trebuie să poată deservi atât turiștii individuali, cât și grupurile, participanții la evenimente și delegațiile.

Este necesară dezvoltarea unor terase, spații pentru degustări, zone destinate târgurilor și puncte temporare de alimentație pentru evenimente. Acestea trebuie să respecte cerințele de igienă, siguranță, gestionare a deșeurilor și protecție a spațiului public.

A patra direcție este îmbunătățirea infrastructurii de informare turistică. La intrările în oraș trebuie amplasate panouri care să prezinte statutul de stațiune turistică, principalele obiective și direcțiile de acces.

În zona centrală, la gară, în Parcul Anton Kratzer, la Ștrandul Termal și în apropierea structurilor de cazare trebuie instalate hărți și indicatoare unitare. Semnalizarea trebuie să permită orientarea rapidă către obiective, parcuri, servicii medicale, restaurante, toalete publice și trasee pietonale.

A cincea direcție este dezvoltarea infrastructurii pentru vizitarea patrimoniului. Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, bisericile, Centrul Cultural, Sala de conferințe, stadionul și celelalte obiective trebuie integrate într-un circuit semnalizat.

Pentru fiecare obiectiv sunt necesare plăcuțe de identificare, informații istorice, coduri QR, program de vizitare, date de contact și, acolo unde este posibil, acces pentru persoane cu mobilitate redusă.

A șasea direcție este dezvoltarea infrastructurii pentru evenimente. Parcul Anton Kratzer, Centrul Cultural, stadionul, Sala de conferințe și spațiile centrale trebuie să beneficieze de dotări pentru organizarea manifestărilor în condiții de siguranță.

Sunt necesare puncte de alimentare cu energie, acces la apă, toalete temporare sau permanente, zone pentru comercianți, spații pentru scenă, zone de evacuare, acces pentru intervenții, colectarea selectivă a deșeurilor și protejarea vegetației.

A șaptea direcție este dezvoltarea infrastructurii sportive și recreative. Stadionul, sala de sport, terenurile de minifotbal, terenul de tenis, piste pentru biciclete și spațiile de fitness trebuie întreținute și utilizate pentru competiții, cantonamente, activități școlare și programe pentru turiști.

Pot fi amenajate trasee de alergare, puncte de odihnă, rastele pentru biciclete, stații de reparare a bicicletelor, zone pentru exerciții în aer liber și trasee accesibile familiilor și seniorilor.

A opta direcție este dezvoltarea infrastructurii sanitare și de confort turistic. În zonele cu flux de vizitatori trebuie asigurate toalete publice, coșuri pentru colectarea separată a deșeurilor, cișmele sau puncte de apă, bănci, iluminat, zone de umbră și servicii de prim ajutor.

Investițiile trebuie proiectate unitar și trebuie însoțite de un plan de întreținere. Realizarea infrastructurii fără bugete și responsabilități pentru mentenanță poate conduce la degradarea rapidă și la reducerea calității experienței turistice.

10.2. Valorificarea patrimoniului natural și cultural

Valorificarea patrimoniului natural și cultural reprezintă prioritatea identitară a Stațiunii Turistice Deta. Resursele locale trebuie transformate în obiective accesibile, bine documentate și integrate într-o poveste comună a destinației.

Prima direcție este dezvoltarea Parcului Anton Kratzer ca obiectiv turistic, recreativ și educativ. Parcul trebuie să își păstreze funcția de spațiu verde și de recreere pentru comunitate, dar să beneficieze și de instrumente de interpretare turistică.

Este necesară realizarea unui traseu dendrologic și istoric care să prezinte originea parcului, activitatea lui Anton Kratzer, arborii reprezentativi, pârâul Birdeanca, monumentele, stadionul, Sala de conferințe și rolul parcului în viața orașului.

Traseul poate cuprinde panouri discrete, coduri QR, materiale audio și puncte de odihnă. Informațiile privind arborii și biodiversitatea trebuie fundamentate prin inventariere și studii de specialitate.

Protejarea parcului presupune gestionarea diferențiată a vegetației, evaluarea arborilor maturi, refacerea zonelor degradate, protejarea malurilor pârâului, controlul speciilor invazive și stabilirea unor reguli pentru organizarea evenimentelor.

A doua direcție este valorificarea pârâului Birdeanca și a relației dintre apă, parc și dezvoltarea localității. Cursul de apă poate fi inclus într-un traseu educativ privind sistemul hidrografic, peisajul de câmpie și rolul apei în istoria orașului.

Amenajările trebuie să fie discrete și să includă protejarea malurilor, curățarea periodică, refacerea vegetației și prevenirea introducerii deșeurilor sau obiectelor în apă.

A treia direcție este valorificarea Turnului Pompierilor și a Muzeului Orașului Deta. Turnul trebuie consolidat ca principal simbol vizual al stațiunii și ca punct central al circuitului cultural. Muzeul trebuie să prezinte istoria localității într-o formă clară și atractivă, de la patrimoniul arheologic și dezvoltarea medievală până la orașul-târg, colonizări, industrializare, presă, pompieri, multiculturalitate și perioada contemporană.

Expoziția poate include obiecte originale, fotografii, documente, mărturii orale, reconstituiri, ecrane interactive și materiale în mai multe limbi. Programul de vizitare trebuie să fie predictibil și adaptat gusturilor și evenimentelor.

A patra direcție este valorificarea centrului urban și a ansamblului străzilor Victoriei și Mihai Viteazul. Intervențiile de modernizare trebuie să păstreze caracterul istoric și să pună în valoare fațadele, fronturile stradale, clădirile publice și spațiile pietonale.

Este necesară realizarea unui circuit urban care să includă Turnul Pompierilor, muzeul, bisericile, Piața Pompierilor, Centrul Cultural, biblioteca și celelalte clădiri relevante.

Iluminatul arhitectural poate fi utilizat pentru obiectivele principale, cu evitarea unui consum excesiv și a poluării luminoase. Mobilierul urban și semnalizarea trebuie să fie compatibile cu specificul zonei.

A cincea direcție este dezvoltarea traseului multiconfesional. Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana”, Biserica Ortodoxă Română, Biserica Ortodoxă Sârbă și celelalte repere religioase pot fi prezentate ca expresii ale istoriei multiculturale a Detei.

Vizitarea trebuie realizată în cooperare cu parohiile și cu respectarea programului liturgic. Pentru fiecare obiectiv trebuie pregătite materiale privind istoria, arhitectura, comunitatea, sărbătorile și elementele artistice relevante.

A șasea direcție este protejarea și valorificarea patrimoniului arheologic de la Opațița–Călășturi. Prioritatea imediată este protecția sitului, delimitarea, curățarea controlată, continuarea cercetărilor și informarea publicului asupra regimului juridic.

După realizarea măsurilor de conservare poate fi amenajat un punct de interpretare, cu reconstituiri grafice, planuri ale fortificației, explicații privind cercetările și legătura cu evoluția teritoriului.

Satul Opațița poate fi inclus într-un traseu complementar care să prezinte patrimoniul rural, peisajul agricol, tradițiile, căminul cultural și situl arheologic.

A șaptea direcție este documentarea și valorificarea patrimoniului cultural imaterial. Tradițiile, costumele, dansurile, muzica, limbile, obiceiurile religioase, rețetele și poveștile comunităților trebuie inventariate și arhivate.

Este necesară realizarea unei arhive digitale multiculturale, formată din fotografii, înregistrări, interviuri, documente și fișe ale obiectelor. Materialele pot fi utilizate în muzeu, școli, expoziții, tururi și promovare.

A opta direcție este valorificarea gastronomiei. Bucătăria locală trebuie prezentată ca rezultat al interferențelor bănățene românești, sârbești, maghiare, germane și bulgare.

Se recomandă realizarea unei colecții de rețete locale, dezvoltarea meniurilor tematice, organizarea degustărilor, implicarea producătorilor și gospodinelor și asocierea gastronomiei cu evenimentele și pachetele turistice.

A noua direcție este dezvoltarea produselor culturale și creative. Patrimoniul poate inspira suveniruri, publicații, albume, hărți, obiecte artizanale, produse gastronomice, expoziții și activități educative.

Turnul Pompierilor, frunzele și arborii Parcului Anton Kratzer, apa termală, simbolurile multiculturale și arhitectura pot fi utilizate în identitatea vizuală și în produsele locale.

Valorificarea patrimoniului trebuie să genereze beneficii economice, dar fără comercializarea excesivă sau pierderea autenticității. Comunitățile și deținătorii patrimoniului trebuie implicați direct în documentare, interpretare și prezentare.

10.3. Turism slow, recreativ și ecoturism

Turismul slow, recreativ și ecoturismul trebuie dezvoltate într-o formă adaptată caracteristicilor reale ale Detei. Localitatea nu dispune de relief montan sau de suprafețe naturale sălbatice extinse, dar are condiții favorabile pentru plimbare, ciclism, odihnă, educație ecologică, recreere termală și descoperirea peisajului de câmpie.

Turismul slow presupune petrecerea timpului într-un ritm redus, contactul cu comunitatea, utilizarea produselor locale, deplasarea pietonală sau cu bicicleta și alegerea unor activități cu impact redus asupra mediului.

Prima direcție este dezvoltarea produsului „Deta într-o zi”. Acesta poate include sosirea în zona centrală, vizitarea Turnului Pompierilor și a muzeului, turul bisericilor, plimbarea prin Parcul Anton Kratzer, masa într-o unitate locală și accesul la Ștrandul Termal.

Programul trebuie să permită turistului să parcurgă obiectivele fără grabă și să petreacă între șase și zece ore în localitate.

A doua direcție este dezvoltarea produsului „Weekend termal și multicultural”. Prima zi poate fi orientată către Ștrandul Termal, parc și gastronomie, iar a doua zi către centrul istoric, muzeu, biserici, evenimente sau un circuit către Opațița și localitățile învecinate.

A treia direcție este dezvoltarea traseelor pietonale. Traseul principal trebuie să conecteze gara, centrul orașului, Turnul Pompierilor, bisericile, Parcul Anton Kratzer, stadionul și Ștrandul Termal.

Traseul trebuie să beneficieze de trotuare continue, treceri sigure, indicatoare, puncte de odihnă, iluminat și informații privind distanțele și durata de deplasare.

A patra direcție este dezvoltarea cicloturismului. Relieful plat oferă condiții pentru trasee ușoare, potrivite familiilor, seniorilor și cicliștilor fără pregătire sportivă avansată.

În interiorul orașului trebuie dezvoltate legături între centru, parc, gară, strand și structurile de cazare. La nivel periurban pot fi analizate trasee către Opațița, Banloc, Partoș, Deta, Moravița, Ghilad și alte localități apropiate.

Traseele trebuie stabilite pe drumuri sigure, cu evitarea traficului greu și a conflictelor cu utilajele agricole. Sunt necesare hărți, marcaje, rasteluri, puncte de reparații și servicii de închiriere a bicicletelor.

A cincea direcție este dezvoltarea recreerii verzi în Parcul Anton Kratzer. Pot fi organizate plimbări tematice, sesiuni de mișcare, activități pentru familii, observarea păsărilor comune, ateliere de natură, lectură în aer liber și programe educative.

Activitățile trebuie să utilizeze infrastructura existentă și să evite aglomerarea sau degradarea sectoarelor sensibile.

A șasea direcție este dezvoltarea educației ecologice. Relația dintre Parcul Anton Kratzer, pâraul Birdeanca, peisajul agricol și ROSPA0127 Lunca Bârzavei poate fi explicată prin programe pentru elevi, vizitatori și comunitate.

Pot fi organizate zile ale biodiversității, acțiuni de plantare, activități privind protejarea păsărilor, ateliere pentru polenizatori, campanii de curățare și prezentări despre utilizarea responsabilă a apei.

A șaptea direcție este integrarea zonei Natura 2000 în educație și promovare responsabilă. ROSPA0127 Lunca Bârzavei trebuie prezentată ca element de patrimoniu natural și responsabilitate ecologică.

Activitățile adecvate sunt observarea de la distanță, fotografia responsabilă, tururile pentru grupuri mici și educația ecologică. Nu sunt recomandate activitățile motorizate, accesul necontrolat, camparea sau evenimentele cu zgomot în zonele sensibile.

A opta direcție este dezvoltarea programelor de relaxare și wellness în legătură cu turismul slow. Accesul la apa termală poate fi asociat cu plimbări, mișcare ușoară, gastronomie, odihnă și activități culturale.

Pot fi create pachete pentru seniori, cupluri și persoane care doresc o experiență liniștită, fără un program turistic aglomerat.

A noua direcție este dezvoltarea turismului accesibil. Relieful plat, dimensiunea compactă și infrastructura urbană permit realizarea unor programe pentru persoane cu mobilitate redusă.

Traseele trebuie evaluate din perspectiva pantelor, bordurilor, suprafețelor, trecerilor, spațiilor de odihnă, accesului la toalete și informațiilor adaptate.

A zecea direcție este dezvoltarea activităților de voluntariat și turism responsabil. Vizitatorii și comunitatea pot participa la acțiuni de protejare a parcului, inventarierea patrimoniului, curățarea traseelor, plantări și evenimente educative.

Turismul slow și recreativ poate deveni o componentă permanentă a ofertei, reducând dependența de evenimente și oferind vizitatorilor motive de revenire în perioade diferite ale anului.

10.4. Turism digital și marketing teritorial

Turismul digital și marketingul teritorial reprezintă condiții esențiale pentru vizibilitatea și competitivitatea Stațiunii Turistice Deta. Resursele și serviciile locale trebuie prezentate într-o formă coerentă, actualizată, atractivă și ușor de utilizat.

Prima direcție este dezvoltarea brandului turistic. Brandul trebuie să pornească de la poziționarea „Stațiunea Turistică Deta – destinația termală, verde și multiculturală a sudului Banatului”.

Identitatea vizuală trebuie să fie simplă și recognoscibilă și poate integra elemente inspirate din Turnul Pompierilor, apa termală, vegetația Parcului Anton Kratzer și diversitatea culturală.

Este necesară realizarea unui manual de identitate care să stabilească logo-ul, cromatica, fonturile, modul de utilizare, formatele pentru materiale tipărite, panouri, site, rețele sociale, evenimente și suveniruri.

A doua direcție este dezvoltarea portalului oficial al Stațiunii Turistice Deta. Acesta trebuie să fie orientat către nevoile vizitatorului și să includă secțiuni privind obiectivele, Ștrandul Termal, cazarea, gastronomia, evenimentele, traseele, accesul, parcurile și serviciile utile.

Portalul trebuie să fie adaptat telefoanelor mobile, să se încarce rapid și să ofere informații actualizate. Conținutul principal trebuie disponibil în română, engleză și sârbă, iar componentele identitare pot fi dezvoltate și în germană și maghiară.

A treia direcție este realizarea hărții turistice digitale și tipărite. Harta trebuie să includă obiectivele, traseele, cazarea, restaurantele, gara, parcurile, Ștrandul Termal, farmacia, serviciile medicale, bancomatele, toaletele și punctele de informare.

A patra direcție este digitalizarea Ștrandului Termal. Vizitatorul trebuie să poată consulta programul, tarifele, facilitățile, regulile de acces și disponibilitatea cazării.

Se recomandă introducerea biletelor electronice, rezervarea căsuțelor și hostelului, plata online și transmiterea notificărilor privind programul sau modificările temporare.

A cincea direcție este digitalizarea evenimentelor. Calendarul anual trebuie publicat într-o formă interactivă, cu posibilitatea adăugării evenimentelor în calendarul personal al utilizatorului.

Pentru fiecare manifestare trebuie prezentate data, programul, locația, accesul, parcurile, condițiile de participare, cazarea și activitățile complementare.

A șasea direcție este dezvoltarea codurilor QR și a interpretării digitale. Fiecare obiectiv poate avea o pagină proprie cu descriere, fotografii, materiale audio, istoric, program și localizare.

Codurile QR trebuie amplasate discret și trebuie să conducă către pagini stabile și actualizate.

A șaptea direcție este promovarea prin rețele sociale. Comunicarea trebuie să fie constantă, nu limitată la perioadele dinaintea evenimentelor.

Conținutul poate include prezentarea obiectivelor, povești locale, interviuri, gastronomie, evenimente, imagini din parc, activități la ștrand, recomandări de weekend și informații practice.

A opta direcție este dezvoltarea campaniilor teritoriale. Promovarea trebuie concentrată inițial asupra piețelor cu cea mai mare probabilitate de vizitare: municipiul Timișoara, sudul județului Timiș, județele Caraș-Severin și Arad și zona de frontieră din Serbia.

Mesajele trebuie adaptate segmentelor: familii, seniori, cupluri, sportivi, turiști culturali, delegații și participanți la evenimente.

A noua direcție este colaborarea cu platformele turistice. Informațiile trebuie actualizate pe Visit Timiș, platformele de hărți, site-urile operatorilor, platformele de rezervare și canalele partenerilor regionali și transfrontalieri.

A zecea direcție este dezvoltarea relației cu presa, creatorii de conținut și ghizii. Pot fi organizate vizite de documentare, tururi de presă, prezentări ale evenimentelor și întâlniri cu operatorii locali.

Promovarea trebuie să fie realistă și să prezinte serviciile și obiectivele efectiv disponibile.

A unsprezecea direcție este administrarea reputației online. Recenziile trebuie urmărite, analizate și utilizate pentru îmbunătățirea serviciilor.

Răspunsurile operatorilor și administrației trebuie să fie profesioniste, iar problemele repetate trebuie incluse în planurile de intervenție.

A douăsprezecea direcție este realizarea observatorului turistic local. Datele privind vizitatorii, biletele, rezervările, înnoptările, gradul de ocupare, participarea la evenimente și accesarea portalului trebuie colectate și analizate.

Marketingul trebuie adaptat pe baza datelor, nu doar pe baza impresiilor. Campaniile care nu produc rezultate trebuie revizuite, iar piețele și produsele cu performanțe bune trebuie susținute.

A treisprezecea direcție este dezvoltarea materialelor promoționale. Sunt necesare broșuri, hărți, ghiduri, materiale pentru evenimente, albume, conținut video și materiale pentru structurile de cazare și punctele de informare.

Toate materialele trebuie să respecte identitatea vizuală și să prezinte aceeași informație actualizată.

10.5. Conectivitate și mobilitate turistică

Conectivitatea și mobilitatea turistică influențează direct capacitatea vizitatorului de a ajunge în Deta, de a identifica obiectivele și de a se deplasa între acestea în condiții de siguranță și confort.

Prima direcție este consolidarea accesului rutier. La intrările de pe DN 59 și DN 59B trebuie instalate indicatoare care să prezinte statutul de stațiune și principalele obiective.

Rutele către centrul istoric, Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, structurile de cazare și parcuri trebuie semnalizate unitar.

A doua direcție este dezvoltarea parcurilor turistice. Trebuie identificate și semnalizate parcurile din zona centrală, de la ștrand, parc, stadion și structurile culturale.

Este necesară amenajarea locurilor pentru persoane cu dizabilități, biciclete, autocare și, după caz, rulote. Pentru evenimente trebuie stabilite parcuri temporare și rute de acces.

A treia direcție este dezvoltarea traseului pietonal principal. Traseul gară–centru–Turnul Pompierilor–Parcul Anton Kratzer–Ștrandul Termal trebuie să beneficieze de continuitate, semnalizare, treceri sigure, iluminat și puncte de odihnă.

Distanțele și durata estimată trebuie prezentate pe indicatoare și în harta digitală.

A patra direcție este integrarea Gării Deta în sistemul turistic. Gara trebuie tratată ca poartă de intrare în stațiune și trebuie dotată cu hartă, indicatoare, informații despre obiective, trasee și servicii de transfer.

Pot fi amenajate rasteluri pentru biciclete, punct de apelare a transportului și informații privind orarul actualizat.

A cincea direcție este dezvoltarea transportului local către obiective. În funcție de cerere, poate fi organizat un traseu sau un serviciu de transfer între gară, centru, ștrand, cazare și Opațița.

Pentru evenimente, grupuri și persoane cu mobilitate redusă pot fi utilizate microbuze sau servicii la comandă.

A șasea direcție este dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete. Rețeaua trebuie să conecteze punctele turistice și să permită deplasarea sigură a localnicilor și vizitatorilor.

Prioritățile sunt conexiunile centru–parc–ștrand, gară–centru și Deta–Opațița. Extinderea către trasee regionale trebuie realizată în cooperare cu UAT-urile învecinate.

A șaptea direcție este dezvoltarea mobilității accesibile. Trotuarele, trecerile, parcurile, stațiile și intrările în obiective trebuie adaptate persoanelor cu dizabilități, seniorilor și familiilor cu copii mici.

A opta direcție este dezvoltarea conectivității cu Aeroportul Internațional Timișoara. Portalul turistic trebuie să prezinte variantele de transfer, distanțele și datele operatorilor.

Pentru evenimente și grupuri pot fi organizate transferuri directe pe bază de rezervare.

A noua direcție este valorificarea accesului transfrontalier. Informațiile privind distanța față de Moravița, accesul din Serbia și legăturile cu Vârșeț trebuie incluse în materialele de promovare.

Pot fi dezvoltate excursii și transferuri pentru evenimente, grupuri culturale și turiști interesați de circuitele româno-sârbe.

A zecea direcție este integrarea Detei în circuite regionale. Orașul poate constitui punct de plecare sau oprire pentru trasee către Banloc, Partoș, Deta, Moravița, Gătaia, Timișoara și Vârșeț.

Conectivitatea trebuie prezentată ca parte a produsului turistic, nu doar ca informație tehnică. Vizitatorul trebuie să înțeleagă ce alte obiective poate vizita și cum poate organiza un program de una sau două zile.

A unsprezecea direcție este introducerea sistemelor inteligente de informare. Panourile digitale, aplicațiile de navigație, codurile QR și alertele privind traficul și evenimentele pot facilita deplasarea.

Mobilitatea turistică trebuie corelată cu Planul de Mobilitate Urbană Durabilă, cu investițiile în zona centrală, cu dezvoltarea transportului verde și cu documentațiile de urbanism.

10.6. Parteneriate și colaborări regionale

Dezvoltarea Stațiunii Turistice Deta nu poate fi realizată exclusiv prin acțiunea administrației locale. Este necesară construirea unei rețele de colaborare între instituții publice, operatori economici, comunități, organizații culturale, unități de învățământ și parteneri regionali și transfrontalieri.

Prima direcție este constituirea unui parteneriat local pentru turism. Acesta trebuie să reunească Primăria Orașului Deta, Consiliul Local, administratorii structurilor de cazare, restaurantele, administratorii Ștrandului Termal, Centrul Cultural, muzeul, unitățile de învățământ, parohiile, organizațiile comunitare și producătorii.

Parteneriatul poate funcționa sub forma unui grup local de lucru care se reunește periodic și analizează calendarul de evenimente, promovarea, proiectele, problemele serviciilor și indicatorii strategiei.

A doua direcție este colaborarea cu Consiliul Județean Timiș și structurile județene de promovare. Deta trebuie inclusă în traseele, platformele, materialele și campaniile turistice ale județului.

Cooperarea poate viza infrastructura, promovarea, patrimoniul, evenimentele, mobilitatea, formarea și accesarea programelor de finanțare.

A treia direcție este colaborarea cu Organizația de Management al Destinației Timișoara și cu operatorii din municipiu. Timișoara reprezintă principala piață turistică și principalul centru de sosire a vizitatorilor.

Deta poate fi promovată ca excursie de o zi, destinație termală de proximitate sau extensie a unui city-break. Hotelurile, ghizii și agențiile din Timișoara pot include Deta în programele oferite turiștilor.

A patra direcție este cooperarea cu localitățile din sudul județului Timiș. Banloc, Partoș, Denta, Moravița, Gătaia, Birda, Voiteg, Ghilad și celelalte localități apropiate pot forma trasee tematice și produse complementare.

Deta poate asigura cazare, servicii, agrement termal și infrastructură urbană, iar localitățile partenere pot completa oferta prin patrimoniu rural, religios, natural, arhitectural și gastronomic.

A cincea direcție este cooperarea transfrontalieră cu Serbia. Parteneriatele cu Vârșeț, localitățile din Voivodina, organizațiile culturale și operatorii turistici pot susține trasee comune, evenimente, schimburi, promovare și proiecte europene.

Sunt relevante circuitele multiculturale, festivalurile gastronomice, schimburile dintre ansambluri, activitățile sportive, turismul accesibil și programele pentru tineri.

A șasea direcție este colaborarea cu autoritățile responsabile pentru patrimoniu și mediu. Protejarea ansamblului urban, a sitului arheologic, a parcului și a zonei Natura 2000 presupune consultarea instituțiilor specializate.

A șaptea direcție este colaborarea cu unitățile de învățământ și universitățile. Pot fi dezvoltate programe de formare în turism, gastronomie, limbi străine, ghidaj, marketing, protecția mediului și organizarea evenimentelor.

Elevii și studenții pot fi implicați în practică, voluntariat, cercetarea patrimoniului, realizarea hărților și activitățile de promovare.

A opta direcție este colaborarea cu mediul privat și investitorii. Administrația trebuie să asigure un dialog constant cu operatorii și să prezinte oportunitățile de dezvoltare în cazare, agrement, gastronomie, transport, servicii pentru bicicliști și produse locale.

Pot fi dezvoltate parteneriate public-private pentru proiecte care au o componentă comercială și un interes public clar.

A noua direcție este colaborarea cu producătorii și meșteșugarii. Produsele agricole, gastronomice și artisanale trebuie integrate în târguri, meniuri, suveniruri și pachete.

A zecea direcție este colaborarea cu diaspora și comunitățile istorice. Persoanele originare din Deta și descendenții comunităților locale pot contribui prin documente, obiecte, fotografii, promovare, investiții și participarea la evenimente.

Pot fi organizate întâlniri ale comunităților, programe genealogice, expoziții și evenimente dedicate memoriei locale.

A unsprezecea direcție este participarea la rețele și asociații turistice. Deta poate adera sau colabora cu rețele ale stațiunilor turistice, orașelor termale, destinațiilor multiculturale și localităților transfrontaliere.

Aceste colaborări pot facilita schimbul de bune practici, promovarea, formarea și accesul la proiecte.

A douăsprezecea direcție este dezvoltarea cooperării pentru finanțare. Parteneriatele trebuie utilizate pentru accesarea programelor regionale, naționale, transfrontaliere, culturale, de mediu, digitale și sociale.

Fiecare parteneriat trebuie să aibă obiective, activități, responsabilități și rezultate clare. Acordurile fără activități concrete nu contribuie efectiv la dezvoltarea turistică.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI

Prioritățile de dezvoltare turistică pentru perioada 2026–2035 urmăresc transformarea resurselor și dotărilor existente într-un sistem turistic integrat și funcțional.

Dezvoltarea infrastructurii trebuie să pornească de la consolidarea Ștrandului Termal, creșterea calității cazării, îmbunătățirea serviciilor, semnalizarea obiectivelor și amenajarea infrastructurii pentru evenimente, sport și informare.

Valorificarea patrimoniului trebuie să integreze Parcul Anton Kratzer, pâraul Birdeanca, Turnul Pompierilor, muzeul, centrul istoric, bisericile, patrimoniul multicultural și situl arheologic de la Opațița.

Turismul slow și recreativ trebuie dezvoltat prin programe de o zi și de weekend, trasee pietonale și cicloturistice, relaxare termală, activități pentru familii, seniori și persoane cu mobilitate redusă.

Digitalizarea trebuie să ofere vizitatorului informații, rezervări, bilete, hărți, calendar și servicii într-un sistem unitar. Marketingul teritorial trebuie concentrat asupra identității termale, verzi și multiculturale.

Conectivitatea trebuie să lege DN 59, gara, centrul, parcul, Ștrandul Termal, structurile de cazare, Opațița și principalele destinații regionale și transfrontaliere.

Parteneriatele locale, județene, regionale și transfrontaliere trebuie să transforme Deta dintr-o destinație administrată izolat într-un nod turistic al sudului Banatului.

Aplicarea integrată a acestor priorități va permite creșterea numărului de vizitatori, prelungirea șederii, dezvoltarea serviciilor și consolidarea statutului de stațiune turistică de interes local.

CAPITOLUL XI

PLAN DE ACȚIUNE, MĂSURI ȘI PROIECTE, CALENDAR DE IMPLEMENTARE, RESPONSABILI, REZULTATE SCONTATE ȘI INDICATORI DE PERFORMANȚĂ (KPI)

Planul de acțiune pentru dezvoltarea turistică a Stațiunii Turistice Deta reprezintă instrumentul operațional prin care viziunea, obiectivele strategice și prioritățile stabilite pentru perioada 2026–2035 sunt transformate în măsuri, proiecte, responsabilități, termene și rezultate măsurabile.

Planul este concentrat asupra perioadei 2026–2030, care reprezintă prima etapă majoră de implementare a strategiei. În această perioadă trebuie realizate organizarea instituțională, menținerea conformității cu cerințele aplicabile stațiunilor turistice, modernizarea principalelor dotări, integrarea resurselor turistice, digitalizarea, dezvoltarea produselor turistice și consolidarea promovării regionale și transfrontaliere.

Intervențiile propuse sunt adaptate profilului real al Detei și urmăresc consolidarea unei destinații termale, verzi și multiculturale, accesibile pentru excursii de o zi, weekenduri, turism familial, cultural, recreativ, sportiv, gastronomic, profesional și transfrontalier.

Planul de acțiune nu presupune realizarea simultană a tuturor proiectelor. Implementarea va fi etapizată în funcție de urgență, maturitatea documentațiilor, disponibilitatea finanțărilor, capacitatea administrativă, implicarea partenerilor și evoluția cererii turistice.

11.1. Principii de implementare și arhitectura planului de acțiune

Implementarea strategiei va respecta principiul legalității și al conformării administrative. Toate proiectele vor fi pregătite și realizate cu respectarea legislației privind turismul, urbanismul, construcțiile, mediul, patrimoniul cultural, sănătatea publică, achizițiile publice, accesibilitatea și protecția consumatorilor.

Primul principiu este menținerea statutului de stațiune turistică de interes local. Investițiile, serviciile și măsurile administrative trebuie să contribuie direct sau indirect la îndeplinirea și păstrarea criteriilor care fundamentează acest statut.

Al doilea principiu este valorificarea prioritară a resurselor existente. Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, centrul urban, bisericile, infrastructura culturală, stadionul, evenimentele și structurile de cazare trebuie integrate și modernizate înaintea realizării unor obiective noi fără legătură cu profilul local.

Al treilea principiu este caracterul integrat al intervențiilor. Un proiect turistic trebuie să fie corelat cu accesul, semnalizarea, serviciile, promovarea, întreținerea și posibilitatea de utilizare de către vizitatori. Construirea unei infrastructuri fără servicii și fără mecanism de administrare nu este suficientă pentru producerea unor efecte turistice.

Al patrulea principiu este etapizarea. În perioada 2026–2027 vor fi prioritare organizarea instituțională, conformarea, inventarierea, digitalizarea, semnalizarea, pregătirea documentațiilor și dezvoltarea primelor produse turistice. În perioada 2028–2030 vor fi extinse investițiile fizice, traseele, serviciile, evenimentele, parteneriatele și promovarea.

Al cincilea principiu este sustenabilitatea financiară. Fiecare investiție trebuie să includă estimarea costurilor de întreținere, funcționare, personal și promovare. Proiectele trebuie dimensionate în raport cu cererea reală și cu capacitatea bugetului local.

Al șaselea principiu este protejarea patrimoniului natural și cultural. Dezvoltarea turistică nu trebuie să afecteze Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca, arborii maturi, siturile protejate, centrul istoric, lăcașurile de cult sau situl arheologic de la Opațița.

Al șaptelea principiu este accesibilitatea. Infrastructura și serviciile vor fi dezvoltate pentru familii, copii, seniori și persoane cu dizabilități sau mobilitate redusă.

Al optulea principiu este parteneriatul public-privat-comunitar. Administrația publică locală va coordona implementarea, însă operatorii de cazare, restaurantele, producătorii, instituțiile culturale, parohiile, școlile, organizațiile și comunitatea trebuie să participe la dezvoltarea produselor și serviciilor.

Al nouălea principiu este orientarea către rezultate. Fiecare măsură și proiect va avea indicatori, termene, responsabilități și rezultate urmărite.

Al zecelea principiu este transparența. Progresul strategiei va fi raportat anual, iar principalele rezultate vor fi prezentate Consiliului Local, operatorilor și comunității.

Arhitectura planului de acțiune este organizată în șapte axe operaționale.

Axa operațională 1 urmărește guvernanta, conformarea și managementul destinației.

Axa operațională 2 urmărește modernizarea infrastructurii de agrement, cazare și servicii.

Axa operațională 3 urmărește valorificarea patrimoniului natural, cultural și multicultural.

Axa operațională 4 urmărește dezvoltarea produselor turistice, evenimentelor și gastronomiei.

Axa operațională 5 urmărește digitalizarea, promovarea și brandul turistic.

Axa operațională 6 urmărește mobilitatea, accesibilitatea și conectivitatea.

Axa operațională 7 urmărește parteneriatele, formarea profesională, investițiile private și monitorizarea rezultatelor.

11.2. Structura de guvernanta și responsabilități generale

Coordonarea generală a implementării strategiei revine Primăriei Orașului Deta, prin conducerea executivă și compartimentele de specialitate.

Consiliul Local Deta are rolul de a aproba strategia, planurile anuale de acțiune, bugetele, proiectele de investiții, acordurile de parteneriat și actualizările documentului strategic.

Primarul Orașului Deta coordonează implementarea la nivel executiv, stabilește responsabilitățile interne, urmărește pregătirea proiectelor și reprezintă orașul în relația cu instituțiile și partenerii externi.

Administratorul public, acolo unde atribuțiile stabilite permit acest lucru, poate sprijini coordonarea operațională, urmărirea proiectelor și relația dintre compartimente.

Compartimentele de specialitate ale Primăriei vor avea atribuții diferențiate.

Compartimentul responsabil cu investițiile și proiectele va coordona pregătirea documentațiilor, identificarea finanțărilor, depunerea cererilor, procedurile de achiziție și monitorizarea contractelor.

Compartimentul de urbanism va asigura corelarea proiectelor turistice cu Planul Urbanistic General, regulamentele locale, autorizarea construcțiilor și protejarea zonelor cu valoare culturală și peisagistică.

Compartimentul financiar-contabil va urmări programarea bugetară, cofinanțarea, execuția financiară și sustenabilitatea cheltuielilor de funcționare.

Compartimentul juridic și de achiziții va asigura conformitatea procedurilor, contractelor, parteneriatelor și regulamentelor.

Compartimentul de mediu și serviciile publice va urmări întreținerea spațiilor verzi, gestionarea deșeurilor, salubritatea, protejarea pârâului Birdeanca și respectarea condițiilor de mediu.

Structurile responsabile de cultură vor coordona activitatea Muzeului Orașului Deta, Centrului Cultural, evenimentelor, patrimoniului multicultural și programelor de interpretare.

Administratorul Ștrandului Termal va răspunde de funcționarea, întreținerea, siguranța, curățenia, programul, evidența vizitatorilor și dezvoltarea serviciilor din complex.

Operatorii economici vor avea responsabilitatea menținerii clasificărilor, calității serviciilor, actualizării informațiilor, respectării legislației, participării la pachetele turistice și transmiterii datelor agregate necesare monitorizării.

Unitățile de învățământ pot contribui prin activități educative, voluntariat, practică, formare, promovarea patrimoniului și organizarea programelor pentru copii și tineri.

Instituțiile religioase vor fi implicate în valorificarea responsabilă a patrimoniului multiconfesional, stabilirea programelor de vizitare și documentarea tradițiilor.

Consiliul Județean Timiș și structurile județene de promovare pot sprijini dezvoltarea prin proiecte, infrastructură, promovare, integrarea în trasee și colaborare instituțională.

Partenerii din Serbia și din celelalte localități ale sudului Banatului pot participa la trasee, evenimente, proiecte transfrontaliere, schimburi culturale și promovare comună.

Pentru coordonarea implementării se propune constituirea Grupului Local de Coordonare pentru Turism Deta. Acesta va avea caracter consultativ și operațional și va reuni reprezentanți ai administrației, Consiliului Local, operatorilor economici, Centrului Cultural, muzeului, structurilor de cazare, alimentației publice, unităților de învățământ, parohiilor, producătorilor și organizațiilor locale.

Grupul se va reuni cel puțin trimestrial și va analiza progresul proiectelor, calendarul de evenimente, datele turistice, problemele serviciilor și oportunitățile de finanțare.

11.3. Portofoliu de măsuri și proiecte prioritare 2026–2030

PROIECTUL 1 – PROGRAMUL DE MENȚINERE ȘI MONITORIZARE A STATUTULUI DE STAȚIUNE TURISTICĂ

Proiectul urmărește verificarea anuală a criteriilor obligatorii și suplimentare aplicabile Stațiunii Turistice Deta, actualizarea documentelor și menținerea dotărilor care susțin statutul.

Activitățile includ actualizarea fișei stațiunii, verificarea structurilor de cazare și alimentație, inventarierea serviciilor, actualizarea documentelor justificative, arhivarea dovezilor și stabilirea măsurilor de remediere.

Perioada de implementare este 2026–2030, cu actualizare anuală.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Rezultatul urmărit este menținerea fără întrerupere a statutului de stațiune turistică de interes local.

Indicatorii sunt numărul verificărilor anuale, procentul criteriilor obligatorii îndeplinite, punctajul obținut și numărul neconformităților remediate.

PROIECTUL 2 – CONSTITUIREA GRUPULUI LOCAL DE COORDONARE PENTRU TURISM

Proiectul urmărește instituirea unui mecanism permanent de colaborare între administrație, operatori și comunitate.

Activitățile includ adoptarea regulamentului de funcționare, desemnarea membrilor, organizarea întâlnirilor trimestriale, elaborarea planurilor anuale și formularea propunerilor de proiecte.

Perioada de implementare începe în anul 2026 și continuă permanent.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt constituirea grupului, minimum patru reuniuni anual, numărul operatorilor participanți și numărul propunerilor transformate în acțiuni.

PROIECTUL 3 – REGISTRUL DIGITAL AL RESURSELOR, STRUCTURILOR ȘI SERVICIILOR TURISTICE

Proiectul urmărește realizarea unei baze de date complete și actualizate privind obiectivele, cazarea, alimentația publică, agrementul, evenimentele, infrastructura și serviciile utile.

Fiecare fișă va cuprinde denumirea, localizarea, coordonatele, administratorul, programul, capacitatea, clasificarea, facilitățile, fotografiile, datele de contact și starea de funcționare.

Implementarea va avea loc în perioada 2026–2027, cu actualizare anuală.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta, în colaborare cu operatorii locali.

Indicatorii sunt numărul fișelor realizate, procentul operatorilor incluși și frecvența actualizării.

PROIECTUL 4 – PORTALUL OFICIAL AL STAȚIUNII TURISTICE DETA

Proiectul urmărește realizarea unei platforme unice de informare turistică.

Portalul va include obiectivele, cazarea, gastronomia, Ștrandul Termal, evenimentele, traseele, accesul, parcurile, serviciile medicale, informațiile utile și formularele de contact.

Conținutul va fi disponibil în română, engleză și sârbă, cu secțiuni identitare în germană și maghiară.

Perioada de implementare este 2026–2027.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt lansarea portalului, numărul operatorilor incluși, numărul limbilor, numărul accesărilor și rata de actualizare a conținutului.

PROIECTUL 5 – HARTA TURISTICĂ, SEMNALIZAREA ȘI CIRCUITUL LOCAL DE VIZITARE

Proiectul urmărește conectarea principalelor obiective într-un traseu ușor de utilizat.

Circuitul va include centrul istoric, Turnul Pompierilor, muzeul, bisericile, Centrul Cultural, Parcul Anton Kratzer, stadionul și Ștrandul Termal.

Activitățile includ realizarea hărții digitale și tipărite, instalarea indicatoarelor, panourilor și codurilor QR, marcarea traseelor și prezentarea distanțelor.

Perioada de implementare este 2026–2028.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt minimum zece obiective semnalizate, numărul indicatoarelor, numărul codurilor QR și lungimea traseului amenajat.

PROIECTUL 6 – MODERNIZAREA ȘI DEZVOLTAREA ȘTRANDULUI TERMAL

Proiectul urmărește consolidarea principalului produs turistic al stațiunii.

Activitățile pot include modernizarea bazinelor și instalațiilor, îmbunătățirea vestiarelor și grupurilor sanitare, extinderea spațiilor de odihnă, accesibilizarea, amenajarea zonelor pentru copii, creșterea eficienței energetice și modernizarea spațiilor de cazare.

Perioada de pregătire este 2026–2027, iar implementarea principalelor investiții este prevăzută pentru 2027–2030.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta și structura de administrare a complexului.

Indicatorii sunt numărul dotărilor modernizate, numărul vizitatorilor, consumul de energie și apă, gradul de ocupare a cazării și nivelul satisfacției utilizatorilor.

PROIECTUL 7 – DIGITALIZAREA ACCESULUI LA ȘTRAND ȘI A CĂZĂRII DIN COMPLEX

Proiectul urmărește introducerea biletelor electronice, rezervarea online a căsuțelor și hostelului, plata electronică și evidența digitală a vizitatorilor.

Perioada de implementare este 2027–2028.

Responsabilul principal este administratorul Ștrandului Termal, cu sprijinul Primăriei.

Indicatorii sunt procentul biletelor emise electronic, numărul rezervărilor online, numărul vizitatorilor înregistrați și reducerea timpului de acces.

PROIECTUL 8 – PROGRAMUL DE CREȘTERE A CALITĂȚII ȘI DIVERSIFICĂRII CAZĂRII

Proiectul urmărește colaborarea cu operatorii existenți și stimularea unor investiții noi de dimensiune adecvată cererii.

Activitățile includ informarea operatorilor, promovarea clasificării și autorizării, integrarea în platforme, accesibilizarea, îmbunătățirea serviciilor și promovarea apartamentelor turistice, pensiunilor urbane, campingului și spațiilor pentru rulote.

Perioada de implementare este 2026–2030.

Responsabilitatea este partajată între Primăria Orașului Deta și mediul privat.

Indicatorii sunt numărul structurilor modernizate, numărul locurilor clasificate, gradul de ocupare, numărul unităților cu rezervare online și numărul structurilor accesibile.

PROIECTUL 9 – REABILITAREA ȘI INTERPRETAREA TURISTICĂ A PARCULUI ANTON KRATZER

Proiectul urmărește protejarea și valorificarea celui mai important spațiu verde al orașului.

Activitățile includ inventarul dendrologic, evaluarea arborilor, amenajarea traseului istoric și dendrologic, protejarea pârâului Birdeanca, instalarea panourilor și dezvoltarea activităților educative.

Perioada de pregătire este 2026–2027, iar implementarea este prevăzută pentru 2027–2029.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt numărul arborilor inventariați, lungimea traseului interpretativ, numărul panourilor, suprafața reabilitată și numărul activităților educative.

PROIECTUL 10 – CIRCUITUL CULTURAL ȘI MULTICONFESIONAL AL STAȚIUNII DETA

Proiectul urmărește integrarea patrimoniului construit și religios într-un produs turistic comun.

Circuitul va include Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, Biserica Romano-Catolică, bisericile ortodoxe, Centrul Cultural, biblioteca, Piața Pompierilor și alte clădiri reprezentative.

Activitățile includ documentare, materiale multilingve, programare pentru grupuri, tururi ghidate și promovare.

Perioada de implementare este 2027–2029.

Responsabilii sunt Primăria, Centrul Cultural, muzeul și parohiile.

Indicatorii sunt numărul obiectivelor incluse, numărul tururilor, numărul participanților și numărul materialelor realizate.

PROIECTUL 11 – MODERNIZAREA EXPOZIȚIEI ȘI SERVICIILOR MUZEULUI ORAȘULUI DETA

Proiectul urmărește transformarea muzeului într-un centru de interpretare a istoriei și multiculturalității locale.

Activitățile includ reorganizarea expoziției, digitizarea colecțiilor, materiale audio-video, prezentarea arheologiei, presei, pompierilor, comunităților și industrializării, program de vizitare și activități pentru școli.

Perioada de implementare este 2026–2028.

Responsabilii sunt Primăria Orașului Deta și structura culturală competentă.

Indicatorii sunt numărul vizitatorilor, numărul exponatelor interpretate, numărul activităților educative și numărul materialelor digitale.

PROIECTUL 12 – PROTEJAREA ȘI PUNEREA ÎN VALOARE A SITULUI ARHEOLOGIC OPATIȚA–CĂLĂȘTURI

Proiectul urmărește protejarea sitului, delimitarea, curățarea controlată, continuarea cercetărilor și pregătirea interpretării turistice.

Perioada de pregătire și protejare este 2026–2028. Punerea în valoare poate fi realizată în perioada 2028–2030, în funcție de avize și cercetări.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta, în colaborare cu instituțiile de cultură și specialiștii în arheologie.

Indicatorii sunt suprafața delimitată, numărul intervențiilor de protejare, numărul campaniilor de cercetare și existența unui punct de interpretare.

PROIECTUL 13 – PROGRAMUL „DETA ÎNTR-O ZI” ȘI „WEEKEND TERMAL ȘI MULTICULTURAL”

Proiectul urmărește dezvoltarea unor produse turistice complete și ușor de comercializat.

„Deta într-o zi” va integra centrul istoric, muzeul, parcul, gastronomia și Ștrandul Termal.

„Weekend termal și multicultural” va include cazare, acces la ștrand, tur cultural, masă și participarea la un eveniment sau activitate.

Perioada de realizare este 2026–2027, cu dezvoltare continuă până în 2030.

Responsabilii sunt Primăria, operatorii de cazare, restaurantele, muzeul și administratorul ștrandului.

Indicatorii sunt numărul produselor, numărul rezervărilor, numărul operatorilor implicați și satisfacția turiștilor.

PROIECTUL 14 – PROGRAMUL DE PROFESIONALIZARE A EVENIMENTELOR

Proiectul urmărește dezvoltarea Zilelor Orașului, Festivalului Ceaunului, Crosului Orașului și manifestărilor multiculturale ca evenimente cu impact turistic.

Activitățile includ stabilirea datelor anuale, promovare cu minimum două luni înainte, pachete de cazare, planuri de acces, colectarea deșeurilor, măsurarea participanților și evaluarea impactului.

Perioada de implementare este 2026–2030.

Responsabilii sunt Primăria, Centrul Cultural, cluburile sportive, operatorii și partenerii.

Indicatorii sunt numărul evenimentelor, numărul participanților, ponderea participanților din afara orașului, numărul înnopțărilor și numărul operatorilor implicați.

PROIECTUL 15 – PROGRAMUL DE GASTRONOMIE MULTICULTURALĂ ȘI PRODUSE LOCALE

Proiectul urmărește dezvoltarea meniurilor tematice, degustărilor, târgurilor, atelierelor și promovării producătorilor.

Activitățile includ inventarierea rețetelor, selectarea produselor, realizarea unei identități gastronomice, implicarea restaurantelor și asocierea gastronomiei cu evenimentele.

Perioada de implementare este 2027–2030.

Responsabilii sunt operatorii economici, producătorii, Centrul Cultural și Primăria.

Indicatorii sunt numărul meniurilor, numărul produselor promovate, numărul participanților la degustări și numărul producătorilor integrați.

PROIECTUL 16 – TRASEUL DE MOBILITATE TURISTICĂ GARĂ-CENTRU-PARC-STRAND

Proiectul urmărește conectarea punctelor principale de acces și vizitare.

Activitățile includ analiza traseului, refacerea continuității pietonale, indicatoare, treceri sigure, iluminat, mobilier, rasteluri pentru biciclete și informații privind distanțele.

Perioada de pregătire este 2026–2027, iar implementarea este prevăzută pentru 2027–2029.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt lungimea traseului amenajat, numărul indicatoarelor, numărul punctelor de odihnă și gradul de accesibilitate.

PROIECTUL 17 – LEGĂTURA CICLOTURISTICĂ DETA-OPATIȚA ȘI TRASEE REGIONALE

Proiectul urmărește conectarea orașului cu satul Opațița și dezvoltarea unor rute către localitățile învecinate.

Activitățile includ studiul traseelor, semnalizarea, amenajarea punctelor de odihnă, promovarea și colaborarea cu UAT-urile partenere.

Perioada de pregătire este 2027–2028, iar implementarea este prevăzută pentru 2028–2030.

Responsabilii sunt Primăria Orașului Deta și partenerii teritoriali.

Indicatorii sunt lungimea traseelor, numărul utilizatorilor, numărul partenerilor și numărul evenimentelor cicloturistice.

PROIECTUL 18 – BRANDUL ȘI CAMPANIA DE MARKETING TERITORIAL „DETA TERMALĂ, VERDE ȘI MULTICULTURALĂ”

Proiectul urmărește realizarea identității vizuale, sloganului, manualului de brand și campaniilor de promovare.

Campaniile vor fi orientate către Timișoara, sudul județului Timiș, județele învecinate și Serbia.

Perioada de implementare este 2026–2028, cu promovare continuă până în 2030.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta, în colaborare cu structurile de promovare și operatorii.

Indicatorii sunt realizarea brandului, numărul campaniilor, audiența, accesările portalului și numărul solicitărilor turistice.

PROIECTUL 19 – PROGRAMUL DE FORMARE ÎN TURISM, OSPITALITATE ȘI PROMOVARE

Proiectul urmărește dezvoltarea competențelor personalului și operatorilor.

Temele vor include relația cu turistul, alimentație, curățenie, limbi străine, accesibilitate, marketing digital, organizarea evenimentelor, prim ajutor și protejarea patrimoniului.

Perioada de implementare este 2026–2030.

Responsabilii sunt Primăria, operatorii, unitățile de învățământ și furnizorii de formare.

Indicatorii sunt numărul cursurilor, numărul participanților și numărul operatorilor implicați.

PROIECTUL 20 – PROGRAMUL DE PARTENERIATE REGIONALE ȘI TRANSFRONTALIERE

Proiectul urmărește dezvoltarea colaborării cu Timișoara, Banloc, Partoș, Moravița, Vârșeț și alte destinații.

Activitățile includ trasee comune, proiecte, schimburi culturale, promovare, evenimente și participarea la programe transfrontaliere.

Perioada de implementare este 2026–2030.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt numărul parteneriatelor active, numărul proiectelor comune, numărul evenimentelor și numărul materialelor de promovare comună.

PROIECTUL 21 – OBSERVATORUL TURISTIC LOCAL ȘI RAPORTUL ANUAL AL STAȚIUNII

Proiectul urmărește colectarea și analiza datelor privind vizitatorii, înnoptările, gradul de ocupare, biletele la ștrand, evenimentele, satisfacția și investițiile.

Perioada de implementare începe în anul 2026, iar primul raport anual va fi realizat în 2027.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta, cu participarea operatorilor.

Indicatorii sunt existența bazei de date, numărul operatorilor raportori, numărul indicatorilor colectați și publicarea raportului anual.

PROIECTUL 22 – PLANUL MULTIANUAL DE ÎNTREȚINERE A INFRASTRUCTURII TURISTICE

Proiectul urmărește asigurarea mentenanței Ștrandului Termal, parcului, semnalizării, mobilierului, obiectivelor culturale, traseelor și spațiilor pentru evenimente.

Planul va cuprinde lucrările, frecvența, responsabilul, costurile orientative și sursele bugetare.

Perioada de elaborare este 2026–2027, iar aplicarea va continua până în 2030 și ulterior.

Responsabilul principal este Primăria Orașului Deta.

Indicatorii sunt numărul lucrărilor realizate, procentul infrastructurii funcționale, timpul de remediere și numărul sesizărilor soluționate.

11.4. Calendar orientativ de implementare 2026–2030

Anul 2026 reprezintă etapa de organizare, conformare și pregătire.

În anul 2026 vor fi prioritare constituirea Grupului Local de Coordonare, actualizarea criteriilor stațiunii, realizarea registrului turistic, stabilirea valorilor de bază ale indicatorilor, pregătirea portalului, elaborarea identității turistice și pregătirea documentațiilor pentru proiectele de infrastructură.

Tot în anul 2026 vor fi inițiate modernizarea interpretării Muzeului Orașului Deta, planul de mentenanță, inventarul dendrologic al Parcului Anton Kratzer și dezvoltarea produselor „Deta într-o zi” și „Weekend termal și multicultural”.

Anul 2027 reprezintă etapa de lansare a principalelor instrumente turistice.

În anul 2027 trebuie lansate portalul oficial, harta turistică, calendarul anual și primele produse integrate. Vor continua documentațiile pentru modernizarea Ștrandului Termal, traseul de mobilitate, circuitul cultural și proiectul Parcului Anton Kratzer.

În anul 2027 va fi elaborat primul raport anual al stațiunii, pe baza datelor colectate în anul 2026.

Anul 2028 reprezintă etapa de extindere a infrastructurii și digitalizării.

În anul 2028 sunt prioritare implementarea biletelor electronice, rezervarea cazării din ștrand, finalizarea semnalizării principale, dezvoltarea circuitului cultural și începerea traseelor pietonale și cicloturistice.

Vor fi extinse programele de formare, gastronomia multiculturală, parteneriatele și promovarea transfrontalieră.

Anul 2029 reprezintă etapa de consolidare a produselor turistice.

În anul 2029 vor fi urmărite modernizarea serviciilor de agrement, creșterea utilizării cazării, dezvoltarea traseului Deta–Opațița, profesionalizarea evenimentelor și extinderea ofertelor de weekend.

Vor fi evaluate rezultatele proiectelor implementate și vor fi ajustate țintele pentru anul 2030.

Anul 2030 reprezintă etapa de evaluare intermediară și pregătire a următorului ciclu.

În anul 2030 va fi realizată evaluarea intermediară a strategiei, prin analiza tuturor indicatorilor, proiectelor, finanțărilor și rezultatelor.

Pe baza evaluării vor fi stabilite proiectele pentru perioada 2031–2035, inclusiv eventualele investiții de extindere a infrastructurii termale, de cazare, mobilitate și patrimoniu.

11.5. Responsabili, parteneri și mecanism de coordonare

Primăria Orașului Deta este responsabilul principal pentru coordonarea generală a planului de acțiune.

Consiliul Local Deta aprobă bugetele, proiectele, regulamentele, parteneriatele și rapoartele anuale.

Grupul Local de Coordonare pentru Turism asigură consultarea, corelarea calendarului și implicarea actorilor.

Administratorul Ștrandului Termal răspunde de proiectele privind agreementul termal, serviciile, cazarea și evidența vizitatorilor.

Centrul Cultural și muzeul răspund de programele culturale, patrimoniu, expoziții și evenimente.

Operatorii economici răspund de serviciile private, clasificări, calitate, rezervări, promovare și raportarea datelor agregate.

Partenerii instituționali pot include Consiliul Județean Timiș, autoritățile pentru turism, cultură și mediu, structurile de promovare, instituțiile de învățământ, organizațiile regionale și partenerii din Serbia.

Mecanismul de coordonare va include întâlniri trimestriale, plan anual de acțiune, raport semestrial intern și raport anual public.

Pentru fiecare proiect va fi desemnat un coordonator de proiect, care va urmări calendarul, bugetul, documentele, riscurile și indicatorii.

11.6. Rezultate scontate – outcomes – la nivelul Stațiunii Turistice Deta

Primul rezultat scontat este menținerea statutului de stațiune turistică de interes local și creșterea capacității administrației de monitorizare a criteriilor.

Al doilea rezultat este consolidarea Ștrandului Termal ca principal motiv de vizitare și creșterea calității serviciilor oferite.

Al treilea rezultat este creșterea duratei șederii și a numărului de înnoptări prin dezvoltarea unor produse de una și două zile.

Al patrulea rezultat este creșterea vizibilității Detei pe piața regională și transfrontalieră.

Al cincilea rezultat este integrarea patrimoniului cultural și multicultural în oferta turistică.

Al șaselea rezultat este creșterea utilizării Parcului Anton Kratzer ca spațiu turistic, recreativ și educativ.

Al șaptelea rezultat este îmbunătățirea mobilității între gară, centru, parc și ștrand.

Al optulea rezultat este profesionalizarea evenimentelor și creșterea participării vizitatorilor din afara orașului.

Al nouălea rezultat este dezvoltarea gastronomiei și a produselor locale.

Al zecelea rezultat este creșterea gradului de digitalizare a informării, rezervării și monitorizării.

Al unsprezecelea rezultat este atragerea investițiilor private și dezvoltarea unor noi inițiative economice.

Al doisprezecelea rezultat este formarea resurselor umane și creșterea calității ospitalității.

Al treisprezecelea rezultat este protejarea patrimoniului natural, cultural și arheologic.

Al paisprezecelea rezultat este consolidarea colaborării dintre administrație, mediul privat și comunitate.

11.7. Indicatori de performanță – KPI – cadrul de monitorizare

Indicatorii administrativi vor urmări numărul verificărilor criteriilor, gradul de conformare, numărul documentelor actualizate și numărul măsurilor de remediere.

Indicatorii de circulație turistică vor urmări sosirile, înnoptările, durata medie a șederii, gradul de ocupare și proveniența turiștilor.

Indicatorii Ștrandului Termal vor urmări numărul intrărilor, gradul de utilizare a cazării, ponderea biletelor electronice, consumurile și satisfacția utilizatorilor.

Indicatorii privind infrastructura vor urmări numărul obiectivelor semnalizate, lungimea traseelor, numărul dotărilor modernizate, accesibilitatea și starea de funcționare.

Indicatorii culturali vor urmări numărul vizitatorilor muzeului, tururilor ghidate, evenimentelor, participanților și activităților educative.

Indicatorii digitali vor urmări accesările portalului, rezervările, biletele online, utilizarea hărții și interacțiunea cu materialele digitale.

Indicatorii economici vor urmări numărul operatorilor, investițiilor, locurilor de muncă, produselor turistice și inițiativelor locale.

Indicatorii de parteneriat vor urmări numărul acordurilor active, proiectelor comune, evenimentelor și schimburilor transfrontaliere.

Indicatorii de mediu vor urmări suprafața spațiilor întreținute, arborii inventariați, acțiunile de protejare, cantitatea de deșeuri colectată și activitățile de educație.

Indicatorii de satisfacție vor urmări evaluarea curățeniei, siguranței, accesului, serviciilor, informației și raportului calitate-preț.

Pentru fiecare indicator vor fi stabilite valoarea de bază, valoarea anuală, ținta pentru 2030, sursa datelor și responsabilul cu raportarea.

11.8. Mecanism de monitorizare, raportare și revizuire anuală

Monitorizarea va fi coordonată de Primăria Orașului Deta.

Datele vor fi colectate trimestrial sau anual, în funcție de natura indicatorului.

Administratorul Ștrandului Termal va transmite date privind intrările, cazarea și serviciile.

Operatorii de cazare vor transmite date agregate privind sosirile, înnoptările și gradul de ocupare.

Organizatorii de evenimente vor transmite date privind participanții, proveniența, costurile și rezultatele.

Compartimentele Primăriei vor transmite date privind investițiile, contractele, infrastructura și bugetele.

Raportul anual va cuprinde stadiul proiectelor, indicatorii, bugetele, rezultatele, întârzierile, riscurile și măsurile propuse.

Raportul va fi analizat de Grupul Local de Coordonare, prezentat Consiliului Local și publicat pe site-ul administrației.

Planul anual de acțiune va fi actualizat în funcție de rezultatele raportului, finanțările disponibile și modificările legislative.

În anul 2030 va fi realizată evaluarea intermediară, care va analiza relevanța obiectivelor, eficiența proiectelor, gradul de atingere a Țintelor și necesitatea revizuirii strategiei pentru perioada 2031–2035.

11.9. Riscuri de implementare și măsuri de atenuare – sinteză

Riscul lipsei finanțării va fi redus prin etapizare, prioritizare, pregătirea proiectelor mature și combinarea surselor locale, naționale, europene și private.

Riscul întârzierii proiectelor va fi redus prin pregătirea anticipată a documentațiilor, desemnarea responsabililor și monitorizarea contractelor.

Riscul cererii turistice reduse va fi redus prin testarea produselor, promovarea piețelor apropiate și evitarea investițiilor supradimensionate.

Riscul deficitului de personal va fi redus prin formare, colaborarea cu școlile și atragerea persoanelor din localitățile apropiate.

Riscul degradării infrastructurii va fi redus prin planul multianual de mentenanță și alocarea anuală a fondurilor necesare.

Riscul afectării patrimoniului va fi redus prin studii, avize, specialiști și monitorizarea intervențiilor.

Riscul degradării mediului va fi redus prin regulamente, colectarea deșeurilor, protejarea arborilor și controlul activităților în parc.

Riscul informațiilor neactualizate va fi redus prin desemnarea unui administrator unic al datelor turistice.

Riscul colaborării reduse dintre operatori va fi diminuat prin Grupul Local de Coordonare și întâlniri periodice.

Riscul neîndeplinirii criteriilor stațiunii va fi redus prin verificarea anuală și remedierea rapidă a deficiențelor.

Riscul reputațional va fi redus prin monitorizarea recenziilor, îmbunătățirea serviciilor și comunicarea transparentă.

Riscurile climatice vor fi gestionate prin umbrire, protejarea vegetației, eficiența utilizării apei și planuri pentru fenomene meteorologice extreme.

11.10. Concluzii

Planul de acțiune pentru perioada 2026–2030 oferă cadrul operațional pentru transformarea Stațiunii Turistice Deta într-o destinație termală, verde și multiculturală mai bine organizată și mai vizibilă.

Prioritățile imediate sunt menținerea conformării, constituirea structurii de coordonare, realizarea registrului turistic, digitalizarea, semnalizarea, dezvoltarea produselor integrate și consolidarea Ștrandului Termal.

Investițiile fizice trebuie asociate cu servicii, promovare, întreținere și monitorizare. Modernizarea infrastructurii nu va produce efecte durabile în lipsa unei administrări eficiente și a colaborării dintre actorii locali.

Portofoliul propus urmărește dezvoltarea graduală și evitarea proiectelor supradimensionate. În prima etapă sunt prioritare organizarea și valorificarea resurselor existente, iar extinderea infrastructurii va fi realizată în funcție de cererea măsurată și finanțările atrase.

Rezultatele urmărite sunt creșterea numărului de vizitatori și înnoptări, prelungirea șederii, îmbunătățirea serviciilor, dezvoltarea produselor turistice, creșterea participării la evenimente, protejarea patrimoniului și consolidarea economiei locale.

Implementarea va fi evaluată anual prin indicatori de performanță, iar în anul 2030 va fi realizată evaluarea intermediară a strategiei.

Succesul planului depinde de continuitatea administrativă, pregătirea proiectelor, implicarea mediului privat, participarea comunității și integrarea Detei în rețelele turistice regionale și transfrontaliere.

CAPITOLUL XII

PROIECTE PENTRU DEZVOLTAREA STAȚIUNII TURISTICE DETA

Portofoliul de proiecte al Orașului Deta reprezintă una dintre componentele principale care susțin dezvoltarea și menținerea statutului de stațiune turistică de interes local. Proiectele implementate în ultimii ani nu au avut exclusiv o destinație turistică, însă numeroase investiții realizate în infrastructură, mobilitate, cultură, servicii sociale, sănătate, eficiență energetică, spații publice și digitalizare contribuie direct sau indirect la îmbunătățirea condițiilor oferite vizitatorilor.

Dezvoltarea unei stațiuni turistice nu depinde numai de existența unor obiective de agrement și cazare. Calitatea drumurilor, iluminatul public, spațiile verzi, serviciile medicale, infrastructura pentru biciclete, curățenia, siguranța, accesibilitatea, aspectul centrului urban și calitatea clădirilor publice influențează experiența turistică și imaginea generală a destinației.

Raportul administrației locale pentru anul 2024 consemnează investiții executate în valoare de aproximativ 18,44 milioane lei, în domenii precum eficiența energetică, infrastructura socială, mobilitatea, transportul verde, sistemele inteligente, patrimoniul cultural, infrastructura sportivă și serviciile publice. Bugetul aprobat pentru anul 2026 asigură continuarea proiectelor aflate în implementare, inclusiv a celor finanțate prin Planul Național de Redresare și Reziliență.

Portofoliul prezentat în acest capitol este structurat în trei categorii: proiecte finalizate sau cu perioadă de implementare încheiată, proiecte aflate în implementare ori în pregătire și proiecte propuse pentru perioada 2026–2035.

Pentru fiecare proiect trebuie menținută o fișă actualizată care să cuprindă titlul, obiectivul, sursa de finanțare, valoarea, perioada de implementare, stadiul fizic, stadiul financiar, responsabilul și contribuția la dezvoltarea turistică a orașului.

12.1. PORTOFOLIUL PROIECTELOR FINALIZATE ÎN DEZVOLTAREA ORAȘULUI DETA

Portofoliul proiectelor finalizate demonstrează capacitatea administrației locale de a pregăti și implementa investiții din surse europene, naționale și locale. Cele mai relevante proiecte pentru dezvoltarea turistică și urbană sunt prezentate în continuare.

1. Reabilitarea și modernizarea sistemului de iluminat public din Orașul Deta

Proiectul „Reabilitare și modernizare sistem iluminat public în Orașul Deta, prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente și modernizarea punctelor de aprindere existente” a fost finalizat în luna decembrie 2023.

Investiția a fost finanțată prin Programul Operațional Regional 2014–2020 și a avut o valoare totală de aproximativ 3,37 milioane lei. Prin proiect au fost instalate 707 corpuri de iluminat, 707 puncte luminoase au fost integrate într-un sistem de telegestiune, au fost montați 21 de stâlpi noi și doi stâlpi fotovoltaici.

Proiectul contribuie la creșterea siguranței nocturne, reducerea consumului de energie, îmbunătățirea aspectului urban și crearea unor condiții mai bune pentru desfășurarea evenimentelor și deplasarea vizitatorilor după lăsarea serii.

2. Îmbunătățirea calității vieții prin reabilitarea locuințelor sociale și realizarea pistelor pentru biciclete

Proiectul cu codul SMIS 123502 a urmărit reabilitarea și consolidarea unor clădiri transformate în locuințe sociale și realizarea infrastructurii de mobilitate în zona străzilor Mihai Eminescu, 1 Mai și Avram Iancu.

Prin proiect au fost prevăzute 11 locuințe sociale, piste pentru biciclete, accese la proprietăți și acces auto. Valoarea totală a proiectului a fost de aproximativ 5,55 milioane lei, iar perioada de implementare menționată în documentația oficială s-a încheiat la 31 decembrie 2022.

Componenta de mobilitate contribuie la extinderea infrastructurii pentru biciclete și la îmbunătățirea legăturilor dintre cartierele orașului, reprezentând o bază pentru dezvoltarea viitoare a mobilității turistice.

3. Îmbunătățirea calității vieții populației Orașului Deta prin crearea unor noi structuri sociale

Proiectul cu codul SMIS 123501 a fost implementat de Orașul Deta în parteneriat cu Fundația Filantropia și a avut ca obiective construirea unei creșe cu 40 de locuri, a unui centru de zi pentru persoane vârstnice cu 50 de locuri și a unei cantine sociale cu 50 de locuri.

Proiectul a inclus, de asemenea, realizarea a aproximativ 2.458 m de pistă pentru biciclete, rigole și o parcare. Valoarea totală a investiției a fost de aproximativ 10,72 milioane lei, iar perioada de implementare prevăzută s-a încheiat la 31 decembrie 2023.

Investiția contribuie la îmbunătățirea calității vieții, la dezvoltarea infrastructurii sociale și la extinderea mobilității nemotorizate. Serviciile sociale și infrastructura pentru vârstnici sunt relevante și pentru profilul unei stațiuni orientate către seniori, accesibilitate și agrement termal.

4. Proiectul „Curcubeul Multiculturalității în zona Timiș–Torontal–Bârzava”

Proiectul cultural a fost finanțat prin axa LEADER a Programului Național de Dezvoltare Rurală și a avut o valoare totală de aproximativ 26.991 euro, dintre care 20.000 euro valoare eligibilă.

Proiectul a urmărit promovarea caracterului multiethnic al zonei, conservarea tradițiilor, organizarea Festivalului Etniilor, realizarea unor ateliere de meșteșuguri, prezentarea costumelor tradiționale și implicarea comunităților română, maghiară, germană, sârbă, bulgară, slovacă și romă.

Evenimentul de închidere a proiectului a avut loc la 1 aprilie 2025. Prin proiect au fost dezvoltate materiale culturale și documentare, au fost achiziționate costume și a fost consolidată cooperarea dintre comunitățile etnice din microregiune. Rezultatele pot fi integrate în expoziția Muzeului Orașului Deta, în evenimente și în produsele turistice multiculturale.

5. Reabilitarea energetică a Muzeului Orașului Deta

Proiectul „Reabilitarea energetică a Muzeului Orașului Deta, strada Mihai Viteazu nr. 2” a fost finalizat în anul 2026 și a fost finanțat prin Planul Național de Redresare și Reziliență.

Valoarea totală a proiectului a fost de aproximativ 817.076 lei. Lucrările au urmărit creșterea performanței energetice a clădirii, reducerea consumurilor, îmbunătățirea confortului interior, modernizarea infrastructurii culturale și ameliorarea aspectului urbanistic.

Finalizarea proiectului creează condițiile necesare pentru reorganizarea expoziției muzeale și transformarea muzeului într-un centru de interpretare a istoriei, multiculturalității și patrimoniului local.

6. Proiectul de dotare a Camerei de gardă și a Compartimentului ATI

În anul 2024 a fost implementat și finalizat proiectul de dotare a Camerei de gardă și a Compartimentului ATI din cadrul Spitalului Orășenesc Deta, finanțat prin Programul Operațional Infrastructură Mare, cu o valoare de aproximativ 2,40 milioane lei.

Investiția îmbunătățește capacitatea de răspuns medical și siguranța generală a orașului. Existența serviciilor medicale moderne reprezintă un avantaj pentru o stațiune turistică frecventată de familii, seniori și persoane care utilizează infrastructura termală și sportivă.

7. Consolidarea capacității unităților de învățământ în contextul pandemiei

Proiectul cu codul SMIS 144343 a urmărit dotarea unităților de învățământ din Orașul Deta cu echipamente și materiale necesare gestionării riscurilor sanitare. Documentația programului indica o valoare eligibilă de aproximativ 441.061 lei și finalizarea perioadei de implementare la 31 decembrie 2022.

Deși nu este un proiect turistic direct, acesta a contribuit la siguranța comunității, la consolidarea infrastructurii educaționale și la creșterea capacității locale de gestionare a situațiilor de urgență.

Portofoliul proiectelor finalizate indică o orientare constantă către modernizarea serviciilor publice, eficiență energetică, patrimoniu cultural, mobilitate, incluziune socială și calitatea spațiului urban. Aceste domenii reprezintă componente obligatorii ale unei destinații turistice funcționale.

12.2. STRUCTURAREA PORTOFOLIULUI DE PROIECTE FINALIZATE

Portofoliul proiectelor finalizate poate fi structurat pe șase domenii majore.

Prima categorie este reprezentată de proiectele cu impact turistic și cultural direct. În această categorie intră reabilitarea energetică a Muzeului Orașului Deta și proiectul „Curcubeul Multiculturalității”. Aceste proiecte consolidează patrimoniul cultural, identitatea locală și capacitatea orașului de a dezvolta turism cultural și de evenimente.

A doua categorie cuprinde proiectele de mobilitate și regenerare urbană. Pistele de biciclete realizate în cadrul proiectelor cu codurile SMIS 123501 și 123502, modernizarea acceselor și amenajarea parcărilor contribuie la conectarea cartierelor și la dezvoltarea deplasărilor nemotorizate.

A treia categorie este reprezentată de proiectele de eficiență energetică și protecție a mediului. Modernizarea iluminatului public și reabilitarea energetică a muzeului reduc costurile de funcționare și îmbunătățesc imaginea și confortul spațiului urban.

A patra categorie cuprinde proiectele sociale și de incluziune. Creșa, centrul de zi pentru persoane vârstnice, cantina socială și locuințele sociale îmbunătățesc calitatea vieții și contribuie la menținerea unei comunități funcționale și echilibrate.

A cincea categorie este reprezentată de proiectele de sănătate și siguranță. Dotarea Camerei de gardă și a Compartimentului ATI contribuie la capacitatea orașului de a răspunde nevoilor locuitorilor și vizitatorilor.

A șasea categorie cuprinde proiectele educaționale și comunitare, care susțin formarea resurselor umane, implicarea tinerilor și păstrarea tradițiilor.

Structurarea evidențiază faptul că dezvoltarea turistică a Detei este susținută de un sistem de investiții urbane și sociale, nu numai de intervenții realizate în interiorul Ștrandului Termal.

12.3. TABEL SINTETIC – PROGRAME EUROPENE, INTERNAȚIONALE, PUBLICE, PRIVATE ȘI ALTE SURSE RELEVANTE PENTRU UNITĂȚILE ADMINISTRATIV-TERITORIALE

Accesarea finanțărilor trebuie realizată numai în baza ghidurilor și apelurilor valabile la momentul depunerii. Eligibilitatea UAT Orașul Deta, a partenerilor și a cheltuielilor trebuie verificată separat pentru fiecare apel.

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș • Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511
primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

Programul sau instrumentul	Tipul finanțării	Domenii relevante pentru Stațiunea Turistică Deta	Posibili solicitanți sau parteneri
Programul Regional Vest 2021–2027	Fonduri europene gestionate regional	Regenerare urbană, spații publice, infrastructură verde, mobilitate sustenabilă, eficiență energetică, patrimoniu, educație, digitalizare	UAT Orașul Deta, instituții publice și parteneriate eligibile
Interreg IPA România–Serbia 2021–2027	Cooperare transfrontalieră	Turism și cultură, sănătate, educație, protecția mediului, biodiversitate, climă, energie și cooperare instituțională	Orașul Deta împreună cu parteneri din Serbia
Programul Dezvoltare Durabilă și Tranziție Justă 2021–2027	Fonduri europene naționale	Apă și apă uzată, deșeuri, biodiversitate, adaptare climatică, eficiență energetică și surse regenerabile	UAT, operatori regionali și instituții publice
Programul Sănătate 2021–2027	Fonduri europene pentru sănătate	Infrastructură medicală, prevenție, digitalizare medicală, eHealth și servicii comunitare	Spitalul Orășenesc Deta, UAT și parteneri sanitari
Programul Educație și Ocupare 2021–2027	Fonduri europene sociale	Formare profesională, competențe în turism și HoReCa, ocupare, antreprenariat și educație	Instituții publice, școli, furnizori de formare și parteneriate
Planul Național de Redresare și Reziliență	Fonduri europene și naționale, pentru contractele existente	Finalizarea proiectelor contractate în eficiență energetică, mobilitate, digitalizare, transport și deșeuri	UAT și instituțiile beneficiare ale contractelor existente
CERV – Cetățeni, Egalitate, Drepturi și Valori	Program european direct	Înfrățiri, rețele de orașe, participare civică, memorie europeană și multiculturalitate	Orașul Deta, orașe înfrățite, ONG-uri și parteneri europeni
Europa Creativă	Program european direct	Patrimoniu, cultură, expoziții, festivaluri, cooperare artistică și digitizarea patrimoniului	Instituții culturale, ONG-uri, UAT în parteneriat și organizații europene
LIFE 2021–2027	Program european direct pentru mediu și climă	Biodiversitate, natură, economie circulară, adaptare climatică, energie curată și educație ecologică	UAT, autorități de mediu, ONG-uri, universități și parteneriate
Erasmus+	Program european direct	Sport, tineret, formare, schimburi, educație, voluntariat și cooperare cu Balcanii de Vest	Cluburi sportive, școli, UAT, ONG-uri și instituții culturale
DR-36 LEADER – Planul Strategic PAC 2023–2027	Dezvoltare locală prin GAL	Cultură, produse locale, servicii, cooperare, patrimoniu, evenimente și	Entități publice și private eligibile prin strategia GAL

Programul sau instrumentul	Tipul finanțării	Domenii relevante pentru Stațiunea Turistică Deta	Posibili solicitanți sau parteneri
Programele Administrației Fondului pentru Mediu	Fonduri publice naționale	inițiative comunitare Iluminat, mobilitate verde, stații de încărcare, energie regenerabilă, spații verzi și deșeuri	UAT și instituții publice, conform sesiunilor active
Programul național „Anghel Saligny”	Buget de stat	Drumuri, poduri, alimentare cu apă, canalizare și infrastructură locală de bază	UAT Orașul Deta
InvestEU și instrumentele Băncii Europene de Investiții	Împrumuturi, garanții și instrumente financiare	Infrastructură durabilă, energie, mobilitate, turism, patrimoniu și investiții private	UAT, operatori publici, societăți și investitori
Parteneriate public-private, concesiuni și asocieri	Capital public și privat	Dezvoltarea Ștrandului Termal, wellness, cazare, camping, alimentație, servicii și parcuri	UAT și investitori privați
Bugetul local și bugetul Consiliului Județean Timiș	Fonduri publice locale și județene	Cofinanțare, proiectare, întreținere, promovare, evenimente și investiții de interes local	Orașul Deta și instituțiile subordonate
Sponsorizări, donații și responsabilitate socială corporativă	Surse private	Evenimente, cultură, sport, mobilier urban, spații verzi, promovare și activități comunitare	Societăți comerciale, asociații și fundații

Programul Regional Vest dispune de priorități pentru regiune inteligentă, verde, conectată, cu mobilitate sustenabilă, educație, patrimoniu și regenerare urbană. Acesta reprezintă principala sursă regională pentru proiectele urbane integrate ale Detei.

Programul Interreg IPA România–Serbia are un buget total de aproximativ 87,73 milioane euro și finanțează proiecte în domeniile protecției mediului, adaptării climatice, sănătății, educației, turismului, culturii și cooperării transfrontaliere. Județul Timiș face parte din aria eligibilă.

Programul Dezvoltare Durabilă și Tranziție Justă susține investiții în apă, canalizare, managementul deșeurilor, biodiversitate, adaptare climatică, eficiență energetică și energie regenerabilă, iar Programul Sănătate și Programul Educație și Ocupare pot susține infrastructura medicală, formarea profesională și dezvoltarea competențelor locale.

CERV permite participarea municipalităților la proiecte de înfrățire și rețele de orașe, iar apelul pentru înfrățiri din anul 2026 prevede implicarea municipalităților din cel puțin două țări eligibile. Programul este adecvat pentru relațiile Detei cu localitățile partenere și pentru proiectele de multiculturalitate și participare civică.

Europa Creativă susține diversitatea culturală, patrimoniul și cooperarea dintre organizații culturale europene, iar LIFE finanțează proiecte privind natura, biodiversitatea, economia circulară, calitatea vieții, adaptarea climatică și tranziția energetică.

Erasmus+ permite participarea autorităților locale, instituțiilor educaționale și cluburilor la proiecte de sport, formare, tineret și cooperare. Acesta poate susține competițiile sportive, pregătirea personalului, schimburile de experiență și parteneriatele cu organizații din Serbia și alte state europene.

DR-36 LEADER este implementat prin Grupurile de Acțiune Locală și poate finanța entități publice și private, în funcție de intervențiile și condițiile prevăzute în strategia locală a GAL.

InvestEU și instrumentele Băncii Europene de Investiții pot mobiliza capital public și privat pentru infrastructură durabilă, energie, digitalizare, servicii sociale, patrimoniu și turism. Aceste instrumente sunt adecvate proiectelor de amploare care nu pot fi susținute exclusiv prin granturi.

12.4. CONCLUZII PRIVIND PORTOFOLIUL PROIECTELOR FINALIZATE

Portofoliul proiectelor finalizate arată că Orașul Deta dispune de experiență în utilizarea Programului Operațional Regional, Programului Operațional Infrastructură Mare, PNRR, PNDR–LEADER, programelor transfrontaliere și bugetelor naționale și locale.

Investițiile au creat o bază favorabilă dezvoltării turistice prin modernizarea iluminatului, extinderea infrastructurii pentru biciclete, dezvoltarea serviciilor sociale și medicale, reabilitarea muzeului și promovarea multiculturalității.

Cel mai important proiect turistic și cultural finalizat recent este reabilitarea energetică a Muzeului Orașului Deta. Aceasta permite dezvoltarea expoziției și integrarea muzeului în circuitul turistic central.

Proiectul „Curcubeul Multiculturalității” a demonstrat capacitatea orașului de a transforma diversitatea comunității într-un program cultural coerent, care poate fi continuat prin festivaluri, tururi, expoziții și produse turistice.

Infrastructura pentru biciclete realizată prin proiectele sociale poate fi conectată cu viitoarele piste Deta–Opațița și cu traseele dintre gară, centru, parc și Ștrandul Termal.

Proiectele finalizate trebuie promovate și utilizate activ. O investiție produce efecte turistice numai dacă este întreținută, integrată în trasee, inclusă în materialele de promovare și utilizată constant de comunitate și vizitatori.

12.5. PROIECTE ÎN CURS DE DESFĂȘURARE SAU ÎN PREGĂTIRE

1. Amenajarea Centrului de recuperare pentru persoane cu dizabilități în cadrul Ștrandului Termal Deta

Proiectul „Servicii de sănătate și îngrijire socială conectate în regiunea de frontieră – Health and longevity”, cod RORS00223, este finanțat prin Programul Interreg IPA România–Serbia.

În anul 2025 au fost derulate procedurile pentru proiectarea tehnică și asistența proiectantului, iar în mai 2026 administrația locală a inițiat achiziția serviciilor de dirigenție de șantier. Aceste etape indică trecerea proiectului către faza de realizare a investiției.

Centrul este amplasat în incinta Ștrandului Termal și va consolida profilul de accesibilitate, recuperare și servicii sociale al complexului.

2. Amenajarea zonei centrale Calea Victoriei și strada Înfrățirii

În aprilie 2026 a fost inițiată procedura pentru obținerea acordului de mediu pentru amenajarea zonei centrale. La 29 mai 2026, Orașul Deta și Consiliul Județean Timiș au semnat un parteneriat prin care administrația județeană va sprijini financiar proiectul.

Investiția urmărește modernizarea spațiului public, creșterea atractivității centrului și îmbunătățirea condițiilor pentru locuitori și vizitatori. Proiectul are o relevanță turistică directă deoarece zona se află în apropierea principalelor obiective culturale și religioase.

3. Amenajarea Centrului de colectare prin aport voluntar și construirea insulelor ecologice digitalizate

Proiectul privind construirea a 27 de insule ecologice digitalizate a început în anul 2024 și este finanțat prin PNRR. Investiția urmărește colectarea separată a deșeurilor pe cinci fracții.

Dezvoltarea unui sistem modern de gestionare a deșeurilor contribuie la curățenia orașului, la calitatea spațiului urban și la organizarea sustenabilă a activităților și evenimentelor turistice.

4. Realizarea variantei de ocolire a Orașului Deta

Proiectul este finanțat prin Programul național „Anghel Saligny”. Contractul de finanțare, menționat de administrația locală, are o valoare de peste 14 milioane lei, iar lucrările erau în desfășurare în anul 2024.

Varianta de ocolire urmărește reducerea traficului de tranzit și a traficului greu din interiorul orașului. Prin diminuarea zgomotului și creșterea siguranței, investiția poate îmbunătăți atractivitatea centrului și accesul către obiectivele turistice.

5. Extinderea rețelelor de apă și canalizare în Deta și Opațița

Orașul Deta a obținut prin PNRR o finanțare nerambursabilă de peste 6,4 milioane lei pentru extinderea sistemelor de apă și canalizare. Proiectul include prelungirea canalizării către Opațița și extinderea rețelelor în satul aparținător.

Investiția este esențială pentru dezvoltarea viitoare a cazării, gastronomiei, traseelor și obiectivelor din Opațița și pentru îmbunătățirea condițiilor de mediu.

6. Pista pentru biciclete Deta–Opațița

Proiectul a fost contractat prin Componenta C10 a PNRR și urmărește dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete între Deta și satul Opațița.

Investiția poate asigura legătura cu patrimoniul rural și arheologic al Opațiței și poate constitui baza unui produs cicloturistic local. Documentațiile și proiectarea au fost inițiate, iar stadiul fizic trebuie actualizat periodic în registrul proiectelor administrației.

7. Realizarea transportului public electric în Orașul Deta și zona periurbană

Proiectul PNRR urmărește dezvoltarea unui sistem de transport public electric și a infrastructurii necesare funcționării acestuia.

Transportul public electric poate conecta gara, centrul orașului, Ștrandul Termal, unitățile de cazare, cartierele și localitatea Opațița. Proiectul este relevant pentru reducerea dependenței vizitatorilor de autoturism și pentru creșterea accesibilității.

8. Sisteme inteligente de transport urban și management urban

Proiectele PNRR urmăresc introducerea sistemelor inteligente pentru transport și managementul serviciilor urbane. Acestea pot include soluții de informare, monitorizare, digitalizare, siguranță și gestionare a mobilității.

Pentru turism, sistemele pot fi utilizate pentru informații privind parcarile, transportul, traseele, evenimentele și fluxurile de vizitatori.

9. Asigurarea infrastructurii pentru transport verde

Proiectul este inclus în portofoliul investițiilor executate și continuate de administrația locală și urmărește dezvoltarea mobilității cu emisii reduse.

El trebuie corelat cu transportul public electric, piste pentru biciclete, parcarile și traseul turistic gară–centru–parc–ștrand.

10. Renovarea energetică a clădirilor rezidențiale multifamiliale

Orașul Deta a contractat prin PNRR mai multe proiecte de renovare energetică a blocurilor, organizate în loturi distincte. Raportul pentru anul 2024 consemnează cheltuieli și activități pentru loturile 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 9.

Modernizarea clădirilor contribuie la îmbunătățirea imaginii urbane, reducerea consumurilor și creșterea calității mediului construit.

11. Eficientizarea energetică a sediului Primăriei Orașului Deta

Proiectul a fost contractat prin Componenta C10 a PNRR și urmărește creșterea performanței energetice a clădirii administrației publice locale.

Clădirea se află în zona centrală, iar reabilitarea acesteia contribuie la îmbunătățirea frontului urban și a imaginii centrului stațiunii.

12. Sistemul centralizat de producere și distribuire a energiei termice geotermale

Proiectul cu codul SMIS 161544 urmărește utilizarea energiei geotermale pentru alimentarea Spitalului Orășenesc Deta și a Liceului Tehnologic „Sfântul Nicolae”.

Valoarea totală prevăzută este de aproximativ 21,56 milioane lei. Proiectul urmărește reducerea emisiilor și a dependenței de combustibili fosili și valorifică o resursă geotermală relevantă pentru identitatea energetică și termală a orașului.

13. Proiectele PNRR ale Spitalului Orășenesc Deta

Raportul pentru anul 2024 menționează două proiecte aflate în derulare: investiții în echipamente și materiale destinate reducerii riscului de infecții nosocomiale, în valoare de aproximativ 16,91 milioane lei, și realizarea unui sistem eHealth integrat și interoperabil, în valoare de aproximativ 1,45 milioane lei.

Aceste proiecte contribuie la creșterea siguranței sanitare și la modernizarea serviciilor medicale disponibile locuitorilor și vizitatorilor.

14. Amenajarea parcărilor, trotuarelor și zonei verzi pe Calea Voitegului

Proiectul urmărește îmbunătățirea infrastructurii pietonale, a parcărilor și a spațiilor verzi într-o zonă importantă de acces în oraș.

Investiția contribuie la siguranța deplasării, la îmbunătățirea aspectului urban și la crearea unor legături mai bune între intrarea în oraș și zona centrală.

15. Sistemizarea zonei Elena Ghenescu

În anul 2025 a fost inițiată procedura pentru realizarea lucrărilor de sistemizare a zonei Elena Ghenescu.

Proiectul are rol în modernizarea cartierului, organizarea circulației, îmbunătățirea spațiilor publice și creșterea calității urbane generale.

12.6. PROIECTE DE VIITOR PENTRU STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Proiectele viitoare sunt propuneri strategice pentru perioada 2026–2035. Introducerea lor în portofoliul de investiții nu echivalează cu existența unei finanțări aprobate. Fiecare proiect va necesita studii, documentații tehnice, avize, aprobarea indicatorilor și identificarea sursei de finanțare.

1. Modernizarea integrată a Ștrandului Termal Deta

Proiectul va urmări modernizarea bazinelor, instalațiilor, vestiarelor, grupurilor sanitare, spațiilor de odihnă, zonelor pentru copii și serviciilor de alimentație.

Se propune creșterea eficienței energetice, îmbunătățirea accesibilității și dezvoltarea programelor pentru familii, seniori și persoane cu mobilitate redusă.

2. Dezvoltarea zonei de wellness și relaxare termală

Proiectul poate include saune modernizate, spații de relaxare, masaje, activități de mișcare în apă și programe de wellness.

Serviciile medicale sau de recuperare vor fi dezvoltate numai în baza autorizărilor și personalului de specialitate.

3. Modernizarea căsuțelor și hostelului din cadrul Ștrandului Termal

Se propun modernizarea spațiilor, organizarea recepției, rezervarea online, dotări pentru familii și accesibilizarea unor camere.

Proiectul trebuie corelat cu dezvoltarea unor pachete de weekend.

4. Amenajarea unei zone pentru rulote și camping turistic

Proiectul poate cuprinde parcele pentru rulote, alimentare cu energie și apă, grupuri sanitare, evacuarea apelor uzate, colectarea deșeurilor și spații de odihnă.

Amplasamentul trebuie stabilit prin documentațiile de urbanism și trebuie să permită accesul către Ștrandul Termal și centrul orașului.

5. Centrul de informare și management al destinației

Se propune organizarea unui punct de informare turistică în zona centrală, în cadrul muzeului sau într-un spațiu public adecvat.

Centrul va furniza hărți, informații, rezervări, ghidaj și promovarea operatorilor locali.

6. Portalul oficial al Stațiunii Turistice Deta

Portalul va reuni cazarea, gastronomia, Ștrandul Termal, obiectivele, evenimentele, traseele, transportul, parcările și serviciile utile.

Se vor integra harta interactivă, biletele, rezervările și conținutul multilingv.

7. Circuitul turistic central al Stațiunii Deta

Proiectul va conecta Turnul Pompierilor, muzeul, bisericile, Piața Pompierilor, Centrul Cultural, biblioteca, Parcul Anton Kratzer, stadionul și Ștrandul Termal.

Circuitul va include semnalizare, coduri QR, iluminat, mobilier și materiale interpretative.

8. Modernizarea expoziției Muzeului Orașului Deta

După reabilitarea energetică a clădirii, este necesară reorganizarea expoziției permanente.

Se propun digitizarea colecțiilor, materiale interactive, prezentarea multiculturalității, istoriei presei, pompierilor, arheologiei și dezvoltării urbane.

9. Traseul dendrologic și istoric din Parcul Anton Kratzer

Proiectul va fi fundamentat printr-un inventar dendrologic și va prezenta arborii, istoria parcului, pârâul Birdeanca, monumentele și biodiversitatea.

Traseul va fi destinat familiilor, elevilor, seniorilor și turiștilor interesați de recreere verde.

10. Coridorul verde-albastru al pârâului Birdeanca

Proiectul poate include refacerea vegetației de mal, curățarea cursului de apă, podețe, zone de observare, traseu pietonal și educație ecologică.

Intervențiile vor respecta funcțiile hidrologice și ecologice ale cursului de apă.

11. Protejarea și punerea în valoare a sitului arheologic Opațița–Călășturi

Etapele propuse sunt delimitarea sitului, eliminarea deșeurilor, cercetarea, conservarea și amenajarea unui punct de interpretare.

Vizitarea va fi organizată numai după asigurarea protecției și siguranței.

12. Traseul cicloturistic Deta–Opațița–Banloc–Partoș

Proiectul va conecta infrastructura locală de biciclete cu obiectivele culturale, religioase și rurale ale zonei.

Realizarea traseului presupune cooperarea cu UAT-urile partenere și asigurarea unor sectoare sigure.

13. Ruta transfrontalieră Deta–Moravița–Vârșeț

Proiectul va integra agrementul termal, multiculturalitatea, patrimoniul urban, gastronomia și evenimentele din România și Serbia.

Ruta poate fi promovată prin Programul Interreg IPA România–Serbia și prin parteneriate între operatori.

14. Programul „Deta într-o zi”

Produsul va reuni vizitarea centrului istoric, muzeului, bisericilor, Parcului Anton Kratzer și Ștrandului Termal.

Programul va fi disponibil pentru turiști individuali, familii și grupuri.

15. Programul „Weekend termal și multicultural”

Pachetul va include una sau două nopți de cazare, acces la Ștrandul Termal, masă, tur cultural și participarea la un eveniment sau activitate locală.

16. Programul gastronomic multicultural

Se propun inventarierea rețetelor, meniuri tematice, degustări, ateliere și integrarea producătorilor locali.

Festivalul Ceaunului poate reprezenta evenimentul-emblemă al produsului gastronomic.

17. Profesionalizarea calendarului de evenimente

Proiectul va urmări stabilirea datelor anuale, promovarea anticipată, rezervarea cazării, planurile de acces și măsurarea participanților.

Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, Crosul Orașului și Festivalul Etniilor vor constitui nucleul calendarului.

18. Dezvoltarea turismului sportiv

Se propun turnee de fotbal și badminton, crosuri, ciclism, programe pentru copii și cantonamente de mici dimensiuni.

Accesul la Ștrandul Termal poate fi integrat în pachetele pentru sportivi.

19. Brandul „Deta termală, verde și multiculturală”

Proiectul va cuprinde identitatea vizuală, sloganul, manualul de brand, materialele promoționale, semnalizarea și promovarea digitală.

20. Observatorul turistic local

Sistemul va colecta date privind vizitatorii, sosirile, înnopțările, biletele, evenimentele, proveniența turiștilor și satisfacția acestora.

21. Rețeaua locală a operatorilor și produselor turistice

Se propune crearea unei forme de colaborare între structurile de cazare, restaurante, producători, administratorul ștrandului, muzeu și organizatorii de evenimente.

22. Programul de stimulare a investițiilor private

Programul poate include promovarea terenurilor și spațiilor disponibile, dialog cu investitorii, facilitarea accesului la informații și integrarea proiectelor private în oferta destinației.

12.7. PROIECTELE – ENUMERARE ȘI STADIU, ORAȘUL DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Situația sintetică a principalelor proiecte relevante este următoarea:

- 1.Reabilitarea și modernizarea iluminatului public – finalizat în decembrie 2023.
- 2.Reabilitarea locuințelor sociale și realizarea pistelor pentru biciclete, cod SMIS 123502 – perioadă de implementare încheiată la 31 decembrie 2022.

-
3. Crearea noilor structuri sociale și realizarea infrastructurii velo, cod SMIS 123501 – perioadă de implementare încheiată la 31 decembrie 2023.
 4. Curcubeul Multiculturalității – proiect cultural finalizat, cu eveniment de închidere în aprilie 2025.
 5. Reabilitarea energetică a Muzeului Orașului Deta – finalizată în anul 2026.
 6. Dotarea Camerei de gardă și Compartimentului ATI – finalizată în anul 2024.
 7. Centrul de recuperare din cadrul Ștrandului Termal – în implementare, cu proiectare realizată și procedură de dirigenție de șantier inițiată în 2026.
 8. Amenajarea zonei centrale Calea Victoriei și strada Înfrățirii – în pregătire, cu procedură de mediu și parteneriat de finanțare cu Consiliul Județean Timiș.
 9. Varianta de ocolire a Orașului Deta – proiect finanțat prin „Anghel Saligny”, cu lucrări documentate în desfășurare.
 10. Extinderea rețelilor de apă și canalizare Deta–Opațița – proiect finanțat și aflat în implementare.
 11. Pista pentru biciclete Deta–Opațița – proiect PNRR contractat, aflat în pregătire și implementare.
 12. Realizarea transportului public electric – proiect PNRR contractat.
 13. Sisteme inteligente de transport urban – proiect PNRR contractat.
 14. Sisteme inteligente de management urban – proiect PNRR contractat.
 15. Asigurarea infrastructurii pentru transport verde – proiect aflat în portofoliul de implementare.
 16. Renovarea energetică a clădirilor rezidențiale multifamiliale – proiecte PNRR aflate în implementare pe loturi.
 17. Eficientizarea energetică a sediului Primăriei – proiect PNRR contractat.
 18. Sistemul centralizat geotermal pentru Spitalul Orășenesc și Liceul Tehnologic – proiect finanțat și aflat în implementare sau continuare.
 19. Reducerea riscului de infecții nosocomiale la Spitalul Orășenesc – proiect PNRR aflat în derulare.
 20. Sistemul eHealth al Spitalului Orășenesc – proiect PNRR aflat în derulare.
 21. Construirea insulelor ecologice digitalizate – proiect PNRR aflat în implementare.
 22. Centrul de colectare a deșeurilor prin aport voluntar – proiect aflat în pregătire și implementare.
 23. Amenajarea parcărilor, trotuarelor și zonei verzi pe Calea Voitegului – proiect aflat în pregătire și implementare.
 24. Sistematizarea zonei Elena Ghenescu – proiect pentru care au fost inițiate proceduri de achiziție în anul 2025.
 25. Modernizarea integrată a Ștrandului Termal – propunere strategică pentru perioada 2026–2035.
 26. Dezvoltarea zonei de wellness – propunere strategică.
 27. Modernizarea căsuțelor și hostelului Ștrandului Termal – propunere strategică.
 28. Amenajarea zonei de camping și rulote – propunere strategică.
 29. Centrul de informare turistică și management al destinației – propunere strategică.
 30. Portalul turistic și harta interactivă – propunere strategică cu prioritate pentru perioada 2026–2028.
-

31. Circuitul turistic central – propunere strategică cu prioritate pentru perioada 2026–2029.
32. Modernizarea expoziției muzeale – propunere strategică.
33. Traseul dendrologic al Parcului Anton Kratzer – propunere strategică.
34. Coridorul verde-albastru Birdeanca – propunere strategică.
35. Punerea în valoare a sitului arheologic Opațița–Călășturi – propunere strategică dependentă de cercetare și avizare.
36. Traseul cicloturistic Deta–Opațița–Banloc–Partoș – propunere regională.
37. Ruta transfrontalieră Deta–Moravița–Vârșeț – propunere de cooperare româno-sârbă.
38. Programul „Deta într-o zi” – produs turistic propus.
39. Programul „Weekend termal și multicultural” – produs turistic propus.
40. Programul gastronomic multicultural – propunere strategică.
41. Profesionalizarea evenimentelor – program permanent propus.
42. Dezvoltarea turismului sportiv – program propus.
43. Brandul turistic al Stațiunii Deta – proiect de marketing propus.
44. Observatorul turistic local – proiect de management și monitorizare propus.
45. Rețeaua locală a operatorilor turistici – proiect de cooperare propus.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI

Orașul Deta dispune de un portofoliu consistent de proiecte finalizate, în curs și planificate, care contribuie la dezvoltarea infrastructurii, serviciilor publice, mobilității, patrimoniului, sănătății și calității spațiului urban.

Proiectele finalizate demonstrează capacitatea administrației locale de a atrage și utiliza finanțări europene și naționale. Reabilitarea muzeului, modernizarea iluminatului, dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete și proiectul multicultural constituie investiții cu relevanță directă pentru turism.

Proiectele aflate în implementare pot îmbunătăți substanțial profilul destinației. Centrul de recuperare din cadrul Ștrandului Termal, amenajarea centrului, transportul electric, infrastructura velo, varianta de ocolire și extinderea utilităților pot crește accesibilitatea, confortul și atractivitatea stațiunii.

Proiectele viitoare trebuie selectate și etapizate în funcție de impact, maturitate, cerere, costuri de funcționare și posibilitatea de finanțare. Prioritatea trebuie acordată intervențiilor care conectează Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, centrul istoric, muzeul, cazarea, gastronomia și evenimentele.

Portofoliul trebuie actualizat anual. Fiecare proiect va avea o fișă tehnică și financiară, un responsabil, un calendar, indicatori și un stadiu clar.

Prin corelarea proiectelor finalizate, în curs și viitoare, Deta poate transforma investițiile urbane într-un sistem turistic integrat și poate consolida statutul de destinație termală, verde și multiculturală a sudului Banatului.

SURSE DE FINANȚARE PENTRU PROIECTELE DE DEZVOLTARE TURISTICĂ ALE STAȚIUNII TURISTICE DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

1. Considerații generale

Implementarea Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 necesită un mecanism mixt de finanțare, bazat pe combinarea:

- fondurilor europene structurale și de cooperare teritorială;
- programelor naționale;

- bugetului local și județean;
- granturilor culturale, de mediu și educaționale;
- instrumentelor financiare europene și internaționale;
- investițiilor private;
- parteneriatelor public–private;
- sponsorizărilor, donațiilor și veniturilor proprii;
- finanțărilor aferente viitoarei perioade europene 2028–2034.

La data de **20 iulie 2026**, o parte dintre apelurile perioadei 2021–2027 sunt deja închise sau au bugetele angajate. Prin urmare, strategia nu trebuie să indice un singur program pentru fiecare investiție, ci minimum două-trei variante alternative de finanțare, inclusiv pregătirea pentru viitoarea perioadă de programare.

2. Surse europene gestionate la nivel regional și național

2.1. Programul Regional Vest 2021–2027

Programul Regional Vest reprezintă principala sursă europeană pentru investițiile urbane ale Orașului Deta. ADR Vest este autoritatea de management a programului, iar domeniile finanțate includ dezvoltarea urbană integrată, regenerarea spațiilor publice, infrastructura verde, mobilitatea, eficiența energetică, patrimoniul cultural, digitalizarea și sprijinirea întreprinderilor.

Proiecte din strategia Deta care pot fi corelate

- regenerarea centrului orașului;
- Promenada culturală a Detei;
- amenajarea și modernizarea parcurilor;
- traseul pietonal și cicloturistic Deta–Opățița;
- infrastructură verde-albastră;
- modernizarea clădirilor publice;
- accesibilizarea obiectivelor;
- iluminat arhitectural;
- digitalizarea administrației și a serviciilor publice;
- soluții Smart City și Smart Tourism;
- modernizarea infrastructurii culturale;
- sprijinirea microîntreprinderilor din turism, alimentație publică, agrement și servicii.

Programul Regional Vest a finanțat prin intervenția de revitalizare și regenerare urbană amenajarea piețelor, parcurilor, zonelor de promenadă și a altor spații publice, solicitanții eligibili fiind inclusiv primăriile de orașe. În apelul competitiv lansat în 2025, contribuția minimă a solicitantului a fost de 2%, însă condițiile trebuie reverificate pentru fiecare apel viitor.

Patrimoniul cultural

Apelul regional pentru patrimoniu cultural lansat în 2025 a finanțat conservarea, restaurarea, iluminatul arhitectural, accesibilizarea, digitalizarea și promovarea monumentelor istorice de clasa A din mediul urban. Valoarea eligibilă era cuprinsă între 500.000 și 5 milioane de euro, dar termenul de depunere s-a încheiat la 11 februarie 2026. Acesta rămâne un model relevant pentru eventuale realocări sau apeluri viitoare.

Prioritate pentru Deta

Orașul trebuie să urmărească permanent:

- calendarul orientativ al apelurilor ADR Vest;
- realocările de fonduri;
- apelurile competitive suplimentare;
- proiectele etapizate;
- instrumentele financiare;
- viitoarea versiune a Programului Regional Vest 2028–2034.

2.2. Interreg VI-A IPA România–Serbia 2021–2027

Deta se află în județul Timiș, eligibil în aria Programului Interreg IPA România–Serbia. Programul are un buget total de aproximativ 87,7 milioane de euro și finanțează, între altele, turismul, cultura, protecția mediului, adaptarea climatică, educația și cooperarea transfrontalieră. Pentru beneficiarii români, structura prezentată de program este de 85% finanțare IPA, 13% cofinanțare de la bugetul de stat și 2% contribuție proprie.

Proiecte eligibile pentru Deta

- circuitul turistic Deta–Vrșac;
- „Banatul multicultural fără frontiere”;
- „Drumul gusturilor bănățene”;
- trasee cicloturistice România–Serbia;
- Festivalul Multicultural Internațional Deta;
- digitalizarea patrimoniului multicultural;
- muzee, expoziții și arhive digitale comune;
- promovare turistică bilingvă;
- infrastructură de agrement cu funcțiune transfrontalieră;
- amenajarea unor rute culturale și gastronomice;
- educație privind patrimoniul și biodiversitatea;
- proiecte de energie regenerabilă și eficiență energetică;
- măsuri comune de adaptare la schimbările climatice.

Programul 2021–2027 include o prioritate dedicată dezvoltării sociale și economice și un obiectiv privind creșterea rolului culturii și turismului sustenabil. În cadrul programului sunt deja implementate proiecte privind turismul ecologic, turismul de sănătate, ciclismul și patrimoniul digital.

Condiție esențială

Proiectul trebuie să aibă:

- minimum un partener relevant din Serbia;
- rezultate comune și impact transfrontalier;
- activități care nu ar putea fi realizate la același nivel numai de Deta;
- responsabilități și bugete distribuite clar între parteneri.

Trebuie urmărite atât eventualele realocări din perioada 2021–2027, cât și noul program România–Serbia 2028–2034, aflat în proces de pregătire și consultare în 2026.

2.3. Programul Dezvoltare Durabilă

Programul poate reprezenta o sursă pentru proiectele care au componentă predominantă de:

- apă și canalizare;
- management al deșeurilor;

- biodiversitate;
- adaptare climatică;
- prevenirea riscurilor;
- infrastructură verde;
- eficiența utilizării resurselor.

Pentru Deta, proiectele turistice trebuie prezentate ca parte a unor intervenții mai ample de mediu și reziliență urbană, nu exclusiv ca investiții de promovare turistică.

Proiecte corelabile

- infrastructura verde-albastră;
- gestionarea apelor pluviale în parcuri și parcuri;
- reducerea riscului de inundații;
- protejarea biodiversității locale;
- sisteme de colectare separată în zonele turistice;
- măsuri climatice pentru Ștrandul Termal;
- soluții de reutilizare eficientă a apei.

2.4. Programul Educație și Ocupare

Poate susține componenta de resurse umane și competențe a destinației:

- cursuri pentru personalul din turism;
- competențe digitale;
- limbi străine;
- formarea ghizilor locali;
- ospitalitate și relația cu vizitatorii;
- formare pentru bucătari și personalul din alimentația publică;
- antreprenoriat pentru tineri;
- calificare și reconversie profesională;
- economie socială și incluziune pe piața muncii.

Programul poate fi utilizat pentru proiectul „**Ospitalitate în Deta**”, în parteneriat cu furnizori autorizați de formare, instituții de învățământ, ONG-uri și operatori economici.

2.5. Programul Incluziune și Demnitate Socială

Poate finanța componente turistice cu obiectiv social:

- întreprinderi sociale;
- integrarea persoanelor vulnerabile;
- activități culturale și comunitare;
- accesibilizarea serviciilor;
- dezvoltarea unor ateliere de artizanat;
- servicii pentru seniori și persoane cu dizabilități;
- valorificarea patrimoniului prin economie socială.

Nu reprezintă o sursă pentru infrastructură turistică pur comercială, dar poate susține proiectele care combină turismul, patrimoniul, incluziunea și ocuparea.

2.6. Planul Strategic PAC 2023–2027 – AFIR și LEADER

Finanțarea prin AFIR și strategiile de dezvoltare locală LEADER trebuie analizată în raport cu teritoriul GAL din care face parte Deta și cu eligibilitatea orașelor mici și a satului aparținător Opățița.

Investiții posibile

- producători locali;
- procesarea produselor agroalimentare;
- gastronomie locală;
- activități neagricole;
- pensiuni și servicii turistice, când ghidul permite;
- ateliere meșteșugărești;
- piețe și lanțuri alimentare scurte;
- produse turistice rurale;
- amenajări în Opățița;
- trasee și activități comunitare;
- promovarea produselor tradiționale.

Eligibilitatea trebuie verificată în cadrul fiecărei intervenții și al strategiei GAL, deoarece statutul de oraș al Detei poate limita accesul la anumite finanțări destinate exclusiv mediului rural.

3. Programe europene gestionate direct de Comisia Europeană

3.1. Programul LIFE

LIFE finanțează proiecte privind:

- natura și biodiversitatea;
- economia circulară;
- calitatea vieții;
- atenuarea schimbărilor climatice;
- adaptarea climatică;
- tranziția către energie curată.

Apelurile LIFE 2026 au fost lansate cu un buget total de peste 600 milioane de euro. Programul este potrivit pentru proiecte demonstrative și parteneriate, nu pentru o simplă reabilitare locală fără caracter inovator sau replicabil.

Proiecte pentru Deta

- „Deta Verde-Albastră”;
- adaptarea parcurilor și promenadelor la caniculă;
- reducerea consumului energetic al Ștrandului Termal;
- utilizarea eficientă a resursei geotermale;
- proiecte demonstrative de economie circulară;
- evenimente turistice cu deșeuri reduse;
- biodiversitate urbană;
- soluții naturale pentru gestionarea precipitațiilor;
- mobilitate turistică cu emisii reduse.

3.2. Europa Creativă

Componenta CULTURE susține cooperarea transnațională dintre organizații culturale și creative, inclusiv din domeniile patrimoniului, arhitecturii, artelor spectacolului, muzicii și designului. Apelul european pentru proiecte de cooperare din 2026 a avut un buget de aproximativ 60 milioane de euro, dar termenul s-a încheiat la 5 mai 2026.

Proiecte potrivite

- Festivalul Multicultural Internațional Deta;
- arhiva digitală a comunităților;
- patrimoniu multicultural și memorie orală;
- expoziții itinerante;
- proiecte artistice România–Serbia–Ungaria–Germania;
- revitalizarea patrimoniului prin artă contemporană;
- rezidențe artistice;
- dezvoltarea unor produse culturale digitale;
- cooperare între muzee și centre culturale.

Primăria poate participa direct când apelul permite sau printr-o instituție culturală ori un ONG partener.

3.3. Programul CERV – Cetățeni, egalitate, drepturi și valori

CERV finanțează implicarea cetățenilor, promovarea valorilor europene, memoria europeană, egalitatea, combaterea discriminării și cooperarea dintre comunități. Programul se adresează organizațiilor societății civile, autorităților locale și altor actori relevanți, în funcție de fiecare apel.

Aplicabilitate pentru Deta

- proiecte privind conviețuirea multiculturală;
- memoria comunităților germană, maghiară, sârbă și română;
- proiecte de înfrățire între orașe;
- rețele europene de orașe;
- participare civică;
- voluntariat;
- implicarea tinerilor;
- combaterea discriminării;
- dialog intercultural;
- festivaluri și dezbateri cu componentă europeană.

CERV nu este destinat construirii bazinelor, parcarilor sau clădirilor turistice, dar poate finanța activitățile culturale, participative și de cooperare asociate proiectelor.

3.4. Erasmus+

Erasmus+ 2026 finanțează educația, formarea, tineretul și sportul. Acțiunea-cheie 2 include parteneriate de cooperare și parteneriate la scară mică între organizații și instituții.

Proiecte potrivite

- formarea personalului din turism;
- schimburi între tineri din România și Serbia;
- voluntariat pentru patrimoniu;

- educație gastronomică;
- trasee educaționale;
- proiecte sportive și cicloturistice;
- formarea ghizilor;
- competențe digitale;
- schimb de experiență între administrații și instituții educaționale;
- activități privind identitatea europeană și multiculturalitatea.

3.5. URBACT

URBACT finanțează cooperarea și schimbul de experiență între orașe, elaborarea și implementarea politicilor urbane integrate. Apelul pentru Action Networks din 2026 s-a desfășurat între 17 martie și 17 iunie 2026, iar rețelele selectate pot avea bugete de până la un milion de euro pentru activitățile rețelei și acțiuni locale.

Utilizare pentru Deta

- managementul unei stațiuni turistice mici;
- regenerare urbană prin cultură;
- Smart Tourism;
- implicarea comunității;
- economie de noapte și evenimente;
- mobilitate turistică;
- spații publice multifuncționale;
- adaptare climatică;
- dezvoltarea unei organizații de management al destinației.

URBACT nu reprezintă sursa principală pentru lucrări mari, dar este foarte util pentru pilotarea soluțiilor și pregătirea proiectelor mature.

3.6. Inițiativa Urbană Europeană – EUI

EUI–Innovative Actions susține proiecte urbane inovatoare și pilot. Apelul al patrulea din 2026 a avut un buget orientativ de 60 milioane de euro, iar proiectele puteau primi până la 2 milioane de euro FEDR; termenul s-a încheiat la 15 iunie 2026.

Proiecte potențiale

- management inteligent al resursei termale;
- centru Smart Tourism;
- soluții digitale pentru orașele turistice mici;
- regenerare urbană participativă;
- infrastructură verde-albastră inovatoare;
- sisteme de gestionare a fluxurilor la evenimente;
- platforme locale de economie circulară.

Vor fi urmărite apelurile viitoare și instrumentele viitoarei perioade 2028–2034.

3.7. Interreg Danube Region

Programul finanțează cooperarea transnațională între parteneri din regiunea Dunării. Proiectele deja sprijinite includ valorificarea patrimoniului cultural și imaterial, dezvoltarea rutelor turistice și promovarea turismului sustenabil în teritorii mai puțin vizitate.

Proiecte posibile

- rute multiculturale ale Banatului și Dunării;
- turism gastronomic;
- patrimoniu imaterial;
- Smart Tourism;
- turism în orașe mici;
- mobilitate ciclistică;
- adaptarea destinațiilor la schimbările climatice;
- guvernanță turistică;
- transfer de bune practici.

Apelurile se lansează periodic, iar Deta trebuie să intre într-un consorțiu transnațional coordonat de un partener cu experiență.

4. Surse naționale

4.1. Bugetul de stat prin Ministerul Dezvoltării și Compania Națională de Investiții

Compania Națională de Investiții implementează Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, care include infrastructură sportivă, așezăminte culturale și alte obiective de interes public. CNI are inclusiv proiecte-tip pentru bazine de înot didactic și de agrement.

Pentru Deta, această sursă este deja concretă: în 2026 figurează în procedurile CNI obiectivul **„Construire Centru Cultural – proiect tip varianta V2 – orașul Deta, județul Timiș”**.

Alte proiecte care pot fi propuse

- baze sportive și de agrement;
- săli și complexuri sportive;
- bazine de înot;
- reabilitarea sau construirea unor așezăminte culturale;
- clădiri publice cu funcțiuni culturale;
- infrastructură comunitară asociată activității turistice.

CNI nu trebuie considerată o linie cu depunere și evaluare identică fondurilor europene. Este necesară înscrierea obiectivului, documentație tehnică, clarificarea terenului și urmărirea includerii în lista de sinteză și a alocărilor bugetare.

4.2. Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”

Programul poate finanța infrastructura de bază care susține indirect dezvoltarea stațiunii:

- drumuri locale;
- poduri;
- alimentare cu apă;
- canalizare;
- sisteme de distribuție a gazelor, în condițiile programului;
- infrastructură tehnico-edilitară.

Nu este o linie de finanțare pentru festivaluri, branding sau promovare, dar poate rezolva infrastructura necesară accesului către Ștrandul Termal, obiective, structuri de cazare și zone de dezvoltare turistică.

4.3. Administrația Fondului Cultural Național

AFCN acordă finanțări nerambursabile competitive pentru proiecte și programe culturale. În mod obișnuit, sesiunile sunt lansate la 1 martie și 1 septembrie, iar ariile și bugetele se stabilesc pentru fiecare sesiune.

Proiecte recomandate

- Festivalul Multicultural Internațional Deta;
- Banat Brunch Deta, dacă este construit ca proiect cultural;
- patrimoniu cultural material și imaterial;
- educație prin cultură;
- intervenții culturale;
- artă digitală;
- expoziții;
- publicații și monografii;
- arhiva memoriei locale;
- trasee culturale;
- activități la Muzeul Deta și în viitorul Centru Cultural.

AFCN este adecvat pentru conținut cultural, cercetare, interpretare, evenimente și promovare, nu pentru lucrări mari de infrastructură.

4.4. Timbrul Monumentelor Istorice – Institutul Național al Patrimoniului

Institutul Național al Patrimoniului finanțează prin Timbrul Monumentelor Istorice proiectarea, restaurarea, protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice. În iulie 2026, INP a anunțat o nouă sesiune cu buget de 6,5 milioane de lei.

Aplicabilitate

- documentații tehnico-economice;
- cercetări și expertize;
- restaurarea monumentelor;
- punerea în valoare;
- iluminatul și interpretarea patrimoniului;
- intervenții asupra edificiilor de cult;
- clădiri istorice aflate în proprietate sau administrare eligibilă.

Este necesară verificarea statutului de monument istoric, a dreptului real asupra imobilului și a subprogramului în care poate fi încadrat fiecare obiectiv.

4.5. Administrația Fondului pentru Mediu

Programele AFM pot fi urmărite pentru:

- eficiență energetică în clădiri publice;
- sisteme fotovoltaice;
- iluminat public;
- stații de reîncărcare;
- mobilitate nepoluantă;
- înlocuirea unor vehicule publice;
- alte investiții de mediu lansate periodic.

Platforma AFM include distinct categorii pentru clădiri publice, eficiență energetică, iluminat și stații de reîncărcare.

Proiecte pentru Deta

- panouri fotovoltaice la Ștrandul Termal;
- eficientizarea Centrului Cultural;
- iluminat eficient în parcuri și promenade;
- stații de încărcare în parcurile turistice;
- înlocuirea vehiculelor publice;
- infrastructură energetică pentru obiectivele turistice.

4.6. Bugetul Consiliului Județean Timiș

Consiliul Județean poate participa prin:

- cofinanțarea proiectelor europene;
- finanțarea activităților culturale;
- promovare județeană;
- infrastructură de interes județean;
- parteneriate între UAT-uri;
- circuite turistice;
- susținerea evenimentelor;
- integrarea Detei în proiectele și rutele județene;
- finanțarea studiilor sau documentațiilor comune.

Deta trebuie să propună proiecte care produc efecte la nivelul sudului județului Timiș, nu numai la nivel local.

4.7. Bugetul local al Orașului Deta

Bugetul local rămâne sursa esențială pentru:

- documentații tehnice;
- studii de fezabilitate;
- expertize;
- avize;
- cofinanțări;
- cheltuieli neeligibile;
- întreținere;
- reparații curente;
- evenimente;
- promovare;
- achiziția de echipamente mici;
- pregătirea cererilor de finanțare;
- asigurarea fluxului financiar până la rambursare.

Se recomandă constituirea anuală a unei poziții bugetare distincte:

„Programul de dezvoltare turistică a Stațiunii Deta”.

5. Surse internaționale și mecanisme financiare externe

5.1. Granturile SEE și Norvegiene 2021–2028

Noua perioadă a Granturilor SEE și Norvegiene urmărește tranziția verde, incluziunea, reziliența, cultura, educația și buna guvernare. Programele și apelurile pentru România trebuie urmărite pe măsura negocierii și lansării lor.

Proiecte potențiale

- restaurarea și revitalizarea patrimoniului;
- eficiență energetică;
- cultură și multiculturalitate;
- economie circulară;
- incluziune;
- participare comunitară;
- cooperare cu instituții din Norvegia, Islanda sau Liechtenstein;
- inovare socială;
- antreprenariat verde.

Finanțarea trebuie indicată ca **sursă potențială**, până la publicarea programelor și ghidurilor specifice pentru România.

5.2. Programul de cooperare elvețiano-român

A doua contribuție elvețiană pentru România cuprinde 11 programe tematice și o finanțare elvețiană totală de 221,5 milioane CHF, cu implementare până la sfârșitul anului 2029. Unul dintre domenii urmărește eficiența energetică și energia regenerabilă în orașe și comunități.

Posibile corelări

- eficientizarea energetică a Ștrandului Termal;
- clădiri publice;
- energie regenerabilă;
- capacitate administrativă;
- management energetic;
- soluții pentru comunități sustenabile.

Accesul Detai depinde de mecanismul concret de selecție și de lista beneficiarilor sau apelurilor stabilite de operatorii programului.

5.3. Banca Europeană de Investiții

BEI poate finanța infrastructură, regenerare urbană, eficiență energetică și proiecte turistice integrate în dezvoltarea regională sau urbană. Finanțarea directă este mai potrivită proiectelor mari, în timp ce proiectele mici pot fi agregate prin programe naționale, regionale sau intermediari financiari.

Posibile utilizări

- modernizarea complexă a Ștrandului Termal;
- regenerare urbană;
- infrastructură energetică;
- proiecte integrate ale mai multor UAT-uri;
- cofinanțarea unui portofoliu regional;
- credite pentru operatori privați din turism.

5.4. Facilitatea ELENA

ELENA, gestionată de BEI în numele Comisiei Europene, acordă asistență tehnică pentru pregătirea unor portofolii mari de investiții în eficiență energetică, energie regenerabilă și mobilitate. Este potrivită mai ales pentru proiecte agregate realizate împreună cu alte orașe, Consiliul Județean sau ADR Vest.

Cheltuieli pregătitoare posibile

- audituri energetice;
- studii de fezabilitate;
- documentații tehnice;
- pregătirea achizițiilor;
- structurarea contractelor de performanță energetică;
- consultanță juridică și financiară;
- agregarea proiectelor mai multor clădiri.

5.5. InvestEU

InvestEU poate susține, prin parteneri financiari și garanții, investiții în turism, energie, transport, mediu, infrastructură sustenabilă și inovare. Este relevant în special pentru operatorii privați sau pentru proiectele generatoare de venit.

Proiecte posibile

- cazare;
- alimentație publică;
- agrement;
- modernizarea facilităților termale;
- digitalizare;
- eficiență energetică;
- echipamente;
- servicii turistice inovatoare;
- mobilitate.

6. Parteneriate public–private și investiții private

6.1. Parteneriatul public–privat

Cadrul general actual pentru parteneriatul public–privat este reglementat prin OUG nr. 39/2018, Legea nr. 233/2016 fiind abrogată. Contractul poate permite partenerului privat sau societății de proiect să colecteze tarife de la utilizatori, completate, după caz, de plăți ale partenerului public.

PPP poate fi analizat pentru proiecte care:

- necesită investiții mari;
- generează venituri;
- au o cerere demonstrabilă;
- pot fi exploatate pe termen lung;
- permit distribuirea clară a riscurilor.

Proiecte potrivite

- modernizarea și exploatarea Ștrandului Termal;
- centru wellness;

- unități de cazare;
- restaurant și zonă de alimentație;
- parcare cu plată;
- închiriere de biciclete;
- centru de agrement;
- infrastructură pentru evenimente;
- servicii energetice.

PPP nu trebuie utilizat automat. Este necesară demonstrarea avantajului față de investiția publică tradițională, analiza suportabilității tarifelor și o evaluare juridică, financiară și tehnică riguroasă.

6.2. Concesiunea de lucrări sau servicii

Concesiunea poate fi utilizată când operatorul privat:

- realizează sau modernizează o investiție;
- exploatează serviciul;
- își recuperează investiția în principal din tarife;
- preia riscul operațional.

Aplicabilitate

- Ștrandul Termal;
- spații de alimentație;
- cazare;
- parcări;
- servicii de agrement;
- închirierea bicicletelor;
- magazine de produse locale;
- exploatarea unor spații din centrul de informare.

6.3. Contracte de performanță energetică – ESCO

O companie de servicii energetice poate finanța sau implementa măsuri de eficiență energetică, recuperându-și investiția din economiile obținute.

Aplicabilitate

- Ștrandul Termal;
- Centrul Cultural;
- iluminatul public;
- clădiri administrative;
- sisteme de pompare și încălzire;
- fotovoltaice și management energetic.

Contractele trebuie pregătite pe baza unor audituri credibile, a unor consumuri istorice și a unor mecanisme clare de măsurare a economiilor.

6.4. Investiții private directe

Investitorii privați pot finanța:

- hoteluri;
- pensiuni;

- apartamente turistice clasificate;
- restaurante;
- cafenele;
- servicii wellness;
- baze sportive;
- activități pentru copii;
- servicii de transport;
- închiriere de biciclete;
- evenimente;
- magazine și produse locale;
- soluții digitale;
- puncte gastronomice și experiențe culinare.

Administrația poate sprijini investițiile prin:

- clarificarea regimului urbanistic;
- promovarea terenurilor și clădirilor disponibile;
- transparența procedurilor;
- utilități și acces;
- ghișeu local pentru investitori;
- promovarea proiectelor în portofoliul investițional al orașului.

7. Alte surse complementare

7.1. Sponsorizări și responsabilitate socială

Companiile locale, județene și naționale pot susține:

- Festivalul Multicultural;
- competiții sportive;
- Banat Brunch;
- mobilier urban;
- activități pentru copii;
- expoziții;
- tipărirea materialelor;
- amenajări temporare;
- restaurarea unor elemente de patrimoniu;
- burse și voluntariat.

Sponsorizarea trebuie realizată transparent, cu reguli privind vizibilitatea sponsorului și fără afectarea identității publice a destinației.

7.2. Donații și campanii de strângere de fonduri

Pot fi organizate pentru proiecte cu valoare emoțională sau comunitară:

- arhiva fotografică;
- restaurarea unui monument;
- amenajarea unei mici expoziții;
- plantarea arborilor;
- mobilier pentru parc;

- digitalizarea poveștilor locale;
- activități culturale;
- salvarea unor obiecte istorice.

7.3. Crowdfunding

Este potrivit pentru proiecte mici, clar definite și ușor de comunicat:

- audioghid;
- hartă turistică;
- traseu cultural;
- instalație artistică;
- volum despre istoria orașului;
- film documentar;
- expoziție;
- eveniment multicultural;
- restaurarea unui obiect de patrimoniu mobil.

7.4. Venituri proprii generate de proiecte

Veniturile pot proveni din:

- bilete la Ștrandul Termal;
- bilete la evenimente;
- tururi ghidate;
- închirierea bicicletelor;
- închirierea spațiilor;
- taxe de participare;
- vânzarea produselor promoționale;
- comercializarea produselor locale;
- abonamente;
- servicii digitale;
- parări;
- publicitate și promovare.

Aceste venituri trebuie reinvestite, total sau parțial, în întreținerea și dezvoltarea infrastructurii turistice.

7.5. Cotizații și contribuții ale operatorilor

În cadrul unei viitoare structuri de management al destinației, operatorii pot participa prin:

- cotizații;
- contribuții la campanii;
- pachete de promovare;
- contribuții la evenimente;
- finanțarea materialelor comune;
- participarea la târguri;
- realizarea unor produse turistice integrate.

8. Matricea proiect–sursă de finanțare

Proiect strategic	Surse principale	Surse complementare
Modernizarea Ștrandului Termal Deta	PR Vest, Interreg România–Serbia, LIFE, AFM	PPP, concesiune, InvestEU, BEI, ESCO, buget local
Centrul Cultural Deta	CNI, PR Vest, buget de stat	AFCN, Europa Creativă, sponsorizări
Ruta multiculturală Deta–Opățița	Interreg România–Serbia, PR Vest	AFCN, CERV, Europa Creativă, buget local
Conservarea patrimoniului construit	PR Vest, Timbrul Monumentelor Istorice	CNI, granturi SEE, sponsorizări
Festivalul Multicultural Internațional	AFCN, Interreg România–Serbia, Europa Creativă	CERV, CJ Timiș, sponsorizări, venituri proprii
Banat Brunch și Gustul Detei	AFIR/LEADER, Interreg România–Serbia	AFCN, sponsori, operatori privați
Promenada culturală	PR Vest – regenerare urbană	buget local, CJ Timiș, sponsorizări
Sistemul de semnalizare turistică	PR Vest, Interreg România–Serbia	buget local, sponsorizări
Traseul cicloturistic Deta–Opățița	PR Vest – mobilitate, Interreg România–Serbia	AFM, EUI, buget local
Deta Bike & Green	PR Vest, Interreg, LIFE	AFM, sponsorizări, operatori privați
Infrastructura verde-albastră	PR Vest, LIFE, Programul Dezvoltare Durabilă	AFM, ELENA pentru componente energetice
Portalul turistic și harta digitală	PR Vest, Interreg România–Serbia	CERV, Europa Creativă, buget local
Centrul Smart de Informare Turistică	PR Vest, Interreg, EUI	PPP pentru servicii, sponsorizări
Arhiva digitală a memoriei locale	Europa Creativă, Interreg, AFCN	CERV, Erasmus+, crowdfunding
Ospitalitate în Deta	Programul Educație și Ocupare, Erasmus+	contribuții ale operatorilor, buget local
Rețeaua producătorilor locali	AFIR/LEADER, PR Vest pentru IMM	sponsorizări, investiții private
Eficiență energetică la obiective	PR Vest, AFM, LIFE, Programul elvețian	ELENA, ESCO, InvestEU
Stații de încărcare și mobilitate verde	AFM, PR Vest	InvestEU, operatori privați
Observatorul Turistic Local	PR Vest, URBACT, Interreg	buget local, parteneriat academic
Managementul destinației	buget local, PR Vest – asistență/guvernancă	URBACT, CERV, cotizații private
Circuite Deta–Vrșac	Interreg România–Serbia	CERV, Erasmus+, operatori turistici
Pachete de cazare și agrement	investiții private, InvestEU	PR Vest pentru IMM, credite bancare

9. Ierarhizarea surselor pentru Stațiunea Deta

Prioritatea I – surse cu relevanță directă și ridicată

1. Programul Regional Vest;
2. Interreg IPA România–Serbia;
3. CNI;
4. bugetul local și bugetul Consiliului Județean Timiș;
5. Timbrul Monumentelor Istorice;
6. AFCN;
7. AFM;
8. investițiile private și concesiunile.

Prioritatea a II-a – surse pentru proiecte tematice și parteneriale

- LIFE;
- Europa Creativă;
- CERV;
- Erasmus+;
- Programul Dezvoltare Durabilă;
- Programul Educație și Ocupare;
- AFIR/LEADER;
- URBACT;
- Inițiativa Urbană Europeană;
- Interreg Danube Region.

Prioritatea a III-a – instrumente financiare și oportunități internaționale

- BEI;
- InvestEU;
- ELENA;
- granturile SEE și Norvegiene;
- Programul de cooperare elvețiano-român;
- contracte ESCO;
- credite bancare;
- sponsorizări și crowdfunding.

10. Mecanismul recomandat de pregătire a finanțărilor

Pentru fiecare proiect strategic va fi elaborată o fișă care să cuprindă:

Element	Conținut obligatoriu
Titlul proiectului	denumire clară și unitară
Solicitant	UAT Deta, instituție, ONG, operator sau parteneriat
Parteneri	locali, regionali, naționali sau internaționali
Amplasament	teren, clădire și situație juridică
Obiectiv	problema rezolvată și rezultatele urmărite
Activități	lucrări, dotări, servicii și activități necorporale
Buget	valoare estimată și structură de cost
Sursa principală	programul cu cea mai bună compatibilitate
Sursa alternativă	program de rezervă
Cofinanțare	buget local, privat sau altă sursă
Stadiul documentației	idee, concept, SF, DALI, PT, autorizație

Element	Conținut obligatoriu
Ajutor de stat	analiză privind activitățile economice
Venituri	tarife, bilete, chirii sau alte încasări
Indicatori	realizări, rezultate și impact
Calendar	pregătire, depunere și implementare
Riscuri	proprietate, avize, costuri, parteneriat și sustenabilitate

Portofoliu minim recomandat pentru perioada 2026–2028

Orașul Deta trebuie să pregătească prioritar:

1. studiul de fezabilitate pentru modernizarea Ștrandului Termal;
2. documentația pentru sistemul de semnalizare;
3. conceptul Promenadei culturale;
4. ruta multiculturală Deta–Opățița;
5. proiectul transfrontalier Deta–Vrșac;
6. proiectul de infrastructură verde-albastră;
7. auditul energetic al facilităților publice;
8. portalul turistic și baza de date;
9. documentațiile de patrimoniu;
10. calendarul multianual al evenimentelor;
11. schema de parteneriat public–privat sau concesiune pentru componentele generatoare de venit;
12. portofoliul pentru programarea europeană 2028–2034.

Concluzie

Finanțarea dezvoltării turistice a Detei trebuie realizată printr-un **mix financiar multianual**, în care:

- infrastructura publică este susținută predominant din PR Vest, CNI, programe naționale și bugete publice;
- cooperarea cu Serbia este finanțată prin Interreg România–Serbia;
- patrimoniul și cultura sunt susținute prin PR Vest, TMI, AFCN și Europa Creativă;
- mediul și energia sunt finanțate prin LIFE, AFM, PR Vest și instrumente energetice;
- formarea și implicarea comunității sunt finanțate prin Erasmus+, CERV și programele sociale;
- proiectele generatoare de venit sunt implementate prin investiții private, concesiuni, PPP, ESCO, InvestEU și credite;
- funcționarea și întreținerea sunt acoperite din bugetul local, venituri proprii și contribuțiile operatorilor.

Principiul strategic recomandat este ca niciun proiect major al Stațiunii Turistice Deta să nu fie dependent de o singură sursă de finanțare. Fiecare investiție trebuie să aibă o sursă principală, minimum o sursă alternativă și un mecanism realist de cofinanțare și sustenabilitate.

CAPITOLUL XIII

BUGETUL MULTIANUAL ESTIMATIV AL STRATEGIEI: INVESTIȚII, CHELTUIELI OPERAȚIONALE, COFINANȚĂRI ȘI SURSE ATRASE

Bugetul multianual estimativ al Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2030 reprezintă cadrul financiar orientativ necesar implementării măsurilor și proiectelor stabilite în capitolele anterioare.

Bugetul nu constituie o anexă a bugetului local și nu produce, prin aprobarea strategiei, angajamente juridice sau financiare pentru întreaga valoare estimată. Introducerea fiecărui proiect în bugetul local va fi realizată distinct, prin hotărâri ale Consiliului Local Deta, pe baza documentațiilor tehnico-economice, a surselor de finanțare identificate și a capacității financiare existente în anul respectiv.

Programarea financiară are caracter multianual și urmărește corelarea investițiilor publice cu finanțările europene, naționale, județene, private și cu veniturile proprii generate de serviciile turistice. Principiul de bază este reducerea presiunii asupra bugetului local prin atragerea unui volum cât mai ridicat de resurse externe nerambursabile.

Capacitatea financiară și administrativă demonstrată în anii anteriori permite fundamentarea unui portofoliu turistic multianual. În anul 2024, Orașul Deta a realizat venituri totale de aproximativ 56,78 milioane lei, dintre care aproximativ 25,77 milioane lei au reprezentat venituri proprii. Investițiile efectiv executate în același an au însumat aproximativ 18,44 milioane lei. Aceste valori arată că orașul poate gestiona un program de investiții important, dar și că implementarea depinde în mod substanțial de transferuri, subvenții și finanțări externe.

Bugetul local pentru anul 2026 și estimările pentru perioada 2027–2029 sunt organizate, conform documentelor administrației locale, în secțiune de funcționare și secțiune de dezvoltare, fiind prevăzut separat și programul anual de investiții publice. Această structură permite integrarea proiectelor strategiei în programarea financiară anuală și multianuală a orașului.

Bugetul estimativ de referință al strategiei pentru perioada 2026–2030 este stabilit la aproximativ **52.800.000 lei**, incluzând investițiile de capital, documentațiile tehnice, activitățile de promovare, formarea, funcționarea proiectelor turistice și întreținerea infrastructurii dezvoltate.

Această valoare nu include integral proiectele urbane majore deja contractate sau aflate în implementare, precum varianta de ocolire, sistemul geotermal, renovarea energetică a clădirilor, extinderea rețelelor de utilități ori proiectele spitalului. Sunt incluse numai componentele turistice complementare, cofinanțările sau intervențiile noi necesare realizării obiectivelor strategiei.

13.1. Scop, principii și ipoteze de bugetare

Scopul bugetului multianual este asigurarea unei legături directe între obiectivele strategice, proiectele propuse, resursele financiare necesare și capacitatea de implementare a Orașului Deta.

Bugetul urmărește patru obiective financiare principale: asigurarea resurselor pentru investițiile turistice prioritare; garantarea funcționării și întreținerii infrastructurii; asigurarea cofinanțărilor necesare accesării fondurilor nerambursabile; mobilizarea investițiilor private și a veniturilor proprii.

Prima ipoteză de bugetare este exprimarea valorilor în lei, la nivelul estimativ al prețurilor anului 2026. Sumele vor fi actualizate anual în funcție de inflație, evoluția costurilor în construcții, prețurile energiei, salariile și modificările fiscale.

A doua ipoteză este aplicarea unui scenariu financiar echilibrat. Acesta presupune realizarea proiectelor prioritare, dar evită investițiile supradimensionate care nu sunt susținute de cererea turistică și de capacitatea de exploatare ulterioară.

A treia ipoteză este atragerea preponderentă a finanțărilor externe. Se urmărește ca aproximativ 65% din bugetul total al strategiei să fie acoperit din fonduri europene, programe naționale și alte surse nerambursabile.

A patra ipoteză este etapizarea proiectelor. În perioada 2026–2027 vor fi finanțate în principal studiile, proiectarea, digitalizarea, semnalizarea, organizarea destinației și intervențiile urgente. În perioada 2028–2030 va fi concentrat volumul principal al lucrărilor de infrastructură.

A cincea ipoteză este evitarea dublei finanțări. Cheltuielile deja incluse în contracte de finanțare existente nu vor fi introduse din nou în bugetul strategiei. Vor putea fi bugetate numai cofinanțările, cheltuielile neeligibile și lucrările complementare necuprinse în proiectele aprobate.

A șasea ipoteză este includerea costului complet al proiectului. Bugetarea nu va avea în vedere numai construcția, ci și proiectarea, consultanța, avizele, dotările, digitalizarea, promovarea, personalul și întreținerea.

A șaptea ipoteză este corelarea cheltuielilor cu rezultatele. Finanțarea proiectelor va fi condiționată de existența unor indicatori clari privind utilizarea infrastructurii, numărul beneficiarilor, creșterea înnoptărilor, satisfacția vizitatorilor și contribuția la economia locală.

A opta ipoteză este aplicarea principiului prudenței. Valorile sunt orientative și nu pot înlocui devizele generale, studiile de fezabilitate, documentațiile de avizare a lucrărilor de intervenții sau ofertele rezultate din procedurile de achiziție.

13.2. Structura bugetului pe categorii de cheltuieli

Bugetul estimativ total pentru perioada 2026–2030 este de 52.800.000 lei și este structurat în patru categorii principale.

Prima categorie este reprezentată de investițiile directe în infrastructură și dotări, estimate la aproximativ **42.600.000 lei**, reprezentând circa 80,7% din bugetul total.

Această categorie include modernizarea Ștrandului Termal, infrastructura de wellness, modernizarea cazării din complex, amenajarea unei zone pentru camping și rulote, intervențiile în Parcul Anton Kratzer, coridorul Birdeanca, traseele turistice, mobilitatea, semnalizarea, patrimoniul cultural și accesibilizarea obiectivelor.

A doua categorie cuprinde studiile, proiectarea, consultanța, avizele, managementul și asistența tehnică, estimate la aproximativ **3.000.000 lei**, reprezentând circa 5,7% din bugetul total.

În această categorie sunt incluse studiile de fezabilitate, documentațiile de avizare, proiectele tehnice, studiile de biodiversitate și dendrologie, documentațiile privind apa termală, avizele de mediu și patrimoniu, managementul proiectelor și auditul.

A treia categorie este reprezentată de cheltuielile operaționale și de întreținere, estimate la aproximativ **4.400.000 lei**, reprezentând circa 8,3% din buget.

Aceste cheltuieli vor asigura întreținerea Ștrandului Termal, parcului, traseelor, semnalizării, portalului, muzeului, infrastructurii pentru evenimente și a celorlalte dotări turistice.

A patra categorie cuprinde marketingul, digitalizarea conținutului, organizarea evenimentelor, formarea personalului, parteneriatele și monitorizarea, estimate la aproximativ **2.800.000 lei**, reprezentând circa 5,3% din bugetul total.

Structura bugetului confirmă orientarea predominant investițională a strategiei, dar recunoaște necesitatea finanțării administrării, întreținerii și promovării. Infrastructura care nu dispune de resurse pentru funcționare și mentenanță nu poate genera rezultate turistice durabile.

13.3. Programarea multianuală estimativă 2026–2030

Pentru anul 2026 este estimat un necesar de aproximativ **4.200.000 lei**. Cheltuielile vor fi orientate către actualizarea documentației stațiunii, constituirea mecanismului local de coordonare, registrul turistic, studiile de specialitate, identitatea de brand, proiectarea portalului, harta turistică și pregătirea documentațiilor pentru investițiile majore.

Anul 2026 va avea în principal caracter de pregătire și organizare. Vor fi finanțate și lucrările urgente de întreținere, dotările necesare principalelor obiective și cofinanțările pentru proiectele deja contractate.

Pentru anul 2027 este estimat un buget de aproximativ **8.800.000 lei**. Sunt avute în vedere lansarea portalului, realizarea semnalizării, modernizarea expoziției muzeale, primele intervenții în Parcul Anton Kratzer, digitalizarea Ștrandului Termal și începerea lucrărilor privind traseul turistic principal.

În anul 2027 vor fi finanțate și primele produse turistice integrate, formarea operatorilor, promovarea regională și profesionalizarea principalelor evenimente.

Pentru anul 2028 este estimat un buget de aproximativ **13.700.000 lei**. Acesta va reprezenta primul an cu un volum major de lucrări, fiind urmărite modernizarea Ștrandului Termal, cazarea din complex, circuitul cultural, infrastructura de mobilitate și amenajările de accesibilitate.

Pentru anul 2029 este estimat cel mai ridicat buget anual, de aproximativ **15.100.000 lei**. În acest an vor continua proiectele de infrastructură termală, traseele pietonale și cicloturistice, coridorul verde-albastru Birdeanca, amenajarea zonei de camping și intervențiile asupra patrimoniului.

Pentru anul 2030 este estimat un necesar de aproximativ **11.000.000 lei**. Anul va fi destinat finalizării investițiilor, punerii în funcțiune, dotării, promovării, evaluării intermediare și pregătirii portofoliului pentru perioada 2031–2035.

Programarea multianuală are caracter flexibil. Sumele neutilizate într-un an vor putea fi reprogramate în funcție de durata procedurilor, calendarul apelurilor de finanțare și stadiul lucrărilor.

13.4. Portofoliu estimativ de măsuri și proiecte și încadrarea financiară

Bugetul programului de governanță, conformare și monitorizare este estimat la **450.000 lei**. Acesta include actualizarea documentelor stațiunii, observatorul turistic, rapoartele anuale, baze de date și evaluarea intermediară.

Registrul digital, portalul turistic, harta interactivă, sistemul de rezervare, biletele electronice și codurile QR sunt estimate la aproximativ **1.550.000 lei**.

Realizarea brandului turistic, a materialelor promoționale și a campaniilor regionale și transfrontaliere este estimată la aproximativ **1.100.000 lei** pentru întreaga perioadă 2026–2030.

Programele de formare, cooperare, schimburi de experiență și dezvoltare a parteneriatelor sunt estimate la aproximativ **600.000 lei**.

Modernizarea integrată a Ștrandului Termal este estimată orientativ la **14.000.000 lei**. Valoarea poate include modernizarea bazinelor și instalațiilor, vestiarelor, grupurilor sanitare, zonelor pentru copii, spațiilor de odihnă, eficienței energetice și accesibilității.

Modernizarea căsuțelor și hostelului din cadrul Ștrandului Termal este estimată la aproximativ **3.000.000 lei**.

Dezvoltarea componentelor de wellness, accesibilitate și a dotărilor complementare centrului de recuperare este estimată la aproximativ **4.500.000 lei**. Sunt excluse lucrările deja finanțate prin contractele existente.

Amenajarea unei zone pentru camping și rulote, cu utilități, grupuri sanitare, platforme și dotări specifice, este estimată la aproximativ **2.200.000 lei**.

Reabilitarea și interpretarea turistică a Parcului Anton Kratzer și amenajările ecologice aferente pâraului Birdeanca sunt estimate la aproximativ **4.500.000 lei**.

Circuitul cultural, multiconfesional și sistemul local de semnalizare sunt estimate la aproximativ **1.800.000 lei**.

Modernizarea expoziției Muzeului Orașului Deta, digitizarea colecțiilor și dotările de interpretare sunt estimate la aproximativ **1.600.000 lei**.

Protejarea, cercetarea și punerea în valoare a sitului arheologic Opațița–Călășturi sunt estimate la aproximativ **2.000.000 lei**. Realizarea integrală depinde de rezultatele cercetării și de condițiile stabilite prin avize.

Traseul de mobilitate turistică gară–centru–Parcul Anton Kratzer–Ștrandul Termal este estimat la aproximativ **4.000.000 lei**.

Amenajările cicloturistice complementare, legătura cu Opațița și semnalizarea unor rute regionale sunt estimate la aproximativ **3.500.000 lei**. Această valoare nu include lucrările deja finanțate prin proiecte distincte.

Parcăările turistice, mobilierul urban, accesibilizarea, rastelele și dotările de confort sunt estimate la aproximativ **2.500.000 lei**.

Dezvoltarea produselor turistice și profesionalizarea evenimentelor sunt estimate la aproximativ **1.700.000 lei** pentru perioada analizată.

Programul de gastronomie multiculturală, produse locale, degustări și târguri este estimat la aproximativ **800.000 lei**.

Planul multianual de întreținere și reparații ale infrastructurii turistice este estimat la aproximativ **3.000.000 lei**.

Valoarea cumulată a portofoliului este de aproximativ **52.800.000 lei**. Proiectele pot fi divizate în etape sau loturi, în funcție de sursa de finanțare și de capacitatea anuală de implementare.

13.5. Cofinanțări, contribuții locale și surse atrase

Structura orientativă a surselor de finanțare este fundamentată pe atragerea predominantă a resurselor externe.

Fondurile europene și programele naționale nerambursabile sunt estimate la aproximativ **34.300.000 lei**, reprezentând circa 65% din bugetul strategiei.

Bugetul local al Orașului Deta este estimat să asigure aproximativ **7.800.000 lei**, reprezentând circa 14,8% din valoarea totală. Contribuția locală va acoperi cofinanțările, cheltuielile neeligibile, studiile, întreținerea și proiectele de dimensiune redusă.

Bugetul de stat, bugetul Consiliului Județean Timiș și alte contribuții publice complementare sunt estimate la aproximativ **3.700.000 lei**, reprezentând circa 7% din buget.

Investițiile private și contribuțiile operatorilor economici sunt estimate la aproximativ **5.800.000 lei**, reprezentând circa 11% din valoarea totală.

Veniturile proprii generate de Ștrandul Termal, evenimente, închirieri, sponsorizări și donații sunt estimate la aproximativ **1.200.000 lei**, reprezentând circa 2,2% din buget.

Principala sursă regională potențială este Programul Regional Vest 2021–2027, administrat de ADR Vest, care are un buget de aproximativ 1,18 miliarde euro și include domenii precum

regenerarea urbană, mobilitatea, eficiența energetică, patrimoniul și dezvoltarea urbană. Accesarea fondurilor va depinde de apelurile efectiv deschise și de eligibilitatea stabilită în fiecare ghid.

Programul Interreg IPA România–Serbia 2021–2027 are un buget total de aproximativ 87,72 milioane euro și finanțează proiecte în domeniul mediului, sănătății, educației, turismului și culturii. Pentru beneficiarii români, anumite apeluri au prevăzut o structură formată din 85% contribuție europeană, 13% contribuție de la bugetul de stat și 2% contribuție proprie. Ratele trebuie verificate pentru fiecare apel. La nivelul lunii mai 2026, programul raporta 40 de proiecte contractate și un grad ridicat de alocare a fondurilor, astfel încât noile proiecte vor depinde de eventuale realocări, apeluri suplimentare sau de următoarea perioadă de cooperare. Alte surse potențiale sunt programele naționale pentru infrastructură, Administrația Fondului pentru Mediu, CERV, Europa Creativă, LIFE, Erasmus+, LEADER, InvestEU, finanțările Băncii Europene de Investiții și viitoarele programe aferente perioadei de programare după anul 2027.

Pentru fiecare sursă va fi verificată eligibilitatea solicitantului, valoarea minimă și maximă, procentul de cofinanțare, perioada de implementare, regulile ajutorului de stat și obligațiile privind menținerea investiției.

Contribuția operatorilor privați poate fi atrasă pentru modernizarea cazării, wellness, alimentație, camping, servicii pentru bicicliști, produse locale și organizarea evenimentelor.

Parteneriatele public-private sau concesiunile vor fi utilizate numai în baza unor studii de fundamentare care demonstrează avantajul economic, distribuirea echilibrată a riscurilor și protejarea interesului public.

13.6. Calendar orientativ de implementare financiară și responsabilități

În anul 2026, responsabilitatea principală revine Primăriei Orașului Deta, care va asigura finanțarea activităților de pregătire, a studiilor, a documentațiilor, a cofinanțărilor și a măsurilor administrative.

Serviciul buget, contabilitate, finanțe, impozite și taxe va urmări includerea anuală a proiectelor în secțiunea de dezvoltare și în programul de investiții publice.

Compartimentul responsabil cu proiectele și investițiile va identifica apelurile, va pregăti cererile de finanțare și va urmări contractele.

În anul 2027 va fi necesară creșterea alocărilor pentru proiectare, digitalizare și începerea lucrărilor. Bugetul local va asigura cheltuielile neeligibile și cofinanțările aferente proiectelor aprobate.

În anii 2028 și 2029 va fi concentrat principalul efort investițional. Pentru evitarea blocajelor, proiectele vor fi programate astfel încât necesarul de cofinanțare și fluxul de numerar să nu depășească posibilitățile anuale ale bugetului.

În anul 2030 vor fi asigurate resursele pentru finalizare, recepție, dotare, promovare și punere în funcțiune.

Consiliul Local Deta va aproba anual bugetul, lista investițiilor, rectificările, indicatorii tehnico-economici și contribuțiile locale.

Grupul Local de Coordonare pentru Turism va analiza necesarul financiar, rezultatele și prioritățile, fără a substitui atribuțiile legale ale autorităților deliberative și executive.

Operatorii economici vor fi responsabili pentru propriile investiții, contribuții, cheltuieli de funcționare și respectarea obligațiilor asumate prin parteneriate.

Pentru fiecare proiect va fi desemnat un responsabil financiar și un responsabil tehnic. Aceștia vor urmări contractele, plățile, indicatorii, termenele și riscurile.

13.7. Indicatori de performanță financiară – KPI – pentru monitorizarea strategiei

Primul indicator este valoarea totală a finanțărilor externe atrase. Ținta pentru anul 2030 este atragerea a minimum 34 milioane lei din fonduri europene, naționale și alte surse nerambursabile.

Al doilea indicator este rata finanțării externe. Ținta este ca minimum 60–65% din valoarea totală a portofoliului implementat să provină din surse nerambursabile.

Al treilea indicator este contribuția bugetului local. Aceasta trebuie menținută, orientativ, în limita a 15–20% din valoarea totală a strategiei, fără a afecta funcționarea serviciilor publice obligatorii.

Al patrulea indicator este gradul anual de execuție a bugetului de dezvoltare turistică. Ținta este realizarea a minimum 85% din prevederea bugetară definitivă.

Al cincilea indicator este rata de contractare a portofoliului. Până la sfârșitul anului 2028 trebuie contractate proiecte reprezentând minimum 60% din bugetul estimativ.

Al șaselea indicator este rata de finalizare. Până la sfârșitul anului 2030 trebuie finalizate sau puse în funcțiune proiecte reprezentând minimum 75% din valoarea portofoliului de referință.

Al șaptelea indicator este ponderea cheltuielilor de capital. Aceasta trebuie menținută la minimum 75–80% din bugetul total al strategiei.

Al optulea indicator este efectul de multiplicare a bugetului local. Pentru fiecare leu alocat din bugetul local se urmărește atragerea a minimum patru lei din surse externe și private.

Al nouălea indicator este valoarea investițiilor private mobilizate. Ținta este atragerea a minimum 5,8 milioane lei până în anul 2030.

Al zecelea indicator este abaterea costului final față de valoarea aprobată. Pentru proiectele finalizate se urmărește menținerea abaterii în limita a 10%, exceptând modificările determinate de actualizări legale sau situații tehnice justificate.

Al unsprezecelea indicator este durata medie a plăților către contractanți și furnizori. Se urmărește respectarea termenelor contractuale și evitarea arieratelor.

Al doisprezecelea indicator este bugetul anual de mentenanță. Începând cu punerea în funcțiune a investițiilor, trebuie asigurate sume distincte pentru întreținere, reparații, licențe și actualizarea sistemelor digitale.

Al treisprezecelea indicator este raportul dintre cheltuielile de promovare și rezultatele obținute, măsurat prin accesări, rezervări, bilete, participare la evenimente și înnoptări.

Al paisprezecelea indicator este creșterea veniturilor proprii generate de infrastructura turistică. Se urmărește majorarea progresivă a veniturilor provenite din bilete, cazare, închirieri și servicii.

Al cincisprezecelea indicator este numărul proiectelor care dispun de analiză a costurilor de operare pe minimum cinci ani. Ținta este de 100% pentru proiectele de infrastructură.

13.8. Riscuri bugetare, scenarii și măsuri de ajustare

Scenariul prudent presupune implementarea unui portofoliu de aproximativ **31.500.000 lei**, reprezentând circa 60% din scenariul de referință.

În acest scenariu sunt prioritizate conformarea, digitalizarea, semnalizarea, întreținerea Ștrandului Termal, muzeul, parcul, produsele turistice și lucrările cu impact imediat. Investițiile ample privind wellness-ul, campingul sau traseele regionale sunt amânate sau realizate în etape reduse.

Scenariul de referință presupune un buget de **52.800.000 lei** și reprezintă varianta recomandată. Acesta permite realizarea principalelor proiecte strategice, cu condiția atragerii finanțărilor externe și a etapizării investițiilor.

Scenariul accelerat poate ajunge la aproximativ **76.000.000 lei**. Acesta presupune extinderea infrastructurii termale, investiții private importante, dezvoltarea amplă a mobilității, patrimoniului și cazării și accesarea unor programe noi după anul 2027.

Scenariul accelerat nu va fi aplicat înaintea verificării creșterii cererii turistice, a gradului de ocupare și a capacității de funcționare a noilor investiții.

Primul risc bugetar este reducerea sau întârzierea finanțărilor europene. Măsura de atenuare este menținerea unui portofoliu de proiecte pregătite pentru mai multe programe și împărțirea proiectelor în etape funcționale.

Al doilea risc este creșterea costurilor în construcții. Măsurile sunt actualizarea anuală a devizelor, introducerea rezervelor permise de legislație și prioritizarea componentelor esențiale.

Al treilea risc este creșterea cofinanțării locale. Se recomandă limitarea numărului de proiecte implementate simultan și programarea contribuțiilor pe mai mulți ani.

Al patrulea risc este declararea unor cheltuieli ca neeligibile. Acesta va fi redus prin verificarea documentațiilor, consultarea autorităților de management și auditarea internă înaintea solicitării rambursării.

Al cincilea risc este insuficiența fluxului de numerar până la rambursarea fondurilor. Pot fi utilizate mecanismele legale de prefinanțare, cereri de plată, excedente, transferuri și, numai după o analiză financiară, instrumente de creditare.

Al șaselea risc este subutilizarea infrastructurii. Niciun proiect major nu trebuie inițiat fără analiza cererii, a programului de funcționare, a personalului și a veniturilor estimate.

Al șaptelea risc este creșterea cheltuielilor operaționale. Investițiile vor include măsuri de eficiență energetică, monitorizarea consumurilor și soluții tehnice cu costuri reduse de întreținere.

Al optulea risc este dependența excesivă de bugetul local. Acesta va fi redus prin diversificarea surselor, implicarea Consiliului Județean, parteneriate și investiții private.

Al nouălea risc este nerealizarea veniturilor turistice estimate. Tarifele și serviciile vor fi revizuite anual, cu păstrarea accesibilității pentru familii și comunitate.

Al zecelea risc este dispersarea resurselor în prea multe proiecte mici. Prioritatea financiară va fi acordată proiectelor care conectează Ștrandul Termal, parcul, centrul, patrimoniul, cazarea și mobilitatea.

13.9. Concluzii

Bugetul multianual estimativ pentru perioada 2026–2030 este stabilit, în scenariul de referință, la aproximativ **52,8 milioane lei**.

Valoarea este adaptată profilului Stațiunii Turistice Deta și capacității de implementare demonstrate de administrația locală, dar realizarea integrală depinde de atragerea finanțărilor externe și de implicarea operatorilor privați.

Aproximativ 42,6 milioane lei sunt destinate investițiilor directe, iar diferența finanțează studiile, proiectarea, promovarea, formarea, funcționarea și întreținerea.

Structura orientativă a finanțării urmărește atragerea a aproximativ 34,3 milioane lei din fonduri europene și naționale, 7,8 milioane lei din bugetul local, 3,7 milioane lei din alte bugete publice, 5,8 milioane lei din investiții private și 1,2 milioane lei din venituri proprii, sponsorizări și alte surse.

Concentrarea financiară principală este prevăzută pentru anii 2028 și 2029, după finalizarea studiilor, proiectării și procedurilor de finanțare.

Bugetul trebuie actualizat anual și corelat cu programul de investiții publice, bugetul local, contractele de finanțare și rezultatele monitorizării turistice.

Principiul financiar central al strategiei este utilizarea bugetului local ca instrument de multiplicare a resurselor, nu ca sursă exclusivă de finanțare.

Prin aplicarea unui management financiar prudent, etapizarea investițiilor și atragerea resurselor externe, Orașul Deta poate realiza proiectele prioritare fără a afecta echilibrul bugetar și funcționarea serviciilor publice locale.

CAPITOLUL XIV

MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Monitorizarea și evaluarea Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta reprezintă procese permanente prin care administrația publică locală urmărește realizarea obiectivelor, implementarea proiectelor, utilizarea resurselor financiare și efectele produse asupra circulației turistice, economiei locale, patrimoniului și comunității.

Strategia nu trebuie tratată ca un document static, utilizat exclusiv pentru fundamentarea menținerii statutului de stațiune turistică. Aceasta trebuie să funcționeze ca instrument de management, programare bugetară, coordonare a proiectelor și evaluare a rezultatelor până în anul 2035.

Monitorizarea urmărește periodic activitățile, termenele, cheltuielile și indicatorii proiectelor. Evaluarea analizează relevanța, eficiența, eficacitatea, impactul și sustenabilitatea intervențiilor realizate.

Procesul va fi coordonat de Primăria Orașului Deta, cu participarea Consiliului Local, a administratorului Ștrandului Termal, a instituțiilor culturale, a operatorilor economici, a organizatorilor de evenimente, a unităților de învățământ și a partenerilor regionali și transfrontalieri.

14.1. Mecanismul de raportare

Mecanismul de raportare va fi organizat pe patru niveluri: raportarea operativă, raportarea trimestrială, raportarea anuală și evaluările strategice intermediară și finală.

Raportarea operativă va fi realizată de responsabilii fiecărui proiect. Aceasta va urmări activitățile desfășurate, termenele, contractele, plățile, problemele întâmpinate și măsurile necesare pentru continuarea implementării.

Pentru fiecare proiect va exista o fișă de monitorizare care va cuprinde titlul proiectului, obiectivul strategic, responsabilul, partenerii, sursa de finanțare, bugetul aprobat, cheltuielile realizate, perioada de implementare, stadiul fizic, stadiul financiar, indicatorii și riscurile identificate.

Fișele proiectelor vor fi actualizate cel puțin trimestrial și ori de câte ori intervine o modificare semnificativă privind bugetul, termenul, soluția tehnică, sursa de finanțare sau rezultatele estimate.

Raportarea trimestrială va fi coordonată de structura desemnată din cadrul Primăriei Orașului Deta. Aceasta va centraliza informațiile transmise de compartimente, instituții și operatorii implicați.

Raportul trimestrial va evidenția proiectele începute, proiectele aflate în întârziere, plățile realizate, indicatorii atinși, procedurile în curs, riscurile și măsurile corective.

Grupul Local de Coordonare pentru Turism va analiza trimestrial situația implementării și va formula recomandări privind prioritățile, calendarul evenimentelor, colaborarea operatorilor, promovarea și remedierea dificultăților.

Raportarea anuală va fi realizată prin Raportul anual privind dezvoltarea turistică a Stațiunii Turistice Deta. Primul raport complet va fi elaborat în anul 2027 pentru activitatea și datele aferente anului 2026.

Raportul anual va cuprinde stadiul îndeplinirii obiectivelor strategice, situația proiectelor, execuția bugetară, valoarea finanțărilor atrase, evoluția circulației turistice, utilizarea Ștrandului Termal, activitatea structurilor de cazare, participarea la evenimente, starea patrimoniului și nivelul satisfacției vizitatorilor.

Documentul va include și evaluarea criteriilor necesare menținerii statutului de stațiune turistică de interes local. Eventualele deficiențe vor fi însoțite de măsuri, termene și responsabilități pentru remediere.

Raportul anual va fi prezentat Consiliului Local Deta și va fi publicat pe site-ul administrației într-o formă accesibilă comunității și operatorilor economici.

Pentru asigurarea unei raportări coerente se va realiza o bază locală de date privind turismul. Aceasta va reuni datele structurilor de cazare, ale Ștrandului Termal, ale muzeului, ale organizatorilor de evenimente și ale portalului turistic.

Administratorul Ștrandului Termal va raporta numărul intrărilor, tipurile de bilete, gradul de ocupare a căsuțelor și hostelului, veniturile, perioadele de vârf, incidentele și nivelul satisfacției utilizatorilor.

Structurile de cazare vor transmite date agregate privind sosirile, înnoptările, durata șederii, gradul de ocupare și proveniența turiștilor, cu respectarea legislației privind protecția datelor.

Muzeul Orașului Deta și instituțiile culturale vor raporta numărul vizitatorilor, grupurilor, evenimentelor, atelierelor și activităților educative.

Organizatorii manifestărilor vor raporta numărul estimat sau înregistrat al participanților, proveniența acestora, durata evenimentului, operatorii implicați și efectele asupra cazării și serviciilor locale.

Compartimentul financiar va raporta creditele bugetare, plățile, cofinanțările, finanțările rambursate, cheltuielile neeligibile și eventualele economii sau depășiri.

Compartimentul responsabil de investiții va raporta stadiul tehnic, procedurile de achiziție, termenele contractuale, recepțiile și punerea în funcțiune a obiectivelor.

Monitorizarea va utiliza date administrative, statistici, chestionare, evidențe electronice, numărători la evenimente, analize ale traficului digital, recenzii și consultări cu operatorii și comunitatea.

14.2. Indicatori de progres

Indicatorii de progres vor fi grupați în indicatori administrativi, turistici, economici, financiari, infrastructurali, culturali, sociali, digitali și de mediu.

Indicatorii administrativi vor urmări aprobarea planurilor anuale, numărul reuniunilor Grupului Local de Coordonare, gradul de actualizare a registrului turistic, numărul fișelor de proiect completate și gradul de îndeplinire a criteriilor stațiunii.

Un indicator administrativ esențial este menținerea îndeplinirii integrale a criteriilor obligatorii și a unui punctaj superior pragului legal pentru stațiunile turistice de interes local.

Indicatorii privind circulația turistică vor urmări numărul sosirilor, numărul înnoptărilor, durata medie a șederii, gradul de ocupare și ponderea turiștilor din afara județului sau din străinătate.

Față de valorile de bază stabilite pentru anul 2026, se urmărește creșterea numărului sosirilor cu minimum 20% până în anul 2030 și cu minimum 40% până în anul 2035.

Numărul înnoptărilor trebuie să crească orientativ cu minimum 25% până în anul 2030 și cu minimum 50% până în anul 2035.

Durata medie a șederii trebuie să evolueze către minimum 1,8 nopți până în anul 2030 și către aproximativ două nopți până în anul 2035.

Indicatorii Ștrandului Termal vor urmări numărul anual de utilizatori, distribuția sezonieră, gradul de utilizare a bazinelor, numărul rezervărilor pentru cazare, ponderea biletelor electronice, veniturile și satisfacția beneficiarilor.

După introducerea sistemului electronic de evidență, se urmărește o creștere a numărului de utilizatori cu minimum 20% până în anul 2030 și cu minimum 35% până în anul 2035.

Indicatorii infrastructurali vor urmări numărul obiectivelor modernizate, numărul obiectivelor semnalizate, lungimea traseelor pietonale și velo, numărul locurilor de parcare și gradul de accesibilizare.

Până în anul 2030 trebuie realizat și semnalizat traseul gară–centru–Parcul Anton Kratzer–Ștrandul Termal și trebuie incluse minimum zece obiective în circuitul turistic local.

Până în anul 2035, circuitul trebuie extins la minimum cincisprezece obiective și puncte de interes, inclusiv legături către Opațița și trasee regionale.

Indicatorii culturali vor urmări numărul vizitatorilor muzeului, numărul tururilor ghidate, activitățile educative, expozițiile, spectacolele, evenimentele multiculturale și obiectivele pentru care au fost realizate materiale de interpretare.

Indicatorii pentru patrimoniul natural vor urmări realizarea inventarului dendrologic, numărul arborilor evaluați, suprafața spațiilor verzi întreținute, lungimea malurilor protejate, acțiunile de biodiversitate și starea traseelor din Parcul Anton Kratzer.

Indicatorii digitali vor urmări numărul utilizatorilor portalului, accesările paginilor, utilizarea hărții, rezervările, biletele electronice, numărul operatorilor incluși și numărul limbilor disponibile.

Portalul turistic, harta interactivă și calendarul anual trebuie să fie funcționale până la sfârșitul anului 2027.

Biletele electronice pentru Ștrandul Termal și rezervarea online a cazării din complex trebuie implementate până în anul 2028.

Până în anul 2030 trebuie să fie incluși în portal minimum 90% dintre operatorii și serviciile turistice relevante.

Indicatorii privind evenimentele vor urmări numărul manifestărilor cu promovare regională, numărul participanților, ponderea persoanelor din afara orașului, înnoptările generate și numărul operatorilor economici implicați.

Până în anul 2030 trebuie să existe minimum trei evenimente-emblemă promovate anual cu cel puțin două luni înainte.

Indicatorii economici vor urmări numărul întreprinderilor implicate în turism, numărul locurilor de muncă, investițiile private, produsele locale, serviciile nou-create și veniturile generate.

Până în anul 2030 se urmărește apariția a minimum cinci inițiative economice noi în cazare, gastronomie, agrement, produse locale, transport, ghidaj sau evenimente.

Indicatorii financiari vor urmări valoarea finanțărilor externe atrase, rata de execuție a bugetului, contribuția locală, valoarea investițiilor private și costurile de întreținere.

Se urmărește ca minimum 60–65% din valoarea proiectelor implementate să fie acoperită prin surse europene, naționale sau alte finanțări nerambursabile.

Indicatorii sociali vor urmări numărul persoanelor formate, voluntarii, participanții comunității, serviciile accesibile și gradul de satisfacție al locuitorilor față de dezvoltarea turistică.

Până în anul 2030 trebuie formate minimum 50 de persoane, iar până în anul 2035 minimum 100 de persoane în domenii precum ospitalitate, ghidaj, gastronomie, limbi străine, marketing și organizarea evenimentelor.

Indicatorii de satisfacție vor urmări curățenia, siguranța, accesibilitatea, calitatea informațiilor, comportamentul personalului, raportul calitate-preț și experiența generală.

Se urmărește atingerea unui nivel de minimum 85% evaluări favorabile până în anul 2030 și minimum 90% până în anul 2035.

Indicatorii vor fi analizați în raport cu valorile de bază stabilite pentru anul 2026. Pentru indicatorii pentru care nu există date complete, primul obiectiv va fi organizarea colectării și validarea seriei de referință.

14.3. Revizuirea strategiei

Strategia va fi supusă unui proces de revizuire anuală operațională, unei evaluări intermediare în anul 2030 și unei evaluări finale în anul 2035.

Revizuirea anuală nu va modifica viziunea și obiectivele generale decât în situații justificate. Aceasta va actualiza planul de acțiune, calendarul, proiectele, bugetele, responsabilitățile și indicatorii.

Actualizarea anuală va ține seama de rezultatele raportului de monitorizare, bugetul local, apelurile de finanțare, modificările legislative, stadiul proiectelor și evoluția pieței turistice.

Proiectele care nu mai sunt relevante, fezabile sau finanțabile vor putea fi amânate, restructurate ori înlocuite prin hotărârea Consiliului Local, în baza unei justificări.

Proiectele noi vor putea fi introduse dacă sunt corelate cu viziunea strategiei, răspund unei nevoi demonstrate, au sursă de finanțare și nu afectează implementarea intervențiilor prioritare.

Evaluarea intermediară din anul 2030 va analiza rezultatele primei etape de implementare, gradul de atingere a Țintelor, eficiența utilizării bugetului și relevanța scenariului de dezvoltare integrată.

Evaluarea va stabili dacă este justificată continuarea ritmului actual, accelerarea anumitor investiții sau adoptarea unui scenariu prudent pentru perioada 2031–2035.

În cadrul evaluării intermediare vor fi analizate în mod distinct evoluția Ștrandului Termal, numărul înnopțărilor, funcționarea produselor turistice, gradul de ocupare, eficiența campaniilor, evenimentele și colaborarea operatorilor.

Evaluarea finală din anul 2035 va analiza impactul strategiei asupra economiei locale, imaginii destinației, patrimoniului, calității serviciilor și menținerii statutului de stațiune turistică.

Rezultatele evaluării finale vor fundamenta strategia pentru următorul ciclu de dezvoltare turistică.

Revizuirea poate fi realizată anticipat în situația unor modificări legislative importante, retragerii sau modificării statutului stațiunii, apariției unor surse majore de finanțare, producerii unor dezastru, modificării semnificative a resursei termale sau apariției unor schimbări economice și sociale majore.

Procesul de revizuire va include consultarea compartimentelor administrației, operatorilor economici, instituțiilor culturale, organizațiilor locale, partenerilor și comunității.

Orice modificare majoră a strategiei va fi aprobată prin hotărâre a Consiliului Local Deta.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI XIV

Monitorizarea și evaluarea transformă strategia dintr-un document declarativ într-un instrument activ de management al Stațiunii Turistice Deta.

Mecanismul propus asigură raportarea operativă, trimestrială și anuală, evaluarea proiectelor, urmărirea bugetelor și verificarea criteriilor necesare menținerii statutului de stațiune.

Indicatorii permit măsurarea evoluției circulației turistice, infrastructurii, digitalizării, patrimoniului, economiei locale, finanțărilor și satisfacției vizitatorilor.

Revizuirea anuală va menține planul de acțiune actualizat, evaluarea intermediară din anul 2030 va permite ajustarea priorităților, iar evaluarea finală din anul 2035 va fundamenta următorul ciclu strategic.

CAPITOLUL XV

RISURI ȘI MĂSURI DE ATENUARE

Implementarea Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta poate fi influențată de factori interni și externi care pot produce întârzieri, costuri suplimentare, reducerea rezultatelor sau neîndeplinirea anumitor obiective.

Managementul riscurilor urmărește identificarea timpurie a problemelor, evaluarea probabilității și impactului, stabilirea măsurilor preventive și desemnarea responsabililor pentru intervenție.

Riscurile vor fi analizate permanent la nivelul fiecărui proiect și la nivelul întregii strategii. Pentru fiecare risc major se vor stabili cauza, probabilitatea, impactul, responsabilul, măsurile preventive, răspunsul și termenul de remediere.

Registrul riscurilor va fi actualizat trimestrial și va fi inclus, în formă sintetică, în raportul anual privind dezvoltarea turistică.

15.1. Riscuri operaționale

Primul risc operațional este întârzierea pregătirii și implementării proiectelor. Aceasta poate fi determinată de documentații incomplete, proceduri de achiziție prelungite, contestații, avize, lipsa ofertanților sau probleme apărute în execuție.

Măsurile de atenuare sunt pregătirea anticipată a documentațiilor, verificarea maturității proiectelor, utilizarea unor calendare realiste, desemnarea responsabililor și monitorizarea periodică a contractelor.

Al doilea risc este funcționarea necorespunzătoare sau întreruperea temporară a Ștrandului Termal. Problemele tehnice, lucrările de mentenanță, calitatea apei sau lipsa personalului pot afecta principalul flux de vizitatori.

Măsurile sunt elaborarea planului anual de mentenanță, verificările tehnice, constituirea fondului pentru reparații, monitorizarea calității apei, pregătirea personalului și comunicarea rapidă a eventualelor modificări de program.

Al treilea risc este dependența excesivă de Ștrandul Termal. O destinație bazată aproape exclusiv pe un obiectiv devine vulnerabilă la orice întrerupere a funcționării acestuia.

Măsura principală este diversificarea ofertei prin patrimoniu cultural, Parcul Anton Kratzer, evenimente, sport, gastronomie, muzeu și turism profesional.

Al patrulea risc este sezonalitatea. Cererea poate fi concentrată în sezonul cald, în weekenduri și în perioadele evenimentelor.

Măsurile sunt utilizarea bazinelor interioare, dezvoltarea activităților culturale și sportive, programele pentru seniori, pachetele de extrasezon, evenimentele de toamnă și iarnă și turismul profesional în timpul săptămânii.

Al cincilea risc este deficitul de personal. Operatorii pot întâmpina dificultăți în recrutarea personalului pentru cazare, alimentație, agrement, întreținere, ghidaj și promovare.

Măsurile sunt formarea profesională, parteneriatele cu unitățile de învățământ, stagii, programe de practică, atragerea lucrătorilor din localitățile apropiate și îmbunătățirea condițiilor de muncă.

Al șaselea risc este calitatea neuniformă a serviciilor. Experiențele diferite între operatori pot afecta imaginea întregii destinații.

Măsurile sunt elaborarea unor standarde locale orientative de calitate, formarea personalului, verificarea informațiilor, chestionarele de satisfacție și mecanismul de soluționare a reclamațiilor.

Al șaptelea risc este lipsa colaborării dintre operatori. Fără cooperare nu pot fi realizate pachete turistice comune și campanii integrate.

Măsurile sunt constituirea Grupului Local de Coordonare, întâlniri trimestriale, acorduri de colaborare, calendar comun și promovarea operatorilor care participă activ.

Al optulea risc este utilizarea redusă a produselor turistice nou-create. Pachetele pot să nu genereze rezervări dacă nu sunt adaptate cererii sau promovate corespunzător.

Măsurile sunt testarea produselor, consultarea turiștilor, colaborarea cu agenții și ghizi, analiza rezervărilor și modificarea conținutului sau prețului.

Al nouălea risc este suprapunerea evenimentelor cu manifestări regionale importante. Aceasta poate reduce participarea și disponibilitatea artiștilor, furnizorilor și structurilor de cazare.

Măsura este stabilirea calendarului anual prin consultarea programelor județene, regionale și transfrontaliere.

Al zecelea risc este degradarea infrastructurii prin utilizare intensă sau mentenanță insuficientă.

Măsurile sunt planul multianual de întreținere, inspecțiile periodice, intervențiile preventive, bugetele distincte și stabilirea responsabilității pentru fiecare obiectiv.

Al unsprezecelea risc este apariția incidentelor de siguranță la bazine, evenimente, competiții sau pe trasee.

Măsurile sunt regulamentele, supravegherea, personalul instruit, asistența medicală, planurile de evacuare, verificarea instalațiilor și colaborarea cu serviciile de urgență.

Al doisprezecelea risc este deteriorarea reputației online. Recenziile negative privind curățenia, programul, serviciile sau comunicarea pot afecta rapid imaginea unei destinații mici.

Măsurile sunt monitorizarea recenziilor, răspunsurile profesioniste, remedierea problemelor repetate, actualizarea informațiilor și publicarea unor imagini reale.

15.2. Riscuri financiare

Primul risc financiar este insuficiența resurselor pentru implementarea integrală a portofoliului.

Măsurile sunt prioritizarea proiectelor, etapizarea investițiilor, utilizarea scenariului prudent și concentrarea fondurilor asupra intervențiilor cu impact integrat.

Al doilea risc este neatragerea finanțărilor europene sau naționale estimate.

Măsurile sunt menținerea unui portofoliu de proiecte mature, adaptarea proiectelor la mai multe programe, urmărirea apelurilor și colaborarea cu parteneri eligibili.

Al treilea risc este creșterea valorii lucrărilor și echipamentelor. Inflația și modificarea prețurilor pot conduce la depășirea estimărilor.

Măsurile sunt actualizarea devizelor, includerea rezervelor permise, împărțirea proiectelor pe etape și revizuirea soluțiilor tehnice fără afectarea funcționalității.

Al patrulea risc este creșterea cheltuielilor neeligibile sau a cofinanțării locale.

Măsurile sunt verificarea atentă a ghidurilor, consultarea autorităților de management, auditul documentelor și programarea contribuțiilor locale pe mai mulți ani.

Al cincilea risc este apariția corecțiilor financiare. Nerespectarea regulilor de achiziție, raportare sau eligibilitate poate conduce la pierderea unor sume.

Măsurile sunt pregătirea personalului, verificarea juridică și financiară, controlul intern și păstrarea documentelor justificative.

Al șaselea risc este lipsa fluxului de numerar până la rambursarea cheltuielilor.

Măsurile sunt utilizarea prefinanțării și cererilor de plată, planificarea trezoreriei, prioritizarea plăților și utilizarea prudentă a instrumentelor legale de finanțare.

Al șaptelea risc este generarea unor venituri turistice mai mici decât estimările.

Măsurile sunt aplicarea unor tarife echilibrate, diversificarea serviciilor, promovarea perioadelor cu cerere redusă și evaluarea anuală a raportului dintre venituri și cheltuieli.

Al optulea risc este creșterea costurilor de funcționare și întreținere.

Măsurile sunt eficiența energetică, monitorizarea consumurilor, achiziția unor echipamente cu costuri reduse de operare și constituirea unui buget anual de mentenanță.

Al nouălea risc este subutilizarea infrastructurii nou-create. Investițiile supradimensionate pot produce costuri fără venituri suficiente.

Măsurile sunt analiza cererii, implementarea etapizată, testarea serviciilor și implicarea operatorilor privați.

Al zecelea risc este dependența excesivă de bugetul local.

Măsurile sunt diversificarea surselor, parteneriatele, contribuția Consiliului Județean, sponsorizările, investițiile private și veniturile proprii.

15.3. Riscuri de mediu

Primul risc de mediu este degradarea Parcului Anton Kratzer prin evenimente, trafic pietonal intens, acces auto, instalarea scenelor și compactarea solului.

Măsurile sunt delimitarea zonelor pentru evenimente, protejarea rădăcinilor arborilor, limitarea accesului vehiculelor, refacerea suprafețelor și stabilirea capacității maxime.

Al doilea risc este afectarea arborilor maturi prin tăieri și toaletări necorespunzătoare.

Măsurile sunt inventarul dendrologic, evaluarea de specialitate, intervențiile realizate de personal calificat și evitarea lucrărilor în perioadele sensibile pentru păsări.

Al treilea risc este poluarea pârâului Birdeanca și a canalelor.

Măsurile sunt verificarea deversărilor, colectarea deșeurilor, curățarea controlată, protejarea vegetației de mal și informarea comunității și vizitatorilor.

Al patrulea risc este utilizarea necorespunzătoare a apei termale și evacuarea apei rezultate din activitatea complexului.

Măsurile sunt monitorizarea debitului și calității, respectarea autorizațiilor, întreținerea instalațiilor și evacuarea controlată a apelor.

Al cincilea risc este creșterea consumului de apă și energie prin dezvoltarea infrastructurii turistice.

Măsurile sunt echipamente eficiente, contorizare, surse regenerabile, recuperarea energiei și monitorizarea consumului pe utilizator.

Al șaselea risc este creșterea cantității de deșeuri în perioadele de evenimente și sezon turistic.

Măsurile sunt colectarea separată, suplimentarea recipientelor, contracte speciale de salubritate, responsabilizarea comercianților și campanii de informare.

Al șaptelea risc este afectarea biodiversității prin acces turistic necontrolat în zona ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Măsurile sunt limitarea activităților la tururi ghidate și grupuri mici, evitarea zonelor de cuibărire, interzicerea activităților motorizate și respectarea avizelor de mediu.

Al optulea risc este răspândirea speciilor vegetale invazive.

Măsurile sunt inventarierea, intervențiile controlate, refacerea vegetației autohtone și evitarea plantărilor necorespunzătoare.

Al nouălea risc este poluarea luminoasă și fonică.

Măsurile sunt orientarea corpurilor de iluminat, limitarea intensității, stabilirea intervalelor pentru evenimente și monitorizarea zgomotului.

Al zecelea risc este reprezentat de schimbările climatice, caniculă, secetă, furtuni și fenomene extreme.

Măsurile sunt protejarea vegetației, plantarea unor specii adaptate, spații umbrite, puncte de apă, planuri pentru evenimente și verificarea arborilor după furtuni.

Al unsprezecelea risc este impermeabilizarea excesivă a solului prin parcuri, alei și construcții.

Măsurile sunt utilizarea suprafețelor permeabile, limitarea ocupării terenului, drenajul durabil și păstrarea spațiilor verzi.

Al doisprezecelea risc este deteriorarea sitului arheologic de la Opațița prin acces neorganizat, lucrări agricole, deșeuri sau intervenții neautorizate.

Măsurile sunt delimitarea, semnalizarea, supravegherea, cercetarea și organizarea accesului numai după asigurarea protecției.

15.4. Riscuri administrative

Primul risc administrativ este lipsa continuității politice și instituționale. Schimbarea priorităților poate încetini implementarea proiectelor.

Măsurile sunt aprobarea strategiei prin hotărâre a Consiliului Local, includerea proiectelor în programele multianuale și raportarea publică anuală.

Al doilea risc este capacitatea administrativă insuficientă. Numărul ridicat de proiecte poate depăși resursele compartimentelor locale.

Măsurile sunt prioritizarea, desemnarea coordonatorilor, formarea personalului, utilizarea asistenței tehnice și cooperarea cu instituțiile județene și regionale.

Al treilea risc este lipsa coordonării între compartimente.

Măsurile sunt stabilirea unor fluxuri interne, reuniuni operative, responsabilități scrise și utilizarea unei baze comune de monitorizare.

Al patrulea risc este transmiterea întârziată sau incompletă a datelor de către operatori.

Măsurile sunt stabilirea unui mecanism simplu de raportare, desemnarea persoanelor de contact, transmiterea formularelor standard și explicarea utilității datelor.

Al cincilea risc este neactualizarea informațiilor turistice.

Măsura este desemnarea unui administrator unic al informațiilor privind programul, tarifele, evenimentele, operatorii și obiectivele.

Al șaselea risc este neîndeplinirea criteriilor pentru menținerea statutului de stațiune turistică.

Măsurile sunt verificarea anuală a criteriilor, actualizarea fișei stațiunii, păstrarea documentelor justificative și includerea măsurilor de remediere în buget.

Al șaptelea risc este necorelarea strategiei cu PUG, PMUD, bugetul local și celelalte documente de planificare.

Măsurile sunt verificarea proiectelor în etapa de pregătire și participarea compartimentelor de urbanism, investiții, mediu și financiar la procesul de aprobare.

Al optulea risc este durata mare a procedurilor de avizare.

Măsurile sunt pregătirea anticipată, consultarea instituțiilor competente, documentațiile complete și programarea realistă.

Al nouălea risc este apariția litigiilor, contestațiilor sau problemelor de proprietate.

Măsurile sunt verificarea regimului juridic al terenurilor și clădirilor, cadastrarea, consultarea juridică și clarificarea proprietății înaintea depunerii proiectelor.

Al zecelea risc este insuficienta consultare a comunității. Proiectele pot genera opoziție dacă nu sunt explicate și dacă beneficiile nu sunt distribuite echilibrat.

Măsurile sunt consultările publice, informarea, sondajele, implicarea organizațiilor și publicarea rezultatelor.

Al unsprezecelea risc este dependența de persoane-cheie. Plecarea unor angajați poate produce pierderea informațiilor și blocarea activităților.

Măsurile sunt procedurile scrise, arhivarea digitală, distribuirea responsabilităților și formarea mai multor persoane.

Al doisprezecelea risc este lipsa unei structuri locale de management al destinației.

Măsurile sunt funcționarea Grupului Local de Coordonare și desemnarea în cadrul Primăriei a unei persoane sau echipe responsabile de turism.

CONCLUZIILE CAPITOLULUI XV

Riscurile identificate nu împiedică implementarea strategiei, dar necesită o abordare preventivă și o monitorizare permanentă.

Cele mai importante riscuri sunt întârzierile proiectelor, finanțarea insuficientă, dependența de Ștrandul Termal, deficitul de personal, degradarea infrastructurii, afectarea patrimoniului și neîndeplinirea criteriilor statutului de stațiune.

Măsurile de atenuare trebuie integrate în proiecte, bugete, contracte, planurile de mentenanță și rapoartele anuale.

Registrul riscurilor va fi actualizat trimestrial, iar riscurile cu probabilitate sau impact ridicat vor fi prezentate Consiliului Local și incluse în planurile de intervenție.

Managementul eficient al riscurilor va permite protejarea investițiilor, continuitatea serviciilor, menținerea echilibrului financiar și consolidarea Stațiunii Turistice Deta ca destinație termală, verde și multiculturală.

CAPITOLUL XVI

CONCLUZII PRIVIND POTENȚIALUL TURISTIC AL STAȚIUNII TURISTICE DETA ȘI MENȚINEREA STATUTULUI DE STAȚIUNE TURISTICĂ DE INTERES LOCAL

Analizele realizate în cadrul Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 confirmă existența unui potențial turistic real, diversificat și adecvat statutului de stațiune turistică de interes local.

Potențialul local nu este determinat de existența unei singure resurse, ci de asocierea dintre apa termală, infrastructura Ștrandului Termal, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul cultural și multiconfesional, caracterul multicultural, evenimentele locale, infrastructura sportivă, capacitatea de cazare, serviciile urbane și poziția favorabilă în sudul județului Timiș, în apropierea municipiului Timișoara și a frontierei cu Serbia.

Deta dispune de caracteristicile unei microdestinații turistice urbane, termale și recreative, capabile să deservească în principal piața locală și regională. Profilul realist al stațiunii este orientat către agrement termal, vizite de o zi, sejururi de weekend, turism familial, cultural, multicultural, gastronomic, sportiv, profesional, de tranzit și transfrontalier.

Strategia nu propune transformarea Detei într-o destinație de turism de masă și nici prezentarea acesteia ca stațiune balneară de tratament complex. Direcția fundamentată prin analize este consolidarea unei destinații accesibile, de dimensiune locală și regională, în care resursele existente sunt integrate într-o experiență turistică unitară.

16.1. Concluzie generală de evaluare

Evaluarea generală arată că Stațiunea Turistică Deta dispune de o bază funcțională pentru desfășurarea activităților turistice și pentru menținerea statutului de stațiune turistică de interes local.

Principalul produs turistic este Ștrandul Termal, care asigură o motivație directă de deplasare și permite dezvoltarea activităților de agrement, relaxare, înot, wellness și recreere familială.

Oferta este completată de Parcul Anton Kratzer, centrul urban, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, lăcașurile de cult, Centrul Cultural, infrastructura sportivă, evenimentele culturale și gastronomice și patrimoniul local al satului Opațița.

Capacitatea de cazare existentă, estimată pe baza documentelor locale analizate la aproximativ 139 de locuri, permite găzduirea turiștilor individuali, familiilor, delegațiilor, participanților la evenimente și grupurilor de dimensiune redusă sau medie.

Orașul dispune de servicii medicale, comerciale, bancare, administrative și de siguranță care contribuie la confortul vizitatorilor și care îi conferă un avantaj față de destinațiile rurale cu o infrastructură de servicii mai redusă.

Accesibilitatea rutieră prin DN 59/E70 și DN 59B, legătura feroviară cu municipiul Timișoara și proximitatea față de frontiera cu Serbia susțin dezvoltarea turismului de proximitate, de tranzit, profesional și transfrontalier.

Analiza pieței arată că Deta trebuie să se adreseze cu prioritate locuitorilor județului Timiș, municipiului Timișoara, localităților din sudul Banatului și vizitatorilor din zona de frontieră a Serbiei.

Potențialul de dezvoltare este favorabil, cu condiția ca obiectivele, serviciile și evenimentele să fie integrate într-un produs turistic comun și să fie administrate, promovate și monitorizate permanent.

Concluzia generală este că Deta nu reprezintă numai o localitate care deține administrativ statutul de stațiune turistică, ci dispune de resurse, infrastructură și servicii capabile să susțină funcționarea efectivă a unei stațiuni turistice de interes local.

16.2. Argumente majore care susțin potențialul turistic

Primul argument major este existența resursei termale și a Ștrandului Termal Deta.

Apa termală reprezintă elementul principal de diferențiere față de alte orașe mici din sudul județului Timiș. Complexul termal dispune de bazine interioare și exterioare, saună, spații de cazare, loc de joacă, foișoare și servicii complementare.

Existența bazinelor interioare permite utilizarea infrastructurii și în afara sezonului estival și susține dezvoltarea unor programe destinate familiilor, seniorilor, persoanelor interesate de relaxare și grupurilor sportive.

Cazarea disponibilă în cadrul complexului permite transformarea unei vizite de câteva ore într-un sejur de una sau două nopți și creează baza pentru pachete turistice integrate.

Al doilea argument este existența Parcului Anton Kratzer, unul dintre cele mai importante spații verzi și recreative ale orașului.

Suprafața de peste 14 hectare, vegetația matură, pâraul Birdeanca, aleile, pista pentru biciclete, locurile de joacă, terenurile sportive și spațiile pentru evenimente permit dezvoltarea unor activități de promenadă, recreere, ciclism, sport, educație ecologică și turism slow.

Parcul completează infrastructura termală și permite prelungirea timpului petrecut de vizitatori în localitate. Prin integrarea sa într-un circuit care să includă centrul istoric, muzeul, stadionul și ștrandul, parcul poate deveni una dintre componentele principale ale experienței turistice.

Al treilea argument este patrimoniul cultural, istoric și arhitectural.

Turnul Pompierilor reprezintă principalul reper vizual și simbolic al orașului. Muzeul Orașului Deta poate funcționa ca centru de interpretare a istoriei locale, a dezvoltării urbane, a patrimoniului arheologic, a pompierilor, a presei, a industriei și a comunităților locale.

Ansamblul urban central, bisericile, Centrul Cultural, biblioteca, cimitirul istoric, stadionul și celelalte clădiri reprezentative permit organizarea unui circuit cultural compact și accesibil.

Patrimoniul arheologic al localităților Deta și Opațița completează profunzimea istorică a teritoriului și poate fi valorificat prin cercetare, conservare și interpretare.

Al patrulea argument este caracterul multicultural și multiconfesional.

Deta reflectă istoria specifică Banatului prin prezența și moștenirea comunităților română, germană, maghiară, sârbă, bulgară, romă și a altor grupuri care au contribuit la evoluția localității.

Această diversitate este vizibilă în arhitectură, lăcașuri de cult, tradiții, muzică, dans, costume, gastronomie și evenimente.

Multiculturalitatea poate diferenția Deta de alte destinații de agrement termal și poate susține tururi tematice, expoziții, festivaluri, ateliere, schimburi culturale și proiecte transfrontaliere.

Al cincilea argument este existența unui calendar local de evenimente.

Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, manifestările multiculturale, rugile, spectacolele, competițiile sportive, activitățile pentru copii și evenimentele comunitare pot atrage vizitatori și pot susține utilizarea infrastructurii culturale, sportive și de alimentație publică.

Profesionalizarea acestor evenimente, publicarea anticipată a calendarului, asocierea cu servicii de cazare și masă și promovarea regională pot transforma manifestările locale în produse turistice repetitive.

Al șaselea argument este existența infrastructurii sportive și recreative.

Stadionul, sala de sport, terenurile de minifotbal și tenis, pista pentru biciclete, spațiile pentru fitness și activitățile de alergare, fotbal, badminton și ciclism permit dezvoltarea turismului sportiv de scară locală și regională.

Competițiile pot genera vizitatori și înnoptări și pot fi asociate cu accesul la Ștrandul Termal și cu serviciile de cazare și alimentație.

Al șaptelea argument este capacitatea de cazare și alimentație publică.

Structurile existente permit găzduirea turiștilor individuali, familiilor, delegațiilor și participanților la evenimente. Oferta este diversificată prin hotel, camere de închiriat, vilă, căsuțe și hostel.

Serviciile de alimentație și gastronomia multiculturală pot crește durata vizitei și cheltuiala locală. Preparatele bănățene, românești, sârbești, maghiare, germane și bulgare pot deveni o componentă importantă a imaginii destinației.

Al optulea argument este accesibilitatea.

Deta este conectată rutier cu municipiul Timișoara, Moravița, Banloc, Gătaia, Ciacova și celelalte localități ale sudului județului.

Legătura feroviară permite accesul vizitatorilor fără autoturism, iar apropierea de Aeroportul Internațional Timișoara susține sosirea delegațiilor și a grupurilor din alte regiuni sau din străinătate.

Proximitatea față de Serbia permite dezvoltarea produselor și evenimentelor transfrontaliere și atragerea vizitatorilor din Voivodina.

Al nouălea argument este existența unui portofoliu consistent de investiții.

Proiectele finalizate și aflate în implementare în domeniul iluminatului public, mobilității, eficienței energetice, sănătății, muzeului, infrastructurii sociale, centrului urban, transportului verde, pistelor pentru biciclete și serviciilor publice contribuie la creșterea calității generale a destinației.

Proiectul centrului de recuperare din cadrul Ștrandului Termal poate extinde profilul complexului și poate susține accesibilitatea și cooperarea transfrontalieră.

Al zecelea argument este capacitatea administrativă.

Orașul Deta a demonstrat experiență în pregătirea și implementarea proiectelor finanțate din fonduri europene, naționale, regionale și locale.

Această capacitate este esențială pentru implementarea strategiei, întreținerea infrastructurii și menținerea criteriilor necesare statutului de stațiune turistică.

16.3. Limitări și condiții care trebuie gestionate

Prima limitare este fragmentarea ofertei turistice.

Ștrandul Termal, parcul, patrimoniul, muzeul, evenimentele, cazarea și gastronomia există, dar nu sunt încă integrate complet într-un sistem comun de informare, rezervare și comercializare.

Condiția principală de dezvoltare este crearea unor produse turistice complete, precum „Deta într-o zi”, „Weekend termal și multicultural”, „Deta pentru familii” și „Sport și relaxare la Deta”.

A doua limitare este durata redusă a șederii.

O parte importantă a vizitatorilor utilizează localitatea pentru câteva ore sau pentru o singură zi. Această situație limitează veniturile generate pentru structurile de cazare, alimentație și comerț.

Creșterea duratei șederii presupune dezvoltarea programelor de două zile, a evenimentelor desfășurate pe durata unui weekend, a tururilor culturale și a pachetelor integrate.

A treia limitare este sezonabilitatea.

Cererea pentru agrement și evenimente este influențată de vreme, sezonul cald, vacanțe și weekenduri. Bazinele interioare reduc această dependență, dar trebuie dezvoltate programe culturale, sportive, gastronomice și de wellness pentru perioadele de extrasezon.

A patra limitare este promovarea insuficient integrată.

Informațiile turistice sunt disponibile prin mai multe canale, însă este necesar un portal oficial al stațiunii, cu program, tarife, hartă, cazare, gastronomie, evenimente, rezervări și conținut multilingv.

Pentru piața transfrontalieră este necesară dezvoltarea informațiilor în limba sârbă, alături de versiunile în română și engleză.

A cincea limitare este lipsa unor date locale complete privind circulația turistică.

Pentru o parte dintre indicatori nu sunt disponibile serii complete privind sosirile, înnoptările, gradul de ocupare, durata medie a șederii, proveniența vizitatorilor și cheltuiala turistică.

Este necesară funcționarea Observatorului Turistic Local și elaborarea raportului anual al stațiunii.

A șasea limitare este capacitatea redusă pentru evenimente și grupuri de mari dimensiuni.

Capacitatea de cazare actuală este adecvată profilului de stațiune de interes local, dar poate deveni insuficientă pentru evenimente de amploare sau grupuri numeroase.

Extinderea trebuie realizată gradual, prin investiții private, apartamente turistice, structuri de mici dimensiuni, camping și spații pentru rulote, în funcție de evoluția reală a cererii.

A șaptea limitare este conectivitatea internă incompletă.

Legătura dintre gară, centru, Parcul Anton Kratzer, Ștrandul Termal, structurile de cazare și Opațița trebuie îmbunătățită prin trasee pietonale, infrastructură pentru biciclete, semnalizare și servicii de transfer.

A opta limitare este valorificarea incompletă a patrimoniului cultural și natural.

Nu toate obiectivele beneficiază de program de vizitare, ghidaj, informații multilingve, panouri și coduri QR.

Situl arheologic de la Opațița trebuie protejat și cercetat înaintea amenajării turistice, iar informațiile privind biodiversitatea trebuie fundamentate prin studii și inventare locale.

A noua limitare este necesitatea protejării resursei termale și a mediului.

Dezvoltarea complexului termal trebuie realizată cu respectarea condițiilor tehnice, sanitare și de mediu. Apa termală trebuie utilizată responsabil, iar promovarea eventualelor efecte terapeutice trebuie realizată numai pe baza documentelor și autorizărilor specifice.

Parcul Anton Kratzer, pârâul Birdeanca și relația teritorială cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei trebuie protejate prin reguli clare de utilizare, monitorizare și întreținere.

A zecea limitare este deficitul posibil de forță de muncă.

Dezvoltarea serviciilor turistice necesită personal calificat în cazare, alimentație, agrement, ghidaj, marketing, întreținere și organizarea evenimentelor.

Sunt necesare programe de formare, colaborări cu unitățile de învățământ și implicarea operatorilor economici.

A unsprezecea limitare este necesitatea asigurării mentenanței.

Infrastructura realizată prin investiții publice trebuie să beneficieze de bugete și responsabilități clare pentru întreținere, reparații, actualizare și funcționare.

A douăsprezecea limitare este concurența regională.

Deta concurează cu Buziaș, Băile Călacea, celelalte ștranduri termale, Timișoara și Vârșeț pentru timpul și bugetul vizitatorilor.

Diferențierea trebuie construită prin asocierea dintre apă termală, parc, patrimoniu multicultural, atmosferă urbană de scară mică și accesibilitate.

16.4. Aprecierea îndeplinirii condițiilor pentru menținerea statutului de stațiune turistică de interes local

Orașul Deta a fost atestat ca stațiune turistică de interes local și este inclus în lista oficială a stațiunilor turistice din România.

Menținerea statutului presupune demonstrarea continuă a existenței și funcționării resurselor, infrastructurii, serviciilor și dotărilor care au fundamentat atestarea, precum și transmiterea documentației solicitate în cadrul procesului de reevaluare.

Pe baza informațiilor analizate în prezenta strategie, Stațiunea Turistică Deta dispune de elementele structurale necesare menținerii statutului de interes local.

Localitatea dispune de resurse turistice naturale și antropice, dintre care se evidențiază apa termală, Parcul Anton Kratzer, patrimoniul urban, cultural, religios, arheologic și multicultural.

Există infrastructură de cazare și alimentație publică, infrastructură de agrement, facilități sportive, spații pentru evenimente, servicii medicale, farmacii, servicii comerciale și instituții publice relevante.

Accesul este asigurat prin rețeaua rutieră națională și județeană și prin calea ferată, iar localitatea este conectată la rețelele de utilități și servicii urbane.

Orașul dispune de strategie de dezvoltare turistică, portofoliu de proiecte, mecanism de monitorizare, obiective măsurabile și capacitate administrativă pentru continuarea investițiilor.

Evenimentele culturale, gastronomice și sportive, activitatea Centrului Cultural, muzeul și infrastructura de agrement demonstrează existența unei funcții turistice și recreative care depășește simpla deținere formală a statutului.

Aprecierea finală trebuie însă formulată în corelare cu documentele justificative valabile la data depunerii dosarului.

Capacitățile de cazare și alimentație trebuie confruntate cu certificatele și evidențele oficiale actualizate. Dotările și serviciile trebuie demonstrate prin documente, fotografii, autorizații, contracte, inventare și procese-verbale.

Criteriile obligatorii trebuie îndeplinite integral, iar punctajul criteriilor suplimentare trebuie să depășească pragul legal aplicabil stațiunilor turistice de interes local.

În situația în care verificarea documentară finală confirmă datele analizate, iar eventualele neconcordanțe sunt remediate înainte de depunere, există argumente temeinice pentru menținerea statutului de Stațiune Turistică de interes local pentru Orașul Deta.

Menținerea statutului nu trebuie privită exclusiv ca rezultat al reevaluării dintr-un anumit an. Aceasta presupune monitorizarea anuală a criteriilor, păstrarea funcționalității dotărilor, actualizarea datelor și intervenția rapidă în cazul apariției unor deficiențe.

16.5. Direcții prioritare recomandate pentru consolidarea potențialului turistic

Prima direcție este menținerea permanentă a conformității cu normele și criteriile aplicabile stațiunilor turistice.

Primăria Orașului Deta trebuie să verifice anual criteriile, să actualizeze fișa stațiunii și să păstreze documentele justificative într-un dosar permanent.

A doua direcție este consolidarea Ștrandului Termal.

Sunt prioritare întreținerea și modernizarea bazinelor, vestiarelor, grupurilor sanitare, spațiilor de odihnă, dotărilor pentru copii, cazării și sistemului de acces.

Introducerea biletelor electronice, a rezervării online și a evidenței digitale va crește calitatea serviciilor și va furniza date pentru monitorizare.

A treia direcție este integrarea ofertei turistice.

Ștrandul Termal, Parcul Anton Kratzer, centrul istoric, muzeul, bisericile, stadionul, gastronomia și evenimentele trebuie prezentate și comercializate ca elemente ale unei singure destinații.

A patra direcție este dezvoltarea circuitului turistic central.

Traseul trebuie să conecteze gara, centrul, Turnul Pompierilor, muzeul, lăcașurile de cult, Parcul Anton Kratzer, stadionul și Ștrandul Termal.

Circuitul trebuie să beneficieze de semnalizare, hartă, panouri, coduri QR, mobilier urban și informații multilingve.

A cincea direcție este valorificarea patrimoniului multicultural.

Sunt recomandate tururi tematice, expoziții, arhivă digitală, ateliere, evenimente, gastronomie și colaborări cu comunitățile locale și cu partenerii din Serbia.

A șasea direcție este dezvoltarea produselor turistice de una și două zile.

Produsele prioritare sunt „Deta într-o zi”, „Weekend termal și multicultural”, „Deta pentru familii”, „Sport și relaxare la Deta” și „Gastronomie multiculturală în Deta”.

A șaptea direcție este profesionalizarea evenimentelor.

Calendarul anual trebuie publicat anticipat, iar evenimentele majore trebuie asociate cu servicii de cazare, masă, transport și promovare regională.

A opta direcție este digitalizarea.

Portalul turistic trebuie să ofere informații, hartă, program, tarife, cazare, gastronomie, evenimente, bilete și rezervări.

A noua direcție este dezvoltarea mobilității turistice.

Sunt necesare semnalizarea accesului, traseul gară-centru-parc-ștrand, extinderea infrastructurii velo, legătura cu Opațița și organizarea transferurilor pentru grupuri și evenimente.

A zecea direcție este protejarea Parcului Anton Kratzer și a pârâului Birdeanca.

Sunt recomandate inventarul dendrologic, traseul interpretativ, protejarea arborilor, întreținerea vegetației și reguli pentru organizarea evenimentelor.

A unsprezecea direcție este dezvoltarea cazării și gastronomiei.

Extinderea capacității trebuie realizată gradual și trebuie încurajate formele de cazare de mici dimensiuni, campingul, spațiile pentru rulote, meniurile multiculturale și integrarea producătorilor locali.

A douăsprezecea direcție este cooperarea regională și transfrontalieră.

Deta trebuie să dezvolte trasee și produse comune cu Timișoara, Banloc, Partoș, Moravița, Vârșet și celelalte localități din sudul Banatului.

A treisprezecea direcție este formarea resurselor umane.

Personalul și operatorii trebuie sprijiniți prin cursuri în domeniul ospitalității, limbilor străine, accesibilității, marketingului, siguranței, gastronomiei și organizării evenimentelor.

A paisprezecea direcție este consolidarea managementului destinației.

Grupul Local de Coordonare pentru Turism trebuie să funcționeze permanent și să asigure cooperarea dintre administrație, operatori, instituții și comunitate.

A cincisprezecea direcție este monitorizarea.

Începând cu anul 2027 trebuie elaborat anual un raport privind circulația turistică, proiectele, bugetele, starea criteriilor și satisfacția vizitatorilor.

16.6. Concluzie finală

Stațiunea Turistică Deta dispune de un potențial turistic autentic și funcțional, construit în jurul resursei termale și completat de patrimoniul verde, cultural, multicultural, sportiv și urban.

Orașul are avantajul unei destinații compacte, în care principalele puncte de interes pot fi conectate într-un program de o zi sau de weekend.

Ștrandul Termal reprezintă principalul motor al activității turistice. Parcul Anton Kratzer, Turnul Pompierilor, Muzeul Orașului Deta, centrul istoric, bisericile, evenimentele și gastronomia oferă conținutul necesar diversificării experienței.

Accesibilitatea, serviciile urbane, capacitatea de cazare, infrastructura culturală și sportivă și proiectele aflate în implementare susțin funcționarea stațiunii și dezvoltarea sa ulterioară.

Principala provocare este integrarea tuturor acestor componente într-o ofertă unitară, vizibilă și ușor de utilizat de către turiști.

Poziționarea strategică recomandată este:

„Stațiunea Turistică Deta – destinația termală, verde și multiculturală a sudului Banatului.”

Pe baza analizelor realizate, a infrastructurii existente, a resurselor turistice, a serviciilor și a proiectelor de dezvoltare, Orașul Deta prezintă argumente solide pentru menținerea statutului de stațiune turistică de interes local.

Menținerea statutului trebuie susținută prin confirmarea documentară actualizată a criteriilor, continuarea investițiilor, întreținerea infrastructurii, profesionalizarea serviciilor, protejarea patrimoniului și monitorizarea permanentă a activității turistice.

Strategia oferă cadrul necesar pentru această dezvoltare și demonstrează că turismul poate deveni o componentă tot mai importantă a economiei locale, a imaginii orașului și a calității vieții comunității.

Concluzia finală este că Stațiunea Turistică Deta are capacitatea reală de a-și menține statutul de interes local și de a se consolida până în anul 2035 ca microdestinație termală, recreativă și multiculturală, relevantă pentru sudul județului Timiș și pentru spațiul transfrontalier româno-sârb.

CAPITOLUL XVII

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE OFICIALE

17.1. Acte normative și reglementări de bază

1. Ordonanța Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România, aprobată prin Legea nr. 755/2001, cu modificările și completările ulterioare.
2. Hotărârea Guvernului nr. 852/2008 pentru aprobarea normelor și criteriilor de atestare a stațiunilor turistice, cu modificările și completările ulterioare. Actul constituie principala reglementare pentru atestarea, reevaluarea și menținerea statutului stațiunilor turistice de interes național și local.
3. Hotărârea Guvernului nr. 910/2022 pentru aprobarea atestării unor localități ca stațiuni turistice de interes național, respectiv local, și pentru modificarea anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008. Prin acest act, Orașul Deta, județul Timiș, a fost inclus în categoria stațiunilor turistice de interes local.
4. Hotărârea Guvernului nr. 120/2024 privind atestarea unor localități sau părți din localități ca stațiuni turistice și modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 852/2008. Actul a introdus cerințe actualizate privind reevaluarea stațiunilor turistice și documentațiile care trebuie transmise autorității centrale responsabile în domeniul turismului.
5. Hotărârea Guvernului nr. 1.264/2024 privind modificarea și completarea art. IV din Hotărârea Guvernului nr. 120/2024.
6. Hotărârea Guvernului nr. 936/2025 privind aprobarea atestării unor localități ca stațiuni turistice și modificarea anexei nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008. Actul reprezintă una dintre actualizările recente ale listei naționale a stațiunilor turistice.
7. Ordinul președintelui Autorității Naționale pentru Turism nr. 65/2013 pentru aprobarea Normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare și alimentație publică, a licențelor și brevetelor de turism, cu modificările și completările ulterioare. Normele au fost modificate și completate inclusiv în anul 2026.
8. Ordonanța Guvernului nr. 109/2000 privind stațiunile balneare, climatice și balneoclimatice și asistența medicală balneară și de recuperare, aprobată prin Legea nr. 343/2002, cu modificările ulterioare.
9. Hotărârea Guvernului nr. 1.016/2011 privind acordarea statutului de stațiune balneară și balneoclimatică unor localități și areale. Actul este relevant pentru delimitarea dintre agrementul termal și statutul balnear sau balneoclimatic.
10. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare.
11. Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, cu modificările și completările ulterioare.
12. Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice și Hotărârea Guvernului nr. 395/2016 pentru aprobarea normelor metodologice de aplicare.
13. Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, precum și normele metodologice de aplicare și de elaborare și actualizare a documentațiilor de urbanism.
14. Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

15. Legea nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice, republicată, cu modificările și completările ulterioare.
16. Ordonanța Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național, republicată, cu modificările ulterioare.
17. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, aprobată prin Legea nr. 265/2006, cu modificările și completările ulterioare.
18. Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, cu modificările și completările ulterioare.
19. Legea nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului.
20. Hotărârea Guvernului nr. 971/2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1.284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică drept parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România. Actul este relevant pentru ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

17.2. Surse oficiale de statistică și date socioeconomice

1. Institutul Național de Statistică – baza de date TEMPO-Online, domeniile populație, demografie, forță de muncă, întreprinderi, locuințe, utilități publice, agricultură și turism. TEMPO-Online include serii statistice la nivel național, regional, județean și, pentru indicatorii disponibili, la nivel de localitate.
2. Institutul Național de Statistică – matricea POP107D, „Populația după domiciliu la 1 ianuarie pe grupe de vârstă, sexe, județe și localități”.
3. Institutul Național de Statistică – matricea POP108D, „Populația după domiciliu la 1 iulie pe grupe de vârstă, sexe, județe și localități”.
4. Institutul Național de Statistică – matricile TUR101, TUR102, TUR104 și seriile asociate privind capacitatea de cazare, sosirile, înnopțările și indicii de utilizare a structurilor de primire turistică.
5. Recensământul Populației și Locuințelor, runda 2021 – rezultate definitive privind populația rezidentă, structura demografică, caracteristicile etnoculturale, educația, mobilitatea și fondul de locuințe.
6. Direcția Regională de Statistică Timiș – anuare statistice, fișe de localitate și date județene privind populația, economia, forța de muncă, turismul și infrastructura.
7. Registrul unităților administrativ-teritoriale ale României – SIRUTA, utilizat pentru identificarea oficială a Orașului Deta și a localităților componente.
8. Eurostat – baze de date și publicații privind turismul european, călătoriile interne și externe, durata sejururilor, înnopțările, profilul turiștilor și tendințele demografice și economice.

17.3. Surse oficiale privind turismul, atestarea și menținerea statutului de stațiune turistică

1. Portalul Legislativ al Ministerului Justiției – formele consolidate ale actelor normative privind turismul, stațiunile turistice, urbanismul, mediul și patrimoniul.
2. Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului – Direcția Generală Turism și Direcția Autorizare și Monitorizare.

3. Platforma oficială SITUR – catalogul structurilor turistice autorizate, structurilor radiate sau cu autorizația retrasă, structurilor de cazare, structurilor de alimentație publică, agențiilor și ghizilor de turism atestați.
4. Lista oficială SITUR a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de cazare, utilizată pentru verificarea denumirii, tipului, categoriei și capacității unităților autorizate.
5. Lista oficială SITUR a structurilor de primire turistice cu funcțiuni de alimentație publică.
6. Anexa nr. 5 la Hotărârea Guvernului nr. 852/2008, în forma consolidată, cu lista stațiunilor turistice de interes național și local.
7. Consiliul Județean Timiș – informații oficiale privind turismul județean, ștrandurile termale, stațiunile, patrimoniul și traseele turistice. Sursa județeană menționează Deta în cadrul ofertei de agrement termal a județului Timiș.
8. Platforma turistică județeană Visit Timiș – fișe instituționale privind obiective, structuri de cazare, gastronomie, agrement și trasee din județul Timiș.

17.4. Urbanism, amenajarea teritoriului și cartografie

1. Planul Urbanistic General al Orașului Deta și Regulamentul Local de Urbanism, în forma aprobată și în forma actualizată aflată în procedură.
2. Documentele publicate de Primăria Orașului Deta privind actualizarea Planului Urbanistic General și a Regulamentului Local de Urbanism.
3. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Orașului Deta, utilizat pentru analiza accesului, transportului public, infrastructurii pietonale și velo, parcărilor și legăturii dintre gară, centru, parc și Ștrandul Termal.
4. Planul de amenajare a teritoriului județean Timiș – PATJ Timiș, aprobat prin Hotărârea Consiliului Județean Timiș nr. 198/2013.
5. PATJ Timiș – Volumul II, „Cadrul natural, mediu, zone de risc”.
6. PATJ Timiș – Volumul III, „Zone protejate, turism”.
7. PATJ Timiș – Volumul IV, „Populația și rețeaua de localități”.
8. PATJ Timiș – Volumul VII, „Structura activităților și zonificarea teritoriului”.
9. PATJ Timiș – Volumul X, „Prezentare sintetică”.
10. Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară – limite administrative, planuri cadastrale și ortofotoplanuri.
11. Geoportalul național și platformele oficiale de date spațiale – limite administrative, rețea hidrografică, infrastructură de transport, arii protejate și utilizarea terenurilor.
12. Consiliul Județean Timiș – documentații de urbanism și amenajarea teritoriului, hărți și proiecte județene de infrastructură.

17.5. Mediu, arii protejate și resurse naturale

1. Agenția Națională pentru Mediu și Arii Protejate – inventarul ariilor naturale protejate și documentele oficiale aferente rețelei Natura 2000.
2. Documentația oficială privind aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0127 Lunca Bârzavei, inclusiv formularul standard, limitele, speciile de interes comunitar și obiectivele de conservare.
3. Inventarul național al ariilor naturale protejate, în care ROSPA0127 Lunca Bârzavei este asociată Hotărârii Guvernului nr. 971/2011 și județului Timiș.
4. Agenția pentru Protecția Mediului Timiș – rapoarte anuale privind starea mediului, calitatea aerului, apa, solul, biodiversitatea, deșeurile și presiunile antropice.

5. Administrația Națională „Apele Române” și Administrația Bazinală de Apă Banat – planuri de management bazinal, date privind râul Bârzava, pârâul Birdeanca, canalele de desecare și riscurile la inundații.
6. Administrația Națională de Meteorologie – date climatice, temperaturi, precipitații, fenomene extreme și tendințe climatice regionale.
7. Institutul Național de Hidrologie și Gospodărire a Apelor – date și studii privind regimul hidrologic și riscurile asociate.
8. Garda Națională de Mediu – Comisariatul Județean Timiș și autoritățile competente pentru controlul respectării legislației de mediu.
9. Studiile de mediu, avizele, acordurile și autorizațiile aferente proiectelor Orașului Deta, inclusiv documentațiile pentru Ștrandul Termal, centrul de recuperare, zona centrală, piste pentru biciclete, infrastructura de apă și canalizare și sistemul geotermal.
10. Analizele fizico-chimice, microbiologice și hidrogeologice ale apei termale, în forma furnizată de administratorul sursei și de laboratoarele autorizate.

17.6. Patrimoniu cultural, monumente și resurse identitare

1. Institutul Național al Patrimoniului – Lista Monumentelor Istorice, aprobată prin Ordinul ministrului culturii nr. 2.828/2015 și actualizările ulterioare. Lista oficială este organizată pe județe și cuprinde monumente de arheologie, arhitectură, for public și monumente memoriale și funerare.
2. Lista Monumentelor Istorice pentru județul Timiș, utilizată pentru identificarea monumentelor și ansamblurilor situate pe teritoriul Orașului Deta.
3. Institutul Național al Patrimoniului – Repertoriul Arheologic Național, baza oficială de date privind siturile, așezările, necropolele și descoperirile arheologice.
4. Fișa RAN a sitului arheologic Dudărie din Deta, cod RAN 155467.01.
5. Fișa RAN a necropolei hallstattiene de la Deta, cod RAN 155467.02.
6. Fișa RAN a necropolei medievale timpurii de la Deta–Cariera de nisip, cod RAN 155467.04.
7. Fișa RAN a așezării din epoca bronzului situate în vecinătatea nord-vestică a Ștrandului Termal Deta, cod RAN 155467.05.
8. Fișa RAN a fortificației medievale de la Opațița–Călășturi, cod RAN 155476.01.
9. Fișele RAN privind necropolele, așezările și celelalte situri arheologice identificate pe teritoriul localității Opațița.
10. Direcția Județeană pentru Cultură Timiș – avize, evidențe și documentații privind monumentele istorice, zonele de protecție și patrimoniul arheologic.
11. Muzeul Național al Banatului – cercetări, rapoarte arheologice, colecții și studii privind Deta, Opațița și sudul Banatului.
12. Muzeul Orașului Deta – inventare, colecții, fotografii, documente, obiecte, mărturii și evidențe privind istoria orașului, pompierii, presa, industria și comunitățile locale.
13. Arhivele Naționale ale României – Serviciul Județean Timiș – documente istorice, administrative, cadastrale, confesionale și cartografice.
14. Parohiile și comunitățile religioase din Deta – documente privind lăcașurile de cult, comunitățile, sărbătorile și patrimoniul confesional.
15. Centrul Cultural Deta – arhiva evenimentelor, ansamblurilor, costumelor, repertoriilor și manifestărilor multiculturale.

17.7. Surse oficiale locale și instituționale specifice Orașului Deta

1. Primăria Orașului Deta – site-ul oficial, secțiunile administrație, turism, proiecte, urbanism, buget, hotărâri ale Consiliului Local, achiziții publice, transparență decizională și Monitorul Primăriei.
2. Raportul asupra stării economice, sociale, culturale și administrative a Orașului Deta pentru anul 2024. Documentul reprezintă sursa locală principală privind economia, populația, infrastructura, serviciile, cazarea, Ștrandul Termal, evenimentele și proiectele orașului.
3. Rapoartele anuale ale primarului Orașului Deta și rapoartele privind administrarea bunurilor din domeniul public și privat.
4. Hotărârile Consiliului Local Deta relevante pentru strategie, buget, patrimoniu, investiții, urbanism, cultură, sport, servicii publice și proiecte.
5. Bugetele locale anuale și estimările multianuale, programele de investiții publice, execuțiile bugetare și listele obiectivelor de investiții.
6. Planul Urbanistic General, Regulamentul Local de Urbanism, documentațiile PUZ și PUD și certificatele de urbanism relevante pentru dezvoltarea turistică.
7. Planul de Mobilitate Urbană Durabilă al Orașului Deta.
8. Strategiile și documentele locale de dezvoltare economică, socială, culturală, energetică, digitală și de mediu.
9. Documentele oficiale ale societății sau structurii care administrează Ștrandul Termal Deta, inclusiv rapoarte de activitate, evidența vizitatorilor, venituri, cheltuieli, program de funcționare, tarife și lucrări de întreținere.
10. Documentațiile și rapoartele proiectelor finanțate prin POR, POIM, PNRR, Programul „Anghel Saligny”, LEADER și Interreg IPA România–Serbia.
11. Documentele privind proiectul centrului de recuperare din cadrul Ștrandului Termal, amenajarea zonei centrale, transportul public electric, piste pentru biciclete, sistemul geotermal și proiectele de eficiență energetică.
12. Inventarul domeniului public și privat al Orașului Deta, evidențele cadastrale și documentele privind administrarea obiectivelor turistice și culturale.
13. Datele furnizate oficial de structurile de cazare, unitățile de alimentație publică, instituțiile culturale, unitățile de învățământ, Spitalul Orășenesc Deta și serviciile publice locale.
14. Pagina oficială de turism a Orașului Deta, utilizată pentru descrierea Parcului Anton Kratzer, Ștrandului Termal, muzeului, stadionului, Centrului Cultural și a celorlalte obiective locale.
15. Monitorul Primăriei Orașului Deta, utilizat pentru verificarea proiectelor, evenimentelor și informațiilor administrative recente.

17.8. Surse complementare instituționale județene, naționale și europene

1. Consiliul Județean Timiș – strategii, programe, PATJ, documentații de urbanism, informații turistice, proiecte de infrastructură și date privind localitățile județului.
2. Consiliul Județean Timiș – fișa instituțională a Orașului Deta și informații privind proiectele și investițiile județene.
3. Consiliul Județean Timiș – documentele privind asocierea cu Orașul Deta pentru amenajarea zonei centrale Calea Victoriei și strada Înfrățirii.

4. Agenția pentru Dezvoltare Regională Vest – Programul Regional Vest, Planul pentru Dezvoltare Regională Vest și documentele privind dezvoltarea urbană, turismul, mobilitatea, eficiența energetică și patrimoniul.
5. Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale și Grupul de Acțiune Locală competent teritorial – documente LEADER și proiecte de cooperare locală.
6. Autoritatea de Management pentru Programul Interreg IPA România–Serbia – documentele programului, apelurile, ghidurile și informațiile privind proiectele transfrontaliere.
7. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene – programele aferente perioadei 2021–2027 și documentele Planului Național de Redresare și Reziliență.
8. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației – programele privind regenerarea urbană, mobilitatea, eficiența energetică, infrastructura locală și Programul național de investiții „Anghel Saligny”.
9. Administrația Fondului pentru Mediu – programe privind iluminatul public, mobilitatea cu emisii reduse, stațiile de încărcare, eficiența energetică, spațiile verzi și gestionarea deșeurilor.
10. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism – studii și cercetări privind destinațiile turistice, turismul balnear, piața turistică și dezvoltarea durabilă.
11. Comisia Europeană – documentele privind Tranziția pentru turism, turismul inteligent, digitalizarea, sustenabilitatea și accesibilitatea destinațiilor.
12. Eurostat – statistici privind călătoriile, înnopțările, turismul intern, durata sejururilor, comportamentul turiștilor și performanța turismului european.
13. European Travel Commission – rapoarte privind tendințele pieței europene, intențiile de călătorie, destinațiile mai puțin cunoscute, sustenabilitatea și evoluția cheltuielilor turistice.
14. Organizația Mondială a Turismului – UN Tourism – recomandări, indicatori și publicații privind dezvoltarea durabilă, managementul destinațiilor și statisticile turistice.
15. Comisia Europeană – programele CERV, Europa Creativă, LIFE și Erasmus+, relevante pentru multiculturalitate, patrimoniu, mediu, sport, tineret și cooperare europeană.
16. Banca Europeană de Investiții și InvestEU – informații privind instrumentele financiare pentru infrastructură durabilă, energie, mobilitate, patrimoniu și investiții public-private.

ANEXE TEHNICE

ANEXA 1 – Fișa stațiunii turistice de interes local, conform modelului legal aplicabil

ANEXA 2 – Matricea criteriilor obligatorii și suplimentare: DA/NU, punctaj și dovezi

ANEXA 3 – Inventarul actual al structurilor de cazare clasificate – SITUR

ANEXA 4 – Studiu hidrologic

ANEXA 5 – Inventarul resurselor și obiectivelor turistice

ANEXA 6- Studiu de Corelare a strategiei locale cu Masterplanul investițiilor în turism și cu HG 127/2026

ANEXA 7 – Calendarul și studiul evenimentelor repetitive

ANEXA 8 – Studiul privind calitatea aerului

ANEXA 9 – Studiul privind biodiversitatea și compatibilitatea cu turismul

ANEXA 10 – Studiul patrimoniului cultural, istoric și identitar al Stațiunii Deta

ANEXA 11 – Studiul privind evenimentele nerepetitive și evenimentul-fanion

ANEXA 12 – Studiul de aliniere la criteriile GSTC și EETLS

ANEXA 13- Documentele administrative pentru reevaluare și menținerea statutului

ANEXA 14 – Hotărârea Consiliului Local de aprobare a strategiei

ANEXA 15- TRASEELE TURISTICE, CULTURALE, SPORTIVE ȘI DE DIVERTISMENT DIN STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

ANEXĂ 16-
INVENTAR SINTETIC AL INSTITUȚIILOR PUBLICE,
OBIECTIVELOR CULTURALE, LĂCAȘURILOR DE CULT ȘI
STRUCTURILOR DE AGREMENT DIN ORAȘUL DETA

ANEXA 4

STUDIU HIDROLOGIC ȘI STUDIU ARHEOLOGIC

STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada de referință: 2026

Document corelat: Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta 2026–2035

Strategia turistică existentă identifică drept resurse principale cursurile de apă locale, resursa termală, elementele de peisaj acvatic și patrimoniul arheologic din Deta și Opățița.

PARTEA I – STUDIU HIDROLOGIC

1. Scopul studiului hidrologic

Studiul urmărește:

1. identificarea principalelor componente ale rețelei hidrografice locale;
2. analizarea relației dintre apă, relief, utilizarea terenurilor și dezvoltarea urbană;
3. evaluarea preliminară a riscurilor hidrologice;
4. evidențierea resursei termale și a rolului acesteia în oferta turistică;
5. identificarea condițiilor necesare valorificării durabile a resurselor de apă;
6. stabilirea măsurilor de protecție, monitorizare și adaptare climatică.

2. Încadrarea hidrografică generală

Teritoriul Orașului Deta se află în partea sudică a județului Timiș, într-o zonă de câmpie caracterizată prin diferențe reduse de nivel, scurgere lentă a apelor de suprafață, existența unor canale și cursuri de apă cu rol în drenarea terenurilor agricole și urbane.

Rețeaua hidrografică locală aparține sistemului hidrografic al râului Bârzava. Repertoriul Arheologic Național menționează pârâul Bârdeanca drept afluent de dreapta al Bârzavei, în apropierea căruia este amplasată fortificația medievală de la Opățița-Călășturi.

Caracterul de câmpie determină:

- pante reduse ale terenului;
- viteze scăzute de scurgere;
- posibilitatea acumulării temporare a apei după precipitații intense;
- dependența de funcționarea canalelor de desecare;
- vulnerabilitatea unor suprafețe joase la băltire;
- necesitatea întreținerii permanente a podețelor, șanțurilor și canalelor.

3. Principalele elemente hidrografice

3.1. Pârâul Bârdeanca/Birdeanca

În sursele documentare sunt întâlnite formele:

- Bârdeanca;
- Birdeanca;
- Birduța;
- Birda Veche.

Repertoriul Arheologic Național utilizează denumirea **Bârdeanca** pentru cursul de apă din apropierea sitului Opățița-Călășturi și denumirea **Birdeanca** în cazul sitului arheologic Dudărie. Pentru așezarea din epoca bronzului, situată în apropierea Ștrandului Termal, este utilizată denumirea **Birda Veche**.

În documentația finală trebuie utilizată denumirea oficială rezultată din:

- cadastrul apelor;
- planurile Administrației Bazinale de Apă Banat;
- Planul Urbanistic General;
- evidențele cadastrale ale Orașului Deta.

Pârâul are valoare:

- hidrologică;
- ecologică;

- peisagistică;
- istorică;
- arheologică;
- recreativă;
- educațională.

3.2. Birda Veche și infrastructura de apărare

Planul de management al riscului la inundații pentru spațiul hidrografic Banat inventariază la Deta un dig pe malul drept al cursului Birda Veche, cu o lungime indicată de aproximativ 5,25 km. Același document prezintă lucrările de îndiguire existente în sistemul inferior al Bârzavei.

Existența acestor lucrări confirmă importanța:

- supravegherii tehnice a digurilor;
- întreținerii vegetației de pe coronament și taluzuri;
- menținerii libere a zonelor de acces pentru intervenții;
- prevenirii construirii necontrolate în zonele potențial inundabile;
- corelării dezvoltării turistice cu hărțile oficiale de hazard și risc la inundații.

3.3. Canalele de desecare și drenaj

Canalele și șanțurile de drenaj au un rol important în evacuarea apelor pluviale și în protejarea:

- gospodăriilor;
- drumurilor;
- terenurilor agricole;
- infrastructurii edilitare;
- spațiilor turistice;
- zonelor de agrement.

Colmatarea, ocuparea sau întreruperea continuității acestora poate conduce la:

- bălțiri;
- inundarea temporară a terenurilor;
- degradarea drumurilor;
- afectarea fundațiilor;
- apariția vegetației invazive;
- dezvoltarea insectelor;
- diminuarea calității peisajului turistic.

3.4. Lacurile și acumulările antropice

Pe teritoriul administrativ pot exista acumulări formate în foste excavații de argilă sau în alte depresiuni antropice. Acestea trebuie tratate, până la verificarea lor tehnică, drept **resurse peisagistice potențiale**, nu drept baze de agrement autorizate.

Pentru fiecare acumulare trebuie stabilite:

- amplasamentul și suprafața;
- regimul juridic;
- adâncimea;
- stabilitatea malurilor;
- calitatea apei;

- sursa de alimentare;
- biodiversitatea;
- accesul;
- riscul de înec;
- regimul piscicol;
- compatibilitatea cu activitățile turistice.

4. Apele subterane și resursa termală

4.1. Apele subterane

Într-un teritoriu de câmpie, apele subterane pot avea un nivel relativ apropiat de suprafață în anumite zone și perioade ale anului. Adâncimea efectivă a pânzei freatice trebuie stabilită prin studii geotehnice și hidrogeologice punctuale.

Principalele riscuri pentru apele subterane sunt:

- infiltrațiile provenite din sisteme individuale necorespunzătoare;
- pierderile din rețelele de canalizare;
- depozitarea necontrolată a deșeurilor;
- utilizarea îngrășămintelor și pesticidelor;
- activitățile industriale și zootehnice;
- scurgerile accidentale de carburanți și uleiuri;
- forajele neprotejate sau abandonate.

4.2. Resursa de apă termală

Apa termală constituie una dintre resursele turistice reprezentative ale Detei, fiind asociată funcționării Ștrandului Termal și potențialului de dezvoltare a activităților de agrement, relaxare și wellness.

Resursa poate susține:

- agrementul acvatic;
- turismul de familie;
- activități de relaxare;
- servicii wellness;
- programe pentru seniori;
- prelungirea sezonului turistic;
- produse turistice integrate cu parcul și centrul orașului.

Utilizarea apei în scop balnear sau terapeutic poate fi promovată numai pe baza:

- studiului hidrogeologic actualizat;
- buletinelor de analiză fizico-chimică;
- analizelor microbiologice;
- stabilirii debitului exploatabil;
- monitorizării temperaturii;
- autorizației de gospodărire a apelor;
- avizelor sanitare;
- documentației privind proprietățile terapeutice, după caz.

În lipsa acestor documente, formularea recomandată este:

Resursă de apă termală valorificată în scop recreativ și de agrement.

Nu trebuie utilizată automat formularea „apă curativă” sau „stațiune balneară”.

5. Riscul la inundații și bălțiri

Riscul hidrologic local este determinat de combinarea următorilor factori:

- relieful plan;
- pantele reduse;
- apropierea unor terenuri de cursurile de apă;
- precipitațiile intense de scurtă durată;
- capacitatea redusă a unor șanțuri și podețe;
- colmatarea canalelor;
- impermeabilizarea progresivă a suprafețelor urbane;
- reducerea vegetației de pe maluri;
- funcționarea necorespunzătoare a sistemelor de pompare și drenaj.

Documentația oficială privind riscul la inundații trebuie consultată înainte de realizarea:

- construcțiilor turistice;
- parcurilor;
- promenadelor;
- pistelor pentru biciclete;
- amenajărilor pe malurile cursurilor de apă;
- bazelor sportive;
- extinderii Ștrandului Termal;
- campingurilor;
- zonelor pentru evenimente.

Planurile bazinale tratează prevenirea, protecția, pregătirea și răspunsul la inundații prin măsuri structurale și nestructurale, iar intervențiile locale trebuie corelate cu aceste documente.

6. Calitatea apelor și sursele de presiune

Principalele surse potențiale de presiune asupra apelor sunt:

1. evacuările insuficient epurate;
2. depozitarea deșeurilor pe maluri;
3. activitățile agricole intensive;
4. dejecțiile provenite din activități zootehnice;
5. spălarea platformelor și parcurilor;
6. deșeurile generate în timpul evenimentelor;
7. colmatarea albiilor;
8. reducerea vegetației ripariene;
9. evacuarea necontrolată a apelor pluviale;
10. poluările accidentale.

Pentru obiectivele turistice se recomandă monitorizarea periodică a:

- parametrilor fizico-chimici;
- indicatorilor microbiologici;
- transparenței și turbidității;
- temperaturii;

- conductivității;
- pH-ului;
- nutrienților;
- hidrocarburilor, atunci când există surse de risc.

Administrația Bazinală de Apă Banat publică periodic sinteze privind calitatea apelor din spațiul hidrografic Banat, acestea reprezentând surse de referință pentru actualizarea anexei.

7. Relația dintre resursele de apă și turism

Resursele hidrologice pot fi integrate în oferta turistică prin:

- circuitul „Deta termală și verde”;
- traseul educațional al apei;
- traseul pietonal sau velo Deta–Opătița;
- interpretarea relației dintre apă și siturile arheologice;
- activități pentru școli;
- observarea vegetației de mal;
- prezentarea lucrărilor istorice de drenaj și îndiguire;
- amenajarea unor puncte de odihnă în afara zonelor de risc;
- integrarea apei termale într-un produs recreativ anual.

Amenajările trebuie să evite:

- betonarea excesivă a malurilor;
- eliminarea vegetației ripariene;
- amplasarea construcțiilor în albia majoră;
- iluminatul agresiv;
- accesul motorizat necontrolat;
- evacuarea deșeurilor;
- promovarea îmbăierii în ape neverificate.

8. Măsuri prioritare – componenta hidrologică

Nr. crt.	Măsura propusă	Prioritate
1	Solicitarea datelor oficiale privind cadastrul apelor și denumirile cursurilor	Ridicată
2	Inventarierea GIS a cursurilor de apă, canalelor, podețelor și zonelor de bălțire	Ridicată
3	Corelarea perimetrului stațiunii cu hărțile de hazard și risc la inundații	Ridicată
4	Verificarea și întreținerea canalelor de desecare	Permanentă
5	Monitorizarea stării digurilor și accesului la lucrările hidrotehnice	Permanentă
6	Actualizarea studiului hidrogeologic al sursei termale	Ridicată
7	Realizarea analizelor periodice ale apei termale	Permanentă
8	Inventarierea acumulărilor antropice și evaluarea siguranței malurilor	Medie
9	Refacerea vegetației ripariene în sectoarele degradate	Medie
10	Elaborarea unui traseu educațional „Apa și istoria Detei”	Medie
11	Interzicerea depozitării deșeurilor în apropierea cursurilor de apă	Permanentă
12	Introducerea soluțiilor de drenaj urban durabil	Ridicată

9. Concluzia studiului hidrologic

Orașul Deta dispune de un sistem hidrografic caracteristic câmpiei joase a Banatului, conectat la bazinul Bârzavei și influențat de cursuri de apă locale, canale de drenaj, lucrări de îndiguire și resurse subterane.

Apa termală reprezintă principala resursă hidrologică valorificată turistic. Cursurile de apă și peisajul acvatic pot completa oferta recreativă și educațională, dar numai prin amenajări prudente, întreținerea sistemelor de drenaj și respectarea zonelor de protecție și de risc.

PARTEA A II-A – STUDIU ARHEOLOGIC DOCUMENTAR

10. Scopul studiului arheologic

Studiul urmărește:

1. identificarea siturilor arheologice cunoscute de pe teritoriul UAT Deta;
2. stabilirea importanței lor istorice și turistice;
3. evaluarea preliminară a stării de conservare;
4. identificarea riscurilor antropice și naturale;
5. stabilirea condițiilor de protejare;
6. definirea modalităților de valorificare turistică responsabilă.

Protecția patrimoniului arheologic este reglementată în principal prin Ordonanța Guvernului nr. 43/2000, republicată, iar monumentele istorice sunt protejate prin Legea nr. 422/2001. Cercetările, diagnosticul și supravegherea arheologică se realizează numai în baza autorizațiilor și procedurilor legale.

11. Inventarul principalelor situri arheologice

Nr. crt.	Denumirea sitului	Cod RAN	Localizare și date	Situație generală
1	Situl arheologic Dudărie	155467.01	Deta, Aleea Austriei, vizavi de parc; epoca bronzului târziu/Hallstatt timpuriu și epoca medievală	Cercetare de salvare realizată în anul 2005
2	Necropola hallstattiană de la Deta	155467.02	Hotarul localității Deta; Hallstatt timpuriu, mileniul I î.Hr.	Localizare generală, necesită delimitare exactă
3	Necropola medievală timpurie „La Cariera de nisip”	155467.04	Hotarul localității Deta; secolele VII–IX, cu opinii bibliografice privind secolele IX–X	Necesită protecție și actualizarea localizării cadastrale
4	Așezarea din epoca bronzului – Sit 11 Transgaz	155467.05	La aproximativ 130–150 m nord-vest de Ștrandul Termal Deta	Stare de conservare medie; afectare parțială
5	Fortificația medievală Opățița–Călășturi	155476.01	La aproximativ 0,45 km nord-est de biserica ortodoxă din Opățița	Sit complex: fortificație, așezare și necropolă

Datele sunt preluate din Repertoriul Arheologic Național, administrat de Institutul Național al Patrimoniului.

12. Situl arheologic Dudărie

Situl Dudărie este amplasat în orașul Deta, pe Aleea Austriei, în partea dreaptă a străzii, vizavi de parc și la est de calea ferată Timișoara–Moravița. Fișa RAN indică prezența unor niveluri de locuire din:

- epoca bronzului târziu/Hallstatt timpuriu;
- epoca medievală timpurie;
- epoca medievală dezvoltată.

În anul 2005 a fost realizată o cercetare arheologică de salvare.

Valoarea sitului rezultă din:

- amplasarea sa în interiorul orașului;
- apropierea de parc și de centrul urban;

- continuitatea locuirii în mai multe perioade istorice;
- posibilitatea integrării într-un circuit educațional.

Înainte oricărei intervenții urbanistice în zonă trebuie verificată delimitarea exactă a sitului și necesitatea obținerii avizului autorității competente pentru cultură.

13. Necropola hallstattiană de la Deta

Necropola este înregistrată cu codul RAN 155467.02 și este atribuită perioadei Hallstatt timpuriu, respectiv mileniului I î.Hr. Fișa oficială precizează că descoperirea a fost realizată în hotarul localității, fără prezentarea unei delimitări cadastrale detaliate.

Importanța sa este determinată de:

- vechimea descoperirilor;
- caracterul funerar;
- relevanța pentru cunoașterea comunităților din prima epocă a fierului;
- posibilitatea completării narațiunii istorice a Detei.

Nu se recomandă promovarea amplasamentului pentru vizitare înainte de:

- identificarea exactă în teren;
- delimitarea cadastrală;
- evaluarea stării de conservare;
- consultarea Direcției Județene pentru Cultură Timiș;
- stabilirea unui regim de acces compatibil cu protejarea sitului.

14. Necropola medievală timpurie „La Cariera de nisip”

Necropola este înregistrată cu codul RAN 155467.04. Fișa oficială o datează în epoca medievală timpurie, în principal în secolele VII–IX, menționând și o interpretare bibliografică referitoare la secolele IX–X.

Caracterul funerar al sitului impune:

- protejarea terenului împotriva excavațiilor;
- interzicerea colectării neautorizate de materiale;
- supravegherea lucrărilor care afectează solul;
- actualizarea localizării;
- semnalarea descoperirilor întâmplătoare.

Valorificarea turistică trebuie realizată predominant prin:

- materiale muzeale;
- reconstituiri grafice;
- expoziții;
- hărți istorice;
- prezentări digitale;
- tururi ghidate care nu afectează terenul.

15. Așezarea din epoca bronzului – Sit 11 Transgaz

Situl cu codul RAN 155467.05 a fost descoperit în vecinătatea nord-vestică a Ștrandului Termal Deta, la aproximativ 130–150 m. Acesta este amplasat pe terasa nordică a pârâului Birda Veche, într-o zonă care, potrivit informațiilor cartografice istorice menționate de fișa RAN, era mărginită de suprafețe joase și inundabile.

Cercetările de diagnostic din perioada 2023–2024 au identificat:

- sol brun compact;

- chirpici ars;
- fragmente ceramice;
- elemente atribuite epocii bronzului.

Fișa RAN indică o stare de conservare medie și o afectare parțială.

Apropierea de Ștrandul Termal conferă sitului o importanță deosebită pentru planificarea investițiilor. Extinderile, parcurile, rețelele tehnico-edilitare și alte lucrări care afectează solul trebuie precedate de:

- verificarea documentației arheologice;
- solicitarea avizului de specialitate;
- diagnostic arheologic, dacă este impus;
- supraveghere arheologică pe durata lucrărilor;
- adaptarea proiectului în cazul apariției unor descoperiri.

16. Fortificația medievală Opățița–Călășturi

Fortificația de la Opățița este înregistrată cu codul RAN 155476.01 și codul LMI TM-I-s-B-06075. Este amplasată intravilan, la aproximativ 0,45 km nord-est de biserica ortodoxă din Opățița, la circa 50 m de limita estică a localității și în apropierea pârâului Bârdeanca.

Situl cuprinde:

- fortificație de pământ;
- posibilă biserică fortificată;
- așezare preistorică;
- necropolă medievală;
- materiale ceramice;
- fragmente de chirpici și cărămidă;
- materiale osteologice.

Amplasarea pe o terasă mai ridicată față de talvegul pârâului oferea o bună vizibilitate asupra fostei lunci inundabile a Bârzavei. Această relație dintre relief, apă și sistemul defensiv reprezintă unul dintre cele mai importante elemente de interpretare turistică ale sitului.

Fișa RAN semnalează:

- utilizarea terenului și ca zonă de depozitare a deșeurilor;
- afectarea laturii sud-estice prin construirea unei cazemate din beton în perioada 1951–1953;
- necesitatea unor măsuri urgente de protecție;
- o stare de conservare evaluată ca medie.

17. Relația dintre hidrologie și patrimoniul arheologic

Amplasarea siturilor arheologice din Deta și Opățița indică o relație directă între locuirea istorică și resursele de apă.

Cursurile de apă ofereau:

- apă pentru comunități;
- terenuri fertile;
- resurse pentru agricultură și creșterea animalelor;
- căi locale de orientare și deplasare;
- obstacole naturale defensive;
- terase mai ridicate, favorabile locuirii;

- control vizual asupra luncilor.

În același timp, apa poate produce riscuri pentru patrimoniu:

- eroziunea malurilor;
- variația nivelului pânzei freatice;
- băltirea;
- spălarea straturilor arheologice;
- afectarea materialelor organice;
- intervenții de regularizare executate fără supraveghere arheologică;
- colmatarea și depunerea de sedimente.

Orice lucrare hidrotehnică realizată în apropierea siturilor trebuie corelată cu regimul de protecție arheologică.

18. Riscuri asupra patrimoniului arheologic

Principalele riscuri sunt:

1. extinderea construcțiilor;
2. lucrările edilitare;
3. realizarea parcurilor;
4. excavațiile și exploatarea de agregate;
5. agricultura mecanizată;
6. depozitarea deșeurilor;
7. utilizarea detectoarelor de metale fără autorizație;
8. colectarea neautorizată de artefacte;
9. eroziunea și băltirea;
10. vegetația invazivă;
11. lipsa delimitării cadastrale;
12. lipsa panourilor de avertizare;
13. accesul motorizat necontrolat;
14. promovarea turistică înaintea asigurării protecției.

19. Direcții de valorificare turistică

19.1. Circuitul „Opățița arheologică și rurală”

Circuitul poate include:

- centrul orașului Deta;
- traseu velo spre Opățița;
- biserica și reperatele rurale;
- punct de interpretare a fortificației;
- peisajul văii Bârdeanca;
- produse și gastronomie locală;
- revenirea în Deta.

19.2. Muzeul Orașului Deta ca punct principal de interpretare

Artefactele, fotografiile, planurile și reconstituirile trebuie prezentate în muzeu, unde pot fi protejate și interpretate corespunzător.

Se recomandă:

- machetă a fortificației;
- hartă a siturilor;
- cronologie Deta–Opățița;
- reconstituiri 3D;
- panouri bilingve sau multilingve;
- coduri QR;
- expoziție despre relația dintre apă și locuire;
- programe educaționale pentru elevi.

19.3. Vizitarea controlată a sitului Opățița–Călășturi

Vizitarea poate fi permisă numai după:

- curățarea deșeurilor;
- delimitarea terenului;
- verificarea stării de conservare;
- stabilirea traseului de acces;
- amplasarea panourilor în afara zonelor sensibile;
- consultarea arheologilor;
- interzicerea accesului auto pe sit;
- stabilirea unui regulament de vizitare.

20. Măsurile prioritare – componenta arheologică

Nr. crt.	Măsura propusă	Prioritate
1	Solicitarea fișelor RAN actualizate pentru toate siturile	Ridicată
2	Inventarierea GIS și delimitarea cadastrală	Ridicată
3	Corelarea siturilor cu PUG, RLU și perimetrul stațiunii	Ridicată
4	Curățarea controlată a sitului Opățița–Călășturi	Urgentă
5	Interzicerea depozitării deșeurilor pe sit	Urgentă
6	Evaluarea actuală a stării de conservare	Ridicată
7	Supravegherea lucrărilor din apropierea Ștrandului Termal	Ridicată
8	Marcarea zonelor de protecție	Ridicată
9	Documentare fotogrammetrică și modelare 3D	Medie
10	Amenajarea unei secțiuni arheologice în Muzeul Deta	Medie
11	Realizarea traseului Deta–Opățița	Medie
12	Elaborarea unui regulament de vizitare	Medie
13	Organizarea programelor educaționale	Permanentă
14	Monitorizarea periodică a siturilor	Permanentă

21. Concluzia studiului arheologic

Patrimoniul arheologic al UAT Deta este mai divers decât imaginea turistică actuală a orașului. Acesta include urme de locuire și descoperiri funerare din epoca bronzului, prima epocă a fierului și perioada medievală.

Cele mai importante resurse sunt:

- situl Dudărie;
- necropola hallstattiană;
- necropola medievală timpurie;
- așezarea din epoca bronzului din apropierea Ștrandului Termal;

- fortificația medievală Opățița–Călășturi.

Fortificația de la Opățița prezintă cel mai ridicat potențial pentru integrarea într-un circuit turistic, însă promovarea sa trebuie precedată de protejare, delimitare, curățare și interpretare profesională.

22. CONCLUZIE GENERALĂ

Resursele hidrologice și patrimoniul arheologic al Stațiunii Turistice Deta formează un sistem teritorial interdependent.

Apa a influențat:

- amplasarea așezărilor;
- dezvoltarea agriculturii;
- alegerea pozițiilor defensive;
- evoluția peisajului;
- apariția resursei turistice termale;
- configurarea actuală a orașului și a satului Opățița.

Prin protejarea cursurilor de apă, actualizarea documentațiilor hidrogeologice și conservarea siturilor arheologice, Deta poate dezvolta un produs turistic distinct:

„DETA – APA TERMALĂ, ISTORIA ȘI MULTICULTURALITATEA BANATULUI DE SUD”

Valorificarea trebuie realizată gradual, pe baza documentelor oficiale, fără afectarea zonelor inundabile, a resurselor de apă sau a patrimoniului arheologic.

ANEXA 5

INVENTARUL RESURSELOR ȘI OBIECTIVELOR TURISTICE

STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada de referință: anul 2026

Scopul anexei: inventarierea resurselor naturale, culturale, istorice, arheologice, recreative și identitare care fundamentează potențialul turistic al Stațiunii Turistice Deta.

1. Resurse naturale și peisagistice

Nr. crt.	Resursa turistică	Localizare	Caracteristici și valoare turistică	Modalitate actuală sau potențială de valorificare
1	Peisajul Câmpiei Bârzavei și al Banatului de Sud	Teritoriul administrativ Deta–Opățița	Peisaj de câmpie, terenuri agricole, aliniamente de vegetație și perspective deschise specifice sudului Banatului	Cicloturism, turism lent, fotografie, trasee tematice
2	Parcul „Anton Kratzer”	Orașul Deta	Parc istoric cu suprafață de peste 14 ha, vegetație matură, alei, zone de odihnă și infrastructură recreativă	Plimbare, recreere, evenimente, activități pentru familii
3	Vegetația arboricolă matură din Parcul „Anton Kratzer”	Parcul „Anton Kratzer”	Stejari, arțari, tei, salcâmi și alte specii; unele exemplare sunt prezentate în documentele locale ca având o vechime considerabilă	Educație ecologică, traseu dendrologic, interpretare turistică
4	Pârâul Birdeanca/Bârdeanca	Deta și zona Opățița	Element hidrografic local care traversează și structurează peisajul urban și periurban	Promenadă, infrastructură verde-albastră, trasee de observare
5	Resursa hidrogeologică termală	Zona Ștrandului Termal Deta	Resursă de apă termală utilizată în cadrul bazei de agrement	Agrement acvatic, relaxare, wellness; utilizarea balneară necesită documentație medicală și hidrogeologică specifică
6	Lucii de apă și amenajări hidrotehnice locale	Teritoriul UAT Deta	Elemente de peisaj acvatic care trebuie delimitate și inventariate cadastral	Pescuit recreativ, observarea naturii, agrement de proximitate
7	Peisajul rural și agricol al satului Opățița	Satul Opățița	Peisaj rural bănățean, terenuri agricole și relația dintre așezare și cursurile de apă	Agroturism, gastronomie locală, trasee Deta–Opățița

Parcul „Anton Kratzer” este prezentat de administrația locală drept una dintre principalele atracții ale orașului, având alei amenajate, iluminat, pistă pentru biciclete și rol major în găzduirea evenimentelor comunitare.

2. Patrimoniu arheologic, istoric și urban

Nr. crt.	Obiectivul turistic	Localizare	Categoria	Importanță și caracteristici	Situația valorificării
8	Fortificația medievală de la Opățița – „Călășturi”	Satul Opățița, zona de nord-est a localității	Sit arheologic și monument istoric	Fortificație medievală și zonă cu descoperiri preistorice și funerare; cod RAN 155476.01 și cod LMI TM-I-s-B-06075	Neamenajată sistematic pentru vizitare; necesită semnalizare și interpretare
9	Situl arheologic Opățița – nord-est	Extravilanele din nord-estul satului Opățița	Sit arheologic	Așezări atribuite perioadelor preistorică, romană și medievală	Necesită delimitare, protecție și includere într-un circuit arheologic
10	Situl arheologic Opățița – „Iarc Sud”	Zona de nord-est a satului Opățița	Sit arheologic	Urme de locuire din epoca bronzului, epoca fierului și perioada medievală	Potențial de cercetare și interpretare
11	Situl arheologic Opățița – „Valul roman Est”	Sud-estul satului Opățița	Sit arheologic	Zonă cu urme de locuire și amenajări istorice evidențiate în RAN	Acces turistic neamenajat
12	Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”	Centrul orașului Deta	Monument istoric, cod LMI TM-II-a-B-06217	Ansamblu urban din secolele XIX–XX, care include fronturi construite și clădiri reprezentative pentru evoluția orașului	Vizitare liberă; necesită traseu urban și panouri de interpretare
13	Turnul Pompierilor	Piața Pompierilor	Patrimoniu tehnic și urban	Construcție realizată în anul 1910, cu funcție inițială de foișor și stație de pompieri; simbol identitar al orașului	Integrat în circuitul Muzeului Orașului Deta
14	Muzeul Orașului Deta	Turnul Pompierilor, Piața Pompierilor	Muzeu de istorie și arheologie	Colecții arheologice, istorice, etnografice, tipografice și documente privind multiculturalitatea locală	Vizitare conform programului stabilit de administrator
15	Piața Pompierilor și exponatele de tehnică pompieristică	Zona Turnului Pompierilor	Spațiu memorial și muzeal exterior	Exponate asociate istoriei pompierilor și monument comemorativ	Acces liber în spațiul public

Nr. crt.	Obiectivul turistic	Localizare	Categoria	Importanță și caracteristici	Situația valorificării
16	Cimitirul istoric al orașului Deta	Orașul Deta	Patrimoniu funerar și memorial	Monumente funerare, statui și cavouri, inclusiv lucrări realizate din marmură de Carrara	Vizitare liberă cu respectarea caracterului funerar
17	Cavoul familiei Anton Kratzer	Cimitirul orașului Deta	Obiectiv memorial	Asociat personalității care a contribuit la formarea parcului orașului	Poate fi inclus într-un traseu memorial
18	Biblioteca Orașenească Deta	Centrul orașului	Obiectiv cultural	Instituție amplasată într-o clădire inclusă în ansamblul urban protejat; fond de carte și documente locale	Activități culturale, educaționale și expoziționale
19	Patrimoniul tipografic „Dettauer Zeitung”	Muzeul Orașului Deta	Patrimoniu tehnic și multicultural	Mașină tipografică și documente asociate presei locale germane	Expunere muzeală și interpretare istorică

Fortificația de la Opățița este înscrisă în Repertoriul Arheologic Național și în Lista Monumentelor Istorice, iar ansamblul urban din Deta este protejat sub codul TM-II-a-B-06217.

3. Patrimoniu religios și multicultural

Nr. crt.	Obiectivul sau resursa	Localizare	Caracteristici	Valoare turistică
20	Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana”	Centrul orașului Deta	Edificiu religios monumental, sfințit în anul 1900, cu arhitectură neogotică și vitralii atribuite atelierului Róth Miksa	Turism cultural, religios, arhitectural și multicultural
21	Biserica Ortodoxă Română	Centrul orașului Deta	Lăcaș de cult reprezentativ pentru comunitatea românească	Turism religios și circuit multiconfesional
22	Biserica Ortodoxă Sârbă	Centrul orașului Deta	Reper al patrimoniului comunității sârbe	Circuit religios și multicultural
23	Lăcașurile de cult și patrimoniul confesional din Opățița	Satul Opățița	Repere ale identității spirituale și rurale	Turism religios și cultural local
24	Patrimoniul comunității germane	Deta	Arhitectură, presă locală, tradiții, muzică, asociații și memorie comunitară	Traseu al moștenirii șvăbești
25	Patrimoniul comunității maghiare	Deta	Practici culturale, religioase, muzicale și gastronomice	Evenimente și programe multiculturale
26	Patrimoniul comunității sârbe	Deta	Tradiții religioase și culturale specifice Banatului	Turism cultural transfrontalier
27	Patrimoniul comunității bulgare	Deta	Elemente lingvistice, religioase, folclorice și	Consolidarea imaginii Detei ca destinație

Nr. crt.	Obiectivul sau resursa	Localizare	Caracteristici	Valoare turistică
	și al celorlalte comunități		gastronomice	multiculturală

Biserica Romano-Catolică, împreună cu bisericile ortodoxă română și ortodoxă sârbă din zona centrală, formează un nucleu reprezentativ pentru identitatea multiconfesională a orașului.

4. Obiective culturale, memoriale și sportive

Nr. crt.	Obiectivul	Localizare	Caracteristici principale	Funcție turistică
28	Centrul Cultural al Orașului Deta	Orașul Deta	Sală de spectacole, scenă, spații pentru repetiții, ateliere și expoziții	Spectacole, festivaluri, conferințe și evenimente multiculturale
29	Sala de conferințe din Parcul „Anton Kratzer”	Parcul „Anton Kratzer”	Clădire istorică din lemn, cu scenă și terasă, utilizată în timp pentru spectacole și proiecții cinematografice	Conferințe, expoziții, târguri și evenimente
30	Stadionul Orășenesc Deta	Marginea vestică a Parcului „Anton Kratzer”	Stadion cu tradiție sportivă locală	Competiții, evenimente și turism sportiv
31	Tribuna istorică din lemn a stadionului	Stadionul Orășenesc	Construcție din lemn, realizată în stil inspirat de tribunele englezești	Reper de arhitectură sportivă; necesită expertizare și documentare
32	Monumentul eroilor din Primul Război Mondial	Parcul „Anton Kratzer”	Monument inaugurat în anul 1924	Traseu memorial și educație istorică
33	Bustul lui Anton Kratzer	Parcul „Anton Kratzer”	Monument dedicat întemeietorului parcului	Traseu istoric și memorial
34	Bustul Regelui Ferdinand I	Parcul „Anton Kratzer”	Monument comemorativ	Traseu memorial
35	Podul Iubirii	Parcul „Anton Kratzer”	Amenajare simbolică inaugurată în anul 2022	Fotografie, recreere și turism de cuplu

Primăria Orașului Deta prezintă Centrul Cultural, sala de conferințe, stadionul, tribuna din lemn, monumentele din parc și Podul Iubirii ca elemente ale ofertei culturale și recreative locale.

5. Infrastructură de agrement și recreere cu funcție turistică

Nr. crt.	Obiectivul	Localizare	Dotări și funcțiuni	Observații
36	Ștrandul Termal Deta	Orașul Deta	Bazin semiolimpic, piscine interioare, apă termală, saună, vestiare, zone de odihnă și facilități pentru copii	Capacitățile, autorizațiile și programul trebuie actualizate pentru anul 2026
37	Căsuțele turistice din incinta Ștrandului	Ștrandul Termal	Zece căsuțe și o capacitate fizică raportată istoric de 20 de locuri	Includerea în capacitatea oficială necesită certificat de

Nr. crt.	Obiectivul	Localizare	Dotări și funcțiuni	Observații
	Termal			clasificare valabil
38	Pista pentru biciclete din Parcul „Anton Kratzer”	Parcul „Anton Kratzer”	Traseu asfaltat cu lungimea publicată de aproximativ 1,4 km	Cicloturism urban și recreere
39	Alei pietonale și zone de odihnă	Parcul „Anton Kratzer”	Alei iluminate, bănci și spații de recreere	Acces liber
40	Locul de joacă și terenul de minifotbal	Parcul „Anton Kratzer”	Infrastructură pentru copii, familii și activități sportive	Turism familial și recreere
41	Traseul turistic propus Deta–Opățița	Deta–Opățița	Conectează centrul urban, peisajul rural și siturile arheologice	Necesită trasare, semnalizare și omologare, după caz
42	Promenada culturală a centrului istoric	Străzile Victoriei și Mihai Viteazul	Traseu propus prin ansamblul urban protejat	Necesită panouri, hartă și materiale de interpretare

Datele tehnice publicate pentru Ștrandul Termal și infrastructura parcului provin din prezentarea turistică a administrației locale și trebuie reverificate înaintea anexării documentației finale de reevaluare.

6. Patrimoniul imaterial, evenimente și experiențe locale

Nr. crt.	Resursa sau evenimentul	Categoria	Caracteristici și potențial turistic
43	Multiculturalitatea orașului Deta	Patrimoniul imaterial	Conviețuirea comunităților română, germană, maghiară, sârbă, bulgară și a altor comunități
44	Gastronomia bănățeană multiculturală	Gastronomie	Rețete și influențe românești, germane, maghiare, sârbești și bulgărești
45	Zilele Orașului Deta	Eveniment repetitiv	Manifestare culturală, artistică și comunitară organizată în principal în Parcul „Anton Kratzer”
46	Festivalul culinar „Ceaunul și Grătarul”	Eveniment gastronomic	Competiție culinară și eveniment de socializare cu participare locală și internațională
47	Festivalul Moto	Eveniment recreativ	Paradă moto, concerte și activități desfășurate în zona parcului
48	Spectacolul Pomului de Crăciun	Eveniment tradițional	Manifestare anuală organizată în Piața Pompierilor
49	Rugile și sărbătorile comunităților etnice	Patrimoniul religios și comunitar	Dansuri, muzică, port, gastronomie și obiceiuri confesionale
50	Ansamblurile folclorice și corurile locale	Patrimoniul cultural viu	Promovează identitatea comunităților și caracterul multicultural al destinației
51	Banat Brunch și experiențele gastronomice locale	Experiență turistică	Promovarea produselor, rețetelor și producătorilor locali; calendarul trebuie confirmat anual
52	Istoria presei și tiparului local	Patrimoniul identitar	Legată de publicația „Dettauer Zeitung” și de tradiția culturală

Nr. crt.	Resursa sau evenimentul	Categoria	Caracteristici și potențial turistic
53	Tradițiile sportive ale orașului	Patrimoniu sportiv	germană Fotbal, atletism, badminton, handbal și competiții comunitare
54	Memoria pompierilor voluntari	Patrimoniu comunitar	Turnul Pompierilor, tehnica expusă și istoria serviciului voluntar local

Pagina oficială de turism menționează rolul Parcului „Anton Kratzer” în organizarea Zilelor Orașului, a festivalului culinar, a festivalului moto și a altor manifestări comunitare.

7. Sinteza inventarului

Categoria	Număr de poziții inventariate
Resurse naturale și peisagistice	7
Patrimoniu arheologic, istoric și urban	12
Patrimoniu religios și multicultural	8
Obiective culturale, memoriale și sportive	8
Infrastructură de agrement și recreere	7
Patrimoniu imaterial, evenimente și experiențe	12
Total general	54

8. Documente justificative recomandate pentru fiecare obiectiv

Pentru forma finală a documentației de reevaluare, inventarul va fi însoțit, după caz, de:

1. fișa individuală a obiectivului;
2. denumirea oficială și adresa completă;
3. coordonatele geografice;
4. fotografii recente datate;
5. extras cadastral sau plan de amplasament;
6. regimul juridic și proprietarul;
7. administratorul obiectivului;
8. codul LMI sau RAN, unde este cazul;
9. programul de vizitare;
10. tarifele și condițiile de acces;
11. starea de conservare;
12. nivelul de accesibilitate pentru persoanele cu dizabilități;
13. autorizațiile și avizele aplicabile;
14. numărul anual estimat de vizitatori;
15. necesarul de intervenții pentru introducerea sau consolidarea obiectivului în circuitul turistic.

9. Concluzie

Stațiunea Turistică Deta dispune de un inventar diversificat, alcătuit din resurse termale și peisagistice, un parc istoric de mari dimensiuni, patrimoniu urban protejat, situri arheologice la Opătița, obiective muzeale și religioase, infrastructură culturală și sportivă, precum și un patrimoniu multicultural și gastronomic distinct.

Principala concentrare de obiective se regăsește în trei nuclee turistice:

- **nucleul central istoric:** străzile Victoriei și Mihai Viteazul, Turnul Pompierilor, muzeul și lăcașurile de cult;

- **nucleul verde-recreativ:** Parcul „Anton Kratzer”, stadionul, sala de conferințe și infrastructura pentru evenimente;
- **nucleul termal și arheologic:** Ștrandul Termal Deta și zona rural-arheologică Opățița.

Inventarul confirmă existența unei baze reale pentru dezvoltarea turismului cultural, multicultural, recreativ, termal, sportiv, gastronomic și de proximitate, cu condiția verificării documentare și a amenajării unitare a obiectivelor.

ANEXA 6

STUDIU DE CORELARE A STRATEGIEI LOCALE CU MASTERPLANUL INVESTIȚIILOR ÎN TURISM ȘI CU HOTĂRÂREA GUVERNULUI NR. 127/2026 STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opătița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință: 2026

Tipul documentului: studiu de fundamentare strategică și investițională

1. Scopul studiului

Prezentul studiu urmărește corelarea Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 cu:

1. Programul pentru dezvoltarea investițiilor în turism – **Masterplanul investițiilor în turism**, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 558/2017, cu modificările și completările ulterioare;
2. Hotărârea Guvernului nr. 127/2026 privind modificarea și completarea metodologiei de avizare a documentațiilor de urbanism și a documentațiilor tehnice privind construcțiile din domeniul turismului;
3. Strategia națională pentru dezvoltarea turismului pentru perioada 2025–2035;
4. documentațiile de urbanism și amenajare a teritoriului aplicabile Orașului Deta;
5. portofoliul local de proiecte și direcțiile de investiții propuse pentru Stațiunea Turistică Deta.

Studiul are următoarele obiective:

- stabilirea cadrului juridic aplicabil investițiilor turistice;
- identificarea proiectelor locale care pot intra în domeniul Masterplanului;
- separarea proiectelor eligibile în forma actuală a Masterplanului de proiectele care necesită alte surse de finanțare;
- integrarea cerințelor introduse prin HG nr. 127/2026 în pregătirea investițiilor;
- stabilirea ordinii de elaborare a documentațiilor;
- prevenirea promovării unor proiecte nefundamentate urbanistic, tehnic, economic sau juridic;
- prioritizarea investițiilor pentru perioada 2026–2035.

2. Clarificarea raportului dintre Masterplan și HG nr. 127/2026

2.1. Masterplanul investițiilor în turism

Masterplanul investițiilor în turism este reglementat prin **HG nr. 558/2017**, cu modificările și completările ulterioare. Programul urmărește dezvoltarea comunităților din zonele cu potențial turistic, prioritizarea investițiilor publice, crearea unor destinații competitive și aplicarea unei abordări integrate și durabile a dezvoltării turistice.

În forma consolidată disponibilă la data elaborării studiului, Masterplanul are două activități majore:

- dezvoltarea turismului balnear și balneoclimatic;
- dezvoltarea domeniului schiabil.

2.2. Obiectul HG nr. 127/2026

HG nr. 127/2026 nu aprobă și nu modifică Masterplanul investițiilor în turism.

Actul normativ modifică Metodologia de avizare a:

- documentațiilor de urbanism privind zonele și stațiunile turistice;
- documentațiilor tehnice privind construcțiile și amenajările din domeniul turismului.

Hotărârea a fost adoptată la 12 martie 2026 și publicată în Monitorul Oficial nr. 212 din 19 martie 2026.

Prin urmare, cele două reglementări au funcții complementare:

Reglementare

Funcția principală

HG nr. 558/2017 – Masterplanul investițiilor în turism

Stabilește tipurile de investiții, beneficiarii, criteriile de eligibilitate și mecanismul finanțării

HG nr. 127/2026

Stabilește documentele și condițiile necesare pentru avizarea urbanistică și tehnică a investițiilor turistice

HG nr. 907/2016

Reglementează etapele și conținutul documentațiilor tehnico-economice pentru investițiile publice

HG nr. 1.193/2024

Aprobă Strategia națională pentru dezvoltarea turismului 2025–2035

HG nr. 852/2008

Reglementează atestarea și reevaluarea stațiunilor turistice

3. Statutul Stațiunii Turistice Deta

Deta este înscrisă în lista oficială a stațiunilor turistice de interes local din România, la poziția aferentă județului Timiș. Statutul turistic constituie un avantaj administrativ și strategic, însă nu conduce automat la eligibilitatea tuturor proiectelor locale în cadrul Masterplanului investițiilor în turism.

Pentru fiecare proiect trebuie verificate separat:

1. încadrarea solicitantului în criteriile Masterplanului;
2. includerea UAT în documentele teritoriale cerute;
3. categoria investiției;
4. regimul juridic al terenului;
5. existența factorilor naturali terapeutici, unde este cazul;
6. documentația de urbanism;
7. maturitatea documentației tehnico-economice;
8. existența avizelor obligatorii;
9. capacitatea UAT de a asigura cofinanțarea și costurile neeligibile;
10. sustenabilitatea financiară și operațională a obiectivului.

4. Obiectivele Masterplanului relevante pentru Deta

Masterplanul urmărește:

- creșterea investițiilor publice în infrastructura turistică;
- valorificarea competitivă a resurselor turistice;
- prioritizarea investițiilor pe forme de turism;
- dezvoltarea destinațiilor competitive;
- coordonarea investițiilor cu dezvoltarea durabilă a teritoriului.

Pentru Deta, corelarea se realizează în principal prin componenta:

dezvoltarea turismului balnear și balneoclimatic

Această corelare este însă **condiționată** de demonstrarea oficială a caracterului terapeutic al resursei termale.

Existența unei ape termale utilizate pentru agrement nu este echivalentă juridic și medical cu existența unui factor natural terapeutic certificat.

5. Condițiile pentru valorificarea resursei termale prin Masterplan

Conform criteriilor Masterplanului, investițiile balneare pot fi finanțate în:

1. unități administrativ-teritoriale atestate ca stațiuni balneare sau balneoclimatice;
2. alte localități care dețin factori naturali terapeutici dovediți prin studii, analize și determinări de specialitate.

Pentru Orașul Deta, posibilitatea utilizării acestei componente presupune existența următoarelor documente:

- studiu hidrogeologic actualizat;
- identificarea și descrierea forajului;
- stabilirea debitului exploatabil;
- licența sau actul legal privind exploatarea resursei;
- buletine de analiză fizico-chimică;
- analize microbiologice;
- analize farmacodinamice;
- documente emise sau validate de Institutul Național de Recuperare, Medicină Fizică și Balneoclimatologie;
- documente care confirmă proprietățile terapeutice;
- instituirea perimetrului de protecție hidrogeologică și sanitară;
- punctul de vedere al Ministerului Sănătății asupra soluției tehnice a bazei de tratament;
- documentația tehnică pentru baza de tratament;
- asumarea demersului de obținere a statutului balnear sau balneoclimatic, în condițiile legii.

Masterplanul prevede că localitățile care nu sunt deja atestate balnear, dar dețin factori naturali terapeutici certificați, pot realiza baze de tratament și amenajări specifice, cu obligația parcurgerii procedurilor necesare pentru obținerea statutului balnear sau balneoclimatic.

Concluzie intermediară

În stadiul actual, Ștrandul Termal Deta trebuie tratat, în documentele strategice, ca:

infrastructură de agrement care utilizează o resursă de apă termală.

Încadrarea ca infrastructură balneară și depunerea unui proiect prin componenta balneară a Masterplanului sunt posibile numai după certificarea terapeutică a resursei.

6. Investiții care pot fi susținute prin componenta balneară

În situația îndeplinirii condițiilor medicale, hidrogeologice și juridice, pentru Deta pot fi analizate următoarele investiții:

1. construirea unei baze de tratament;
2. modernizarea sau extinderea unei baze de tratament existente;
3. dotarea cu echipamente și aparatură specifică procedurilor balneare;
4. amenajarea unor trasee pentru cură de teren;
5. realizarea aleilor de promenadă;
6. amenajarea unor buvete, în măsura în care tipul resursei permite;

7. amenajarea parcurilor terapeutice;
8. amenajarea unor spații pentru aerohelioterapie;
9. realizarea locurilor de odihnă;
10. modernizarea ștrandului cu apă terapeutică, în condițiile reglementărilor sanitare;
11. lucrări privind protecția și utilizarea durabilă a resursei;
12. dotări pentru accesibilitatea persoanelor cu dizabilități.

HG nr. 558/2017 permite, pentru localitățile cu factori naturali terapeutici care nu au încă statut balnear, construirea unei baze de tratament cu dotări specifice, dacă resursa este dovedită prin documentele prevăzute de lege.

7. Investiții locale care nu intră automat în forma actuală a Masterplanului

Următoarele investiții sunt necesare pentru dezvoltarea turistică a Detei, dar nu sunt încadrate automat în domeniul actual, limitat, al Masterplanului:

- restaurarea Turnului Pompierilor;
- modernizarea Muzeului Orașului Deta;
- reabilitarea centrului istoric;
- refacerea fațadelor;
- amenajarea Parcului „Anton Kratzer”;
- traseul cicloturistic Deta–Opățița;
- valorificarea fortificației Opățița–Călășturi;
- semnalizarea obiectivelor turistice;
- centrul de informare turistică;
- infrastructura pentru evenimente;
- parcurile turistice;
- transportul public verde;
- platformele digitale;
- facilitățile pentru producătorii locali;
- infrastructura pentru turismul cultural și gastronomic.

Aceste proiecte sunt însă corelate cu Strategia națională pentru dezvoltarea turismului 2025–2035, care include dezvoltarea spațiilor publice, infrastructura pentru agrement, traseele velo, transportul verde, punerea în valoare a patrimoniului, semnalizarea și accesibilizarea obiectivelor turistice.

Finanțarea lor trebuie urmărită prin:

- Programul Regional Vest;
- Programul Transport;
- programele de cooperare transfrontalieră România–Serbia;
- Interreg Europe;
- Programul Europa Creativă;
- CERV;
- Programul LIFE;
- Fondul pentru Mediu;
- programele Administrației Fondului pentru Mediu;
- bugetul de stat;

- bugetul Consiliului Județean Timiș;
- bugetul local;
- parteneriate public-private;
- sponsorizări și investiții private;
- alte programe deschise în perioada 2026–2035.

Eligibilitatea trebuie verificată în raport cu ghidul solicitantului valabil la data depunerii.

8. Evoluția posibilă a Masterplanului

În februarie 2026, autoritatea centrală responsabilă în domeniul turismului a publicat în consultare un proiect de modificare a HG nr. 558/2017, prin care s-a propus introducerea a două noi componente:

- dezvoltarea ecoturismului;
- dezvoltarea infrastructurii turistice de agrement.

La elaborarea proiectelor Deta trebuie aplicată numai forma actului normativ intrată efectiv în vigoare. Publicarea unui proiect în consultare nu produce, prin ea însăși, efecte juridice.

Totuși, portofoliul local trebuie pregătit anticipat, astfel încât proiectele privind:

- Parcul „Anton Kratzer”;
- traseul Deta–Opățița;
- coridorul verde al pâ râului Birdeanca;
- infrastructura de agrement;
- patrimoniul natural și cultural;
- observarea biodiversității;
- mobilitatea nemotorizată

să poată fi adaptate rapid în cazul extinderii oficiale a Masterplanului.

9. CORELAREA CU HG NR. 127/2026

9.1. Avizarea investițiilor publice în turism

HG nr. 127/2026 prevede că, pentru obiectivele din domeniul turismului finanțate din fonduri publice, avizul autorității centrale responsabile în domeniul turismului se emite și pentru următoarele faze:

- studiu de fezabilitate, pentru obiective noi;
- documentație de avizare a lucrărilor de intervenții – DALI, pentru construcții existente;
- studiu de fezabilitate completat cu elemente specifice DALI, pentru obiective mixte.

Această reglementare este direct aplicabilă proiectelor publice propuse de Orașul Deta.

9.2. Documentațiile de urbanism

Pentru avizarea documentațiilor de urbanism privind zonele sau stațiunile turistice se solicită, după caz:

- cererea beneficiarului;
- certificatul de urbanism, cu excepția fazei PUG;
- avizul de oportunitate pentru PUZ-urile elaborate și finanțate prin grija persoanelor fizice sau juridice interesate;
- partea scrisă și partea desenată aferente PUG, PUZ, PUD sau documentațiilor de amenajare a teritoriului.

Precizare privind necesitatea PUZ

HG nr. 127/2026 nu stabilește că pentru orice investiție turistică trebuie obligatoriu elaborat un PUZ.

Necesitatea PUZ se determină în funcție de:

- prevederile PUG și ale Regulamentului local de urbanism;
- funcțiunea actuală a terenului;
- regimul de construire;
- introducerea terenului în intravilan;
- schimbarea funcțiunii;
- dimensiunea și complexitatea investiției;
- condițiile stabilite prin certificatul de urbanism;
- prevederile Legii nr. 350/2001.

Dacă investiția este permisă direct prin PUG și RLU, aceasta poate fi autorizată fără PUZ, sub rezerva îndeplinirii celorlalte condiții legale.

9.3. Documentația tehnică necesară

Documentația înaintată pentru avizul de turism trebuie să conțină, după caz:

Piese scrise

- memoriu tehnic;
- descrierea funcțiunii turistice;
- indicatorii tehnico-economici;
- capacitatea obiectivului;
- circuitul funcțional;
- modul de exploatare;
- soluțiile privind accesibilitatea;
- alimentarea cu apă și canalizarea;
- eficiența energetică;
- protecția mediului;
- încadrarea în specificul zonei.

Piese desenate

- plan de încadrare în teritoriu;
- plan de situație;
- identificarea parcelei cadastrale;
- amplasarea construcțiilor propuse și a celor desființate;
- accesele;
- spațiile verzi;
- rețelele de apă și canalizare;
- planurile nivelurilor;
- planul de mobilare;
- secțiuni;
- fațade;
- relația cu imobilele învecinate.

HG nr. 127/2026 stabilește explicit cerințele privind planul de încadrare, planul de situație, accesele, plantațiile, spațiile verzi, utilitățile, planurile, secțiunile și fațadele.

9.4. Motive pentru refuzarea avizului

Comisia de specialitate poate refuza avizul atunci când proiectul:

- modifică necorespunzător natura sau caracterul zonei;
- afectează cadrul natural;
- prejudiciază mediul și peisajul;
- afectează resursele naturale;
- este amplasat pe teren inundabil, erodat sau instabil;
- nu are accese funcționale;
- nu permite accesul mijloacelor de intervenție;
- nu valorifică rațional resursele;
- contravine unor cerințe edilitare de perspectivă;
- nu demonstrează funcționarea tehnologică specifică activității turistice.

Aceste condiții sunt relevante în special pentru:

- extinderea Ștrandului Termal;
- construirea bazei de tratament;
- amenajările de lângă pâraul Birdeanca;
- intervențiile în Parcul „Anton Kratzer”;
- proiectele din apropierea siturilor arheologice;
- dezvoltările situate în zone potențial inundabile;
- noile structuri de cazare sau alimentație publică.

10. MATRICEA DE CORELARE STRATEGICĂ

Direcția locală de dezvoltare	Corelarea cu Masterplanul actual	Corelarea cu Strategia națională 2025–2035	Cerințe principale potrivit HG nr. 127/2026
Valorificarea apei termale	Ridică, condiționată de certificarea terapeutică	Ridică	SF/DALI, aviz turism, studiu hidrogeologic, avize sanitare
Bază de tratament	Eligibilă în condițiile Masterplanului	Foarte ridicată	SF, circuit funcțional, punct de vedere Ministerul Sănătății
Modernizarea Ștrandului Termal	Condiționat eligibilă dacă este integrată componentei terapeutice	Ridică	DALI/SF, aviz turism, gospodărirea apelor
Promenadă și parc terapeutic	Condiționat eligibile	Ridică	Urbanism, peisagistică, accesibilitate
Parcul „Anton Kratzer”	Nu este eligibil automat prin forma actuală	Foarte ridicată	DALI/SF, protecția vegetației și peisajului
Centrul istoric	Nu este eligibil automat	Foarte ridicată	Avize urbanism și cultură, integrarea în context
Turnul Pompierilor și muzeul	Nu sunt eligibile automat	Foarte ridicată	DALI, expertiză, aviz cultură și turism
Traseul Deta–Opățița	Nu este eligibil automat	Ridică	SF, regim terenuri, aviz mediu și cultură

Direcția locală de dezvoltare	Corelarea cu Masterplanul actual	Corelarea cu Strategia națională 2025–2035	Cerințe principale potrivit HG nr. 127/2026
Valorificarea sitului arheologic	Nu este eligibilă automat	Ridicată	Aviz cultură, cercetare și protecție arheologică
Centru de informare turistică	Nu este eligibil automat	Ridicată	SF/DALI, funcțiune clară și plan operațional
Infrastructură pentru evenimente	Nu este eligibilă automat	Ridicată	Capacitate, accese, siguranță, zgomot și utilități
Mobilitate verde	Nu este eligibilă automat	Foarte ridicată	SF, accesibilitate, integrare urbană
Digitalizarea destinației	În afara investițiilor materiale actuale ale Masterplanului	Foarte ridicată	Documentație tehnică potrivit programului de finanțare
Facilități pentru persoane cu dizabilități	Componentă transversală	Foarte ridicată	Integrare obligatorie în soluția tehnică

11. PORTOFOLIUL PRIORITAR DE INVESTIȚII CORELATE

Proiectul 1 – Certificarea și protejarea resursei termale Deta

Obiectiv

Stabilirea caracteristicilor cantitative, calitative și terapeutice ale resursei termale.

Activități

- expertizarea forajului;
- studiu hidrogeologic;
- analize fizico-chimice și microbiologice;
- analize farmacodinamice;
- determinarea debitului;
- analiza regimului juridic al exploatării;
- instituirea perimetrului de protecție;
- elaborarea documentelor necesare recunoașterii factorului terapeutic.

Corelare

- **Masterplan:** condiție prealabilă esențială;
- **HG nr. 127/2026:** fundamentează soluția tehnică și utilizarea rațională a resursei;
- **prioritate:** foarte ridicată;
- **termen propus:** 2026–2027.

Proiectul 2 – Modernizarea și extinderea Complexului Termal Deta

Componente posibile

- modernizarea bazinelor;
- eficientizarea energetică;
- modernizarea instalațiilor;
- vestiare și grupuri sanitare;
- facilități pentru copii;

- spații de relaxare;
- accesibilizare;
- refacerea circulațiilor;
- parcuri permeabile;
- spații verzi;
- reutilizarea controlată a apei;
- dotări pentru funcționare extinsă sezonier.

Corelare

- **Masterplan:** condiționată de integrarea într-o investiție balneară și de certificarea resursei;
- **HG nr. 127/2026:** DALI sau documentație mixtă, aviz tehnic de turism;
- **prioritate:** foarte ridicată;
- **termen:** 2027–2030.

Proiectul 3 – Baza de tratament și recuperare Deta

Funcțiuni orientative

- consultații medicale;
- hidrokinetoterapie;
- băi termale;
- fizioterapie;
- kinetoterapie;
- masaj;
- recuperare;
- spații wellness;
- vestiare și spații tehnice;
- cabinet de prim ajutor;
- accesibilitate universală.

Condiționări

Proiectul poate fi inițiat numai după confirmarea factorului natural terapeutic și obținerea punctelor de vedere sanitare și medicale cerute.

Corelare

- **Masterplan:** foarte ridicată, dacă sunt îndeplinite condițiile;
- **HG nr. 127/2026:** SF, aviz de turism și documentarea integrală a circuitelor;
- **termen:** 2028–2032.

Proiectul 4 – Regenerarea Parcului „Anton Kratzer”

Intervenții

- inventar dendrologic;
- protejarea arborilor maturi;
- refacerea aleilor;
- mobilier;
- iluminat eficient și controlat;
- traseu cultural și dendrologic;
- refacerea zonelor degradate;

- drenaj;
- accesibilizare;
- spații pentru evenimente;
- interpretarea monumentelor;
- legătura cu stadionul și centrul istoric.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** foarte ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** necesitatea protejării cadrului natural și a caracterului zonei;
- **termen:** 2027–2030.

Proiectul 5 – Reabilitarea Turnului Pompierilor și modernizarea Muzeului Orașului Deta

Activități

- expertiză tehnică;
- consolidare;
- restaurare;
- modernizarea expoziției;
- digitalizare;
- accesibilizare;
- iluminat arhitectural;
- sistem de siguranță;
- amenajarea Pieței Pompierilor;
- integrarea în circuitul turistic.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** DALI, avizarea funcțiunii turistice și integrarea în context;
- **avize suplimentare:** cultură, securitate la incendiu;
- **termen:** 2027–2031.

Proiectul 6 – Regenerarea centrului istoric și promenada multiculturală

Intervenții

- reabilitarea spațiilor publice;
- program pentru fațade;
- mobilier urban;
- semnalizare;
- traseu al celor trei biserici;
- panouri istorice;
- soluții de mobilitate pietonală;
- iluminat arhitectural;
- accesibilizare;
- regulament pentru reclame și vitrine.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** foarte ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** protejarea caracterului arhitectural și urbanistic;
- **termen:** 2028–2033.

Proiectul 7 – Traseul turistic și cicloturistic Deta–Opățița

Componente

- traseu velo;
- semnalizare;
- puncte de odihnă;
- rasteluri;
- puncte de interpretare;
- conexiune cu situl Opățița–Călășturi;
- peisaj rural;
- gastronomie;
- integrarea cu gara și centrul Detei.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** foarte ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** SF, integrarea în teritoriu, acces și protecția peisajului;
- **termen:** 2027–2031.

Proiectul 8 – Conservarea și valorificarea sitului Opățița–Călășturi

Activități

- delimitare;
- cercetare;
- curățare controlată;
- conservare;
- pază și monitorizare;
- semnalizare;
- reconstituire digitală;
- punct de interpretare;
- integrarea în traseul Deta–Opățița.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** protejarea patrimoniului și evitarea afectării cadrului local;
- **avize:** Direcția Județeană pentru Cultură și autorizații arheologice;
- **termen:** 2026–2030.

Proiectul 9 – Centrul de informare și management al destinației Deta

Funcțiuni

- informare turistică;
- promovare;

- rezervări și relația cu operatorii;
- monitorizarea fluxurilor;
- administrarea calendarului;
- vânzarea produselor locale;
- platformă digitală;
- punct de pornire pentru tururi;
- cooperare cu OMD și localitățile partenere.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** foarte ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** avizare în funcție de natura investiției și faza tehnică;
- **termen:** 2026–2028.

Proiectul 10 – Sistem integrat de mobilitate turistică

Componente

- legătura între gară, centru, parc și ștrand;
- stații de transport;
- microbuz nepoluant;
- piste pentru biciclete;
- parări periferice;
- stații de încărcare electrică;
- sistem de orientare;
- accesibilitate pentru persoanele cu mobilitate redusă.

Corelare

- **Masterplan actual:** indirectă;
- **Strategia națională:** foarte ridicată;
- **HG nr. 127/2026:** accese funcționale și integrare în planurile de urbanism;
- **termen:** 2027–2033.

12. PRIORITIZAREA INVESTIȚIILOR

Prioritate Proiect	Justificare
I Certificarea resursei termale	Condiție pentru accesarea componentei balneare
I Modernizarea Ștrandului Termal	Principală infrastructură de agrement
I Protejarea și valorificarea Parcului „Anton Kratzer”	Resursă turistică centrală
I Turnul Pompierilor și Muzeul Deta	Principal reper identitar
I Centrul de informare și management	Necesar pentru funcționarea destinației
II Baza de tratament	Depinde de certificarea terapeutică
II Centrul istoric multicultural	Crește atractivitatea și durata vizitei
II Traseul Deta–Opățița	Integrează patrimoniul urban, rural și arheologic
II Conservarea sitului Opățița	Valoare ridicată, vulnerabilitate mare
II Mobilitatea turistică	Susține toate produsele turistice
III Infrastructura extinsă pentru evenimente	Se dezvoltă după consolidarea

Prioritate Proiect

Justificare

III Extinderea capacităților turistice
complementare

produselor principale

Se corelează cu evoluția cererii

13. CONDIȚIILE DE ELIGIBILITATE ȘI MATURITATE

13.1. Condiții juridice

Pentru fiecare investiție trebuie demonstrate:

- proprietatea publică sau privată a UAT ori dreptul legal de administrare;
- lipsa litigiilor;
- identificarea cadastrală;
- compatibilitatea cu PUG și RLU;
- existența documentelor urbanistice necesare;
- posibilitatea menținerii destinației turistice pe perioada impusă de finanțator.

Masterplanul permite realizarea proiectelor pe terenuri aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale ori în administrarea acestora.

13.2. Condiții tehnice

Sunt necesare, după caz:

- nota conceptuală;
- tema de proiectare;
- studiul de prefezabilitate;
- studiul de fezabilitate;
- DALI;
- documentație mixtă SF–DALI;
- studiu geotehnic;
- ridicare topografică;
- expertiză tehnică;
- audit energetic;
- studiu hidrogeologic;
- studiu hidrologic;
- studiu de trafic;
- studiu arheologic;
- studiu peisagistic;
- evaluare de mediu;
- analiza cost-beneficiu;
- plan de operare și întreținere.

13.3. Condiții economice

Fiecare proiect va demonstra:

- necesitatea;
- beneficiarii;
- cererea estimată;
- costul investiției;

- cheltuielile de operare;
- veniturile potențiale;
- sursele de finanțare;
- cofinanțarea;
- sustenabilitatea după finalizare;
- capacitatea instituțională de administrare.

14. FINANȚAREA PRIN MASTERPLAN

HG nr. 558/2017 prevede finanțarea parțială de la bugetul de stat, în completarea surselor proprii ale beneficiarilor și în limita fondurilor aprobate anual.

Cotele prevăzute de reglementare sunt:

- până la **90%** pentru investițiile din stațiuni balneare și balneoclimatice și pentru domeniile schiabile;
- până la **80%** pentru investițiile aflate în domeniul hotărârii, realizate în celelalte localități.

Pentru Deta, o eventuală încadrare la cota de 90% ar presupune dobândirea statutului prevăzut de legislația balneară. Statutul de stațiune turistică de interes local nu este echivalent cu statutul de stațiune balneară.

Cheltuieli care pot rămâne în sarcina UAT

În forma actuală a Masterplanului, cheltuielile neeligibile includ, între altele:

- obținerea terenului;
- proiectarea și asistența tehnică;
- anumite cheltuieli conexe organizării de șantier;
- taxe, comisioane și costuri financiare;
- cheltuieli diverse și neprevăzute;
- informarea și publicitatea;
- anumite probe și teste.

Bugetul local trebuie să prevadă rezerve suficiente pentru aceste categorii.

15. PROCEDURA RECOMANDATĂ PENTRU PROIECTELE DETA

Etapă 1 – Definirea proiectului

- identificarea nevoii;
- stabilirea obiectivelor;
- identificarea beneficiarilor;
- estimarea preliminară a costului;
- încadrarea în strategie.

Etapă 2 – Verificarea terenului

- proprietate;
- cadastru;
- carte funciară;
- servituți;
- litigii;
- acces;
- utilități;

- restricții de patrimoniu și mediu.

Etapă 3 – Verificarea urbanistică

- consultarea PUG și RLU;
- solicitarea certificatului de urbanism;
- stabilirea necesității PUZ sau PUD;
- obținerea avizului de oportunitate, dacă este cazul;
- avizarea documentației de urbanism.

Etapă 4 – Elaborarea documentației tehnico-economice

- SF pentru investiție nouă;
- DALI pentru intervenție la obiectiv existent;
- SF completat cu elemente DALI pentru proiect mixt.

Etapă 5 – Avizarea în domeniul turismului

- cerere;
- piese scrise;
- piese desenate;
- planuri, secțiuni și fațade;
- demonstrarea funcționalității turistice;
- avizul autorității centrale responsabile în domeniul turismului.

Etapă 6 – Obținerea avizelor sectoriale

- mediu;
- gospodărirea apelor;
- sănătate publică;
- cultură;
- securitate la incendiu;
- drumuri;
- utilități;
- alte avize prevăzute în certificatul de urbanism.

Etapă 7 – Aprobarea indicatorilor

- aprobarea SF/DALI;
- aprobarea indicatorilor tehnico-economici;
- aprobarea contribuției locale;
- includerea în programul de investiții.

Etapă 8 – Solicitarea finanțării

- verificarea programului deschis;
- actualizarea documentelor;
- depunerea solicitării;
- clarificări;
- evaluare;
- contractare.

Pentru propunerile transmise în vederea actualizării anuale a listei Masterplanului, forma consolidată a HG nr. 558/2017 stabilește data de **1 august a fiecărui an** și solicită ca propunerea să fie însoțită de SF, DALI sau documentația mixtă și de avizele și studiile specifice.

16. FIȘA DE CONFORMITATE CU HG NR. 127/2026

Cerință	Situația care trebuie demonstrată	Document justificativ
Funcțiune turistică clară	Obiectivul deservește turiști și vizitatori	Memoriu tehnic
Regim urbanistic conform	Investiția este permisă	PUG/PUZ/PUD, certificat
Teren identificat	Parcelă și drept real clar	Extras CF, plan cadastral
Acces funcțional	Acces pietonal, rutier și de intervenție	Plan de situație
Protecția cadrului natural	Nu se afectează resursele și peisajul	Studiu de mediu și peisagistic
Protecția împotriva riscurilor	Terenul nu este expus necontrolat inundațiilor sau instabilității	Studii geotehnice și hidrologice
Utilități	Apă, canalizare, energie și managementul deșeurilor	Avize utilități
Funcționalitate tehnologică	Circuite adaptate profilului turistic	Planuri și fluxuri
Încadrare arhitecturală	Respectarea caracterului zonei	Fațade, simulări, aviz cultură
Spații verzi	Păstrare și integrare	Plan peisagistic
Accesibilitate	Acces pentru persoane cu dizabilități	Planuri și memoriu
Sustenabilitate	Costuri de exploatare suportabile	Plan de operare

17. RISCURI PRIVIND IMPLEMENTAREA

Riscul	Efect posibil	Măsura de reducere
Resursa termală nu este certificată terapeutic	Neeligibilitatea bazei de tratament	Studiu hidrogeologic și analize înainte de proiectare
Terenul nu este disponibil	Blocarea investiției	Clarificarea juridică și cadastrală
Neconcordanță cu PUG	Necesitatea PUZ și întârziere	Verificare urbanistică timpurie
Costuri de operare ridicate	Obiectiv nesustenabil	Analiză financiară și eficiență energetică
Avize de cultură restrictive	Modificarea soluției	Consultare prealabilă cu autoritatea
Afectarea mediului sau a apei	Refuzul avizului	Studii de mediu și alternative de amplasament
Amplasament inundabil	Refuz sau costuri suplimentare	Studiu hidrologic și evitarea zonei de risc
Lipsa cofinanțării	Pierderea finanțării	Program multianual și rezervă bugetară
Supradimensionarea investiției	Costuri nejustificate	Prognoză realistă a cererii
Lipsa personalului specializat	Funcționare deficitară	Plan de recrutare și formare
Schimbarea legislației	Necesitatea actualizării proiectului	Monitorizare legislativă permanentă
Dubla finanțare	Neeligibilitate și corecții	Evidență separată și declarații corecte

18. INDICATORI DE MONITORIZARE

Indicator	Unitatea de măsură
Proiecte turistice cu situație juridică clarificată	număr

Indicator	Unitatea de măsură
Proiecte prevăzute în PUG/PUZ	număr
SF/DALI finalizate	număr
Avize de turism obținute	număr
Proiecte depuse pentru finanțare	număr
Proiecte contractate	număr
Valoarea investițiilor contractate	lei/euro
Cofinanțarea locală asigurată	lei
Studii privind resursa termală finalizate	număr
Factori naturali terapeutici certificați	număr
Obiective turistice modernizate	număr
Suprafețe de spații publice reabilitate	m ²
Trasee pietonale și velo realizate	km
Obiective de patrimoniu introduse în circuit	număr
Creșterea numărului de vizitatori	procent
Creșterea înnoptărilor	procent
Locuri de muncă create	număr
Venituri proprii generate	lei/an
Proiecte accesibilizate	procent
Proiecte care utilizează energie regenerabilă	număr

19. PLANUL DE CORELARE PE ETAPE

Etapa I – 2026–2027: fundamentare și maturizare

- certificarea resursei termale;
- actualizarea studiilor;
- clarificarea terenurilor;
- integrarea proiectelor în urbanism;
- realizarea documentațiilor SF/DALI;
- proiectarea centrului de informare;
- protejarea sitului Opățița;
- inventarierea patrimoniului și biodiversității.

Etapa a II-a – 2027–2030: investiții prioritare

- modernizarea Ștrandului Termal;
- regenerarea Parcului „Anton Kratzer”;
- restaurarea Turnului Pompierilor;
- modernizarea muzeului;
- realizarea traseului Deta–Opățița;
- semnalizarea turistică;
- sistemul digital al destinației.

Etapa a III-a – 2028–2033: dezvoltarea produselor complexe

- baza de tratament;
- promenada și parcul terapeutic;
- regenerarea centrului istoric;
- mobilitatea turistică integrată;

- infrastructura pentru evenimente;
- programele transfrontaliere.

Etapa a IV-a – 2031–2035: consolidare

- extinderea infrastructurii în funcție de cerere;
- dezvoltarea parteneriatelor private;
- integrarea regională;
- evaluarea impactului;
- actualizarea strategiei și a portofoliului;
- consolidarea managementului destinației.

20. CONCLUZII

Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta este corelată cu obiectivele generale ale Masterplanului investițiilor în turism prin:

- valorificarea responsabilă a resurselor;
- dezvoltarea infrastructurii publice;
- creșterea competitivității destinației;
- diversificarea produselor turistice;
- dezvoltarea durabilă;
- crearea unei destinații funcționale și accesibile.

Corelarea directă cu forma actuală a Masterplanului este însă concentrată asupra **componentei balneare**, deoarece domeniul schiabil nu este aplicabil Detei, iar celelalte forme de infrastructură nu sunt încă incluse în mod general în domeniul actual al HG nr. 558/2017.

Pentru accesarea componentei balneare, Orașul Deta trebuie să demonstreze că apa termală reprezintă un factor natural terapeutic, prin:

- studii hidrogeologice;
- analize de specialitate;
- determinări medicale;
- documente privind exploatarea;
- protecția resursei;
- punctele de vedere și avizele instituțiilor competente.

HG nr. 127/2026 introduce un cadru mai clar pentru avizarea documentațiilor de urbanism și a investițiilor turistice, inclusiv la fazele SF și DALI. Actul normativ impune ca proiectele să demonstreze:

- compatibilitatea urbanistică;
- integrarea arhitecturală;
- protejarea cadrului natural;
- siguranța amplasamentului;
- accesul corespunzător;
- funcționalitatea tehnologică;
- utilizarea rațională a resurselor.

Concluzie finală

Strategia locală a Stațiunii Turistice Deta este compatibilă cu direcțiile naționale de dezvoltare a turismului și poate genera proiecte eligibile în cadrul Masterplanului investițiilor în turism, în special prin valorificarea certificată a resursei termale.

Această posibilitate nu este automată. Ea depinde de maturizarea tehnică, juridică, medicală, urbanistică și financiară a proiectelor.

În perioada 2026–2035, Orașul Deta trebuie să aplice următorul principiu:

„ÎNTÂI CERTIFICAREA RESURSEI ȘI FUNDAMENTAREA PROIECTULUI, APOI AVIZAREA, FINANȚAREA ȘI EXECUȚIA INVESTIȚIEI.”

Portofoliul local trebuie menținut suficient de flexibil pentru a utiliza:

- Masterplanul în forma actuală;
- eventualele modificări viitoare ale acestuia;
- programele regionale și transfrontaliere;
- fondurile naționale și europene;
- bugetul local;
- parteneriatele cu sectorul privat.

Astfel, investițiile Detei vor putea fi transformate din propuneri strategice în proiecte mature, autorizabile, finanțabile și sustenabile.

ANEXA 7

CALENDARUL ȘI STUDIUL EVENIMENTELOR REPETITIVE

STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință a analizei: 2024–2026

2. Precizări metodologice

În sensul prezentei anexe, este considerat **eveniment repetitiv** evenimentul:

- organizat anual sau periodic;
- asociat unei sărbători, tradiții ori perioade relativ stabile;
- documentat prin cel puțin două ediții sau prin caracterul său tradițional;
- organizat ori sprijinit de administrația locală, Centrul Cultural, culte, unități de învățământ, asociații sau operatori privați;
- capabil să genereze participare comunitară ori deplasări din alte localități.

Evenimentele au fost clasificate în trei categorii:

- **Categoria A – evenimente-ancoră:** pot atrage public regional și transfrontalier;
- **Categoria B – evenimente complementare:** consolidează identitatea locală și completează experiența vizitatorilor;
- **Categoria C – evenimente comunitare sau în curs de consolidare:** au valoare locală, dar necesită promovare, continuitate și dezvoltarea componentei turistice.

3. CALENDARUL ANUAL ORIENTATIV AL EVENIMENTELOR REPETITIVE

Nr. crt.	Perioada orientativă	Evenimentul	Localizarea principală	Profilul evenimentului	Categoria
1	27 ianuarie	Sărbătoarea Sfântului Sava	Deta – comunitatea și biserica sârbă, Centrul Cultural	Religios, educațional, multicultural	B
2	Februarie–martie	Manifestări de primăvară, Mărțișor și tradiții ale etniilor	Centrul Cultural Deta	Cultural, folcloric, educațional	C
3	A doua zi de Paște catolic	Udatul Fetelor de Paști	Centrul Cultural Deta și comunitatea maghiară	Tradițional, multicultural	B
4	Perioada Paștelui	Ruga și manifestările religioase din Opățița	Opățița	Religios, comunitar, tradițional	B
5	Rusalii	Ruga tradițională din Deta	Deta	Religios, folcloric, gastronomic	B
6	Mai–iunie	Competiții sportive,	Stadion, sală de sport, baze	Sportiv, recreativ	C

PRIMĂRIA ORAȘULUI DETA

Str. Victoriei nr. 32, Deta, cod 305200, județul Timiș • Tel: 0256 390 466 • Fax: 0256 390 511
primaria.deta@detatm.ro • www.detatm.ro

Nr. crt.	Perioada orientativă	Evenimentul	Localizarea principală	Profilul evenimentului	Categoria
		activități școlare și pentru tineret	sportive		
7	Iulie, în apropierea sărbătorii Sfintei Ana	Ruga romano-catolică	Biserica Romano-Catolică și zona centrală	Religios, cultural, multicultural	B
8	Sfârșitul lunii iulie/începutul lunii august	Zilele Orașului Deta	Parcul „Anton Kratzer” și spațiile culturale ale orașului	Cultural, muzical, folcloric, gastronomic, recreativ	A
9	În cadrul Zilelor Orașului	Crosul Orașului Deta	Traseu urban stabilit anual	Sportiv, participativ, recreativ	B
10	Septembrie	Manifestări ale comunității sârbe și ruga sârbească	Deta	Religios, folcloric, multicultural	B
11	Prima parte a lunii octombrie	Festivalul Ceaunului – Deta	Deta, de regulă în spațiu public exterior	Gastronomic, folcloric, multicultural	A
12	A doua parte a lunii octombrie	Festivalul Ceaunului – Opățița	Curtea Căminului Cultural Opățița	Gastronomic, rural, comunitar	A/B
13	Noiembrie–decembrie	Spectacole, concerte și expoziții de sfârșit de an	Centrul Cultural Deta	Cultural, educațional	C
14	Mijlocul lunii decembrie	Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă	Centrul Cultural Deta	Cultural, folcloric, multiconfesional	B
15	Ajunul Crăciunului/perioada Crăciunului	Spectacolul Pomului de Crăciun	Piața Pompierilor, zona muzeului sau Centrul Cultural	Religios, cultural, comunitar	B
16	Pe parcursul anului	Competiții de badminton, fotbal, minifotbal și activități sportive	Sala de sport, stadion și terenuri sportive	Sportiv, educațional	C
17	Data stabilită de organizator	Banat Brunch și experiențe gastronomice private	Casa Ferch și alte locații private	Gastronomic, slow tourism	C – necesită confirmare anuală

În 2026, administrația locală a documentat organizarea Sărbătorii Sfântului Sava și a tradiției „Udatul Fetelor de Paști”, iar rezultatele sportive la badminton confirmă existența unei activități sportive locale constante.

Manifestările religioase asociate rugii ortodoxe, catolice și sârbești sunt documentate în arhiva culturală și în strategia locală, dar data și forma fiecărei ediții trebuie reconfirmate anual de administrație, Centrul Cultural și cultele organizatoare.

4. INVENTARUL ȘI ANALIZA PRINCIPALELOR EVENIMENTE

4.1. Zilele Orașului Deta

Zilele Orașului reprezintă principalul eveniment cultural și recreativ al Detei. Manifestarea se desfășoară, de regulă, în mijlocul verii, pe durata a trei zile, în Parcul „Anton Kratzer”.

Programul edițiilor cuprinde, în mod obișnuit:

- concerte;
- spectacole folclorice;
- participarea ansamblurilor comunităților etnice;
- activități pentru copii;
- momente culturale;
- Crosul Orașului;
- gastronomie și comerț temporar;
- participarea unor delegații din localități înfrățite sau din străinătate.

În prezentarea oficială a ediției din 2025, administrația locală a confirmat desfășurarea evenimentului pe durata a trei zile în Parcul „Anton Kratzer”, includerea Crosului Orașului, a activităților pentru copii, a spectacolelor și concertelor, precum și invitarea participanților din localitățile învecinate și din orașele înfrățite.

Evaluare turistică

Nivel	de	atractivitate:	ridicat
Arie potențială de atracție: sudul județului Timiș, Timișoara, zona de frontieră și localitățile partenere			
Durată	recomandată:	minimum	trei zile
Capacitate	de	dezvoltare:	foarte ridicată
Rol strategic: eveniment-emblemă al Stațiunii Turistice Deta			

Elemente care trebuie dezvoltate

- zonă distinctă pentru producători și gastronomie;
- punct de informare turistică temporar;
- tururi ghidate ale centrului istoric și muzeului;
- program dedicat ștrandului și agrementului;
- pachete de cazare și masă;
- sistem de numărare a participanților;
- promovare în limbile română, engleză și sârbă;
- transport local și parcuri temporare;
- hartă digitală a evenimentului.

4.2. Festivalul Ceaunului – Deta

Festivalul Ceaunului este principalul eveniment gastronomic al orașului și unul dintre produsele cu cea mai mare capacitate de dezvoltare turistică.

Ediția din 4 octombrie 2025 a reunit aproximativ **70 de echipe** din Deta, din localitățile învecinate și din afara țării. Programul a inclus competiție culinară și spectacole multiculturale susținute de ansamblurile „Salba Ghedului”, „Vibce”, „Margaretta” și „Sveti Nikola”.

Profil turistic

Festivalul valorifică simultan:

- gastronomia bănățeană;
- diversitatea etnică;
- produsele locale;
- muzica și dansul tradițional;
- relațiile cu comunitățile învecinate;
- participarea transfrontalieră;
- imaginea Detei ca oraș multicultural.

Evaluare turistică

Nivel	de	atractivitate:	foarte	ridicat
Sezon:				toamnă
Public principal:	familii, grupuri, turiști gastronomici, comunități locale și transfrontaliere			
Rol strategic:		produs	gastronomic-ancoră	
Potențial de brand:	„Festivalul Ceaunelor Multiculturale din Banatul de Sud”			

Festivalul trebuie corelat cu:

- piață de produse locale;
- demonstrații culinare;
- ateliere gastronomice;
- jurizare profesionistă;
- promovarea restaurantelor și producătorilor;
- vizite la muzeu și în centrul istoric;
- pachete de weekend;
- colectarea datelor privind originea participanților și cheltuiala medie.

4.3. Festivalul Ceaunului – Opățița

Ediția din 18 octombrie 2025, organizată în curtea Căminului Cultural din Opățița, a reunit **32 de echipe** și a combinat competiția culinară cu muzica populară și momentele oferite de Ansamblul „Salba Ghedului”. Evenimentul este prezentat de administrația locală drept o tradiție care unește comunitatea și generațiile.

Caracter distinctiv

Festivalul de la Opățița are un profil mai apropiat de:

- turismul rural;
- comunitatea locală;
- gastronomia gospodărească;
- tradițiile satului bănățean;
- socializarea între generații;
- promovarea produselor realizate în gospodării.

Direcție de dezvoltare

Cele două festivaluri nu trebuie tratate ca evenimente concurente. Ele pot forma un program comun:

„Luna gastronomiei multiculturale Deta–Opățița”

Programul poate include:

1. Festivalul Ceaunului – Deta;
2. tururi gastronomice și culturale;
3. promovarea producătorilor locali;
4. Festivalul Ceaunului – Opățița;
5. concurs de rețete locale;
6. expoziție gastronomică în Muzeul Orașului Deta.

4.4. Crosul Orașului Deta

Crosul Orașului este documentat în mai multe ediții și a fost integrat în programul Zilelor Orașului. În programul anunțat pentru anul 2025, crosul a fost menționat ca activitate reprezentativă și constantă a sărbătorii locale.

Potențial de dezvoltare

Crosul poate fi extins prin:

- traseu pentru adulți;
- traseu pentru copii;
- cursă populară pentru familii;
- categorie pentru seniori;
- traseu accesibil persoanelor cu dizabilități;
- participarea cluburilor sportive din România și Serbia;
- cronometrare electronică;
- înscriere online;
- pachet de participare cu hartă și materiale turistice;
- promovarea unui mesaj privind sănătatea și mobilitatea activă.

Crosul trebuie menținut ca eveniment complementar Zilelor Orașului, fără a fi prezentat ca produs turistic independent până la dezvoltarea unei participări regionale constante.

4.5. Udatul Fetelor de Paști

Udatul Fetelor este un obicei specific comunității maghiare. În anul 2026, evenimentul a fost organizat în a doua zi de Paște catolic de membrii Ansamblului „Margaretta”, la Centrul Cultural Deta.

Valoare turistică și culturală

Evenimentul are valoare prin:

- autenticitate;
- transmiterea tradiției către copii și tineri;
- caracterul multicultural;
- portul și muzica tradițională;
- posibilitatea realizării unor demonstrații pentru vizitatori.

Pentru a evita transformarea obiceiului într-un spectacol artificial, valorificarea turistică trebuie realizată cu acordul și participarea comunității maghiare.

4.6. Sărbătoarea Sfântului Sava

Sărbătoarea Sfântului Sava este legată de comunitatea sârbă, de educație și de păstrarea limbii și tradițiilor sârbești. În 2026, elevii care studiază limba sârbă și membrii Ansamblului „Sveti Nikola Deta” au prezentat un program artistic dedicat acestei sărbători.

Evenimentul poate fi inclus într-un program multicultural de iarnă, dar trebuie păstrat caracterul său religios, educațional și comunitar.

4.7. Rugile și sărbătorile confesionale

Calendarul tradițional local include:

- manifestări religioase la Opătița în perioada Paștelui;
- Ruga ortodoxă din Deta, asociată Rusaliilor;
- Ruga romano-catolică, asociată Sfintei Ana;
- manifestări și sărbători ale comunității sârbe.

Arhiva oficială a administrației locale documentează caracterul anual al Rugii tradiționale din Deta, organizată în legătură cu hramul Bisericii Ortodoxe Române și cu participarea comunității.

Condiții de valorificare

Aceste manifestări pot completa oferta turistică prin:

- spectacole folclorice;
- gastronomie;
- prezentarea portului;
- participarea ansamblurilor;
- tururi ale lăcașurilor de cult;
- materiale privind istoria comunităților.

Componenta turistică trebuie să respecte programul religios, caracterul sacru și regulile stabilite de fiecare cult.

4.8. Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă

În luna decembrie 2025 a fost anunțat la Centrul Cultural Deta Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă, ceea ce confirmă existența unei componente organizate a calendarului cultural de iarnă.

Evenimentul poate reuni:

- corurile cultelor;
- ansamblurile etnice;
- elevii și preșcolarii;
- producătorii locali;
- meșteșugarii;
- obiceiurile românești, sârbești, maghiare, germane și bulgare.

4.9. Spectacolul Pomului de Crăciun

Spectacolul Pomului de Crăciun este o manifestare multiculturală și multiconfesională. În ediția documentată pentru luna decembrie 2024, corurile bisericilor și comunităților etnice s-au întâlnit în fața muzeului, lângă bradul de Crăciun, pentru un program comun de colinde.

Evenimentul are potențial pentru dezvoltarea unui produs de sezon:

„Crăciun multicultural la Deta”

Acesta poate include târg de produse locale, colinde, iluminat festiv, ateliere pentru copii și vizitarea muzeului.

5. EVENIMENTE ISTORICE SAU CARE NECESITĂ RECONFIRMAREA CONTINUITĂȚII

În arhiva turistică locală sunt menționate și manifestări precum:

- Festivalul Moto;
- Festivalul „Ceaunul și Grătarul” în formule anterioare;
- campionate de tenis de masă și minifotbal;
- Înmormântarea Fărșangului;
- spectacole și întâlniri transfrontaliere;
- manifestări tematice organizate de comunitățile etnice.

Pagina oficială de turism menționează ediții istorice ale Festivalului Moto și ale festivalului culinar, însă aceste informații nu demonstrează automat continuitatea anuală până în 2026.

Aceste evenimente vor fi înscrise în calendarul oficial numai după confirmarea:

- organizatorului;
- ediției;
- perioadei;
- bugetului;
- locației;
- autorizațiilor;
- programului;
- continuității.

6. ANALIZA SEZONALITĂȚII

Sezon	Situația actuală	Evaluare
Iarnă	Sfântul Sava, festival de colinde, Pomul de Crăciun	Ofertă culturală bună, dar cu impact turistic redus dacă nu este asociată cu târguri și pachete
Primăvară	Udatul Fetelor, manifestări pascale, activități culturale și sportive	Potențial multicultural ridicat; necesită promovare externă
Vară	Rugi, Zilele Orașului, Crosul Orașului	Cea mai importantă perioadă pentru evenimente
Toamnă	Festivalurile Ceaunului din Deta și Opătița	Cel mai puternic produs gastronomic și comunitar
Perioade deficitare	Mai–iunie și noiembrie	Calendarul poate fi completat prin sport, ciclism, patrimoniu și gastronomie

Calendarul Detei este relativ echilibrat, dar evenimentele cu putere reală de atragere a vizitatorilor sunt concentrate în lunile iulie–august și octombrie.

7. IERARHIZAREA PORTOFOLIULUI DE EVENIMENTE

Categoria A – evenimente-ancoră

1. Zilele Orașului Deta
2. Festivalul Ceaunului – Deta
3. Festivalul Ceaunului – Opătița

Aceste evenimente trebuie să primească prioritate în promovare, bugetare, măsurarea participanților și dezvoltarea pachetelor turistice.

Categoria B – evenimente identitare și complementare

1. Crosul Orașului;
2. Udatul Fetelor;
3. Sfântul Sava;
4. Rugile confesionale;
5. Festivalul de Datini și Colinde;
6. Spectacolul Pomului de Crăciun.

Categoria C – evenimente comunitare și în curs de consolidare

1. competiții sportive;
2. spectacole școlare;
3. expoziții și activități culturale periodice;
4. evenimente gastronomice private;
5. evenimente istorice care pot fi relansate.

8. ANALIZA SWOT A CALENDARULUI DE EVENIMENTE

Puncte forte

Multiculturalitate autentică
Evenimente gastronomice cu participare ridicată
Existența Parcului „Anton Kratzer” și a Centrului Cultural
Ansambluri folclorice active
Relații cu localități din Serbia și orașe înfrățite
Continuitatea Zilelor Orașului și a tradițiilor locale

Oportunități

Dezvoltarea unui festival multicultural transfrontalier
Pachete de weekend și turism gastronomic
Promovare comună România–Serbia
Implicarea producătorilor și restaurantelor
Digitalizarea biletelor, programelor și măsurării publicului
Utilizarea muzeului, ștrandului și centrului istoric

Puncte slabe

Lipsa unui calendar anual publicat unitar
Date insuficiente privind vizitatorii și impactul economic
Promovare uneori realizată prea aproape de data evenimentului
Corelare redusă cu structurile de cazare
Lipsa pachetelor turistice și a rezervărilor integrate
Unele evenimente au predominant public local

Amenințări

Condiții meteorologice nefavorabile
Creșterea costurilor de organizare
Discontinuitatea finanțării
Suprapunerea cu evenimente regionale mai mari
Pierderea autenticității prin comercializare excesivă
Capacitate limitată de cazare și parcare

9. IMPACTUL ECONOMIC ȘI TURISTIC

Evenimentele pot genera efecte asupra:

- unităților de cazare;
- restaurantelor și serviciilor de alimentație;
- comercianților;
- producătorilor locali;

- transportului;
- serviciilor tehnice și artistice;
- promovării imaginii orașului;
- circulației turistice în muzeu, parc și strand.

În prezent, nu există un sistem public și constant de raportare privind:

- numărul vizitatorilor din afara localității;
- numărul de înnoptări generate;
- gradul de ocupare;
- cheltuiala medie;
- numărul comercianților;
- veniturile obținute;
- satisfacția participanților;
- vizibilitatea online.

În lipsa acestor indicatori, impactul economic nu poate fi calculat riguros, chiar dacă participarea numeroasă și numărul echipelor înscrise la festivalurile gastronomice arată o capacitate importantă de atragere regională.

10. MĂSURI PENTRU PERIOADA 2026–2035

Nr. crt.	Măsura	Termen
1	Elaborarea și aprobarea calendarului anual până la 31 ianuarie	Anual
2	Publicarea datelor evenimentelor cu minimum 60–90 de zile înainte	Permanent
3	Crearea identității vizuale unitare „Evenimente în Stațiunea Deta”	2026–2027
4	Realizarea unei pagini web și a unui calendar digital	2026–2027
5	Promovarea evenimentelor în română, engleză și sârbă	Începând cu 2026
6	Integrarea cazării, mesei, muzeului și strandului în pachete de eveniment	2027–2028
7	Instituirea sistemului de numărare a participanților	Începând cu 2026
8	Aplicarea chestionarelor de satisfacție	Anual
9	Amenajarea punctelor temporare de informare turistică	La evenimentele A
10	Dezvoltarea pieței producătorilor locali	Începând cu 2027
11	Crearea programului „Luna gastronomiei Deta–Opățița”	2027–2028
12	Dezvoltarea unui eveniment multicultural transfrontalier	2028–2030
13	Stabilirea unui regulament pentru comercianți și organizatori	2026–2027
14	Elaborarea planurilor de securitate, evacuare și intervenție	Pentru fiecare ediție
15	Măsurarea impactului economic al evenimentelor-ancoră	Anual

11. INDICATORI DE MONITORIZARE

Pentru fiecare eveniment din categoriile A și B se vor colecta următorii indicatori:

Indicator	Unitatea de măsură
Numărul total de participanți	persoane
Participanți din afara UAT Deta	persoane și procent
Participanți din străinătate	persoane

Indicator	Unitatea de măsură
Numărul de nopți de cazare generate	înnoptări
Gradul de ocupare în perioada evenimentului	procent
Numărul comercianților și producătorilor	operatori
Numărul echipelor înscrise	echipe
Numărul artiștilor și ansamblurilor	participanți
Numărul voluntarilor	persoane
Cheltuiala publică pentru organizare	lei
Venituri și sponsorizări atrase	lei
Vizitatori ai muzeului și strandului	persoane
Interacțiuni și vizualizări online	număr
Gradul de satisfacție	procent
Cantitatea de deșeuri colectată selectiv	kg sau tone
Numărul incidentelor	cazuri

12. CONCLUZIE

Calendarul evenimentelor repetitive reprezintă unul dintre cele mai importante active turistice ale Stațiunii Turistice Deta.

Evenimentele cu cea mai mare capacitate de atragere sunt:

1. **Zilele Orașului Deta;**
2. **Festivalul Ceaunului – Deta;**
3. **Festivalul Ceaunului – Opățița.**

Acestea sunt completate de rugile confesionale, Crosul Orașului, Udatul Fetelor, Sărbătoarea Sfântului Sava, festivalurile de iarnă și activitățile sportive.

Principalul avantaj competitiv este asocierea dintre:

- multiculturalitate;
- gastronomie;
- tradiții vii;
- participare comunitară;
- relații transfrontaliere;
- infrastructura culturală și recreativă.

Principală limitare este lipsa unui sistem complet de management turistic al evenimentelor. Pentru perioada 2026–2035 este necesară trecerea de la manifestări predominant comunitare la **produse turistice planificate, promovate anticipat, corelate cu serviciile locale și evaluate prin indicatori măsurabili.**

ANEXA 8

STUDIUL PRIVIND CALITATEA AERULUI STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință a analizei: 2022–2026

Data actualizării documentare: iulie 2026

1. Scopul studiului

Prezentul studiu are ca obiect evaluarea documentară a calității aerului în Stațiunea Turistică Deta și identificarea principalelor surse locale și regionale de emisii atmosferice care pot influența:

- sănătatea populației și a vizitatorilor;
- confortul turistic;
- activitățile recreative în aer liber;
- funcționarea Ștrandului Termal;
- desfășurarea evenimentelor;
- protejarea patrimoniului construit;
- atractivitatea generală a destinației;
- menținerea statutului de stațiune turistică de interes local.

Obiectivele specifice sunt:

1. încadrarea teritoriului în sistemul național de evaluare a calității aerului;
2. analizarea datelor furnizate de stațiile oficiale de monitorizare;
3. identificarea principalilor poluanți relevanți;
4. inventarierea surselor locale potențiale de emisii;
5. evaluarea preliminară a zonelor sensibile;
6. stabilirea unui program local de monitorizare;
7. formularea măsurilor pentru menținerea și îmbunătățirea calității aerului.

2. Statutul și limitele studiului

Prezenta anexă reprezintă un **studiu documentar de fundamentare strategică**, elaborat prin analiza:

- legislației naționale privind calitatea aerului;
- Planului de menținere a calității aerului pentru județul Timiș;
- rapoartelor oficiale de monitorizare;
- datelor Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului;
- caracteristicilor teritoriale, funcționale și turistice ale Orașului Deta;
- surselor potențiale de emisii identificate la nivel local și județean.

Studiul nu substituie:

- o campanie locală de măsurători cu durată de minimum un an;
- determinările efectuate de un laborator acreditat;
- modelarea dispersiei poluanților;
- studiul de impact asupra sănătății;
- documentațiile solicitate pentru autorizarea unei investiții;

- studiul bioclimatic sau balneoclimatic;
- certificarea calității terapeutice a aerului.

În Orașul Deta nu este amplasată o stație fixă a Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului. Prin urmare, datele regionale nu pot fi prezentate drept măsurători realizate direct în perimetrul stațiunii.

3. Cadrul legislativ și strategic

Evaluarea calității aerului se realizează în principal în baza:

1. **Legii nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător**, în forma consolidată;
2. **Ordinului ministrului mediului nr. 1.121/2024** privind încadrarea în regimuri de gestionare a ariilor din zonele și aglomerările prevăzute în anexa nr. 2 la Legea nr. 104/2011;
3. legislației privind emisiile industriale;
4. legislației privind instalațiile de ardere;
5. reglementărilor privind controlul emisiilor provenite din trafic;
6. Planului de menținere a calității aerului pentru județul Timiș 2025–2029.

Județul Timiș, cu excepția situațiilor distincte stabilite pentru aglomerarea Timișoara, este încadrat în **regimul de gestionare II** pentru principalii poluanți: dioxid de azot și oxizi de azot, PM10, PM2,5, benzen, nichel, dioxid de sulf, monoxid de carbon, plumb, arsen și cadmiu. Regimul II implică elaborarea și aplicarea unui plan de menținere a calității aerului, cu scopul prevenirii degradării acesteia și al păstrării concentrațiilor sub valorile-limită.

Încadrarea în regimul II nu înseamnă absența poluării și nici nu certifică automat o calitate foarte bună a aerului în fiecare localitate. Aceasta arată că, la nivelul zonei evaluate, concentrațiile oficial analizate nu au determinat încadrarea generală în regimul I pentru poluanții respectivi.

4. Valorile de referință pentru principalii poluanți

Poluant	Perioada de mediere	Valoarea de referință
Dioxid de azot – NO ₂	Medie anuală	40 µg/m ³
Dioxid de azot – NO ₂	Medie orară	200 µg/m ³ , fără a se depăși de peste 18 ori/an
Particule PM10	Medie anuală	40 µg/m ³
Particule PM10	Medie zilnică	50 µg/m ³ , fără a se depăși de peste 35 de ori/an
Particule PM2,5	Medie anuală	25 µg/m ³
Dioxid de sulf – SO ₂	Medie orară	350 µg/m ³ , fără a se depăși de peste 24 de ori/an
Dioxid de sulf – SO ₂	Medie zilnică	125 µg/m ³ , fără a se depăși de peste 3 ori/an
Monoxid de carbon – CO	Valoarea maximă zilnică a mediei pe 8 ore	10 mg/m ³
Benzen	Medie anuală	5 µg/m ³
Ozon – O ₃	Valoarea maximă zilnică a mediei pe 8 ore	120 µg/m ³ , maximum 25 de zile/an, în medie pe 3 ani

Valorile sunt cele prevăzute de legislația națională privind calitatea aerului. Pentru ozon sunt stabilite și praguri distincte de informare și alertă a populației.

5. Contextul teritorial și climatic al Orașului Deta

Orașul Deta este amplasat în partea sudică a județului Timiș, într-un teritoriu predominant de câmpie, la o altitudine medie de aproximativ 80 m. Relieful cu diferențe mici de nivel favorizează circulația maselor de aer, dar, în perioade cu atmosferă stabilă, ceață, temperaturi scăzute și vânt slab, poate permite acumularea temporară a poluanților în apropierea solului.

Caracteristicile locale relevante sunt:

- relief predominant plan;
- utilizare agricolă extinsă a terenurilor din jur;
- traversarea orașului de un important coridor rutier;
- existența unor zone rezidențiale cu sisteme individuale de încălzire;
- activități economice, comerciale și de servicii;
- spații verzi urbane importante;
- proximitatea frontierei cu Serbia;
- desfășurarea periodică a unor evenimente cu public numeros.

Parcul „Anton Kratzer”, aliniamentele stradale și celelalte spații verzi au rol în reținerea prafului, reducerea temperaturilor estivale și ameliorarea confortului urban. Suprafața de spațiu verde raportată pentru Orașul Deta în documentația județeană este de aproximativ 298.250 m².

6. Sistemul oficial de monitorizare din județul Timiș

Județul Timiș dispune de șapte stații automate ale Rețelei Naționale de Monitorizare a Calității Aerului:

- TM-1 – Timișoara, stație de trafic;
- TM-2 – Timișoara, fond urban;
- TM-3 – Carani, fond suburban;
- TM-4 – Timișoara, stație industrială;
- TM-5 – Timișoara, stație de trafic;
- TM-6 – Moravița, fond suburban;
- TM-7 – Lugoj, fond urban.

Pentru sudul județului și zona în care se află Deta, principalul reper regional disponibil este stația **TM-6 Moravița**, amplasată la altitudinea de aproximativ 80 m. Stația poate monitoriza, în funcție de disponibilitatea echipamentelor, SO₂, NO₂/NO_x, PM₁₀, CO, benzen, toluen, xilen, metale grele și parametri meteorologici.

Datele afișate în timp real de platforma națională sunt date provizorii, actualizate orar. Pentru evaluările anuale trebuie utilizate datele validate din rapoartele oficiale.

La data actualizării prezentei anexe, cel mai recent raport județean publicat pe pagina oficială a Direcției Județene de Mediu Timiș este raportul aferent anului 2024, publicat în aprilie 2025.

7. Analiza datelor stației TM-6 Moravița

Datele de la TM-6 au valoare de reper regional. Ele nu reprezintă măsurători directe în centrul Orașului Deta și nu pot surprinde punctual influența traficului local, încălzirii rezidențiale sau activităților economice din stațiune.

7.1. Dioxid de azot – NO₂

Pentru anul 2022, stația TM-6 a înregistrat o medie anuală validă de aproximativ **15,49 μg/m³**, valoare situată sub limita anuală de 40 μg/m³. Pentru anii 2023 și 2024, raportul oficial nu prezintă o serie anuală validă și completă pentru NO₂ la această stație.

Rezultatul pentru 2022 indică un nivel regional redus spre moderat al NO₂, însă nu exclude apariția unor concentrații mai ridicate în apropierea DN59/E70, în intersecțiile aglomerate sau în perioadele cu trafic intens.

7.2. Particule în suspensie PM10

An	Media anuală raportată la TM-6	Captura datelor	Interpretare
2022	19,31 μg/m ³	96,99%	Valoare anuală validă, sub limita de 40 μg/m ³
2023	13,75 μg/m ³	93,70%	Valoare anuală validă, sub limita de 40 μg/m ³
2024	22,17 μg/m ³	74,32%	Valoare indicativă; captura este insuficientă pentru o evaluare anuală completă

În anii 2022 și 2023 nu au fost raportate la TM-6 zile cu depășirea validată a valorii zilnice de 50 μg/m³ pentru PM10. Pentru anul 2024 apar șapte zile cu valori peste prag în setul disponibil, dar seria nu îndeplinește criteriul de captură necesar unei evaluări anuale complete.

Datele arată că media anuală regională a PM10 s-a situat sub limita legală în anii cu serii valide. Totuși, particulele pot înregistra creșteri episodice în perioadele reci, secetoase sau cu lucrări agricole, trafic intens și resuspensia prafului.

7.3. Particule fine PM2,5

PM2,5 nu este monitorizat la stația TM-6 Moravița. În județ, acest indicator este urmărit la alte stații, inclusiv TM-2 și TM-7. În consecință, nu există o bază oficială suficientă pentru atribuirea unei valori PM2,5 specifice Orașului Deta.

7.4. Benzen și compuși organici volatili

Raportul oficial arată că, în anii 2023 și 2024, benzenul nu a putut fi monitorizat în rețeaua județeană din cauza nefuncționării analizoarelor BTX. Lipsa datelor nu trebuie interpretată drept lipsa poluantului.

8. Sursele potențiale de emisii atmosferice din Deta

8.1. Traficul rutier

Deta este traversată de DN59/E70, arteră care asigură legătura Timișoara–Deta–Moravița–Vrșac. Traficul rutier reprezintă o sursă potențială de:

- oxizi de azot;
- monoxid de carbon;
- particule PM10 și PM2,5;
- benzen și alți compuși organici volatili;
- pulberi rezultate din uzura pneurilor și a sistemelor de frânare;
- resuspensia prafului de pe carosabil.

Zonele cu expunere relativ mai ridicată sunt:

- fronturile construite de-a lungul drumului național;
- intersecțiile;
- trecerile de pietoni;
- parcarile;
- zonele în care vehiculele staționează cu motorul pornit;
- traseele utilizate de vehiculele grele.

8.2. Încălzirea locuințelor și a clădirilor

La nivelul județului Timiș, inventarul de emisii indică o contribuție importantă a surselor de suprafață, în special a instalațiilor mici de ardere utilizate pentru încălzirea locuințelor. Aceste surse au o contribuție majoră la emisiile de PM10 și PM2,5, în special atunci când sunt utilizați combustibili solizi sau echipamente vechi.

Emisiile pot crește în:

- perioadele cu temperaturi scăzute;
- cartierele cu locuințe individuale;
- zonele slab ventilate;
- situațiile de ardere necorespunzătoare;
- perioadele cu ceață, calm atmosferic sau inversiune termică.

8.3. Activitățile economice și de servicii

Sursele punctuale pot include:

- instalații de ardere;
- ateliere și activități de prelucrare;
- depozite;
- activități de încărcare și descărcare;
- instalații frigorifice;
- unități de alimentație publică;
- generatoare și echipamente auxiliare;
- activități industriale autorizate.

Impactul fiecărei activități trebuie evaluat prin actele de reglementare și prin obligațiile de automonitorizare stabilite operatorilor.

8.4. Construcțiile și suprafețele neamenajate

Lucrările de construcție și demolare, depozitarea neacoperită a materialelor pulverulente și circulația pe suprafețe neasfaltate pot produce emisii temporare de pulberi.

8.5. Agricultura

Activitățile agricole din extravilan pot genera temporar:

- praf din lucrările solului;
- particule rezultate din recoltare;
- emisii de amoniac provenite din fertilizare;
- mirosuri;
- emisii produse de utilajele agricole.

Influența este episodică și depinde de anotimp, direcția vântului, umiditatea solului și distanța față de zona construită.

8.6. Surse regionale și transportul poluanților

Calitatea aerului poate fi influențată și de transportul poluanților din alte localități, de pe coridoarele de circulație regionale sau din surse transfrontaliere. Pentru stabilirea contribuției acestora este necesară modelarea dispersiei și analiza meteorologică.

9. Evaluarea preliminară a zonelor funcționale

Evaluarea următoare exprimă **potențialul relativ de expunere**, nu rezultatul unor măsurători locale.

Zona analizată	Surse dominante potențiale	Potențial relativ de expunere	Receptori sensibili
Coridorul DN59/E70	Trafic, vehicule grele, resuspensia prafului	Mediu–ridicat	Locuințe, pietoni, operatori economici
Intersecțiile și centrul urban	Trafic, parcuri, încălzire, evenimente	Mediu	Locuitori, turiști, participanți la evenimente
Zonele rezidențiale cu încălzire individuală	Arderea combustibililor, trafic local	Mediu–ridicat iarna	Copii, vârstnici, persoane cu afecțiuni respiratorii
Parcul „Anton Kratzer”	Influență rutieră periferică, surse urbane difuze	Redus–mediu	Vizitatori, sportivi, copii
Ștrandul Termal	Trafic de acces, instalații de încălzire, parcuri	Redus–mediu	Turiști, familii, personal
Zona economică și de servicii	Instalații de ardere, activități productive, transport	Variabil	Angajați și zonele rezidențiale apropiate
Opățița	Încălzire rezidențială, agricultură, trafic local	Redus, cu episoade sezoniere	Locuitori și vizitatori
Extravilanul agricol	Lucrări agricole, utilaje, praf	Sezonier	Lucrători și localitățile aflate sub vânt

10. Analiza principalilor poluanți relevanți

10.1. Particulele PM10 și PM2,5

Particulele reprezintă principala categorie care necesită atenție locală, deoarece pot proveni simultan din:

- încălzirea rezidențială;
- trafic;
- uzura carosabilului;
- șantier;
- suprafețe neamenajate;
- lucrări agricole;
- transport regional.

PM2,5 este deosebit de important deoarece pătrunde mai profund în sistemul respirator. În lipsa unei monitorizări locale, nu se poate stabili concentrația specifică pentru Deta.

10.2. Dioxidul de azot

NO₂ este asociat în principal traficului și instalațiilor de ardere. Concentrațiile pot fi mai mari în imediata apropiere a drumului național și a intersecțiilor decât la o stație regională de fond.

10.3. Ozonul

Ozonul troposferic este un poluant secundar format prin reacții fotochimice, mai ales în zilele calde și însorite. Valorile pot fi relevante pentru activitățile estivale în aer liber, chiar și în zone aflate la distanță de sursele directe de emisii.

10.4. Monoxidul de carbon și benzenul

Acești poluanți sunt legați în principal de arderea incompletă și de trafic. Zonele cele mai sensibile sunt intersecțiile, parcărilor și spațiile cu circulație auto intensă.

10.5. Dioxidul de sulf

SO₂ este asociat arderii combustibililor cu conținut de sulf și unor activități industriale. La nivel județean, emisiile de SO_x sunt atribuite în principal surselor staționare.

11. Factorii meteorologici care pot influența calitatea aerului

Dispersia poluanților este favorizată de:

- vânt moderat;
- instabilitate atmosferică;
- precipitații;
- circulația verticală a aerului.

Acumularea poluanților este favorizată de:

- calm atmosferic;
- vânt slab;
- ceață;
- temperaturi scăzute;
- inversiuni termice;
- perioade lungi fără precipitații.

Raportul județean menționează traficul, încălzirea rezidențială și instituțională, industria, agricultura, deșeurile și condițiile nefavorabile de dispersie printre factorii care pot influența episoadele de poluare.

12. Influența calității aerului asupra activității turistice

Calitatea aerului este relevantă pentru:

- utilizarea Parcului „Anton Kratzer”;
- activitățile sportive;
- Crosul Orașului;
- Zilele Orașului Deta;
- festivalurile gastronomice;
- deplasările pietonale și cu bicicleta;
- utilizarea Ștrandului Termal;
- turismul familial;
- confortul teraselor și al spațiilor publice;
- imaginea de destinație verde și sănătoasă.

În perioadele cu trafic intens sau evenimente, pot apărea local:

- creșterea emisiilor;
- mirosuri;
- praf;
- zgomot;
- aglomerarea parcarilor;
- funcționarea prelungită a motoarelor;
- disconfort pentru vizitatori.

Organizarea evenimentelor trebuie să includă un plan de mobilitate, parcuri periferice, trasee pietonale și măsuri de reducere a prafului și emisiilor.

13. Evaluarea documentară a calității aerului

Pe baza datelor analizate, se pot formula următoarele constatări:

1. Orașul Deta face parte din zona Timiș încadrată în regimul de gestionare II.
2. Nu există o stație fixă oficială amplasată în Deta.
3. Datele valide de la TM-6 Moravița au indicat, pentru anii analizați, medii anuale ale NO₂ și PM10 sub valorile-limită.
4. Pentru anul 2024, seria PM10 de la TM-6 are valoare orientativă, deoarece nu a fost îndeplinită captura necesară evaluării anuale complete.
5. Nu există date PM2,5 specifice stației TM-6.
6. Lipsesc serii recente complete pentru unii poluanți, inclusiv benzenul.
7. Principalele presiuni locale pot proveni din trafic, încălzirea clădirilor, activități economice, șantiere și agricultură.
8. Parcul și spațiile verzi reprezintă factori favorabili pentru confortul urban.
9. Nu sunt disponibile suficiente date pentru certificarea unui bioclimat terapeutic sau pentru utilizarea expresiei „aer curativ”.

Apreciere sintetică

Element evaluat	Apreciere
Încadrarea regională oficială	Favorabilă menținerii calității aerului
Date regionale privind NO ₂ și PM10	Sub valorile-limită în anii cu serii valide
Reprezentativitatea pentru Deta	Parțială
Monitorizare locală directă	Inexistentă prin stație RNMCA
Presiunea traficului	Relevantă de-a lungul DN59/E70
Presiunea încălzirii rezidențiale	Sezonieră
Vulnerabilitatea turistică	Redusă–moderată, cu necesitatea prevenirii episoadelor locale
Nivelul de certitudine	Mediu la nivel regional și redus la nivel strict local
Datele oficiale regionale susțin o apreciere preliminară favorabilă, dar nu permit calificarea absolută a aerului din Deta drept „nepoluat”, „excelent” sau „terapeutic”.	

14. Programul local recomandat de monitorizare

Pentru fundamentarea tehnică a documentațiilor viitoare se recomandă o campanie locală de minimum 12 luni.

14.1. Puncte de monitorizare propuse

Cod propus	Amplasament orientativ	Tipul zonei
DETA-A1	În apropierea DN59/E70, fără amplasare imediată în carosabil	Trafic
DETA-A2	Centrul orașului/Parcul „Anton Kratzer”	Fond urban și turistic
DETA-A3	Cartier rezidențial cu încălzire individuală	Rezidențial
DETA-A4	Zona Ștrandului Termal	Receptor turistic
DETA-A5	Opâțița sau extravilanul dintre Deta și Opâțița	Fond rural

14.2. Indicatori recomandați

- PM10;
- PM2,5;
- NO₂ și NO_x;
- SO₂;
- CO;
- O₃;
- benzen;
- pulberi sedimentabile, complementar;
- temperatură;
- umiditate;
- presiune atmosferică;
- direcția și viteza vântului;
- precipitații.

14.3. Calendarul măsurătorilor

Campania trebuie să surprindă:

- sezonul rece și utilizarea sistemelor de încălzire;
- sezonul agricol de primăvară;
- sezonul estival și formarea ozonului;
- perioadele cu evenimente;
- toamna și reluarea încălzirii;
- zilele lucrătoare și weekendurile.

Pentru o caracterizare riguroasă se recomandă monitorizare continuă pe durata unui an. Măsurătorile indicative cu senzori trebuie verificate periodic prin comparație cu echipamente de referință și cu determinări efectuate de laborator acreditat.

15. Măsură pentru menținerea și îmbunătățirea calității aerului

Nr. crt.	Măsura propusă	Perioada
1	Implementarea programului local de monitorizare	2026–2027
2	Publicarea unui raport anual privind calitatea aerului	Anual
3	Reabilitarea energetică a clădirilor publice și rezidențiale	2026–2035
4	Reducerea utilizării combustibililor solizi în instalații neperformante	Permanent
5	Modernizarea instalațiilor de încălzire ale obiectivelor turistice	2026–2030
6	Curățarea mecanizată și umedă a arterelor cu trafic intens	Periodic
7	Repararea carosabilului și amenajarea acostamentelor	2026–2030
8	Aplicarea măsurilor de control al prafului pe șantiere	Permanent
9	Acoperirea materialelor pulverulente transportate sau depozitate	Permanent
10	Dezvoltarea perdelelor și aliniamentelor verzi de-a lungul arterelor	2026–2035
11	Protejarea și extinderea Parcului „Anton Kratzer” și a	Permanent

Nr. crt.	Măsura propusă	Perioada
	spațiilor verzi	
12	Dezvoltarea pistelor pentru biciclete și a traseelor pietonale	2026–2032
13	Modernizarea treptată a parcului auto al administrației	2026–2035
14	Instalarea punctelor de încărcare pentru vehicule electrice	2026–2030
15	Organizarea parcărilor periferice la evenimente	La fiecare eveniment major
16	Interzicerea staționării cu motorul pornit în zonele turistice	Permanent
17	Informarea populației privind interdicția arderii deșeurilor	Permanent
18	Gestionarea controlată a resturilor vegetale	Permanent
19	Verificarea obligațiilor de mediu ale operatorilor economici	Periodic
20	Integrarea calității aerului în planificarea urbanistică și turistică	Permanent

Planul județean identifică reducerea consumului de combustibili solizi, reabilitarea termică a clădirilor și modernizarea infrastructurii rutiere între măsurile cu efect important asupra diminuării emisiilor.

16. Măsuri specifice pentru evenimentele turistice

Pentru Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, Crosul Orașului și celelalte manifestări cu public numeros se recomandă:

1. organizarea parcărilor în afara nucleului principal al evenimentului;
2. instituirea traseelor pietonale;
3. utilizarea transportului colectiv sau a microbuzelor;
4. limitarea accesului auto în Parcul „Anton Kratzer”;
5. interzicerea staționării cu motorul pornit;
6. udarea controlată a suprafețelor cu praf, când este necesar;
7. utilizarea echipamentelor electrice în locul generatoarelor pe combustibil;
8. amplasarea grătarelor și instalațiilor de gătit la distanță de zonele pentru copii;
9. stabilirea unor condiții tehnice pentru evacuarea fumului;
10. măsurarea indicativă a PM10 și PM2,5 la evenimentele majore;
11. informarea participanților în cazul producerii unor episoade de poluare sau caniculă.

17. Indicatori de monitorizare

Indicator	Unitatea de măsură	Frecvența
Media anuală PM10	μg/m ³	Anual
Numărul zilelor cu PM10 peste 50 μg/m ³	zile/an	Anual
Media anuală PM2,5	μg/m ³	Anual
Media anuală NO ₂	μg/m ³	Anual
Numărul episoadelor cu ozon ridicat	episoade/an	Anual
Numărul punctelor locale de monitorizare	puncte	Anual
Captura datelor	procent	Anual
Suprafața spațiilor verzi	m ²	Anual
Numărul arborilor plantați	arbori/an	Anual
Lungimea pistelor pentru biciclete	km	Anual
Clădiri reabilite energetice	număr	Anual

Indicator	Unitatea de măsură	Frecvență
Vehicule nepoluante în flota publică	număr și procent	Anual
Sesizări privind praful, fumul sau mirosurile	cazuri/an	Semestrial
Șantiere verificate privind controlul pulberilor	număr	Anual
Evenimente cu plan de mobilitate	număr și procent	Anual

18. Condiții pentru promovarea turistică

În materialele de promovare pot fi utilizate, cu caracter prudent, formulări precum:

- „destinație de câmpie cu spații verzi extinse”;
- „oraș cu parc istoric și infrastructură pentru recreere în aer liber”;
- „destinație orientată către mobilitate verde și menținerea calității mediului”;
- „zonă aflată în regim de menținere a calității aerului”.

Până la realizarea unei campanii locale complete și, după caz, a studiilor medicale și bioclimatice, trebuie evitate formulările:

- „aer curativ”;
- „aer terapeutic”;
- „calitate excepțională certificată”;
- „lipsa totală a poluării”;
- „microclimat cu efect medical demonstrat”.

19. Concluzii

Analiza documentară arată că Stațiunea Turistică Deta se află într-un context regional favorabil menținerii calității aerului. Datele valide de la stația TM-6 Moravița au indicat medii anuale ale NO₂ și PM10 sub valorile-limită legale în anii pentru care au existat serii suficiente. Aceste rezultate constituie un reper regional pozitiv, nu o măsurare directă a aerului din Deta.

Principalele surse locale care trebuie gestionate sunt:

- traficul de pe DN59/E70;
- încălzirea rezidențială;
- instalațiile de ardere;
- praful de pe carosabil și din șantiere;
- activitățile agricole sezoniere;
- activitățile economice;
- aglomerările temporare produse de evenimente.

Parcul „Anton Kratzer”, celelalte spații verzi, relieful deschis și caracterul urban de dimensiune redusă reprezintă elemente favorabile. În același timp, traversarea orașului de un coridor rutier important și lipsa unei stații locale justifică realizarea unei campanii proprii de monitorizare.

Concluzie finală de evaluare

Pe baza informațiilor oficiale disponibile, calitatea aerului din zona Deta poate fi apreciată documentar ca fiind, în general, favorabilă desfășurării activităților turistice și recreative, fără indicii regionale privind o poluare atmosferică structurală peste valorile-limită.

Această concluzie este condiționată de:

1. lipsa măsurărilor oficiale directe în Deta;
2. disponibilitatea incompletă a unor serii de date;
3. existența unor surse locale și sezoniere;

4.necesitatea continuării măsurilor de prevenire;

5.realizarea unei campanii locale de minimum 12 luni pentru caracterizarea exactă a perimetrului stațiunii.

Menținerea unei calități corespunzătoare a aerului trebuie tratată ca obiectiv permanent al administrației locale și ca element esențial al poziționării Stațiunii Turistice Deta drept destinație verde, recreativă, termală și multiculturală.

ANEXA 9

STUDIUL PRIVIND BIODIVERSITATEA ȘI COMPATIBILITATEA CU TURISMUL STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință: 2026

Document corelat: Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta 2026–2035

1. Scopul studiului

Prezentul studiu are ca obiect analizarea biodiversității existente și potențiale de pe teritoriul Orașului Deta și evaluarea compatibilității acesteia cu dezvoltarea activităților turistice.

Studiul urmărește:

1. identificarea principalelor ecosisteme și tipuri de habitate locale;
2. analizarea relației teritoriale cu ariile naturale protejate;
3. inventarierea preliminară a elementelor de floră și faună;
4. identificarea zonelor cu sensibilitate ecologică;
5. evaluarea presiunilor produse de activitățile urbane, agricole și turistice;
6. stabilirea activităților turistice compatibile, condiționat compatibile și incompatibile;
7. fundamentarea măsurilor de conservare și monitorizare;
8. integrarea biodiversității în oferta turistică a Stațiunii Turistice Deta.

2. Statutul și limitele studiului

Prezenta anexă constituie un **studiu documentar de fundamentare strategică**. Analiza este realizată pe baza informațiilor publice disponibile, a documentațiilor locale și județene, a inventarelor oficiale privind ariile naturale protejate și a caracteristicilor generale ale peisajului de câmpie din sudul Banatului.

Documentul nu substituie:

- inventarul biologic realizat prin observații de teren;
- studiul floristic sau faunistic multisezonal;
- evaluarea adecvată pentru un plan sau proiect concret;
- studiul de impact asupra mediului;
- avizul autorității competente pentru protecția mediului;
- evaluarea dendrologică a arborilor;
- cartarea habitatelor și speciilor prin metode științifice;
- monitorizarea speciilor protejate realizată de specialiști autorizați.

Prezența unei specii la nivelul sitului Natura 2000 nu înseamnă automat că aceasta este prezentă permanent în orașul Deta, în Parcul „Anton Kratzer” sau pe orice teren din perimetrul stațiunii. Confirmarea locală presupune observații de teren efectuate în perioade corespunzătoare ciclului biologic al speciilor.

3. Cadrul normativ

Protecția biodiversității se realizează în principal în baza:

1. Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice, în forma consolidată;

2. Legii nr. 292/2018 privind evaluarea impactului anumitor proiecte publice și private asupra mediului;
3. Ordinului ministrului mediului nr. 1.682/2023 pentru aprobarea Ghidului metodologic privind evaluarea adecvată;
4. legislației privind protecția apelor, pădurilor și spațiilor verzi;
5. legislației privind regimul speciilor protejate;
6. obiectivelor și măsurilor de conservare stabilite pentru siturile Natura 2000.

Regimul de protecție se aplică atât în interiorul ariilor naturale protejate, cât și în afara acestora, atunci când sunt prezente specii sau bunuri ale patrimoniului natural protejate prin lege. Planurile și proiectele care pot afecta un sit Natura 2000 trebuie analizate prin procedura stabilită de autoritatea competentă pentru protecția mediului.

PARTEA I – ANALIZA BIODIVERSITĂȚII

4. Contextul ecologic al teritoriului

Orașul Deta este amplasat în Câmpia Bârzavei, într-un teritoriu predominant plan, puternic influențat de agricultură, lucrări de desecare, infrastructură rutieră și feroviară, dezvoltare urbană și activități economice.

Peisajul actual este predominant antropizat, dar păstrează elemente cu funcție ecologică importantă:

- Parcul „Anton Kratzer”;
- pârâul Birdeanca/Bârdeanca;
- canalele de desecare;
- vegetația de mal;
- terenurile agricole și marginile acestora;
- grădinile și livezile;
- cimitirul istoric;
- spațiile verzi urbane;
- terenurile neconstruite;
- peisajul rural din jurul satului Opătița;
- suprafața din UAT Deta suprapusă peste ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Biodiversitatea locală nu este caracterizată prin păduri compacte sau zone umede de mari dimensiuni, ci printr-un mozaic de suprafețe urbane, agricole, acvatică și seminaturale, conectate prin cursuri de apă, canale, aliniamente de arbori și terenuri neocupate.

5. Relația cu aria naturală protejată ROSPA0127 Lunca Bârzavei

5.1. Situația teritorială

Conform rapoartelor oficiale privind starea mediului în județul Timiș, aria de protecție specială avifaunistică **ROSPA0127 Lunca Bârzavei se suprapune într-o proporție mai mică de 1% cu teritoriul administrativ al Orașului Deta**. Celelalte unități administrativ-teritoriale relevante pentru sit sunt Banloc și Deta.

Teritoriul administrativ al Orașului Deta se suprapune într-o proporție redusă, sub 1%, cu aria de protecție specială avifaunistică ROSPA0127 Lunca Bârzavei. Delimitarea exactă trebuie confirmată prin suprapunerea GIS a limitelor actualizate ale UAT, ale perimetrului stațiunii și ale sitului Natura 2000.

5.2. Caracteristicile sitului

ROSPA0127 Lunca Bârzavei are o suprafață publicată de aproximativ 2.387,5 ha și este amplasat în sudul județului Timiș, în regiunea biogeografică panonică și pe un culoar important de migrație a păsărilor. Situl este străbătut de Canalul Bârzava și include elemente de luncă, terenuri agricole, vegetație de mal și suprafețe împădurite, între care zona Pădurii Banloc–Soca și culoarul pârâului Bârdeanca.

Fiind o arie de protecție specială avifaunistică, obiectivul principal al sitului îl constituie conservarea păsărilor și a habitatelor utilizate de acestea pentru:

- reproducere;
- hrănire;
- odihnă;
- migrație;
- iernare;
- adăpost.

5.3. Specii de interes conservativ

Documentațiile oficiale și studiile de evaluare aferente sitului menționează specii precum:

- vânturelul de seară – *Falco vespertinus*;
- barza albă – *Ciconia ciconia*;
- acvila țipătoare mică – *Aquila pomarina*;
- egrete și stârci;
- alte păsări răpitoare, acvatice și caracteristice terenurilor agricole.

Această enumerare descrie biodiversitatea sitului Natura 2000 și nu reprezintă un inventar al speciilor confirmate în centrul orașului Deta sau în Parcul „Anton Kratzer”.

6. Principalele unități ecologice locale

6.1. Parcul „Anton Kratzer”

Parcul reprezintă principalul nucleu verde al orașului și una dintre cele mai importante resurse ecologice și turistice ale Detei. Administrația locală prezintă parcul ca având o suprafață de peste 14 ha și ca fiind o rămășiță a vegetației forestiere existente în perioada colonizării localității. Pârâul Birdeanca traversează zona parcului.

Funcțiile ecologice ale parcului sunt:

- asigurarea habitatelor pentru păsări, insecte și mamifere mici;
- reținerea pulberilor;
- reducerea temperaturii în timpul verii;
- infiltrarea apelor pluviale;
- protecția solului;
- menținerea continuității vegetației urbane;
- furnizarea locurilor de odihnă și hrănire pentru fauna urbană;
- crearea unui refugiu verde într-un peisaj urban și agricol.

Parcul are concomitent funcție recreativă, culturală, sportivă și de găzduire a evenimentelor, ceea ce presupune un management echilibrat între utilizarea publică și conservarea vegetației.

6.2. Pârâul Birdeanca/Bârdeanca

Pârâul și vegetația asociată reprezintă un coridor ecologic local. Chiar și în sectoarele regularizate, cursul de apă poate avea rol pentru:

- deplasarea speciilor;
- reproducerea amfibienilor;
- hrănirea păsărilor;
- existența insectelor acvatice;
- menținerea umidității;
- dezvoltarea vegetației de mal;
- conectarea parcului cu zonele periurbane.

Capacitatea sa ecologică este diminuată în sectoarele în care albia este artificializată, vegetația este eliminată sau sunt depozitate deșeuri.

6.3. Canalele de desecare

Canalele de desecare au fost realizate în principal pentru gestionarea apelor și pentru utilizarea agricolă a terenurilor, dar pot îndeplini și funcții ecologice secundare:

- coridoare pentru fauna de dimensiuni mici;
- zone de hrănire pentru păsări;
- habitate temporare pentru amfibieni;
- refugii pentru vegetația spontană;
- legături între terenurile agricole și cursurile de apă.

Curățarea canalelor trebuie realizată etapizat, evitând eliminarea simultană a întregii vegetații de pe ambele maluri.

6.4. Terenurile agricole

Terenurile agricole ocupă o parte importantă a teritoriului administrativ. Valoarea lor ecologică depinde de existența:

- marginilor înierbate;
- arborilor izolați;
- pâlcurilor de vegetație;
- gardurilor vii;
- canalelor;
- culturilor diversificate;
- terenurilor aflate temporar în repaus;
- zonelor cu utilizare redusă a pesticidelor.

Agricultura intensivă și eliminarea vegetației până la marginea drumurilor și canalelor reduc resursele disponibile pentru păsări, polenizatori și mamifere mici.

6.5. Peisajul rural din Opățița

Satul Opățița și extravilanul aferent formează un peisaj rural caracterizat prin:

- grădini;
- curți și livezi;
- terenuri agricole;
- arbori maturi;

- vegetație spontană;
- cursuri și canale de apă;
- terenuri neconstruite.

Acest mozaic poate susține activități de cicloturism, turism rural, educație ecologică și observare a peisajului, cu condiția evitării degradării terenurilor și a siturilor arheologice.

6.6. Cimitirul și grădinile urbane

Cimitirul istoric, grădinile și curțile cu arbori maturi pot funcționa drept refugii pentru biodiversitatea urbană. Ele contribuie la conectarea parcului cu periferia și oferă:

- spații de cuibărit;
- hrană pentru insecte și păsări;
- adăpost pentru fauna urbană;
- suprafețe permeabile;
- continuitate vegetală.

6.7. Mediul construit

Clădirile, podurile, turnurile, podurile caselor și arborii stradali pot fi utilizate de:

- păsări urbane;
- lilieci;
- insecte;
- alte specii adaptate mediului construit.

Reabilitarea clădirilor trebuie precedată de verificarea existenței cuiburilor sau coloniilor de lilieci, în special atunci când sunt închise goluri, poduri, fisuri ori spații de sub acoperiș.

7. Flora și vegetația

7.1. Vegetația din Parcul „Anton Kratzer”

Pagina oficială de prezentare turistică menționează în parc:

- stejari;
- arțari;
- păducel;
- tei;
- salcâmi.

Această enumerare confirmă existența unei vegetații arboricole diversificate, dar nu reprezintă un inventar dendrologic complet. Afirmatiile privind vârsta foarte mare a unor exemplare trebuie confirmate prin evaluare dendrologică și metode specifice înainte de a fi utilizate într-un document tehnic sau într-o campanie de promovare.

7.2. Vegetația de mal și de canal

Vegetația asociată cursurilor de apă poate cuprinde:

- arbori și arbuști higrofilii;
- stuf și plante palustre;
- ierburi de luncă;
- vegetație ruderală;
- plante spontane adaptate terenurilor umede.

Compoziția exactă trebuie determinată prin cartare în teren.

7.3. Vegetația agricolă și ruderală

În extravilan predomină plantele cultivate, în timp ce vegetația spontană este concentrată:

- pe marginea drumurilor;
- în jurul canalelor;
- pe terenurile nelucrate;
- lângă garduri;
- pe taluzuri;
- în apropierea infrastructurii feroviare.

Aceste suprafețe pot avea valoare importantă pentru insectele polenizatoare, chiar dacă nu conțin habitate naturale bine conservate.

7.4. Specii alogene și invazive

Zonele perturbate, marginile drumurilor, calea ferată, canalele și terenurile abandonate pot favoriza răspândirea plantelor alogene invazive.

Inventarierea trebuie să urmărească în special:

- suprafețele degradate;
- malurile cursurilor de apă;
- taluzurile;
- zonele de șantier;
- terenurile neîntreținute;
- marginile parcului.

Controlul trebuie realizat gradual, fără aplicarea nejustificată a erbicidelor în apropierea apei și fără eliminarea integrală a vegetației protectoare.

8. Fauna

8.1. Avifauna

Păsările reprezintă cea mai importantă grupă faunistică din perspectiva relației cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Teritoriul poate fi utilizat de păsări caracteristice:

- zonelor agricole;
- vegetației de luncă;
- parcurilor urbane;
- grădinilor;
- clădirilor;
- cursurilor de apă;
- perioadelor de migrație.

Parcul, arborii maturi, terenurile agricole și canalele pot asigura locuri de hrană, odihnă sau cuibărire. Pentru confirmarea speciilor sunt necesare observații în cel puțin patru perioade:

1. migrația de primăvară;
2. sezonul de reproducere;
3. migrația de toamnă;
4. sezonul rece.

8.2. Mamiferele

În mediul urban, periurban și agricol pot fi prezente grupe precum:

- mamifere insectivore;
- rozătoare;
- iepuri;
- vulpi;
- jderi;
- lilieci.

Enumerarea are caracter orientativ. O atenție specială trebuie acordată liliecilor care pot utiliza arborii cu scorburi, podurile clădirilor și fisurile construcțiilor.

8.3. Amfibienii și reptilele

Canalele, șanțurile umede, bălțile temporare și vegetația de mal pot oferi condiții pentru amfibieni și reptile.

Principalele riscuri sunt:

- desecarea completă;
- curățarea canalelor în perioada de reproducere;
- poluarea apei;
- traficul rutier;
- betonarea malurilor;
- eliminarea vegetației;
- utilizarea pesticidelor.

8.4. Peștii și fauna acvatică

Prezența și structura faunei piscicole din pâraul Birdeanca și din acumulările antropice nu pot fi stabilite fără investigații de teren.

Înainte de promovarea pescuitului recreativ trebuie clarificate:

- regimul juridic;
- calitatea apei;
- continuitatea hidrologică;
- administratorul fondului piscicol;
- speciile prezente;
- condițiile de acces;
- siguranța malurilor.

8.5. Nevertebratele și polenizatorii

Insectele polenizatoare sunt importante pentru:

- funcționarea ecosistemelor;
- grădini și livezi;
- producția agricolă;
- hrana păsărilor;
- educația ecologică.

Reducerea cosirilor excesive, păstrarea unor suprafețe cu vegetație spontană și plantarea speciilor locale pot îmbunătăți condițiile pentru polenizatori.

9. Serviciile ecosistemice

Biodiversitatea locală furnizează servicii utile comunității și turismului:

Categoria	Serviciul furnizat
Reglare climatică	Umbrire, reducerea temperaturilor și a efectului de insulă de căldură
Calitatea aerului	Reținerea pulberilor și filtrarea parțială a poluanților
Gestionarea apei	Infiltrarea precipitațiilor și reducerea scurgerii rapide
Protecția solului	Reducerea eroziunii și stabilizarea malurilor
Polenizare	Susținerea grădinilor, livezilor și culturilor
Recreere	Plimbare, ciclism, sport și relaxare
Educație	Observarea naturii și programe pentru școli
Peisaj	Creșterea atractivității orașului și a traseelor
Identitate	Asocierea Detei cu un parc istoric și cu un profil verde
Sănătate publică	Posibilitatea desfășurării activităților în aer liber

10. Presiuni și vulnerabilități

Principalele presiuni asupra biodiversității sunt:

1. extinderea suprafețelor construite;
2. fragmentarea terenurilor;
3. eliminarea arborilor maturi;
4. toaletările necorespunzătoare;
5. curățarea totală a vegetației de pe canale;
6. colmatarea sau poluarea cursurilor de apă;
7. utilizarea pesticidelor și erbicidelor;
8. depozitarea deșeurilor;
9. iluminatul nocturn excesiv;
10. zgomotul produs de trafic și evenimente;
11. accesul autovehiculelor în spațiile verzi;
12. cosirea repetată a tuturor suprafețelor;
13. prezența animalelor domestice nesupravegheate;
14. răspândirea speciilor invazive;
15. lucrările de construcție în perioade sensibile;
16. arderea vegetației și a resturilor agricole;
17. drenarea zonelor umede temporare;
18. lipsa unui inventar biologic actualizat.

PARTEA A II-A – COMPATIBILITATEA CU TURISMUL

11. Principii de evaluare

Compatibilitatea dintre biodiversitate și turism este analizată în funcție de:

- localizarea activității;
- intensitatea utilizării;
- numărul vizitatorilor;
- sezon;
- zgomot;
- iluminat;

- generarea de deșeuri;
- afectarea solului și vegetației;
- apropierea de apă;
- apropierea de suprafața ROSPA0127;
- posibilitatea perturbării reproducerii sau migrației speciilor.

Turismul nu este incompatibil, prin natura sa, cu protecția biodiversității. Incompatibilitatea apare atunci când dezvoltarea turistică produce pierderea habitatelor, perturbare semnificativă, poluare, fragmentare sau utilizarea necontrolată a zonelor sensibile.

12. Matricea compatibilității activităților turistice

Activitatea turistică	Nivelul compatibilității	Condiții principale
Plimbări pe aleile existente din parc	Ridicat	Păstrarea traseelor și evitarea degradării zonelor înierbate
Cicloturism pe trasee amenajate	Ridicat	Viteză moderată, fără acces în zone fragile
Tururi ghidate de observare a naturii	Ridicat	Grupuri reduse, fără deranjarea faunei
Educație ecologică	Ridicat	Activități coordonate și materiale corecte
Fotografie de natură	Ridicat	Fără apropierea de cuiburi și fără modificarea habitatului
Turism rural în Opățița	Ridicat	Păstrarea caracterului local și a peisajului
Agrement în Ștrandul Termal	Ridicat în ampriza existentă	Gestionarea apei, deșeurilor, zgomotului și iluminatului
Evenimente culturale în parc	Condiționat	Utilizarea zonelor deja amenajate și protejarea arborilor
Festivaluri gastronomice	Condiționat	Platforme protejate, colectarea deșeurilor și evitarea focului lângă arbori
Concerte cu sonorizare puternică	Condiționat	Limitarea duratei, nivelului sonor și intervalului nocturn
Extinderea parcărilor	Condiționat–reduc	Evitarea spațiilor verzi și utilizarea suprafețelor deja antropizate
Iluminat ornamental permanent	Condiționat	Corpuri direcționate, temperatură redusă de culoare și stingere nocturnă
Amenajări pe malul Birdeanca	Condiționat	Fără betonare excesivă și cu păstrarea vegetației
Pescuit recreativ	Neclar până la verificare	Necesită date privind apa, fauna și regimul juridic
Camping în zone amenajate	Condiționat	Capacitate limitată, grupuri sanitare și interzicerea focului necontrolat
Utilizarea dronelor	Reducă în zonele sensibile	Numai cu respectarea reglementărilor și evitarea păsărilor
Acces cu ATV-uri și vehicule off-road	Incompatibil în habitate	Produce zgomot, eroziune și perturbare
Construirea în suprafața Natura 2000	Condiționat strict	Numai după parcurgerea procedurilor de mediu
Defrișarea vegetației de mal	Incompatibilă	Produce pierderea coridorului ecologic

Activitatea turistică	Nivelul compatibilității	Condiții principale
Depozitarea deșeurilor	Incompatibilă	Trebuie prevenită și sancționată
Arderea vegetației	Incompatibilă	Risc pentru habitate, faună și calitatea aerului

13. Evaluarea principalelor zone turistice

13.1. Parcul „Anton Kratzer”

Compatibilitate generală: ridicată, cu măsuri de management.

Activitățile compatibile sunt:

- plimbarea;
- alergarea;
- ciclismul pe pista existentă;
- activitățile pentru copii;
- tururile istorice și ecologice;
- evenimentele în spații deja amenajate;
- fotografia;
- activitățile sportive de intensitate moderată.

Condițiile necesare sunt:

- protejarea zonei radiculare a arborilor;
- interzicerea parcării pe spațiul verde;
- evitarea fixării instalațiilor în trunchiuri;
- utilizarea platformelor existente;
- limitarea iluminatului nocturn;
- verificarea arborilor înainte de lucrări;
- păstrarea unor suprafețe cu vegetație spontană;
- refacerea terenului după evenimente.

13.2. Ștrandul Termal

Compatibilitate generală: ridicată în ampriza existentă.

Extinderea activității trebuie să evite:

- ocuparea habitatelor de mal;
- evacuarea apelor necorespunzător;
- iluminatul puternic orientat către exterior;
- generarea zgomotului nocturn;
- extinderea necontrolată a parcărilor;
- afectarea siturilor arheologice din vecinătate.

13.3. Pârâul Birdeanca

Compatibilitate generală: condiționată.

Sunt recomandate:

- trasee pietonale amplasate la distanță de malul activ;
- puncte de interpretare;
- refacerea vegetației;

- activități educaționale;
- observarea naturii.

Trebuie evitate:

- betonarea integrală;
- canalizarea excesivă;
- construcțiile în apropierea imediată a albiei;
- iluminarea continuă;
- eliminarea tuturor arborilor și arbuștilor;
- accesul auto;
- aruncarea cheilor, obiectelor sau deșeurilor în apă.

13.4. Opățița și traseul Deta–Opățița

Compatibilitate generală: ridicată pentru turism lent.

Activitățile potrivite sunt:

- cicloturismul;
- tururile rurale;
- gastronomia locală;
- interpretarea peisajului;
- observarea păsărilor de câmpie;
- tururile arheologice controlate.

Amenajările trebuie realizate în principal pe drumurile și traseele existente.

13.5. Suprafața ROSPA0127 din UAT Deta

Compatibilitate generală: condiționată strict de obiectivele de conservare.

Sunt compatibile, în principiu:

- observarea păsărilor de la distanță;
- educația ecologică;
- deplasarea nemotorizată;
- fotografia responsabilă;
- tururile ghidate în grupuri mici.

Nu sunt recomandate:

- evenimente cu sonorizare;
- iluminat nocturn;
- acces motorizat în afara drumurilor;
- drone în perioadele sensibile;
- camping neamenajat;
- lucrări care elimină vegetația;
- drenarea terenurilor;
- construcții fără procedură de mediu.

14. Zonarea recomandată

Zona A – utilizare turistică intensivă

Cuprinde spațiile urbane amenajate, centrul orașului, infrastructura culturală, Ștrandul Termal și platformele destinate evenimentelor.

Regim recomandat: activități turistice și evenimente, cu respectarea normelor de mediu.

Zona B – recreere verde controlată

Cuprinde Parcul „Anton Kratzer”, cimitirul cu vegetație și alte spații verzi majore.

Regim recomandat: recreere, sport, educație și evenimente controlate.

Zona C – coridoare ecologice

Cuprinde pârâul Birdeanca, canalele și vegetația de mal.

Regim recomandat: acces pietonal limitat, conservarea vegetației și evitarea construcțiilor.

Zona D – sensibilitate ridicată

Cuprinde suprafața din UAT suprapusă peste ROSPA0127 și alte zone în care sunt identificate specii protejate.

Regim recomandat: conservare prioritară, acces controlat și evaluarea proiectelor.

Zona E – peisaj agricol și rural

Cuprinde extravilanul Deta–Opățița, drumurile agricole și mozaicul rural.

Regim recomandat: cicloturism, turism rural și activități educaționale cu impact redus.

15. Capacitatea de suport turistic

În lipsa datelor privind numărul de vizitatori și distribuția lor spațială, nu poate fi stabilită o capacitate de suport exprimată riguros în persoane pe zi.

Capacitatea trebuie determinată separat pentru:

- Parcul „Anton Kratzer”;
- Ștrandul Termal;
- traseul Deta–Opățița;
- eventualele puncte de observare;
- evenimentele desfășurate în aer liber.

Indicatorii care semnalează depășirea capacității sunt:

- degradarea gazonului și compactarea solului;
- deteriorarea rădăcinilor;
- cantități mari de deșeuri;
- zgomot nocturn;
- reducerea observațiilor de păsări;
- deteriorarea malurilor;
- parcare pe spații verzi;
- conflicte între pietoni și bicicliști;
- plângeri ale locuitorilor;
- poluarea apei;
- afectarea arborilor.

16. Măsurile de management și conservare

Nr. crt.	Măsura	Prioritate
1	Suprapunerea GIS a UAT, a perimetrului stațiunii și a ROSPA0127	Ridicată
2	Inventar biologic multisezonal	Ridicată
3	Inventar dendrologic al Parcului „Anton Kratzer”	Ridicată
4	Cartarea arborilor cu scorburi, cuiburi și potențiale adăposturi de lilieci	Ridicată
5	Elaborarea regulamentului ecologic al parcului	Ridicată

Nr. crt.	Măsura	Prioritate
6	Protejarea zonei radiculare a arborilor la evenimente	Permanentă
7	Interzicerea parcării pe spațiile verzi	Permanentă
8	Curățarea etapizată a canalelor	Permanentă
9	Refacerea vegetației de mal	Medie
10	Controlul speciilor vegetale invazive	Permanentă
11	Reducerea cosirii pe suprafețe-pilot	Medie
12	Plantarea de specii locale și adaptate climatic	Permanentă
13	Limitarea iluminatului în coridoarele ecologice	Ridicăta
14	Montarea unor corpuri de iluminat orientate către sol	Ridicăta
15	Interzicerea utilizării pesticidelor în apropierea apei	Permanentă
16	Monitorizarea calității apei din Birdeanca	Ridicăta
17	Instalarea de panouri educaționale	Medie
18	Crearea unui traseu ecologic Deta–Opătița	Medie
19	Instruirea organizatorilor de evenimente	Permanentă
20	Raport anual privind biodiversitatea și presiunile turistice	Anual

17. Programul de monitorizare biologică

17.1. Flora

Monitorizarea se va realiza în:

- martie–aprilie;
- mai–iunie;
- august–septembrie.

Se vor urmări:

- speciile spontane;
- arborii maturi;
- regenerarea;
- speciile invazive;
- vegetația de mal;
- starea pajiștilor și a terenurilor neconstruite.

17.2. Păsările

Observațiile se vor realiza:

- în migrația de primăvară;
- în perioada de cuibărire;
- în migrația de toamnă;
- iarna.

Se vor înregistra:

- specia;
- numărul indivizilor;
- comportamentul;
- localizarea;
- cuiburile;
- zonele de hrănire;

- sursele de perturbare.

17.3. Liliicii

Monitorizarea va include:

- inspecția arborilor cu scorburii;
- verificarea clădirilor înainte de renovare;
- observații nocturne;
- utilizarea detectoarelor ultrasonice, prin specialiști.

17.4. Amfibienii și reptilele

Se vor verifica:

- canalele;
- bălțile temporare;
- malurile;
- zonele umede;
- sectoarele rutiere cu mortalitate.

17.5. Polenizatorii

Se vor selecta suprafețe-pilot în:

- parc;
- grădini;
- margini de drum;
- terenuri agricole;
- zona Opățița.

18. Indicatori de monitorizare

Indicator	Unitatea de măsură
Suprafața de spații verzi	ha
Suprafața de vegetație de mal conservată	ha/km
Numărul arborilor maturi inventariați	exemplare
Numărul arborilor cu valoare ecologică ridicată	exemplare
Numărul speciilor de păsări observate	specii/an
Numărul cuiburilor identificate	cuiburi
Numărul speciilor de liliicii identificate	specii
Numărul zonelor umede temporare	zone
Suprafața cu cosire diferențiată	m ² /ha
Suprafața ocupată de specii invazive	m ² /ha
Lungimea traseelor ecologice	km
Numărul activităților de educație ecologică	activități/an
Numărul participanților	persoane/an
Evenimente cu plan de protecție a spațiului verde	procent
Incidente privind deșeurile și degradarea habitatelor	cazuri/an
Proiecte supuse procedurii de mediu	proiecte/an
Sesizări privind tăieri sau intervenții neautorizate	cazuri/an

19. Oportunități de valorificare turistică durabilă

Biodiversitatea locală poate susține următoarele produse:

19.1. „Parcul viu – natura și istoria Detei”

Circuit interpretativ în Parcul „Anton Kratzer”, cu informații despre:

- arbori;
- istoria parcului;
- păsări;
- apă;
- servicii ecosistemice;
- monumentele și infrastructura culturală.

19.2. „Apa și biodiversitatea”

Traseu educațional de-a lungul pârlului Birdeanca, fără intervenții majore asupra malurilor.

19.3. „Deta–Opătița pe două roți”

Traseu cicloturistic care integrează:

- peisajul agricol;
- canalele;
- arborii izolați;
- satul Opătița;
- patrimoniul arheologic;
- gastronomia locală.

19.4. „Păsările Banatului de Sud”

Program sezonier de observare a păsărilor, realizat cu specialiști și fără promovarea accesului necontrolat în ROSPA0127.

19.5. „Școala verde Deta”

Program pentru elevi privind:

- arborii;
- polenizatorii;
- păsările;
- apa;
- deșeurile;
- schimbările climatice;
- comportamentul responsabil în natură.

20. Evaluarea generală a compatibilității

Componenta turistică

Turism cultural și multicultural

Turism termal și de agrement

Turism verde urban

Cicloturism

Turism rural

Educație ecologică

Observarea păsărilor

Turism de evenimente

Camping

Aprecierea compatibilității

Foarte ridicată

Ridică în infrastructura existentă

Ridică

Ridică pe trasee stabilite

Ridică

Foarte ridicată

Ridică, în regim controlat

Medie–ridică, cu măsuri de protecție

Medie, numai în zone amenajate

Componenta turistică

Turism motorizat off-road
Construcții în zone naturale
Activități nocturne în zone sensibile

Aprecieria compatibilității

Redusă sau incompatibilă
Compatibilitate redusă, supusă evaluării
Compatibilitate redusă

21. Concluzii

Teritoriul Stațiunii Turistice Deta prezintă o biodiversitate specifică peisajului de câmpie antropizat din sudul Banatului. Valoarea ecologică rezultă din asocierea dintre:

- Parcul „Anton Kratzer”;
- pârâul Birdeanca;
- canalele de desecare;
- suprafețele agricole;
- vegetația urbană matură;
- grădinile și cimitirul;
- peisajul rural al satului Opătița;
- conexiunea cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Suprafața din UAT Deta suprapusă peste ROSPA0127 este redusă, sub 1%, dar existența acestei suprapunerii impune verificarea amplasamentului fiecărui proiect și respectarea obiectivelor de conservare.

Nu au fost identificate elemente care să determine o incompatibilitate generală între dezvoltarea turismului și protecția biodiversității. Majoritatea activităților propuse – agrementul termal, plimbarea, ciclismul, turismul cultural, turismul rural și educația ecologică – sunt compatibile cu mediul local atunci când utilizează infrastructura existentă și sunt aplicate măsuri de prevenire.

Riscurile principale sunt asociate:

- extinderii construcțiilor;
- iluminatului și zgomotului;
- evenimentelor necontrolate;
- eliminării arborilor;
- degradării vegetației de mal;
- utilizării pesticidelor;
- deșeurilor;
- accesului motorizat în habitate;
- realizării investițiilor fără verificarea relației cu ROSPA0127.

Concluzie finală

Dezvoltarea turistică a Stațiunii Turistice Deta este compatibilă cu protejarea biodiversității, cu condiția aplicării unui model de turism urban, termal, cultural, rural și recreativ cu impact redus, bazat pe folosirea infrastructurii existente, protejarea coridoarelor ecologice, gestionarea responsabilă a evenimentelor și evaluarea prealabilă a proiectelor situate în sau în apropierea ROSPA0127 Lunca Bârzavei.

Biodiversitatea trebuie tratată nu ca o restricție administrativă, ci ca o resursă pentru creșterea calității peisajului, a confortului climatic, a atractivității turistice și a calității vieții în comunitatea locală.

ANEXA 10

STUDIUL PATRIMONIULUI CULTURAL, ISTORIC ȘI IDENTITAR AL STAȚIUNII TURISTICE DETA

JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință: 2026

Tipul documentului: studiu documentar de fundamentare strategică

1. Scopul studiului

Prezentul studiu urmărește identificarea, sistematizarea și evaluarea patrimoniului cultural, istoric și identitar al Stațiunii Turistice Deta, în vederea:

1. fundamentării strategiei de dezvoltare turistică;
2. susținerii menținerii statutului de stațiune turistică de interes local;
3. integrării patrimoniului în oferta turistică;
4. protejării obiectivelor istorice, arhitecturale și arheologice;
5. valorificării caracterului multicultural al orașului;
6. consolidării identității turistice Deta–Opățița;
7. dezvoltării traseelor și produselor turistice culturale;
8. transmiterii patrimoniului local către generațiile viitoare.

Studiul analizează atât patrimoniul material, cât și patrimoniul imaterial, memoria comunitară, tradițiile etnice și confesionale, evenimentele, gastronomia și elementele de identitate locală.

2. Statutul și limitele studiului

Prezenta anexă reprezintă un **studiu documentar de fundamentare strategică**. Documentul nu substituie:

- studiile istorice de fundamentare a documentațiilor de urbanism;
- expertizele tehnice ale clădirilor;
- fișele analitice de inventariere a monumentelor;
- cercetările arheologice autorizate;
- avizele Direcției Județene pentru Cultură Timiș;
- documentațiile de restaurare;
- studiile etnologice și antropologice realizate prin cercetare de teren;
- procedurile legale privind clasarea, declasarea sau intervenția asupra monumentelor istorice.

Informațiile privind datarea, autorii construcțiilor, starea juridică și proprietatea fiecărui obiectiv trebuie verificate individual înaintea realizării unor lucrări sau a introducerii sale într-un circuit cu acces organizat.

3. Cadrul normativ

Protejarea și valorificarea patrimoniului cultural se realizează în principal în baza:

1. Legii nr. 422/2001 privind protejarea monumentelor istorice;
2. Ordonanței Guvernului nr. 43/2000 privind protecția patrimoniului arheologic și declararea unor situri arheologice ca zone de interes național;
3. Legii nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice;
4. Legii nr. 26/2008 privind protejarea patrimoniului cultural imaterial;

5. Legii nr. 6/2008 privind regimul juridic al patrimoniului tehnic și industrial;
6. Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul;
7. Listei Monumentelor Istorice pentru județul Timiș;
8. Repertoriului Arheologic Național;
9. reglementărilor urbanistice locale;
10. convențiilor internaționale privind protejarea patrimoniului cultural.

Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul” este înscris în Lista Monumentelor Istorice cu codul **TM-II-a-B-06217**, fiind datat în secolele XIX–XX. Perimetrul cuprinde fronturile stradale istorice și include Turnul Pompierilor.

PARTEA I – EVOLUȚIA ISTORICĂ ȘI FORMAREA IDENTITĂȚII LOCALE

4. Repere privind evoluția istorică

Evoluția localității Deta este legată de poziția sa în câmpia sudică a Banatului, de resursele agricole, de proximitatea rutelor comerciale și de succesiunea administrațiilor istorice.

Teritoriul actual al orașului și al localității Opătița a fost locuit din perioade preistorice, după cum demonstrează descoperirile arheologice atribuite epocii bronzului, primei epoci a fierului și perioadei medievale.

Principalele etape istorice care au contribuit la formarea localității sunt:

- locuirea preistorică și protoistorică;
- dezvoltarea așezărilor medievale;
- perioada administrației otomane;
- integrarea Banatului în Monarhia Habsburgică;
- colonizarea și dezvoltarea comunităților germane;
- modernizarea urbană din secolele al XVIII-lea–al XIX-lea;
- dezvoltarea transportului feroviar și a activităților meșteșugărești;
- afirmarea Detei ca centru urban și administrativ local;
- transformările politice și demografice ale secolului al XX-lea;
- reconstrucția identității multiculturale contemporane.

Sursele istorice locale indică o dezvoltare accelerată a așezării în perioada habsburgică, odată cu colonizarea germană și integrarea în sistemul economic și administrativ al Banatului. Localitatea a dobândit funcții urbane și comerciale, iar dezvoltarea căii ferate a consolidat legăturile cu Timișoara și cu zona de frontieră.

5. Deta ca oraș de frontieră și de interferență culturală

Identitatea Detei este profund legată de poziția sa geografică în Banatul de Sud și de apropierea frontierei cu Serbia.

Această poziție a favorizat:

- circulația persoanelor și mărfurilor;
- schimburile comerciale;
- contactele culturale;
- mobilitatea comunităților;
- diversitatea lingvistică;
- existența mai multor confesiuni;

- preluarea unor influențe culinare și arhitecturale;
- dezvoltarea unei mentalități urbane deschise.

Deta trebuie înțeleasă nu doar ca localitate administrativă, ci ca spațiu de întâlnire între tradițiile românești, germane, maghiare, sârbești, bulgare și central-europene.

Caracterul multicultural reprezintă unul dintre cele mai importante elemente diferențiatore ale stațiunii.

6. Opățița în structura istorică și identitară a UAT Deta

Satul Opățița completează profilul urban al Detei printr-o componentă rurală, arheologică și peisagistică distinctă.

Valoarea sa rezultă din:

- vechimea locuirii;
- fortificația medievală de la Călășturi;
- urmele unor așezări preistorice și medievale;
- peisajul rural bănățean;
- tradițiile comunitare;
- gospodăriile și grădinile;
- evenimentele gastronomice;
- relația cu pârâul Bârdeanca;
- posibilitatea dezvoltării unui traseu cultural și cicloturistic Deta–Opățița.

Fortificația medievală Opățița–Călășturi este înscrisă în Repertoriul Arheologic Național cu codul **155476.01** și în Lista Monumentelor Istorice cu codul **TM-I-s-B-06075**.

PARTEA A II-A – PATRIMONIUL CULTURAL MATERIAL

7. Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”

7.1. Statut și localizare

Ansamblul urban reprezintă principalul nucleu de patrimoniu construit al orașului. Acesta este înscris în Lista Monumentelor Istorice cu codul:

TM-II-a-B-06217 – Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”, secolele XIX–XX.

Conform Listei Monumentelor Istorice, ansamblul cuprinde Strada Victoriei și Strada Mihai Viteazul până la intersecția cu Strada Independenței, inclusiv Turnul Pompierilor.

7.2. Caracteristici

Ansamblul păstrează elemente specifice orașelor mici din Banatul istoric:

- fronturi construite continue sau semicontinue;
- clădiri aliniate la stradă;
- parcele înguste și alungite;
- curți interioare;
- porți carosabile;
- fațade cu decorații istorice;
- clădiri comerciale și administrative;
- raport echilibrat între spațiul construit și profilul stradal;
- accente verticale reprezentate de turnuri și lăcașuri de cult.

Valoarea ansamblului nu rezultă exclusiv din clădiri individuale, ci din unitatea:

- fronturilor stradale;
- volumelor;
- perspectivelor;
- ritmului golurilor;
- înălțimilor;
- materialelor;
- relației dintre clădiri și spațiul public.

7.3. Vulnerabilități

Principalele riscuri sunt:

- intervențiile neunitare asupra fațadelor;
- înlocuirea tâmplăriei istorice cu modele incompatibile;
- amplasarea necontrolată a reclamelor;
- cablurile aeriene;
- degradarea tencuielilor și ornamentelor;
- modificarea acoperișurilor;
- utilizarea materialelor necorespunzătoare;
- demolarea anexelor cu valoare istorică;
- lipsa unui regulament cromatic;
- parcare excesivă în fața obiectivelor;
- pierderea funcțiunilor comerciale tradiționale.

7.4. Potențial turistic

Ansamblul poate fi valorificat prin:

- traseu pietonal semnalizat;
- panouri de interpretare;
- iluminat arhitectural moderat;
- ghid digital;
- tururi tematice;
- includerea clădirilor reprezentative într-un inventar fotografic;
- promovarea fațadelor istorice;
- evenimente culturale de dimensiuni reduse;
- refacerea vitrinelor și firmelor comerciale în acord cu caracterul zonei.

8. Turnul Pompierilor

8.1. Importanța istorică

Turnul Pompierilor este unul dintre cele mai recognoscibile repere ale Detei. Construit la începutul secolului al XX-lea, acesta a îndeplinit funcții legate de observarea incendiilor și de activitatea serviciului local de pompieri.

Turnul este inclus în perimetrul ansamblului urban protejat și reprezintă:

- reper de orientare;
- simbol al orașului;
- mărturie a organizării serviciilor urbane;

- element de patrimoniu tehnic;
- suport al memoriei pompierilor voluntari;
- sediu actual al muzeului local.

Administrația locală indică anul 1910 pentru construirea Turnului Pompierilor.

8.2. Valoare identitară

Turnul are cea mai mare capacitate de a deveni simbol grafic al stațiunii deoarece:

- are siluetă distinctă;
- este amplasat central;
- poate fi reprezentat ușor în materiale turistice;
- este asociat muzeului;
- face legătura între patrimoniul construit și istoria comunității;
- este inclus în ansamblul urban protejat.

8.3. Direcții de valorificare

Se recomandă:

- utilizarea controlată în identitatea vizuală a destinației;
- iluminat arhitectural discret;
- amenajarea unui punct fotografic;
- expunerea istoriei pompierilor;
- semnalizare turistică;
- integrarea într-un traseu nocturn;
- digitalizarea colecțiilor;
- verificarea posibilității de acces controlat la nivelurile superioare, numai dacă expertiza tehnică permite.

9. Muzeul Orașului Deta

Muzeul Orășenesc Deta a fost înființat în anul 1969, iar din anul 2009 funcționează în Turnul Pompierilor. Profilul său principal este reprezentat de arheologia preistorică și istoria locală. Colecțiile cuprind urne hallstattiene, ceramică, obiecte medievale și elemente de etnografie.

9.1. Rolul muzeului

Muzeul trebuie să funcționeze ca principal centru de interpretare a patrimoniului local, deoarece poate reuni într-o narațiune coerentă:

- preistoria teritoriului;
- siturile arheologice;
- fortificația de la Opătița;
- colonizarea și dezvoltarea urbană;
- istoria comunităților etnice;
- istoria presei și tiparului;
- istoria pompierilor;
- patrimoniul industrial și meșteșugăresc;
- tradițiile și evenimentele locale.

9.2. Necesități de dezvoltare

Se recomandă:

- 1.inventarierea și digitalizarea colecțiilor;
- 2.actualizarea etichetelor și a informațiilor;
- 3.realizarea unui circuit coerent;
- 4.introducerea explicațiilor bilingve sau multilingve;
- 5.reconstituiri grafice și 3D;
- 6.dotarea cu materiale tactile și audio;
- 7.dezvoltarea programelor pentru copii;
- 8.realizarea unei expoziții temporare anuale;
- 9.integrarea muzeului în calendarul evenimentelor;
10. publicarea unui catalog al colecțiilor.

10. Patrimoniul arheologic

10.1. Importanța generală

Patrimoniul arheologic demonstrează continuitatea și diversitatea locuirii pe teritoriul UAT Deta. Acesta cuprinde urme din:

- epoca bronzului;
- prima epocă a fierului;
- perioada medievală timpurie;
- perioada medievală dezvoltată.

Principalele obiective sunt:

Nr. crt.	Situl arheologic	Cod RAN	Importanță
1	Situl arheologic Dudărie	155467.01	Locuire preistorică și medievală
2	Necropola hallstattiană de la Deta	155467.02	Patrimoniu funerar din prima epocă a fierului
3	Necropola medievală timpurie „La Cariera de nisip”	155467.04	Dovezi privind comunitățile medievale timpurii
4	Așezarea din epoca bronzului – Sit 11 Transgaz	155467.05	Sit situat în apropierea Ștrandului Termal
5	Fortificația medievală Opățița–Călășturi	155476.01	Fortificație, așezare și necropolă
6	Situri arheologice din zona „Valu roman”	155476.12 și alte poziții RAN	Continuitatea locuirii în extravilanul Opățița

Repertoriul Arheologic Național înregistrează mai multe situri pe teritoriul localității Opățița, inclusiv situl „Valu roman Est-2”, amplasat la est-sud-est de localitate.

10.2. Fortificația Opățița–Călășturi

Fortificația reprezintă cel mai important obiectiv arheologic cu potențial turistic. Cercetările arheologice au urmărit identificarea unei biserici medievale menționate în surse și au evidențiat structuri defensive, o necropolă și urme de locuire. Cercetările precedente s-au desfășurat în perioada 2005–2009 și au fost reluate în anul 2015.

Valorificarea sa presupune:

- delimitare cadastrală;
- curățarea deșeurilor;

- conservarea terenului;
- marcarea accesului;
- panouri de interpretare;
- supraveghere periodică;
- interzicerea accesului motorizat;
- realizarea unei reconstituiri digitale;
- integrarea într-un traseu Deta–Opățița;
- promovarea fără expunerea sitului la vandalism și căutări ilegale.

11. Patrimoniul religios

11.1. Nucleul multiconfesional central

Una dintre cele mai importante particularități ale Detei este prezența, în zona centrală, a lăcașurilor de cult aparținând principalelor comunități istorice:

- Biserica Romano-Catolică;
- Biserica Ortodoxă Română;
- Biserica Ortodoxă Sârbă.

Această apropiere spațială exprimă:

- multiculturalitatea orașului;
- conviețuirea confesională;
- continuitatea comunităților;
- diversitatea arhitecturală;
- toleranța și cooperarea locală.

Pagina oficială a orașului descrie cele trei biserici din zona centrală ca formând un centru cultural și spiritual reprezentativ pentru comunitățile locale.

11.2. Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana”

Biserica Romano-Catolică reprezintă unul dintre reperele arhitecturale și confesionale majore ale Detei.

Potrivit prezentării administrației locale, edificiul:

- a fost construit în stil neogotic;
- a fost sfințit în anul 1900;
- poartă hramul Sfintei Ana;
- este amplasat în centrul orașului.

Valoarea sa este:

- arhitecturală;
- religioasă;
- urbanistică;
- istorică;
- multiculturală;
- memorială.

Înainte de promovarea unor atribuiri precise privind autorii vitraliilor, mobilierului sau proiectului arhitectural, aceste informații trebuie confirmate documentar.

11.3. Biserica Ortodoxă Română

Biserica Ortodoxă Română este un reper al comunității majoritare și al tradiției religioase locale.

Poate fi integrată într-un circuit prin:

- prezentarea istoriei parohiei;
- arhitectură și pictură;
- sărbători și hram;
- Ruga tradițională;
- coruri și obiceiuri;
- relația cu celelalte confesiuni.

11.4. Biserica Ortodoxă Sârbă

Biserica Ortodoxă Sârbă reflectă prezența istorică și contribuția comunității sârbe la identitatea locală.

Elementele de valorificare sunt:

- tradiția religioasă sârbă;
- sărbătoarea Sfântului Sava;
- limba și muzica;
- ansamblurile comunității;
- legăturile transfrontaliere;
- ruga sârbească;
- patrimoniul iconografic și liturgic.

11.5. Patrimoniul religios din Opățița

Lăcașurile de cult din Opățița au rol de:

- reper comunitar;
- centru al sărbătorilor;
- element al peisajului rural;
- punct de pornire pentru traseul arheologic;
- suport pentru memoria familiilor locale.

12. Parcul „Anton Kratzer” ca peisaj cultural

Parcul „Anton Kratzer” nu este doar un spațiu verde, ci un **peisaj cultural** format prin intervenție umană și prin asocierea dintre natură, memorie, arhitectură și viață comunitară.

Valoarea sa este dată de:

- vegetația matură;
- configurația aleilor;
- relația cu pâraul Birdeanca;
- sala de spectacole și conferințe;
- stadion;
- monumente comemorative;
- busturi;
- evenimente;
- memoria lui Anton Kratzer;

- rolul de principal spațiu public al orașului.

12.1. Componente identitare

În parc se regăsesc sau sunt asociate:

- bustul lui Anton Kratzer;
- monumentul eroilor;
- bustul Regelui Ferdinand I;
- infrastructură sportivă;
- spații pentru evenimente;
- Podul Iubirii;
- trasee de plimbare și ciclism.

12.2. Riscuri

- suprasolicitarea în timpul evenimentelor;
- compactarea solului;
- afectarea rădăcinilor;
- amplasarea instalațiilor în arbori;
- iluminat excesiv;
- intervenții neunitare;
- pierderea elementelor istorice;
- transformarea parcului într-un simplu spațiu comercial.

12.3. Direcții de valorificare

Se recomandă elaborarea unui traseu:

„Parcul Anton Kratzer – natura, memoria și viața urbană a Detei”

Traseul poate include:

1. istoria formării parcului;
2. arborii reprezentativi;
3. monumentele;
4. sala istorică;
5. stadionul și tribuna;
6. pâraul Birdeanca;
7. evenimentele orașului;
8. personalitățile locale.

13. Cimitirul istoric și patrimoniul funerar

Cimitirul reprezintă o arhivă în aer liber a comunității și poate păstra:

- monumente funerare;
- cavouri;
- sculpturi;
- inscripții multilingve;
- simboluri confesionale;
- nume de familii istorice;
- informații privind structura etnică a localității;

- mărturii despre meșteșugari și ateliere funerare.

Cavoul familiei Anton Kratzer și alte monumente pot fi integrate într-un traseu memorial, cu respectarea caracterului sacru al locului.

Condiții de valorificare

- inventarierea monumentelor;
- fotografiere și transcrierea inscripțiilor;
- identificarea personalităților;
- restaurarea elementelor degradate;
- regulament de vizitare;
- evitarea evenimentelor zgomotoase;
- tururi ghidate numai în grupuri reduse;
- protejarea mormintelor și a vegetației.

14. Patrimoniul tehnic, industrial și al infrastructurilor

Patrimoniul tehnic al Detei poate include:

- Turnul Pompierilor;
- vechile echipamente de stingere a incendiilor;
- instalații și obiecte legate de tipar;
- calea ferată;
- clădiri industriale și meșteșugărești;
- infrastructura hidrotehnică;
- stadionul și tribuna din lemn;
- obiecte și unelte agricole;
- ateliere și echipamente istorice.

14.1. Patrimoniul pompierilor

Turnul, tehnica expusă și memoria serviciului voluntar pot susține un produs turistic și educațional dedicat:

- prevenirii incendiilor;
- istoriei urbane;
- voluntariatului;
- dezvoltării serviciilor publice.

14.2. Patrimoniul tipografic

Colecțiile muzeului asociate tiparului și publicației locale de limbă germană reprezintă o dovadă a nivelului cultural și urban atins de Deta.

Acestea pot fi valorificate prin:

- demonstrații de tipar;
- reproducerea unor pagini istorice;
- expoziții privind presa locală;
- digitizarea colecțiilor;
- ateliere educaționale;
- realizarea unei publicații turistice inspirate de vechiul ziar.

14.3. Patrimoniul feroviar

Dezvoltarea căii ferate a contribuit la modernizarea orașului și la mobilitatea populației.

Patrimoniul feroviar poate fi interpretat prin:

- istoria stației;
- fotografii și planuri;
- orare vechi;
- mărturii ale navetiștilor și comercianților;
- legătura cu frontiera;
- integrarea gării în traseul turistic.

PARTEA A III-A – PATRIMONIUL CULTURAL IMATERIAL

15. Multiculturalitatea ca patrimoniu identitar

Multiculturalitatea reprezintă principalul capital identitar al Detei.

Comunitățile care au contribuit la formarea orașului sunt:

- românii;
- germanii;
- maghiarii;
- sârbii;
- bulgarii;
- alte comunități stabilite succesiv în Banat.

Această diversitate se reflectă în:

- lăcașurile de cult;
- arhitectură;
- limbă;
- nume de familie;
- gastronomie;
- muzică;
- dans;
- sărbători;
- asociații;
- presă;
- monumente funerare;
- relațiile cu localitățile din Serbia și Europa Centrală.

Multiculturalitatea nu trebuie prezentată doar ca realitate istorică, ci ca practică vie, susținută prin evenimente și participarea comunităților.

16. Limbile, memoria orală și denumirile istorice

Patrimoniul lingvistic al Detei cuprinde:

- denumiri istorice ale localității;
- forme românești, germane, maghiare și sârbești;
- inscripții funerare;
- documente administrative;
- publicații;

- cântece;
- expresii și termeni regionali;
- povești și legende locale.

Se recomandă constituirea unei arhive orale prin înregistrarea:

- vârstnicilor;
- foștilor meșteșugari;
- membrilor comunităților etnice;
- profesorilor;
- artiștilor;
- foștilor sportivi;
- participanților la evenimente;
- persoanelor revenite din diaspora.

17. Tradiții, obiceiuri și sărbători

Patrimoniul imaterial este reprezentat de:

- Rugile confesionale;
- Udatul Fetelor de Paști;
- sărbătoarea Sfântului Sava;
- colindele;
- obiceiurile de iarnă;
- sărbătorile comunităților etnice;
- tradițiile culinare;
- portul popular;
- dansurile;
- muzica;
- manifestările de familie și comunitare;
- obiceiurile rurale din Opățița.

Aceste tradiții pot fi valorificate numai prin implicarea directă a comunităților purtătoare.

Trebuie evitate:

- standardizarea excesivă;
- prezentarea neautentică;
- utilizarea costumelor fără legătură cu tradiția locală;
- transformarea ritualurilor religioase în simple spectacole;
- omiterea comunităților minoritare.

18. Ansambluri, coruri și formații locale

Ansamblurile și formațiile comunităților sunt purtătoare ale patrimoniului cultural viu.

În evenimentele recente apar ansambluri precum:

- „Salba Ghedului”;
- „Margaretta”;
- „Sveti Nikola”;
- „Vibce”;
- alte formații și coruri locale.

Rolul acestora este:

- transmiterea repertoriului;
- păstrarea costumelor;
- implicarea copiilor și tinerilor;
- reprezentarea orașului;
- participarea la schimburi culturale;
- consolidarea relațiilor transfrontaliere.

Pentru fiecare ansamblu se recomandă realizarea unei fișe care să cuprindă:

- anul înființării;
- comunitatea reprezentată;
- repertoriul;
- costumele;
- coordonatorii;
- participările;
- arhiva foto-video;
- necesarul de conservare.

19. Gastronomia locală

Gastronomia Detei reflectă interferențele culturale din Banat.

Principalele influențe sunt:

- românești;
- germane;
- maghiare;
- sârbești;
- bulgărești;
- central-europene.

Patrimoniul gastronomic poate include:

- preparate la ceaun;
- fripturi și preparate la grătar;
- supe și ciorbe bănațene;
- preparate din carne;
- aluaturi și produse de patiserie;
- prăjituri de casă;
- conserve;
- murături;
- produse agricole locale;
- rețete de sărbătoare;
- preparate asociate comunităților confesionale.

Festivalurile Ceaunului din Deta și Opătița demonstrează capacitatea gastronomiei de a susține evenimente cu participare locală, regională și transfrontalieră.

Măsurile recomandate

1. inventarierea rețetelor;
2. interviuri cu gospodine și bucătari;

3. realizarea unei cărți de bucate;
4. ateliere gastronomice;
5. marcă locală;
6. meniu multicultural în restaurante;
7. implicarea producătorilor;
8. integrarea gastronomiei în tururile culturale.

20. Evenimentele ca formă de patrimoniu viu

Principalele manifestări cu valoare identitară sunt:

- Zilele Orașului Deta;
- Festivalul Ceaunului – Deta;
- Festivalul Ceaunului – Opătița;
- Rugile confesionale;
- Crosul Orașului;
- Udatul Fetelor;
- Sfântul Sava;
- Festivalul de Datini și Colinde;
- Spectacolul Pomului de Crăciun;
- manifestările ansamblurilor etnice;
- competițiile sportive și reuniunile comunitare.

Evenimentele nu trebuie analizate doar prin numărul participanților, ci și prin contribuția lor la:

- păstrarea memoriei;
- transmiterea tradițiilor;
- cooperarea dintre comunități;
- participarea tinerilor;
- promovarea orașului;
- relațiile transfrontaliere;
- economia locală.

21. Personalități și memoria comunitară

Patrimoniul identitar este legat și de persoanele care au contribuit la dezvoltarea orașului.

Anton Kratzer este asociat în memoria locală cu parcul orașului și reprezintă una dintre personalitățile cu cea mai mare vizibilitate identitară.

Inventarul personalităților trebuie extins pentru a include:

- primari și administratori;
- profesori;
- medici;
- preoți;
- artiști;
- muzicieni;
- sportivi;
- meșteșugari;
- antreprenori;
- tipografi;

- membri ai serviciului de pompieri;
- cercetători și colecționari;
- reprezentanți ai comunităților etnice.

Pentru fiecare personalitate trebuie verificate:

- datele biografice;
- contribuția;
- legătura cu Deta;
- existența documentelor;
- drepturile de utilizare a fotografiilor;
- locurile memoriale asociate.

22. Patrimoniul sportiv

Sportul este parte a identității locale prin:

- stadion;
- tribuna istorică;
- echipe;
- competiții;
- Crosul Orașului;
- badminton;
- fotbal;
- minifotbal;
- handbal;
- activități școlare.

Tribuna din lemn a stadionului poate avea valoare de patrimoniu sportiv și arhitectural, însă datarea, starea tehnică și regimul juridic trebuie confirmate prin documentație de specialitate.

Se recomandă:

- arhiva sportului local;
- colecție de fotografii și trofee;
- panou dedicat sportivilor;
- istoria stadionului;
- expoziții temporare;
- integrarea Crosului într-un produs turistic activ.

PARTEA A IV-A – EVALUAREA PATRIMONIULUI

23. Inventarul sintetic al patrimoniului

Categoria	Elemente principale	Valoare turistică
Patrimoniu urban	Ansamblul Străzilor Victoriei și Mihai Viteazul	Foarte ridicată
Patrimoniu arhitectural	Turnul Pompierilor, clădiri istorice, lăcașuri de cult	Foarte ridicată
Patrimoniu muzeal	Muzeul Orașului Deta	Ridică
Patrimoniu arheologic	Deta–Dudărie, necropole, Opătița–Călășturi	Foarte ridicată
Patrimoniu religios	Bisericile romano-catolică, ortodoxă română	Foarte ridicată

Categoria	Elemente principale	Valoare turistică
	și ortodoxă sârbă	
Peisaj cultural	Parcul „Anton Kratzer”	Foarte ridicată
Patrimoniu memorial	Monumente, busturi, cimitir istoric	Ridică
Patrimoniu tehnic	Turnul, pompierii, tiparul, calea ferată	Ridică
Patrimoniu multicultural	Tradiții românești, germane, maghiare, sârbești și bulgare	Foarte ridicată
Patrimoniu gastronomic	Rețete și festivaluri	Foarte ridicată
Patrimoniu sportiv	Stadion, tribună, competiții	Medie–ridică
Memorie orală	Istории de familie, comunități și meserii	Ridică, insuficient documentată

24. Matricea valorii și vulnerabilității

Element	Valoare	Vulnerabilitate	Prioritatea intervenției
Ansamblul urban protejat	Foarte ridicată	Ridică	Foarte ridicată
Turnul Pompierilor	Foarte ridicată	Medie	Ridică
Muzeul Orașului	Ridică	Medie	Ridică
Biserica Romano-Catolică	Foarte ridicată	Medie	Ridică
Nucleul multiconfesional	Foarte ridicată	Redusă–medie	Ridică
Fortificația Opătița–Călășturi	Foarte ridicată	Foarte ridicată	Urgentă
Situl Dudărie	Ridică	Ridică	Ridică
Parcul „Anton Kratzer”	Foarte ridicată	Medie–ridică	Ridică
Cimitirul istoric	Ridică	Ridică	Ridică
Patrimoniul tipografic	Ridică	Medie	Medie–ridică
Tradițiile etnice	Foarte ridicată	Ridică	Foarte ridicată
Gastronomia	Foarte ridicată	Medie	Ridică
Memoria orală	Ridică	Foarte ridicată	Urgentă
Tribuna stadionului	Potențial ridicat	Ridică	Necesită expertizare

25. Analiza SWOT

Puncte forte

Ansamblu urban clasat
Turn al Pompierilor cu valoare simbolică
Muzeu local cu colecții arheologice
Nucleu multiconfesional reprezentativ
Situri arheologice diverse
Parc istoric de mari dimensiuni
Tradiții multiculturale vii
Festivaluri gastronomice
Poziție transfrontalieră
Relații cu comunități și localități partenere

Puncte slabe

Unele clădiri sunt insuficient documentate
Lipsa unui traseu cultural unitar
Spațiu muzeal limitat
Semnalizare turistică insuficientă
Stare vulnerabilă a sitului Opătița
Lipsa inventarului dendrologic și cultural complet
Memoria orală se pierde
Lipsa unei mărci gastronomice locale
Capacitate redusă de cazare
Promovare externă limitată

Oportunități

Turism cultural și transfrontalier

Amenințări

Degradarea fațadelor istorice

Puncte forte

Digitalizarea patrimoniului
Trasee tematice
Finanțări pentru restaurare
Parteneriate cu muzee și universități
Gastronomie multiculturală
Programe educaționale
Cooperare România–Serbia

Puncte slabe

Intervenții necorespunzătoare asupra clădirilor
Pierderea autenticității
Vandalizarea siturilor
Căutări arheologice ilegale
Dispariția purtătorilor tradițiilor
Comercializarea excesivă a evenimentelor
Lipsa resurselor pentru întreținere

PARTEA A V-A – VALORIFICAREA TURISTICĂ

26. Conceptul identitar recomandat

Identitatea turistică a Detei trebuie construită pe asocierea dintre patru componente:

1. Orașul multicultural

- comunități istorice;
- trei confesiuni în centrul orașului;
- tradiții și gastronomie;
- relații transfrontaliere.

2. Orașul turnului și al muzeului

- Turnul Pompierilor;
- patrimoniul tehnic;
- colecțiile muzeale;
- centrul istoric.

3. Orașul parcului și al evenimentelor

- Parcul „Anton Kratzer”;
- monumente și sport;
- Zilele Orașului;
- festivaluri.

4. Deta–Opățița, continuitate istorică

- patrimoniu urban și rural;
- situri arheologice;
- fortificație medievală;
- peisaj cultural.

Poziționare recomandată

„DETA – ORAȘUL MULTICULTURAL AL BANATULUI DE SUD”

Formulă extinsă

„DETA – ISTORIE, CULTURI ȘI TRADIȚII LA POARTA BANATULUI DE SUD”

27. Trasee turistice propuse

27.1. Traseul „Centrul istoric al Detei”

Durată estimată: 60–90 de minute.

Obiective:

1. Ansamblul urban;
2. Biserica Romano-Catolică;

3. Biserica Ortodoxă Română;
4. Biserica Ortodoxă Sârbă;
5. clădirile istorice;
6. Turnul Pompierilor;
7. Muzeul Orașului;
8. Piața Pompierilor.

27.2. Traseul „Deta multiculturală”

Obiective:

- lăcașurile de cult;
- muzeul;
- cimitirul;
- elementele comunităților etnice;
- gastronomie;
- ansambluri și evenimente.

27.3. Traseul „Anton Kratzer și orașul verde”

Obiective:

- bustul lui Anton Kratzer;
- Parcul „Anton Kratzer”;
- monumentul eroilor;
- sala istorică;
- stadionul;
- tribuna;
- Podul Iubirii.

27.4. Traseul „Deta–Opățița arheologică”

Obiective:

- Muzeul Orașului;
- prezentarea siturilor Deta;
- deplasare velo sau rutieră spre Opățița;
- centrul satului;
- punct de interpretare a fortificației;
- peisajul Bârdeanca;
- gastronomie locală.

27.5. Traseul „Memoria orașului”

Obiective:

- cimitirul istoric;
- monumente;
- personalități;
- presa locală;
- patrimoniul pompierilor;
- patrimoniul sportiv.

28. Produse turistice recomandate

Produsul	Conținut
Weekend multicultural la Deta	Cazare, tur ghidat, gastronomie și eveniment
Deta – trei biserici, mai multe culturi	Circuit religios și cultural
Turnul și orașul vechi	Muzeu și plimbare urbană
Povestea parcului Anton Kratzer	Tur natural, istoric și memorial
Opățița medievală	Traseu arheologic și rural
Gusturile Detei	Ateliere și meniu multicultural
Deta pentru copii	Muzeu, parc, joc de orientare și ateliere
Deta transfrontalieră	Program cultural România–Serbia
Crăciun multicultural	Colinde, gastronomie și patrimoniu religios
Luna gastronomiei Deta–Opățița	Festivaluri, producători și rețete locale

29. Interpretare, semnalizare și digitalizare

Se recomandă un sistem unitar care să cuprindă:

1. panouri la obiective;
2. plăcuțe cu denumirea și datarea clădirilor;
3. hartă culturală;
4. coduri QR;
5. site sau aplicație;
6. tur audio;
7. reconstituiri 3D;
8. fotografii istorice suprapuse peste imaginile actuale;
9. materiale în română, engleză, germană, maghiară și sârbă;
10. trasee accesibile;
11. indicatoare spre Opățița;
12. arhivă digitală cu documente și mărturii.

Informațiile publicate trebuie verificate de istorici, arheologi, muzeografi și reprezentanții comunităților.

30. Măsuri prioritare

Nr. crt.	Măsura	Prioritate
1	Inventarierea completă a clădirilor din ansamblul urban	Ridicată
2	Elaborarea studiului istoric de fundamentare	Ridicată
3	Regulament privind fațadele, reclamele și cromatica	Ridicată
4	Expertizarea și conservarea Turnului Pompierilor	Ridicată
5	Modernizarea interpretării muzeale	Ridicată
6	Delimitarea și protejarea siturilor arheologice	Foarte ridicată
7	Curățarea sitului Opățița–Călășturi	Urgentă
8	Inventarierea cimitirului istoric	Ridicată
9	Inventar al patrimoniului religios mobil	Medie–ridică
10	Arhivă de istorie orală	Urgentă
11	Carte privind istoria multiculturală a Detei	Medie
12	Carte de gastronomie locală	Medie
13	Semnalizare și trasee tematice	Ridicată
14	Digitalizarea colecțiilor	Ridicată

Nr. crt.	Măsura	Prioritate
15	Protejarea și documentarea parcului istoric	Ridicată
16	Expertizarea tribunei stadionului	Ridicată
17	Formarea ghizilor locali	Medie
18	Cooperare cu universități și muzee	Permanentă
19	Program anual de restaurare a fațadelor	2027–2035
20	Raport anual privind starea patrimoniului	Anual

31. Indicatori de monitorizare

Indicator	Unitatea de măsură
Obiective inventariate	număr
Monumente și situri cu fișe actualizate	număr
Clădiri istorice restaurate	număr
Fațade reabilitate	număr/an
Situri arheologice delimitate	număr
Vizitatori ai muzeului	persoane/an
Tururi ghidate organizate	tururi/an
Participanți la tururi	persoane/an
Obiective semnalizate	număr
Colecții digitalizate	piese/procent
Interviuri de istorie orală	număr
Rețete tradiționale documentate	număr
Evenimente multiculturale	număr/an
Ansambluri și coruri active	număr
Proiecte de restaurare depuse	număr
Finanțări atrase	lei/euro
Incidente asupra patrimoniului	cazuri/an
Materiale multilingve realizate	număr
Accesări ale platformei digitale	număr/an
Gradul de satisfacție al vizitatorilor	procent

32. Concluzii

Patrimoniul cultural, istoric și identitar reprezintă una dintre cele mai valoroase resurse ale Stațiunii Turistice Deta.

Principalele elemente care susțin această apreciere sunt:

- Ansamblul urban „Străzile Victoriei și Mihai Viteazul”;
- Turnul Pompierilor;
- Muzeul Orașului Deta;
- nucleul religios multiconfesional;
- Parcul „Anton Kratzer”;
- patrimoniul arheologic din Deta și Opățița;
- fortificația medievală Opățița–Călășturi;
- cimitirul și memoria comunitară;
- patrimoniul tehnic și tipografic;
- tradițiile și evenimentele;
- gastronomia multiculturală;

- relațiile transfrontaliere.

Patrimoniul Detei nu este definit de un singur monument excepțional, ci de **concentrarea și relația dintre mai multe straturi istorice și culturale:**

- preistoric;
- medieval;
- habsburgic;
- urban modern;
- industrial;
- confesional;
- multicultural;
- rural;
- contemporan.

Concluzie finală

Stațiunea Turistică Deta dispune de un patrimoniu cultural și identitar autentic, divers și suficient de consistent pentru susținerea turismului cultural, religios, arheologic, gastronomic, memorial, urban și transfrontalier.

Principalul avantaj competitiv al Detei este asocierea dintre:

centrul urban istoric + Turnul Pompierilor + multiculturalitate + Parcul „Anton Kratzer” + patrimoniul arheologic Deta–Opățița.

Valorificarea durabilă presupune protejarea ansamblului urban, documentarea riguroasă a patrimoniului, conservarea siturilor arheologice, modernizarea muzeului, transmiterea tradițiilor și dezvoltarea unor trasee turistice coerente.

În strategia 2026–2035, patrimoniul trebuie tratat simultan ca:

- resursă culturală;
- element de identitate;
- suport educațional;
- factor de coeziune comunitară;
- produs turistic;
- fundament pentru imaginea și brandul Stațiunii Turistice Deta.

ANEXA 11

STUDIUL PRIVIND EVENIMENTELE NEREPETITIVE ȘI EVENIMENTUL-FANION AL STAȚIUNII TURISTICE DETA JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opâtița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință: 2024–2026

Tipul documentului: studiu documentar de fundamentare strategică

1. Scopul studiului

Prezentul studiu urmărește:

1. definirea și identificarea evenimentelor nerepetitive relevante pentru Stațiunea Turistică Deta;
2. diferențierea acestora de evenimentele organizate anual sau periodic;
3. evaluarea contribuției evenimentelor speciale la imaginea și atractivitatea turistică a orașului;
4. stabilirea condițiilor în care evenimentele aniversare, inaugurale, comemorative și de proiect pot genera fluxuri de vizitatori;
5. identificarea și fundamentarea unui eveniment-fanion al destinației;
6. definirea conceptului, programului, publicului și mecanismului de organizare a evenimentului-fanion;
7. stabilirea indicatorilor de monitorizare a impactului turistic, economic, cultural și comunitar;
8. integrarea evenimentelor în brandul și în strategia de promovare a Stațiunii Turistice Deta.

2. Precizări metodologice

În cadrul prezentului studiu, prin **eveniment nerepetitiv** se înțelege o manifestare organizată o singură dată sau într-un context care nu se reproduce identic anual, precum:

- aniversarea unui număr rotund de ani;
- inaugurarea sau redeschiderea unui obiectiv;
- dezvelirea unui monument;
- lansarea unei investiții;
- finalizarea unui proiect european;
- o conferință sau expoziție organizată în cadrul unui proiect determinat;
- vizita oficială a unei delegații;
- o comemorare istorică;
- lansarea unei monografii, a unei cărți sau a unei expoziții;
- o ediție jubiliară;
- o gală sau ceremonie specială;
- un eveniment organizat ca răspuns la o oportunitate culturală, turistică ori diplomatică.

Evenimentele nerepetitive nu trebuie confundate cu evenimentele anuale analizate în Anexa 7, precum Zilele Orașului, Festivalul Ceaunului, rugile confesionale, Crosul Orașului sau manifestările tradiționale de iarnă.

Un eveniment anual poate avea însă o **ediție nerepetitivă**, de exemplu:

- ediția aniversară a 15-a sau a 20-a;
- ediția dedicată unui jubileu local;
- ediția organizată în contextul unei capitale sau regiuni culturale;
- ediția de lansare a unui traseu turistic;
- ediția asociată inaugurării unui obiectiv.

3. Sursele utilizate

Studiul a fost fundamentat prin consultarea:

- arhivei publicației „Monitorul Primăriei Deta”;
- paginii oficiale a Orașului Deta;
- programelor și anunțurilor privind evenimentele locale;
- informațiilor despre proiectele culturale și transfrontaliere;
- documentelor privind evenimentele gastronomice și culturale;
- informațiilor despre localitățile înfrățite;
- Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta 2026–2035;
- studiilor privind patrimoniul, biodiversitatea și calendarul evenimentelor repetitive.

Inventarul are caracter deschis și trebuie actualizat anual, deoarece evenimentele nerepetitive apar în funcție de proiectele, aniversările și investițiile fiecărui an.

PARTEA I – EVENIMENTELE NEREPETITIVE

4. Clasificarea evenimentelor nerepetitive

4.1. Evenimente aniversare

Sunt organizate pentru marcarea unor momente istorice importante:

- aniversarea instituțiilor;
- aniversarea orașului;
- aniversarea unui ansamblu;
- aniversarea unui obiectiv;
- comemorarea unei personalități;
- aniversarea unei relații de înfrățire;
- aniversarea unui eveniment istoric local.

4.2. Evenimente inaugurale

Pot fi organizate cu ocazia:

- deschiderii sau redeschiderii unui obiectiv turistic;
- restaurării unei clădiri istorice;
- inaugurării unui traseu;
- deschiderii unei expoziții permanente;
- modernizării Ștrandului Termal;
- amenajării unui spațiu public;
- lansării unui centru de informare turistică;
- inaugurării unei infrastructuri sportive sau culturale.

4.3. Evenimente comemorative

Vizează:

- eroii locali;
- personalitățile orașului;
- comunitățile istorice;
- deportările și migrațiile;
- momentele istorice care au afectat Banatul;
- istoria pompierilor;
- istoria școlii;
- istoria confesiunilor.

4.4. Evenimente asociate proiectelor

Sunt organizate pe durata unor proiecte europene, transfrontaliere sau locale și pot include:

- conferințe;
- seminare;
- ateliere;
- expoziții;
- schimburi de experiență;
- vizite de studiu;
- spectacole;
- prezentări de patrimoniu;
- târguri tematice;
- ceremonii de închidere.

4.5. Evenimente diplomatice și de cooperare

Pot include:

- vizite ale delegațiilor din orașele înfrățite;
- semnarea unor acorduri de cooperare;
- aniversarea parteneriatelor;
- forumuri România–Serbia;
- întâlniri ale administrațiilor locale;
- schimburi culturale și școlare;
- întâlniri ale comunităților istorice.

Orașul Deta are relații de înfrățire și cooperare cu localități precum Bordány din Ungaria, Čoka din Serbia și Gaglianico din Italia, colaborările declarate incluzând domeniile cultural, turistic, educațional, sportiv și economic.

5. Inventarul evenimentelor nerepetitive documentate

Inventarul de mai jos include manifestări speciale identificate în sursele oficiale consultate. Lista nu este exhaustivă și trebuie completată cu documentele din arhiva Primăriei, Centrului Cultural, unităților de învățământ și cultelor.

Nr. crt.	Evenimentul	Data/perioada	Tipul	Caracterul turistic și identitar
1	Aniversarea a 300 de ani de educație la Deta și a 100 de ani de învățământ în limba română	6 decembrie 2024	Aniversar și educațional	Eveniment de importanță istorică locală, cu potențial pentru turism cultural și memorial

Nr. crt.	Evenimentul	Data/perioada	Tipul	Caracterul turistic și identitar
2	Dezvelirea plăcii omagiale a Liceului Tehnologic „Sf. Nicolae”	6 decembrie 2024	Comemorativ și inaugural	Marchează continuitatea învățământului și contribuția instituției la identitatea locală
3	Prezentarea monografiei liceului și Gala directorilor și profesorilor	6 decembrie 2024	Cultural și aniversar	Valorifică memoria educațională și personalitățile locale
4	Dezvelirea bustului Regelui Ferdinand I	2018	Memorial și inaugural	Completează patrimoniul comemorativ al Parcului „Anton Kratzer”
5	Activități desfășurate în proiectul „Banat Impact Cultur”	2025 și perioada proiectului	Cultural și transfrontalier	Ateliere, expoziții și manifestări dedicate patrimoniului și identității bănățene
6	Activități ale proiectului „Curcubeul Multiculturalității în zona Timiș–Torontal–Bârzava”	2023–2025	Multicultural și de proiect	Promovarea diversității culturale și a cooperării regionale
7	Spectacole extraordinare cu ansambluri și artiști invitați din alte regiuni	Date stabilite punctual	Cultural	Atrag public suplimentar și completează oferta Centrului Cultural
8	Vizite și schimburi cu delegațiile localităților înfrățite	Date variabile	Cooperare internațională	Pot genera schimburi turistice, culturale și instituționale
9	Expoziții temporare și lansări editoriale	Date variabile	Cultural și muzeal	Completează oferta Muzeului Orașului și a bibliotecii
10	Inaugurări sau redeschideri de obiective și investiții	În funcție de finalizarea proiectelor	Inaugural	Pot fi transformate în momente de promovare turistică

La 6 decembrie 2024, Liceul Tehnologic „Sf. Nicolae” a marcat 300 de ani de învățământ la Deta și 100 de ani de învățământ în limba română. Programul a cuprins un serviciu religios, prezentarea monografiei, o gală a directorilor și profesorilor, un spectacol și dezvelirea unei plăci omagiale.

În anul 2018, programul Zilelor Orașului a inclus dezvelirea bustului Regelui Ferdinand I, manifestarea având caracter inaugural și memorial, chiar dacă a fost integrată într-un eveniment repetitiv.

În anul 2025, Deta a fost implicată în proiectul transfrontalier „Banat Impact Cultur”, axat pe promovarea patrimoniului cultural și a identității bănățene prin evenimente, ateliere și expoziții realizate împreună cu parteneri din România și Serbia.

6. Analiza evenimentului „300 de ani de educație la Deta”

Evenimentul desfășurat la 6 decembrie 2024 reprezintă un exemplu relevant de manifestare nerepetitivă cu valoare istorică și identitară.

6.1. Componentele evenimentului

Programul a inclus:

- ceremonie religioasă;
- discursuri instituționale;
- prezentarea monografiei liceului;
- gala directorilor și profesorilor;
- premierea persoanelor care au contribuit la dezvoltarea instituției;
- spectacol artistic și cultural-științific;
- dezvelirea plăcii omagiale;
- masă rotundă privind viitorul educației.

Evenimentul a valorificat simultan patrimoniul educațional, memoria colectivă, istoria instituțională și rezultatele generațiilor actuale.

6.2. Valoare turistică

Deși publicul principal a fost format din comunitatea școlară și reprezentanții instituțiilor, evenimentul putea genera și:

- revenirea foștilor absolvenți;
- participarea foștilor profesori;
- întâlniri ale familiilor;
- vizite ale partenerilor educaționali;
- promovare în presa regională;
- vizitarea centrului istoric și a muzeului;
- crearea unei expoziții permanente privind istoria școlii.

6.3. Lecții pentru evenimentele viitoare

În cazul unor aniversări similare se recomandă:

1. anunțarea evenimentului cu cel puțin șase luni înainte;
2. realizarea unei pagini dedicate;
3. înscrierea foștilor absolvenți;
4. organizarea unui traseu istoric;
5. includerea muzeului și bibliotecii;
6. realizarea unui album aniversar;
7. înregistrarea mărturiilor;
8. promovarea în rândul diasporei;
9. pachete de cazare și masă;
10. arhivarea profesională a materialelor.

7. Evenimentele de proiect și cooperare transfrontalieră

Evenimentele derulate în cadrul proiectelor europene sau transfrontaliere au avantajul că pot aduce:

- participanți din alte localități și țări;
- resurse financiare externe;
- artiști și specialiști;
- vizibilitate regională;
- materiale de promovare;
- cooperare între instituții;

- schimburi de bune practici;
- acces la noi piețe turistice.

Implicarea Detei în „Banat Impact Cultur” confirmă existența unei baze pentru organizarea unor activități comune România–Serbia privind patrimoniul, meșteșugurile și tradițiile bănățene.

Formate recomandate

- Forumul patrimoniului multicultural din Banatul de Sud;
- conferință România–Serbia privind turismul de frontieră;
- expoziție itinerantă Deta–Čoka;
- tabără de dansuri și muzică tradițională;
- atelier de gastronomie multiculturală;
- întâlnire a muzeelor și colecțiilor locale;
- program pentru tinerii din orașele înfrățite;
- târg al meșteșugurilor și produselor locale;
- tur ciclist transfrontalier;
- schimb de experiență între organizatorii de festivaluri.

8. Evenimente nerepetitive cu potențial pentru perioada 2026–2035

Următoarele manifestări pot fi organizate atunci când există un context justificativ real:

Nr. crt.	Eveniment propus	Contextul organizării
1	Gala lansării brandului turistic Deta	Aprobarea identității vizuale și a strategiei de brand
2	Inaugurarea traseului „Centrul istoric al Detei”	Finalizarea semnalizării turistice
3	Inaugurarea traseului Deta–Opătița	Amenajarea și autorizarea traseului
4	Redeschiderea modernizată a Muzeului Orașului	Reorganizarea expoziției și digitalizarea colecțiilor
5	Conferința „Deta multiculturală”	Finalizarea studiului și a arhivei comunităților
6	Gala personalităților Detei	Publicarea inventarului personalităților
7	Expoziția „Deta de altădată”	Digitalizarea arhivelor și fotografiilor
8	Festivalul aniversar al ansamblurilor locale	Marcarea unui jubileu instituțional
9	Ceremonia de restaurare a unui monument	Finalizarea unei intervenții autorizate
10	Conferința „Apa termală și dezvoltarea Detei”	Actualizarea studiilor hidrogeologice și a bazei de agrement
11	Forumul de turism România–Serbia	Dezvoltarea cooperării transfrontaliere
12	Eveniment aniversar privind relațiile de înfrățire	Împlinirea unui număr semnificativ de ani de colaborare
13	Lansarea cărții de gastronomie multiculturală	Finalizarea inventarului de rețete
14	Inaugurarea unui centru de informare turistică	Operaționalizarea structurii
15	Gala investițiilor turistice	Finalizarea unui portofoliu major de proiecte

Acestea nu se înscriu automat în calendar. Organizarea lor trebuie condiționată de existența unui moment real, documentat și relevant.

PARTEA A II-A – IDENTIFICAREA EVENIMENTULUI-FANION

9. Definirea evenimentului-fanion

Evenimentul-fanion este manifestarea care:

- exprimă cel mai clar identitatea destinației;
- poate deveni recunoscută dincolo de comunitatea locală;
- generează o asociere imediată cu localitatea;
- are capacitatea de a atrage vizitatori;
- mobilizează comunitatea și operatorii economici;
- poate susține un brand;
- are continuitate și potențial de creștere;
- produce beneficii economice și de imagine;
- poate fi promovată regional, național și transfrontalier.

Evenimentul-fanion nu este obligatoriu evenimentul cu cel mai mare buget sau cu cei mai cunoscuți artiști. El trebuie să fie evenimentul **cel mai autentic, distinctiv și greu de reprodus în altă localitate**.

10. Evenimente evaluate

Pentru desemnarea evenimentului-fanion au fost analizate:

1. Zilele Orașului Deta;
2. Festivalul Ceaunului – Deta;
3. Festivalul Ceaunului – Opățița;
4. Crosul Orașului;
5. Festivalul de Datini, Colinde și Obiceiuri de Iarnă;
6. rugile și sărbătorile comunităților;
7. un posibil festival multicultural transfrontalier.

Zilele Orașului Deta se desfășoară, de regulă, pe durata a trei zile în Parcul „Anton Kratzer” și include spectacole, activități culturale, Crosul Orașului, activități pentru copii și concerte. Evenimentul este consacrat și are un rol civic și cultural major.

Festivalul Ceaunului din Deta a reunit în 2025 aproximativ 70 de echipe din Deta, din localitățile învecinate și de peste hotare. Programul a inclus competiția gastronomică și participarea ansamblurilor românești, sârbești, maghiare și bulgare ale comunității. Ediția de la Opățița a atras 32 de echipe.

11. Criteriile de evaluare

Fiecare eveniment a fost analizat în raport cu:

1. autenticitatea locală;
2. unicitatea în raport cu alte localități;
3. legătura cu identitatea multiculturală;
4. capacitatea de atragere a vizitatorilor;
5. posibilitatea dezvoltării transfrontaliere;
6. implicarea comunității;
7. implicarea operatorilor economici;

8. potențialul gastronomic și comercial;
9. posibilitatea prelungirii șederii;
10. capacitatea de promovare și memorabilitate;
11. continuitatea;
12. compatibilitatea cu infrastructura locală;
13. impactul asupra sezonality;
14. capacitatea de extindere;
15. sustenabilitatea financiară.

12. Matricea comparativă orientativă

Scorurile au caracter strategic și sunt acordate pe o scară de la 1 la 5.

Criteriul	Zilele Orașului	Festivalul Ceaunului – Deta	Festivalul Ceaunului – Opățița	Festivalul de iarnă
Autenticitate locală	4	5	5	4
Unicitate	3	5	4	3
Multiculturalitate	5	5	4	5
Atragerea vizitatorilor	5	5	3	3
Participare transfrontalieră	4	5	3	3
Implicarea comunității	5	5	5	4
Impact economic local	4	5	4	3
Potențial gastronomic	3	5	5	3
Potențial de brand	4	5	4	3
Reducerea sezonality	3	5	5	5
Posibilitatea de extindere	4	5	4	4
Diferențiere față de alte orașe	3	5	4	3
Evaluare generală	ridică	foarte ridică	ridică	medie–ridică

13. Evenimentul-fanion recomandat

În urma evaluării, evenimentul recomandat drept eveniment-fanion al Stațiunii Turistice Deta este:

FESTIVALUL CEAUNELOR MULTICULTURALE DETA–OPĂȚIȚA „GUSTUL BANATULUI DE SUD”

Această denumire reprezintă o **propunere de poziționare strategică**. Până la aprobarea oficială, evenimentele își păstrează denumirile actuale de „Festivalul Ceaunului – Deta” și „Festivalul Ceaunului – Opățița”.

14. Argumentele desemnării

14.1. Autenticitate

Prepararea mâncării la ceaun este asociată vieții comunitare, sărbătorilor, muncilor agricole și întâlnirilor familiale din Banat.

14.2. Multiculturalitate

Evenimentul permite prezentarea, în același spațiu, a rețetelor și tradițiilor:

- românești;
- sârbești;
- maghiare;
- germane;
- bulgărești;
- specifice altor comunități din Banat.

14.3. Participare demonstrată

Ediția din 2025 a Festivalului Ceaunului din Deta a atras aproximativ 70 de echipe, inclusiv participanți de peste hotare, iar ediția de la Opătița a reunit 32 de echipe. Aceste valori indică o bază de participare suficientă pentru dezvoltarea unui eveniment turistic regional.

14.4. Potențial transfrontalier

Poziția Detei și relațiile de cooperare cu localități din Serbia și Ungaria permit dezvoltarea participării internaționale.

14.5. Impact economic direct

Festivalul poate implica:

- restaurante;
- producători;
- comercianți;
- pensiuni și unități de cazare;
- artizani;
- transportatori;
- furnizori de servicii tehnice;
- ansambluri și artiști;
- ghizi și organizatori de excursii.

14.6. Prelungirea sezonului

Organizarea în luna octombrie completează calendarul turistic după perioada estivală și poate genera deplasări într-o lună cu circulație turistică mai redusă.

14.7. Diferențiere

Zilele Orașului sunt importante pentru comunitate, dar reprezintă un tip de eveniment întâlnit în numeroase localități. Festivalul gastronomic multicultural oferă o poziționare mai clară și mai ușor de asociat exclusiv cu Deta.

15. Rolul Zilelor Orașului Deta

Desemnarea Festivalului Ceaunelor Multiculturale drept eveniment-fanion turistic nu diminuează importanța Zilelor Orașului.

Zilele Orașului trebuie păstrate drept:

- principal eveniment civic;
- principala sărbătoare a comunității;
- platformă pentru artiști și ansambluri;
- moment de întâlnire cu diaspora;
- manifestare reprezentativă pentru sezonul estival.

Diferența recomandată este:

- **Zilele Orașului Deta – evenimentul civic și cultural principal;**
- **Festivalul Ceaunelor Multiculturale – evenimentul-fanion turistic și gastronomic.**

PARTEA A III-A – CONCEPTUL EVENIMENTULUI-FANION

16. Denumirea și identitatea propusă

Denumire principală

FESTIVALUL CEAUNELOR MULTICULTURALE DETA–OPĂTIȚA

Subtitlu

GUSTUL BANATULUI DE SUD

Mesaj central

Mai multe culturi, aceeași masă.

Mesaje secundare

- Gusturi fără frontieră;
- Banatul se întâlnește la Deta;
- Tradiții, comunități și povești în jurul ceaunului;
- Deta – capitala gusturilor multiculturale din Banatul de Sud.

17. Structura teritorială recomandată

Festivalul poate fi organizat ca program integrat în două etape:

Etapa I – Deta

Eveniment principal, cu:

- competiție gastronomică;
- participare regională și internațională;
- scenă multiculturală;
- târg de produse;
- ateliere;
- promovare turistică;
- tururi ale orașului.

Etapa a II-a – Opățița

Ediție rurală, cu:

- echipe locale și familiale;
- rețete gospodărești;
- produse agricole;
- muzică tradițională;
- tur cultural și arheologic;
- activități pentru copii;
- prezentarea satului și a peisajului rural.

18. Durata recomandată

Varianta minimă

Două zile în Deta și o zi în Opățița, organizate în două weekenduri apropiate.

Varianta extinsă

„Luna gastronomiei multiculturale Deta–Opățița”, cu:

- festivalul principal;

- ateliere în școli;
- expoziții;
- meniuri tematice în restaurante;
- tururi gastronomice;
- concurs de rețete;
- ediția rurală din Opățița.

19. Programul orientativ

Ziua I – Patrimoniu și pregătire

- deschiderea târgului producătorilor;
- conferință despre gastronomia Banatului;
- ateliere de gătit;
- expoziție de fotografii și rețete;
- demonstrații ale comunităților;
- seară de muzică multiculturală;
- primirea delegațiilor.

Ziua a II-a – Marea competiție a ceaunelor

- parada echipelor;
- deschiderea oficială;
- competiția gastronomică;
- demonstrații culinare;
- jurizare;
- program folcloric;
- activități pentru copii;
- tururi ghidate;
- premiarea echipelor;
- concert și program de seară.

Ziua a III-a – Descoperă Deta

- brunch multicultural;
- turul centrului istoric;
- vizitarea Muzeului Orașului;
- traseu în Parcul „Anton Kratzer”;
- program la Ștrandul Termal, în funcție de sezon și funcționare;
- piața produselor locale;
- plecarea delegațiilor.

Ediția Opățița

- competiție rurală;
- piață locală;
- tur al satului;
- prezentarea patrimoniului arheologic prin materiale interpretative;
- muzică și dans;
- program pentru familii;

- premiarea participanților.

20. Secțiunile competiției

Competiția poate include:

1. cea mai bună rețetă tradițională;
2. cea mai bună rețetă multiculturală;
3. cea mai bună echipă locală;
4. cea mai bună echipă internațională;
5. cea mai bună prezentare;
6. cea mai bună utilizare a produselor locale;
7. premiul publicului;
8. premiul tinerilor bucătari;
9. premiul gospodinelor din Banat;
10. premiul „Gustul Detei”;
11. premiul pentru sustenabilitate;
12. premiul pentru păstrarea unei rețete de familie.

Jurizarea trebuie realizată pe baza unui regulament public, iar criteriile trebuie să includă:

- gust;
- respectarea temei;
- autenticitate;
- prezentare;
- igienă;
- utilizarea produselor locale;
- povestea rețetei;
- reducerea risipei.

21. Publicurile-țintă

Evenimentul se adresează:

- locuitorilor din Deta și Opățița;
- turiștilor din județul Timiș;
- vizitatorilor din Caraș-Severin și Arad;
- locuitorilor municipiului Timișoara;
- comunităților din Serbia și Ungaria;
- familiilor;
- turiștilor gastronomici;
- grupurilor organizate;
- diasporei originare din Deta;
- elevilor și studenților;
- fotografiilor și creatorilor de conținut;
- operatorilor turistici;
- producătorilor și meșteșugarilor.

22. Integrarea cu oferta turistică

Festivalul trebuie să genereze consum turistic și în afara spațiului de desfășurare.

Pachet de o zi

- acces la festival;
- tur ghidat în centru;
- muzeu;
- degustare;
- material turistic.

Pachet de weekend

- cazare;
- mic dejun;
- festival;
- tur cultural;
- parc și muzeu;
- cină tematică;
- vizită la Opățița.

Pachet transfrontalier

- transport organizat;
- participare la festival;
- tur Deta;
- schimb cultural;
- vizită la o localitate parteneră.

Pachet pentru grupuri școlare

- atelier de gătit;
- educație alimentară;
- muzeu;
- patrimoniu multicultural;
- activitate în parc.

23. Organizarea și guvernarea

Coordonator principal

Orașul Deta, prin Primărie și Consiliul Local.

Structuri operaționale

- Centrul Cultural Deta;
- serviciile administrației locale;
- Muzeul Orașului;
- unitățile de învățământ;
- cultele;
- ansamblurile folclorice;
- asociațiile comunităților;
- operatorii economici;
- producătorii;
- voluntarii;
- serviciile de ordine și intervenție.

Consiliul festivalului

Se recomandă constituirea unui consiliu consultativ format din:

- reprezentantul administrației;
- directorul artistic;
- coordonatorul gastronomic;
- reprezentanții comunităților;
- reprezentantul operatorilor economici;
- responsabilul pentru turism;
- responsabilul pentru siguranță;
- responsabilul pentru mediu;
- reprezentantul voluntarilor.

24. Infrastructura necesară

Festivalul necesită:

- zonă pentru echipe;
- alimentare sigură cu apă și energie;
- puncte de spălare;
- grupuri sanitare;
- colectare selectivă;
- scenă și sonorizare;
- punct medical;
- spații pentru pompieri și intervenție;
- zone de servire;
- târg de produse;
- spații pentru copii;
- punct de informare turistică;
- parcare pentru autocare;
- parări temporare;
- trasee pietonale;
- semnalizare;
- iluminat;
- zonă de presă;
- spațiu pentru juriu;
- zonă de depozitare.

25. Cerințe de sustenabilitate

Se recomandă:

1. veselă reutilizabilă sau compostabilă;
2. colectarea separată;
3. puncte pentru apă potabilă;
4. reducerea plasticului;
5. utilizarea produselor locale;
6. donarea alimentelor în condiții legale;

7. măsurarea deșeurilor;
8. interzicerea aruncării grăsimilor în canalizare;
9. protejarea spațiilor verzi;
10. parcuri în afara parcului;
11. transport colectiv;
12. limitarea generatoarelor;
13. iluminat temporar eficient;
14. curățarea completă a amplasamentului;
15. refacerea suprafețelor afectate.

26. Promovarea evenimentului

Promovarea trebuie începută cu minimum șase luni înainte și să includă:

- identitate vizuală;
- pagină oficială;
- program multilingv;
- înscriere online a echipelor;
- campanie în România și Serbia;
- parteneriate media;
- promovare prin localitățile înfrățite;
- afișaj în Timișoara și în localitățile apropiate;
- colaborare cu agenții de turism;
- implicarea influencerilor gastronomici;
- materiale video;
- prezentarea echipelor;
- publicarea rețetelor;
- hartă digitală;
- concursuri online;
- promovarea pachetelor de cazare.

Materialele principale trebuie realizate cel puțin în limbile română, engleză și sârbă. Pentru comunitățile participante pot fi introduse și versiuni în maghiară și germană.

27. Surse potențiale de finanțare

Evenimentul poate fi susținut prin:

- bugetul local;
- taxe de participare;
- taxe pentru comercianți;
- sponsorizări;
- parteneriate;
- finanțări culturale;
- proiecte transfrontaliere;
- programe europene;
- contribuții în produse și servicii;
- vânzarea materialelor de promovare;
- pachete turistice;

- finanțări județene;
- colaborări cu asociații și operatori economici.

Bugetul trebuie să distingă clar:

- activitățile culturale;
- serviciile tehnice;
- promovarea;
- siguranța;
- salubritatea;
- infrastructura temporară;
- premiile;
- transportul;
- cazarea invitaților;
- evaluarea impactului.

PARTEA A IV-A – IMPACT, RISCURI ȘI MONITORIZARE

28. Impactul estimat

Impact turistic

- creșterea numărului de vizitatori;
- promovarea Detei ca destinație;
- creșterea vizitelor la muzeu;
- utilizarea structurilor de cazare;
- creșterea consumului în restaurante;
- promovarea traseelor turistice.

Impact economic

- vânzări pentru comercianți;
- contracte pentru furnizori;
- promovarea producătorilor;
- venituri pentru cazare și alimentație;
- stimularea unor produse locale.

Impact cultural

- documentarea rețetelor;
- păstrarea tradițiilor;
- cooperarea dintre comunități;
- promovarea ansamblurilor;
- transmiterea patrimoniului către tineri.

Impact comunitar

- voluntariat;
- coeziune;
- participare;
- promovarea orașului;
- implicarea satului Opățița;
- dezvoltarea mândriei locale.

29. Riscuri și măsuri de prevenire

Riscul	Nivelul	Măsura de prevenire
Condiții meteorologice nefavorabile	Ridicat	Corturi, spații de rezervă și plan meteorologic
Incendii sau accidente	Ridicat	Regulament, distanțe de siguranță și prezența pompierilor
Probleme de igienă alimentară	Ridicat	Control, apă, spălare și regulament sanitar
Supraaglomerare	Mediu–ridicat	Zonare, circuite și limitarea accesului auto
Lipsa parcarilor	Ridicat	Parcări periferice și transport de legătură
Deșeuri și degradarea spațiului	Ridicat	Colectare selectivă și echipe de curățenie
Zgomot nocturn	Mediu	Program limitat și controlul nivelului sonor
Comercializare excesivă	Mediu	Selecția comercianților și pondere pentru produse locale
Pierderea autenticității	Mediu–ridicat	Implicarea comunităților și documentarea rețetelor
Buget insuficient	Mediu	Sponsorizări și planificare multianuală
Participare externă redusă	Mediu	Promovare anticipată și parteneriate
Incidente de securitate	Mediu–ridicat	Plan de ordine, evacuare și prim ajutor

30. Indicatorii evenimentului-fanion

Indicator	Unitatea de măsură
Numărul echipelor înscrise	echipe
Echipe din afara UAT Deta	echipe și procent
Echipe internaționale	echipe
Numărul total de participanți	persoane
Vizitatori din afara localității	persoane și procent
Vizitatori străini	persoane
Înnoptări generate	înnoptări
Gradul de ocupare a cazării	procent
Comercianți și producători	operatori
Voluntari implicați	persoane
Ansambluri și artiști	număr
Vizitatori ai muzeului	persoane
Participanți la tururile ghidate	persoane
Venituri din sponsorizări	lei
Cheltuială medie estimată	lei/vizitator
Deșeuri colectate selectiv	kg/procent
Interacțiuni online	număr
Apariții media	număr
Gradul de satisfacție	procent
Intenția de revenire	procent
Incidente înregistrate	număr

31. Etapele de dezvoltare 2026–2035

Etapa I – Organizare și re poziționare, 2026–2027

- aprobarea statutului de eveniment-fanion;

- stabilirea denumirii;
- identitate vizuală;
- regulament;
- numărarea participanților;
- punct de informare turistică;
- promovare regională.

Etapă a II-a – Dezvoltare regională, 2028–2030

- integrarea Deta–Opățița;
- participare extinsă din Serbia și Ungaria;
- pachete turistice;
- târg al producătorilor;
- ateliere;
- sistem de rezervare;
- evaluarea impactului economic.

Etapă a III-a – Recunoaștere națională, 2031–2033

- promovare națională;
- parteneriate cu organizații gastronomice;
- invitați din mai multe regiuni;
- concurs profesional;
- conferință gastronomică;
- catalog al rețetelor.

Etapă a IV-a – Consolidare internațională, 2034–2035

- rețea de festivaluri partenere;
- ediții tematice;
- schimburi internaționale;
- promovare pe piețe externe;
- evaluare și actualizarea conceptului.

32. Sistemul de gestionare a evenimentelor nerepetitive

Primăria Orașului Deta trebuie să instituie un registru distinct care să cuprindă:

1. denumirea evenimentului;
2. justificarea caracterului nerepetitiv;
3. organizatorul;
4. partenerii;
5. data și locația;
6. publicul-țintă;
7. bugetul;
8. sursele de finanțare;
9. programul;
10. numărul de participanți;
11. impactul turistic;
12. materialele foto-video;

13. comunicarea publică;
14. incidentele;
15. concluziile și lecțiile învățate.

Registrul va permite păstrarea memoriei evenimentelor și transformarea celor mai reușite inițiative în produse turistice.

33. Concluzii

Evenimentele nerepetitive contribuie la viața culturală și la imaginea Stațiunii Turistice Deta prin marcarea unor momente care nu pot fi reproduse identic:

- aniversări;
- inaugurări;
- comemorări;
- lansări;
- proiecte;
- vizite internaționale;
- expoziții;
- ceremonii speciale.

Aniversarea a 300 de ani de educație la Deta reprezintă un exemplu relevant de eveniment nerepetitiv care a reunit istoria instituțională, memoria comunitară, patrimoniul educațional și recunoașterea personalităților locale.

Evenimentele organizate prin proiecte precum „Banat Impact Cultur” demonstrează potențialul cooperării transfrontaliere și al valorificării patrimoniului comun al Banatului.

În urma evaluării comparative, **Festivalul Ceaunului din Deta prezintă cel mai ridicat potențial de transformare într-un eveniment-fanion turistic**, datorită:

- participării numeroase;
- implicării echipelor din afara localității și de peste hotare;
- caracterului gastronomic;
- multiculturalității;
- autenticității;
- posibilității de integrare cu Opățița;
- impactului economic;
- capacității de promovare a Banatului de Sud.

Concluzie finală

Se recomandă desemnarea și dezvoltarea:

FESTIVALULUI CEAUNELOR MULTICULTURALE DETA–OPĂTIȚA „GUSTUL BANATULUI DE SUD”

drept **eveniment-fanion turistic al Stațiunii Turistice Deta**, în timp ce Zilele Orașului Deta își păstrează rolul de principală sărbătoare civică și culturală a comunității.

Prin această structurare, Deta poate deține:

- un eveniment civic major – **Zilele Orașului Deta**;
- un eveniment-fanion turistic – **Festivalul Ceaunelor Multiculturale**;
- un portofoliu de evenimente tradiționale;
- un registru al evenimentelor aniversare și speciale;

- o platformă coerentă pentru promovarea orașului ca destinație multiculturală, gastronomică, termală și transfrontalieră.

ANEXA 12

STUDIUL DE ALINIERE LA CRITERIILE GSTC ȘI EETLS STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta, județul Timiș

Localități componente: Deta și Opățița

Perioada strategică: 2026–2035

Perioada de referință: 2026

Tipul documentului: studiu de evaluare strategică și de aliniere voluntară la standardele internaționale de turism durabil

1. Scopul studiului

Prezentul studiu analizează gradul de aliniere a Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta 2026–2035 la:

- criteriile pentru destinații ale Global Sustainable Tourism Council – GSTC;
- principiile European Ecotourism Labelling Standard – EETLS;
- instrumentele europene privind monitorizarea sustenabilității destinațiilor turistice;
- cerințele privind managementul, protecția mediului, patrimoniul cultural, comunitatea locală și economia turistică.

Studiul urmărește:

1. evaluarea managementului sustenabil al destinației;
2. analizarea beneficiilor economice și sociale produse de turism;
3. verificarea măsurilor de protejare a patrimoniului cultural și identitar;
4. evaluarea impactului turismului asupra mediului și biodiversității;
5. identificarea diferențelor dintre situația existentă și cerințele internaționale;
6. stabilirea unui program de conformare pentru perioada 2026–2035;
7. definirea indicatorilor necesari monitorizării;
8. pregătirea destinației pentru o eventuală evaluare sau certificare realizată printr-un organism competent.

2. Statutul criteriilor analizate

Criteriile GSTC reprezintă standarde internaționale de referință pentru sustenabilitatea destinațiilor și a operatorilor din turism. GSTC gestionează standardele globale pentru turism durabil și sistemul de acreditare a organismelor de certificare, fără a certifica direct destinațiile sau operatorii turistici.

Criteriile GSTC pentru destinații sunt organizate în patru domenii principale:

1. managementul sustenabil al destinației;
2. sustenabilitatea socioeconomică;
3. sustenabilitatea culturală;
4. sustenabilitatea mediului.

EETLS – European Ecotourism Labelling Standard – a fost dezvoltat ca standard european de orientare pentru ecoturism, pornind de la criteriile globale de turism durabil și de la principiile ecoturismului. Standardul a fost elaborat în perioada 2008–2009, revizuit ulterior și recunoscut de GSTC în anul 2011.

EETLS este orientat în special către produse și activități de ecoturism, în timp ce criteriile GSTC pentru destinații se aplică managementului general al unei destinații turistice.

Precizare importantă

Prezenta anexă reprezintă o **autoevaluare documentară de aliniere**. Ea nu echivalează cu:

- certificarea GSTC;
- certificarea EETLS;
- recunoașterea oficială a Detei drept destinație ecoturistică;
- auditul realizat de un organism de certificare acreditat;
- acordarea unei etichete ecologice.

3. Relația dintre GSTC, EETLS și ETIS

Pentru monitorizarea performanței se recomandă utilizarea complementară a Sistemului european de indicatori pentru turism – ETIS.

ETIS este un instrument de management, informare și monitorizare destinat destinațiilor turistice. Acesta susține colectarea și analizarea locală a datelor privind impactul turismului, cu scopul îmbunătățirii managementului sustenabil.

Raportul dintre cele trei instrumente poate fi sintetizat astfel:

Instrument	Rol principal
GSTC	Stabilește cerințele internaționale de sustenabilitate pentru destinație
EETLS	Detaliază aplicarea principiilor de sustenabilitate în ecoturism
ETIS	Oferă indicatori și metode de monitorizare a performanței destinației

Strategia locală Transformă cerințele în politici, proiecte și responsabilități locale

Pentru Deta, GSTC trebuie utilizat ca sistem general de management al destinației, EETLS ca reper pentru produsele verzi și de ecoturism, iar ETIS ca instrument de măsurare.

4. Metodologia evaluării

Gradul de aliniere este evaluat prin următoarea scală:

Nivel Semnificație

0	Criteriul nu este abordat sau nu există informații
1	Există intenții ori măsuri izolate, fără sistem de implementare
2	Criteriul este abordat parțial și există acțiuni în curs
3	Criteriul este abordat în mare parte, dar lipsesc dovezi sau monitorizare completă
4	Criteriul este implementat, documentat, monitorizat și îmbunătățit periodic

Evaluarea se bazează pe:

- strategia turistică locală;
- studiile și anexele tematice;
- documentațiile administrației publice;
- situația infrastructurii turistice;
- inventarul resurselor și obiectivelor;
- măsurile propuse pentru perioada 2026–2035;
- disponibilitatea datelor și a documentelor justificative.

Un criteriu poate fi considerat complet implementat numai dacă există:

1. politică sau procedură aprobată;
2. responsabil instituțional;
3. resurse alocate;
4. implementare demonstrabilă;
5. indicatori;
6. raportare;

7.mecanism de corectare.

PARTEA I – EVALUAREA CONFORM CRITERIILOR GSTC

5. Domeniul A – Managementul sustenabil al destinației

5.1. Structura de management și responsabilitatea pentru destinație

Criteriile GSTC solicită existența unei structuri coordonatoare care să reunească administrația publică, sectorul privat, comunitatea și alte părți interesate.

Situația Deta

Orașul Deta dispune de administrație publică locală, centru cultural, instituții publice, operatori economici, unități de alimentație și cazare, culte, asociații și comunități etnice. Totuși, managementul turistic nu este încă organizat într-o structură permanentă și distinctă, cu atribuții clare privind:

- dezvoltarea produselor turistice;
- coordonarea operatorilor;
- marketingul destinației;
- colectarea datelor;
- sustenabilitatea;
- relația cu vizitatorii;
- gestionarea impactului turismului.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4 – aliniere parțială.

Măsuri necesare

- constituirea unei structuri locale de management al destinației;
- desemnarea responsabilului pentru turism durabil;
- crearea unui grup consultativ;
- implicarea operatorilor și comunităților;
- elaborarea unui regulament de funcționare;
- raportarea anuală a rezultatelor.

5.2. Strategia și planul de acțiune pentru turism durabil

Deta dispune de o strategie pentru perioada 2026–2035, care include:

- viziune;
- obiective;
- plan de acțiune;
- portofoliu de proiecte;
- măsuri privind mediul;
- patrimoniul;
- evenimentele;
- infrastructura;
- monitorizarea;
- managementul riscurilor.

Evaluare

Nivel estimat: 3 din 4 – aliniere avansată.

Pentru nivelul complet sunt necesare:

- aprobarea oficială a strategiei;
- bugetarea multianuală;
- responsabilități nominale;
- raport anual;
- revizuire periodică;
- publicarea progresului.

5.3. Monitorizarea și raportarea sustenabilității

În prezent, datele privind:

- numărul vizitatorilor;
- înnoptările;
- gradul de ocupare;
- satisfacția turiștilor;
- cheltuiala medie;
- impactul evenimentelor;
- consumul de energie și apă;
- deșeurile turistice;
- mobilitatea vizitatorilor

nu sunt colectate într-un sistem local unitar.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4 – nivel incipient.

Măsurile necesare

- adoptarea unui set local de indicatori;
- realizarea bazei de date a destinației;
- colaborarea cu INS, operatorii și instituțiile locale;
- chestionare pentru vizitatori și rezidenți;
- publicarea unui raport anual de sustenabilitate;
- utilizarea indicatorilor ETIS.

5.4. Adaptarea la schimbările climatice

Strategia și studiile locale identifică:

- valurile de căldură;
- seceta;
- precipitațiile intense;
- bălțirile;
- riscul de inundații;
- vulnerabilitatea arborilor;
- necesitatea eficienței energetice;
- gestionarea apei;
- infrastructura verde.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4 – aliniere parțială.

Măsuri necesare

- plan local de adaptare climatică pentru turism;
- evaluarea vulnerabilității obiectivelor;
- protocoale pentru caniculă și fenomene extreme;
- umbrirea traseelor;
- surse de apă potabilă;
- drenaj urban durabil;
- planuri de continuitate pentru evenimente și operatori.

5.5. Managementul riscurilor și situațiilor de urgență

Riscurile relevante sunt:

- incendii;
- accidente la strand;
- furtuni;
- inundații;
- caniculă;
- incidente la evenimente;
- accidente rutiere;
- probleme sanitare;
- afectarea patrimoniului.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Este necesară elaborarea unui plan turistic de urgență care să includă:

- puncte de evacuare;
- responsabilități;
- comunicare multilingvă;
- hărți;
- colaborare cu ISU, poliția și serviciile medicale;
- proceduri pentru evenimente;
- informarea operatorilor și turiștilor.

5.6. Implicarea comunității și consultarea părților interesate

Comunitatea este implicată prin:

- evenimente;
- ansambluri;
- culte;
- unități de învățământ;
- activități culturale;
- voluntariat;
- festivaluri gastronomice.

Totuși, participarea la deciziile privind dezvoltarea turismului trebuie formalizată.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Se recomandă:

- forum anual al turismului;
- consultări publice;
- grupuri tematice;
- reprezentarea tinerilor și minorităților;
- mecanism pentru propuneri și reclamații;
- publicarea deciziilor și rezultatelor.

5.7. Satisfacția și experiența vizitatorilor

Nu există încă un sistem permanent pentru:

- evaluarea satisfacției;
- reclamații;
- accesibilitate;
- evaluarea calității serviciilor;
- analiza reputației online.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4.

Se recomandă:

- chestionare QR;
- punct de feedback;
- monitorizarea recenziilor;
- registru al sesizărilor;
- evaluări după evenimente;
- raport anual privind experiența vizitatorilor.

5.8. Promovarea corectă și responsabilă

Promovarea trebuie să se bazeze pe informații verificabile. Nu trebuie utilizate afirmații neconfirmate precum:

- „aer curativ”;
- „apă terapeutică”, fără certificare;
- „destinație ecoturistică certificată”;
- „biodiversitate excepțională”, fără inventar;
- „acces universal”, dacă facilitățile nu sunt complete.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Este necesar un protocol de verificare a informațiilor turistice și de actualizare anuală a site-urilor, broșurilor și panourilor.

6. Sinteza domeniului A

Subcriteriu	Nivel estimat
Structura de management	2
Strategie și plan de acțiune	3
Monitorizare și raportare	1
Adaptare climatică	2

Subcriteriu	Nivel estimat
Managementul riscurilor	2
Implicarea comunității	2
Satisfacția vizitatorilor	1
Promovare responsabilă	2
Media domeniului A	1,9 din 4

PARTEA A II-A – SUSTENABILITATEA SOCIOECONOMICĂ

7. Domeniul B – Beneficii economice și sociale pentru comunitate

7.1. Monitorizarea contribuției economice a turismului

La nivel local nu sunt centralizate în mod constant:

- contribuția turismului la cifra de afaceri;
- numărul angajaților;
- veniturile fiscale;
- cheltuiala turiștilor;
- achizițiile locale;
- impactul evenimentelor.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4.

Se recomandă realizarea anuală a unui cont turistic local simplificat.

7.2. Locuri de muncă și oportunități locale

Turismul poate crea locuri de muncă în:

- cazare;
- alimentație;
- agrement;
- cultură;
- organizarea evenimentelor;
- ghidaj;
- producție locală;
- întreținerea spațiilor;
- transport;
- promovare.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Sunt necesare:

- evidența locurilor de muncă;
- cursuri de calificare;
- parteneriate cu unitățile școlare;
- stimularea angajării locale;
- măsuri pentru tineri și persoane vulnerabile;
- prevenirea muncii nedeclarate.

7.3. Sprijinirea întreprinderilor și achizițiilor locale

Festivalurile și evenimentele permit participarea producătorilor locali, dar nu există încă o politică oficială privind:

- achizițiile locale;
- integrarea produselor locale;
- identificarea furnizorilor;
- marca locală;
- promovarea meșteșugarilor.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Măsuri

- platformă a producătorilor;
- criterii pentru participarea la evenimente;
- meniu local;
- punct de vânzare;
- marcă „Produs din Deta–Opățița”;
- prioritizarea furnizorilor locali în limitele legislației.

7.4. Accesul comunității la resurse și infrastructură

Parcul, centrul cultural, muzeul, stadionul și evenimentele sunt utilizate atât de vizitatori, cât și de rezidenți.

Evaluare

Nivel estimat: 3 din 4.

Trebuie menținute:

- accesul echitabil;
- tarifele rezonabile;
- prioritatea funcțiilor comunitare;
- evitarea privatizării excesive a spațiilor publice;
- consultarea rezidenților.

7.5. Prevenirea exploatării, discriminării și hărțuirii

Destinația trebuie să aplice politici clare privind:

- egalitatea;
- nediscriminarea;
- protecția copiilor;
- prevenirea exploatării;
- siguranța angajaților;
- comportamentul la evenimente;
- protecția datelor.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4, din cauza lipsei unui sistem turistic local documentat.

Se recomandă cod de conduită pentru administrație, operatori, organizatori și furnizori.

7.6. Accesibilitate pentru toate persoanele

Principalele obiective trebuie evaluate în raport cu:

- accesul persoanelor cu mobilitate redusă;
- rampe;
- grupuri sanitare adaptate;
- locuri de parcare;
- informații vizuale și auditive;
- accesul la site-uri;
- trasee fără bariere;
- personal instruit.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4 – aliniere redusă.

Este necesar un audit complet de accesibilitate.

7.7. Bunăstarea comunității și acceptabilitatea turismului

În prezent, presiunea turistică nu pare ridicată, iar riscul de supraturism este redus. Totuși, evenimentele pot produce temporar:

- zgomot;
- trafic;
- ocuparea parcarilor;
- deșeuri;
- restricționarea accesului;
- disconfort pentru vecinătăți.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Se recomandă un chestionar anual privind percepția rezidenților.

8. Sinteza domeniului B

Subcriteriu	Nivel estimat
Monitorizarea impactului economic	1
Ocuparea forței de muncă	2
Sprijinirea întreprinderilor locale	2
Accesul comunității la resurse	3
Protecție și nediscriminare	1
Accesibilitate universală	1
Bunăstarea comunității	2
Media domeniului B	1,7 din 4

PARTEA A III-A – SUSTENABILITATEA CULTURALĂ

9. Domeniul C – Protejarea patrimoniului cultural

9.1. Protejarea patrimoniului construit și arheologic

Deta dispune de:

- ansamblu urban protejat;
- Turnul Pompierilor;

- muzeu;
- lăcașuri de cult;
- parc istoric;
- situri arheologice;
- fortificația Opâțița–Călășturi;
- cimitir istoric;
- patrimoniu tehnic și memorial.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Există inventare și statut juridic pentru unele obiective, dar sunt necesare:

- delimitare;
- restaurare;
- monitorizare;
- planuri de conservare;
- controlul intervențiilor;
- semnalizare;
- documentare completă.

9.2. Managementul vizitatorilor în zonele culturale

Numărul actual de vizitatori este redus sau moderat, dar lipsesc:

- trasee oficiale;
- capacități de suport;
- reguli de vizitare;
- programări;
- ghidaj;
- monitorizarea fluxurilor.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4.

9.3. Interpretarea corectă a patrimoniului

Muzeul, panourile și materialele turistice trebuie să prezinte informații:

- documentate;
- echilibrate;
- multilingve;
- accesibile;
- respectuoase față de toate comunitățile;
- actualizate.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Este necesar un program unitar de interpretare a patrimoniului.

9.4. Protejarea patrimoniului cultural imaterial

Deta dispune de:

- tradiții românești;
- tradiții maghiare;
- tradiții sârbești;
- moștenire germană;
- rugi;
- gastronomie;
- colinde;
- ansambluri;
- evenimente comunitare;
- memorie orală.

Evaluare

Nivel estimat: 3 din 4.

Punctul slab este lipsa inventarierii sistematice și riscul pierderii purtătorilor tradiției.

9.5. Proprietatea intelectuală și respectarea comunităților

Utilizarea imaginilor, costumelor, muzicii, rețetelor și simbolurilor comunitare trebuie realizată cu acordul purtătorilor patrimoniului.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4, deoarece nu există încă o procedură documentată.

9.6. Valorificarea autentică, fără comercializare excesivă

Festivalurile și manifestările trebuie să păstreze:

- autenticitatea;
- participarea comunităților;
- caracterul religios, unde este cazul;
- specificul gastronomic;
- respectul pentru patrimoniu.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

10. Sinteza domeniului C

Subcriteriu	Nivel estimat
Protejarea patrimoniului	2
Managementul vizitatorilor	1
Interpretarea patrimoniului	2
Patrimoniul imaterial	3
Proprietatea intelectuală	1
Autenticitatea experiențelor	2
Media domeniului C	1,8 din 4

PARTEA A IV-A – SUSTENABILITATEA MEDIULUI

11. Domeniul D – Protejarea mediului și reducerea impactului

11.1. Protejarea habitatelor și biodiversității

Deta are o suprapunere redusă cu ROSPA0127 Lunca Bârzavei și dispune de:

- Parcul „Anton Kratzer”;
- pâraul Birdeanca;
- canale;
- arbori maturi;
- peisaj agricol;
- coridoare ecologice;
- zone rurale în Opătița.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Lipsește:

- inventarul biologic multisezonal;
- cartarea habitatelor;
- monitorizarea speciilor;
- regulamentul ecologic;
- planul de management al impactului turistic.

11.2. Managementul vizitatorilor în zone naturale

Presiunea actuală este redusă, dar nu există încă:

- trasee ecologice oficiale;
- reguli privind dronele;
- capacitate de suport;
- sistem de monitorizare;
- cod de conduită.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4.

11.3. Interacțiunea responsabilă cu fauna

Nu trebuie promovate:

- hrănirea animalelor sălbatice;
- apropierea de cuiburi;
- capturarea;
- colectarea speciilor;
- utilizarea dronelor în zone sensibile;
- activități zgomotoase în perioadele de reproducere.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4, din cauza lipsei unei politici explicate.

11.4. Reducerea consumului de energie și a emisiilor

Investițiile propuse includ:

- reabilitare energetică;
- energie regenerabilă;
- iluminat eficient;
- mobilitate verde;

- modernizarea clădirilor și instalațiilor.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Pentru aliniere completă sunt necesare:

- inventarul consumurilor;
- anul de bază;
- ținte;
- raportare anuală;
- calculul emisiilor;
- plan de reducere.

11.5. Gestionarea apei

Apa are importanță deosebită pentru:

- ștrand;
- resursa termală;
- spațiile verzi;
- consumul public;
- activitățile de alimentație;
- igienă;
- evenimente.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Sunt necesare:

- contorizare;
- reducerea pierderilor;
- reutilizare tehnică unde este posibil;
- monitorizarea calității;
- protecția resursei termale;
- informarea vizitatorilor;
- plan pentru secetă.

11.6. Calitatea apei și tratarea apelor uzate

Dezvoltarea turistică trebuie corelată cu:

- rețeaua de canalizare;
- capacitatea de epurare;
- evacuarea apei din ștrand;
- controlul apelor pluviale;
- monitorizarea cursurilor locale.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

11.7. Managementul deșeurilor

Evenimentele, alimentația publică și fluxurile turistice pot produce:

- deșeuri alimentare;
- ambalaje;
- plastic;
- sticlă;
- carton;
- ulei alimentar uzat;
- deșeuri voluminoase.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Sunt necesare:

- măsurarea cantităților;
- colectare separată;
- reducerea produselor de unică folosință;
- reguli pentru comercianți;
- reutilizare;
- compostarea biodeșeurilor;
- raportarea rezultatelor.

11.8. Reducerea poluării

Sursele potențiale sunt:

- traficul;
- încălzirea;
- zgomotul;
- iluminatul;
- fumul produs la evenimente;
- șantierele;
- activitățile economice;
- agricultura.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

11.9. Mobilitatea durabilă

Deta are potențial pentru:

- mers pe jos;
- bicicletă;
- legătură feroviară;
- transport public;
- traseul Deta–Opățița;
- mobilitate electrică.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Sunt necesare:

- integrarea gării în circuit;

- piste continue;
- parcuri pentru biciclete;
- transport spre obiective;
- date privind mijloacele de transport utilizate de turiști;
- planuri de mobilitate pentru evenimente.

12. Sinteza domeniului D

Subcriteriu	Nivel estimat
Biodiversitate și habitate	2
Managementul vizitatorilor în natură	1
Interacțiunea cu fauna	1
Energie și emisii	2
Managementul apei	2
Ape uzate	2
Deșeuri	2
Reducerea poluării	2
Mobilitate durabilă	2
Media domeniului D	1,8 din 4

PARTEA A V-A – EVALUAREA CONFORM PRINCIPIILOR EETLS

13. Aplicabilitatea EETLS pentru Stațiunea Deta

Deta nu este o destinație ecoturistică în sens strict, deoarece oferta sa principală este formată din:

- turism cultural;
- agrement termal;
- evenimente;
- multiculturalitate;
- turism urban;
- gastronomie;
- patrimoniu;
- recreere.

Cu toate acestea, principiile EETLS pot fi aplicate produselor cu profil verde:

- traseul Deta–Opățița;
- tururile în Parcul „Anton Kratzer”;
- observarea păsărilor;
- educația ecologică;
- turismul rural;
- cicloturismul;
- interpretarea pârâului Birdeanca;
- produsele locale;
- activitățile din vecinătatea ROSPA0127.

EETLS trebuie utilizat ca reper pentru proiectarea produselor de ecoturism, nu ca etichetă deja deținută de destinație.

14. Principiul EETLS – Conservarea naturii

Un produs ecoturistic trebuie să contribuie direct sau indirect la protecția naturii.

Situația Deta

Sunt propuse:

- protejarea parcului;
- refacerea vegetației;
- trasee educaționale;
- monitorizarea biodiversității;
- protejarea coridoarelor ecologice;
- controlul speciilor invazive.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Pentru nivel superior, o parte din veniturile produselor turistice trebuie direcționată către conservare, iar rezultatele trebuie raportate.

15. Principiul EETLS – Interpretare și educație

Ecoturismul presupune explicarea naturii, culturii și relației dintre comunitate și mediu.

Situația Deta

Există potențial pentru:

- panouri;
- ghidaj;
- trasee;
- programe școlare;
- muzeu;
- coduri QR;
- tururi ale parcului și apeii.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Este necesar un plan de interpretare, materiale verificate și ghizi instruiți.

16. Principiul EETLS – Beneficii pentru comunitatea locală

Produsele turistice trebuie să utilizeze:

- ghizi locali;
- producători locali;
- gastronomie;
- meșteșugari;
- servicii locale;
- cazare și alimentație locală.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

Este necesară măsurarea ponderii cheltuielilor turistice rămase în comunitate.

17. Principiul EETLS – Grupuri reduse și impact controlat

Tururile în zone naturale sau arheologice trebuie organizate în grupuri adaptate sensibilității locului.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4, deoarece nu există încă limite și regulamente oficiale.

Se recomandă:

- maximum 15–20 persoane pentru tururile naturale;
- grupuri mai mici în zone sensibile;
- programări;
- trasee stabilite;
- interzicerea accesului motorizat;
- evitarea perioadelor de reproducere a păsărilor.

Limitele definitive trebuie stabilite prin analiza capacității de suport.

18. Principiul EETLS – Utilizarea responsabilă a resurselor

Operatorii și organizatorii trebuie să reducă:

- energia;
- apa;
- deșeurile;
- materialele de unică folosință;
- combustibilii fosili;
- poluarea luminoasă și fonică.

Evaluare

Nivel estimat: 2 din 4.

19. Principiul EETLS – Respectarea patrimoniului cultural

Produsele de ecoturism trebuie să includă patrimoniul local fără a-l transforma într-o reprezentare artificială.

Evaluare

Nivel estimat: 3 din 4, datorită diversității și continuității tradițiilor, dar sunt necesare reguli privind autenticitatea și acordul comunităților.

20. Principiul EETLS – Informarea corectă a turistului

Vizitatorul trebuie informat despre:

- comportamentul responsabil;
- zonele sensibile;
- colectarea deșeurilor;
- regulile de fotografiere;
- patrimoniu;
- consumul de apă;
- mobilitatea durabilă;
- produse locale.

Evaluare

Nivel estimat: 1 din 4.

Se recomandă elaborarea unui **Cod al turistului responsabil în Deta**.

21. Sinteza alinierii EETLS

Domeniu EETLS	Nivel estimat
Conservarea naturii	2
Interpretare și educație	2

Domeniu EETLS	Nivel estimat
Beneficii locale	2
Controlul impactului	1
Utilizarea responsabilă a resurselor	2
Respectarea patrimoniului cultural	3
Informarea vizitatorilor	1
Media orientativă	1,9 din 4

PARTEA A VI-A – MATRICEA GENERALĂ DE ALINIERE

22. Evaluarea sintetică

Domeniul evaluat	Nivel mediu	Apreciere
GSTC A – Management sustenabil	1,9	Aliniere parțială
GSTC B – Sustenabilitate socioeconomică	1,7	Aliniere incipientă–parțială
GSTC C – Sustenabilitate culturală	1,8	Aliniere parțială
GSTC D – Sustenabilitatea mediului	1,8	Aliniere parțială
EETLS – Produse de ecoturism	1,9	Potențial bun, implementare incompletă
Media generală orientativă	1,8 din 4	Destinație aflată în etapa de organizare și tranziție către sustenabilitate

Scorul este orientativ și nu reprezintă un punctaj oficial GSTC sau EETLS.

23. Principalele puncte forte

Stațiunea Turistică Deta dispune de următoarele avantaje:

- strategie turistică pentru perioada 2026–2035;
- patrimoniu multicultural autentic;
- parc urban istoric;
- resursă termală utilizată pentru agrement;
- centru urban cu obiective culturale;
- situri arheologice;
- evenimente gastronomice și comunitare;
- acces feroviar și rutier;
- potențial pentru cicloturism;
- legături transfrontaliere;
- comunități active;
- suprapunere redusă cu un sit Natura 2000;
- dimensiune urbană care permite gestionarea fluxurilor.

24. Principalele neconformități și lipsuri

Cele mai importante diferențe față de standardele analizate sunt:

1. lipsa unei structuri funcționale de management al destinației;
2. lipsa unui sistem unitar de date;
3. lipsa raportului anual de sustenabilitate;

4. lipsa măsurării satisfacției turiștilor și rezidenților;
5. lipsa auditului de accesibilitate;
6. lipsa inventarului emisiilor și consumurilor turistice;
7. lipsa monitorizării deșeurilor generate de turism;
8. lipsa inventarului biologic multisezonal;
9. lipsa capacității de suport pentru zonele sensibile;
10. lipsa codului de conduită pentru turiști și operatori;
11. lipsa unui plan de management al vizitatorilor;
12. lipsa criteriilor locale pentru achiziții și produse locale;
13. lipsa sistemului de management al riscurilor turistice;
14. lipsa politicilor privind protecția copiilor și nediscriminarea;
15. lipsa unui program unitar de interpretare;
16. lipsa unor ținte cantitative pentru energie, apă, emisii și deșeuri.

PARTEA A VII-A – PROGRAMUL DE CONFORMARE 2026–2035

25. Etapa I – Organizare și măsurare, 2026–2027

Se vor realiza:

- structura de management al destinației;
- grupul local GSTC–EETLS;
- baza de date turistică;
- setul de indicatori;
- auditul de accesibilitate;
- inventarul operatorilor;
- chestionarele pentru turiști și rezidenți;
- codul de conduită;
- inventarul consumurilor;
- inventarul biologic;
- planul de management al riscurilor;
- raportul de bază privind sustenabilitatea.

26. Etapa a II-a – Implementare, 2027–2030

Se vor realiza:

- traseele turistice;
- sistemul de semnalizare;
- produse turistice verzi;
- planul de mobilitate turistică;
- reducerea plasticului la evenimente;
- colectarea separată;
- formarea operatorilor;
- programul de achiziții locale;
- materiale multilingve;
- măsuri pentru accesibilitate;
- intervenții pentru eficiență energetică;

- monitorizarea apei și biodiversității;
- planuri de vizitare pentru obiectivele sensibile.

27. Etapa a III-a – Consolidare, 2030–2033

Se vor urmări:

- atingerea țintelor de mediu;
- extinderea produselor locale;
- creșterea mobilității nemotorizate;
- integrarea operatorilor într-un sistem comun;
- audituri interne;
- comparații anuale;
- parteneriate regionale și internaționale;
- pregătirea documentației pentru evaluare externă.

28. Etapa a IV-a – Evaluare externă, 2033–2035

În această etapă se poate analiza:

- alegerea unui standard recunoscut;
- selectarea unui organism de certificare acreditat;
- evaluarea costurilor;
- auditul inițial;
- remedierea neconformităților;
- solicitarea certificării;
- comunicarea publică numai după obținerea efectivă a acesteia.

29. PLANUL DE ACȚIUNE

Nr. crt.	Acțiunea	Termen	Responsabil principal
1	Constituirea structurii de management al destinației	2026	UAT Orașul Deta
2	Desemnarea coordonatorului de sustenabilitate	2026	Primăria Deta
3	Constituirea grupului consultativ local	2026	UAT și partenerii
4	Stabilirea indicatorilor GSTC–ETIS	2026	Structura de management
5	Realizarea situației de bază	2026–2027	UAT și specialiști
6	Auditul de accesibilitate	2026–2027	UAT
7	Chestionarea rezidenților și turiștilor	Anual	Structura de management
8	Inventarul biologic	2026–2027	Specialiști în biodiversitate
9	Inventarul consumurilor turistice	2027	Operatorii și UAT
10	Codul turistului responsabil	2027	UAT și operatorii
11	Codul operatorului responsabil	2027	UAT și mediul privat
12	Planul de management al vizitatorilor	2027–2028	Structura de management
13	Programul de reducere a deșeurilor	2027–2030	UAT și operatorii
14	Programul de eficiență energetică	2027–2035	Proprietarii obiectivelor
15	Programul pentru produse locale	2027–2029	UAT și producătorii
16	Programul de formare a ghizilor	2027–2028	Centrul Cultural și partenerii

Nr. crt.	Acțiunea	Termen	Responsabil principal
17	Trasee turistice cu impact redus	2027–2030	UAT
18	Raport anual de sustenabilitate	Începând cu 2027	Structura de management
19	Audit intern GSTC–EETLS	La doi ani	Grupul local
20	Analiza certificării externe	2032–2034	UAT și partenerii

30. INDICATORI DE MONITORIZARE

30.1. Managementul destinației

Indicator	Unitatea de măsură
Existența structurii de management	DA/NU
Parteneri implicați	număr
Ședințe ale grupului consultativ	număr/an
Acțiuni din strategie implementate	procent
Raport anual publicat	DA/NU
Buget destinat sustenabilității	lei/an

30.2. Indicatori economici

Indicator	Unitatea de măsură
Sosiri turistice	persoane/an
Înnopțiuni	număr/an
Durata medie a șederii	nopti
Grad de ocupare	procent
Locuri de muncă în turism	număr
Pondere angajaților locali	procent
Furnizori locali utilizați	procent
Cheltuiala medie a vizitatorului	lei/persoană

30.3. Indicatori sociali și culturali

Indicator	Unitatea de măsură
Satisfacția rezidenților	procent
Satisfacția turiștilor	procent
Obiective turistice accesibile	procent
Evenimente multiculturale	număr/an
Participanți locali	persoane
Obiective de patrimoniu conservate	număr
Tururi ghidate	număr/an
Reclamații soluționate	procent

30.4. Indicatori de mediu

Indicator	Unitatea de măsură
Consum de apă pe turist-noapte	litri
Consum de energie pe turist-noapte	kWh
Energie din surse regenerabile	procent
Deșeuri pe turist-noapte	kg
Deșeuri colectate separat	procent

Indicator	Unitatea de măsură
Utilizare transport sustenabil	procent
Emisii estimate ale turismului	t CO ₂ e/an
Suprafață de spații verzi	ha
Specii monitorizate	număr
Incidente asupra biodiversității	cazuri/an

31. ȚINTE ORIENTATIVE PENTRU ANUL 2035

Până în anul 2035, Stațiunea Turistică Deta trebuie să urmărească:

1. structură funcțională de management al destinației;
2. raport anual de sustenabilitate;
3. monitorizarea a minimum 80% dintre indicatorii selectați;
4. minimum 80% dintre operatorii turistici incluși în sistemul local de colaborare;
5. minimum 50% dintre obiectivele principale complet accesibilizate;
6. colectare separată la toate evenimentele publice majore;
7. eliminarea treptată a plasticului de unică folosință la evenimentele administrației;
8. minimum 30% energie regenerabilă în obiectivele turistice publice, în funcție de fezabilitate;
9. reducerea consumului de energie cu minimum 20% față de anul de bază;
10. reducerea consumului de apă cu minimum 15% față de anul de bază;
11. creșterea achizițiilor locale;
12. produse turistice verzi funcționale;
13. inventar biologic actualizat;
14. planuri de management al vizitatorilor;
15. evaluarea posibilității de certificare externă.

Țintele definitive trebuie aprobate numai după stabilirea valorilor de bază.

32. CONDIȚII PENTRU O EVENTUALĂ CERTIFICARE

Înainte de inițierea unei proceduri de certificare, Deta trebuie să demonstreze:

- existența structurii de management;
- aplicarea strategiei;
- participarea părților interesate;
- date pentru minimum doi–trei ani;
- politici și proceduri scrise;
- monitorizarea impactului;
- respectarea legislației;
- protejarea patrimoniului;
- managementul mediului;
- accesibilitatea;
- comunicarea transparentă;
- mecanisme de îmbunătățire continuă.

Destinația nu trebuie să utilizeze mențiunea „certificată GSTC” decât după evaluarea realizată de un organism de certificare acreditat. GSTC stabilește standardele și acreditarea organismelor de certificare, nu certifică în mod direct destinațiile.

33. CONCLUZII

Stațiunea Turistică Deta dispune de o bază favorabilă pentru alinierea la criteriile internaționale de turism durabil, datorită:

- existenței strategiei locale;
- patrimoniului multicultural;
- resursei termale;
- parcului istoric;
- patrimoniului cultural și arheologic;
- evenimentelor;
- poziției transfrontaliere;
- potențialului pentru mobilitate lentă;
- dimensiunii gestionabile a destinației;
- participării comunităților locale.

Evaluarea indică însă faptul că destinația se află într-o etapă de **organizare și instituționalizare**, nu într-o etapă de conformare completă.

Nivelul mediu orientativ este de aproximativ:

1,8 puncte din 4 – aliniere parțială, cu potențial ridicat de îmbunătățire.

Principalele priorități sunt:

- managementul destinației;
- colectarea datelor;
- raportarea;
- accesibilitatea;
- monitorizarea impactului economic;
- protejarea biodiversității;
- reducerea consumurilor;
- managementul deșeurilor;
- participarea operatorilor;
- planurile de vizitare;
- formarea profesională;
- comunicarea responsabilă.

Concluzie finală

Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta 2026–2035 este compatibilă, la nivel de principii și obiective, cu structura criteriilor GSTC și EETLS, însă îndeplinirea efectivă a acestora necesită transformarea măsurilor strategice în politici aprobate, responsabilități, bugete, indicatori, documente justificative și rezultate măsurabile.

Deta poate evolua către o destinație turistică sustenabilă prin asocierea dintre:

management responsabil + patrimoniu multicultural + economie locală + protecția mediului + experiențe autentice + monitorizare permanentă.

EETLS este aplicabil în special produselor verzi și de ecoturism propuse pentru Parcul „Anton Kratzer”, traseul Deta–Opățița, peisajul rural, biodiversitate și educație ecologică, în timp ce GSTC trebuie să constituie cadrul general pentru managementul întregii destinații.

13 .TRASEELE TURISTICE, CULTURALE, SPORTIVE ȘI DE DIVERTISMENT DIN STAȚIUNEA TURISTICĂ DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

SITUAȚIA TRASEELOR OMOLOGATE, AMENAJATE ȘI NEOMOLOGATE

1. Scopul analizei

Prezenta analiză inventariază traseele și circuitele care pot fi utilizate pentru vizitarea, recreerea și promovarea Stațiunii Turistice Deta și stabilește statutul acestora din punctul de vedere al amenajării și omologării.

Analiza cuprinde:

traseele turistice pedestre;

traseele culturale și istorice;

traseele religioase și multiculturale;

traseele cicloturistice;

traseele sportive;

traseele de agrement și divertisment;

traseele rurale și arheologice Deta–Opățița;

traseele aflate în proiectare sau propuse prin strategia locală.

2. Clarificarea termenilor „autorizat”, „omologat” și „neomologat”

În documentația turistică trebuie făcută distincția între:

Traseu omologat

Traseul pentru care a fost parcursă procedura legală de omologare, a fost desemnat un administrator, au fost stabilite traseul, marcajele, gradul de dificultate și obligațiile de întreținere și a fost emis documentul oficial de omologare.

Traseele pentru turism pedestru sunt omologate de autoritatea publică centrală responsabilă în domeniul turismului și sunt integrate în Rețeaua națională de trasee pentru turism pedestru – ROPED.

Traseu amenajat sau funcțional

Itinerar care poate fi parcurs în siguranță pe alei, străzi, piste pentru biciclete sau drumuri publice existente, dar care nu este înregistrat ca traseu turistic omologat.

Traseu neomologat sau propus

Circuit identificat în strategie, în materiale de promovare ori în practicile locale, dar care nu are încă:

act de aprobare;

administrator desemnat;

fișă tehnică;

marcaje turistice unitare;

plan de mentenanță;

avizele necesare;

certificat de omologare.

Termenul **neomologat** nu înseamnă automat că deplasarea pe străzile, aleile sau drumurile publice este ilegală. El arată că itinerarul nu are statutul oficial de traseu turistic omologat.

3. Situația oficială a traseelor din Deta

3.1. Trasee turistice montane omologate

Pe teritoriul Orașului Deta nu au fost identificate trasee turistice montane omologate. Categoria nu este specifică localității, deoarece teritoriul Deta–Opățița este situat într-o zonă de câmpie.

3.2. Trasee pentru turism pedestru omologate

În registrele și sursele oficiale consultate nu a fost identificat un traseu pentru turism pedestru din Deta înscris în ROPED și nici un certificat de omologare emis pentru un traseu local.

Circuitele prin centrul istoric, parc, zona muzeului, lăcașurile de cult și Opățița trebuie considerate, în forma actuală:

circuite turistice tematice propuse sau itinerare locale neomologate.

3.3. Trasee cicloturistice omologate

Nu a fost identificat un certificat de omologare pentru un traseu cicloturistic local al Stațiunii Turistice Deta.

HG nr. 441/2022 stabilește că un traseu cicloturistic de rang local trebuie să aibă minimum 5 km în cazul unui traseu liniar sau minimum 20 km în cazul unui circuit.

3.4. Pista pentru biciclete din Parcul „Anton Kratzer”

În Parcul „Anton Kratzer” există o pistă pentru biciclete inaugurată în anul 2014, având lungimea publicată de aproximativ **1,4 km**, lățimea de 2 m și două sensuri de deplasare. Aleile parcului sunt prezentate de administrația locală ca fiind asfaltate și iluminate.

Aceasta trebuie încadrată astfel:

amenajare ciclistă existentă și funcțională: DA;

traseu recreativ local: DA;

traseu cicloturistic omologat: nu a fost identificată dovada omologării;

eligibilitate individuală ca traseu cicloturistic local: nu îndeplinește singură lungimea minimă de 5 km prevăzută pentru un traseu liniar.

Pista poate deveni un segment al unui traseu cicloturistic mai amplu, conectat cu centrul orașului, Ștrandul Termal, gara și localitatea Opățița.

3.5. Proiectul regional „Cu bicicleta prin vest”

Orașul Deta este partener în proiectul regional „Cu bicicleta prin vest – traseu cicloturistic”, finanțat prin PNRR. Documentele oficiale prevăd traversarea zonei Deta prin relațiile:

Banloc–Deta–Denta;

Deta–Opățița–Birda;

conectarea cu rețeaua regională și cu EuroVelo 13.

În evidența Consiliului Județean Timiș, proiectul este prezentat în categoria proiectelor europene aflate în derulare, anterior secțiunii dedicate proiectelor finalizate. În lipsa unei dovezi publice privind recepția, deschiderea completă și înscrierea în registrul traseelor omologate, segmentele din Deta trebuie tratate în prezenta strategie drept **trasee în curs de realizare**, nu drept trasee cicloturistice funcționale și omologate.

4. Trasee și circuite existente, utilizabile în prezent

4.1. Circuitul verde-recreativ din Parcul „Anton Kratzer”

Tip: pietonal, ciclist, sportiv și de agrement
Statut: amenajat și funcțional; circuitul tematic nu este omologat
Grad de dificultate: redus
Public: familii, copii, seniori, bicicliști și participanți la evenimente

Itinerar orientativ

Intrarea principală în parc – bustul lui Anton Kratzer – Monumentul Eroilor – bustul Regelui Ferdinand I – Podul Iubirii – pâraul Birdeanca – locul de joacă – terenul de minifotbal – sala de conferințe – stadionul – tribuna din lemn – pista pentru biciclete – revenire la intrarea principală.

Parcul are peste 14 ha și concentrează alei, infrastructură sportivă, monumente, spații pentru evenimente, pista de biciclete și legătura cu stadionul.

Lucrări necesare pentru oficializarea circuitului

hartă GPS/GIS;

stabilirea punctului de plecare și de sosire;

panouri de orientare;

marcaje distincte pentru pietoni și bicicliști;

indicarea distanțelor;

regulament de utilizare;

evaluarea accesibilității;

plan anual de întreținere.

4.2. Circuitul sportiv Parc–Stadion

Tip: sportiv și recreativ

Statut: infrastructură existentă; traseu sportiv neomologat

Activități: alergare, mers sportiv, ciclism, fotbal, minifotbal și exerciții în aer liber

Itinerar orientativ

Aleile Parcului „Anton Kratzer” – pista pentru biciclete – terenul de minifotbal – stadionul orașenesc – zona tribunei – revenire în parc.

Stadionul este amplasat la marginea vestică a parcului, fiind asociat activităților de fotbal, atletism și altor secții sportive locale.

Circuitul poate fi utilizat pentru:

Crosul Orașului;

alergare individuală;

trasee pentru copii;

activități școlare;

competiții comunitare;

programe pentru seniori;

activități de orientare sportivă.

Traseul exact al competițiilor trebuie autorizat separat pentru fiecare eveniment, în special atunci când implică străzi sau restricții de circulație.

5. Trasee culturale și turistice neomologate, propuse pentru oficializare

5.1. Traseul cultural-istoric „Centrul vechi al Detei”

Tip: turistic, cultural, istoric și urban

Statut: propus; neomologat și nesemnălit unitar

Durată orientativă: 90–120 de minute

Grad de dificultate: redus

Itinerar propus

Piața centrală – Strada Victoriei – Strada Mihai Viteazul – clădirile ansamblului urban protejat – Biserica Romano-Catolică – Biserica Ortodoxă Română – Biserica Ortodoxă Sârbă – Centrul

Cultural – Biblioteca Orășenească – Piața Pompierilor – Turnul Pompierilor – Muzeul Orașului Deta.

Pagina turistică oficială a orașului identifică Muzeul, Turnul Pompierilor, cele trei biserici centrale, Centrul Cultural și Biblioteca între principalele obiective locale.

Tematica traseului

dezvoltarea urbană a Detei;
patrimoniul secolelor XIX–XX;
arhitectura bănațeană;
istoria pompierilor;
istoria tiparului;
presa locală;
evoluția culturală și administrativă a orașului.

5.2. Traseul multicultural și multiconfesional „Trei biserici – mai multe culturi”

Tip: cultural, religios și identitar
Statut: propus; neomologat
Durată orientativă: 60–90 de minute
Grad de dificultate: redus

Itinerar propus

Biserica Romano-Catolică „Sfânta Ana” – Biserica Ortodoxă Română – Biserica Ortodoxă Sârbă – Centrul Cultural – Muzeul Orașului Deta – cimitirul istoric.

Cele trei lăcașuri de cult sunt amplasate în zona centrală și sunt prezentate de administrația locală ca un nucleu spiritual care reflectă multiculturalitatea orașului.

Tematica traseului

comunitatea română;
comunitatea germană;
comunitatea maghiară;
comunitatea sârbă;
comunitatea bulgară;
sărbători și rugi;
limbile folosite în serviciile religioase;
muzică, port și gastronomie;
conviețuire interconfesională.

Vizitarea interioară trebuie realizată cu acordul parohiilor și fără afectarea serviciilor religioase.

5.3. Traseul „Turnul Pompierilor și memoria orașului”

Tip: muzeal, memorial și de patrimoniu tehnic
Statut: propus; neomologat
Durată orientativă: 60–120 de minute

Itinerar propus

Piața Pompierilor – exponatele de tehnică pompieristică – Turnul Pompierilor – Muzeul Orașului – clădirile istorice centrale – Parcul „Anton Kratzer” – monumentele din parc – cimitirul istoric – cavoul familiei Anton Kratzer.

Turnul Pompierilor a fost construit în anul 1910, găzduiește Muzeul Orașului Deta și este prezentat de administrația locală drept simbol al orașului. Muzeul păstrează colecții arheologice, istorice, etnografice și tipografice.

Elemente de interpretare

pompierii voluntari;
dezvoltarea serviciilor urbane;
tipografia și „Dettauer Zeitung”;
personalitățile locale;
monumentele eroilor;
patrimoniul funerar;
memoria familiilor istorice.

5.4. Traseul „Parcul Anton Kratzer – natură, cultură și divertisment”

Tip: natural, cultural, recreativ și de divertisment
Statut: parțial amenajat; traseu tematic neomologat
Durată orientativă: 60–120 de minute

Puncte propuse

intrarea principală;
bustul Anton Kratzer;
arborii reprezentativi;
pârâul Birdeanca;
monumentul eroilor;
bustul Regelui Ferdinand I;
Podul Iubirii;
sala de conferințe;
locul de joacă;
terenul de minifotbal;
stadionul;
pista pentru biciclete;
zona evenimentelor.

Acest traseu poate funcționa permanent și poate fi adaptat în timpul Zilelor Orașului, festivalurilor gastronomice, concertelor și manifestărilor sportive organizate în parc.

5.5. Traseul „Deta termală și de agrement”

Tip: agrement, relaxare și divertisment
Statut: propus; neomologat
Durată recomandată: jumătate de zi sau o zi

Itinerar propus

Centrul orașului – Turnul Pompierilor și Muzeul – Parcul „Anton Kratzer” – stadion – traseu pietonal sau ciclist către Ștrandul Termal – activități acvatice – revenire în centrul orașului.

Ștrandul Termal este prezentat de administrația locală ca infrastructură de agrement cu bazin semiolimpic, piscine interioare, apă termală, saună, locuri de joacă și spații de odihnă. Informațiile tehnice și programul trebuie actualizate înaintea realizării materialelor turistice.

Traseul nu trebuie promovat drept traseu balnear sau terapeutic până la certificarea oficială a proprietăților terapeutice ale resursei.

5.6. Traseul sportiv și activ „Deta în mișcare”

Tip: sportiv, recreativ și pentru turism activ

Statut: propus; neomologat

Componente

mers și alergare pe aleile parcului;

ciclism pe pista existentă;

stadionul;

terenul de minifotbal;

traseu urban pentru Crosul Orașului;

activități de înot și recreere la Ștrandul Termal;

puncte de hidratare și odihnă.

Se recomandă realizarea mai multor variante:

traseu pentru copii;

traseu familial;

traseu de alergare;

traseu pentru seniori;

traseu pentru biciclete;

traseu accesibil persoanelor cu mobilitate redusă.

6. Trasee Deta–Opățița propuse și neomologate

6.1. Traseul cultural-arheologic „Deta–Opățița, de la muzeu la fortificație”

Tip: cultural, arheologic, rural și educațional

Statut: propus; neamenajat și neomologat

Mod de parcurgere: bicicletă, deplasare rutieră și, pe anumite sectoare, mers pe jos

Itinerar propus

Muzeul Orașului Deta – prezentarea siturilor arheologice ale microzonei – ieșirea din Deta – peisajul agricol – centrul localității Opățița – biserica și reperiile comunitare – zona fortificației medievale Opățița–Călășturi – punct de interpretare – revenire în Deta.

Condiții obligatorii înaintea deschiderii

delimitarea cadastrală a sitului;

acordul proprietarilor și administratorilor terenurilor;

avizul Direcției Județene pentru Cultură Timiș;

evaluarea stării de conservare;

curățarea controlată a amplasamentului;

stabilirea unei zone în care vizitatorii pot sta fără afectarea vestigiilor;

interzicerea accesului motorizat pe sit;

panouri fără indicarea detaliată a zonelor vulnerabile la căutări ilegale;

regulament de vizitare.

6.2. Traseul cicloturistic local Deta–Opățița

Tip: cicloturistic, rural și cultural

Statut: propus; neomologat

Formă recomandată: liniar sau circuit, în funcție de traseul GIS final

Puncte de interes

gara sau centrul orașului Deta;

Piața Pompierilor;

Parcul „Anton Kratzer”;

pista existentă;

Ștrandul Termal;

peisajul agricol;

Opățița;

fortificația medievală;

conexiunea spre Birda sau revenirea în Deta.

Traseul poate fi corelat cu segmentul Deta–Opățița–Birda propus în proiectul „Cu bicicleta prin vest”.

Pentru omologare trebuie stabilită lungimea exactă și trebuie respectat pragul de minimum 5 km pentru un traseu local liniar sau 20 km pentru un circuit.

6.3. Traseul rural și gastronomic „Gusturile Deta–Opățița”

Tip: gastronomic, rural și de evenimente

Statut: propus; neomologat

Funcționare: permanentă sau în perioadele festivalurilor gastronomice

Conținut

puncte de alimentație publică;

producători locali;

gospodării participante;

demonstrații culinare;

Festivalul Ceaunului din Deta;

Festivalul Ceaunului din Opățița;

rețete românești, germane, maghiare, sârbești și bulgare;

vizitarea centrului cultural și a muzeului.

Participarea gospodăriilor și operatorilor trebuie realizată numai cu acordul acestora și cu respectarea normelor sanitar-veterinare și de siguranță alimentară.

7. Trasee naturale și educaționale propuse

7.1. Traseul „Apa și biodiversitatea Detei”

Tip: educațional, natural și pietonal

Statut: propus; neomologat

Itinerar orientativ

Parcul „Anton Kratzer” – pâraul Birdeanca – vegetația de mal – zonele verzi urbane – canalele de drenaj – peisajul rural din direcția Opățița.

Tematică

rolul apei în dezvoltarea localității;

biodiversitatea urbană;

arborii parcului;

păsările;

polenizatorii;

riscul de inundații;

protejarea cursurilor de apă;

relația dintre apă și patrimoniul arheologic.

Amenajarea trebuie să evite betonarea malurilor, eliminarea vegetației, iluminatul excesiv și amplasarea infrastructurii în zone inundabile.

7.2. Traseul dendrologic al Parcului „Anton Kratzer”

Tip: natural, educațional și recreativ

Statut: propus; neomologat

Înainte de amenajării sunt necesare:

inventar dendrologic;

identificarea speciilor;

evaluarea stării arborilor;

stabilirea arborilor cu valoare peisagistică și ecologică;

etichete și panouri;

traseu accesibil;

plan de siguranță în timpul furtunilor.

Afirmațiile privind vârsta unor arbori trebuie confirmate prin evaluare de specialitate înainte de publicare.

8. Trasee de evenimente și divertisment

8.1. Circuitul „Deta în sărbătoare”

Tip: cultural, gastronomic și de divertisment

Statut: temporar; organizat în funcție de calendarul evenimentelor

Puncte principale

Parcul „Anton Kratzer”;

Centrul Cultural;

Piața Pompierilor;

Muzeul Orașului;

centrul istoric;

Ștrandul Termal;

spațiile utilizate pentru festivalurile gastronomice;

localitatea Opățița.

Circuitul se activează în perioada:

Zilelor Orașului;

Festivalului Ceaunului;

rugilor confesionale;

festivalurilor de iarnă;

Crosului Orașului;

manifestărilor multiculturale.

Pentru fiecare ediție sunt necesare planuri temporare privind circulația, parcările, securitatea, evacuarea, accesul mijloacelor de intervenție, colectarea deșeurilor și protejarea spațiilor verzi.

8.2. Circuitul familial „O zi de divertisment la Deta”

Tip: familie, agrement și educație

Statut: produs turistic propus

Program orientativ

Muzeul Orașului – Piața Pompierilor – plimbare în Parcul „Anton Kratzer” – loc de joacă – Podul Iubirii – pista pentru biciclete – activitate sportivă – Ștrandul Termal – participare la un eveniment cultural, dacă este programat.

9. Inventarul sintetic al statutului traseelor

Nr. crt.	Traseul sau amenajarea	Situația actuală	Statutul turistic
1	Pista pentru biciclete din Parcul „Anton Kratzer”	Existentă și funcțională	Neidentificată ca traseu cicloturistic omologat
2	Aleile pietonale din Parcul „Anton Kratzer”	Existente și amenajate	Nu formează un traseu pedestru omologat
3	Circuitul Parc–Stadion	Utilizabil	Circuit sportiv local neomologat
4	Centrul istoric al Detei	Obiective și străzi existente	Traseu cultural propus
5	Traseul celor trei biserici	Obiective existente	Traseu multicultural propus
6	Turnul Pompierilor și memoria orașului	Obiective existente	Traseu muzeal propus
7	Deta termală și de agrement	Obiective existente	Produs turistic propus
8	Deta în mișcare	Infrastructură parțial existentă	Traseu sportiv propus
9	Deta–Opățița arheologică	Situri și repere existente	Neamenajat și neomologat
10	Deta–Opățița cicloturistic	Propus	Neomologat
11	Apa și biodiversitatea Detei	Coridor natural existent	Traseu educațional propus
12	Traseul dendrologic	Parc existent	Necesită inventar și amenajare
13	Circuitul evenimentelor	Funcționează temporar	Necesită autorizare pentru fiecare ediție
14	„Cu bicicleta prin vest” – sectorul Deta	Proiect regional	Nu se consideră operațional până la recepție și omologare

10. Procedura recomandată pentru oficializarea traseelor

10.1. Traseele culturale urbane

Pentru circuitele culturale din zona centrală se recomandă:

aprobarea inventarului obiectivelor;

stabilirea traseului prin coordonate GIS;

consultarea proprietarilor și administratorilor;

aprobarea traseului prin hotărâre a Consiliului Local;

obținerea avizelor pentru semnalizare;

avizul Direcției Județene pentru Cultură, unde se intervine în zona protejată;

realizarea panourilor și materialelor;

desemnarea administratorului;

instituirea programului de întreținere;

solicitarea omologării, atunci când circuitul este încadrat juridic drept traseu pentru turism pedestru.

10.2. Traseele cicloturistice

Pentru Deta–Opățița și integrarea în rețeaua regională sunt necesare:

stabilirea axei GPS;
măsurarea lungimii;
analiza dreptului de utilizare a terenurilor;
analiza siguranței rutiere;
evitarea sectoarelor cu trafic greu;
stabilirea gradului de dificultate;
puncte de odihnă și reparații;
acces la apă;
semnalizare conform normelor;
avizele administratorilor drumurilor și ale poliției rutiere;
desemnarea administratorului;
dosarul de omologare;
integrarea în registrul național al traseelor cicloturistice.

10.3. Traseul arheologic

Traseul Opățița–Călășturi nu trebuie deschis vizitării organizate înainte de:

delimitarea sitului;
evaluarea arheologică;
stabilirea accesului;
curățarea deșeurilor;
avizarea de către autoritățile culturale;
protejarea zonelor sensibile;
realizarea regulamentului de vizitare.

10.4. Traseele sportive și de evenimente

Acestea necesită:

aprobarea traseului pentru fiecare competiție;
avizul poliției rutiere, dacă sunt utilizate drumuri publice;
servicii medicale;
puncte de hidratare;
personal de ordine;
plan de evacuare;
asigurarea participanților;
semnalizare temporară;
refacerea spațiului după încheierea evenimentului.

11. Priorități de amenajare

Prioritatea I – trasee urbane ușor de realizat

Traseul cultural-istoric „Centrul vechi al Detei”;

Traseul multicultural „Trei biserici – mai multe culturi”;

Traseul „Turnul Pompierilor și memoria orașului”;

Circuitul Parcului „Anton Kratzer”;

Circuitul sportiv Parc–Stadion;

Traseul Deta termală și de agrement.

Acestea utilizează în principal străzi, alei și obiective existente și pot fi amenajate cu investiții moderate.

Prioritatea a II-a – trasee periurbane

Deta–Opățița cicloturistic;

Deta–Opățița cultural-arheologic;

traseul apei și biodiversității;

traseul gastronomic Deta–Opățița.

Acestea necesită verificarea terenurilor, siguranței, mediului și patrimoniului arheologic.

Prioritatea a III-a – integrarea regională

conectarea cu proiectul „Cu bicicleta prin vest”;

integrarea în EuroVelo 13;

legătura spre Banloc și Denta;

legătura Deta–Opățița–Birda;

promovarea unor pachete cicloturistice transfrontaliere.

12. Concluzie

În sursele oficiale consultate nu au fost identificate, la nivelul Stațiunii Turistice Deta, trasee turistice pedestre sau cicloturistice pentru care să fie publicat un certificat de omologare.

Deta dispune însă de o bază concretă pentru dezvoltarea unei rețele locale de trasee:

pista pentru biciclete de 1,4 km din Parcul „Anton Kratzer”;

aleile pietonale ale parcului;

centrul istoric;

Turnul Pompierilor și Muzeul;

nucleul celor trei biserici;

stadionul și infrastructura sportivă;

Ștrandul Termal;

peisajul rural și patrimoniul arheologic din Opățița;

viitoare conexiuni ale proiectului „Cu bicicleta prin vest”.

Concluzie finală de evaluare

La data elaborării analizei, Deta nu trebuie prezentată ca destinație cu trasee turistice omologate, ci ca stațiune care dispune de infrastructuri recreative existente, itinerare locale utilizabile și un portofoliu bine fundamentat de trasee culturale, sportive, cicloturistice și de divertisment aflate în etapa de amenajare și oficializare.

Stațiunea Turistică Deta dispune de trasee și circuite locale amenajate parțial, precum și de trasee tematice propuse, neomologate la data evaluării. Prioritatea perioadei 2026–2035 este aprobarea, semnalizarea, amenajarea, administrarea și, după caz, omologarea acestora conform legislației în vigoare.

SURSE DE FINANȚARE PENTRU PROIECTELE DE DEZVOLTARE TURISTICĂ ALE STAȚIUNII TURISTICE DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

1. Considerații generale

Implementarea Strategiei de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta pentru perioada 2026–2035 necesită un mecanism mixt de finanțare, bazat pe combinarea:

fondurilor europene structurale și de cooperare teritorială;

programelor naționale;

bugetului local și județean;

granturilor culturale, de mediu și educaționale;

instrumentelor financiare europene și internaționale;

investițiilor private;

parteneriatelor public–private;

sponsorizărilor, donațiilor și veniturilor proprii;

finanțărilor aferente viitoarei perioade europene 2028–2034.

La data de **20 iulie 2026**, o parte dintre apelurile perioadei 2021–2027 sunt deja închise sau au bugetele angajate. Prin urmare, strategia nu trebuie să indice un singur program pentru fiecare investiție, ci minimum două-trei variante alternative de finanțare, inclusiv pregătirea pentru viitoarea perioadă de programare.

2. Surse europene gestionate la nivel regional și național

2.1. Programul Regional Vest 2021–2027

Programul Regional Vest reprezintă principala sursă europeană pentru investițiile urbane ale Orașului Deta. ADR Vest este autoritatea de management a programului, iar domeniile finanțate includ dezvoltarea urbană integrată, regenerarea spațiilor publice, infrastructura verde, mobilitatea, eficiența energetică, patrimoniul cultural, digitalizarea și sprijinirea întreprinderilor.

Proiecte din strategia Deta care pot fi corelate

regenerarea centrului orașului;

Promenada culturală a Detei;

amenajarea și modernizarea parcurilor;

traseul pietonal și cicloturistic Deta–Opățița;

infrastructură verde-albastră;

modernizarea clădirilor publice;

accesibilizarea obiectivelor;

iluminat arhitectural;

digitalizarea administrației și a serviciilor publice;

soluții Smart City și Smart Tourism;

modernizarea infrastructurii culturale;

sprijinirea microîntreprinderilor din turism, alimentație publică, agrement și servicii.

Programul Regional Vest a finanțat prin intervenția de revitalizare și regenerare urbană amenajarea piețelor, parcurilor, zonelor de promenadă și a altor spații publice, solicitanții eligibili fiind inclusiv primăriile de orașe. În apelul competitiv lansat în 2025, contribuția minimă a solicitantului a fost de 2%, însă condițiile trebuie reverificate pentru fiecare apel viitor.

Patrimoniul cultural

Apelul regional pentru patrimoniu cultural lansat în 2025 a finanțat conservarea, restaurarea, iluminatul arhitectural, accesibilizarea, digitalizarea și promovarea monumentelor istorice de clasa A din mediul urban. Valoarea eligibilă era cuprinsă între 500.000 și 5 milioane de euro,

dar termenul de depunere s-a încheiat la 11 februarie 2026. Acesta rămâne un model relevant pentru eventuale realocări sau apeluri viitoare.

Prioritate pentru Deta

Orașul trebuie să urmărească permanent:

calendarul orientativ al apelurilor ADR Vest;

realocările de fonduri;

apelurile competitive suplimentare;

proiectele etapizate;

instrumentele financiare;

viitoarea versiune a Programului Regional Vest 2028–2034.

2.2. Interreg VI-A IPA România–Serbia 2021–2027

Deta se află în județul Timiș, eligibil în aria Programului Interreg IPA România–Serbia. Programul are un buget total de aproximativ 87,7 milioane de euro și finanțează, între altele, turismul, cultura, protecția mediului, adaptarea climatică, educația și cooperarea transfrontalieră. Pentru beneficiarii români, structura prezentată de program este de 85% finanțare IPA, 13% cofinanțare de la bugetul de stat și 2% contribuție proprie.

Proiecte eligibile pentru Deta

circuitul turistic Deta–Vršac;

„Banatul multicultural fără frontiere”;

„Drumul gusturilor bănățene”;

trasee cicloturistice România–Serbia;

Festivalul Multicultural Internațional Deta;

digitalizarea patrimoniului multicultural;

muzee, expoziții și arhive digitale comune;

promovare turistică bilingvă;

infrastructură de agrement cu funcțiune transfrontalieră;

amenajarea unor rute culturale și gastronomice;

educație privind patrimoniul și biodiversitatea;

proiecte de energie regenerabilă și eficiență energetică;

măsuri comune de adaptare la schimbările climatice.

Programul 2021–2027 include o prioritate dedicată dezvoltării sociale și economice și un obiectiv privind creșterea rolului culturii și turismului sustenabil. În cadrul programului sunt deja implementate proiecte privind turismul ecologic, turismul de sănătate, ciclismul și patrimoniul digital.

Condiție esențială

Proiectul trebuie să aibă:

minimum un partener relevant din Serbia;

rezultate comune și impact transfrontalier;

activități care nu ar putea fi realizate la același nivel numai de Deta;

responsabilități și bugete distribuite clar între parteneri.

Trebuie urmărite atât eventualele realocări din perioada 2021–2027, cât și noul program România–Serbia 2028–2034, aflat în proces de pregătire și consultare în 2026.

2.3. Programul Dezvoltare Durabilă

Programul poate reprezenta o sursă pentru proiectele care au componentă predominantă de: apă și canalizare;

management al deșeurilor;

biodiversitate;

adaptare climatică;

prevenirea riscurilor;

infrastructură verde;

eficiența utilizării resurselor.

Pentru Deta, proiectele turistice trebuie prezentate ca parte a unor intervenții mai ample de mediu și reziliență urbană, nu exclusiv ca investiții de promovare turistică.

Proiecte corelabile

infrastructura verde-albastră;

gestionarea apelor pluviale în parcuri și parcuri;

reducerea riscului de inundații;

protejarea biodiversității locale;

sisteme de colectare separată în zonele turistice;

măsuri climatice pentru Ștrandul Termal;

soluții de reutilizare eficientă a apei.

2.4. Programul Educație și Ocupare

Poate susține componenta de resurse umane și competențe a destinației:

cursuri pentru personalul din turism;

competențe digitale;

limbi străine;

formarea ghizilor locali;

ospitalitate și relația cu vizitatorii;

formare pentru bucătari și personalul din alimentația publică;

antreprenoriat pentru tineri;

calificare și reconversie profesională;

economie socială și incluziune pe piața muncii.

Programul poate fi utilizat pentru proiectul „**Ospitalitate în Deta**”, în parteneriat cu furnizori autorizați de formare, instituții de învățământ, ONG-uri și operatori economici.

2.5. Programul Incluziune și Demnitate Socială

Poate finanța componente turistice cu obiectiv social:

întreprinderi sociale;

integrarea persoanelor vulnerabile;

activități culturale și comunitare;

accesibilizarea serviciilor;

dezvoltarea unor ateliere de artizanat;

servicii pentru seniori și persoane cu dizabilități;

valorificarea patrimoniului prin economie socială.

Nu reprezintă o sursă pentru infrastructură turistică pur comercială, dar poate susține proiectele care combină turismul, patrimoniul, incluziunea și ocuparea.

2.6. Planul Strategic PAC 2023–2027 – AFIR și LEADER

Finanțarea prin AFIR și strategiile de dezvoltare locală LEADER trebuie analizată în raport cu teritoriul GAL din care face parte Deta și cu eligibilitatea orașelor mici și a satului aparținător Opățița.

Investiții posibile

producători locali;
procesarea produselor agroalimentare;
gastronomie locală;
activități neagricole;
pensiuni și servicii turistice, când ghidul permite;
ateliere meșteșugărești;
piețe și lanțuri alimentare scurte;
produse turistice rurale;
amenajări în Opățița;
trasee și activități comunitare;
promovarea produselor tradiționale.

Eligibilitatea trebuie verificată în cadrul fiecărei intervenții și al strategiei GAL, deoarece statutul de oraș al Detei poate limita accesul la anumite finanțări destinate exclusiv mediului rural.

3. Programe europene gestionate direct de Comisia Europeană

3.1. Programul LIFE

LIFE finanțează proiecte privind:

natura și biodiversitatea;
economia circulară;
calitatea vieții;
atenuarea schimbărilor climatice;
adaptarea climatică;
tranziția către energie curată.

Apelurile LIFE 2026 au fost lansate cu un buget total de peste 600 milioane de euro. Programul este potrivit pentru proiecte demonstrative și parteneriate, nu pentru o simplă reabilitare locală fără caracter inovator sau replicabil.

Proiecte pentru Deta

„Deta Verde-Albastră”;
adaptarea parcurilor și promenadelor la caniculă;
reducerea consumului energetic al Ștrandului Termal;
utilizarea eficientă a resursei geotermale;
proiecte demonstrative de economie circulară;
evenimente turistice cu deșeuri reduse;
biodiversitate urbană;
soluții naturale pentru gestionarea precipitațiilor;

mobilitate turistică cu emisii reduse.

3.2. Europa Creativă

Componenta CULTURE susține cooperarea transnațională dintre organizații culturale și creative, inclusiv din domeniile patrimoniului, arhitecturii, artelor spectacolului, muzicii și designului. Apelul european pentru proiecte de cooperare din 2026 a avut un buget de aproximativ 60 milioane de euro, dar termenul s-a încheiat la 5 mai 2026.

Proiecte potrivite

Festivalul Multicultural Internațional Deta;

arhiva digitală a comunităților;

patrimoniu multicultural și memorie orală;

expoziții itinerante;

proiecte artistice România–Serbia–Ungaria–Germania;

revitalizarea patrimoniului prin artă contemporană;

rezidențe artistice;

dezvoltarea unor produse culturale digitale;

cooperare între muzee și centre culturale.

Primăria poate participa direct când apelul permite sau printr-o instituție culturală ori un ONG partener.

3.3. Programul CERV – Cetățeni, egalitate, drepturi și valori

CERV finanțează implicarea cetățenilor, promovarea valorilor europene, memoria europeană, egalitatea, combaterea discriminării și cooperarea dintre comunități. Programul se adresează organizațiilor societății civile, autorităților locale și altor actori relevanți, în funcție de fiecare apel.

Aplicabilitate pentru Deta

proiecte privind conviețuirea multiculturală;

memoria comunităților germană, maghiară, sârbă și română;

proiecte de înfrățire între orașe;

rețele europene de orașe;

participare civică;

voluntariat;

implicarea tinerilor;

combaterea discriminării;

dialog intercultural;

festivaluri și dezbateri cu componentă europeană.

CERV nu este destinat construirii bazinelor, parcurilor sau clădirilor turistice, dar poate finanța activitățile culturale, participative și de cooperare asociate proiectelor.

3.4. Erasmus+

Erasmus+ 2026 finanțează educația, formarea, tineretul și sportul. Acțiunea-cheie 2 include parteneriate de cooperare și parteneriate la scară mică între organizații și instituții.

Proiecte potrivite

formarea personalului din turism;

schimburi între tineri din România și Serbia;

voluntariat pentru patrimoniu;
educație gastronomică;
trasee educaționale;
proiecte sportive și cicloturistice;
formarea ghizilor;
competențe digitale;
schimb de experiență între administrații și instituții educaționale;
activități privind identitatea europeană și multiculturalitatea.

3.5. URBACT

URBACT finanțează cooperarea și schimbul de experiență între orașe, elaborarea și implementarea politicilor urbane integrate. Apelul pentru Action Networks din 2026 s-a desfășurat între 17 martie și 17 iunie 2026, iar rețelele selectate pot avea bugete de până la un milion de euro pentru activitățile rețelei și acțiuni locale.

Utilizare pentru Deta

managementul unei stațiuni turistice mici;
regenerare urbană prin cultură;
Smart Tourism;
implicarea comunității;
economie de noapte și evenimente;
mobilitate turistică;
spații publice multifuncționale;
adaptare climatică;
dezvoltarea unei organizații de management al destinației.

URBACT nu reprezintă sursa principală pentru lucrări mari, dar este foarte util pentru pilotarea soluțiilor și pregătirea proiectelor mature.

3.6. Inițiativa Urbană Europeană – EUI

EUI–Innovative Actions susține proiecte urbane inovatoare și pilot. Apelul al patrulea din 2026 a avut un buget orientativ de 60 milioane de euro, iar proiectele puteau primi până la 2 milioane de euro FEDR; termenul s-a încheiat la 15 iunie 2026.

Proiecte potențiale

management inteligent al resursei termale;
centru Smart Tourism;
soluții digitale pentru orașele turistice mici;
regenerare urbană participativă;
infrastructură verde-albastră inovatoare;
sisteme de gestionare a fluxurilor la evenimente;
platforme locale de economie circulară.

Vor fi urmărite apelurile viitoare și instrumentele viitoare perioade 2028–2034.

3.7. Interreg Danube Region

Programul finanțează cooperarea transnațională între parteneri din regiunea Dunării. Proiectele deja sprijinite includ valorificarea patrimoniului cultural și imaterial, dezvoltarea rutelor turistice și promovarea turismului sustenabil în teritorii mai puțin vizitate.

Proiecte posibile

rute multiculturale ale Banatului și Dunării;
turism gastronomic;
patrimoniu imaterial;
Smart Tourism;
turism în orașe mici;
mobilitate ciclistică;
adaptarea destinațiilor la schimbările climatice;
guvernanță turistică;
transfer de bune practici.

Apelurile se lansează periodic, iar Deta trebuie să intre într-un consorțiu transnațional coordonat de un partener cu experiență.

4. Surse naționale**4.1. Bugetul de stat prin Ministerul Dezvoltării și Compania Națională de Investiții**

Compania Națională de Investiții implementează Programul Național de Construcții de Interes Public sau Social, care include infrastructură sportivă, așezăminte culturale și alte obiective de interes public. CNI are inclusiv proiecte-tip pentru bazine de înot didactic și de agrement.

Pentru Deta, această sursă este deja concretă: în 2026 figurează în procedurile CNI obiectivul „**Construire Centru Cultural – proiect tip varianta V2 – orașul Deta, județul Timiș**”.

Alte proiecte care pot fi propuse

baze sportive și de agrement;
săli și complexuri sportive;
bazine de înot;
reabilitarea sau construirea unor așezăminte culturale;
clădiri publice cu funcțiuni culturale;
infrastructură comunitară asociată activității turistice.

CNI nu trebuie considerată o linie cu depunere și evaluare identică fondurilor europene. Este necesară înscrierea obiectivului, documentație tehnică, clarificarea terenului și urmărirea includerii în lista de sinteză și a alocărilor bugetare.

4.2. Programul Național de Investiții „Anghel Saligny”

Programul poate finanța infrastructura de bază care susține indirect dezvoltarea stațiunii:

drumuri locale;
poduri;
alimentare cu apă;
canalizare;
sisteme de distribuție a gazelor, în condițiile programului;
infrastructură tehnico-edilitară.

Nu este o linie de finanțare pentru festivaluri, branding sau promovare, dar poate rezolva infrastructura necesară accesului către Ștrandul Termal, obiective, structuri de cazare și zone de dezvoltare turistică.

4.3. Administrația Fondului Cultural Național

AFCN acordă finanțări nerambursabile competitive pentru proiecte și programe culturale. În mod obișnuit, sesiunile sunt lansate la 1 martie și 1 septembrie, iar ariile și bugetele se stabilesc pentru fiecare sesiune.

Proiecte recomandate

Festivalul Multicultural Internațional Deta;

Banat Brunch Deta, dacă este construit ca proiect cultural;

patrimoniul cultural material și imaterial;

educație prin cultură;

intervenții culturale;

artă digitală;

expoziții;

publicații și monografii;

arhiva memoriei locale;

trasee culturale;

activități la Muzeul Deta și în viitorul Centru Cultural.

AFCN este adecvat pentru conținut cultural, cercetare, interpretare, evenimente și promovare, nu pentru lucrări mari de infrastructură.

4.4. Timbrul Monumentelor Istorice – Institutul Național al Patrimoniului

Institutul Național al Patrimoniului finanțează prin Timbrul Monumentelor Istorice proiectarea, restaurarea, protejarea și punerea în valoare a monumentelor istorice. În iulie 2026, INP a anunțat o nouă sesiune cu buget de 6,5 milioane de lei.

Aplicabilitate

documentații tehnico-economice;

cercetări și expertize;

restaurarea monumentelor;

punerea în valoare;

iluminatul și interpretarea patrimoniului;

intervenții asupra edificiilor de cult;

clădiri istorice aflate în proprietate sau administrare eligibilă.

Este necesară verificarea statutului de monument istoric, a dreptului real asupra imobilului și a subprogramului în care poate fi încadrat fiecare obiectiv.

4.5. Administrația Fondului pentru Mediu

Programele AFM pot fi urmărite pentru:

eficiență energetică în clădiri publice;

sisteme fotovoltaice;

iluminat public;

stații de reîncărcare;

mobilitate nepoluantă;

înlocuirea unor vehicule publice;

alte investiții de mediu lansate periodic.

Platforma AFM include distinct categorii pentru clădiri publice, eficiență energetică, iluminat și stații de reîncărcare.

Proiecte pentru Deta

panouri fotovoltaice la Ștrandul Termal;
eficientizarea Centrului Cultural;
iluminat eficient în parcuri și promenade;
stații de încărcare în parcările turistice;
înlocuirea vehiculelor publice;
infrastructură energetică pentru obiectivele turistice.

4.6. Bugetul Consiliului Județean Timiș

Consiliul Județean poate participa prin:
cofinanțarea proiectelor europene;
finanțarea activităților culturale;
promovare județeană;
infrastructură de interes județean;
parteneriate între UAT-uri;
circuite turistice;
susținerea evenimentelor;
integrarea Detei în proiectele și rutele județene;
finanțarea studiilor sau documentațiilor comune.

Deta trebuie să propună proiecte care produc efecte la nivelul sudului județului Timiș, nu numai la nivel local.

4.7. Bugetul local al Orașului Deta

Bugetul local rămâne sursa esențială pentru:
documentații tehnice;
studii de fezabilitate;
expertize;
avize;
cofinanțări;
cheltuieli neeligibile;
întreținere;
reparații curente;
evenimente;
promovare;
achiziția de echipamente mici;
pregătirea cererilor de finanțare;
asigurarea fluxului financiar până la rambursare.
Se recomandă constituirea anuală a unei poziții bugetare distincte:

„Programul de dezvoltare turistică a Stațiunii Deta”.

5. Surse internaționale și mecanisme financiare externe

5.1. Granturile SEE și Norvegiene 2021–2028

Noua perioadă a Granturilor SEE și Norvegiene urmărește tranziția verde, incluziunea, reziliența, cultura, educația și buna guvernare. Programele și apelurile pentru România trebuie urmărite pe măsura negocierii și lansării lor.

Proiecte potențiale

restaurarea și revitalizarea patrimoniului;
eficiență energetică;
cultură și multiculturalitate;
economie circulară;
incluziune;
participare comunitară;
cooperare cu instituții din Norvegia, Islanda sau Liechtenstein;
inovare socială;
antreprenoriat verde.

Finanțarea trebuie indicată ca **sursă potențială**, până la publicarea programelor și ghidurilor specifice pentru România.

5.2. Programul de cooperare elvețiano-român

A doua contribuție elvețiană pentru România cuprinde 11 programe tematice și o finanțare elvețiană totală de 221,5 milioane CHF, cu implementare până la sfârșitul anului 2029. Unul dintre domenii urmărește eficiența energetică și energia regenerabilă în orașe și comunități.

Posibile corelări

eficientizarea energetică a Ștrandului Termal;
clădiri publice;
energie regenerabilă;
capacitate administrativă;
management energetic;
soluții pentru comunități sustenabile.

Accesul Detai depinde de mecanismul concret de selecție și de lista beneficiarilor sau apelurilor stabilite de operatorii programului.

5.3. Banca Europeană de Investiții

BEI poate finanța infrastructură, regenerare urbană, eficiență energetică și proiecte turistice integrate în dezvoltarea regională sau urbană. Finanțarea directă este mai potrivită proiectelor mari, în timp ce proiectele mici pot fi agregate prin programe naționale, regionale sau intermediari financiari.

Posibile utilizări

modernizarea complexă a Ștrandului Termal;
regenerare urbană;
infrastructură energetică;
proiecte integrate ale mai multor UAT-uri;
cofinanțarea unui portofoliu regional;
credite pentru operatori privați din turism.

5.4. Facilitatea ELENA

ELENA, gestionată de BEI în numele Comisiei Europene, acordă asistență tehnică pentru pregătirea unor portofolii mari de investiții în eficiență energetică, energie regenerabilă și mobilitate. Este potrivită mai ales pentru proiecte agregate realizate împreună cu alte orașe, Consiliul Județean sau ADR Vest.

Cheltuieli pregătitoare posibile

auditori energetice;
studii de fezabilitate;
documentații tehnice;
pregătirea achizițiilor;
structurarea contractelor de performanță energetică;
consultanță juridică și financiară;
agregarea proiectelor mai multor clădiri.

5.5. InvestEU

InvestEU poate susține, prin parteneri financiari și garanții, investiții în turism, energie, transport, mediu, infrastructură sustenabilă și inovare. Este relevant în special pentru operatorii privați sau pentru proiectele generatoare de venit.

Proiecte posibile

cazare;
alimentație publică;
agrement;
modernizarea facilităților termale;
digitalizare;
eficiență energetică;
echipamente;
servicii turistice inovatoare;
mobilitate.

6. Parteneriate public–private și investiții private

6.1. Parteneriatul public–privat

Cadrul general actual pentru parteneriatul public–privat este reglementat prin OUG nr. 39/2018, Legea nr. 233/2016 fiind abrogată. Contractul poate permite partenerului privat sau societății de proiect să colecteze tarife de la utilizatori, completate, după caz, de plăți ale partenerului public.

PPP poate fi analizat pentru proiecte care:

necesită investiții mari;
generează venituri;
au o cerere demonstrabilă;
pot fi exploatate pe termen lung;
permit distribuirea clară a riscurilor.

Proiecte potrivite

modernizarea și exploatarea Ștrandului Termal;
centru wellness;

unități de cazare;
restaurant și zonă de alimentație;
parcare cu plată;
închiriere de biciclete;
centru de agrement;
infrastructură pentru evenimente;
servicii energetice.

PPP nu trebuie utilizat automat. Este necesară demonstrarea avantajului față de investiția publică tradițională, analiza suportabilității tarifelor și o evaluare juridică, financiară și tehnică riguroasă.

6.2. Concesiunea de lucrări sau servicii

Concesiunea poate fi utilizată când operatorul privat:
realizează sau modernizează o investiție;
exploatează serviciul;
își recuperează investiția în principal din tarife;
preia riscul operațional.

Aplicabilitate

Ștrandul Termal;
spații de alimentație;
cazare;
parcări;
servicii de agrement;
închirierea bicicletelor;
magazine de produse locale;
exploatarea unor spații din centrul de informare.

6.3. Contracte de performanță energetică – ESCO

O companie de servicii energetice poate finanța sau implementa măsuri de eficiență energetică, recuperându-și investiția din economiile obținute.

Aplicabilitate

Ștrandul Termal;
Centrul Cultural;
iluminatul public;
clădiri administrative;
sisteme de pompare și încălzire;
fotovoltaice și management energetic.

Contractele trebuie pregătite pe baza unor audituri credibile, a unor consumuri istorice și a unor mecanisme clare de măsurare a economiilor.

6.4. Investiții private directe

Investitorii privați pot finanța:
hoteluri;
pensiuni;

apartamente turistice clasificate;

restaurante;

cafenele;

servicii wellness;

baze sportive;

activități pentru copii;

servicii de transport;

închiriere de biciclete;

evenimente;

magazine și produse locale;

soluții digitale;

puncte gastronomice și experiențe culinare.

Administrația poate sprijini investițiile prin:

clarificarea regimului urbanistic;

promovarea terenurilor și clădirilor disponibile;

transparența procedurilor;

utilități și acces;

ghișeu local pentru investitori;

promovarea proiectelor în portofoliul investițional al orașului.

7. Alte surse complementare

7.1. Sponsorizări și responsabilitate socială

Companiile locale, județene și naționale pot susține:

Festivalul Multicultural;

competiții sportive;

Banat Brunch;

mobilier urban;

activități pentru copii;

expoziții;

tipărirea materialelor;

amenajări temporare;

restaurarea unor elemente de patrimoniu;

burse și voluntariat.

Sponsorizarea trebuie realizată transparent, cu reguli privind vizibilitatea sponsorului și fără afectarea identității publice a destinației.

7.2. Donații și campanii de strângere de fonduri

Pot fi organizate pentru proiecte cu valoare emoțională sau comunitară:

arhiva fotografică;

restaurarea unui monument;

amenajarea unei mici expoziții;

plantarea arborilor;

mobilier pentru parc;

digitalizarea poveștilor locale;
activități culturale;
salvarea unor obiecte istorice.

7.3. Crowdfunding

Este potrivit pentru proiecte mici, clar definite și ușor de comunicat:

audioghid;
hartă turistică;
traseu cultural;
instalație artistică;
volum despre istoria orașului;
film documentar;
expoziție;
eveniment multicultural;
restaurarea unui obiect de patrimoniu mobil.

7.4. Venituri proprii generate de proiecte

Veniturile pot proveni din:

bilete la Ștrandul Termal;
bilete la evenimente;
tururi ghidate;
închirierea bicicletelor;
închirierea spațiilor;
taxe de participare;
vânzarea produselor promoționale;
comercializarea produselor locale;
abonamente;
servicii digitale;
parcări;
publicitate și promovare.

Aceste venituri trebuie reinvestite, total sau parțial, în întreținerea și dezvoltarea infrastructurii turistice.

7.5. Cotizații și contribuții ale operatorilor

În cadrul unei viitoare structuri de management al destinației, operatorii pot participa prin:

cotizații;
contribuții la campanii;
pachete de promovare;
contribuții la evenimente;
finanțarea materialelor comune;
participarea la târguri;
realizarea unor produse turistice integrate.

8. Matricea proiect-sursă de finanțare

Proiect strategic	Surse principale	Surse complementare
Modernizarea Ștrandului Termal Deta	PR Vest, Interreg România–Serbia, LIFE, AFM	PPP, concesiune, InvestEU, BEI, ESCO, buget local
Centrul Cultural Deta	CNI, PR Vest, buget de stat	AFCN, Europa Creativă, sponsorizări
Ruta multiculturală Deta–Opățița	Interreg România–Serbia, PR Vest	AFCN, CERV, Europa Creativă, buget local
Conservarea patrimoniului construit	PR Vest, Timbrul Monumentelor Istorice	CNI, granturi SEE, sponsorizări
Festivalul Multicultural Internațional	AFCN, Interreg România–Serbia, Europa Creativă	CERV, CJ Timiș, sponsorizări, venituri proprii
Banat Brunch și Gustul Detei	AFIR/LEADER, Interreg România–Serbia	AFCN, sponsori, operatori privați
Promenada culturală	PR Vest – regenerare urbană	buget local, CJ Timiș, sponsorizări
Sistemul de semnalizare turistică	PR Vest, Interreg România–Serbia	buget local, sponsorizări
Traseul cicloturistic Deta–Opățița	PR Vest – mobilitate, Interreg România–Serbia	AFM, EUI, buget local
Deta Bike & Green	PR Vest, Interreg, LIFE	AFM, sponsorizări, operatori privați
Infrastructura verde-albastră	PR Vest, LIFE, Programul Dezvoltare Durabilă	AFM, ELENA pentru componente energetice
Portalul turistic și harta digitală	PR Vest, Interreg România–Serbia	CERV, Europa Creativă, buget local
Centrul Smart de Informare Turistică	PR Vest, Interreg, EUI	PPP pentru servicii, sponsorizări
Arhiva digitală a memoriei locale	Europa Creativă, Interreg, AFCN	CERV, Erasmus+, crowdfunding
Ospitalitate în Deta	Programul Educație și Ocupare, Erasmus+	contribuții ale operatorilor, buget local
Rețeaua producătorilor locali	AFIR/LEADER, PR Vest pentru IMM	sponsorizări, investiții private
Eficiență energetică la obiective	PR Vest, AFM, LIFE, Programul elvețian	ELENA, ESCO, InvestEU
Stații de încărcare și mobilitate verde	AFM, PR Vest	InvestEU, operatori privați
Observatorul Turistic Local	PR Vest, URBACT, Interreg	buget local, parteneriat academic
Managementul destinației	buget local, PR Vest – asistență/guvernancă	URBACT, CERV, cotizații private
Circuite Deta–Vrșac	Interreg România–Serbia	CERV, Erasmus+, operatori turistici
Pachete de cazare și agrement	investiții private, InvestEU	PR Vest pentru IMM, credite bancare

9. Ierarhizarea surselor pentru Stațiunea Deta

Prioritatea I – surse cu relevanță directă și ridicată

Programul Regional Vest;
Interreg IPA România–Serbia;
CNI;
bugetul local și bugetul Consiliului Județean Timiș;
Timbrul Monumentelor Istorice;
AFCN;
AFM;
investițiile private și concesiunile.

Prioritatea a II-a – surse pentru proiecte tematice și parteneriale

LIFE;
Europa Creativă;
CERV;
Erasmus+;
Programul Dezvoltare Durabilă;
Programul Educație și Ocupare;
AFIR/LEADER;
URBACT;
Inițiativa Urbană Europeană;
Interreg Danube Region.

Prioritatea a III-a – instrumente financiare și oportunități internaționale

BEI;
InvestEU;
ELENA;
granturile SEE și Norvegiene;
Programul de cooperare elvețiano-român;
contracte ESCO;
credite bancare;
sponsorizări și crowdfunding.

10. Mecanismul recomandat de pregătire a finanțărilor

Pentru fiecare proiect strategic va fi elaborată o fișă care să cuprindă:

Element	Conținut obligatoriu
Titlul proiectului	denumire clară și unitară
Solicitant	UAT Deta, instituție, ONG, operator sau parteneriat
Parteneri	locali, regionali, naționali sau internaționali
Amplasament	teren, clădire și situație juridică
Obiectiv	problema rezolvată și rezultatele urmărite
Activități	lucrări, dotări, servicii și activități necorporale
Buget	valoare estimată și structură de cost
Sursa principală	programul cu cea mai bună compatibilitate
Sursa alternativă	program de rezervă
Cofinanțare	buget local, privat sau altă sursă
Stadiul documentației	idee, concept, SF, DALI, PT, autorizație

Element	Conținut obligatoriu
Ajutor de stat	analiză privind activitățile economice
Venituri	tarife, bilete, chirii sau alte încasări
Indicatori	realizări, rezultate și impact
Calendar	pregătire, depunere și implementare
Riscuri	proprietate, avize, costuri, parteneriat și sustenabilitate

Portofoliu minim recomandat pentru perioada 2026–2028

Orașul Deta trebuie să pregătească prioritar:

studiul de fezabilitate pentru modernizarea Ștrandului Termal;

documentația pentru sistemul de semnalizare;

conceptul Promenadei culturale;

ruta multiculturală Deta–Opățița;

proiectul transfrontalier Deta–Vršac;

proiectul de infrastructură verde-albastră;

auditul energetic al facilităților publice;

portalul turistic și baza de date;

documentațiile de patrimoniu;

calendarul multianual al evenimentelor;

schema de parteneriat public–privat sau concesiune pentru componentele generatoare de venit;

portofoliul pentru programarea europeană 2028–2034.

Concluzie

Finanțarea dezvoltării turistice a Detei trebuie realizată printr-un **mix financiar multianual**, în care:

infrastructura publică este susținută predominant din PR Vest, CNI, programe naționale și bugete publice;

cooperarea cu Serbia este finanțată prin Interreg România–Serbia;

patrimoniul și cultura sunt susținute prin PR Vest, TMI, AFCN și Europa Creativă;

mediul și energia sunt finanțate prin LIFE, AFM, PR Vest și instrumente energetice;

formarea și implicarea comunității sunt finanțate prin Erasmus+, CERV și programele sociale;

proiectele generatoare de venit sunt implementate prin investiții private, concesiuni, PPP, ESCO, InvestEU și credite;

funcționarea și întreținerea sunt acoperite din bugetul local, venituri proprii și contribuțiile operatorilor.

Principiul strategic recomandat este ca niciun proiect major al Stațiunii Turistice Deta să nu fie dependent de o singură sursă de finanțare. Fiecare investiție trebuie să aibă o sursă principală, minimum o sursă alternativă și un mecanism realist de cofinanțare și sustenabilitate.

ANEXĂ

INVENTAR SINTETIC AL INSTITUȚIILOR PUBLICE, OBIECTIVELOR CULTURALE, LĂCAȘURILOR DE CULT ȘI STRUCTURILOR DE AGREMENT DIN ORAȘUL DETA

1. Instituții culturale

Pe teritoriul Orașului Deta funcționează următoarele instituții și așezăminte culturale:

1. Casa de Cultură Deta;

2. Muzeul Deta;

3. Biblioteca Deta;

4. Căminul Cultural Opațița.

Aceste instituții contribuie la conservarea și promovarea patrimoniului cultural local, la organizarea evenimentelor comunitare și la dezvoltarea activităților educative și artistice.

2. Monumente și obiective comemorative

În Orașul Deta și localitatea aparținătoare Opațița sunt identificate următoarele monumente și însemne comemorative:

1. Monumentul eroilor căzuți în Primul Război Mondial – Deta;
2. Monumentul eroilor căzuți în Al Doilea Război Mondial – Deta;
3. Placa comemorativă în memoria cetățenilor din Deta deportați în Rusia – Deta;
4. Monumentul „Glorie eternă eroilor din orașul Deta căzuți în luptele pentru apărarea patriei” – Deta;
5. Monumentul „Glorie eternă eroilor din Opațița căzuți în Al Doilea Război Mondial” – Opațița;
6. Monumentul în amintirea eroilor căzuți în războiul mondial din perioada 1914–1918 – Opațița;
7. Bustul Regelui Ferdinand I – Deta, inaugurat la data de 28 iulie 2018, în cadrul Programului Centenar. Bustul a fost realizat cu sprijinul Societății Cultural-Istorice „Mihai Viteazul” din Ploiești.

Monumentele reprezintă repere importante ale memoriei colective și pot fi integrate în trasee cultural-istorice și educative.

3. Biserici, mănăstiri și alte lăcașuri de cult

Diversitatea confesională a comunității locale este evidențiată prin existența următoarelor lăcașuri de cult:

1. Biserica Ortodoxă Română Deta – edificiu datat în anul 2008;
2. Biserica Ortodoxă Română Opațița – edificiu datat în anul 1725;
3. Biserica Romano-Catolică Deta – edificiu datat în anul 1900;
4. Biserica Ortodoxă Sârbă Deta – edificiu datat în secolul al XVIII-lea;
5. Biserica Baptistă Deta;
6. Biserica Penticostală Deta;
7. Biserica Reformată Deta;
8. Mănăstire sârbească menționată documentar la mijlocul secolului al XIX-lea.

Lăcașurile de cult constituie elemente importante ale patrimoniului construit, spiritual și identitar al Stațiunii Turistice Deta.

4. Manifestări cultural-religioase tradiționale

Principalele manifestări religioase și comunitare tradiționale sunt:

1. Ruga ortodoxă din Opațița, organizată cu ocazia Sfintelor Paști;
2. Ruga ortodoxă din Deta, organizată cu ocazia Rusaliilor;
3. Ruga romano-catolică din Deta, organizată în luna iulie, de sărbătoarea Sfintei Ana;
4. Ruga ortodoxă sârbească din Deta, organizată la data de 15 septembrie, cu ocazia Soborului Sfinților Sârbi.

Aceste manifestări contribuie la păstrarea tradițiilor locale, la consolidarea coeziunii comunitare și la diversificarea calendarului de evenimente al stațiunii.

5. Unități de învățământ

Infrastructura educațională existentă cuprinde:

1. Liceul Tehnologic „Sfântul Nicolae” Deta;
2. Școala Gimnazială Deta;
3. Școala Primară Opațița;
4. Grădinițe cu program normal;
5. Grădinița cu Program Prelungit Deta.

Unitățile de învățământ pot participa la activități educative, culturale, sportive și de promovare a patrimoniului local.

6. Infrastructura de sănătate

Serviciile medicale disponibile la nivel local sunt asigurate prin:

1. Spitalul Orășenesc Deta;
2. Cabinete medicale cu diferite specializări:
 - o 13 cabinete în Deta;
 - o 2 cabinete în Opațița;
3. Trei cabinete stomatologice în Deta;
4. Patru farmacii în Deta;
5. Trei farmacii veterinare în Deta.

Existența infrastructurii medicale și farmaceutice contribuie la siguranța populației locale și a turiștilor și reprezintă un element important în evaluarea funcționalității stațiunii turistice.

7. Infrastructura sportivă și de agrement

Orașul Deta dispune de următoarele structuri sportive și de agrement:

1. Stadionul de fotbal Deta;
2. Baza sportivă din localitatea Opațița;
3. Terenul de tenis din Parcul Deta;
4. Sala de sport a Orașului Deta;
5. Ștrandul Termal Deta;
6. Ștrandul Tineretului Olimpic Deta;
7. Terenul de minifotbal „Maracana” Deta;
8. Terenul de handbal al Liceului Tehnologic „Sfântul Nicolae” Deta.

Aceste structuri susțin practicarea activităților sportive, recreative și de agrement și pot fi valorificate prin organizarea de competiții, tabere, evenimente comunitare și programe turistice.

8. Concluzie

Inventarul prezentat evidențiază existența unei infrastructuri culturale, religioase, educaționale, medicale, sportive și de agrement diversificate. Ansamblul acestor dotări contribuie la creșterea atractivității Stațiunii Turistice Deta și la susținerea funcțiilor sale turistice, sociale și comunitare.

Datele privind denumirea oficială, anul edificării, statutul juridic și funcționarea efectivă a obiectivelor vor fi verificate și actualizate pe baza documentelor furnizate de UAT Orașul Deta și de instituțiile competente.

ANEXA

ANALIZA UNICITĂȚILOR, A ELEMENTELOR IDENTITARE ȘI A AVANTAJELOR COMPETITIVE ALE STAȚIUNII TURISTICE DETA, JUDEȚUL TIMIȘ

1. DATE DE IDENTIFICARE

Unitatea administrativ-teritorială: Orașul Deta

Județul: Timiș

Categoria destinației: stațiune turistică de interes local

Localitate componentă: Opațița

Document strategic de referință: Strategia de dezvoltare turistică a Stațiunii Turistice Deta

Perioada de analiză și planificare: 2026–2035

2. OBIECTUL ȘI SCOPUL ANALIZEI

Prezenta anexă fundamentează elementele de unicitate, identitate și diferențiere turistică ale Stațiunii Turistice Deta, în vederea consolidării poziționării sale în cadrul ofertei turistice a județului Timiș, a Regiunii Vest și a Banatului istoric.

Analiza urmărește stabilirea acelor resurse și caracteristici care pot constitui baza unei identități turistice autentice, credibile și sustenabile, capabile să diferențieze Deta de alte destinații cu profil termal, cultural, gastronomic sau de agrement.

În acest sens, sunt evaluate:

- resursele naturale și termale;
- patrimoniul multicultural;
- diversitatea etnică și confesională;
- gastronomia comunităților locale;
- patrimoniul istoric, urban și memorial;
- evenimentele culturale și gastronomice;
- relațiile transfrontaliere;
- capacitatea de integrare a resurselor într-un produs turistic coerent;
- potențialul de construire a unui brand turistic distinct.

3. PRECIZĂRI METODOLOGICE

În cadrul prezentei analize, termenul de „unicitate” nu este utilizat exclusiv în sensul existenței unui obiectiv sau al unei resurse care nu se mai regăsește în nicio altă localitate din România.

Pentru fundamentarea poziționării Stațiunii Turistice Deta sunt utilizate următoarele forme de unicitate:

3.1. Unicitate absolută

Existența unei resurse, a unui obiectiv sau a unei manifestări care prezintă caracteristici excepționale și o răspândire foarte limitată la nivel regional sau național.

3.2. Unicitate regională

Prezența unor elemente reprezentative pentru Banat, concentrate și valorificate într-o formă distinctă la nivelul orașului Deta.

3.3. Unicitate identitară

Existența unei identități locale formate prin continuitatea istorică, conviețuirea comunităților și păstrarea tradițiilor culturale, gastronomice și confesionale.

3.4. Unicitate relațională

Capacitatea comunităților cu origini etnice și culturale diferite de a construi o identitate comună, bazată pe toleranță, colaborare și participare publică.

3.5. Unicitate de combinație

Asocierea, într-un teritoriu compact, a mai multor resurse care pot exista separat și în alte destinații, dar care la Deta formează un ansamblu turistic particular.

În cazul Stațiunii Turistice Deta, principala formă de diferențiere este reprezentată de:

integrarea resursei termale cu multiculturalitatea, gastronomia etnică, patrimoniul urban bănățean și cultura conviețuirii comunitare.

4. CRITERIILE DE EVALUARE A UNICITĂȚILOR

Elementele analizate sunt apreciate în funcție de următoarele criterii:

1. **Autenticitate** – caracterul real și legătura cu istoria și comunitatea locală;
2. **Reprezentativitate** – relevanța pentru identitatea orașului și a Banatului;
3. **Raritate** – frecvența redusă a elementului în alte destinații;
4. **Vizibilitate** – gradul în care elementul poate fi perceput și înțeles de turist;
5. **Valorificare turistică** – posibilitatea integrării în produse, trasee și evenimente;
6. **Capacitate de diferențiere** – contribuția la poziționarea distinctă a stațiunii;
7. **Sustenabilitate** – posibilitatea conservării și dezvoltării pe termen lung;
8. **Participare comunitară** – implicarea locuitorilor și a organizațiilor locale.

5. ELEMENTUL CENTRAL DE UNICITATE

5.1. Armonia dintre apa termală, culturile locale și gastronomia Banatului

Unicitatea principală a Stațiunii Turistice Deta rezultă din asocierea a trei componente majore:

- resursa de apă termală;
- patrimoniul multicultural;
- gastronomia specifică diferitelor comunități etnice.

Fiecare dintre aceste componente poate fi întâlnită și în alte localități. Caracterul distinctiv al Detei este generat însă de prezența și integrarea lor într-un singur spațiu urban și comunitar.

Deta nu trebuie poziționată exclusiv ca destinație termală și nici exclusiv ca destinație culturală. Avantajul competitiv este reprezentat de posibilitatea oferirii unei experiențe integrate, în care turistul poate asocia:

- relaxarea și agrementul termal;
- descoperirea patrimoniului multicultural;
- degustarea preparatelor tradiționale;
- participarea la evenimente comunitare;
- explorarea patrimoniului urban și natural;
- contactul direct cu tradițiile Banatului de câmpie.

Formula integrată a unicității este:

APĂ TERMALĂ + CULTURI + GUSTURI + COMUNITATE

Această combinație constituie nucleul identitar al Stațiunii Turistice Deta.

6. MULTICULTURALITATEA CA RESURSĂ TURISTICĂ DISTINCTIVĂ

6.1. Fundamentul istoric multicultural

Evoluția orașului Deta a fost influențată de prezența și contribuția mai multor comunități etnice și confesionale caracteristice Banatului.

În timp, comunitățile română, germană, maghiară, sârbă, bulgară, romă și alte grupuri locale au contribuit la formarea structurii urbane, economice, culturale și sociale a localității.

Această diversitate se reflectă în:

- patrimoniul construit;
- lăcașurile de cult;
- numele și memoria familiilor locale;
- obiceiurile comunitare;
- tradițiile muzicale și coregrafice;
- portul popular;
- sărbătorile religioase;
- gastronomia;
- evenimentele publice;
- asociațiile și formațiile culturale.

6.2. De la diversitate etnică la cultură a conviețuirii

Valoarea distinctivă a Detei nu constă doar în existența mai multor comunități etnice, ci în modul în care acestea au conviețuit, au colaborat și au participat la construirea unei identități urbane comune.

Multiculturalitatea Detei poate fi caracterizată prin:

- continuitate istorică;
- toleranță;
- schimb cultural;
- participare comunitară;
- transmiterea tradițiilor;
- utilizarea culturii ca instrument de apropiere între oameni.

Prin această perspectivă, multiculturalitatea devine o resursă turistică vie, nu doar o temă istorică sau muzeală.

6.3. Reprezentarea culturilor Banatului

Evenimentele și proiectele culturale organizate la nivel local și microregional permit prezentarea tradițiilor românești, germane, maghiare, sârbe, bulgare, slovace și rome.

Prin reunirea acestor culturi în spectacole, expoziții, ateliere și manifestări gastronomice, Deta poate îndeplini rolul unui centru de interpretare și promovare a diversității culturale a Banatului de câmpie.

Concluzie sectorială

Deta se diferențiază prin transformarea diversității etnice într-o cultură activă a bunei înțelegeri și a participării comunitare.

Această caracteristică poate susține poziționarea orașului ca:

destinație a armoniei dintre culturile Banatului

7. GASTRONOMIA MULTIETNICĂ – EXPRESIE A PATRIMONIULUI VIU

7.1. Caracterul multicultural al gastronomiei locale

Gastronomia locală reflectă interferența dintre bucătăriile comunităților care au locuit și locuiesc în Deta și în zona Banatului de sud.

Repertoriul culinar este format din preparate și tehnici provenite din bucătăriile:

- românească;
- șvăbească;
- maghiară;
- sârbă;
- bulgară;
- slovacă;
- romă;
- bănățeană regională.

Prin conviețuire și schimb cultural, numeroase rețete au fost adaptate, reinterpretate și transmise între comunități, devenind parte a unei gastronomii locale comune.

7.2. Gastronomia ca patrimoniu familial

O parte importantă a patrimoniului gastronomic se păstrează prin rețete de familie, transmise între generații.

Valoarea acestora este determinată de:

- vechimea rețetelor;
- caracterul lor autentic;
- utilizarea produselor locale;
- asocierea cu sărbători și evenimente;
- tehnicile tradiționale de preparare;
- memoria familială și comunitară.

Preparatele de patiserie, prăjiturile tradiționale, produsele coapte, mâncărurile pregătite la ceaun și rețetele specifice diferitelor etnii pot constitui baza unor experiențe gastronomice locale.

7.3. Gastronomia ca limbaj comun

În contextul multicultural al Detei, gastronomia are o funcție mai amplă decât cea alimentară. Masa comună, schimbul de rețete și participarea la festivaluri culinare funcționează ca instrumente de dialog și apropiere între comunități.

Această dimensiune poate fi sintetizată astfel:

La Deta, culturile se întâlnesc nu numai în istorie și tradiții, ci și în jurul aceleiași mese.

7.4. Potențialul de valorificare turistică

Gastronomia multietnică poate fi valorificată prin:

- festivaluri gastronomice;
- târguri tematice;
- degustări;
- ateliere culinare;
- demonstrații de gătit;
- meniuri multiculturale;

- puncte gastronomice locale;
- trasee gastronomice;
- colecții de rețete;
- evenimente dedicate fiecărei comunități;
- programe transfrontaliere România–Serbia–Ungaria.

Concluzie sectorială

Gastronomia reprezintă una dintre cele mai puternice resurse de diferențiere ale Stațiunii Turistice Deta, deoarece transformă patrimoniul cultural într-o experiență directă, accesibilă și memorabilă pentru vizitator.

8. APA TERMALĂ – RESURSĂ NATURALĂ ȘI ELEMENT DE COEZIUNE IDENTITARĂ

8.1. Rolul resursei termale

Existența apei termale și a infrastructurii de agrement acvatic conferă Detei o funcție turistică distinctă în raport cu alte orașe mici și mijlocii din județul Timiș.

Resursa termală poate susține:

- turismul de agrement;
- turismul de relaxare;
- turismul de familie;
- turismul de weekend;
- activitățile recreative;
- produse de tip wellness;
- prelungirea duratei de ședere;
- asocierea cu gastronomia și evenimentele locale.

8.2. Limitele unicității resursei termale

Apa termală, analizată separat, nu reprezintă un element unic în vestul României. Banatul și regiunile învecinate includ mai multe destinații care utilizează resurse geotermale.

Diferențierea Detei nu trebuie construită exclusiv pe existența apei termale, ci pe asocierea acesteia cu patrimoniul multicultural și gastronomic.

Poziționarea adecvată este:

stațiune termală multiculturală și gastronomică

8.3. Utilizarea responsabilă a terminologiei balneare

În documentele de promovare și în comunicarea publică trebuie realizată o distincție clară între:

- apă termală;
- agrement termal;
- wellness;
- relaxare;
- tratament balnear;
- factori naturali terapeutici.

Atribuirea unor proprietăți terapeutice concrete trebuie realizată exclusiv în baza analizelor și avizelor de specialitate în vigoare.

În lipsa unei documentații balneologice complete, sunt recomandate formulările:

- apă termală utilizată pentru agrement;

- experiență termală;
- relaxare în apă termală;
- recreere acvatică;
- turism de wellness și odihnă.

9. SIMBOLISTICA APEI – „APELE CARE NE UNESC”

Apa poate deveni elementul simbolic central al identității turistice a Detei.

Din perspectivă turistică și culturală, apa semnifică:

- viață;
- continuitate;
- regenerare;
- relaxare;
- legătură;
- circulație;
- apropiere;
- element comun tuturor comunităților.

În cazul Detei, această simbolistică poate uni două dimensiuni autentice ale destinației:

1. apa termală, ca resursă naturală;
2. multiculturalitatea, ca resursă umană și identitară.

Brandul nu trebuie interpretat doar în sens fizic. Expresia „apele care ne unesc” sugerează și faptul că patrimoniul, gastronomia, tradițiile și evenimentele locale creează legături între oameni.

Conceptul identitar recomandat este:

DETA – APELE CARE NE UNESC

Culturi diferite. Gusturi autentice. O singură comunitate.

10. PATRIMONIUL VERDE ȘI PEISAJUL URBAN

10.1. Parcul Anton Kratzer

Parcul Anton Kratzer reprezintă unul dintre principalele repere verzi și comunitare ale orașului.

Valoarea sa derivă din asocierea următoarelor funcții:

- patrimoniu natural;
- spațiu de recreere;
- peisaj urban;
- loc de promenadă;
- infrastructură pentru activități sportive;
- spațiu pentru evenimente;
- loc de întâlnire comunitară;
- cadru pentru manifestări culturale și gastronomice.

Parcul contribuie la imaginea unei stațiuni liniștite, verzi și accesibile, în care activitățile termale pot fi completate cu plimbări, evenimente și recreere în aer liber.

10.2. Rolul în oferta turistică

Prin dimensiunea sa și prin integrarea în viața orașului, parcul poate deveni un element central al produsului turistic local.

Acesta poate susține:

- trasee pietonale;
- activități pentru familii;
- turism lent;
- evenimente culturale;
- festivaluri gastronomice;
- activități sportive;
- programe educative;
- interpretarea patrimoniului natural și urban.

Concluzie sectorială

Parcul Anton Kratzer reprezintă un element complementar major, care consolidează caracterul de destinație termală, verde și comunitară al Detei.

11. PATRIMONIUL ISTORIC, MUZEAL ȘI MEMORIAL

11.1. Muzeul Orășenesc Deta

Muzeul Orășenesc păstrează și interpretează elemente relevante pentru evoluția istorică a localității și a zonei.

Colecțiile arheologice, istorice și etnografice pot susține:

- prezentarea locuirii vechi a teritoriului;
- interpretarea evoluției urbane;
- promovarea patrimoniului comunităților etnice;
- conservarea obiectelor tradiționale;
- dezvoltarea programelor educative;
- includerea muzeului în trasee culturale.

11.2. Tradiția tipografică și presa locală

Istoria tipografiei și a publicației „Dettauert Zeitung” reprezintă un element identitar cu potențial ridicat de diferențiere.

Acest patrimoniu poate evidenția:

- nivelul de dezvoltare urbană al localității;
- rolul comunității germane;
- circulația informației și a ideilor;
- viața culturală a Banatului;
- dezvoltarea tehnică și economică;
- memoria presei locale.

Tradiția tipografică poate fi valorificată prin expoziții, ateliere, materiale editoriale și trasee tematice.

11.3. Patrimoniul funerar

Cimitirul orașului include monumente funerare, sculpturi, inscripții și elemente memoriale care reflectă structura multiculturală și evoluția comunității.

Valoarea acestuia poate fi analizată din perspectiva:

- artei funerare;
- istoriei familiilor locale;

- diversității lingvistice;
- diversității confesionale;
- sculpturii și materialelor utilizate;
- peisajului memorial;
- biografiilor personalităților locale.

Patrimoniul funerar trebuie valorificat cu respectarea caracterului solemn al spațiului și printr-o interpretare culturală și istorică adecvată.

12. EVENIMENTELE CULTURALE ȘI GASTRONOMICE

12.1. Rolul evenimentelor în exprimarea identității locale

Evenimentele reprezintă principalul mijloc prin care patrimoniul multicultural și gastronomic devine vizibil pentru turiști.

Prin festivaluri și manifestări publice pot fi reunite:

- muzica;
- dansul;
- portul popular;
- meșteșugurile;
- gastronomia;
- expozițiile;
- tradițiile confesionale;
- educația interculturală;
- activitățile pentru copii;
- cooperarea transfrontalieră.

12.2. Festivalul Etniilor

Festivalul Etniilor poate constitui unul dintre evenimentele identitare majore ale stațiunii.

Caracterul său distinctiv rezultă din integrarea:

- mai multor comunități etnice;
- ansamblurilor folclorice;
- costumelor tradiționale;
- muzicii și dansului;
- gastronomiei;
- atelierelor;
- expozițiilor;
- mesajelor de toleranță și conviețuire.

12.3. Festivalurile gastronomice

Evenimentele de tip „Ceaunul și Grătarul” și cele organizate în Deta și Opațița demonstrează capacitatea comunității de a susține manifestări participative cu atractivitate regională.

Acestea pot contribui la:

- promovarea produselor locale;
- creșterea vizibilității orașului;
- atragerea vizitatorilor de weekend;
- implicarea comunității;

- dezvoltarea gastronomiei turistice;
- susținerea micilor producători;
- construirea unui calendar anual de evenimente.

12.4. Posibilitatea dezvoltării unui eveniment-fanion

Pe baza resurselor identificate, Deta poate dezvolta un eveniment-fanion integrat, construit în jurul conceptului:

Festivalul „Apele care ne unesc”

Evenimentul poate include:

- gastronomie multietnică;
- spectacole ale comunităților;
- prezentări de port tradițional;
- activități termale și wellness;
- târg de produse locale;
- ateliere culinare;
- expoziții;
- programe pentru copii;
- invitați din Serbia și Ungaria;
- tururi ghidate ale orașului;
- activități în Parcul Anton Kratzer.

Un asemenea eveniment ar putea exprima într-o singură manifestare toate componentele majore ale identității turistice locale.

13. DIMENSIUNEA TRANSFRONTALIERĂ

13.1. Contextul regional

Poziționarea în sudul județului Timiș și în spațiul Banatului istoric favorizează relațiile culturale, turistice și economice cu localități din Serbia și Ungaria.

Identitatea multiculturală a Detei nu se limitează la teritoriul administrativ al orașului, ci se înscrie într-un spațiu regional caracterizat prin circulația tradițiilor, a rețetelor, a limbilor și a obiceiurilor.

13.2. Valoarea turistică a cooperării transfrontaliere

Dimensiunea transfrontalieră poate susține:

- trasee culturale comune;
- festivaluri gastronomice;
- schimburi între ansambluri;
- promovare turistică integrată;
- proiecte europene;
- circuite ale patrimoniului multicultural;
- evenimente dedicate Banatului istoric;
- parteneriate între administrații, asociații și operatori privați.

Concluzie sectorială

Deta poate fi poziționată ca o destinație de legătură între comunitățile Banatului românesc, sârbesc și central-european.

14. ANALIZA COMPARATIVĂ A ELEMENTELOR DE UNICITATE

Nr. crt.	Element analizat	Tipul unicității	Autenticitate	Capacitate de diferențiere	Potențial de valorificare
1	Conviețuirea comunităților etnice	identitară și relațională	foarte ridicată	foarte ridicată	foarte ridicat
2	Gastronomia multietnică	culturală și experiențială	foarte ridicată	foarte ridicată	foarte ridicat
3	Asocierea apei termale cu multiculturalitatea	unicitate de combinație	ridică	excepțională	foarte ridicat
4	Evenimentele etnice și gastronomice	comunitară și evenimentială	foarte ridicată	ridică	foarte ridicat
5	Parcul Anton Kratzer	naturală și urbană	ridică	mediu-ridică	ridicat
6	Patrimoniul muzeal și tipografic	istorică și tehnică	foarte ridicată	ridică	ridicat
7	Patrimoniul funerar multicultural	artistică și memorială	ridică	ridică	mediu-ridicat
8	Relațiile transfrontaliere	teritorială și culturală	ridică	ridică	ridicat
9	Compactitatea resurselor turistice	funcțională	ridică	ridică	foarte ridicat
10	Relația Deta–Opațița	teritorială și comunitară	ridică	medie	ridicat

15. IERARHIZAREA UNICITĂȚILOR STAȚIUNII

15.1. Unicitatea strategică principală

Asocierea dintre apa termală, multiculturalitate, gastronomia etnică și cultura conviețuirii

Aceasta constituie elementul cu cea mai mare capacitate de diferențiere și trebuie să se afle în centrul comunicării turistice.

15.2. Unicități identitare majore

- multiculturalitatea vie;
- gastronomia comunităților etnice;
- tradiția conviețuirii;
- evenimentele interculturale;
- patrimoniul tipografic și urban;
- caracterul bănățean al orașului.

15.3. Unicități complementare

- resursa termală;
- Parcul Anton Kratzer;
- Muzeul Orășenesc;
- patrimoniul memorial și funerar;
- evenimentele gastronomice;
- cooperarea transfrontalieră;
- proximitatea și complementaritatea localității Opațița.

16. AVANTAJUL COMPETITIV AL STAȚIUNII TURISTICE DETA

Avantajul competitiv al Detei nu este determinat de dimensiunea stațiunii sau de existența unui număr foarte mare de obiective turistice, ci de autenticitatea și complementaritatea resurselor locale.

Principalele avantaje sunt:

1. existența unei resurse termale utilizabile în agrement;
2. patrimoniu multicultural autentic;
3. gastronomie multietnică;
4. tradiție a conviețuirii dintre comunități;
5. patrimoniu verde urban;
6. evenimente comunitare participative;
7. patrimoniu istoric și memorial;
8. accesibilitate regională;
9. posibilitatea dezvoltării turismului de weekend;
10. deschidere către cooperarea transfrontalieră.

Deta poate oferi o experiență turistică diferită de cea a stațiunilor termale orientate exclusiv spre baie, tratament sau agrement acvatic.

Experiența locală poate fi construită în jurul ideii:

relaxare în apă termală, descoperirea culturilor Banatului și degustarea preparatelor care au apropiat comunitățile.

17. DECLARAȚIA OFICIALĂ DE UNICITATE

Unicitatea Stațiunii Turistice Deta este determinată de integrarea resursei de apă termală cu patrimoniul multicultural viu, gastronomia comunităților etnice, tradiția conviețuirii și patrimoniul urban al Banatului de câmpie. Într-un teritoriu compact și accesibil, Deta oferă o experiență turistică în care relaxarea, cultura, gustul și comunitatea se completează reciproc.

18. POZIȚIONAREA STRATEGICĂ RECOMANDATĂ

Pe baza unicităților identificate, poziționarea strategică recomandată este:

DETA – STAȚIUNEA TERMALĂ MULTICULTURALĂ A BANATULUI

Această poziționare trebuie să comunice următoarele atribute:

- autenticitate;
- armonie;
- ospitalitate;
- diversitate;
- relaxare;
- gust;
- comunitate;
- tradiție;
- accesibilitate;
- deschidere transfrontalieră.

19. FUNDAMENTAREA BRANDULUI TURISTIC

Brand principal

DETA – APELE CARE NE UNESC

Slogan identitar

Culturi diferite. Gusturi autentice. O singură comunitate.

Slogan descriptiv

Ape termale, tradiții și gusturi din inima Banatului

Promisiunea brandului

Deta oferă vizitatorului o experiență termală și culturală autentică, într-un oraș în care comunități diferite au construit împreună o identitate bazată pe ospitalitate, tradiție și respect reciproc.

Esența brandului

ARMONIE PRIN DIVERSITATE

Pilonii brandului

1. **Apa** – relaxare, regenerare și agrement;
2. **Culturile** – multiculturalitate și patrimoniu viu;
3. **Gusturile** – gastronomie și ospitalitate;
4. **Comunitatea** – toleranță și participare;
5. **Banatul** – identitate regională și deschidere transfrontalieră.

20. CONCLUZII

Analiza evidențiază faptul că Stațiunea Turistică Deta deține un profil turistic distinct, bazat pe complementaritatea dintre resurse naturale, culturale, gastronomice și comunitare.

Resursa termală reprezintă suportul funcțional al activității turistice, însă diferențierea reală este generată de patrimoniul multicultural și de modul în care acesta este exprimat prin gastronomie, evenimente, tradiții și relații comunitare.

Deta nu trebuie promovată prin afirmații generale sau prin concurență directă cu marile destinații balneare. Poziționarea sa trebuie să valorifice dimensiunea umană, autentică și multiculturală a experienței turistice.

Stațiunea poate fi definită ca:

- destinație termală de agrement;
- destinație multiculturală;
- destinație gastronomică;
- destinație pentru turism de weekend;
- destinație a patrimoniului urban bănățean;
- destinație a conviețuirii și dialogului între comunități;
- punct de legătură în spațiul Banatului istoric.

Concluzie finală

UNICITATEA STAȚIUNII TURISTICE DETA ESTE REPREZENTATĂ DE ARMONIA DINTRE APE, CULTURI, GUSTURI ȘI COMUNITATE.

Această identitate justifică și susține brandul turistic:

DETA – APELE CARE NE UNESC

Culturi diferite. Gusturi autentice. O singură comunitate.